אלכסנדר דיומה * הרוזן ממונטה כריסטו

הוצאת

אלכסנדר דיומא / הרוזן מונטה כריסטו

אלכסנדר דיומה

הרוזן ממונטה כריסטו

עברית: יוסף כרוכמ

ספרים מ. מזרחי – תל־אביב

נדפס בישראל

Printed in Israel

נדפס מאמהות בדפוס שאול בלאס,

1.

מארסייל. — בוא האניה

ביום ה־24 בפברואר 1815 בישר המצפה „נוטר דאם דה לה גארד" את דבר בואה של תלת־התרנים „פרעה", שהגיעה מאיזמיר, טרייסטה וניאפולי.

כנהוג, יצא מיד נווט החוף מן הנמל, חלף על פני מצודת איף ושם את פניו כדי לעלות על הספינה בין כף מורז'יון ואי ריון.

מיד, נתמלא, כרגיל, המעקה של ביצורי סט.־ז'אן קהל סקרנים. תמיד מעורר ענין רב במארסייל בואה של אניה, וביהוד אניה כ„פרעה", שנבנתה והותקנה במספנותיה של פוקיאה העתיקה, והיא שייכת לתושב העיר.

בינתיים התקדמה האניה; היא עברה בהצלחה את המיצר שנכרה על ידי זעזוע וולקני בין אי קאלסאריין לבין אי ז'ארו, היא חלפה ליד פומג ונעה תחת שלושת מפרשיה ומפרשה המשולש הגדול. אולם איטיות מהלכה עורר את תשומת הלב של קהל שלבו צבא לו רעות, בדבר האסון, שעלול היה לקרות באניה. ואף־על־פי־כן הכינו המומחים הימאים כי אם אמנם התרחש אסון, לא יכול לפגוע באניה עצמה, משום שהכל בה היה ללא דופי: העוגן היה במקומו, העבותות של תורן־הפנים הוסרו מן הווים; וליד הנווט, שהתכונן להוביל את „פרעה" דרך הכניסה הצרה לנמל מארסייל, עמד איש צעיר בעל תנועות מהירות ועינים ערות, אשר השגיח על כל תנועה של הספינה וחזר על כל פקודה של הנווט.

החרדה, שרחפה על פני ההמון, ניכרה במיוחד בפני אחד הצופים של ככר סט. ז'אן, עד כדי כך שקצרה רוחו לחכות לכניסתה של האניה לנמל. הוא קפץ לתוך סירה קטנה וציווה לחתור עד לפני „פרעה". ואכן, הוא השיגה מול מפרץ ה„רזרבה". כשראה הימאי הצעיר אדם זה, עזב את מקומו שליד הנווט, התקרב כשכובעו בידו ונשען בדיק של האניה. היה זה איש צעיר בן שמונה־עשרה — עשרים שנה, גבוה, תמיר, בעל עינים שחורות ויפות ושער בצבע הבנה. פניו הביעו תקיפות, האפיינית לבני אדם, הלוחמים בסכנות מימי ילדותם.

— אה, אתה הנך זה, דאנטס! — קרא האדם בסירה, — מה קרה כאן, ומשום מה נסוכה רוח עצבות זו על ספינתכם?

— אסון כבד, אדון מורל! — השיב האיש הצעיר — אסון כבד, ביחוד בשבילי: בקרבת צ'יוויטה־ווקיה איבדנו את הקברניט האמיץ לקלר.

— והמטען? — שאל בהתרגשות בעל האניה.

— הוא הגיע בסדר לנמל, אדון מורל, ואני סבור, כי תהיה מרוצה בנדון זה; אבל הקברניט לקלר המסכן...

— מה קרה לו איפוא? — שאל בעל האניה, ועל פניו הצטיירה ארשת תקלה; — מה קרה איפוא, לקברניט אמיץ זה?

— הוא מת.

— נפל הימה?

— לא אדוני; הוא מת מחמת דלקת המוח, תוך ייסורים איומים.

לאחר מכן פנה לעבר אנשיו:

— הולה, הו! — קרא לכל אחד להתיצב על משמרתו לשם הטלת העוגן.

הצוות ציית, בן־רגע הטילו את עצמם שמונת או עשרת המלחים, שהיוו צוות זה, על מיתרי המפרשים, אחרים על כבלי האניה, אלה — על המפרשים המשולשים, והנותרים על חבלי המפרשים, הימאי הצעיר העיף מבט אדיש על תמרון זה בראשיתו, וכשראה, כי הוחל בביצוע הוראותיו, חזר לאיש שיחו.

— כיצד איפוא קרה אסון זה? — המשיך בעל האניה וחידש את השיחה במקום שהפסיקה הימאי הצעיר.

— אלי שבשמים! לפתע פתאום, אחרי שיחה ארוכה עם מפקד הנמל, עזב הקברניט לקלר את ניאפולי כשהוא נרגש ביותר. כעבור עשרים וארבע שעות תקפה אותו קדחת; שלושה ימים אחר כך לא היה עוד בין החיים...

— ערכנו לו את הלויה המקובלת, והוא שוכן — כשהוא עטוף כדבעי בערסל, וכדור שלושים ושש קשור לרגליו ולראשו — במימי האי אל־ג׳יליו. אנו מובילים לאלמנתו את צלב־הכבוד שלו ואת חרבו. כדאי היה — המשיך האיש הצעיר בחיוך מלנכולי — ללחום במשך עשר שנים באנגלים, כדי לזכות למות, כדרך כל העולם, במיטה.

— אכן! מה אתה רוצה, אדון אדמונד — השיב בעל האניה שהתאושש — כולנו בני־תמותה. והרי מן ההכרח שהראשונים יפנו מקום לחדשים; בלי זה לא תיתכן כל התקדמות; ואתה מבטיח לי כי המטען...

— הוא במצב טוב אדון מורל, אני אחראי לכך. ומה שנוגע לנסיעה זו, הריני מיעץ לך לא להסתפק ברווח של 25.000 פרנקים.

לאחר מכן, כיוון שחלפו אותו רגע על פני המגדל העגול, קרא הימאי הצעיר:

— סדר שורה כדי לקפל את מפרשי סל התורן והמפרש המשולש!

הפקודה בוצעה במהירות הבזק, כבאנית מלחמה.

— הורד וקפל בכל מקום!

למשמע פקודה אחרונה זו הורדו כל המפרשים, והספינה החלה מתקדמת אך ורק בכוח דחיפה.

— ועתה, אם ברצונך לעלות, אדון מורל — אמר דאנטס בראותו את קוצר־רוחו של בעל האניה — הרי לפניך רואה־החשבונות שלך, מר דאנגלאר, היוצא ברגע זה מתאו, וממנו תוכל לקבל את כל הפרטים הדרושים, ועלי

ללכת, כדי לפקח על הטלת העוגן וכדי לעשות את ההכנות הדרושות להשלטת האבל באניה.

לשמע דבריו נאחז בעל האניה בחבל, שהוטל אליו על ידי דאנטס, ובזריזות, העשויה להביא כבוד לימאי, טיפס על השלבים, שהוצמדו לדופן העגול של האניה. בינתים התקרב דאנגלאר. אחרי צאתו מתאו, לעבר בעל־האניה. היה זה אדם כבן עשרים וחמש־עשרים ושש. פניו היו נזעמים. הוא היה מתרפס בפני מפקדיו, ואילו לגבי פיקודיו היה מתגלה כמחוצף. בנגיד לדאנטס היה בדרך כלל לא־אהוד על הצוות.

— ובכן אדון מורל — אמר דאנגלאר — אתה יודע את דבר האסון, לא־כן?

— כן, כן. קברניט לקלר המסן! זה היה אדם אמיץ וישר!

— וביחוד ימאי מצוין, אשר הזדקן בין השמים והמים, כראוי לאדם, האחראי לעסק חשוב כבית־המסחר של מורל ובנו — השיב דאנגלאר.

— ואולם — העיר בעל־האניה בעקבו אחרי דאנטס, אשר חיפש מקום לעיגון — נדמה לי, שאין צורך להיות ימאי כה זקן כפי שאתה דאנגלאר, סבור, כדי להיות בקי במקצוע. הנה ידידנו אדמונד, המקיים את המוטל עליו, נראה לי כאדם, שאינו צריך לשאול בעצתם של אחרים.

— כן — אמר דאנגלאר, והעיף כלפי דאנטס מבט אלכסוני, שניצוץ של שנאה הבריק בו — כן, הוא צעיר ואינו מפקפק בשום דבר. אך עצם הקברניט את עיניו, ומיד קיבל על עצמו את הפיקוד, בלי לשאול בעצת איש, וכך גרם לנו הפסד של יום ומחצה באי אלבה במקום לחזור במישרין למארסייל.

— מה שנוגע לקבלת הפיקוד של הספינה — אמר בעל־האניה — הרי היתה חובתו כקצין שני. ומה שנוגע להפסד של יום ומחצה באי אלבה, יש לציין שלא נהג כדין אלא אם כן היה צורך לתקן קלקול כלשהו בספינה.

— מצב הספינה השביע רצון בהחלט, וההפסד לא נגרם אלא בגלל שרירות־לב בלבד. לשם התענוג לנחות ביבשה, ותו לא.

— דאנטס — אמר בעל־האניה, בפנותו לאיש הצעיר — בוא־נא הנה.

— סליחה אדוני — אמר דאנטס — עוד מעט אעמוד לרשותך.

לאחר מכן פנה לצוות:

— הורד עוגן!

מיד נפל העוגן, והשרשרת התמשכה ברעש. דאנטס נשאר במקומו, למרות נוכחותו של הנווט, עד סיום התמרון ואחר קרא:

— הורידו את הדגל עד מחצית התורן, קפלו את הדגל!

על דברתי.

— אתה רואה, — אמר דאנגלאר — הוא כבר רואה את עצמו כקברניט.

— והריהו קברניט לכל הדעות — אמר בעל־האניה. ולמה לא להשאיר

אותו במשרה זו? — המשיך בעל־האניה, — הוא, אמנם, צעיר לימים, אבל הוא בחור כהלכה ומנוסה במקצועו.

ענגה חלפה על פני דאנגלאר.

— סליחה, אדון מורל, — אמר דאנטס בהתקרבו — עתה, כשהספינה כבר עוגנת, הנני כולי לרשותך. נדמה לי שקראת לי?

דאנגלאר צעד צעד אחד אחורנית.

— רציתי לשאלך למה התעכבת באי אלבה?

— אינני יודע זאת, אדוני; היה זה כדי למלא את בקשתו האחרונה של הקרבניט לקלר, שמסר לי לפני מותו צרור, שנועד למרשל הגדול, ברטראן.

— הראית אותו, אדמונד?

— את מי?

— את המרשל הגדול?

— כן.

מורל התבונן סביבו ומשך את דאנטס הצדה.

— מה שלום הקיסר? — שאל בהתרגשות.

— טוב, כנראה.

— הראית גם את הקיסר?

— הוא נפגש עם המרשל שעה שהייתי שם.

— הדברת אתו?

— הוא פנה אלי, — אמר דאנטס בחיוך.

— הוא הציג לי שאלות בדבר האניה, על תקופת צאתה ממארסייל, על הדרך שבה עברה ועל המטען שהובילה. סבורני שלו היה זה אפשרי, היה רוכש אותה בחפץ־לב, אבל אני אמרתי לו, שאיני אלא קצין משנה פשוט, ושהאניה שייכת לבית המסחר „מורל ובנו". אה! — אמר — אני מכיר אותם. המורלים הם בעלי אניות מדורי־דורות, והיה אחד המורלים, ששרת אתי באחד הגדודים שעה שהייתי בחיל המצב בוולנסיה.

— אכן, נכון הדבר! — קרא בעל האניה בשמחה; — היה זה דודי פוליקאר מורל, שעלה לדרגת סרן. בסדר, בסדר — המשיך בעל־האניה וטפח בידידות על גבו של האיש הצעיר — נהגת יפה, דאנטס, בזה שציית להוראותיו של הקרבניט לקלר והתעכבת באי אלבה, אם כי — אילו נודע הדבר, שמסרת צרור למרשל ושוחחת עם הקיסר — היה זה עלול לסכן את מעמדך.

— למה סבור אתה, אדוני, כי דבר זה היה מסכן את מעמדי? — אמר דאנטס — אפילו איני יודע מה הובלתי, והקיסר הציג לי שאלות, שהיה מציגן לכל אדם מהרחוב. והנה מתקרבים אלינו נציגי מחלקת הבריאות והמכסה; אתה מרשה, האין זאת?

- בסדר, בסדר, דאנטס יקירי.

הצעיר התרחק, ומיד לאחר זאת ניגש דאנגלאר.

— ובכן! נראה, שניתנו לך נמוקים מתקבלים על הדעת בקשר לעגינתנו בפורט־פרראחו?

— מצוינים, אדוני דאנגלאר היקר.

— אני שמח מאד — השיב הלז, — כי תמיד מצער להתקל בחבר, שאינו ממלא את חובתו.

— דאנטס מילא את חובתו — השיב בעל־האניה — ואין כל יסוד לטעון נגדו. היה זה הקרבניט לקלר, אשר פקד עליו הפסקה זו.

— אגב, האם לא מסר לך דאנטס מכתב מהקברניט לקלר?

— לי לא! כלום היה אצלו מכתב?

— נדמה היה לי, כי נוסף על הצרור הפקיד בידיו הקברניט לקלר גם מכתב.

— לאיזה צרור אתה מתכוון, דאנגלאר?

— לזה שדאנטס מסר שעה שעבר דרך פורטו־פרראחו?

— מנין לך, שהיה בידיו צרור, שעליו למסרו בפורטו־פרראחו?

דאנגלאר הסמיק.

— עברתי ליד תאו של הקברניט, כשהדלת היתה פתוחה, ובאותו זמן נמסרו הצרור והמכתב לדאנטס.

— הוא לא סיפר לי על כך מאומה — אמר בעל־האניה; — אבל אם מכתב זה מצוי ברשותו, ימסרנו לידי.

דאנגלאר הרהר רגע־קט.

— ובכן, אדון מורל, אני מבקשך לא לדבר על זה עם דאנטס; נראה, שטעיתי.

באותו רגע חזר הצעיר; דאנגלאר התרחק.

— ובכן! דאנטס יקירי, כלום כבר נתפנית? — שאל בעל־האניה.

— כן, אדוני.

— הענין לא נמשך זמן רב.

— לא, מסרתי לפקידי המכס רשימת סחורותינו ואת ניירותינו הפקדתי בידי אדם אחר.

— אין לך עוד איפוא מה לעשות כאן?

דאנטס העיף מבט חטוף סביבו.

— לא, הכל בסדר — אמר.

— התוכל אם־כן, לבוא לסעוד אתנו?

— תסלח לי, אדון מורל, מחובתי לערוך את בקורי הראשון אצל אבי. עם זאת אני אסיר תודה לך על הכבוד שחלקת לי.

— הצדק אתך, דאנטס, הצדק אתך. יודעני שאתה בן טוב.

— האם... — שאל דאנטס, ובקולו נשמע היסוס־מה — האם שלומו טוב?

— עד כמה שידוע לי, שלומו טוב, אדמונד יקירי.
— כן, הוא נוהג להסתגר בחדדו הקטן.
— דבר זה מעיד לכל הפחות, כי אין הוא חסר דבר בזמן העדרך.
דאנטס חייך.
— אבי גאה, אדוני, ואילו גם היה בחוסר כל, מסופקני, אם היה מבקש דבר ממישהו בעולם, מלבד מאלהים.
— ובכן! אנו מקוים לראותך אחרי בקור ראשון זה.
— תוסיף לסלוח לי, אדון מורל; אולם אחרי בקור ראשון זה יש לי עוד שני וגם הוא קרוב מאוד ללבי.
— אה! נכון, דאנטס; שכחתי שיש אצל הקאטאלאנים מישהו, המחכה לך בקוצר־רוח לא קטן מזה של אביך: זוהי מרסדס היפה.
דאנטס חייך.
— אה! אה! אין אני משתומם עוד על שבאה שלוש פעמים, כדי לשאול על „פרעה". לעזאזל! אדמונד, אין להצטער עליך כלל וכלל, ויש לך שם אהובה יפה.
— אין היא אהובתי, אדוני — אמר בכובד ראש הימאי הצעיר, — היא ארוסתי.
— לעתים זה היינו הך — אמר בצחוק בעל־האניה.
— לא אצלנו, אדוני, — השיב דאנטס.
— טוב, טוב, אדמונד יקירי — המשיך בעל־האניה — איני רוצה לעכב אותך; היטבת לכלכל את עניני בתבונה, ואני חייב לאפשר לך לדאוג גם לעניניך שלך. היש לך צורך בכסף?
— לא, אדוני; יש ברשותי כל המשכורת, שקבלתי בזמן הנסיעה, זאת אומרת: משכורת של שלושה חדשים כמעט.
— אתה נער הגון, אדמונד.
— אל נא תשכח שיש לי אב עני, אדון מורל.
— כן, כן, יודעני, שאתה בן נאמן. לך, איפוא, לראות את אביך: גם לי יש בן, ולא הייתי סולח לאדם, אשר היה מונע ממנו לראותי אחרי מסע של שלושה חדשים.
— ובכן, אתה מרשה לי? — שאל האיש הצעיר בהחוותו קידה.
— כן, אם אין לך עוד מה להגיד לי.
— לא.
— האם לא נתן לך הקברניט לקלר לפני מותו מכתב בשבילי?
— הוא לא היה מסוגל לכתוב, אדוני; אבל דבר זה מזכירני, שעלי לבקש ממך חופשה למשך חמשה־עשר יום.
— כדי להתחתן?
— אכן, קודם כל למטרה זו; אחר כך — כדי לנסוע לפאריז.

— טוב, טוב! תקבל חופשה כרצונך, דאנטס. פריקת האניה תמשך ודאי ששה שבועות, ולא נפליג לים לפני שלושה חדשים... ואולם בעוד שלושת חדשים עליך לחזור הנה. „פרעה" — המשיך בעל־האניה וטפח על גבו של הימאי הצעיר — לא תוכל להפליג בלי קברניטה.

— בלי קברניטה! — קרא דאנטס, ועיניו נוצצו משמחה. — תשמענה אזניך את אמרי פיך, אדוני. עתה נתמלאה משאת נפשי הכמוסה ביותר. כלום מתכוון אתה למנותני לקברניטה של „פרעה"?

— אילו הייתי לבדי, הייתי מושיט לך את ידי, דאנטס יקירי, והייתי אומר לך: „כן!" אבל, כידוע לך, יש לי שותף, ואתה יודע את הפתגם האיטלקי: „קנית שותף, קנית אדון". אולם מחצית המלאכה לכל הפחות נעשתה, מאחר שמתוך שני קולות כבר השגת אחד. סמוך עלי ביחס להשגת הקול השני; אעשה כמיטב יכלתי.

— אה! אדון מורל — קרא הימאי הצעיר, תפס בידיו של בעל־האניה, ובעיניו נוצצו דמעות; — אדון מורל, אני מודה לך בשמם של אבי ושל מרסדס.

— טוב הוא הדבר, טוב, אדמונד, יש אלהים בשמים המשלם גמול לבני־האדם הישרים! לך לראות את אביך, לך לראות את מרסדס ואחר תחזור אלי.

— אבל כלום אינך רוצה, שאחזיר אותך ליבשה?

— לא, תודה; אני נשאר כאן, כדי להסדיר את חשבונותי עם דאנגלאר. ההיית מרוצה ממנו בזמן הנסיעה?

— הדבר תלוי במשמעותה של שאלתך, אדוני. איני יכול לומר עליו שהוא חבר טוב. אני משוכנע, שהוא אינו אוהב אותי מאז עשיתי שטות. פרץ בינינו ריב קטן והצעתי לו להתעכב למשך עשר דקות באי מונטה־קריסטו, כדי לסיים ריב זה. אכן, לא צדקתי בהצעתי, אדרבה, הוא צדק בסרובו להענות לי. ואולם כרואה חשבונות, סבור אני, שתהיה מרוצה מעבודתו.

— אבל — שאל בעל־האניה — אילו היית מתמנה לקברניטה של „פרעה", ההיית ממשיך ברצון להעסיק את דאנגלאר?

— תמיד אכבד את אלה, שאמונם של בעלי אניתי נתון להם — השיב דאנטס.

— יפה, דאנטס. רואה אני, כי בכל המובנים הנך נער הגון. אך לא אוסיף לעכבך: לך, כי רואה אני, שרוחך קצרה עד אין גבול.

— תאם אושרה, איפוא, חופשתי? — שאל דאנטס.

— לך, אמרתי לך.

— האם אתה מרשה לי לקחת את דוגיתך?

— קח.

— להתראות, אדון מורל, ואלפי תודות.

— להתראות, אדמונד יקירי, ובשעה טובה!

הימאי הצעיר קפץ לתוך הדוגית, התישב ליד הצד האחורי וציווה להפליג לקאנבייר. שני מלחים התכופפו מיד על גבי משוטיהם, והדוגית גלשה כחץ מקשת בין אלפי סירות, שחסמו את הדרך, שנראתה כרחוב צר, בין שתי שורות ספינות: מהכניסה לנמל עד רציף אורליאן. בעל האניה עקב אחריו וחייך, עד שהגיע לחוף. מרחוק ראה כיצד קופץ הוא מעל אבני המרצפת של הרציף ונעלם מיד בתוך ההמון הרב־גווני, המצטופף משעה חמש בבוקר עד שעה תשע בערב ברחוב המפורסם של קאנבייר, שהיה מקור גאותם של בני־פוקיאה. „אילו היתה לפאריז קאנבייר, היתה פאריז מארסייל קטנה" — היו רגילים להתפאר.

כשפנה אחורנית, ראה בעל האניה מאחוריו את דאנגלאר, אשר לכאורה חיכה לפקודותיו, אך למעשה עקב כמוהו אחרי הימאי הצעיר. אולם מה רב היה ההבדל שבין הבעות הפנים, שנועדו לאותו אדם.

2.

האב והבן

דאנטס עבר לכל ארכה של קאנבייר, שם את פניו לעבר רחוב נואיי, נכנס לבית קטן, ששכן בצדן השמאלי של שדרות מיילהאן, עלה במהירות במדרגות האפלות של ארבע הקומות, סוף־סוף הגיע לחדר קטן שבו התגורר אביו.

הידיעה על בואה של „פרעה" טרם הגיעה לאזני הזקן, אשר עמד על גבי כסא ועסק בסיוג הזלזלות, שטיפסו לאורך הסבכה של חלונו. פתאום הרגיש, שמישהו תופס בו בין זרועותיו וקול מוכר יפה קורא מאחוריו:

— אבא שלי, אבא טוב שלי!

הזקן השמיע צעקה והסתובב; בראותו את בנו, חבקו בזרועותיו, כשהוא רועד וחיוור.

— מה לך, אבא? — קרא הצעיר בחרדה — האם אתה חולה?

— לא, לא, אדמונד יקירי; אולם הואיל ולא ציפיתי לך, הרי השמחה וההתרגשות למראה פניך גדולות כל כך, עד שנדמה לי, שאני נוטה למות.

— התאושש־נא, אבא! אני רואה את עצמי אשם על שנכנסתי הנה ללא כל הכנה. אבא, חייך־נא אלי במקום להסתכל בי בעינים בוהות. חזרתי אליך, מעתה נהיה מאושרים.

— בני! — השיב הזקן — איך נהיה מאושרים? האם לא תעזבני עוד?

— יסלח לי אלהים — אמר האיש הצעיר — על שאני שמח באושר, שבא לי כתוצאה מאבלה של משפחה! אבל אלהים הוא היודע, כי לא רציתי

באושר זה; אין לי כוח ועוז כדי לסרב לו. הקברניט האמיץ לקלר מת, וקרוב לודאי, כי בתמיכתו של מורל אירש את מקומו. המבין אתה, אבא? קברניט בגיל עשרים ובעל משכורת של מאה לואידורים וחלק ברווחים! האין זה יותר משיכול היה למעשה לקוות לו מלח עני כמוני?

— כן, בני, — אמר הזקן — זה באמת משמח.

— משום כך רוצה אני, כי מן המשכורת הראשונה שאקבל, תקנה לך בית קטן עם גן, כדי לנטוע בו זלזלות... אבל מה קרה לך אבא? כלום מרגיש אתה ברע?

— לא, אין דבר!

ובאותו רגע תש כוחו של הזקן, והוא נפל אחורנית.

— תיכף! תיכף! — אמר הצעיר — אגיש לך כוס יין, כדי לעודד אותך. אבל היכן אתה מחזיק את היין?

— אין צורך, אל תחפש; איני זקוק לו — אמר הזקן, בנסותו לעצור בעד בנו.

— כן, כן, אבא, תראה לי את המקום!

דאנטס פתח שנים־שלושה ארונות.

— לשוא תבקש — אמר הזקן — אין עוד יין.

— מה קרה? אין עוד יין? — שאל דאנטס, ופניו החוירו והוא העביר את מבטו לסרוגין מלחייו הצנומות והחיוורות של הזקן אל הארונות הריקים.

— כלום חסר לך כסף, אבא?

— איני חסר דבר, מאחר שאתה כאן — השיב הזקן.

— הרי — גמגם דאנטס, ומחה את הזיעה, שניגרה ממצחו — השארתי לך מאתים פרנקים לפני שלושה חדשים, ערב צאתי.

— כן, כן, אדמונד, זה נכון; אבל שכחת בצאתך חוב קטן אצל השכן קאדרוס; הוא הזכיר על כך והזכירני, כי אם לא אפרע את החוב, יתבע את הכסף ממר מורל. ובכן, מבין אתה, מתוך פחד שמא זה יגרום לך נזק...

— מה היה, איפוא?

— אני פרעתי את החוב.

— והרי הייתי חייב — קרא דאנטס — לקאדרוס כמאה וארבעים פרנקים!

— כן, גמגם הזקן.

— ואתה פרעת אותם מתוך מאתים הפרנקים, שהשארתי לך?

הזקן הניד בראשו לאות הסכמה.

— יוצא, איפוא, שבמשך שלושה חדשים הוצאת למחיתך רק ששים פרנקים! — מלמל הצעיר.

— והרי אתה יודע מה מעט דרוש לי — אמר הזקן.

— הוי, אלי, סלח לי! — קרא אדמונד ונפל על ברכיו.

— הבל הבלים! אמר הזקן וחייך; — עתה הכל נשכח והכל כשורה.

— כן, אני כאן, — אמר הצעיר. — הנה, אבא, קח־נא כסף ושלח מיד לקנות משהו.

הוא הריק על השולחן את כיסיו, אשר הכילו כשתים עשרה מטבעות זהב, חמש או שש מטבעות חמשה פרנקים ומעות קטנות.

פני דאנטס הזקן אורו.

— למי כל זה? — שאל.

— לי!... לך!... לנו!... קח, קנה מזונות, היה מאושר, מחר יהיה עוד.

— לאט לך, לאט, — אמר הזקן וחייך; — לא אפזר את כספך. עשויים לחשוב, אם יראוני, שאני קונה יותר מדי דברים בבת אחת, כי הייתי נאלץ לחכות לשובך למען אוכל לקנותם.

— עשה כרצונך; אבל קודם כל הזמן משרתת, אבא; איני רוצה, כי תוסיף להישאר לבדך. יש אצלי קפה מובחר וטבק מצוין בתוך שידה קטנה בירכתי הספינה, הוא ימצא ברשותך החל ממחר. אבל מי זה בא? — שאל הבן.

— זה קאדרוס, אשר ודאי נודע לו על בואך, והוא בא ללא ספק לקבל את פניך.

— הנה עוד אדם, שפיו ולבו אינם שווים — מלמל אדמונד; — אבל אין זה חשוב. זהו שכן, שהביא לנו פעם תועלת, על־כן ברוך בואו.

באותו רגע נראה בפתח הפרוזדור ראשו השחור של קאדרוס. היה זה אדם בן עשרים וחמש־עשרים ושש. הוא החזיק בידו חתיכת ארג, שהתכונן כחייט לתפור ממנה חליפה.

— אה! חזרת איפוא, אדמונד? — אמר במבטא מארסיילי מובהק ובבת־צחוק רחבה, שגילתה את שיניו הלבנות.

— כפי שעיניך רואות, שכננו קאדרוס, הנני מוכן לעזור לך בכל מה שתרצה — השיב דאנטס, בהסתירו ללא הצלחה את אדישותו בהצעת שדות זו.

— תודה, תודה! למזלי איני זקוק למאומה; אדרבה, אחרים זקוקים לפעמים לי. (דאנטס עשה תנועה). איני מתכוון בזאת אליך, נערי. הלויתי לך כסף, ואתה החזרתו לי. דבר זה נהוג בין שכנים טובים, ואנו שלמנו זה לזה מידה כנגד מידה.

— לעולם אין אדם פטור כלפי מי שעזר לו — אמר דאנטס; — כי כאשר אין הוא חייב עוד כסף, הריהו חייב תודה למיטיבו.

— אך למה נוסיף לדבר על זה! הדבר חלף ואיננו! מוטב, שנשוחח על שובך בשעה טובה, נערי. הלכתי לי לנמל, כדי לקנות ארג חום, ופגשתי את ידידיו דאנגלאר. שאלתיו:

— אתה במארסייל?

— כפי שעיניך רואות — השיב לי.

— הייתי סבור, שאתה באיזמיר. והיכן אדמונד? — שאלתי.
— אצל אביו, ללא כל ספק, השיב דאנגלאר; על־כן באתי הנה — המשיך קאדרוס — כדי שיהיה לי העונג ללחוץ את ידו של ידיד.
— כמה טוב הוא קאדרוס זה — אמר הזקן — כמה הוא אוהב אותנו!
— ודאי, שאני אוהב ומעריך אתכם, כי כה נדירים בני־אדם ישרים! אבל נדמה לי, שהתעשרת, נערי? — המשיך החייט והעיף מבט מלוכסן על חופן הזהב והכסף, שדאנטס הניח על השולחן.
האיש הצעיר הבחין בברק התאוה, שנוצץ בעיניו של שכנו.
— הוי, אלי, — אמר כלאחר־יד — כסף זה איננו שלי כלל וכלל. גליתי לאבא את דאגתי, שמא הרגיש מחסור כלשהו בזמן העדרי, וכדי להרגיעני, הריק את כספו על השולחן. ובכן, אבא, — המשיך דאנטס — תכניס חזרה כסף זה לקופסת החסכון שלך, אלא אם כן יש לשכננו קאדרוס צורך בו, ובמקרה זה הכסף לרשותו.
— לא, נערי, — אמר קאדרוס — איני זקוק למאומה, תודה לאל. המלאכה מפרנסת את בעליה. קח את כספך, שמור עליו. לעולם אין לאדם יותר מדי; אך אין דבר זה מונע ממני להכיר לך טובה על הצעתך.
— הצעתי זאת בכל לבי — אמר דאנטס.
— איני מפקפק בכך. אולם אמור־נא לי: האם אתה ביחסים טובים עם מר מורל?
— מר מורל גילה תמיד מידה רבה של טוב־לב לגבי — ענה דאנטס.
— הכיצד סרבת לקבל את הזמנתו? — שאל דאנטס הזקן; — כלום הזמין אותך לסעוד אתו?
— כן, אבא, — השיב אדמונד בחיוך למראה תמהונו של אביו לכבוד הרב שנפל בחלקו.
— למה, איפוא, סרבת בני? — שאל הזקן.
— כדי להקדים להגיע אליך, אבא, — השיב הצעיר; — נחפזתי לראותך.
— דבר זה עלול להרגיז את מורל — אמר קאדרוס; — וכשיש בדעתו של מישהו להתמנות לקברניט, הרי שגיאה היא להכעיס את בעל־האניה.
— הסברתי לו את סיבת סרובי — השיב דאנטס, — ואני מקוה, שהבינה.
— אבל כדי להיות קברניט, צריך להחניף קצת לבעלים.
— אני מקוה להיות לקברניט בלי זה — ענה דאנטס.
— אדרבה! דבר זה יגרום תענוג לכל הידידים הותיקים, ואני מכיר מישהו, מאחורי מצודת סט. ניקולא, אשר לא יצטער על כך.
— מרסדס? — העיר הזקן.
— כן, אבא — השיב דאנטס; — והנה מאחר שזכיתי לראותך ובדעתי, כי שלומך טוב ויש לך כל הדרוש לך, אני רוצה לבקש ממך רשות לבקר אצל הקאטאלאנים.

— לך, ילדי — אמר דאנטס הזקן — ויברכך אלוהים באשתך כשם שברך אותי בבני.

— אשתו! — אמר קאדרוס; — כמה מהיר אתה, אבא דאנטס! נדמה לי, שהיא עדיין אינה אשתו.

— לא; אבל קרוב לודאי, — ענה אדמונד — שעוד מעט ותהיה לאשתי.

אדמונד חיבק את אביו, נפרד מקאדרוס בתנועת ראש ויצא. קאדרוס נשאר עוד לרגע קט, אחר כך נפרד מדאנטס הזקן, ירד אף הוא והלך לפגוש את דאנגלאר, אשר חיכה לו בפינת רחוב סינאק.

— ובכן, — שאל דאנגלאר — הראית אותו?

— זה עתה נפרדתי ממנו — אמר קאדרוס.

— האם סיפר לך על תקוותו להיות לקברניט?

— הוא מדבר על כך כאילו כבר היה.

— סבלנות! — אמר דאנגלאר — נדמה לי, שהוא נחפז יותר מדי.

— אכן! נראה, שדבר זה הובטח לו על ידי מר מורל.

— זאת אומרת, שהוא שמח מאוד?

— כן, הוא מתרברב; הוא אף הציע לי את שרותו, כאילו היה אישיות חשובה; הוא הציע לי הלואה, כאילו היה בנקאי.

— ואתה סרבת?

— מובן מאליו, אם כי היתה לי הזכות לקבל, מאחר שהייתי האיש, ששם בידו את המטבעות הלבנות הראשונות. אבל עכשיו, לא יהיה עוד מר דאנטס זקוק לאיש, הוא יהיה קברניט.

— הבל הבלים! — אמר דאנגלאר — הוא עדיין איננו קברניט!

— באמונה, יהיה זה יפה אם לא ישיג את מבוקשו — אמר קאדרוס — כי אחרת אי אפשר יהיה בכלל לדבר אתו.

— אם נרצה בכך מאוד, — אמר דאנגלאר — לא יעלה לגדולה, וייתכן, שאף ירד מדרגתו.

— מה אמרת?

— לא כלום. האם הוא מאוהב באמת בקאטאלאנית היפה?

— הוא מאוהב בה עד לטרוף. הוא הלך לשם; אבל אם איני טועה, צפויות לו שם אי־נעימויות.

— מה כוונתך?

— לשם מה לך לדעת זאת?

— זה חשוב לי מאוד. הרי אין אתה אוהב את דאנטס, לא כן?

— איני אוהב עזי־פנים.

— ובכן, תגיד לי מה ידוע לך ביחס לקאטאלאנית?

— איני יודע שום דבר ממשי, אולם ראיתי דברים, הנותנים לי יסוד לשער, שלקברניט לעתיד תהיינה אי־נעימויות בדרך לבית־החולים הישן.

— מה ראית?

— שמתי לב, כי בכל פעם שמרסדס הולכת העירה, היא מלווה על ידי צעיר קאטאלאני בריא, בעל עינים שחורות. עור אדום ולוהט, שהיא קוראת לו „דודני".

— וכלום סבור אתה, שדודן זה מחזר אחריה?

— אני משער, כי מה יעשה צעיר בן עשרים ואחת עם צעירה יפה, בת שבע־עשרה?

— ואתה אומר, שדאנטס הלך לקאטאלאנים?

— הוא יצא לפני.

— אילו הלכנו באותו כיוון, היינו מתעכבים ב„רזרבה", ותוך כדי שתית כוס יין מלגה היינו מחכים לחדשות.

— ומי ימציאן לנו?

— נשתהה בדרך, ומתוך פניו של דאנטס נלמד על המתרחש.

— נלך — אמר קדרוס, — אבל אתה תשלם?

— ודאי, — השיב דאנגלאר.

שניהם שמו את פניהם בצעדים מהירים למקום שנקבע. כשבאו לשם, ציוו להביא להם בקבוק ושתי כוסות. מאחר שהיו משוכנעים כי דאנטס נמצא אצל הקאטאלאנים, התישבו תחת עצי הערמונים והשקמים, אשר בין ענפיהם שרה מקהלה עליזה של צפרים שיר הלל לקראת הימים הראשונים של האביב.

3.

הקאטאלאנים

במרחק מאה צעדים מהמקום, שבו גמעו שני הידידים את יין מלגה התוסס, כשמבטם נעוץ באופק ואזניהם היו כאפרכסת, שכן, מאחורי תלולית שחורה, שכוסמה על ידי השמש והרוח הצפונית, כפר הקאטאלאנים. ביום אחד יצאה עדה מיסתורית מספרד ועלתה על לשון היבשה, שעליה נמצאת עד היום הזה. אין איש יודע מנין הגיעה. שפתה היתה בלתי־ידועה. אחד מראשיה, אשר שמע פרובאנסאלית, ביקש מאנשי מארסייל, שיתנו להם את הצוק הערום והחרב, שאליו הצמידו, כמלחים מימי קדם, את ספינותיהם. בקשתו נתקבלה, ושלושה חדשים אחר כך התנשא כפר קטן סביב שתים־עשרה או חמש־עשרה הספינות, אשר הביאו את צוועני הים הללו. כפר זה, שהוקם בצורה מוזרה, חציו מאורי וחציו ספרדי, הוא זה, שמתגוררים בו כיום צאצאי האנשים ההם ואשר מדברים בלשון אבותיהם. הם שמרו אמונים עד היום לצוק זה, לא התערבו בתוך אוכלוסית מארסייל והקפידו על מנהגיהם ועל לבושם.

באחד מבתי הכפר עמדה צעירה יפהפיה, בעלת שער שחור כזפת ועינים רכות כקטיפה של איילה, כשהיא סמוכה על מחיצה, ומעכה בין אצבעותיה הארוכות אברש תמים, אשר את פרחיו תלשה ושייריו כבר היו פזורים על הקרקע. זרועותיה המגולות עד המרפקים ואמותיה השזופות רעדו והיא נקשה בקרקע ברגלה הגמישה והכפופה.

במרחק שלושה צעדים ממנה ישב על כסא צעיר בעל קומה, כבן עשרים ושתים. הוא התנדנד בצורה מקוטעת כשהוא סומך את מרפקו על רהיט ישן ומתולע ומסתכל בה במבט מהול חרדה וכעס. בעיניו הצטיירה שאלה, אך מבטה התקיף והבטוח של הצעירה הכניע אותו.

— תראי מרסדס — אמר הצעיר — הנה חג הפסחא ממשמש ובא, וזהו זמן מתאים לעריכת טכס הנישואים. אנא, העני־לי!

— כבר עניתי לך מאה פעמים, פרנאנד, ובכל זאת אינך מרפה ממני ומוסיף לשאול אותי.

— טוב! חזרי על זה עוד פעם אחת, כדי שאתחיל סוף־סוף להאמין בכך. הגידי לי בפעם המאה, שאת דוחה את אהבתי, אשר זכתה לאשור מצד אמך; הבהירי לי כי את משחקת באשרי, כי חיי ומותי אינם אלא כקליפת השום בעיניך. הוי, רבונו של עולם, מה נורא הוא לחלום במשך עשר שנים, כי אהיה בעלך, מרסדס, ולאבד תקוה זו, שהיתה המטרה היחידה בחיי!

— לא אני, על כל פנים, חזקתי בך תקוה זו, פרנאנד — השיבה מרסדס; — אין אתה יכול להאשים אותי בגנדרנות כלשהי לגביך. תמיד אמרתי לך: אני אוהבת אותך כאח, אך אל תדרוש לעולם ממני משהו אחר מאהבת אחות זו, כי לבי שייך לאחר. האם לא אמרתי לך זאת תמיד, פרנאנד?

— כן, אני יודע זאת יפה — השיב הצעיר, — כן, נהגת כלפי בגילוי־לב אכזרי; אולם כלום שכחת, כי בין הקאטאלאנים נהוג חוק מקודש, המחייב אותם להינשא ביניהם לבין עצמם?

— אתה טועה, פרנאנד, אין זה חוק, אלא מנהג, וזה הכל; — ואל תסתמך על מנהג זה לטובתך. אתה חייב גיוס, פרנאנד. בכל רגע אתה יכול להיקרא לדגל. כשתהיה חייל, מה תעשה בי — יתומה עניה, מרת־נפש, חסרת כל אמצעים, שכל הונה היא בקתה חרבה, שבה תלויות רשתות משומשות אחדות, ירושה דלה שנותרה לי מהורי. זה שנה שאמי אינה בחיים. האם עלה פעם על דעתך שאני מתקיימת מנדבות. לפעמים אתה מעמיד פנים, כאילו אני מביאה לך תועלת, כדי שתוכל לחלק את דגתך אתי; ואני מסכימה, פרנאנד, משום שהנך בנו של אחי אבי ומשום שגדלנו יחד, והעיקר — מפני שהייתי גורמת לך צער אילו סרבתי לך. אבל אני מרגישה יפה, כי דגה זו שאני מוכרת ואשר אני משיגה עבורה כסף שתמורתו הנני קונה קנבוס לטויה, אינה אלא נדבה.

— ומה זה חשוב, מרסדס, אם על אף היותך כה עניה ובודדת, את

מתאימה לי יותר מבתו של בעל האניה הגאה ביותר או הבנקאי העשיר ביותר במארסייל! מה צריכים אנו, אנשים כמונו? אשה ישרה ועקרת בית טובה. היכן אמצא טובה ממך?

— פרנאנד — השיבה מרסדס והניעה תוך כדי כך בראשה — אשה הופכת עקרת בית גרועה ואין היא יכולה להיות אחראית, שתמשיך להיות אשה ישרה, כשהיא אוהבת גבר אחר, חוץ מבעלה. תסתפק נא בידידותי, וזהו מה שאני יכולה להבטיח לך, ואיני מבטיחה אלא את הדבר שאני יודעת, כי אוכל לתתו.

— כן, אני מבין — אמר פרנאנד; — את נושאת בסבלנות את ענייך, אך את יראה מענייי. מרסדס, כשאהיה אהוב על ידיך, אתמודד עם הגורל; את תביאי לי מזל ואתעשר; אני יכול להרחיב את מלאכת הדיג שלי; אני יכול לעבוד כמשרת בבית־מסחר; אני יכול אפילו להיות סוחר עצמאי.

— אינך יכול לנסות דבר מכל זה, פרנאנד; אתה חייל, ואם נשארת אצל הקאטאלאנים, הרי זה רק מפני שאין מלחמה. המשך, איפוא, להיות דייג; אל תשקע בחלומות, אשר יהפכו את המציאות בעיניך לאיומה יותר והסתפק בידידותי, מאחר שאיני יכולה לתת לך משהו אחר.

— ובכן, הצדק אתך, מרסדס, אהיה לימאי; יהיו לי במקום הלבוש של אבותינו, שאת בזה לו, כובע מבריק, כותונת פסים וחולצה כחולה ועגנים על כפתוריה. כלום לא כך צריך להיות לבוש, כדי למצוא חן בעיניך?

— מה רצונך לומר? — שאלה מרסדס. — איני מבינה אותך.

— רצוני לומר, מרסדס, כי את כה קשה ואכזרית לגבי, רק משום שאת מצפה למישהו הלבוש כך. אבל יתכן, שהאדם, שאת מחכה לו, הוא הפכפך.

— פרנאנד, — קראה מרסדס, — חשבתיך לאדם טוב, והנה טעיתי! פרנאנד, אתה בעל לב רע! נכון, איני מסתירה, אני מחכה ואוהבת את האיש שאמרת, ואף אם לא יחזור, הרי במקום לתלות את הקולר בהפכפכנות, כדבריך, אאמין, כי הוא אהב אותי עד רגע מותו.

הקאטאלאני הצעיר עשה תנועה זועמת.

— אני מבינה אותך, פרנאנד! אתה תטיל עליו את האחריות על שאיני אוהבת אותך; אתה תשלב את סכינך הקאטאלאנית בפגיונו! מה זה יתן לך? או שתאבד את ידידותי במקרה שתנוצח, או שתראה כיצד ידידותי הופכת לשנאה במקרה שתנצח. לא, פרנאנד, אל תתן למחשבותיך הרעות להשתלט עליך. מאחר שאיני יכולה להיות אשתך, תסתפק בכך, שאהיה ידידתך ואחותך!

פרנאנד שמר על קור־רוחו. הוא לא ניסה למחות את הדמעות, אשר ניגרו על לחייה של מרסדס, אף־על־פי שהיה מוכן לתת כוס דם מדמו בעד כל דמעה מדמעות אלו. הוא קם ממקומו, עשה סיבוב בבקתה וחזר, נעצר לפני מרסדס כשעיניו זועפות ואגרופיו קמוצים.

— מרסדס — אמר — תעני־לי עוד פעם אחת: הזאת תשובתך הסופית?

— אני אוהבת את אדמונד דאנטס — אמרה הצעירה בקור־רוח — ושום אדם אחר לא יהיה בעלי.

— ותמיד תאהבי אותו?

— כל עוד נשמתי באפי.

פרנאנד הרכין את ראשו כאדם נואש, נאנח קשות, אחר אמר פתאום, ותוך כדי כך הרים את ראשו, שיניו נתהדקו ונחיריו נפתחו לרווחה:

— אולם אם ימות?

— אם הוא ימות, אני לא אחיה.

— ואם הוא ישכחך?

— מרסדס! — נשמע קול עליז לפני הבית — מרסדס!

— אה — קראה הצעירה — סוף־סוף הנך יכול להיווכח, כי הוא לא שכחני, מאחר שהוא כאן!

היא קפצה לעבר הדלת, פתחה אותה וקראה:

— אלי, אדמונד, הנני כאן!

חיור ורועד נסוג פרנאנד אחורנית, כהלך שראה לפניו נחש. הוא נתקל בכסא וצנח לתוכו.

אדמונד ומרסדס נפלו איש לזרועות רעותו. שמש מארסייל הלוהטת אשר חדרה בעד הפתח הציפה אותם בגל אור. תחילה לא ראו דבר מכל אשר סביבם. אושר עצום בודד אותם מן העולם. נשמעו רק מלים קטועות, המהוות התפרצויות של שמחה בולטת, עד שהן נראות כביטוי של כאב. לפתע הבחין אדמונד בדמותו החיורת והזועמת של פרנאנד, אשר הצטיירה בתוך הצל. הקאטאלאני הצעיר שלף סכין, שהיתה תקועה בחגורתו.

— אה, סליחה — אמר דאנטס בהעמידו פנים זועמים, — לא שמתי לב כי אנו כאן שלושה.

אחר כך פנה למרסדס:

— מיהו אדון זה?

— אדון זה יהיה הטוב שבידידיך, דאנטס, משום שהוא ידידי, הוא דודני. הוא אחי. זהו פרנאנד, כלום לא הכרת אותו?

— אה, כן, — אמר אדמונד.

ומבלי לעזוב את מרסדס, שאת ידה לחץ בחזקה בידו האחת, הושיט בתנועה לבבית את ידו לקאטאלאני.

אבל פרנאנד לא חשב להיענות לתנועה ידידותית זו, ונשאר עומד דומם וללא־תנועה כפסל. אדמונד העביר את מבטו החוקר ממרסדס, שהיתה נרגשת מאד, אל פרנאנד הקודר והמאיים. מבט זה בלבד גילה לו את הכל. כעס עלה על פניו.

— לא ידעתי, שאני כה ממהר אליך, מרסדס, כדי למצוא כאן אויב.

— אויב! — קראה מרסדס והטילה מבט מלא חימה על דודנה; — אויב אצלי, אומר אתה, אדמונד! אילו האמנתי בזאת, הייתי הולכת אתך שלובת זרוע למארסייל והייתי עוזבת בית זה בלא לחזור הנה לעולם.

עיניו של פרנאנד הטילו ברקים.

— ואם יקרה לך אסון, אדמונד שלי — המשיכה באותו קור־רוח אכזרי, אשר הוכיח לפרנאנד, כי הצעירה קראה עד תומן את מחשבותיו מבשרות הרעה — אעלה על כף מורז׳יון ואטיל את עצמי על גבי הצוקים.

פניו של פרנאנד החוירו מאד.

— אבל טעית, אדמונד, — המשיכה, — אין לך כאן כל אויב; אין כאן אלא פרנאנד, אחי, אשר ילחץ את ידך כידיד מסור.

עם סיום דבריה אלה נעצה את מבטה המצוה בקאטאלאני, אשר כאילו הוקסם על ידי מבט זה, התקרב לאט לאדמונד והושיט לו את ידו. דומה היתה שנאתו לנחשול משתולל אך חסר־אונים, והיא נשברה בהשפעת מרסדס. אבל אך נגע בידו של אדמונד, הרגיש כי עשה את כל מה שהיה ביכלתו לעשות וזנק מן הבית.

— הוי — קרא תוך כדי ריצתו כמטורף, ואגב כך נעץ ידיו בשערותיו — הוי, מי יגאל אותי מאדם זה? אוי ואבוי לי! אוי ואבוי לי!

— הה, קאטאלאני! הה, פרנאנד! לאן אתה רץ? — נשמע קול.

הצעיר נעצר, התבונן סביבו והבחין בקאדרוס, שישב עם דאנגלאר תחת כפת עפאים.

— הה, — אמר קאדרוס — למה אינך מתקרב? כלום זמנך דחוק כל כך, שאין לך זמן לדרוש בשלום ידידים?

פרנאנד הסתכל בשני האנשים במבט קהה ולא השיב דבר.

הוא נראה כולו נדהם — אמר דאנגלאר — ודחף בברכו את קאדרוס: כלום יתכן, שטעינו, ובניגוד לניחושינו ידו של דאנטס על העליונה?

— אכן, צריך לראות — אמר קאדרוס.

הוא פנה לצעיר:

— ובכן, — קאטאלאני, אתה מחליט?

פרנאנד מחה את הזיעה אשר נגרה ממצחו, ונכנס לתוך הסוכה, אשר צלה כאילו הרגיע במקצת את חושיו, וצינתה ריעננה את גופו הלאה.

— שלום — אמר — קראתם לי, לא כן?

הוא צנח לתוך אחד הכסאות, שעמדו סביב השולחן.

— קראתי לך משום שרצת כמטורף וחששתי, שמא תטיל את עצמך הימה — אמר קאדרוס בצחוק. כשיש למישהו ידידים, הרי זה לא רק כדי לכבד אותם בכוס יין, אלא גם כדי למנוע מהם שתית שלושה או ארבעה לוגים מים אתה נראה כמאוהב, שנחל תבוסה — המשיך קאדרוס בגסות.

הוא ליווה הלצה זו בצחוק רם.

— לא, — השיב דאנגלאר — נער בעל דמות כמוהו לא נוצר כדי להיות אומלל באהבה. אתה מתלוצץ, קאדרוס.

— לא צדקת — הפסיקו קאדרוס. — שים לב לאנחותיו.

— הרם את אפך — המשיך קאדרוס — וענה לנו: אין זה מן הנמוס לא לענות לידידים, השואלים לשלומך.

— שלומי טוב, — אמר פרנאנד, וקמץ את אגרופיו ואף לא הרים את ראשו.

— אה, רואה אתה, דאנגלאר, — אמר קאדרוס וקרץ בעינו לידידו — הנה מה קרה: פרנאנד, שאתה רואה אותו לפניך ושהוא קאטאלאני טוב ואמיץ, אחד הדייגים הטובים במארסייל, מאוהב בצעירה יפהפיה, ששמה מרסדס; אבל לרוע מזלו נראה, כי הצעירה היפהפיה מאוהבת בסגן־הקברניט של „פרעה" ומאחר ש„פרעה" נכנסה היום בדיוק לנמל, מבין אתה...?

— לא, איני מבין — אמר דאנגלאר.

— פרנאנד המסכן קיבל חופשה — המשיך קאדרוס.

— ובכן, מה בכך? — אמר פרנאנד, הרים את ראשו והסתכל בקאדרוס כאדם המחפש מישהו, כדי לשפוך עליו את חמתו; — מרסדס אינה תלויה באיש, לא כן?

— אה, אם אתה מבין כך, — אמר קאדרוס — זה משהו אחר! אני חשבתיך לקאטאלאני; ואמרו לי פעם, כי הקאטאלאנים אינם אנשים המרשים, כי מתחרה ידחק רגליהם; הוסיפו לי, כי ביחוד פרנאנד הוא נורא בנקמתו.

פרנאנד חייך בארשת צער.

— לעולם לא יוכל מאוהב להיות נורא — אמר.

— נער מסכן! — השיב דאנגלאר והעמיד פנים כאילו השתתף בצערו של הצעיר בכל לבו. — מה רצית? הוא לא ציפה, כי דאנטס יחזור באופן פתאומי; יתכן, שחשב אותו למת או לבוגד, מי יודע? דברים מסוג זה מורגשים ביחוד כשהם באים לפתע־פתאום.

— אה, באמונה — אמר קאדרוס, ששתה תוך כדי דיבור, ויין המלגה החל להשאיר בו את רישומו — פרנאנד אינו היחידי, אשר בואו של דאנטס מרגיז אותו; לא כן, דאנגלר?

— כנים דבריך.

— אבל מה זה חשוב — השיב קאדרוס ותוך כדי כך מזג יין לפרנאנד ומלא זו הפעם השמינית את כוסו שלו, בעוד שדאנגלאר כמעט שלא נגע בכוסו. — בינתים נושא הוא לאשה את מרסדס, את מרסדס היפה; לשם כך חזר!

אותה שעה התבונן דאנגלאר במבט חודר בצעיר, אשר דבריו של קאדרוס נפלו על לבו כעופרת רותחת.

— ומתי חג הכלולות? — שאל.

— טרם נערכו! — מלמל פרנאנד.

— אבל הוא ייערך, — אמר קאדרוס, — בדיוק כשם שדאנטס יהיה קברניטה של „פרעה", הלא־כן, דאנגלאר?

דאנגלאר התחלחל נוכח פגיעה פתאומית זו והפך את פניו כלפי קאדרוס, כדי לקרוא מעל פניו, אם מהלומה זו היתה מחושבת מראש.

— ובכן — אמר, ותוך כדי כך מילא את הכוסות — נשתה, איפוא, לחיי הקברניט אדמונד דאנטס, בעלה של הקאטאלאנית היפה!

קאדרוס הרים את כוסו לפיו וגמא את היין בלגימה אחת. פרנאנד לקח את שלו וניפצה אל הקרקע.

— אה! — אמר קאדרוס — מה רואה אני שם במרומי התלולית בכיוון הקאטאלאנים? הסתכל נא פרנאנד, ראיתך טובה משלי. הם נראים כשני נאהבים ההולכים זה בצד זה כשידיהם שלובות. יסלח לי אלהים! הם אינם חושדים בנו, כי אנו רואים אותם. הנה הם מתנשקים!

מעיניו של דאנגלאר לא נעלם המתרחש בלבו של פרנאנד, אשר פניו השתנו בן־רגע.

— האם אתה מכיר אותם, מר פרנאנד? — שאל.

— כן, — השיב הלז בקול עמום — זהו מר אדמונד והעלמה מרסדס.

— אה, רואים אתם! — אמר קאדרוס, — ואני לא הכרתי אותם! הוי, דאנטס, הוי, מרסדס! בואו הנה לרגע ותגידו לנו מתי חג הכלולות, כי הנה מר פרנאנד התעקש ואינו רוצה לומר לנו.

— אולי תשתוק! — אמר דאנגלאר והעמיד פנים כאילו רצה לעצור בעד קאדרוס, אשר התכופף מעבר לסוכה בעקשנות של שיכור; — תשתדל לעמוד ישר ותניח לארוסים. הנה, תראה את מר פרנאנד ותתנהג כדוגמתו: הוא בר־דעת.

יתכן, שפרנאנד, אשר הגיע עד קצה גבול כוחותיו, ואשר דאנגלאר דירבן אותו כדרבן לוחמי השוורים את השור, היה לבסוף זונק, מאחר שכבר קם ממקומו ונראה היה, שהוא מתכונן לקפוץ על יריבו, אבל מרסדס, הזקופה והמחייכת, הרימה את ראשה היפה ומבטה הזך והזהיר. ברגע זה נזכר פרנאנד באיום, שהשמיעה באזניו, כי במקרה שאדמונד ימות, גם היא לא תשאר בחיים. הוא נפל בחזרה חסר־אונים על כסאו. דאנגלאר התבונן לסרוגין בשני הגברים: באחד, שטומטם על ידי שכרון, ובשני, שהאהבה השתלטה עליו.

— לא אפיק כל תועלת משני שוטים אלה — מלמל. — אני חושש, שנקלעתי כאן בין שיכור לבין פחדן. הנה צר־עין המתבסם ביין, בעוד שהיה צריך להשתכר בלענה; והנה גולם, שנוטלים ממנו את אהובתו מתחת לחוטמו ממש, והוא מסתפק בכך, שהוא בוכה ומקונן על גורלו כתינוק. והרי יש לו עינים יוקדות כעיניהם של ספרדים או בני סיציליה וקאלאבריה היודעים כה יפה לנקום. יש לו אגרופים, שבכחם למעוך ראש של שור בהצלחה לא קטנה

מזו שהיה עושה זאת כילפי של קצב. ודאי הוא, שעלה וגבר מזלו של אדמונד; הוא ישא לאשה את הצעירה היפה, הוא יהיה קברניט וילעג לנו; אלא אם כן... — חיוך עלה על שפתי דאנגלאר — אלא אם כן אני אתערב — הוסיף.

— שמע־נא! — קרא קאדרוס ותוך כדי כך קם קמעא והשעין את אגרופיו על השולחן — שמע־נא. אדמונד! כלום אינך רואה את ידידיך או אין זה לפי כבודך לדבר אתם?

— לא, קאדרוס יקירי — השיב דאנטס, — איני יהיר, אלא שאני מאושר, והאושר מסנוור, לדעתי, יותר מהגאוה.

— בשעה טובה! — אמר קאדרוס. — הו, שלום לך, גברת דאנטס! מרסדס השיבה לברכתו בכובד ראש.

— אין זה עדיין שמי — אמרה — ובני מולדתי רואים סימן רע כשקוראים עלמה בשם ארוסה לפני שהוא נעשה בעלה: קרא לי, איפוא, בבקשה, מרסדס.

— תמחלי לשכני הטוב קאדרוס — אמר דאנטס — סוף סוף טעותו קלה ביותר.

— האם יש להסיק מזה, שטכס הכלולות יתקיים מיד, מר דאנטס? — שאל דאנגלאר בדרשו בשלום הזוג הצעיר.

— בהקדם האפשרי, מר דאנגלאר; היום נקבע את כל הפרטים אצל אבא דאנטס, ומחר או מחרתים לכל המאוחר תיערך סעודת הנישואים כאן, ב„רזרבה". אני מקוה, כי הידידים יבואו. כוונתי בזה לומר לך, כי אתה מר דאנגלאר מוזמן; גם אתה קאדרוס, מוזמן.

— ופרנאנד — אמר קאדרוס והצטחק — האם גם פרנאנד מוזמן?

— אחיה של אשתו הנו אחי — אמר אדמונד, — ונצטער מאוד, מרסדס ואני, אם ניוכח, שהוא מתרחק מאתנו ברגע כזה.

פרנאנד פתח את פיו כדי לענות; אבל קולו נדם בגרונו, ולא יכול להוציא הגה.

— היום האירוסים, מחר או מחרתים הנישואים... לעזאזל! אתה נחפז מאוד, אדוני הקברניט, — אמר דאנגלאר.

— דאנגלאר — השיב אדמונד וחייך — אחזור באזניך על הדבר, אשר מרסדס אמרה זה עתה לקאדרוס: אל תתן לי את התואר שעדיין אינו מגיע לי, הדבר עלול להמיט עלי אסון.

— סליחה — ענה דאנגלאר. — רק התכוונתי לומר, שהנך נראה כאדם שזמנו דחוק; והרי יש לנו זמן: „פרעה" לא תפליג אלא כעבור שלושה חדשים.

— האדם ממהר תמיד לקראת האושר, מר דאנגלאר, ביחוד אחר סבל רב. אבל לא האהבה העצמית בלבד היא הגורמת לחפזוני. עלי לנסוע לפאריז.

— אה, באמת לפאריז? האם זו הפעם הראשונה, שאתה נוסע לשם?

— כן.

— עליך לסדר שם משהו?

— לא בשבילי: שליחות אחרונה של קברניטנו המסכן לקלר; הלא תבין. דאנגלאר, שזו שליחות קדושה. אגב, אל תדאג, לא אעדר אלא במשך הזמן הדרוש לנסיעתי הלוך וחזור.

והוסיף בלחש:

— לפאריז, כדי למסור ללא כל ספק לפי הכתובת את המכתב, שנתן לך המרשל הגדול. אכן, מכתב זה מעלה בראשי רעיון מצוין! אה, דאנטס ידידי, עדיין אין שמך מופיע בראש רשימת „פרעה".

לאחר מכן פנה לאדמונד, שכבר נמצא במרחק־מה ממנו:

— צאתך לשלום! — קרא אליו.

— תודה, — השיב אדמונד בהפנותו את ראשו ותוך כדי כך עשה תנועת־יד ידידותית.

שני הנאהבים המשיכו בדרכם, שקטים ועליזים.

4.

הקשר

מבטו של דאנגלאר ליווה את אדמונד ומרסדס עד אשר שני הארוסים נעלמו באחת הפינות של ביצורי סט. ניקולא; כשהפנה ראשו, הבחין בפרנאנד, שהיה חיור ורועד, בעוד שקאדרוס גמגם כמה מלים של שיר־יין.

— ובכן, אדוני היקר — אמר דאנגלאר לפרנאנד — נדמה לי, כי נישואים אלה אינם גורמים אושר לכל?

— אותי הביאו עד לידי יאוש — העיר פרנאנד.

— כלום אהבת את מרסדס?

— הערצתיה.

— ואתה מורט שערותיך במקום לבקש עצה! לא כך ינהגו בני עמך.

— מה רצונך שאעשה? — שאל פרנאנד.

— האם אני יודע? וכלום זה נוגע לי? כמדומני, שלא אני מאוהב בעלמה מרסדס, כי אם אתה. יגעת, אומרת הברית החדשה, ומצאת.

— כבר מצאתי.

— מה?

— רציתי לדקור את אדמונד בפגיון, אך האשה אמרה לי, שאם יקרה אסון לארוסה, תשלח יד בנפשה.

— הבלים, דברים כאלה נוהגים לומר, אך אין עושים אותם.

— אינך מכיר את מרסדס כלל וכלל, אדוני. היא עלולה לבצע את איומה.

— טיפש! — מלמל דאנגלאר — אם תתאבד או לא, מה איכפת, העיקר, שדאנטס לא יהיה קברניט.

— לפני שתמות מרסדס — המשיך פרנאנד ובקולו נשמעה נעימה נמרצת — אמות אנוכי.

— חכה, — אמר דאנגלאר, — אתה עושה עלי רושם של נער חביב, והייתי רוצה לחלץ אותך מן הצרה; אך...

— כן, — אמר קאדרוס — ננסה.

— יקירי, — המשיך דאנגלאר — אתה שיכור למחצה: סיים את הבקבוק ותהיה שיכור לגמרי. שתה ואַל תתערב בענינינו. כדי להתערב בדבר, שאנו עוסקים בו, צריך שתהיה מפוכח.

— אני שיכור? — אמר קאדרוס — אם כן אשתה עוד ארבעה מבקבוקיך, שאינם עולים בגדלם על בקבוקים של מי־קולון! אבא פאמפיל, עוד יין!

וכדי לצרף מחשבה למעשה, הלם קאדרוס בכוסו על גבי השולחן.

— אמרת איפוא, אדוני, — אמר פרנאנד בצפותו בתשוקה להמשך המשפט שהופסק.

— מה אמרתי? איני זוכר עוד. שיכור זה, קאדרוס, הפסיק את חוט מחשבותי.

— שתה כל מה שתרצה; רע מזה לאלה שמפחדים מיין, כי סימן הוא, שמחשבותיהם רעות, והם יראים, כי „נכנס יין, יצא סוד".

קאדרוס התחיל שר שני בתים אחרונים של שיר, שהיה מפורסם באותה תקופה: כל הרשעים אוהבים לשתות מים, ועדות לכך — המבול.

— אמרת, אדוני, שהנך רוצה לחלץ אותי מן הצרה; אבל הוספת...

— כן, אבל, הוספתי... כדי לחלץ אותך מן הצרה, יספיק, שדאנטס לא יישא לאשה את זו שאהבת; ונישואיהם אלה אפשר למנוע בנקל, כמדומני, בלי שדאנטס ימות.

— רק המות יפריד ביניהם — אמר פרנאנד.

— יש בטענותיך הגיון של שבלול, ידידי — אמר קאדרוס — הנה דאנגלאר, שהוא פיקח, ערום, יווני ממש, הוא אשר יוכיח לך, שטעות בידך. תוכיח לו, דאנגלאר. הסבר לו, שאין צורך במותו של דאנטס; יהיה זה מכאיב, אם ימות. הוא נער טוב, ואני עצמי אוהב אותו.

פרנאנד קם בהבעת קוצר־רוח.

— תן לו לדבר, אמר דאנגלאר בעצרו את הצעיר — הפרידה מפרידה לא פחות מהמוות. שער בנפשך שבין אדמונד ומרסדס תפרדנה חומותיו של בית־כלא, במקרה זה יהיו מובדלים זה מזו לא פחות מאשר אילו הפריד ביניהם המוות.

— כן, אבל מהכלא משתחררים — אמר קאדרוס, אשר נאחז בשארית הכרתו הצלולה — וכאשר אדם, ששמו אדמונד דאנטס יוצא מהכלא, הריהו נוקם.

— למי זה איכפת! — מלמל פרנאנד.

— אגב — אמר קאדרוס — למה זה יטילו את דאנטס לבית־הסוהר? הוא לא גנב, לא הרג ואף לא רצח.

— בלום פיך — אמר דאנגלאר.

— איני רוצה לשתוק — אמר קאדרוס. — אני רוצה, שיאמרו לי מדוע יטילו את דאנטס לכלא. אני אוהב את דאנטס.

הוא גמא פעם נוספת כוס יין.

דאנגלאר עקב בתוך עיניו התשושות של החייט אחרי התגברות השכרון ופנה לפרנאנד:

— ובכן, הבנת, שאין צורך להרגו?

— לא, כמובן. אילו היתה דרך להביא לידי מאסרו של דאנטס היה הכל כשורה, אבל כלום קיימת דרך כזו?

— אילו חיפשנו יפה — אמר דאנגלאר — הייגו יכולים למצאה. אבל — המשיך — מדוע, לכל הרוחות, עלי להתערב כאן; כלום ענין זה נוגע לי?

— איני יודע, אם ענין זה נוגע לך, — אמר פרנאנד באחזו בזרועותיו — אבל אחת אני יודע, כי יש לך סיבה לשנאה מיוחדת כלפי דאנטס; אדם, שבלבו מקננת שנאה, אינו טועה לגבי שנאתם של אחרים.

— אני, אין בלבי כל שנאה כלפי דאנטס. בהן צדקי. ראיתיך באסונך, והדבר נגע ללבי, וזה הכל. אבל כיון שאתה חושד בי, שאני פועל למעני, היה שלום, ידידי היקר, החלץ מהצרה בכוחותיך שלך!

דאנגלאר עשה תנועה כאילו רצה לקום ממקומו.

— לא, לא! — אמר פרנאנד ועיכב בעדו. — הישאר! בסופו של דבר, אין לי הבדל, אם אתה נושא בלבך טינה לדאנטס או לא; אני כשלעצמי שונא אותו; הנני מודה בכך בקול רם. מצא אמצעי ואני אבצעהו, ובלבד שהדבר לא יגרום למותו של האיש, מאחר שמרסדס אמרה, שתשלח יד בנפשה, אם יהרג דאנטס.

קאדרוס, שראשו נשען אל השולחן, התרומם, התבונן בפרנאנד ובדאנג־לאר בעינים בוהות ותוהות ואמר:

— להרוג את דאנטס?! מי מתכונן לרצוח את דאנטס? אני לא אסכים לכך לעולם! הוא ידידי! הבוקר הציע לי להתחלק בכספו, כשם שאני חילקתי את כספי ביני ובינו. איני רוצה שיהרגו את דאנטס.

— ומי אומר, שיש צורך להרגו, גולם! — השיב דאנגלאר; — הרי רק לצון חמדנו; שתה לחייו, — הוסיף, במלאו את כוסו של קאדרוס, והנח לנו.

— כן, כן, לחייו של דאנטס! — אמר קאדרוס בהריקו את כוסו, לחייו!...

— אבל האמצעי... האמצעי? — שאל פרנאנד.

— כלום טרם מצאת אותו בעצמך?

— לא, עליך למצאו.

— נכון — אמר דאנגלאר — בני־צרפת עולים על בני־ספרד, כי הספרדים מעלים גרה, בעוד שהצרפתים ממציאים.

— המצא, איפוא — אמר פרנאנד בקוצר־רוח.

דאנגלאר קרא למלצר וביקש עט, דיו ונייר.

— אני סוכן־רואה־חשבונות — אמר — העט, הדיו והנייר הם כלי־עבודתי, ובלעדיהם איני יכול לעשות מאומה.

— עט, דיו ונייר! — קרא אחריו פרנאנד.

— הדברים שבקשת כבר נמצאים על השולחן — אמר המלצר והצביע על כלי־הכתיבה.

— תנם לנו, איפוא.

המלצר לקח את הנייר, הדיו והעט והניחם על השולחן בתוך הסוכה.

— מי זה מעלה על דעתו, — אמר קאדרוס וידו שמטה על גבי הנייר — שיש בכוחו של דבר זה להרוג בן־אדם באופן יותר בטוח מאשר על ידי רצח מן המארב! כל ימי יראתי מפני עט, בקבוק דיו ודף נייר יותר מאשר מפני חרב או אקדח.

— הנבל עדיין אינו שתוי כפי שהוא נראה — אמר דאנגלאר; — מזוג לו עוד כוס, פרנאנד!

פרנאנד מילא את כוסו של קאדרוס, והלה הרים את ידו מן הנייר בתנועה של שתיין והעביר אותה כלפי הכוס.

— ובכן? — אמר הקאטאלאני בראותו, ששארית בינתו של קאדרוס התחילה להיעלם בהשפעת כוס היין האחרונה.

— ובכן! אני אומר למשל — השיב דאנגלאר — שאחרי מסע כזה שערך דאנטס באחרונה ושבו שהה בניאפולי ובאי אלבה, — היה רצוי, שמישהו ילשין עליו באזני התובע המלכותי כעל סוכן בונאפארטיסטי...

— אני, אני אלשין עליו! — קרא הצעיר בהתרגשות.

— כן; אבל במקרה כזה מצוים עליך לחתום על הצהרתך, מעמידים אותך פנים אל פנים עם האדם, שעליו הלשנת. אני נותן לך, אמנם, אסמכתא להאשמתך, אך דאנטס לא יישאר לעולם בכלא; באחד הימים יצא משם, וביום צאתו, מר יהיה גורל האדם, שהכניס אותו לשם!

— אה! אני איני מבקש אלא אחת — אמר פרנאנד. — אני מעונין שישתוקק לריב אתי!

— כן. ומה בקשר למרסדס, שתשנא אותך אם תעז לקלוף קצת את עורו של אדמונד אהוב־נפשה!

— זה נכון — אמר פרנאנד.

— לא, לא — השיב דאנגלאר. — אם מחליטים לעשות דבר כזה, מוטב לקחת בתום־לבב, כפי שאני עושה זאת, עט זה, לטבול אותו בדיו ולכתוב

ביד שמאל, כדי שאי אפשר יהיה להכיר את כתב־היד, כתב־הלשנה בנוסח הבא.

ודאנגלאר, בבחינת נאה דורש וגם מקיים, כתב ביד שמאלו ובכתב־יד שונה, שלא היה בינו לבין כתב־ידו הרגיל כל דמיון, את השורות הבאות. הוא מסר אותן לפרנאנד, וזה קרא אותן בלחש:

„כבוד התובע המלכותי מוזהר בזה על ידי ידיד הכתר והדת, כי אדם המכונה אדמונד דאנטס, סגן־קברניט הספינה „פרעה", שהגיעה הבוקר מאיזמיר לאחר שעגנה בניאפולי ובפורטו־פרראחו, קיבל מאת מוראט מכתב, כדי למסרו לרודן*) וכן קיבל מכתב מאת הרודן בשביל הועד הבונאפארטיסטי בפאריז.

ההוכחה לפשעו תהיה בידיך עם היעצרו, כי מכתב זה יימצא ברשותו או ברשות אביו או בתאו בספינה „פרעה".

— בשעה טובה — המשיך דאנגלאר; — בדרך זו תהיה גם חשיבות כללית לנקמתך כי בשום פנים אי אפשר יהיה לחשוד בך, והענין יתחיל לניע מעצמו. לא יישאר אלא לקפל מכתב זה, כפי שאני עושה, ולכתוב למעלה. „לכבוד התובע המלכותי".

דאנגלאר כתב את הכתובת כאילו תוך כדי משחק.

— כן, הכל ייאמר בזה, — אמר קאדרוס, אשר עקב במאמץ שכלי אחרון אחרי קריאת המכתב, ואשר תפס בחושיו אילו אסונות עלולה להמיט הלשנה מעין זו. — כן, הכל ייאמר בזה, אלא שזו תהיה נבלה.

הוא הושיט את זרועו, כדי לקחת את המכתב.

— מובן מאליו — אמר דאנגלאר בהרחיקו את המכתב מטוח ידו של קאדרוס — מובן מאליו, שכל מה שאני אומר ועושה, אינו אלא הלצה, ואני אהיה הראשון, שיצטער, אם יקרה משהו לדאנטס, לדאנטס הטוב! מובן מאליו, הנה...

הוא לקח את המכתב, מעך אותו בידו וזרקו לאחת הפינות בסוכה.

— מובן, — אמר קאדרוס — דאנטס הוא ידידי, ואיני רוצה שתקרה לו רעה.

— אה! מי זה מתכוון לגרום לו רעה! לא אני ואף לא פרנאנד! — אמר דאנגלאר ותוך כדי כך הסתכל באדם הצעיר, שנשאר במקומו, ומבטו המלוכסן הופנה לנייר ההלשנה, שהיה מוטל בפינה.

— אם כך הוא הדבר, צריך שיינתן לנו יין; רצוני לשתות לחייהם של דאנטס ומרסדס היפה.

— שתית כבר דייך, שיכור — אמר דאנגלאר — ואם תוסיף לשתות, תהיה נאלץ לשכב כאן, כיון שלא תוכל לעמוד עוד על רגליך.

---

*) הכוונה לנאפוליאון.

— אני — אמר קאדרוס — אני לא אוכל לעמוד על רגלי! אני יכול להתערב, שאצליח לעלות למגדל־הפעמונים של אקול, בלי שאתנדנד!

— טוב — אמר דאנגלאר — אני מתערב, אבל נדחה זאת למחר; היום עת לחזור; הושט לי, איפוא, את זרועך ונשוב.

— נשוב, — אמר קאדרוס — אבל אין לי צורך לשם כך בזרועך. התלך, פרנאנד? התחזור אתנו למארסייל?

— לא, — אמר פרנאנד — אני אחזור לקאטאלאנים.

— לא, בוא אתנו למארסייל, בוא!

— אין לי מה לעשות במארסייל. אין לי כל רצון ללכת לשם.

— איך אמרת? אין לך כל רצון, ידידי הטוב, עשה כרצונך! חופש לכל! בוא דאנגלאר, ונניח לאדון זה לחזור לקאטאלאנים, כיון שרצונו בכך.

דאנגלאר ניצל רגע זה של חולשה מצד קאדרוס, כדי לגרור אותו אחריו לכיוון מארסייל. ואולם כדי להקל על פרנאנד את הדרך, חזר לא בדרך רציף „הגדה החדשה" אלא בדרך שער סט. ויקטור. קאדרוס הלך אחריו כשרגליו כושלות, והוא צמוד לזרועו.

לאחר התרחקו מרחק של עשרים צעדים לערך, פנה דאנגלאר אחורה וראה כיצד פרנאנד נוטל את הנייר ומכניסו לכיסו. לאחר מכן זנק אל מתיך לסוכה ופנה לעבר פילון.

— ראה מה הוא עושה? — אמר קאדרוס. — הוא שיקר: לנו אמר, שהוא הולך לקאטאלאנים, והנה הוא הולך העירה! הולה, פרנאנד! אתה טועה, חביבי!

— עיניך מטעות אותך — אמר דאנגלאר — הוא הולך למישרין בדרך לבית־החולים הישן.

— באמת! — אמר קאדרוס — נכון! הייתי נשבע, שפנה ימינה; איזה רמאי הוא היין!

— טוב, טוב — מלמל דאנגלאר — אני סבור, שעתה עלה הענין לדרך הנכונה, ואין אלא לצפות, שיתנהל מעצמו.

5

סעודת הנישואים

למחרת היום היה יום נאה. הסעודה הוכנה בקומה הראשונה של ה„רזרבה". היה זה אולם גדול ומואר על ידי חמישה חלונות, שעל גבי כל אחד מהם היה רשום שם של אחת הערים הגדולות בצרפת. מעקה עשוי עץ, כדוגמת הבנין כולו, נמשך לכל ארכם של החלונות הללו.

אם כי הסעודה נקבעה רק לשעות הצהרים, היה המעקה מלא אורחים

קצרי־רוח משעה אחת־עשרה בבוקר. היו אלה הימאים בני־המזל של „פרעה" וכן כמה חיילים ידידיו של דאנטס. הכל לבשו לכבוד הנישואים בגדים נאים ביותר.

בין האורחים נפוצו שמועות שבעלי האניה „פרעה" עומדים לכבד בנוכחותם את סעודת הנישואים של סגן־הקברניט שלהם; אבל דבר זה נחשב לכבוד רב כל־כך לגבי דאנטס, עד שאיש לא העז להאמין בכך. אולם דאנגלאר, שהגיע יחד עם קאדרוס, אישר ידיעה זו. הוא ראה אותו בוקר את מר מורל, והלה אמר לו שיבוא לסעוד ב„רזרבה".

ואכן, כעבור זמן־מה נכנס לאולם מר מורל ונתקבל על ידי מלחי „פרעה" בתשואות ומחיאות כפים סוערות. נוכחותו של בעל־האניה שימשה כהוכחה לשמועה שנפוצה מכבר, כי דאנטס עומד להתמנות לקברניט. וכיון שדאנטס היה אהוד ומקובל על הכל באניה, הביעו אנשים ישרים אלה באורח זה את תודתם לבעל־האניה על שהתאים את בחירתו לשאיפותיהם. אך נכנס מר מורל, ומיד שוגרו דאנגלאר וקאדרוס לקראת החתן: הוטל עליהם לבשר לו את דבר בואה של האישיות החשובה, שהופעתה עוררה התרגשות רבה.

דאנגלאר וקאדרוס יצאו בריצה, אבל לא הספיקו לעשות אפילו מאה צעדים, והנה הבחינו מול החנות לממכר אבק־שריפה בקבוצה קטנה, שהתקרבה לקראתם. קבוצה קטנה זו היתה מורכבת מארבע צעירות, מידידותיה של מרסדס, קאטאלאניות כמותה, שליוו את הכלה, שנסמכה על זרועו של אדמונד. לידה צעד אבא דאנטס, ומאחוריהם נראה פרנאנד, כשעל פניו נסוך חיוך מבשר רעות. לא מרסדס ואף לא אדמונד לא ראו חיוך מכוער זה של פרנאנד. הצעירים המסכנים היו כה מאושרים, עד שלא ראו אלא את עצמם ואת השמים הבהירים והטהורים, אשר נתנו להם את ברכתם.

דאנגלאר וקידרוס מילאו את תפקידם כשגרירים. מכאן עבר דאנגלאר, כדי לתפוס מקום ליד פרנאנד, ואילו קאדרוס הצטרף לאבא דאנטס, מרכז ההתענינות הכללית. הזקן היה לבוש בבגדי קטיפה נאים, שהיו מהודקים בפריפות, מקושטים בכפתורי פלדה גדולים, עשויי מגבלות לאבנים יקרות. רגליו הדקות, שרעדו בעצבנות, לבלבו בתוך פוזמקאות־כותן נהדרים, שנדף מהם ריח של סחורה אנגלית מובחרת. על כובעו תלת־הקרנים התנוסס גל סרטים לבנים ותכולים. הוא נשען על מקל עץ מפותל ומעוקם בחלקו העליון כמקל רועים עתיק. אפשר היה לחשוב אותו לאחד הטרזנים המגונדרים משנת 1796 בגני לוכסמבורג וטילרי.

לצדו נמצא קאדרוס שהשלים עם משפחת דאנטה בתקוה לזכות בארוחה טובה. במוחו נשאר זכרון מעורפל בלבד מכל מה שהתרחש אמש.

כשהתקרב דאנגלאר לפרנאנד, נעץ במאהב המאוכזב מבט חודר. פרנאנד צעד מאחורי השנים, שעתידים היו להוות זוג, אך מרסדס שכחה לגמרי על קיומו, כי עיניה נחו אך ורק על אדמונד שלה. פניו של פרנאנד היו חיורים,

לרגעים היה עולה סומק על לחייו, שהיה נעלם ומפנה את מקומו לחיוורון, שגדל והלך. מזמן לזמן הסתכל לעבר מארסייל, ואז היה זעזוע עצבני מרעיד את אבריו. נראה היה כאילו פרנאנד מצפה, או לכל הפחות מנבא למאורע חשוב. דאנטס היה לבוש בפשטות. מאחר שנמנה על הצי המסחרי, לבש בגד, שהיה ספק מדי צבא, ספק חליפה אזרחית. מתחת ללבושו גילה ארשת פנים מאושרת, שהובלטה עוד יותר בהשפעת שמחתה ויפיה של ארוסתו.

בהראות זוג הארוסים ובני־לויתם מתוך ה„רזרבה", ירד מר מורל והתחיל מתקדם לעברם, כשהוא מלווה מלחים וחיילים, ששמחו על השמועה שאושרה מחדש, עכשיו על ידיו — שדאנטס יבוא במקומו של הקברניט לקלר. כשראה אותו אדמונד, הניח את זרועה של ארוסתו ושילבה בזרועו של מר מורל. בעל האניה והצעירה החלו אז לעלות הראשונים על מדרגות העץ, שהובילו לחדר שבו נערכו השולחנות, ובמשך חמש דקות חרקו המדרגות תחת צעדיהם הכבדים של הקרואים.

— אבא — אמרה מרסדס בהתעכבה באמצע השולחן — שב־נא לימיני, ואילו משמאלי ישב האיש, שהיה לי כאח — אמרה ברוך, שחדר עד עומק לבו של פרנאנד, כאילו היתה זו מכת־פגיון. שפתיו החוירו ומתחת לעורו השחום של פניו הגבריים אפשר היה לראות פעם נוספת, כיצד נעלם הדם וזורם ללב.

אותה שעה נהג דאנטס כמוה: מימינו הושיב את מר מורל, ומשמאלו — את דאנגלאר. לאחר מכן רמז לכל הנותרים, שיתפסו מקומות כרצונם.

סביב השולחן כבר נדדו נקניקיות מארל בעלות קליפה חומה וריח מגרה, סרטני־מים בעלי שריון מבהיק, חלזונים בעלי קליפה ורודה, קיפודי ים, שדמו לרמונים עטורים מעטה דוקרני, שבלולים, המתימרים לעלות בחכם של זוללי הדרום, וכל אותן פרפראות עדינות, המושלכות על ידי הגלים על גבי החולות והמכונות בפי הדייגים „פירות הים".

— שתיקה נהדרת! — אמר הזקן בהתענגו על כוס יין, שצבעו היה כצבע הפטדה, שאבא פאמפיל בכבודו ובעצמו העמיד זה עתה לפני מרסדס.

— אה, לא תמיד שמח הבעל — העיר קאדרוס.

— עובדה היא — אמר דאנטס, שאני מאושר כרגע מכדי לשמוח. אם זו היתה כונתך, שכני, צדקת! השמחה גורמת לעתים לתוצאות מוזרות, היא מעיקה ככאב.

דאנגלאר הסתכל בפרנאנד, אשר פניו הרגישים ספגו והחזירו כל רישום.

— מה קרה — שאל — כלום אתה מפחד ממשהו? נראה לי, כי הכל מתנהל לפי רצונך!

— זהו בדיוק הדבר המטיל עלי אימה — אמר דאנטס. — נדמה לי, כי האדם לא נוצר כדי להיות מאושר בקלות כזאת! דומה הוא האושר לאותם ארמנות של איי־הקסמים, אשר על שעריהם שומרים דרקונים. יש צורך ללחום, כדי לנצח, ואני באמת, איני יודע במה זכיתי להיות בעלה של מרסדס.

— בעלה, בעלה — אמר קאדרוס בצחוק — עדיין לא, אדוני הקברניט.

פרנאנד התענה והתחלחל על כסאו, ומזמן לזמן ניגב אגלי זיעה גדולים, שבעבעו על מצחו.

— באמונה — אמר דאנטס — קאדרוס שכני, לא כדאי לחלוק בגלל דבר של מה בכך. אמנם מרסדס עדיין אינה אשתי... (הוא הסתכל בשעונו) אך תוך שעה ומחצה תהיה לאשתי!

— בעוד שעה! — אמר דאנגלאר והחויר; — ואיך זה קרה?

— כן, ידידי — השיב דאנטס — הודות לאשראי של מר מורל — האדם, שאחרי אבי חייב אני לו את הכל בעולם — יושרו כל ההדורים. שלמנו בעד ההכרזות, ובשעה שתים ושלושים מחכה לנו ראש העיר מארסייל בבנין העיריה. והואיל וזה עתה צלצל השעון אחת וחמש עשרה, איני סבור, שאני טועה הרבה באמרי, כי בעוד שעה וחצי יהיה שמה של מרסדס „גברת דאנטס".

פרנאנד עצם את עיניו, ענן אש בער בשמורותיו; הוא נשען על גבי השולחן לבל יתעלף, ולמרות כל מאמציו לא יכול לעצור את האנקה העמומה, שנבלעה בתוך המולת הצחוק והברכות של הנאספים.

— לזה קוראים „פעולה!" — אמר אבא דאנטס — רק אתמול בבוקר הגיע, והיום בשעה שלוש הוא מתחתן!

— אבל מה בדבר הסדורים האחרים, — שאל דאנגלאר: — החוזה, הכתובה...?

— החוזה — אמר דאנטס בצחוק — החוזה כבר נעשה: אין למרסדס מאומה, וגם לי לא יותר מזה! אנו נישאים זה לזו בנישואים אזרחיים וזה הכל! הדבר לא יארך זמן רב וגם לא יעלה ביוקר.

הלצה זו עוררה התפרצות חדשה של שמחה ותשואות.

— וכך אירע, שהסעודה אשר חשבנוה לסעודת האירוסים — אמר דאנגלאר — היא פשוט מאוד סעודת הכלולות.

— לא ולא — אמר דאנטס — אתם לא תפסידו מאומה, הירגעו נא! מחר בבוקר יוצא אני לפאריז. ארבעה ימים תארך הדרך לשם, ארבעה ימים — הדרך חזרה, יום אחד דרוש כדי למלא על הצד היותר טוב את השליחות שהוטלה עלי, ובאחד במרץ אשוב הנה. ובכן, בשנים במרץ תערך סעודת הכלולות האמיתית.

סיכוי זה של משתה חדש הגביר את השאון והשמחה עד כדי כך, שאבא דאנטס, אשר התלונן על השתיקה בראשית הסעודה, נאלץ לעשות מאמצים נואשים, כדי שיישמעו אחוליו לזוג לעתיד.

דאנטס ניחש את מחשבותיו של אביו והשיב להן בחיוך מלא אהבה. מרסדס החלה להסתכל בשעון הקיר ונתנה אות לאדמונד.

סביב השולחן שררה אותה עליזות סואנת ואותו חופש אישי, המופיעים בסופו של משתה אצל בני אדם בעלי מעמד נמוך. אלה שלא היו מרוצים

ממקומם, קמו מהשולחן ובקשו שכנים אחרים. הכל התחילו לדבר בבת־אחת ואיש לא טרח לענות לדבריו של בן־שיחו.

בפרנאנד לא קמה עוד רוח, ונראה היה כיורד־שאול בתוך מדורת הגיהנום. הוא קם אחד הראשונים והתחיל מתהלך הלוך וחזור באולם, תוך כדי נסיון לא לשמוע את רעש הפזמונים ונקישת הכוסות.

קאדרוס ניגש אליו.

— למעשה — אמר קאדרוס, אשר נימוסיו של דאנטס ובעיקר יינו הטוב של אבא פאמפיל נטלו ממנו את שארית השנאה, שנבטיה נזרקו לתיך נשמתו על ידי אשרו הבלתי צפוי של דאנטס — למעשה, דאנטס הוא נער בחמד. וכשאני רואה אותו ליד ארוסתו, אני אומר לעצמי, כי חבל לעשות אתו את ההלצה הגרועה, אשר זממתם לעשות אמש.

— לפיכך — אמר דאנגלאר — נוכחת גם לדעת, כי לא היה המשך לענין. פרנאנד מסכן זה היה כה מזועזע, עד שלכתחילה גרם לי צער; אבל חחל מהרגע שקבע את עמדתו, הפך לשושבינו של יריבו, אין עוד על מה לדבר.

קאדרוס הסתכל בפרנאנד; הוא היה חיור כמת.

— הנלך? שאלה מרסדס בקולה הנעים — הנה צלצל השעון שתים. מחכים לנו בשעה שתים ורבע.

— כן, כן, נלך! — אמר דאנטס וקם במרץ.

— נלך! — חזרו כל הקרואים.

באותו רגע הבחין דאנגלאר, אשר לא גרע עין מפרנאנד, שישב על אדן החלון, כיצד הוא פוקח עינים נבהלות, קם כאילו אחזה אותו חלחלה, ונופל אחר כך בחזרה על משענת החלון. כמעט באותו רגע הדהד רעש עמום על המדרגות. היה זה קול צעדים כבדים. רעש השקשוק של כלי־נשק עלה על קריאותיהם של המסובים, על אף השאון, ועורר תשומת לב כללית, אשר באה לידי גילוי בן רגע על ידי שתיקה מלאה חרדה. נשמעו שלוש דפיקות על הדלת; הכל הסתכלו זה בזה בארשת מלאה תדהמה. „בשם החוק!" — קרא קול רוגז, אך שום קול לא השיב לו.

מיד אחר כך נפתחה הדלת, וקצין משטרה, ענוד סרט, נכנס לאולם, מלווה ארבעה חיילים מזוינים ובראשם סמל. במקום החרדה באה הרגשת אימה.

— מה קרה? — שאל בעל האניה בהתקדמו לקראת קצין המשטרה שהיה מכירו, — אין כל ספק, אדוני, שנפלה כאן טעות.

— אם יש כאן טעות, מר מורל — השיב קצין המשטרה — תהיה בטוח, כי הטעות תבוא חיש־מהר על תיקונה; בינתים ישנה ברשותי פקודת מאסר; ואם כי אוציא לפועל את שליחותי בצער, הרי אאלץ בכל זאת למלאה. מי מכם, רבותי, הוא אדמונד דאנטס?

כל המבטים הופנו לעבר האיש הצעיר, אשר היה נרגש, אך למרות זה שמר על כבודו, עשה צעד אחד קדימה ואמר:

— זה אני, אדוני, מה רצונך ממני?
— אדמונד דאנטס — השיב קצין המשטרה — בשם החוק אני אוסר אותך!
— אתה אוסר אותי, — אמר דאנטס והחויר קמעה — אבל מדוע אתה אוסר אותי?
— אין אני יודע, אדוני, אבל בחקירתך הראשונה תדע את הכל.
מר מורל הבין, שלא נשאר לעשות מאומה נגד המצב, שאינו ניתן לשינוי: קצין המשטרה ענוד סרט אינו בן־אדם, כי אם פסל של החוק, קר, חרש, אילם. הזקן נפל לפני הקצין, הוא הפציר והתחנן, אך הדמעות והתחנונים לא הועילו מאומה. בכל זאת היה יאושו כה גדול, עד שהדבר נגע ללבו של קצין המשטרה.
— אדוני — אמר — הירגע־נא; ייתכן, שבנך עבר עבירה כלשהי כלפי המכס או מחלקת הבריאות. אחר שהשלטונות יקבלו ממנו את כל הידיעות הדרושות, הוא כנראה ישוחרר.
— מה קרה! מה פירושו של כל זה? — שאל בזעם קאדרוס את דאנגלאר, שהעמיד פני נדהם.
— מנין לי לדעת? — השיב דאנגלאר; — אני יודע כמוך: רואה אני את המתרחש ואיני מבין מזה דבר. והנני כולי נבוך.
קאדרוס חיפש את פרנאנד: הוא נעלם. כל המחזה מליל אמש קם באותו רגע בדמיונו בבהירות איומה. מותר לומר, כי האסון הסיר את המסך, אשר השיכרון הטיל בליל אמש בינו לבין זכרונו.
— הוי, הוי — אמר בקול צרוד — כלום יהיה זה המשך הלצה, שעליה דברת אמש, דאנגלאר? במקרה זה, אוי ואבוי לאדם, שחמד הלצה זו, כי היא עגומה מאוד.
— לא ולא! — קרא דאנגלאר — הרי אתה יודע יפה, כי קרעתי את הנייר.
— לא קרעת אותו — אמר קאדרוס — רק זרקת אותו לפינה, ותו לא.
— בלום פיך, לא ראית דבר, שיכור היית.
— היכן פרנאנד? — שאל קאדרוס.
— מנין לי לדעת? — השיב דאנגלאר — ודאי הלך לעסקיו. אולם במקום שנתעסק בזה, נחוש לעזרתם של מסכנים אלה.
אכן, שעה שהתנהלה שיחה זו, לחץ דאנטס, כשחיוך על שפתיו, את ידי כל ידידיו והפך לאסיר באמרו:
— היו שקטים, הטעות תתברר, ונראה שלא אובא אפילו עד בית־הסוהר.
— אה, מובן מאליו; מובטחני בכך — אמר דאנגלאר שהתקרב אליו.
דאנטס ירד מן המדרגות, כשלפניו צועד קצין המשטרה והוא מוקף חיילים. מרכבה, שדלתה היתה פתוחה, חיכתה ליד הכניסה, הוא עלה בה, שני חיילים וקצין המשטרה עלו אחריו. הדלת נסגרה, והמרכבה חזרה בדרך למארסייל.
— להתראות, דאנטס! להתראות, אדמונד! — קראה מרסדס.
האסיר שמע קריאה אחרונה זו, אשר פרצה כיללה מלבה הקרוע של

ארוסתו; הוא הוציא את ראשו בעד הדלת, וקרא: „להתראות מרסדס ד״ ונעלם באחת הפינות של ביצורי סט. ניקולא.

— חכו לי כאן, — אמר בעל האניה — אני עולה למארסייל ואביא לכם חדשות.

— סע! — קראו כל הקולות — סע! וחזור חיש מהר!

לאחר פרידה כפולה זו השתררה לרגע תדהמה איומה בין כל האנשים שנשארו. הזקן ומרסדס נשארו למשך זמן־מה בודדים, כל אחד שקוע בכאבו הוא, ולבסוף נפגשו עיניהם הם ראו זה את זו כשני קרבנות, שאותה מהלומה פגעה בהם, והם נפלו איש לזרועותיו של רעותו. בינתים חזר פרנאנד, מזג לעצמו כוס מים ושתה אותה, ולאחר מכן התישב על כיסא. רצה המקרה ומרסדס צנחה במקרה על הכיסא הסמוך אחר שנחלצה מזרועות הזקן, כאילו מדחיפה עצמית נסוג פרנאנד אחורה.

— זה הוא — אמר קאדרוס לדאנגלאר, אשר לא גרע עין מהקאטאלאני.

— אין אני מאמין בזאת — השיב דאנגלאר — הוא טיפש יותר מדי גדול. על כל פנים, הלואי והמהלומה תפול על ראשו של האדם שהנחיתה.

— אינך מתכוון לזה, שיעץ להנחיתה? — שאל קאדרוס.

אותה שעה שימש המאסר נושא לפירושים שונים.

— ואתה, דאנגלאר — שאל מישהו — מה דעתך על מאורע זה?

— אני, — אמר דאנגלאר — אני סבור שהוא הביא אתו כמה צרורות של סחורות אסורות.

— אבל אילו היה כך, היית יודע על זאת, שהרי אתה הסוכן־רואה־החשבונות.

— נכון, אבל הסוכן־רואה־החשבונות אינו מכיר אלא את החבילות, שהוצהר עליהן לפניו. ידוע לי, שהטעינו על אניתנו כותנה. ותו לא, לקחנו מטען באלכסנדריה אצל מר פאסטרט, ובאיזמיר — אצל מר פאסקאל; אל תשאלוני עוד.

— הוי, אני נזכר כעת — מלמל האב המסכן ונאחז בשרידי תקוה אלה — שהוא אמר לי אתמול, כי יש לו בשבילי ארגז קפה ותיבת טבק.

— רואה אתה, — אמר דאנגלאר — הנה מה קרה. בזמן היעדרנו ערך המכס חיפוש ב„פרעה", והוא ודאי גילה את הסחורה האסורה.

מרסדס לא האמינה כלל וכלל בכל זה; כי כאבה, שעד עתה התגברה עליו, פרץ פתאום, והיא התיפחה.

— תירגעי, תירגעי, נקוה! — אמר אבא דאנטס — בלי שידע בעצמו את אשר הוא אומר.

— נקוה! — חזר דאנגלאר.

— נקוה! — ניסה למלמל פרנאנד.

אולם מילה זו עמדה כעצם בגרונו; שפתיו התנועעו; אך אף הגה לא יכול להפליט מפיו.

— רבותי — אמר אחד המסובים, שנשאר על המעקה — רבותי, מרכבה! אה, זה מר מורל! חזקו! חזקו! אין כל ספק, שהוא מביא לנו בשורות טובות.

מרסדס והאב הזקן הגיעו בריצה עד לפני בעל־האניה, והם נתקלו בו בדלת. מר מורל היה חיור מאוד.

— ובכן? — קראו שניהם בבת אחת.

— ובכן, ידידי! — השיב בעל־האניה והניד בראשו — הענין חמור יוֹתר משחשבנו.

— הוי, אדוני — קראה מרסדס — הוא חף מפשע!

— אני משוכנע בזה — השיב מר מורל — אבל מאשימים אותו...

— במה? — שאל דאנטס הזקן.

— שהוא סוכן בונאפארטיסטי.

איומה היתה באותה תקופה האשמה זו, אשר הושמעה ברגע זה על ידי מר מורל. מפיה של מרסדס פרצה צעקה והזקן צנח על כיסא.

— אה! — לחש קאדרוס — רמית אותי, דאנגלאר, והלצתך בוצעה. אבל אין ברצוני להרשות, כי זקן זה וצעירה זו ימותו מרוב כאב. אני אגלה להם הכל!

— שתוק! — קרא דאנגלאר בתפסו את קאדרוס בידו — איני אחראי לאשר יקרה לך! מי זה אמר לך, שדאנטס איננו אשם באמת; הספינה התעכ־בה באי אלבה, הוא ירד שם, הוא נשאר יום תמים בפורטו־פרראחו; אם ימצאו אצלו מכתב כלשהו שיסכנו, ייחשבו אלה שתמכו בו, כשותפיו למעשה.

בחוש האהבה העצמית שלו תפס קאדרוס את כל ההגיון שבשיקולים אלה, הוא הסתכל בדאנגלאר בעינים בוהות מאימה ־באב.

— נחכה איפוא — מלמל.

— כן, נחכה — אמר דאנגלאר — אם הוא חף מפשע, ישחררו אותוֹ; אם הוא אשם, אין כל תועלת להסתכן בגלל מורד.

— נצא, איפוא, איני יכול להישאר עוד כאן.

— כן, בוא — אמר דאנגלאר, כשהוא מאושר על שמצא חבר לנסיגה — בוא ונניח להם שייחלצו מהענין כיכלתם.

הם יצאו. פרנאנד, שהפך למשענתה של הצעירה, נטל את ידה של מרסדס והוביל אותה חזרה לקאטאלאנים, ואילו ידידיו של דאנטס הובילו את הזקן, שהיה חסר אונים לחלוטין, לשדרות מייללהאן. חיש מהר פשטה השמועה בכל העיר, כי דאנטס נאסר כסוכן בונאפארטיסטי.

— ההיית מאמין בזה, דאנגלאר יקירי? — שאל מר מורל משהשיג את דאנגלאר וְקאדרוס, בהוסיפו, כי הוא נחפז העירה, כדי להשִׂיג איזו ידיעה

במישרין מאדמונד על ידי ממלא מקומו של התובע המלכותי מר ווילפורט, שהיה ידידו — ההיית מאמין בזה?

— אכן, אדוני! — השיב דאנגלאר. — אמרתי לך קודם לכן, כי דאנטס התעכב ללא סיבה באי אלבה, ושהייה זו היתה חשודה בעיני.

— אבל, האם מסרת גם למישהו אחר על החשדות האלה?

— ישמרני השם, אדוני, — הוסיף בלחש דאנגלאר — ידוע לך יפה, כי בגלל דודך, מר פוליקאר מורל, חושדים בך, שאתה מצטער על גורלו של נאפוליאון; הייתי מפחד לגרום עוול לאדמונד ולך; יש דברים, שהם מחובתו של עובד לאמרם לבעל־האניה שלו, אך להסתירם לחלוטין מאחרים.

— טוב, דאנגלאר! טוב — אמר בעל־האניה — אתה בחור ישר; לפיכך חשבתי גם מראש עליך, אילו דאנטס מסכן זה היה מתמנה לקברניטה של „פרעה".

— איך זה אדוני?

— כן, שאלתי מראש אצל דאנטס, מה דעתו עליך, ואם יש לו התנגדות להשאירך בתפקידך, משום שנדמה היה לי, שקיימים ביניכם יחסים קרירים.

— ומה השיב לך?

— כי אכן, היו ביניכם, במסיבות, שלא גילה לי אותן, אי־אלה חיכוכים, אבל ציין, שכל איש, שאמונו של בעל־האניה נתן בו, נהנה גם מאמונו.

— איזה צבוע! — מלמל דאנגלאר.

— דאנטס המסכן! — הפליט קאדרוס; — עובדה היא, שהוא בחור מצוין!

— כן, אבל בינתים — אמר מר מורל — נשארה „פרעה" בלי קברניט.

— אה! — אמר דאנגלאר — כיון שלא נוכל להפליג אלא כעבור שלושה חדשים, יש לקוות, כי עד אותו זמן כבר יהיה דאנטס חפשי.

— אין כל ספק, אבל עד אותו זמן?

— עד אותו זמן אני כאן, מר מורל — אמר דאנגלאר — ידוע לך, שאני מכיר את ניהול הספינה לא פחות מקברניט בעל־ותק; דבר זה אף יתן לך יתרון, כי תוכל להשתמש בי עד צאתו של אדמונד מהכלא. לא תצטרך אז לפטר איש: הוא יקבל שוב את מקומו ואני את מקומי, ותו לא.

— תודה, דאנגלאר — אמר בעל־האניה — זה באמת פותר את הכל. קבל, איפוא, עליך את הפיקוד! אני מיפה את כוחך לזה. ופקח על הפריקה. אסור, כי יסבלו העסקים אם גם קרה אסון לבני־אדם.

— תהיה סמוך ובטוח, אדוני. אבל האפשר יהיה לכל הפחות לראות את אדמונד הטוב?

— אגיד לך זאת עוד מעט, דאנגלאר. אשתדל לדבר עם מר ווילפורט ולהתערב אצלו לטובת האסיר. ידוע לי יפה, כי הוא מלוכני מושבע ותובע מלכותי, ובכל זאת הוא גם בן־אדם, ואינני סבור, שהוא רשע.

— לא, — אמר דאנגלאר — אבל שמעתי אומרים, כי הוא הולך בגדולות ושני דברים אלה דומים.

— נראה אחר־כך — נאנח מר מורל. — שוב לאניה, ואני אבוא לשם. הוא עזב את שני הידידים ושם את פעמיו להיכל הצדק.

— רואה אתה — אמר דאנגלאר לקאדרוס — את המפנה שקיבל הענין. היש לך עוד רצון לתמוך עכשיו בדאנטס?

— לא, ללא כל ספק; אך בכל זאת זוהי הלצה איומה, שגרמה לתוצאות כאלו.

— כן! ומי עשה אותה? לא אתה, ולא אני, הלא כן? פרנאנד הוא שעשה זאת. אתה יודע יפה, שזרקתי את הנייר; אפילו הייתי סבור שקרעתיו.

— לא, לא, — אמר קאדרוס. — אה! פרנאנד הרים אותו, כנראה, העתיקו או ציוה להעתיקו, וייתכן, שאף לא טרח לעשות זאת. רבונו של עולם! ייתכן, שאפילו שלח את מכתבי שלי! למזלי שניתי את כתב־ידי.

— וכלום ידעת, שדאנטס נמנה על הקושרים?

— לא היה לי כל מושג. כפי שכבר אמרתי לך, חמדתי לצון. נראה, שאמרתי את האמת תוך כדי צחוק.

— היינו הך — השיב קאדרוס — הייתי נותן הרבה לבל יקרה הדבר או לכל הפחות לא אהיה מעורב בו. תיווכח לדעת, איזה אסון כל זה ימיט עלינו, דאנגלאר!

— אם ענין זה צריך להמיט אסון על מישהו, הרי זה על האשם האמתי, והאשם האמתי הוא פרנאנד, ולא אנו. אין לנו אלא לשתוק ולא להוציא אף הגה מהפה, והסערה תחלוף, בלי שיפול הרעם.

— אמן! — אמר קאדרוס, נפרד בתנועת־יד מדאנגלאר ושם את פניו לעבר שדרות מיילהאן ותוך כדי כך הניע בראשו ודיבר אל עצמו.

— טוב! — אמר דאנגלאר אל עצמו — הענינים מקבלים, איפוא, את המפנה, שחזיתי מראש: נתמניתי לקברניט באופן זמני, ואם הגולם קאדרוס ידע לשתוק, אהיה קברניט ממש. לא נשארה אלא האפשרות, שמוסדות הצדק ישחררו את דאנטס? — אה! — הוסיף בחיוך — צדק הוא צדק, ואני סומך עליו.

ובאמרו זאת קפץ לתוך סירה וציוה לשייט להובילו לספינה „פרעה", שעליה עמד להיפגש עם בעל־האניה.

6.

ממלא מקומו של התובע המלכותי

ברחוב גראן־קור, מול מעין המדוזות, באחד הבתים הישנים בעלי צורה אדריכלית אצילית, שנבנו על ידי פיז׳ה, התקיימה באותו יום ובאותה שעה סעודת ארוסין. אולם במקום אנשים מבני העם, מלחים וחיילים, היו הקרואים של משתה זה סלתה ושמנה של החברה המארסיילאנית. היו שם פקידים ותיקים, שהתפטרו מתפקידיהם בימי הרודן; קצינים זקנים, שערקו משורו־תיהם, כדי לעבור לצבא קונדה; צעירים שחונכו על ידי משפחותיהם ברוח של שנאה לאותו אדם, אשר חמש שנות גלותו הפכוהו לקדוש, וחמש־עשרה שנות הרסטאורציה — לאליל.

המוזמנים הסבו ליד השולחן, והשיחה התנהלה כשהיא גדושה התרג־שויות מלאות אימה, חיים וקנאות, ביחוד בדרום, מקום בו התמזגו זה חמש מאות שנים האיבה הדתית עם השנאה המדינית.

על הקיסר — עתה מלך האי אלבה, שהיה קודם שליט חלק של העולם, ומאה ועשרים מיליון נתינים היו מברכים אותו בעשר שפות שונות וקוראים „יחי נאפוליאון״ — דובר שם כעל אדם, שהלך לאיבוד לנצח בשביל צרפת והכתר. הפקידים ציינו את השגיאות המדיניות, אנשי הצבא דיברו על מוסקבה ולייפציג, והנשים — על גירושיו מיוספינה.

זקן, שצלב הכבוד סט. לואיס התנוסס על בגדיו, קם ממקומו והציע לאורחים לשתות לחייו של המלך לואיס השמונה־עשרה. היה זה המרקיז מסן־מראן. ברכת „לחיים״ זו, אשר הזכירה את הגולה מהארטוול ואת המלך, שהשליט שלום בצרפת, עוררה רעש עצום. הכוסות הורמו לפי המנהג האנגלי, הנשים התירו את זרי הפרחים ופיזרו אותם על גבי המפה.

בין הנוכחים היתה המרקיזה סן־מראן, אשה בעלת מבט יבש, שפתים דקות, מראה אצילי והדור על אף חמשים שנות חייה. — כל המהפכנים האלה — אמרה, אשר גרשו אותנו ושאנו מצדנו מרשים להם לרקום מזימות באין־מפריע בארמונותינו הישנים, שנקנו על ידיהם תמורת פרוסת־לחם בימי הטרור, מודים, כי גילינו מסירות־נפש ממש כיוון שאנו דבקנו בבית־המלוכה שהתמוטט, בעוד שהם קבלו את פניה של שמש עולה וצברו הון, עת הפסדנו את רכושנו. הם מודים, כי מלכנו היה באמת לואיס האהוב, בעוד שהרודן שלהם לא בעיניהם יותר מנאפוליאון השנוא; לא כן, מר דח ווילפורט ?

— מה אמרת, גברתי המרקיזה ?... תסלחי לי, לא שמעתי את השיחה.

— אה! הניחי לילדים אלה. יש להם נושאים אחרים לשיחה מהמדיניות.

— אני מבקשת את סליחתך, אמא — אמרה צעירה יפת־תואר בעלת שער בהיר. — אני מחזירה לך את מר דה־ווילפורט. מר דה־ווילפורט, אמי מדברת אליך.

— אני מוכן לענות לגברתי, אם היא תרצה לחזור על שאלתה, שלא שמעתי אותה יפה — אמר דה־ווילפורט.

— זה מחול לך, רנה — אמרה המרקיזה בחיוך מלא רוך. — אמרתי, ווילפורט, שלא היו לבונאפארטיסטים, לא אמונתנו, לא התלהבותנו ואף לא מסירותנו.

— אה! גברתי, בכל זאת יש אצלם משהו המחפה על כל זה: זוהי הקנאות. נאפוליאון הוא המוחמד של המערב; בעיני כל האנשים הפשוטים הוא לא רק מחוקק ושליט, אלא גם בטוי לשויון.

— שויון! — קראה המרקיזה. — נאפוליאון, הוא בטוי לשויון! ומה תעשה, איפוא, ברובספייר? נראה לי, שאתה נוטל את מקומו ומוסר אותו לקורסיקני. נדמה לי, שגם זוהי גזילה.

— לא, גברתי — אמר ווילפירט — אני משאיר כל אחד על כנו: רוב־ספייר — בכיכר לואיס החמשה־עשר על גרדומו; נאפוליאון — בכיכר וונדום, על אתיקו, אלא שהראשון יצר שויון משפיל, ואילו השני — שויון מעלה. הראשון הוריד את המלכים עד למדרגת הגיליוטינה, ואילו השני העלה את העם עד לדרגת כסא־המלוכה. אין פירושו של דבר זה — הוסיף ווילפורט תוך כדי צחוק — ששניהם לא היו מהפכנים נתעבים, וכי ה־9 בתרמידור וה־4 באפריל 1814 לא היו שני ימים של אושר בשביל צרפת, הראויים להיות מוחגים על־ידי חסידי הסדר והמלוכה. אבל דבר זה מסביר גם כן למה נאפוליאון, אשר, כפי שאני מקוה, נפל לבלי קום לעולם, שמר על חסידיו הנלהבים. מה אַת רוצה, המרקיזה? גם לקרומבל, שלא הגיע לקרסוליו של נאפוליאון, היו חסידים משלו!

— הידוע לך, ווילפורט, כי מדבריך נודף למרחקים ריח של מהפכה? אבל אני מוחלת לך: אי אפשר להיות בנו של ז׳ירונדיסט ולא לקלוט ריח זה.

סומק עז עלה על פניו של ווילפורט.

— אבי היה ז׳ירונדיסט, גברתי — אמר — נכון הדבר; אבל אבי לא הצביע מעולם בעד הוצאתו להורג של המלך. אבי הוחרם על ידי אותו משטר־אימים, שהחרים אותך, ולא היה חסר הרבה שראשו יותז על אותו גרדום, שבו הותז ראש אביך.

— כן — אמרה המרקיזה, בלי שזכרון עקוב־דמים זה הביא לידי שינוי קל ביותר בפניה — אבל שניהם היו עולים לגרדום בגלל עקרונות מנוגדים תכלית ניגוד, וההוכחה לכך היא, שמשפחתי כולה שמרה אמונים לנסיכים

הגולים, בעוד שאביך הזדרז להצטרף לממשלה החדשה, ואחרי שהאזרח נוארטייה היה לז׳ירונדיסט, היה הרוזן נוארטייה לחבר הסינאט.

— אמא, אמא — הפליטה רנה. — הלא הוסכם, שלא ידובר עוד על זכרונות מרים אלה.

— גברתי — השיב ווילפורט — אצטרף לבקשתה של העלמה סן־מראן, שתואילי לשכוח את העבר. למה להטיל האשמות בענינים אלה? אלוהים יכול לשנות את העתיד, אך אין הוא יכול לתקן את העבר. הדבר, שאנו, בני האדם, מסוגלים לעשותו, הוא להסיח את הדעת מכל זה. פרשתי מדעותיו של אבי. אבי היה ויתכן, שהוא מוסיף להיות גם עתה בונאפארטיסט ושמו נוארטייה; ואילו אני מלוכני ושמי דה־ווילפורט. נניח לשרידי המהפכנות לגווע, ואל תשימי לב, גברתי, אלא לחוטר בלבד, הנובע מהגזע.

— טוב מאוד, ווילפורט — אמר המרקיז — טוב מאוד, יפה דרשת. גם אני הטפתי תמיד למרקיזה, שתשכח את העבר, אך מעולם לא הצלחתי להשפיע עליה בכך. אני מקוה, שאתה תצליח יותר ממני.

— אני מסכימה — אמרה המרקיזה — לשכוח את העבר, אבל ווילפורט צריך להזהר בעתיד. אל תשכח, ווילפורט, שאנו קיבלנו עלינו את האחריות עליך בפני הוד מלכותו: גם הוד מלכותו הואיל לשכוח את כל העבר לפי המלצתנו, כשם שאני מחליטה להתעלם ממנו בהתאם לבקשתך. ואולם אם יפול מורד לידיך, זכור תזכור, כי משגיחים עליך בשבע עינים כיון שידוע, שאתה בן למשפחה הקשורה עם המורדים.

— לצערי, גברתי, — אמר ווילפורט — מטיל עלי מקצועי, וביחוד הזמן, שבו אנו חיים, להחמיר. ואני אחמיר. עלי להופיע בכמה תביעות מדיניות, ובשטח זה כבר נתתי הוכחות. טרם הגענו עד הסוף.

— כך אתה סבור? — שאלה המרקיזה.

— כך אני חושש. נפוליאון באי אלבה קרוב מאד לצרפת; נוכחותו בטווח הראיה של חופינו מגבירה תקות חסידיו. מארסייל מלאה קצינים, המבקשים מדי יום ביומו עילה לקטטות עם המלוכנים, באמתלות הפעוטות ביותר. מכאן דו־קרבות בין אנשי המעמד העליון. מכאן מעשי רצח בין שכבות העם.

— כן, — אמר הרוזן דה סאלווייה, ידיד ותיק של מר סן־מראן וסיכן החצר של הרוזן ד׳ארטוא. — טירוף דעת הוא להשאיר אדם כזה בין קורסיקה, שבה נולד, לבין ניאפולי, שבה עדיין שולט גיסו, ומול אותה איטליה, שרצה להפכה לממלכה לבנו.

— המלך שולט או אינו שולט — הפליטה המרקיזה; — אם הוא שולט, חייבת ממשלתו להיות חזקה, ונציגיו — קפדנים; זהו האמצעי למנוע את הרע.

— לצערי, גברתי — אמר ווילפורט תוך חיוך — בא תמיד ממלא מקומו של תובע מלכותי אחרי ביצוע הרע.

— אם כן, עלינו לתקנו.

— עלי להוסיף ולהדגיש — גברתי — שאין אנו מתקנים את הרע, אלא נוקמים את נקמתנו, ותו לא.

— אה! מר דה־ווילפורט — קראה הצעירה יפת־התואר, בתו של הרוזן דה סאלוייה וידידתה של העלמה סן־מראן — לו השתדלת, לקיים משפט יפה כל עוד אנו שוהות במארסייל. מעולם לא ראיתי בית־דין של מושבעים, ושמעתי שהוא מענין מאוד.

— אכן, מאוד מענין, — אמר ממלא מקום התובע. — במקום טרגדיה מלאכותית רואים דרמה אמתית; במקום כאבים מעושים — רואים אנו כאבים ממש. אותו אדם, הנראה עם רדת המסך, כשהוא חוזר לביתו, כדי לסעוד עם משפחתו ולשכב בשקט, כדי להתחיל את יום המחרת מחדש, חוזר לכלא, שבו מוצא הוא את התליין. בשביל בני־אדם עצבניים, הלהוטים אחרי התרגשויות, אין הצגה, שתוכל לדמות לזו. היי סמוכה ובטוחה, עלמתי, כי אם תימצא הזדמנות לכך, אאפשר לך את הדבר.

— הוא מעורר בנו רעדה... והוא עצמו צוחק! — אמרה רנה והחזירה.

— מה הייתן רוצות... זהו דו קרב... חמש או שש פעמים כבר תבעתי פסק־דין מות נגד נאשמים מדיניים ואחרים... מי יודע כמה פגיונות משחיזים ברגע זה בצל או כבר מכוונים אותם נגדי?

— אוי! רבונו של עולם! — קראה רנה, ופניה הועבו עוד יותר — האם מדבר אתה ברצינות, מר דה ווילפורט?

— מעולם לא דברתי ברצינות רבה מזו — השיב הפקיד הצעיר, כשחיוך נסוך על שפתיו. — משפטים נאים אלה, שהעלמה מעונינת בהם כל כך, כדי לספק את יצר סקרנותה, ואשר אני רוצה בהם כל כך, לתת סיפוק ליצר הכבוד שלי, יגרמו רק להחרפת המצב. כל חיילי נפוליאון אלה, הרגילים ללכת לקראת האויב בעינים עצומות, אינם שוקלים בדעתם שעה שהם מציתים כדור־שריפה או יוצאים להתקפת כידונים? ומה, כלום ישקלו בדעתם בשעה שירצו להרוג אדם, שהם רואים בו את אויבם האישי, יותר מאשר בשעה שהם הורגים רוסי, אוסטרי או הונגרי, שמעולם לא ראו אותם? אגב: כל זה דרוש, כי בלעדיו אין כל הצדקה למקצוענו. אני עצמי, כשאני רואה בעיני הנאשם את הברק המנצנץ של הזעם, הנני חש, שמצאתי עידוד והריני מתלהב: אין זה עוד משפט, זהו קרב; אני נלחם בו, הוא משיב מלחמה שערה; אני מחזיר מהלומה והקרב מסתיים, ככל הקרבות, בנצחון או במפלה. זוהי משמעותה של הופעה בבית־דין! זוהי הסכנה, שמקורה בכוח־הדיבור. אם נאשם מחייך לעומתי אחרי נאומי, הרי זה עשוי ליצור בי רושם, כי נכשלתי בנאומי, כי הדברים שאמרתי הם חיורים, נטולי און ובלתי מספיקים. שימו לבכם לרגע להרגשת הגאוה, התוקפת תובע מלכותי, המשוכנע באשמת הנאשם, כשהוא רואה כיצד הוא מחויר ומרכין את ראשו תחת משקל ההוכחות והרעמים של כוח־דיבורו!

מפיה של רנה פרצה קריאה קלה.

— הנה אדם, שאנו זקוקים לו בזמנים כאלה! — העיר אחד המסובים.

— במשפטך האחרון, — אמר אחר — היית נהדר, ווילפורט יקירי. אותו אדם, שרצח את אביו, נהרג על ידיך, עוד קודם שנגע בו התליין.

— אין רוצח־אב — אמרה רנה — מענין אותי כלל וכלל; אין שום עונש חמור מדי לאנשים כאלה; אולם נאשמים מדיניים מסכנים...

— אלה גרועים מהם, שהרי המלך הוא אבי האומה, והמתנקש בחייו הורג למעשה את אביהם של שלושים ושנים מיליון בני־אדם.

— לאמיתו של דבר, הייתי מעדיפה, שתהיה לרופא. — השיבה רנה — מלאך החבלה, על אף היותו מלאך, תמיד הטיל עלי פחד.

— בתי — אמר המרקיז — מר דה ווילפורט יהיה הרופא המוסרי והמדיני של מחוז זה; האמיני־לי, שזהו תפקיד נאה.

— ועי״כ תישכחנה פעולות אביו — השיבה המרקיזה, שעמדה במריה.

— גברתי — השיב ווילפורט כשהוא מחייך חיוך נוגה — כבר היה לי הכבוד לומר לך, כי אבי כיפר על השגיאות של עברו; הוא הפך להסיד נלהב של הדת והסדר, ואולי אף למלוכני נלהב ממני. כי הוא נשתנה ברגש של חרטה, ואני — רק ברגש של התלהבות.

ווילפורט הסתכל במסובים, כדי לשפוט על הרושם, שעשה נאומו, כשם שהיה נוהג להסתכל בקהל המאזינים בבית־הדין אחר השמעת נאומיו.

— ובכן, ווילפורט יקירי — אמר הרוזן דה סאלוייה — זהו בדיוק הדבר, שעניתי שלשום לסוכן בית־המלך, שחקר אותי על הברית המוזרה שבין בנו של ז׳ירונדיסט לבין בתו של קצין בצבא קונדה. וסוכן הבית הבין זאת יפה. שיטה זו של מזיגה הריהי זו של לואיס השמונה־עשר. המלך האזין לשיחתנו, נכנס לתוך דברינו ואמר: „ווילפורט — המלך לא ביטא את השם נוארטייה, אלא את השם ווילפורט דוקא — עתיד נאה נכון לו; זהו אדם צעיר, שכבר בגר די צרכו ושייך לעולמי. בעונג רב נוכחתי לדעת, כי המרקיז והמרקייזה סן־מראן קיבלוהו כחתנם, ואני הייתי מציע להם שידוך זה לולא הקדימו לבקש ממני רשות לכך״.

— המלך בכבודו ובעצמו אמר את הדברים האלה? — קרא ווילפורט, מלא התפעלות.

— אני מוסר לך את דבריו בדיוק נמרץ וגם המרקיז יודה, כי כדברים האלה אמר לו המלך עצמו בזמן שיחתו אתו לפני ששה חדשים על הצעת הנישואים בין בתו לבינך.

— אמת הדבר — אמר המרקיז.

— אה! אם כן, הריני חייב תודה לאציל זה. מה לא אעשה, איפוא, כדי לשרתו!

— בשעה טובה — אמרה המרקיזה — מי יתן ויבוא מורד ברגע זה ויזכה לקבלת פנים.

— ואני, אמא — אמרה רנה — מתפללת לאלהים, שלא יקשיב לדבריך וישלח למר דה ווילפורט גנבים פעוטים בלבד, פושטי רגל קלי־ערך ורמאים רכי־לבב כדי שאוכל לישון במנוחה.

— משל למה הדבר דומה? כאילו אחלת לרופא טיפול בכאבי־ראש, באדמת ובעקיצות צרעה, בקיצור: בדברים שאין פגיעתם אלא שטחית בלבד. אולם את רוצה לראותני כתובע מלכותי, עליך לאחל לי, שתזומנה לי מחלות איומות אשר רפויין מביא כבוד לרופא.

באותו רגע נכנס משרת ולחש על אזנו כמה מלים. ווילפורט קם מן השולחן תוך התנצלות וחזר כעבור דקות מספר, כשפניו זוהרים וחיוך נסוך על שפתיו. רנה הסתכלה בו בהבעת אהבה. עיני התכלת שלו, גוון עורו הכהה וזקן הלחיים השחור, שעטר את פניו, שיוו לו דמות של צעיר הדור ונאה.

— ובכן — אמר ווילפורט — נכספת, עלמתי, שיהיה לך בעל רופא, והנה נתגשמה תשוקתך. אך צר לי מאד על שבאים להפריעני אף כשאני נמצא לידך בשעת משתה הארוסין שלי.

— ומשום מה מפריעים אותך, אדוני? — שאלה היפהפיה הצעירה בחרדת־מה.

— לצערי! בגלל חולה, שאם אאמין לדברים שסופרו עליו, מצבו הנו בכל רע: הפעם מקרה חמור, והמחלה עלולה להסתיים בגרדום.

— אוי, רבונו של עולם! — קראה רנה והחוירה.

— באמת! — אמרו כל הנאספים פה אחד.

— נראה, שגילו פשוט מאד קשר בונאפארטיסטי קטן.

— הייתכן? — אמרה המרקיזה.

— הנה מכתב ההלשנה.

ווילפורט קרא:

„כבוד התובע המלכותי מוזהר בזה על ידי ידיד הכתר והדת, כי אדם המכונה אדמונד דאנטס, סגן־קברניט הספינה „פרעה”, שהגיעה הבוקר מאיזמיר לאחר שעגנה בניאפולי ובפורטו־פרראחו, קיבל מאת מוראט מכתב, כדי למסרו לרודן וכן קיבל מכתב מאת הרודן בשביל הועד הבונאפארטיסטי בפאריז.

ההוכחה לפשעו תהיה בידיך עם היעצרו, כי מכתב זה יימצא ברשות אביו או בתאו בספינה „פרעה”.

— אבל מכתב זה — אמרה רנה — שאינו אלא מכתב־הלשנה בעילום־שם הופנה לתובע המלכותי, ולא אליך.

— נכון, אבל התובע המלכותי איננו כעת; בהיעדרו הגיעה האגרת

למזכירו, שהיה חייב לפתוח את המכתבים ; הוא פתחה וציוה לחפשני, ומאחר שלא מצאני, הוציא את פקודת המאסר.

— אם כן, האשם נעצר — אמרה המרקיזה.

— זאת אומרת : הנאשם — העירה רנה.

— כן, גברתי — אמר ווילפורט — ואם יימצא המכתב הנדון, תהיה כאמור המחלה רצינית מאוד.

— והיכן נמצא אומלל זה ? — שאלה רנה.

— הוא אצלי.

— לך, ידידי — אמר המרקיז — אל תזניח את תפקידך בגלל רצונך לבלות אתנו, שעה שהשרות למען המלך קורא לך למקום אחר. לך, איפוא, למקום, בו עליך למלא את תפקידך למען המלך.

— הוי, אדוני דה ווילפורט — אמרה רנה בשלבה את כפות־ידיה — אל תחמיר בדין, זכור כי זהו יום ארוסיך !

ווילפורט עקף את השולחן, וכשהתקרב לכסאה של הצעירה, נשען על מסעדו ואמר :

— כדי למנוע ממך דאגה — אמר — אעשה כמיטב יכלתי, רנה יקירתי ; אבל אם הסימנים יהיו ברורים, ואם ההאשמה תהיה נכונה, צריך יהיה להשמיד שורש בונאפארטיסטי רע זה.

לשמע הדבר התחלחלה רנה.

— הבל הבלים, — אמרה המרקיזה — אל תשים לב לדבריה של ילדה זו ; היא תתרגל לכך.

7.

החקירה

אך נמצא ווילפורט מחוץ לאולם האוכל, הסיר את מסכת העליזות שלו ושיוה לעצמו ארשת רצינית של אדם, שנועד לתפקיד העליון לחרוץ גורלם של בני אדם לחיים או למות. אולם על אף גמישות קלסתר פניו — גמישות, שממלא מקום התובע הצטיין בה, כיאה לשחקן מוכשר, אשר לא אחת למד את תנועותיו לפני הראי, היתה הפעם עבודה קשה בשבילו בהדרשו להעמיד פנים זועמים ולגלות ארשת של רוגז. ז׳ראר דה ווילפורט היה ברגע זה המאושר באדם. הוא הגיע לנכסים בכוחות עצמו, ובגיל עשרים ושבע שנה תפס מקום נכבד במערכת המשפטים, עמד לשאת אשה צעירה ויפה שאהבה מאד, ונוסף על יפיה הנדיר נמנתה ארוסתו העלמה סן־מראן עם אחת המשפחות החשובות

בחצר המלכות בתקופה ההיא. היא הכניסה לבעלה נדוניה של חמשים אלף דינרים, העשויה לגדול באחד הימים על ידי ירושה של חצי מיליון.

ליד היציאה חיכה לו קצין המשטרה. למראה האדם הלבוש שחורים שיוה לעצמו מראה רציני, ובהתקרבו לקצין המשטרה, אמר:

— הנני אדוני! קראתי את המכתב; יפה עשית בעצרך את האיש הזה; עתה תן לי עליו ועל הקשר את כל הפרטים שהשגת.

— על הקשר, אדוני, עדיין אין אנו יודעים מאומה; כל הניירות שנמצאו אצלו, נארזו בצרור אחד והונחו כשהם חתומים על שולחן עבודתך. מה שנוגע לנאשם, הרי ראית בעצמך במכתב־ההלשנה, כי זהו אדם בשם אדמונד דאנטס, סגן־הקברניט בתלת־המפרשים „פרעה", העוסק בסחר כותנה עם אלכסנדריה ואיזמיר והשייך לבית המסחר מורל ובנו במארסייל.

— האם שרת בצי המלחמתי לפני שנכנס לצי המסחרי?

— לא, אדוני; זהו איש צעיר מאוד.

— מה גילו?

— תשע עשרה או עשרים שנה לכל היותר.

ווילפורט, שהלך ב„רחוב הגדול" הגיע עד פנת רחוב המועצה, וברגע זה ניגש אליו אדם שנראה היה, כי הוא מחכה לו בדרכו: היה זה מר מורל.

— אדון דה ווילפורט! — קרא האיש בראותו את ממלא מקום התובע — אני שמח לפגשך. זה עתה נעשתה הטעות המוזרה ביותר, שכמוה לא היתה: נעצר סגן־הקברניט של ספינתי, אדמונד דאנטס.

— ידוע לי הדבר, — אמר ווילפורט — ואני עומד עכשיו לחקרו.

— אדוני — המשיך מר מורל, שאהדתו לאדם הצעיר העבירתו על דעתו — אינך מכיר את הנאשם. הוא האדם העדין והישר ביותר. אני מעז גם לומר, שהוא המומחה הגדול ביותר במקצועו בכל הצי המסחרי. אדוני דה ווילפורט! אני ממליץ עליו בכל הכנות.

ווילפורט שנמנה על מפלגת האצילים בעיר, בנגוד למורל, שהשתייך למפלגת העם — הטיל במורל מבט של בוז והשיב לו בקרירות:

— הידוע לך, אדוני, שאפשר להיות עדין בחיים הפרטיים, ישר ביחסי המסחר, מומחה במקצועו, ובכל זאת עבריין גדול מבחינה מדינית?

במבטו החוקר השתדל לחדור לעומק לבו של אדם זה, שהעז להתערב למען אחר, בעוד שהוא עצמו זקוק למדת רחמים. מורל הסמיק, כי הרגיש, שמצפונו אינו נקי למדי מבחינת דעותיו המדיניות. נוסף על כך הטריד אותו במקצת הסוד שגילה לו דאנטס על דבר פגישתו עם המרשל הגדול ועל שיחתו עם הקיסר. ובכל זאת הוסיף בנעימה של התענינות עמוקה ביותר:

— אני מתחנן לפניך, אדוני דה ווילפורט! נהג במדת הצדק! היה טוב־לב, כפי שהנך תמיד, והחזר לנו במהרה את דאנטס מסכן זה.

המלים „החזר לנו" הדהדו כצליל מהפכני באזני ממלא־מקום התובע המלכותי.

— אה, אה, — אמר לעצמו, — החזר לנו... כלום משתייך אותו דאנטס לאיזו כת של קארבונארים, ומשום כך נזקק האפוטרופוס שלו בלי שיחשיב על כך בלשון רבים? הוא נעצר, כמדומני, בפונדק, בחברה גדולה; זוהי, איפוא, „מציאה" גדולה!

בקול רם הוסיף:

— אדוני, אתה יכול להיות שלו לגמרי. לא לשוא פנית לחוש הצדק שלי, אם, כמובן האסיר חף מפשע. אולם אם הוא אשם, הרי ידוע לך, שאנו חיים בתקופה קשה, אדוני, ותהיה זו דוגמה רעה להשאיר עבירה ללא עונש. אהיה נאלץ איפוא, למלא את חובתי.

בינתיים הגיע לפתח ביתו, שגבל עם היכל הצדק. הוא נכנס אליו לאחר שהחוה קידה באדיבות קרירה לבעל־האניה המסכן, שנשאר במקומו כמאובן. המסדרון היה מלא ז'אנדארמים ושוטרים. ביניהם עמד האסיר בשקט וללא תנועה. כששומריו אינם גורעים ממנו את עיניהם, ששנאה בצבצה בהן. ווילפורט עבר על פני המסדרון, העיף מבט מלוכסן כלפי דאנטס, ולאחר שלקח חבילה, שנמסרה לו על ידי אחד השוטרים, נעלם באמרו:

— הביאו את האסיר.

על אף מהירות מבטו, הספיק ווילפורט ליצור לעצמו מושג על האדם, שעמד להיחקר על ידיו: הוא הבחין בתבונה, המצטיירת במצח הרחב והגלוי, באומץ־הלב, שנשקף במבט הישר ובגבות העינים המקומטות, ובגילוי הלב, בשפתים העבות והפתוחות למחצה, אשר אפשרו לראות שורה כפולה של שינים לבנות כשן־פיל.

הרושם הראשון היה לטובת דאנטס, אבל ווילפורט שמע פעמים רבית את המימרה המדינית העמוקה, שיש להיזהר מפני התנועה הראשונה, משום שהיא הטובה. הוא החניק רגשותיו הטובים, בחן בראי את פניו, שלבשו ארשת חגיגית, והתישב, כשהוא קודר ומאיים, לפני שולחן־הכתיבה שלו.

זמן־מה אחר כך נכנס דאנטס. הוא היה כל הזמן חיוור, אך שקט ומחייך. הוא ברך את שופטו בנמוס, אחר כך תר בעיניו אחר כסא, כאילו היה בתוך הטרקלין של בעל האניה מורל. רק אז נתקל במבטו הנוקשה של ווילפורט, אותו מבט מיוחד של אנשי ההיכל, שאינם רוצים לגלות מחשבותיהם, והופכים את עינם לזכוכית עמומה. מבט זה הזכיר לו, שהוא עומד לפני המשפט.

— מי אתה ומה שמך? — שאל ווילפורט, ואותה שעה דפדף ברשימות, שהגיש לו השוטר בהיכנסו, ושהפכו תוך שעה לכרך עבה.

— שמי אדמונד דאנטס, אדוני — השיב הצעיר בקול שקט וצלול. — אני קצין משנה של הספינה „פרעה", השייכת לחברת מורל ובנו.

— מה גילך? — המשיך ווילפורט לשאול.

— תשע־עשרה שנה — השיב דאנטס.

— מה עשית ברגע שנאסרת?

— השתתפתי בסעודת האירוסים שלי — אמר דאנטס בקול נרגש.

— השתתפת בסעודת האירוסים שלך? — שאל ממלא המקום של התובע המלכותי ונרעד בעל כורחו.

ווילפורט, שהיה כרגיל קר־רוח, נדהם בכל זאת מהשתלשלות נסיבות זו, וקולו הנרגש של דאנטס על מסיבות מאסרו הרעיד נימה אוהדת בעומק לבו: גם הוא נשא אשה, גם הוא היה מאושר, והפריעוהו באשרו, כדי לסייע בהשבתת שמחתו של אדם, שכמוהו היה קרוב לאושר. — השוואה פילוסופית זו, תעשה רושם עז בשובי לטרקלין של מר סן־מראן — חשב דה־ווילפורט.

— המשך, אדוני — אמר.

— במה רצונך שאמשיך?

— להאיר את עיני הצדק.

— הגד לי באיזו נקודה עלי להאירה, ואומר כל מה שאני יודע; אולם — הוסיף בחיוך — אני אומר מראש שאיני יודע הרבה.

— השרתת בשורות תופס־השלטון*?

— עמדו לגייסני לצי המלחמתי שעה שנפל.

— אומרים, שהשקפותיך הפוליטיות קיצוניות במקצת — אמר ווילפורט, אף־על־פי שלא נאמרה לו מלה על כך, ובכל זאת אהב להציג את השאלה בצורה של האשמה.

— השקפותי הפוליטיות, שלי, אדוני? לצערי, אני מתביש כמעט להודות בכך. אבל מעולם לא היה לי מה שקוראים לו השקפה: אני רק בן תשע־עשרה, כפי שהיה לי הכבוד לומר לך; איני יודע מאומה, לא נועדתי לשחק כל תפקיד; המעט שהנני ואהיה, אם יוענק לי המקום שאני שואף לו, אהיה חייב למר מורל. וכך מצטמצמות כל השקפותי, לא הפוליטיות, כמובן, כי אם הפרטיות, לשלושה רגשות אלה: אני אוהב את אבי, אני מכבד את מר מורל ואני מעריץ את מרסדס. הנה, אדוני, כל מה שיש ביכלתי לומר לך.

בזמן שדיבר הסתכל ווילפורט בפניו שהביעו עדינות ויושר כאחד, ובזכרונו עלו דבריה של רנה, אשר בלי להזכירו, בקשה ממנו לגלות יחס לפנים משורת הדין לגבי הנאשם. כיון שממלא מקום התובע היה רגיל בפשעים ובפושעים, שכנעה אותו כל מלה של דאנטס, שהוא חף מפשע.

— אכן — הרהר ווילפורט — הנה נער נחמד! אני מקוה, שלא יקשה עלי לזכות בקבלת פנים טובה מצד רנה, לאחר שאמלא את המלצתה הראשונה.

פניו של ווילפורט האירו. הוא העביר את מבטו לדאנטס, והלה, שעקב אחרי כל תנועותיו של חוקרו, השיב לו בחיוך.

---

* הכוונה לנאפוליאון.

— אדוני — אמר ווילפורט — היש לך שונאים כלשהם?

— שונאים? — שאל דאנטס — לשמחתי הנני פחות חשוב מכדי שעמדתי תרכוש לי אויבים. מה שנוגע לאופיי, ייתכן שהוא ער מדי, אך השתדלתי לנהוג במתינות לגבי פיקודי. למרותי סרים עשרה או שנים־עשר מלחים: אפשר לשאול אותם, אדוני, והם יאמרו לך, שהם אוהבים ומכבדים אותי, לא כאב, כי הנני צעיר מדי לכך, אלא כאח גדול בשנים.

— אבל ייתכן, שיש אנשים, שעינם צרה בך: נתמנית קברניט בגיל תשע־עשרה שנה, וזוהי עמדה גבוהה במצבך; אתה עומד לשאת אשה יפה האוהבת אותך, וזהו אושר נדיר בעולם. שתי החיבות היתרות של הגורל היו עלולים לקומם נגדך אנשים.

— אכן, הצדק אתך. אתה מיטיב להכיר את בני־האדם ממני, ודבר זה ייתכן; אבל אם צרי־עין אלה צריכים לצאת מבין ידידי, אני מודה ומתודה, כי הייתי מעדיף שלא להכירם, למען לא אצטרך לשנוא אותם.

— אתה טועה, אדוני, צריך תמיד לראות נכוחה במדת האפשר. ואכן, אתה נראה לי צעיר כה ישר, עד כי לא אשתמש לגביך בכללים הרגילים של משפט הצדק ואעזור לך לגלות את האמת, כי אראה לך את ההלשנה אשר הביאתך לפני: הנה כתב־הדלטוריה. המכיר אתה את כתב־היד?

ווילפורט הוציא את המכתב מכיסו והראה אותו לדאנטס. הוא התבונן בו וקרא. ענבה חלפה על פניו, ואחר אמר:

— לא, אדוני, אינני מכיר כתב־יד זה; הוא מוסוה, ואף על פי כן יש לו צורה כנה למדי. מכל מקום, הוא נכתב ביד זריזה. אני חושב את עצמי למאושר — הוסיף והטיל מבט מלא תודה על ווילפורט, — שיש לי עסק עם אדם כמוך, כי האיש שעינו צרה בי, הוא אויב ממש.

בניצוץ שניצת בעיניו של האיש הצעיר, שעה שביטא דברים אלה ניתן לווילפורט להבחין בכל המרץ הסוער, הטמון מתחת לרוך זה.

— ועתה — אמר התובע — ענה לי בכנות, לא כענות נאשם לחוקרו, אלא כאדם — הנמצא במצב מוזר ומשיב למי שמתענין בו: מה הנכון בכתב זה, שנשלח בעילום־שם?

ווילפורט זרק על השולחן בשאט־נפש את המכתב, שדאנטס החזיר לו.

— אספר לך את הכל, אדוני. אני נשבע בכבוד הימאי שלי, באהבתי למרסדס ובחיי אבי.

— דבר, אדוני — אמר ווילפורט.

ובלבו אמר:

— אילו יכלה רנה לראותי, היתה בודאי מרוצה ממני, ולא היתה מכנה אותי בשם „קוטל־ראשים״.

— כאשר עזבנו את ניאפולי, נפל רב החובל לקלר למשכב, כי הותקף על ידי קדחת המוח; כיון שלא היה לנו רופא על סיפון האניה, והוא לא רצה

לעגון בשום מקום, מפני שמיהר לאי אלבה, גברה מחלתו עד כדי כך, שביום השלישי הרגיש, כי הוא נוטה למות.

— „דנטס יקירי — אמר לי — הישבע לי בכבודך, שתעשה את אשר אומר לך; המדובר בענינים בעלי חשיבות נעלה".

— „אני נשבע לך, הקברניט" — עניתי לו.

— „ובכן, הואיל ואחרי מותי יפול בחלקך הפיקוד על האניה, כיון שאתה קצין משנה, פנה לאי אלבה, רד בפורטו־פרראחו, שאל למרשל הגדול, ומסור לו מכתב זה: ייתכן, שאז הוא ימסור לך מכתב אחר ויטיל עליך שליחות מסוימת. שליחות זו, שנועדה לי, דאנטס, אתה תמלאנה במקומי, וכל הכביד יפול בחלקך".

— „כן אעשה, הקברניט, אבל ייתכן, שאין זה קל כל כך, כפי שאתה חושב, לבוא לפני המרשל הגדול".

— „הנה טבעת, אשר תשלח לו — אמר רב־החובל — ואשר תסלק את כל הקשיים". באמרו זאת מסר לי טבעת. שעתים אחר כך איבד את הכרתו; למחרת היום לא היה עוד בחיים.

— ומה עשית אז?

— את הדבר, שהייתי צריך לעשות ושכל אחד במקומי היה עושה אותו; על כל פנים, בקשתו של אדם הנוטה למות קודש היא. אבל אצל אנשי־הים בקשתו של מפקד כמוה כפקודה, שיש למלאה. הפלגתי איפוא לעבר האי אלבה והגעתי לשם למחרת היום, צוויתי על כל הצוות להשאר באניה וירדתי בעצמי ממנה. כפי ששערתי, נתקלתי באי־אלה קשיים ברצותי לבוא לפני המרשל הגדול, אבל שלחתי לו את הטבעת, שהיתה צריכה לשמש לו אות־היכר, וכל הדלתות נפתחו בפני. הוא קבלני, שאל אותי על נסיבות מותו של לקלר, וכפי שהלה ניבא, מסר לי מכתב והטיל עלי להביאו לפאריז. הבטחתי לו זאת, כי פירושו של דבר היה למלא את רצונו האחרון של רב־החובל שלי. סידרתי במהירות את עניני האניה, אחר אצתי לראות ארוסתי, שמצאתיה יותר יפה ואוהבת מאשר אי־פעם. הודות למר מורל התגברנו על כל הקשיים מצד אנשי הדת. לבסוף השתתפתי, כפי שאמרתי לך, בסעודת האירוסין שלי. הייתי צריך לשאת אותה לאשה כעבור שעה והיה בדעתי ללכת למחרת היום לפאריז, והנה על סמך מלשינות זאת, שנראה לי, כי אתה בז לה עכשיו כמוני, נאסרתי.

— כן, כן — מלמל ווילפורט. — נראה לי, שכל זה הוא אמת, ואם אתה אשם הרי זה בחוסר זהירות; אך חוסר זהירות זה מוצדק בפקודותיו של רב־החובל שלך. השב לי את המכתב שנמסר לך באי אלבה, תן לי את הבטחתך, כי תופיע לחקירה הראשונה, וחזור אל ידידיך.

— הנני, איפוא, חפשי — קרא דאנטס בשמחה.

— כן, רק תן לי את המכתב.

— הוא חייב להיות לפניך, אדוני, כי לקחו אותו ממני יחד עם שאר ניירותי, ואני מבחין כמה מהם בתוך ערימה זו.

— חכה — אמר התובע לדאנטס, שלקח את כסיותיו ואת כובעו, למי הופנה המכתב?

— למר נוארטייה, רחוב קוק־הרון, בפאריס.

אילו פגע רעם בווילפורט, לא היתה פגיעתו מהירה יותר ופתאומית; הוא צנח על כורסתו, שממנה התרומם לפני כן, כדי להגיע לגל הניירות, אשר הוחרמו אצל דאנטס, וכאן החל מדפדף במהירות והוציא את המכתב־הרה־האסונות, והטיל עליו מבט מלא אימה.

— מר נוארטייה, רחוב קוק־הרון, מספר 13 — לחש, ופניו החוירו והלכו.

— כן, אדוני, — השיב דאנטס בתמהון — כלום אתה מכיר אותו?

— לא — ענה במרץ ווילפורט — נאמן של המלך אינו מכיר קושרים.

— המדובר הוא, איפוא, בקשר? — שאל דאנטס, שהחל, לאחר שהרגיש את עצמו בן־חורין, להוש אימה יותר חזקה מאשר לפני כן. — מכל מקום, אדוני, אמרתי לך, כי לא היה לי כל מושג על האגרת.

— כן — השיב ווילפורט בקול עמום — אבל ידעת את שמו של האדם, שאליו הופנתה.

— כדי למסרה לו באופן אישי, הכרחי היה, שאדע את שמו.

— ולא הראית מכתב זה לאיש? — אמר ווילפורט תוך כדי קריאה, ופניו הלכו והחוירו מדי קראו.

— לא, בכבודי נשבעתי.

— איש אינו יודע, כי היית נושא של מכתב, שנשלח מהאי אלבה ונועד למר נוארטייה?

— איש מלבד האדם, שמסר לי את המכתב.

— זה בכל זאת יותר מדי — מלמל ווילפורט.

פני ווילפורט קדרו יותר ויותר בהגיעו לסוף המכתב; שפתיו החיורות, ידיו הרועדות ועיניו הלוהטות עוררו בלבו של דאנטס חששות כבדים ביותר.

אחרי קריאה זו השקיע ווילפורט את ראשו בכפות ידיו ונשאר לרגע דומם ומלא יגון.

— הוי, אלי, מה קרה איפוא, אדוני? — שאל דאנטס בדחילו.

ווילפורט לא השיב דבר, אולם כעבור רגעים מספר קרא את המכתב שנית, כשפניו חיוורים ומעוותים.

— ואתה טוען, שאינך יודע מה מכיל מכתב זה? — חזר ווילפורט.

— בכבודי נשבעתי, אדוני — אמר דאנטס — אין לי כל מושג. אבל מה קרה לך, בשם אלהים, אתה מרגיש עצמך ברע? הרוצה אתה כי אזעיק עזרה?

— לא אדוני — אמר ווילפורט וקם במרץ — אל תזוז ממקומך, אל תוציא הגה, אני הנני הנותן כאן פקודות, ולא אתה.

— ויציתי רק לבוא לעזרתך, ותו לא — השיב דאנטס.

— איני צריך דבר. טפל בעצמך, ולא בי.

דאנטס ציפה להקירה, אבל לשוא; ווילפורט צנח חזרה על כורסתו, החליק בידו הקרה כקרח על מצחו המכוסה זיעה, ובפעם השלישית התחיל קורא את המכתב.

— הוי, אילו ידע מה מכיל מכתב זה — מלמל — ואילו נודע לו אי־פעם, כי נוארטייה הנו אביו של ווילפורט, הייתי אבוד, אבוד לעולמים.

מדי פעם בפעם התבונן באדמונד, כאילו מסוגל היה מבטו להרוס מחסום בלתי־נראה זה, הסוגר בלב על הסודות, אשר הפה שומר עליהם.

— הוי, קשה להאמין בזאת — קרא פתאום.

— אבל, בשם אלהים, אדוני — קרא הצעיר האומלל — אם אתה מטיל ספק בדברי ואתה חושד בי, שאל אותי, ואני מוכן להשיב לך.

— האשמות חמורות ביותר נובעות לגביך מחקירה זו — אמר ווילפורט. — נבצר ממני, איפוא, כפי שקויתי לפני כן, להחזיר לך את חרותך מיד. לפני שאנקוט צעד זה, עלי לשאול בעצתו של השופט־החוקר. בינתים נוכחת לדעת, איך נהגתי כלפיך.

הוי, כן, אדוני — קרא דאנטס. — אני מודה לך, על שהיית כלפי יותר ידיד מאשר זוקר.

— ובכן, אדוני, עוד זמן־מה אחזיקך כאסיר, אך אשתדל שהזמן יהיה קצר ככל האפשר; האשמה העיקרית נגדך, הוא מכתב זה, ואתה רואה...

ווילפורט ניגש לאח, זרק אותו לתוך האש ונשאר במקום, עד אשר הפך המכתב לאפר.

— השמדתי אותו.

— הוי — קרא דאנטס — אדוני, אתה יותר מאשר הצדק; אתה הט־ב בעצמו.

— אבל, הקשב — המשיך ווילפורט — אחרי מעשה כזה, תבין, כי תוכל לתת בי אמון, הלא כן?

— הוי, אדוני, צוה ואמלא את פקודותיך.

— לא — אמר ווילפורט והתקרב לצעיר. — לא פקודות ברצוני לתת לך, כי אם עצות.

— הגד ואנהג בהן כאילו היו פקודות.

— אחזיק אותך כאן עד הערב. ייתכן, שמישהו אחר, ולא אני, יבוא לחקור אותך: ספר כל מה שסיפרת, אבל אף מלה אחת לא על מכתב זה.

— אני מבטיח לך זאת, אדוני.

נדמה היה, כאילו ווילפורט הוא המתחנן, והנאשם הוא המרגיע את אותי.

— הבן, — אמר בהעיפו מבט על האפר, ששמר עדיין את צורת הנייר — עתה, הושמד מכתב זה. רק אתה ואני יודעים עליו, לא יציגו אותו עוד בפניך;

עליך לכחיש, איפוא, את קיומו, אם יספרו לך עליו, הכחש בתוקף ותינצל!

— אכחיש, אדוני, היה סמוך ובטוח — אמר דאנטס.

— טוב, טוב — אמר ווילפורט והושיט את ידו לחוט הפעמון.

אך פתאום נעצרה ידו;

— הזהו המכתב היחידי שהיה ברשותך? — שאל.

— היחידי.

דאנטס הרים את ידו.

— אני נשבע — אמר.

ווילפורט צלצל.

מפקד המשטרה נכנס.

ווילפורט לחש על אזנו של הקצין כמה מלים; הלה השיב בתנועת־ראש.

— לך בעקבות האדון — אמר ווילפורט לדאנטס.

דאנטס החוה קידה, העיף מבט־תודה אחרון לעבר ווילפורט ויצא.

אך נסגרה הדלת מאחוריו, וכוחותיו של ווילפורט עזבוהו והוא צנח על הכורסה.

כעבור רגע התחיל ממלמל:

— הוי, אלי, מה ערך יש לחיים ולעושר... אילו היה התובע המלכותי במארסייל, ואילו נקרא במקומי השופט־החוקר, הייתי אבוד; ונייר זה, נייר ארור זה, היה מטיל אותי לתהום. הוי, אבי, אבי, הלעולם תשמש מכשול לאשרי בעולם הזה, והלנצח אצטרך ללחום בעברך?

פתאום נדמה היה, כי קרן אור חלפה על פני רוחו והאירה את פניו; חיוך עלה על שפתיו, שעדיין היו מכווצות, המבט העמום בעיניו נעלם, נראה היה, כי רעיון נצנץ במוחו.

— זהו הדבר — אמר. — מכתב זה אשר יכול להמיט עלי שואה, יביא לי אולי הצלחה. ובכן, ווילפורט, לעבודה.

ולאחר שנוכח לדעת, כי הנאשם איננו עוד בפרוזדור, יצא ממלא מקום התובע המלכותי והלך בצעדים מהירים לבית ארוסתו.

8.

מצודת איף

כשעבר מפקד המשטרה בפרוזדור, נתן אות לשני שוטרים, אשר תפסו מקומות, האחד מימינו, והאחד משמאלו של דאנטס; הם פתחו דלת, שהובילה ממעונו של התובע המלכותי לארמון הצדק, ובמשך זמן מה הלכו באחד הפרוזדורים הארוכים והקודרים המעוררים חלחלה בלב העוברים בהם.

אחר שורת סיבובים בפרוזדור, ראה דאנטס, כי נפתחת דלת עם אשנב מסורג. מפקד המשטרה דפק שלוש פעמים בפטיש ברזל, ודפיקות אלו הדהדו באזני דאנטס כאילו הלמו על לוח לבו. הדלת נפתחה ושני השוטרים דחפו פנימה בתנועה קלה את אסירם. הדלת נסגרה ברעש מאחוריו. הוא נשם לתוכו אויר אחר, אויר מבאיש וכבד: הוא היה בכלא.

הוא הוכנס לחדר נקי למדי, אך מסורג ונעול. ובכל זאת לא גרם לו מראה חדרו כל מורא: דבריו של ממלא מקום התובע המלכותי צלצלו באזניו כהבטחת שחרור מתוקה.

השעה היתה ארבע אחה"צ של אחד במרץ. לילה אפף מיד את האסיר.

כשהיה מגיע אליו רעש קל ביותר, היה משוכנע, כי עומדים להוציאו לחופש, ואז היה קם במהירות וצועד כלפי הדלת. אבל מיד היה הרעש הולך ומתרחק לכוון אחר, ודאנטס היה חוזר לשרפרף שלו.

רק בשעה עשר בערב בערך, כאשר דאנטס כבר התחיל לאבד את תקותו, נשמע קול רעש מחדש, והפעם נדמה לו, כי הוא מתקרב לחדרו, ואכן נשמע קול צעדים בפרוזדור, אשר נעצרו לפני דלת חדרו. מפתח סובב במנעול, הבריחים חרקו, ודלת האלון הכבדה נפתחה, ומיד הואר החדר האפל על ידי אור מסנור של שתי אבוקות.

לאורן של שתי אבוקות אלו, ראה דאנטס את ברק החרבות ואת הרובים של ארבעה שוטרים.

הוא צעד שני צעדים קדימה, אך נשאר דום במקומו כשראה יתרון־כוח זה.

— הבאתם לקחת אותי? — שאל דאנטס.

— כן — ענה אחד השוטרים.

— מטעם ממלא מקום התובע המלכותי?

— וכי מה חשבת?

— טוב — אמר דאנטס, — אני מוכן ללכת אחריכם.

הבטחון, כי באו לקחת אותו בשם מר ווילפורט סילק כל פחד מלב הצעיר האומלל: הוא צעד קדימה, כשרוחו שקטה ותנועותיו חפשיות, וניצב בעצמו בין שומריו.

ליד דלת הרחוב חיכתה מרכבה. העגלון כבר ישב במקומו, וקצין משטרה ישב ליד העגלון.

— האם בשבילי נועדה מרכבה זו? — שאל דאנטס.

— כן — ענה אחד השוטרים — עלה!

דאנטס רצה להעיר משהו, אבל הדלת נפתחה, והוא הרגיש, כי דחפו אותו. הוא לא היה מסוגל ואף לא התכוון להתנגד. בין רגע מצא עצמו על הספסל האחורי של המרכבה בין שני שוטרים. השנים האחרים התישבו על הספסל הקדמי, והעגלה הכבדה זזה מן המקום ברעש מבשר רעות.

האסיר העיף מבטים על הפתחים המסורגים: הוא רק התחליף את הכלא.

היה זה כלא על גלגלים, שהובילו למקום בלתי־ידוע. הוא נוכח לדעת, שהם עוברים ברחוב הארגזים ויורדים בכוון הרציף, דרך רחוב סאן־לורן וטאראמיס.

בעד הסורג של כלאו הנע ראה את האורות הנוצצים של בית־המשמר. המרכבה נעצרה, קצין המשטרה ירד, ניגש לחיל המשמר; כתריסר חיילים יצאו וניצבו בסך.

— כלום בשבילי — שאל את עצמו דאנטס — מציגים כוח צבאי כזה?

שני השוטרים, שישבו על הספסל הקדמי, ירדו הראשונים, אחר כך הניחו לו לרדת, אחר ירדו אחריו אלה, שישבו לצדדיו. הם התקרבו לדוגית. החיילים הסתכלו בדאנטס, שעבר לידם בהבעת סקרנות מטומטמת. בין רגע הושב בצד האחורי של הדוגית, כשהוא נמצא תמיד בין ארבעת השוטרים, בעוד שקצין המשטרה ישב בחרטום הדוגית. זעזוע חזק הרחיק את הסירה מן החוף, ודאנטס נמצא מחוץ לתחום הנמל.

דאנטס ספק את כפות ידיו, הרים את עיניו כלפי מעלה והחל מתפלל. הסירה המשיכה בדרכה. היא חלפה על פני „ראש המת", אחר נמצאה מול מפרץ פארו ועמדה לעבור ליד הסוללה. היה זה תמרון בלתי מובן לדאנטס.

— אבל לאן אתם מובילים אותי? — שאל את אחד השוטרים.

— עוד מעט תדע.

— אבל בכל זאת...

— נאסר עלינו לתת לך הסבר כלשהו.

דאנטס היה חייל למחצה, ועל־כן הבין, שאין לשאול שאלות אחר שנאסר עליהם לענות. הוא נשתתק.

אחר שעשו את דרכם כמעט לאורך החוף, הגיעו אל מול פני מפרץ הקטאלאנים. כאן החלו מבטיו של דאנטס בוחנות את האפילה במשנה מרץ: שם היתה מרסדס, ונדמה לו, כי על החוף רואה הוא דמות בלתי־ברורה ומעורפלת של אשה.

אור אחד ויחידי בקע ברובע הקטאלאנים. לאחר שבחן את מקומו של אור זה, נוכח דאנטס לדעת, כי הוא מאיר את חדרה של ארוסתו. מרסדס היתה היחידה, אשר לא עצמה עין בכל המושבה הקטנה. אילו צעק צעקה גדולה, היתה ארוסתו שומעת את קולו.

גבשושית העלימה מעיניו את האור. דאנטס התבונן אחורה וראה, כי הסירה יוצאת אל מרחב הים.

על אף אי־רצונו לפנות לשוטר בשאלות חדשות, התקרב אליו דאנטס ואמר לו, כשהוא נוטל את ידו:

— עמיתי, בשם מצפונך ותכונות החייל שלך, אני משביע אותך, שתרחם עלי ותענה לי. אני הקברניט דאנטס, צרפתי טוב ונאמן, אם כי האשימוני בבגידה, שאין לה שחר: לאן אתם מובילים אותי? אמור־נא לי, ואני נשבע לך, שבועה של ימאי, כי אמלא את חובתי ואשלים עם גורלי.

השוטר גרד את אזנו ואחר אמר לדאנטס:

— אתה איש מארסייל וימאי, ואתה שואל אותי לאן אנו הולכים?

— בכבודי נשבעתי, שאין לי כל מושג.

— כלום אינך מנחש?

— בשום אופן.

— אף על פי כן עליך לנחש, לאן אתה מובל.

— לא.

— התבונן סביבך!

דאנטס התרומם ממקומו, העיף מבט אל הגשר, שכלפיו פנתה הסירה, ובמרחק 100 אמות־ים לפניו ראה את הצוק השחור והתלול, שעליו התנוססה כמצבת חלמיש, מצודת איף.

מצודה זו, שסביבה שולט פחד כה עמוק והמזינה זה שלוש מאות שנים את מארסייל במסורותיה העגומות, הופיעה פתאום לפני דאנטס ועשתה עליו רושם כמראה הגרדום על הנדון למיתה.

— הוי, אלי — קרא — מצודת איף, ולמה אנו הולכים לשם?

השוטר חייך.

— אבל הרי אין מובילים אותי לשם כדי לכלאני? — המשיך דאנטס. — מצודת איף היא בית־סוהר ממשלתי, שנועד רק לפושעים פוליטיים חשובים. אני לא עשיתי כל רע. היש שופטים־חוקרים או שופטים כלשהם במצודת איף?

— אני משער — אמר השוטר — שאין שם דבר מלבד מושל, סוהרים, חיל־מצב וחומות חזקות. ידידי, אל תעמיד פנים תמהים, כי אחרת אחשוב, שאתה משלם לי על הסברות הפנים כלפיך בהלצות על חשבוני.

דאנטס לחץ את ידו של השוטר עד כי כמעט שברה.

— אתה טוען איפוא — אמר — כי מובילים אותי למצודת איף, על מנת לכלאני שם?

— דבר זה יתכן — אמר השוטר; — אולם מכל מקום, ידידי, אין כל תועלת בכך, שתלחץ את ידי בחזקה.

— ללא כל חקירה נוספת, ללא כל סידורים רשמיים? — שאל הצעיר.

— הסידורים הרשמיים נעשו והחקירה נסתיימה.

— על אף הבטחתו של מר ווילפורט?...

— איני יודע אם מר ווילפורט נתן לך הבטחה — אמר השוטר — אבל אחת אדע, כי אנו הולכים למצודת איף. ראה, מה אתה עושה?

על ידי תנועה מהירה כמהירות הבזק, שעינו המנוסה של השוטר הבחינה בה, רצה דאנטס לקפוץ הימה, אבל ארבעה אגרופים חזקים תפסו בו ברגע שרגליו עזבו את סיפון הסירה.

הוא צנח חזרה אל הסירה והחל שואג ברוב זעמו.

— יפה — קרא השוטר ושם את ברכו על חזהו. כיצד אתה מקיים את

דברת הימאי שלך. עתה, ידידי היקר, עשה־נא תנועה אחת, אחת ויחידה, ואני יורה בך מיד. עברתי על הוראתי הראשונה, אך לא אעבור על ההוראה השניה.

לרגע קט נצנץ במוחו הרעיון לעשות תנועה אסורה זו ולשים קץ על ידי כך באופן מידי לשואה הבלתי צפויה, שבאה עליו. אולם דווקא משום שאסון זה היה בלתי־צפוי, חשב דאנטס, שלא יוכל להימשך. אחר חזרו לזכרונו הבטחותיו של מר ווילפורט. לבסוף נראה בעיניו מוות זה, בלב סירה, שימצא אותו מידיו של שוטר, מכוער וחסר־טעם.

הוא צנח, איפוא, על רצפת הסירה, ורק השמיע זעקות זעם ונשך את ידיו מרוב כעס.

כמעט באותו רגע הטיל זעזוע חזק את הדוגית. אחד המלחים קפץ על הסלע אשר חרטום הסירה הקטנה פגעה בו זה עתה, נשמעה חריקת חבל, שהחל מסתובב סביב גליל, ודאנטס הבין, כי הגיעו למקום וקושרים את הסירה.

ואמנם, הפעם החזיקוהו שומריו בעת ובעונה אחת בזרועותיו ובצוארון מעילו, הכריחו אותו לקום ומשכוהו לעבר המדרגות, שהובילו לדלת המבצר בעוד שקצין המשטרה, שהיה מזוין ברובה מכודן, הלך מאחוריו.

דאנטס לא גילה כל התנגדות. הוא היה מבוהל והתנדנד כשיכור. הוא ראה שוב חיילים, אשר טיפסו על המדרון המשופע, והרגיש במדרגות, אשר אילצו אותו להרים את רגליו, הוא הבחין, כי עבר דרך פתח, וכי דלת זו נסגרה מאחוריו, אבל כל זה שלא מדעת, כאילו בעד ערפל, בלי להבחין במשהו ממשי. הוא אף לא ראה עוד את הים, אותו מקור כאב עצום של אסירים, המסתכלים במרחב מתוך ההרגשה האיומה, שאין ביכלתם לחצותו.

היתה הפסקה של רגע, ודאנטס ניסה לנצלה על מנת להתאושש. הוא הסתכל סביבו: הוא נמצא בתוך חצר מרובעת, מוקפת ארבעה קירות גבוהים. נשמעו צעדיהם האיטיים והסדירים של הזקיפים; ומדי עברם לפני שנים־שלושה ברקי־אור, אשר הוטלו על החומות ועל ידי האורות, שדלקו בתוך המצודה, אפשר היה לראות את הקנים הנוצצים של רוביהם.

כיון שהיו בטוחים, שדאנטס לא יוכל עוד לברוח, הניחוהו השוטרים. נראה היה, כי הם מחכים לפקודות. והפקודות הגיעו.

— היכן האסיר? — שאל קול.

— הנהו — ענו השוטרים.

— לך — אמרו השוטרים ודחפו את דאנטס.

האסיר הלך אחרי מורה־הדרך שלו, אשר הכניסו לתוך אולם תת־קרקעי. פנס האיר את הקירות המבריקים של מקום איום זה והראה לדאנטס את מורה־הדרך שלו, סוהר בדרגה נמוכה, שלבושו היה דל ואדשת פניו רעה.

— הנה חדרך ללילה הזה — אמר. — השעה מאוחרת, והאדון המושל כבר שכב לישון. יתכן שמחר, לאחר שיקיץ וידע את ההוראות, הנוגעות לך,

יחליף את מקום מגוריך; בינתים הנה לחם, בכד זה יש מים, ובפנה יש תבן: זהו הכל, שאסיר יכול לקוות לו. לילה טוב.

עוד קודם שהספיק דאנטס לפצות את פיו, כדי להשיב לו, ולפני שהצליח לראות היכן הלחם, הכד והתבן, לקח הסוהר את הפנס, וסגר את הדלת. הוא נמצא לבדו בתוך החשכה והדומיה, והיה שקוע בקדרות ובעצבות.

כאשר החדירו קרני השמש הראשונות קצת אור לתוך מאורתו של דאנטס חזר הסוהר ובפיו הוראה להשאיר את האסיר במקומו. דאנטס לא החליף כלל וכלל את מקומו. נראה היה כאילו יד־ברזל תקעה אותו באותו מקום, בו נעצר בערב הקודם. הוא עמד ללא זיע והסתכל בקרקע.

כך עבר עליו כל הלילה, כשהוא עומד ואינו עוצם עין אף לרגע אחד. הסוהר ניגש אליו, הסתובב סביבו, אך נדמה היה, שדאנטס אינו רואו. כשנגע בזרועו, הזדעזע דאנטס והניע בראשו.

— האם לא ישנת? — שאל הסוהר.

— איני יודע — ענה דאנטס.

הסוהר הסתכל בו בתמהון.

— האינך רעב? — המשיך

— איני יודע — הוסיף לענות דאנטס.

— הרוצה אתה משהו?

— הייתי רוצה לראות את המושל.

הסוהר הניע בכתפיו ויצא.

דאנטס עקב בעיניו אחריו, והושיט את ידו לעבר הדלת, שהיתה פתוחה למחצה, אך היא נסגרה מיד.

נדמה היה אז, כי לבו נקרע ביבבה ממושכת. הדמעות, שמלאו את לבו על גדותיו, פרצו כשני פלגי־מים; הוא נפל על פניו ארצה והתפלל שעה ארוכה, וברוחו העלה את כל חייו בעבר ושאל את עצמו, מהו החטא, שחטא בחייו ומדוע הוטל עליו עונש כה אכזרי.

כך עבר עליו היום. בקושי בלע כמה פירורי־לחם ושתה כמה טיפות מים. מזמן לזמן היה שוקע ברעיונותיו או היה מסתובב בכלאו בדומה לחית־טרף, הכלואה בתוך כלוב־ברזל.

אך רעיון אחד זעזע אותו עד היסוד: מדוע היה בכל הדרך, שבה לא הבחין לאן מובילים אותו, כה שקט ושלו, בעוד שיכול היה לקפוץ הימה, וכשהיה נמצא בתוך המים, היה, הודות למומחיותו בשחיה ולהרגלו, אשר בגללו נחשב לאחד האמודאים הטובים במארסייל, נעלם במים ונמלט מעיני שומריו, מגיע לחוף, בורח, מתחבא במקום שומם, מחכה לספינה גינואנית או קאטאלאנית, מגיע לאיטליה או לספרד, ומשם כותב למרסדס, שתבוא אליו. הוא היה חי חיי־דרור ואושר עם מרסדס ועם אביו, שהיה בא אליו, בעוד שכל זמן שהוא אסיר, הכלוא במצודת איף, בתוך כלא זה, שאין לצאת ממנו, אין

הוא יודע מה גורלו של אביו, מה קרה למרסדס, וכל זאת משום שהאמין לדב־רי ווילפורט! דאנטס התגלגל ברוב זעמו על התבן הטרי, שהביא לו הסוהר.

למחרת היום נכנס אצלו הסוהר באותה שעה.

— ובכן — שאל אותו הסוהר — הנעשית יותר בר־דעת מאתמול?

דאנטס לא השיב דבר.

— בכל זאת — אמר הלז — קצת אומץ, הרוצה אתה במשהו שיש ביכלתי לעשות? הגד־נא!

— רצוני לדבר עם המושל.

— אה, — אמר הסוהר בקוצר רוח — כבר אמרתי לך שהדבר לא ייתכן.

— למה לא ייתכן?

— כי לפי תקנות בית־הכלא, אין אסיר רשאי לבקש זאת.

— מה איפוא מותר כאן? — שאל דאנטס.

— מזון יותר טוב, אם משלמים עבורו, טיולים, ולפעמים גם ספרים.

— אין לי צורך בספרים, אין לי כל רצון לטייל, ואני מוצא, שמזוני טוב למדי; לפיכך איני רוצה אלא דבר אחד, לראות את המושל.

— אם תטריד אותי ותחזור תמיד על אותו דבר — אמר הסוהר — לא אביא לך עוד אוכל.

— טוב מאד — אמר דאנטס — אם לא תביא לי אוכל, אמות ברעב!

— הנעימה, בה אמר דאנטס את הדברים האלה, העידה, כי האסיר יהיה מאושר, אם ימות; וכיון שכל אסיר מכניס לסוהר עשרה סו ליום לערך, לקח סוהרו של דאנטס בחשבון את ההפסד, שיגרם לו על ידי מותו, וענה בנעימה יותר רכה:

— הדבר, שאתה מבקש, אינו בא בחשבון. אל תוסיף, איפוא, לחזור עליו, כי אין תקדים לכך, שהמושל יבוא לתאו של אסיר, לפי בקשתו; אבל היה מיושב, וירשו לך לצאת לטיולים. יתכן, שבאחד הימים, בשעת טיולך, יעבור לידך המושל, אז תוכל לפנות אליו, ואם ירצה, יענה לך.

— אבל — אמר דאנטס — כמה זמן אוכל לחכות כך, עד שתבוא לידי שעת־כושר כזאת?

— חודש, חדשיים, שלושה, ששה חדשים, ויתכן שנה.

— זה יותר מדי — אמר דאנטס — אני רוצה לראותו מיד.

— אה, — אמר הסוהר — אל תעסיק את רעיונותיך במשאלה אחת, שאינה ניתנת להגשמה. אחרת תצא מדעתך תוך שבועיים.

— כך אתה סבור? — אמר דאנטס.

— כן, תצא בדעתך; תמיד מתחיל הטירוף בצורה כזאת, דוגמה לכך יש לנו כאן: הכומר, שהתגורר בחדר זה לפניך, החל בכך, שהציע בלי הרף מיליון למושל, אם יוציאו לחופש, וסוף־סוף יצא מדעתו.

— ולפני כמה זמן עזב את התא הזה?

— לפני שנתים.

— האם שחררו אותו?

— לא, הכניסוהו לצינוק.

— שמע — אמר דאנטס — אני אינני כומר ואינני גם מטורף; ייתכן שאהיה, אבל לצערי, עדיין שולט אני מרגע זה בכל חושי: רצוני להציע לך הצעה אחרת.

— איזו?

— לא אציע לך מיליון, כי לא אוכל לתתו לך; אבל אתן לך מאה שקל כסף, אם תלך למארסייל, תבוא לרובע הקאטאלאנים ותמסור מכתב לצעירה בשם מרסדס; אפילו לא מכתב, כי אם שתי שורות בלבד.

— אם אשא אתי שתי שורות אלו ויתפסו אותי, אאבד את משרתי, המכניסה לי אלף לירות לשנה, בלי להביא בחשבון את הרווחים הצדדיים ואת המזון; רואה אתה, איפוא, כי עלי להיות כסיל ממש, כדי שאסכן אלף לירות בגלל רווח של שלוש מאות.

— ובכן — אמר דאנטס — שמע וזכור זאת יפה: אם תסרב למסור שתי שורות למרסדס, או לכל הפחות להודיע לה, שאני נמצא כאן, אארוב לך באחד הימים מאחרי דלתי, וברגע שתיכנס, אשבור לך את ראשך בשרפרף זה.

— אתה מאיים — קרא הסוהר וצעד צעד אחד אחורנית בתנועת התגוננות. — אין כל ספק שראשך סחרחר עליך; הכומר התחיל כמוך, ותוך שלושה ימים תהיה מטורף כמוהו, עד כי יהיה צורך לכפות אותך. למזלנו, יש לנו צינוקות במצודת איף.

דאנטס לקח את השרפרף וסובב אתו סביב ראשו.

— טוב מאוד, טוב מאוד, — אמר הסוהר — טוב. אם אתה רוצה בכך בכל מחיר, נודיע למושל.

— אדרבה — אמר דאנטס והעמיד בחזרה את השרפרף על הרצפה, אחר התישב עליו כשראשו מושפל ועיניו בוהות, כאילו איבד באמת את חושיו. הסוהר יצא, וכעבור רגע חזר, כשהוא מלווה ארבעה חיילים וסמל.

— לפי פקודת המושל — אמר — הורידו את האסיר לקומה התחתונה.

— זאת אומרת לצינוק — אמר הסמל.

ארבעת החיילים תפסו את דאנטס, אשר שקע במצב של תשישות והלך אחריהם ללא כל התנגדות.

הובילו אותו חמש־עשרה מדרגות למטה, ופתחו בפניו את דלת הצינוק, והוא נדחף לתוכו במלמלו:

— הצדק אתו, את המטורף צריך להכניס בין המטורפים.

הדלת נסגרה, ודאנטס החל הולך קדימה, כשידיו מושטות לפניו עד

שהרגיש בקיר; אחר התישב בפינה ונשאר ללא תנועה, בעוד שעיניו, אשר התרגלו מעט־מעט לאפלה, החלו להבחין בכל אשר סביבם.

הסוהר צדק. דאנטס לא היה רחוק מטירוף.

9.

ערב הארוסין

וויל֗פורט הלך בכוון הכיכר גראן־קור, וכשחזר לביתה של הגברת מראן, מצא את המסובים אשר עזב ליד השולחן, יושבים בטרקלין ושותים קפה.

רנה חיכתה לו בקוצר־רוח, כדוגמת כל שאר האורחים. הוא נתקבל בקריאה כללית:

— ובכן, עורף־ראשים, משענת־המדינה, ברוטוס המלוכני — קרא אחד — מה התרחש? ספר.

— הנשקפת לנו סכנת מצד משטר־אימים חדש? — שאל שני.

— אולי יצא אוכל־האדם מקורסיקה מתוך מערתו? — שאל שלישי.

— גברתי המרקיזה, — אמר וויל֗פורט כשניגש לחמותו העתידה — רצוני לבקש את סליחתך על שנאלצתי לעזבך בצורה כזאת... אדוני המרקיז, היורשה לי לומר לך שתי מלים ביחידות?

— ובכן, הענין הוא באמת חמור? — שאל המרקיז כשהבחין בעננה, שעלתה על פני וויל֗פורט.

— כה חמור, עד שאני נאלץ להיפרד מכם לכמה ימים. וכך, הענין חמור מאד — אמר בפנותו לרנה.

— אתה יוצא, אדוני? — קראה רנה, שלא יכלה להסתיר את התרגשותה בגלל הידיעה הפתאומית.

— לצערי, גברתי — ענה וויל֗פורט — הנני נאלץ.

— ולאן אתה יוצא? — שאלה המרקיזה.

— זהו סודו של הצדק, גברתי.

הכל הביטו זה בזה.

— בקשת לשוחח אתי? — אמר המרקיז.

— כן, עבור לחדר־עבודתך, בבקשה.

המרקיז וויל֗פורט יצאו.

— מה קרה? — שאל הלז משנכנסו לחדר־עבודתו.

— אירעו דברים, שאני חושב אותם לחמורים ביותר והמצריכים את

צאתי המידי לפאריז. ועתה, המרקיז, סלח לי על שאלתי, היש לך שטרות־מלוה של המדינה?

— כל הוני מורכב באגרות־חוב, משש מאות עד שבע מאות אלף פרנקים לערך.

— מכור אותם, המרקיז, מכור אותם, אחרת תפסיד את הונך.

— אבל איך אוכל למכור אותם כאן?

— יש לך ודאי סוכן, לא כן?

— כן.

— תן לי מכתב אליו, שימכור אותם בלי להפסיד אף דקה, אף שניה; מי יודע, אם לא אגיע מאוחר מדי.

— לעזאזל — אמר המרקיז — אל נפסיד זמן.

הוא ישב ליד שולחן וכתב מכתב לסוכננו, בו צווה לו למכור בכל מחיר.

— עתה כשנמצא ברשותי המכתב הזה — אמר ווילפורט בהכניסו בזהירות את המכתב לתוך ארנקו — אני זקוק למכתב נוסף.

— בשביל מי?

— בשביל המלך.

— אבל איני מעז לכתוב סתם כך להוד מלכותו.

— אבל אני גם איני מבקש ממך כלל וכלל; תוכל לבקש זאת ממר סאלווייה. רצוי שיתן לי מכתב, שבעזרתו אוכל לבוא לפני הוד מלכותו, בלי שאאלץ לבקש ראיון לפי כל הטקסים הרשמיים, שיגרמו לי אבדן זמן יקר.

— אבל כלום אין לך שומר־החותם, שיש לו רשות כניסה לארמון טילרי, ושבאמצעותו תוכל לבוא לפני המלך בכל שעות היום והלילה?

— כן, ללא כל ספק, אבל אין צורך, שאחלק עם מישהו אחר את הזכית של החדשה, אשר אני מביא. המבין אתה: שומר החותם ודאי יעמיד אותי במקום השני, והוא עצמו יהנה מכל הפרי. רק אחת אומר לך, המרקיז. עתידי מובטח, אם אביא הראשון לארמון טילרי. כי אעשה שרות למלך, אשר לא יוכל לשכוח אותו לעולם.

— ובכן, יקירי, לך לארוז את חבילותיך; אני הולך לקרוא לסאלוויית ואבקש ממנו שיכתוב את המכתב, אשר יפתח לפניך את הדלתות.

— טוב, אל תפסיד זמן, כי תוך רבע שעה אצטרך לשבת בתוך מרכבת־הדאר. תבקש סליחה בשמי מאת המרקיזה, מאת העלמה סאן מראן, שאני מצטער כל כך לעזבה ביום כזה.

— תמצא את שתיהן בחדר־העבודה שלי ותוכל לקחת מהן את ברכת־הפרידה.

— תן־חן לך, הכן את המכתב!

המרקיז צלצל ומיד נכנס חדרן.

— אמור לרוזן דה סאלוויה, שאני מחכה לו... עתה, לך — אמר המרקיז בפנותו לווילפורט.

— טוב.

ווילפורט יצא בריצה, אך ליד הדלת עלה על דעתו, שאם יראה מישהו תובע מלכותי, ההולך בצעדים מהירים, עלול דבר זה להדריך מנוחתה של עיר שלמה; הוא האט, איפוא, את הילוכו.

כשנמצא ליד דלתו, הבחין בחשכה במשהו כעין רוח־רפאים לבנה, אשר חיכתה לו ללא תנועה.

היתה זו היפהפיה הקאטאלאנית, אשר לא השיגה עד כה כל ידיעה על גורלו של אדמונד, והיא התחמקה עם רדת הלילה מפארו, כדי לדעת בעצמה את סיבת מאסרו של אהוב־נפשה.

משקרב ווילפורט, ניתקה מן הקיר שאליו היתה שעונה, וחסמה בפניו את הדרך. דאנטס סיפר לתובע המלכותי על ארוסתו, והיה מיותר, שמרסדס תגיד את שמה, כדי שווילפורט יידע מי היא. הוא הופתע מיפיה וחינה של אשה זו, וכאשר שאלה אותו מה קרה לארוסה, נדמה היה לו, כי הוא הנאשם והיא השופטת אותו.

— האדם, שאת מדברת עליו — אמר פתאום ווילפורט, — הנו עבריין גדול ואיני יכול לעשות מאומה למענו.

מרסדס התיפחה, וכאשר ווילפורט ניסה לעבור הלאה בדרכו, עצרה שנית בעדו.

— אבל היכן הוא, למען אדע, אם הוא בחיים או מת? — שאלה.

— איני יודע, הדבר אינו שייך לי — ענה ווילפורט.

וכיון שנבוך תחת מבט עדין ומתחנן זה, דחף הצדה את מרסדס ונכנס לביתו, אחר סגר בחזקה את הדלת.

כשנמצא בתוך טרקלינו, עזב אותו כל כוחו. הוא הפליט אנחה, אשר דמתה ליבבה וצנח בתוך הכורסה.

ברגע זה היה בלבו של איש זה היסוסים. פעמים רבות השיג פסק־דין מות נגד נאשמים, ללא כל התרגשות, מלבד ההתרגשות, המלוה את מלחמתו של התובע בנאשם. ונאשמים אלה, אשר היו מוצאים להורג בהשפעת כוח־הדיבור שלו, שהשפיע על השופטים או על המושבעים, לא היו מעלים על פניו אף את העננה הקלה ביותר, כי נאשמים אלה היו חייבים או שווילפורט היה משוכנע, שהם חייבים.

אולם הפעם היה משהו אחר: הוא פסק מאסר עולם לאיש חף מפשע,

איש זכאי, שעמד להיות מאושר, והוא הרס לא רק את חירותו, אלא גם את אשרו: הפעם הוא לא היה שופט, כי אם תליין.

אילו היה מהדהד ברגע זה קולה של רנה, כדי לבקש את רחמיו, אילו נכנסה אצלו מרסדס היפה ואמרה לו: „בשם אלוהים הרואה ושופט אותנו, החזר־לי את ארוסי", היה ודאי חותם בידיו הקרות כקרח על פקודת השחרור של דאנטס, בלי לקחת בחשבון את הסכנה הצפויה לו. אבל שום קול לא שמע בתוך הדומיה, והדלת לא נפתחה אלא בפני חדרנו של ווילפורט, אשר בא לומר לו, כי סוסי הדואר כבר רתומים למרכבה.

ווילפורט קם, קפץ ממקומו כאדם שניצח אחרי מאבק פנימי, קרב בריצה לשולחן־עבודתו, שם לכיסיו את כל הזהב, שהיה בתוך המגרות, הסתובב רגע קט על פני החדר כשהוא מבולבל וממלמל דברים חסרי שחר. לבסוף, כשהרגיש, שהחדרנו שם את מעילו על כתפיו, יצא, הטיל את עצמו לתוך המרכבה, ופקד בקול נמרץ לנסוע לרחוב גראן־קור למשפחת סן־מראן.

גורלו של דאנטס המסכן הוכרע.

כפי שהבטיח לו מר סן־מראן, מצא ווילפורט את המרקיזה ואת רנה בחדר־העבודה. כשראה את רנה, התחלחל הא"ש הצעיר; כי היה בטוח, שהיא עומדת לבקש ממנו מחדש את חרותו של דאנטס. אבל מחשבותיה של הצעירה לא היו נתונות עתה אלא לדבר אחד: נסיעתו של ווילפורט.

היא אהבה את ווילפורט, שעמד לצאת ברגע שהיה צריך ליהפך לבעלה. ווילפורט לא יכול להגיד מתי ישוב, ורנה, במקום לרחם על דאנטס, קללה בלבה את האדם, אשר הפריד, על ידי פשעו, בינה לבין אהוב־נפשה.

מרסדס האומללה פגשה בפנת רחוב דה־לה־לוז' את פרנאנד, אשר הלך בעקבותיה. היא חזרה לרובע הקאטאלאנים, וכל עוד נשמתה באפה, מלאת־ייאוש, הטילה את עצמה על מטתה. פרנאנד כרע על ברכיו לפני המטה, לחץ את ידה הקרה, שלא היתה בדעתה של מרסדס להוציאה מידיו, וכיסה אותה בנשיקות לוהטות, שמרסדס לא הרגישה בהן כלל וכלל.

כך עבר עליה הלילה. המנורה כבתה לאחר שאזל בה הנפט. היא לא הרגישה בחשכה, כשם שלא ראתה את האור, והשמש עלתה בלי שהרגישה בכך. הכאב כיסה את עיניה בעלטה, ובעדה לא ראתה דבר, פרט לאדמונד.

— אה, אתה כאן — אמרה לבסוף בפנותה לפרנאנד.

— לא עזבתיך מאז אתמול — ענה פרנאנד באנחה מלאת כאב.

מר מורל לא חשב את עצמו עדיין למנוצח: נודע לו, כי כתום חקירתו הובל דאנטס לבית הסוהר; אז התחיל מתרוצץ אצל כל ידידיו, הופיע אצל כל האנשים במארסייל אשר היתה להם השפעה כלשהי, אבל כבר פשטה השמועה, כי הצעיר נעצר כסוכן בונאפארטיסטי, וכיון שבאותו זמן חשבו אף

הנועזים ביותר, שכל נסיון של נאפוליאון לעלות חזרה על כסא־המלוכה אינו אלא דמיון שוא, נתקל בכל מקום בקרירות, בפחד או בסירוב, והוא חזר לביתו מלא ייאוש והיה משוכנע, שהמצב חמור ושום אדם לא יוכל לעזור.

קאדרוס היה מודאג, ובנפשו היתה התרוצצות: במקום לנסות לעשות משהו לטובת דאנטס כפי שעשה מר מורל, אם כי קצרה ידו לעשות דבר, הסתגר בביתו וניסה להטביע את חרדתו בשכרון.

רק דאנגלאר לא ידע חרדה ולבטים, דאנגלאר, אף שמח, כי נקם באויב והבטיח לעצמו את המקום באניה „פרעה" שפחד לאבדו. דאנגלאר היה אחד מאותם האנשים בעלי־החשבון, שעט נתונה מאחורי אזנם, וקסת קבועה במקום הלב; הכל היה בעיניו, בעולם הזה, חיבור או כפל, וגדול היה ערכו של מספר בעיניו מערכי של אדם, אם היה בכוחו של המספר להגדיל את הסך־הכל, אשר אדם זה יכול היה לגרוע ממנו. דאנגלאר, שכב, איפוא, לישון בשעה הרגילה וישן שנת־ישרים.

10.

החדר הקטן בטילרי

ליד שולחן עשוי עץ־אגוז שבארמון טילרי ישב לואי השמונה־עשר והקשיב לדבריו של אדם כבן חמשים, בעל שער־שיבה, והיה עורך רשימית על גבי כרך של הוראציוס בהוצאת גריפיוס.

— מה אמרת? — שאל המלך.

— אני מודאג מאוד, אדוני.

— האמנם? כלום ראית בחלומך שבע פרות טובות ושבע פרות רעות?

— לא אדוני, כי דבר זה לא היה מבשר לנו אלא שבע שנות שובע ושבע שנות רעב, וכשיש לנו מלך כהוד מלכותו, אין אנו צריכים לחשוש מבצורת.

— על איזה מכה אחרת מדובר איפוא, בלאקא יקירי?

— אני סבור — ויש לי היסוד לחשוב — שסערה עומדת להתחולל בדרום.

— ובכן, דוכסי היקר — ענה לואי השמונה־עשר — אני חושב, שהידיעות שקבלת אינן נכונות. להיפך, במקומות הללו שורר מזג אויר מצוין.

לואי השמונה־עשר היה איש חריף ואהב את הבדיחה.

— אדוני — אמר דה־בלאקא — האם לא כדאי היה, למען הרגיע משרת נאמן, שהוד מעלתו ישלח ללאנגדוק, לפרובנס ולדופינה אנשים בני־סמך

שימסרו לו דין וחשבון על הלך־הרוחות בשלושה גלילות אלה? אני סבור, שאין אני טועה לגמרי, אם אני חרד מפני התנקשות.

— מצד מי?

— מצד בונאפארטה, או לכל הפחות מצד חסידיו.

— בלאקא יקירי, — אמר המלך — אתה מפרי׳עני בעבודה על ידי האימה שאתה מטיל עלי.

— ואתה, אדוני, מדיר את השינה מעיני על ידי בטחונך.

— חכה, יקירי, חכה, עלי לעשות משהו חשוב, ואחר־כך תמשיך.

לרגע השתררה שתיקה, והמלך לואי השמונה־עשר רשם רשימה בשולי ספרו של הוראציוס. אחר שסיים את הרשימה, אמר:

— המשך, אני מאזין לדבריך.

— אדוני — אמר בלאקא שקיווה לרגע־קט, שגיצל את ווילפורט לטובתו; — אני נאלץ לומר לך, שאין אלו בדותות או שמועות בלבד, הנטולות כל יסוד. אדם בר־דעת, הראוי לאמוני המלא, שהטלתי עליו את התפקיד לשים עין על כל מחוזות הדרום, הגיע במרכבת־הדואר והודיעני שסכנה חמורה צפויה למלך. משום כך באתי, אדוני.

— חכה רגע, שמע מה בפיו של מיניסטר המשטרה, מר דאנדרה — אשר שומר הסף בישר לו את דבר בואו.

— היכנס הבארון — ענה לואי השמונה־עשר בחיוך קל, — וספר לדוכס את הידיעות החדשות ביותר על בונאפארטה. אַל תסתיר ממנו דבר על המצב, תהיה חומרתו אשר תהיה. האם באמת האי אלבה הוא הר־געש שממנו תפרוץ ותתפשט המלחמה?

— ההואיל הוד מלכותו לעיין בדין וחשבון מאתמול? — שאל המיניסטר.

— כן, כן; אבל הגד לדוכס עצמו מה מכיל דין־וחשבון זה: ספר לו מה עושה תופס־השלטון באיו.

— אדוני — אמר הבארון לדוכס — כל משרתי הוד מלכותו חייבים לברך את עצמם על החדשות האחרונות, שהגיעו אלינו מהאי אלבה. בונאפארטה..

מר דאנדרה העיף מבט על לואי השמונה־עשר, שעסק ברשימותיו ולא הרים את ראשו.

— בונאפארטה — המשיך הבארון — משתעמם עד מוות. הוא מסתכל במשך ימים רצופים בעבודתם של הכורים בפורטו־לונגונה. אנו בטוחים שעוד מעט יצא תופס־השלטון מדעתו.

— יצא מדעתו?

— עד כדי כך, שצריך יהיה לכפות אותו. יש והוא בוכה בדמעות שליש, יש והוא פורץ בצחוק רם. לפעמים הוא מבלה שעות על גבי שעות על שפת הים ועוסק בידיית אבנים קטנות לתוך המים, וכאשר האבן קופצת על פני

המים חמש או שש פעמים, הוא מאושר כאילו זכה בקרב מארנגו או אוסטרליץ. הלא תסכימו אתי, שאין אלה אלא סימני טירוף.

— אדוני הבארון, — אמר לואי השמונה־עשר והצטחק — הרי כך גם התבדרו המנהיגים הגדולים בימי קדם, כגון: פלוטרך או סקיפיו אפריקנוס.

דה־בלאקא שקע בהרהורים. ווילפורט סרב לגלות לו את הכל, למען לא יוכל לקצור אחר־כך את הפרי של סודו, אך מה שגילה לו היה מספיק כדי למלא את לבו חרדה.

— המשך, המשך, דאנדרה — אמר לואי השמונה־עשר — בלאקא עדיין לא שוכנע. ספר לו גם על חזרתו בתשובה של תופס־השלטון.

— אדוני הדוכס, — אמר המיניסטר בכובד ראש — בזמן האחרון הביעו שנים או שלושה מחייליו הזקנים, כפי שהוא קורא להם, את רצונם לחזור לצרפת, והוא שחרר אותם והשביע אותם, שישרתו באמונה את מלכם הטוב. אלה היו דבריו, אדוני הדוכס, אני בטוח בזאת.

— ובכן, בלאקא, מה דעתך על כך? — שאל המלך בארשת נצחון.

— מיניסטר המשטרה או אני טועים. אך כיון שלא ייתכן, כי תהיה טעות בידו של מיניסטר המשטרה, האחראי לשלומו ולכבודו של הוד מלכותי, הרי קרוב לודאי, שאני הטועה. ואף על פי כן, אילו הייתי במקומו של הוד מלכותו, הייתי משוחח עם האדם, שעליו סיפרתי לו; אני אף מעז לעמיד על כך, שהוד מלכותו יחלוק לו כבוד זה.

— ברצון רב, הדוכס, בחסותך מוכן אני לקבל כל אדם. ואתה, אדוני המיניסטר, סע למשטרה לראות, אם נתקבל שם דין־וחשבון יותר מאוחר מזה הנמצא בידינו.

— ואני, אדוני — אמר בלאקא — אלך להביא את השליח שלי. עלי לציין, כי הוא עשה 220 מילין במרכבת דואר, תוך שלושה ימים בלבד.

— לשוא התעייף, דוכסי היקר. הרי יש לנו טלגרף, שהיה עושה דרך זו תוך שלוש או ארבע שעות.

— אה, אדוני, אתה משלם טובה תחת רעה לצעיר מסכן זה, שהגיע ממרחק ובמסירות, כדי למסור להוד מלכותו ידיעות מועילות; רק למען מר דה־סאלוייה, שהמליץ עליו, יש לקבל את מר ווילפורט ממארסייל.

— ווילפורט? — קרא המלך, — למה לא אמרת לי את שמו מיד! — וענגה קלה עלתה על פני המלך.

— הייתי סבור, שאין הוד מלכותו יודע שם זה.

— טעית, בלאקא; זהו אדם רציני, בעל השכלה והולך בגדולות; המכיר אתה את שם אביו?

— אביו?

— כן, נוארטייה.

— נוארטייה הז׳ירונדיסט? נוארטייה הסינאטור? והוד מעלתו השתמש בשרותי בנו של אדם כזה?

— בלאקא, ידידי, אינך מבין מאומה. אמרתי לך, שווילפורט הולך בגדולות, וכדי להצליח מוכן הוא להקריב הכל, ואפילו את אביו.

— ובכן, אדוני, עלי להביאו?

— כן.

הדוכס יצא, ולואי השמונה־עשר נשאר לבדו, כשהוא מעיין שוב בספרו. אך לא עברו דקות ספורות והוא חזר יחד עם ווילפורט. כשפתח את הדלת, נמצא ווילפורט מול המלך.

— היכנס, מר ווילפורט — אמר המלך — היכנס!

ווילפורט החווה קידה וצעד כמה צעדים קדימה, תוך צפיה, כי המלך יציג לו את שאלותיו.

— מר ווילפורט — המשיך לואי השמונה־עשר — הדוכס דה־בלאקא טוען, שיש לך משהו חשוב למסור לנו.

— אדוני, צדק הדוכס, ואני מקוה, כי הוד מלכותו יודה בכך בעצמו.

— ראשית וקודם כל, אדוני, האם הרעה היא כה גדולה, כפי שרוצים לתארה בפני?

— אדוני, אני חושב, כי הרעה ממשמשת ובאה, אבל הודות לשקידתי אין היא בלתי־נמנעת.

— ספר בפרטות אדוני, אם אתה רוצה בכך — אמר המלך, אשר הושפע מעט־מעט מההתרגשות, ששינתה את פניו של דה־בלאקא ואת קולו של ווילפורט; — ספר, אך תתחיל מבראשית; אני אוהב סדר בכל.

— באתי במהירות האפשרית לפאריז, כדי למסור להוד מלכותו, כי גיליתי בתחום פעולותי, לא אחד הקשרים הרגילים, שאינם גוררים כל תוצאות, כפי שאנו רגילים למצוא יום־יום בשדרות הנמוכות של האוכלוסיה והצבא, כי אם קשר ממש, סערה, המאיימת על קיומו של כסא מלכותו. אדוני, תופס־השלטון עוסק בזיון שלוש ספינות. הוא עורך תכנית מסוימת, אולי חסרת־שחר, אבל ייתכן, שהיא לא פחות איומה משהיא חסרת־הגיון. בכל רגע הוא עומד לעזוב את האי אלבה, כדי לנחות, כנראה, בניאפולי או בחופי טוסקניה או אפילו בצרפת. לא נעלם ודאי מעיני הוד מלכותו, כי השליט של אי אלבה קיים יחסים עם איטליה וצרפת.

— כן, אדוני, אני יודע זאת — אמר המלך בהתרגשות. — באחרונה היו ידיעות על אסיפות בונאפארטיסטיות ברחוב סאן־ז׳אק, אבל המשך, בבקשה, לספר כיצד השגת פרטים אלה?

— אדוני, ידיעות אלו הן תוצאה מהקירת אדם במארסייל, שעקבתי אחריו זה זמן רב וצויתי לאסרו ביום צאתי; אדם זה, ימאי פרוע ובונאפאר־טיסט, שעורר את חשדי, שהה באופן סודי באי אלבה. הוא ראה את המרשל

הגדול, אשר הטיל עליו שליחות אל אחד הבונאפארטיסטים בפאריז, שלא הצלחתי לקבוע את שמו, אבל מגמתה של שליחות זו היתה להכשיר את הלבבות לשיבה, שצריכה להתקיים בקרוב.

— והיכן נמצא אדם זה? — שאל לואי השמונה־עשר.

— בכ"א, אדוני.

— והדבר נראה בעיניך כחמור?

— הוא כה חמור, עד כי על אף העובדה, שידיעות אלו הגיעוני שעה שהשתתפתי בשמחה משפחתית, בעצם יום ארוסי, עזבתי את הכל, את ארוסתי, ואת ידידי, ודחיתי הכל למועד אחר, כדי לבוא ולהגיש לרגליו של הוד מלכותו את החששות שתקפוני ואת הבטחת נאמנותי.

— תכנון קשר בימים אלה — אמר המלך והצטחק — הוא דבר קל, אך ביצועו קשה, משום שעינינו פקוחות על הנעשה. אם בונאפארטה ינחת בניאפולי, תעמוד מיד מולו כל הקואליציה. אם ירד בטוסקניה, תדרוך רגליו בארץ אויב ואם יבוא לצרפת, הרי לא יבוא אלא עם קומץ אנשים, ואנו ננצחו בנקל. הרגע, איפוא, אדוני; ובכל זאת יכול אתה להיות בטוח בהכרת טובתנו.

— אה, הנה מר דאנדרה — קרא הדוכס דה־בלאקא.

ואכן, באותו רגע הופיע על סף הדלת מיניסטר המשטרה, כשהוא חיוור ורועד, ועיניו הבוהות תועות סביבו, כאילו תקפה אותו סחרחורת.

ווילפורט עשה תנועה, כאילו רצה לצאת, אך לחיצת ידו של דה־בלאקא עצרה אותו במקום.

11.

אוכל אדם מקורסיקה

— מה קרה לך, אדוני הבארון? — קרא המלך. — אתה נראה כמזעזע: כלום יש לכל זה שייכות עם הדברים שאמר דה־בלאקא ומר דה־ווילפורט?

— אדוני — מלמל הבארון.

— ספר — אמר לואי השמונה־עשר.

מיניסטר המשטרה נפל ברוב יאוש לרגליו של לואי השמונה־עשר שנסוג צעד אחד אחורה וקימט את מצחו.

— דבר — קרא המלך.

— תופס־השלטון עזב את האי אלבה ב־28 בפברואר ונחת ב־1 במרץ.

— היכן? — שאל המלך.

— בצרפת, אדוני, באחד הנמלים הקטנים, ליד אנטיב במפרץ חואן.

— תופש־השלטון נחת בצרפת, בקרבת אנטיב, במפרץ חואן, במרחק

מאתים וחמשים מילין מפאריז, ב־1 במרץ, ולך נודע כל זה רק היום, ב־3 במרץ?! אה, אדוני, מסרו לך, כנראה, דין־וחשבון כוזב או שיצאת מדעתך.

— לצערי, אדוני, זה נכון.

לואי השמונה־עשר עשה תנועה, שהביעה זעם ופחד כאחד, והזדקף במלוא קומתו, כאילו הונחתה עליו מהלומה פתאומית, שפגעה בו קשה.

— בצרפת, — קרא — תופס־השלטון בצרפת. ובכן לא שמרו במידה מספקת על אדם זה? מי יודע? אולי קשרו גם קשר אתו?

— אבל... — אמר ווילפורט, אך פתאום נעצר — סליחה, סליחה, אדוני — אמר — התפרצתי בגלל קנאותי. יואיל הוד מלכותו לסלוח לי.

— דבר, אדוני, דבר בעוז — אמר המלך. — אתה הנך היחיד, שהזהיר אותנו מפני הרעה; עתה עזור לנו למצוא מוצא.

— אדוני — אמר ווילפורט — תופס־השלטון שנוא בדרום: נדמה לי, שאם יעז להתקדם על פני הדרום, אפשר יהיה לקומם נגדו בקלות את פרובנס ולאנגדוק. גרוע מזה המצב בדופינה, כי תושבי ההרים הם בונאפארטיסטים.

— וכמה אנשים היו אתו? — שאל המלך.

— איני יודע, אדוני — אמר מיניסטר המשטרה.

— כיצד זה אינך יודע. שכחת, איפוא, לשאול בענין זה? — אכן — הוסיף המלך בחיוך עוקצני — אין לדבר חשיבות רבה.

— אדוני, לא יכולתי לקבל ידיעה על כך; נמסר לי רק על הנחיתה ועל הדרך, שבה המשיך תופס־השלטון.

— ואיך הגיעה אליך הידיעה? — שאל המלך.

המיניסטר השפיל את ראשו, וסומק עלה על פניו.

— בטלגרף, אדוני.

דה־בלאקא ניגב את מצחו המכוסה זיעה, ווילפורט צחק בקרבו, כי חש כיצד חשיבותו גדלה והולכת.

— גש הנה, מר דה־ווילפורט — המשיך המלך בפנותו לצעיר, שעמד ללא נוע והקשיב לשיחה, בה נגזר גורלה של מלוכה. — גש הנה והגד לאדון, שאפשר לדעת מראש כל מה שהוא לא ידע.

מבטו של המיניסטר נח בהבעת שנאה עמוקה על ווילפורט.

ווילפורט הבין את משחקו של המלך. יתכן שאחר במקומו היה נופל בפח של המחמאות, אולם הוא פחד להפוך את מיניסטר המשטרה לאויבו, אם כי הרגיש יפה, כי גורלו נחרץ. המיניסטר, שלא הצליח לנחש את סודו של נאפוליאון, יכול לחדור לתוך סודו של ווילפורט: לשם כך הספיקה חקירת דאנטס. לפיכך חש לעזרת המיניסטר במקום להאשימו.

— אדוני — אמר ווילפורט — הדבר, שהוד מלכותו זוקף על חשבון טביעת העין שלי, אינו אלא תוצאה של מקרה; השתמשתי במקרה זה, כיון שאני עבדו הנאמן, ותו לא. אל תזקוף על חשבוני, אדוני, יותר משאני ראוי.

מיניסטר המשטרה הודה לצעיר על ידי מבט מביע אומר, ווילפורט הבין, כי הצליח בתכניתו: בלי לאבד מאומה מהכרת התודה של המלך, זכה בידיד, שיוכל לסמוך עליו.

— ועתה אדוני הבארון — פנה המלך למיניסטר המשטרה — מהן החדשות, שהשגת על מקרה רחוב סאן־ז'אק?

— יש יסוד לחשוב — אמר מיניסטר המשטרה — שמותו של הגנרל קסנל נגרם לא על ידי איבוד־לדעת, כי אם על־ידי רצח. הגנרל יצא, כנראה, מאחד המועדונים הבינאפארטיסטים בשעת המקרה. אותו בוקר בא אליו אלמוני, וקבע אתו פגישה ברחוב סאן־ז'אק. חדרנו של הגנרל, אשר עשה את שערו בשעת שיחתו עם האלמוני בחדרו, שמע יפה, כי דובר על רחוב סאן־ז'אק, אך אין הוא זוכר את המספר.

כשמסר מיניסטר המשטרה למלך לואי השמונה־עשר את הידיעות הללו, החוירו והסמיקו חליפות פניו של ווילפורט.

— על מקרה רחוב סאן ז'אק — קרא ווילפורט, שלא יכול לעצור בעד תדהמתו.

המלך פנה לעברו.

— האין זו גם דעתך, מר דה־ווילפורט, כי הגנרל קסנל שנחשב כמסור לתופס־השלטון, אך למעשה היה מסור לי בלב ונפש, נפל קרבן למארב בונאפארטיסטי?

— הדבר מתקבל על הדעת, אדוני — ענה ווילפורט — אבל האם לא נודעו שום פרטים נוספים?

— גלינו את עקבותיו של האיש, שקבע את הפגישה. המשרת נתן את תאורו: זהו אדם כבן חמשים, שחום, בעל עינים שחורות מכוסות גבית עבותות וזקן לחיים; הוא היה לבוש מעיל כחול ונשא בדש בגדו סרט של קצין לגיון הכבוד. אתמול עקבו אחרי אדם שתיאורו מתאים בדיוק לתיאור, שמסרתי זה עתה, אך איבדו אותו בפינת רחוב ז'יסיין ורחוב קוק־הרן.

ווילפורט נשען אל גבה של כורסה כי חש, שרגליו כושלות.

— עליך למצוא אדם זה, אדוני — אמר המלך למיניסטר המשטרה. אחר פנה המלך לווילפורט.

— מר ווילפורט, אתה ודאי עיף מנסיעתך הארוכה, לך לנוח. אתה ודאי מתאכסן אצל אביך?

— לא, אדוני — אמר — אני מתאכסן במלון מאדריד ברחוב טורנון.

— אבל ראית אותו?

— אדוני, ראשית כל נסעתי לדוכס דה־בלאקא.

— אך ודאי תראה אותו?

— אני סבור שלא אראנו.

— אה, נכון — אמר לואי השמונה־עשר ופרץ בצחוק. — שכחתי,

שיחסיך עם מר נוראטייה קרירים; זהו קרבן נוסף למען ענין המלכות, ועלי לפצותך על כך.

באמרו דברים אלה, הסיר מעל מעילו הכחול את צלב לגיון הכב״ד ומסר אותו לווילפורט.

בעיניו של ווילפורט נוצצו דמעות שמחה. הוא לקח את הצלב ונשק לו.

— ועתה — שאל — מהן הפקודות, שבהן רוצה הוד מלכותו לכבדני?

— קודם תנוח, ואחר תחשוב על התועלת, שתוכל להביא לי במארסייל.

ווילפורט יצא מהארמון. מרכבה חלפה על פני הרציף, ווילפורט נתן לה אות בידו. כעבור עשר דקות כבר נמצא אצלו. הוא ציווה להכין את הסוסים ובינתיים פקד להביא את ארוחתו.

הוא התכונן לשבת לשולחן, והנה נשמע צלצול חזק של פעמון הדלת: החדרן הלך לפתוח, ווילפורט שמע, כי מבטאים את שמו.

— מיהו זה, שהצליח לגלות את דבר בואי לכאן? — שאל את עצמו הצעיר.

באותו רגע נכנס החדרן.

— מי צלצל? — שאל ווילפורט.

— איש זר, שאינו רוצה להגיד את שמו.

— ומה מראהו?

— זה אדם כבן חמשים, שחום, בעל עינים וגבות שחורות.

— ומה לבושו?

— מעיל כחול מכופתר מלמעלה עד למטה; סרט לגיון־הכבוד בדש בגדיו.

— זה הוא — מלמל ווילפורט ופניו ההוירו.

— אכן — אמר האיש כשהופיע בדלת — כלום כך נוהגים במארסייל, שהבנים מצווים לאבותיהם להמתין בפרוזדור?

— אבא — קרא ווילפורט. — לא טעיתי איפוא... הייתי משוכנע, שאתה זה.

— ובכן אם ידעת, שזה אני — אמר האב בהעמידו את מקלו בפינה ובהניחו את מגבעתו על אחד הכסאות — הרשה לי לומר לך, ז׳ראר יקירי, שאין זו מדת דרך־ארץ לצוות לי לחכות.

12.

האב והבן

— היודע אתה, ז'ראר יקירי — אמר בחיוך, שקשה היה לקבוע את משמעותו — שאין אתה עושה רושם של מאושר ביותר בביקורי?

— לאו דווקא, אבא — אמר ווילפורט; — אני מאושר; אבל לא פיללתי כלל וכלל לביקורך, על־כן נדהמתי במקצת.

— אבל, ידידי היקר, — ענה נוארטייה — נדמה לי, שאני רשאי לומר לך אותם דברים. אתה מודיע לי על אירוסיך העומדים להיערך במארסייל ב־28 בפברואר, וב־3 במרץ כבר הנך בפאריז?

— אם באתי, אבא — ענה ז'ראר — אל לך להתרעם על כך, כי למענך באתי, וייתכן, שנסיעה זו תציל אותך.

— האמנם? — שאל מר נוארטייה, בהשתרעו בתוך הכורסה; — ספר לי זאת, אדוני השופט, זה צריך להיות מענין.

— השמעת, אבא, על מועדון בונאפארטיסטי מסוים ברחוב סאן־ז'אק?

— מספר 53? כן, אני סגן נשיאו. ובכן מה קרה במועדון זה?

— הוזמן לשם הגנרל קסנל. הוא יצא משם בשעה תשע בערב ויומיים אחר כך נמצא בסיין.

— ומי סיפר לך מעשיה זאת?

— המלך בכבודו ובעצמו, אדוני.

— ובכן, תמורת סיפורך — המשיך נוארטייה — אספר לך גם אני משהו.

— אבא, אני סבור, שאני כבר יודע את אשר אתה עומד לספר לי.

— מה, כבר אתה יודע על נחיתתו של הוד מלכותו הקיסר?

— כן, יודע אני דבר זה, ואף ידעתי אותו לפניך, וזה שלושה ימים אני עושה את הדרך ממארסייל לפאריז.

— וכיצד נודע לך הדבר?

— על ידי מכתב, שנשלח אליך מהאי אלבה. מכתב זה נתפס על ידי בארנקו של השליח. אילו נפל המכתב לידי מישהו אחר, היו ודאי מוציאים אותך להורג.

— ואתה היית מאבד את עתידך — השיב בקרירות נוארטייה, — אבל המשך להסביר.

— אדוני, אני חוזר לענין סאן־ז'אק. הגנרל קסנל נהרג, ובכל ארצות העולם מכונה מעשה כזה בשם רצח.

— רצח, אתה אומר? — אבל אין כל הוכחה, כי הגנרל היה קרבן של רצח. בסיין היו רבים, שהשליכו את עצמם לנהר מרוב יאוש או שטבעו מפני שאינם יודעים לשחות.

— אבא, אתה יודע יפה מאוד, כי הגנרל לא הטביע את עצמו מיאוש, ואין רוחצים בסיין בחודש ינואר. המלך עצמו קרא למעשה בשם רצח.

— חשבתי את המלך לפילוסוף והאמנתי, שהוא מבין, כי אין מעשי־רצח במדיניות. במדיניות, יקירי, אין בני־אדם, כי אם רעיונות; אין רגשות, כי אם אינטרסים; בשטח המדיניות, אין רוצחים אדם, כי אם מסלקים מכשול, ותו לא. כלום אמרתי לך פעם, שעה שאתה ממלא את חובתך כמלוכן ואתה עורף ראשו של אחד מחברי: „בני, עשית מעשה־רצח". לא, אמרתי: „מצוין, אדוני, לחמת וניצחת; מחר נשלם מדה כנגד מדה".

— כלום סבור אתה, איפוא, כי תופס־השלטון יחזור?

— אמנם כן.

— אתה טועה, אבא, הוא לא יספיק לחדור לתוך צרפת אפילו עשרה מילין, והוא ירדף ויתפס כחית־טרף.

— ידידי היקר, הקיסר נמצא ברגע זה בכביש גרנובל, ב־10 או ב־12 יהיה בליון, וב־20 או ב־25 בפאריז.

— גרנובל וליון שומרות אמונים למלך, והן תעמדנה בפני תופס־השלטון מחסום, שאינו ניתן לעבור.

— גרנובל תפתח לפניו את שעריה בהתלהבות, וליון כולה תכנע לפניו. האמן לי, כי ידיעותינו אינן נופלות מידיעותיכם, ומשטרתנו אנו אינה גרועה מהמשטרה שלכם. רוצה אתה בהוכחה? רצית להסתיר בפני את נסיעתך, ובכל זאת ידעתי על בואך חצי שעה לאחר שעברת את המחסום; לא נתת את כתובתך לאיש מלבד לדוור, ובכל זאת אני יודע את כתובתך.

— תהיה המשטרה המלכותית — אמר ווילפורט — הפרועה ביותר, ובכל זאת נודע לה משהו איום.

— מהו הדבר?

— תאורו של האיש, שהיה אצל הגנרל קסנל ביום היעלמו.

— ומה התאור, שהמשטרה יודעת אותו?

— עור שחום, שער, זקן־לחיים ועינים שחורות, מעיל כחול מכופתר עד הסנטר, סרט קצין לגיון־הכבוד.

— את, את, והיא יודעת זאת? — אמר נוראטייה, — למה, איפוא, לא אסרה את האיש?

— כי איבדה את עקבותיו, אתמול או שלשום, בפינת רחוב קוק־הרון.

— אמרתי איפוא, כי משטרתכם מורכבת מטפשים?

— אבל בכל רגע היא יכולה למצוא אותו מחדש.

— כן — אמר נוארטייה בהעיפו מבטים אדישים סביבו — אם לא תזהר

האיש, אבל האיש הוזהר, ועתה — הוסיף בחיוך — ישנה את קלסתר פניו ואת לבושו.

ובאמרו דברים אלה, קם ממקומו, פשט את מעילו והוריד את עניבתו, ניגש לשולחן התמרוקים, נטל לידו תער, סיבן את פניו, ובתנועות־יד בטוחות גילח את זקן־הלחיים, שעלול היה לשמש בידי המשטרה נשק כה חזק.

אחר טיפל נוארטייה כמה רגעים בשערו. לבסוף לקח במקום עניבתו השחורה, עניבה צבעונית, אשר היתה מונחת על גבי אחת המזודות. במקום מעילו לקח את אחד המעילים של ווילפורט בצבע חום ולבש אותו.

— ובכן — אמר בפנותו לבנו הנדהם, לאחר שסיים את איפורו — הסבור אתה, כי עכשיו תכיר אותי המשטרה?

— לא, אבא — מלמל ווילפורט — אני מקווה כך.

— עתה, ז׳ראר יקירי — המשיך נוארטייה — אני סומך על מדת הזהירות שלך, שתעלים את כל מה שהשארתי כאן.

— היה שקט, אבא — אמר ווילפורט.

ונוארטייה יצא מאת ווילפורט, כשעל פניו נסוכה אותה שלוה, שלא עזבה אותו אף לרגע אחד במשך כל שיחתם.

13.

מאת הימים

נוארטייה היה נביא אמת, והמאורעות התפתחו במהירות. לואי השמונה־עשר גילה התנגדות מועטת ביותר. הכרת תודתו של המלך, שבה זכה ווילפורט, לא זו בלבד שהיתה ברגע זה חסרת־תועלת, אלא גם מסוכנת.

הודות לחסותו של אביו המשיך בכל זאת ווילפורט לכהן בכהונתו, אחרי שובו של הקיסר, אבל נישואיו נדחו לזמן יותר טוב. אם הקיסר יישאר על כסאו, יהיה זקוק ז׳ראר לברית נישואים אחרת, ואביו ידאג למצוא לו משהו מתאים; ואילו אם יחזור לואי ה־18 לצרפת, תגבר השפעתו של סאן־מראן וכן גם השפעתו שלו, ואז תהיה ברית זו יותר כדאית מאשר אי־פעם.

ממלא מקום התובע המלכותי היה, איפוא, כרגע התובע הראשי במאר־סייל, כאשר נפתחה דלתו באחד הבקרים והודיעו לו על בואו של מר מורל.

מישהו אחר במקומו היה ממהר ללכת לקראת בעל־האניה, ועל ידי חיפזון זה היה מגלה את חולשתו. אולם ווילפורט היה אדם בעל־כשרונות ובעל־הרגשה נכונה. הוא הניח למורל לחכות, כפי שהיה נוהג בימי המלכות, אם כי לא היה איש אצלו, אך ורק בגלל הטעם הפשוט, שיש לחכות לתובע

המלכותי. לבסוף, כעבור חמש־עשרה דקה, שנוצלו על ידיו לשם קריאת שנים שלושה עתונים בעלי גוונים שונים, ציוה להכניס את בעל־האניה.

מורל קיווה, שימצא את ווילפורט כשהוא שרוי בדכאון, אולם הוא מצאו כפי שראה אותו לפני ששה שבועות: שקט, איתן ומלא אותו נמ׳ס קר, הקשה שבמחסומים, המפרידים בין האיש המשכיל לבין עם הארץ גמיר.

הוא נכנס לחדר עבודתו של ווילפורט מתוך בטחון, שהתובע ירעד למראהו, אולם הוא אשר התהלחל ועמד נרגש בפני חוקר זה, שחיכה לי.

הוא נעצר ליד הדלת. ווילפורט התבונן בו, כאילו לא יכול להיזכר בו. לבסוף, כעבור כמה שניות של הסתכלות ושתיקה, בעוד בעל־האניה עומד ומגלגל בידיו את כובעו, אמר:

— מר מורל, כמדומני?

— כן, אדוני— השיב בעל־האניה.

— קרב איפוא הנה -- המשיך השופט — ואמור לי הודות למה זכיתי לבקורך.

— כלום אינך מנחש, אדוני? — שאל מורל.

— לא, אין לי כל מושג; אולם אין זה מונע אתי מלעמוד לרשותך, אם יהיה הדבר בכוחי.

— הדבר תלוי בך, אדוני — אמר מורל.

— הסבר איפוא את דבריך.

— אדוני — המשיך בעל האניה, ובמדה שדיבר, גברה הרגשת בטחונו, ביחוד מאחר שהיה בטוח בצדקת דרישותיו ובישרו — ודאי תזכור, שימים מספר לפני שנודע דבר נחיתת הוד מלכותו הקיסר, באתי לבקש את רחמיך למען צעיר אומלל, ימאי, קצין משנה בספינתי; הוא הואשם, אם אתה זוכר, בקיום יחסים עם האי אלבה: יחסים אלה, אשר נחשבו כפשע באותו זמן, מהוים כיום טעם לחסדי השלטונות. אז שרתת את לואי השמונה־עשר ולא חסת עליו, אדוני; זו היתה חובתך. היום אתה משרת את נאפוליאון, ועליך להגן עליו; זוהי חובתך עכשיו. באתי איפוא לשאלך לגורלו.

ווילפורט עשה מאמץ עליון.

— מה שם האיש הזה? — שאל — הואל בטובך לומר לי את שמו.

— אדמונד דאנטס.

אין כל ספק, כי ווילפורט ה׳ה מעדיף לעמוד בדו־קרב עם יריבו, מאשר לשמוע שם זה מקרוב מאוד; בכל זאת לא הניד עפעף.

— באופן כזה — אמר בלבו ווילפורט — אי אפשר יהיה להאש׳מני, כי הפכתי את מאסרו של צעיר זה לשאלה אישית גרידא.

— דאנטס? — הזר — אדמונד דאנטס, אמרת?

— כן, אדוני.

ווילפורט פתח אז פנקס עבה, שהיה מונח בתוך ארון סמוך, משם עבר לאחד השולחנות, ומהשולחן ניגש לתיקים, אחר פנה אל בעל־האניה:

— הבטוח אתה, שלא טעית אדוני? — שאל בנעימה הטבעית ביותר.

אילו היה מורל אדם יותר ערמומי או יותר מנוסה, היה מוצא למוזר, שממלא מקום התובע המלכותי הואיל לענות לו בענינים, שאינם שייכים כלל לתחומו; והיה שואל את עצמו, למה לא שלחו ווילפורט למנהלי בתי־הסוהר, למפקד המחוז, כדי לבדוק ברשימות האסירים. אבל מורל, שחיפש לשוא סימנים של פחד בווילפורט, לא ראה אלא כבר פנים יפות.

— לא, אדוני — אמר מורל — לא טעיתי. נוסף על כך מכיר אני את הנער האומלל הזה עשר שנים. והוא נמצא בשרותי זה ארבע שנים. באתי, אתה נזכר ודאי, בדיוק לפני ששה שבועות, לבקש את חסדך, כשם שאני בא היום לבקש צדק בשביל הנער האומלל; אתה אף קבלתני בזלזול ועניתֿ לי במורת רוח. הוי, כמה קשוחים היו המלוכנים לגבי הבונאפאסטיסטים אז.

— אדוני — ענה ווילפורט בקור־הרוח הרגיל שלו — הייתי מלוכן בזמן שהאמנתי, כי הבורגנים הם לא רק היורשים החוקיים של כסא המלוכה, כי אם גם בחיריה של האומה. אבל המפנה הנפלא, שהיינו עדים לו, הוכיח לי, כי טעיתי. גאונו של נאפוליאון ניצח: המלך החוקי הוא המלך האהוב.

— אתה גורם לי הנאה כשאתה מדבר כך, ואני מנחש טובות לגבי גורלו של אדמונד — קרא מורל בגילוי הלב הרגיל שלו.

— חכה, איפוא — השיב ווילפורט, ואגף דפדף בפנקס שני — הנה מצאתי: זהו ימאי, הלא; כן, אשר נשא אשה קאטאלאנית? כן, כן, אני נזכר עכשיו: הענין היה חמור מאוד.

— הכיצד?

— ידוע לך, כי בצאתו ממני הובל לכלא שבארמון הצדק?

— כן, ובכן?

— ובכן, מסרתי את הדין־וחשבון שלי לפאריז; שלחתי את הניירות, שנמצאו אצלו. זו היתה חובתי, מה היית רוצה... ושמונה ימים אחרי מאסרו סולק האסיר.

— סולק? — קרא מורל; — אבל מה עשו בנער האומלל?

— הוי, הרגע־נא, הוא הובל ודאי לפנסטרל בפינייירול אשר באיי סאן־מרגרית — הוגלה, בלשון השלטונות; באחד הימים תראהו כשהוא חוזר לפקד על ספינתו.

— יבוא־נא בזמן שירצה בכך; מקומו יישמר לו. אבל כיצד קרה שלא חזר עד כה? נדמה לי, כי הצדק הבונאפארטיסטי צריך היה לשחרר את אלה, שנכלאו על ידי הצדק המלוכני.

— אל נא תהיה פזיז, מר מורל יקירי — ענה ווילפורט; — בכל ענין וענין יש צורך לפעול לפי הנוהג החוקי. פקודת־המאסר באה מגבוה, צריך,

שגם צר־השחרור יבוא מגבוה. והרי רק חמשה־עשר יום חלפו מיום שיבו של נאפוליאון.

— אבל — שאל מורל — כלום אין דרך להחיש את הסידורים, עתה כשהנצחון הוא לצדנו? יש לי השפעה כלשהי; אני יכול להשיג בטול המאסר.

— לא היה מאסר.

— של המעצר.

— בענינים מדיניים אין רשימות של מעצר. קורה, שהממשלות מעונינות כי אדם מסוים ייעלם בלי שיוודעו עקבותיו, והרי רשימות המעצר היו מסייעות לחיפושים.

— ייתכן שכך היה בימי הבורבונים, אבל עכשיו...

— כך ה״א הדבר בכל הזמנים, מר מורל יקירי; ממשלות באות זו אחר זו ודומות אחת לרעותה. מכונת העונשים, אשר הוקמה בימי לואי הארבע־עשר, עדיין פועלת היום בתוך הבאסטיליה. הקיסר הקפיד תמיד על תקנות בתי־הסוהר שלו יותר מהמלך הג׳דול בעצמו; ומספר העצורים, שאין להם כל סימן בתוך הרשימות, גדול הוא לאין ספור.

סבר־פנים כזה היה מסלק אף הרגשה בטוחה, ובלבו של מר מורל לא היה כל חשד.

— אבל, סוף סוף, מר ווילפורט — אמר — מהי העצה, שתוכל לתת לי, כדי להחיש את שובו של דאנטס המסכן?

— עצה אחת ויחידה, אדוני; כתוב בקשה למיניסטר המשפטים.

— הוי, אדוני, יודעים אנו יפה מה פירושן של בקשות. המיניסטר מקבל מאתים ליום ואינו קורא אפילו ארבע.

— אמנם — השיב ווילפורט — אבל הוא יקרא בקשה, שתישלח על ידי, תישא את המלצתי ותועבר במישרים על ידי.

— ואתה תקבל על עצמך לשלוח בקשה זו, אדוני?

— בעונג רב מאוד. דאנטס יכול להיות אשם בזמן ההוא; אבל הוא חף מפשע היום, וחובתי להחזיר את החופש לאיש, שהיה מהובתי לשימו בכ״א.

ווילפורט מנע על ידי כך את הסכנה של חקירה, אשר אילו נערכה, יתה ממיטה עליו שואה ללא רחם.

— אבל כיצד כותבים למיניסטר?

— שב כאן, מר מורל — אמר ווילפורט ומסר את מקומו לבעל־האניה — אני אכתיב לך.

— האמנם תואיל לעשות כן?

— ללא כל ספק. אל נא נפסיד זמן; כבר איבדנו יותר מדי.

— כן, אדוני, נזכור נא, כי הנער המסכן מהכה, סובל וייתכן שהוא על סף היאוש.

ווילפורט התחלחל לזכר אסיר זה.

— אני מחכה, אדוני — אמר בעל־האניה, כשהתישב בתוך כורסתו של ווילפורט ונטל עט בידו.

ווילפורט הכתיב לו אז בקשה, בה גמר את ההלל, מתוך כוונה טובה, שאי אפשר היה להטיל בה ספק, על הרגש הלאומי של דאנטס והשרותים, שנעשו על ידיו לענין הבונאפארטיסטי. בבקשה זו הפך דאנטס לאחד הסוכנים הפעילים ביותר של שיבת נאפוליאון; ברור היה, כי בשעה שהמיניסטר יראה בקשה כזאת, יצטרך לערוך משפט בו ברגע, אם לא נערך לפני כן.

לאחר שנסתיימה כתיבת הבקשה, קראה ווילפורט בקול רם.

— זהו הכל — אמר — ועכשיו סמוך עלי.

— והבקשה תצא מהר, אדוני?

— עוד היום.

— ועתה, אדוני, מה עלי לעשות? — שאל מורל.

— לחכות — ענה ווילפורט. — אני אחראי לכל.

הבטחה זו החזירה את התקוה למורל: הוא יצא מאת ממלא מקום התובע המלכותי, כשהוא מוקסם ממנו, והלך לבשר לאביו הזקן של דאנטס, כי עוד מעט ויראה את בנו.

ואולם במקום לשלוח את הבקשה לפאריז שמר ווילפורט בקפדנות את התעודה, שהיתה עשויה להציל את דאנטס בהווה, אך המיטה עליו שואה בעתיד.

דאנטס נשאר בכלא. בהיותו כלוא במעמקי צינוקו, לא שמע את הרעש האיום של נפילת כסא לואי השמונה־עשר ואת הרעש האיום עוד יותר של התמוטטות הקיסרות.

אבל ווילפורט עקב אחרי כל הנעשה בעין פקוחה, ועשה אזנו כאפרכסת, כדי לשמוע הכל. פעמים, תוך אותה תקופה קצרה של הופעת הקיסר, המכונה מאת־הימים, חזר מורל על תביעתו, ועמד על שחרורו של דאנטס, וכל פעם הרגיע אותו ווילפורט על הבטחות ותקוות; לבסוף הגיע ווטרלו. מורל לא הוסיף להופיע אצל ווילפורט: בעל האניה עשה למען ידידו הצעיר כל מה שיש בכוחו של אנוש לעשות.

לואי השמונה־עשר עלה שנית על כסא המלוכה. ווילפורט, שמארסייל היתה עבורו מלאה זכרונות, שגרמו לו מוסר כליות, ביקש וקיבל את מקום התובע המלכותי בטולוז. חמשה־עשר יום אחרי שהחל לכהן במקומו החדש, נשא לאשה את העלמה רנה סאן־מראן, שמעמדו של אביה בחצר המלכות היה טוב מאשר אי־פעם.

דאנגלאר הבין את כל גודל המהלומה, שהנחית על דאנטס. מלשינותו קלעה למטרה, וככל האנשים, שהבנתם מוגבלת לגבי חיי יום־יום, ועם זה בודעה להם משיכה לדברי־עבירה, כינה את השתלשלות הנסיבות המוזרה הזאת בשם „צו ההשגחה”.

אבל כאשר חזר נאפוליאון לפאריז, ושוב נשמע קולו המצווה והכביר, תקפה את דאנגלאר אימה. בכל רגע ציפה לראות את דאנטס היודע הכל, דאנטס המאיים והמסוגל לנקום. אז בישר למר מורל על רצונו לעזוב את שרותו בים, וביקש את המלצתו לסוחר ספרדי, ונכנס לעבוד אצלו כפקיד בסוף חודש מאי, זאת אומרת עשרה או שנים־עשר יום אחרי שובו של נאפוליאון לטילרי. הוא יצא למדריד, ולא נשמע עליו עוד מאומה.

אולם פרנאנד לא הבין דבר. דאנטס נעדר מהמקום, וזה היה כל מה שהיה זקוק.

בינתים קראה הקיסרות בפעם האחרונה לגיוס, וכל הגברים, שהיו מסוגלים לשאת נשק, נחפזו מעבר לגבולות צרפת לשמע קולו המצלצל של הקיסר. פרנאנד יצא עם האחרים. נפרד ממרסדס, כשבלבו מכרסמת המחשבה האיומה, כי יתכן שבינתים יחזור יריבו וישא את זו שאהבה נפשו.

מרסדס נשארה לבדה על אותה אדמה ערומה, אשר לא נראתה בעיניה כה הרבה, כפי שנראתה עכשיו, ועם הים העצום, שהשתרע עד קצה האופק. בלי הרף היתה משוטטת סביב כפר הקאטאלאנים הקטן, כשעיניה נפוחות מבכי. לעתים היתה נעצרת תחת השמש הלוהטת של הדרום, ניצבת ללא נוע כפסל ומסתכלת במארסייל. לפעמים היתה מתישבת על החוף, מקשיבה לנאקת הים הנצחית, והיתה שואלת את עצמה, האם לא כדאי יותר שתתכופף קדימה ותניח למשקל גופה למשוך אותה, שתיפתח התהום ותבלענה, מאשר לסבול כך מהתמורות האכזריות של ציפיה ללא תקוה.

קאדרוס נקרא אל הדגל, בדומה לפרנאנד, אך כיון שהיה קשיש בשמונת שנים מהקאטאלאני, ונוסף על כך היה נשוי, נשלח חזרה לביתו.

דאנטס הזקן, שרק התקוה עוד החזיקה בו, איבד את תקותו אחרי נפילת הקיסר.

בדיוק חמשה חדשים אחרי שנגזל ממנו בנו, וכמעט באותה שעה בה נאסר, הוציא את נשמתו בין זרועותיה של מרסדס.

מורל דאג לכל הוצאות קבורתו, ופרע גם את החובות הקטנים של הזקן בזמן מחלתו.

דאנטס נשאר בכלא במשך כל זמן המלוכה בגלל תיקו, שהכיל רשימות מכובדות. כעבור זמן הצליח לבוא במגע עם אסיר אחר במצודת איף, איטלקי, הכומר פאריה, שהיה כלוא בה מאז שנת 1811. כומר זה ביקש מאת דאנטס לספר לו בפרטות את נסיבות מאסרו, ועל סמך ספורו גיחש את נסיבות מאסרו של דאנטס, אשר נעלמו במשך כל הזמן מעיניו של הימאי הצעיר. בנתחו את העובדות, תאר לפניו את תפקידיהם של דאנגלאר, פרנאנד, וביחוד של ווילפורט. מאז תקפה את דאנטס שאיפה לנקמה. מאידך הביע הכומר, שהיה תלמיד־חכם מופלג, את נכונותו למסור את ידיעותיו לצעיר, והחל ללמדו. לבסוף גילה לו, שיש ברשותו תעודה הקובעת את קיומו של אוצר, שהיה

שייך לפנים לחשמן ספאדה, אחד מקרבנותיו של בית בורג'יה, ושהוסתר באחד האיים הזעירים בים התיכון, האי מונטה־קריסטו, השוכן בין קורסיקה והאי אלבה.

הכומר פאריה חלה ומת באחד מימי שנת 1829, לאחר שמסר את התעודה לדאנטס, שהיה אז בן שלושים ושלוש.

•14

בית הקברות של מצודת איף

בחדר, שהיה מואר אור קלוש, אפשר היה לראות על המטה שק עשוי בד ג'ס, ובעד קפליו הצטיירה צורה ארוכה ונוקשה: היו אלה תכריכיו של פאריה. פירוד גופני כבר היה קיים בין דאנטס לבין ידידו הזקן. פאריה, החבר המועיל והטוב שכה התרגל אליו, לא היה קיים עוד אלא בזכרונו. הוא התישב למראשותיו על המטה האיומה הזאת ושקע במרה שחורה. שוב השתררה עליו הבדידות. שוב לא ישמע את קולו של היצור האנושי היחיד, שקשר אותו עוד לאדמה.

— אילו יכולתי למות — אמר — הייתי הולך למקום, אליו הוא הולך, והייתי ודאי פוגשו שוב. אבל איך למות? הדבר קל מאוד, — הוסיף בחיוך — אשאר כאן, אתנפל על הראשון, אשר ייכנס, אחנוק אותו ויתיזו את ראשי.

אולם מיד דחה דאנטס את הרעיון של מוות נתעב זה, ועבר פתאום מן היאוש לתשוקה לוהטת לחיים ולחופש.

— למות? לא! — קרא — לא כדאי לחיות כה הרבה זמן, לסבול כה הרבה, כדי למות עכשיו. אני רוצה לחיות וללחום עד הסוף; ברצוני להשיג מחדש את האושר, שנגזל ממני. לפני מותי עלי להעניש את תלייני ולשלם לכמה ידידים כגמולם. אך בינתים ישכחוני כאן, ולא אצא מכלא אלא כצאת פאריה.

אולם באמרו זאת, נשאר אדמונד במקומו דומם, ועיניו החלו מביטות נכחן, כאדם שנצנץ במוחו רעיון פתאומי, אלא שהרעיון הבהיל אותו. פתאום קם, סובב בתוך החדר שתים או שלוש פעמים ושוב נעצר לפני המטה.

— הוי, הוי — מלמל — הואיל ורק המתים יוצאים מכאן לחופש, הבה נתפוס את מקומם של המתים.

ובלי להפסיד זמן, כאילו חשש, שמא יתחרט ולא רצה להניח למחשבה, שתחריב את החלטתו הנואשת, התכופף אל השק המבהיל, פתחהו בסכין, הוציא את גופת המת מן השק, השכיבה על מטתו, כיסה אותו בשמיכתו, נשק בפעם האחרונה למצח הקר, השתדל לעצום חזרה את העינים הקמות, שנשארו

פקוחות ומבהילות בחוסר המחשבה שבהן. אחר הפך את ראש הכומר אל הקיר, כדי שהסוהר, אשר יביא את פת־הערבית יחשוב שהוא אשר שוכב כפי שהיה רגיל לעתים קרובות, ואז חזר לחדר השני, לקח מן הארון חוט ומחט, פשט את סחבותיו, כדי שיורגש יפה בשרו הערום בעד השק. לבסוף נכנס לתוך השק הפרום, שכב במצב בו נמצא לפני כן המת וסגר חזרה את התפר מבפנים

דאנטס יכול היה לחכות עד אחר בקור הערב, אבל הוא חשש שמא ישנה המושל את החלטתו ויקחו מכאן את המת. במקרה זה היה מאבד את תקוותו האחרונה.

מכל מקום, עתה היתה תכניתו ערוכה. הנה מה שהיה בדעתו לעשות.

אם יבחינו הקברנים בזמן נשיאת השק, כי הם נושאים איש חי ולא גופת מתה, לא יניח להם דאנטס זמן לפעול. במהלומה חזקה אחת יפתח בסכינו את השק, ינצל את בהלתם וימלט; אם ירצו לעצרו, ישתמש בסכין.

אם ישאו אותו עד לבית הקברות ויטילו אותו לתוך קבר, יניח שיכסוהו באדמה; אחר ייצא מקברו ויברח לנפשו. הוא קיווה, שהאדמה לא תהיה כבדה מדי, ועל־כן יוכל להתרומם, ואם בכל זאת תכביד עליו האדמה, הרי ימות מיתת־חנק, וגם זו לטובה, כי הכל יסתיים.

כל אוכל לא בא לפיו של דאנטס מיום אתמול, אבל הוא לא חשב על רעבונו בבוקר, ולא חשב עליו גם עתה. מצבו היה חמור מכדי שיוכל לחשוב על משהו אחר. הסכנה הראשונה, שהיתה צפויה לדאנטס היתה, כי הסוהר, המביא את פת־הערבית שלו, יבחין בחליפין שנעשו. למזלו, היה דאנטס מקבל פעמים רבות את פני הסוהר, כשהוא שוכב, הן מטעמי עייפות והן מפאת מרתו השחורה. במקרה כזה היה הסוהר משאיר את הלחם והמרק על השולחן, והיה יוצא מן החדר, בלי לדבר אתו.

כאשר התקרבה השעה שבע בערב, גברה מועקתו האמתית של דאנטס. בידו האחת, שנשענה על חזהו, השתדל להחריש הלמות לבו, ובידו השניה ניגב את הזיעה, אשר נגרה ממצחו על פני רקותיו. מזמן לזמן חלפה לאורך כל גופו רעדה ולחצה את גופו כאילו היה נתון בתוך מלחץ קר. ברגעים אלה היה חושב, שהוא הולך למות. השעות חלפו בלי שתישמע תנועה כלשהי בתוך המצודה, ודאנטס הבין, שנמלט מן הסכנה הראשונה; היה זה סימן טוב. לבסוף, בקרבת השעה, שנקבעה על ידי המושל, נשמעו צעדים על המדרגות. אדמונד הבין שהגיע הרגע המכריע. הוא אזר כל אומץ־רוחו ועצר נשימתו. מה מאושר היה, אילו יכול לעצור באותו זמן גם את הלמות עורקיו!

מישהו נעצר ליד הדלת. היו אלה צעדים של שני אנשים. דאנטס ניחש, כי היו אלה שני הקברנים, שבאו לקחתו. חשד זה הפך לוודאות, כששמע את הרעש, שהקימו עת הניחו על הקרקע את האלונקה. הדלת נפתחה, אור קלוש הגיע לעיניו של דאנטס. בעד השוק, שכיסה אותו ראה שני צללים, בהתקרבם

למיטתו. צל שלישי ליד הדלת החזיק בידו פנס. כל אחד מהשנים, שהתקרבו למיטה, תפסו את השק באחד מקצותיו.

— כמה הוא כבד — אמר אחד מהם בהרימו אותו בראשו.

— אומרים כי בכל שנה נוספת חצי ליטרה למשקל העצמות, — אמר השני ונטל אותו ברגליו.

— העשית את הקשר שלך ? — שאל הראשון.

— כלום טיפש אני שאקח על עצמי מעמסה מיותרת — אמר השני — אעשה את זה למטה.

— בדקת, נצא איפוא.

— לשם מה הקשר ? — שאל דאנטס את עצמו.

העבירו את המת המדומה מן המטה אל האלונקה. אדמונד מתח את גופו, כדי לשחק ביתר הצלחה את תפקיד המת. הניחו אותו על האלונקה, והכבודה החלה לעלות במדרגות, כשלפניה צועד האדם המחזיק את הפנס.

פתאום הציף את דאנטס האויר הקריר והחריף של הלילה. הוא הכיר את הרוח הצפונית. היתה זו הרגשה פתאומית, מלאה עונג ופחד כאחד. הסבלים צעדו כעשרים צעדים, אחר נעצרו והניחו את האלונקה על הקרקע. אחד מנושאי האלונקה התרחק, ודאנטס שמע את הד צעדיו על אבני־המרצפות.

— היכן אני נמצא איפוא ? — שאל את עצמו.

— היודע אתה, שאין הוא קל כלל וכלל — אמר מי שנשאר ליד דאנטס והתישב בקצה האלונקה.

מחשבתו הראשונה של דאנטס היתה להימלט, אך למזלו התאפק.

— האר לי איפוא — אמר הקברן, שהתרחק לפני כן — אחרת, לא אמצא לעולם את הדבר שאני מחפש.

— מה הוא מבקש ? — שאל את עצמו דאנטס. — מעדר, בלי ספק !

קריאת גיל העידה, כי הקברן מצא את הדבר המבוקש.

— סוף סוף — אמר — זה לא היה קל.

— כן, — השיב רעהו.

הוא ניגש לאדמונד, אשר שמע, כי מניחים לידו ברעש חפץ כבד. באותו רגע הקיף חבל את רגליו תוך כאב לוחץ.

— ובכן, עשית את הקשר ? — שאל אחד הקברנים, שעמד באפס־מעשה.

— כן — השיב ; — אני אחראי לכך.

— ובכן, לדרך.

האלונקה הורמה והחבורה יצאה לדרך. אחר שעברו כחמשים צעד, נעצרו כדי לפתוח דלת, ומיד אחר־כך הוסיפו לצעוד. שאון הגלים המתנפצים אל הצוקים, שעליהם נבנתה המצודה, גבר והלך ככל שהמשיכו בדרך.

— מזג אויר רע — אמר אחד הקברנים — לא טוב להיות בים בלילה זה.

— אני חושש שהכומר יירטב — אמר השני — וכולם פרצו בצחוק.

דאנטס עדיין לא הבין את הבדיחה, ואף על פי כן סמרו שערותיו.

— הנה הגענו — אמר הראשון.

— יותר רחוק, יותר רחוק — אמר השני. — אתה יודע יפה שאחרון המתים נשאר בדרך כשהוא רצוץ אל הסלעים, ולמחרת היום אמר לנו המושל, שאנו בטלנים.

הם עברו עוד ארבעה־חמשה צעדים, אחר חש דאנטס, כי אחזו בראשו וברגליו והחלו מנדנדים אותו.

— אחת — אמרו הקברנים.

— שתים.

— שלוש.

באותו רגע הרגיש דאנטס, כי הטילו אותו לתוך חלל עצום והוא התחיל חוצה את האויר כצפור שנפצעה, ונופל בלי־הרף כשלבו אחוז פחד־מות. אם כי נמשך כלפי מטה על ידי חפץ כבד, אשר החיש את נפילתו, נדמה לו, כי נפילה זו נמשכת דורות. לבסוף חדר כחץ ברעש מחריש אזנים, לתוך המים הקרים, ומבלי משים פלטה מפיו קריאה, בהרגישו, שהוא טובע.

דאנטס הושלך לתוך הים, וכדור שלושים וששה, שנקשר לרגליו, משך אותו לתחתיתו.

הים הוא בית־הקברות של מצודת איף.

15

האי טיבולין

דאנטס היה המום וכמעט שנחנק, ובכל זאת זכר לעצור את נשימתו, וכיון שאחז בידו הימנית את סכינו הפתוח, בהיותו מוכן לכל צרה שלא תביא, פרם במהירות את השק, והוציא החוצה את זרועו ואחריה — את ראשו. אבל אז נוכח לדעת, שלמרות תנועותיו הנמרצות נמשך הוא כלפי מטה על ידי הכדור. הוא התכופף בנסותו למצוא את החבל, שכפת את רגליו, ובמאמץ עליון חתך אותו בדיוק ברגע, בו החל להחנק. במכת רגל אדירה הצליח להשתחרר ולעלות על פני המים, כשהכדור גורר לתוך מעמקי הים את האריג הגס, שהיה לתכריכיו. דאנטס שאב לתוך ריאותיו נשימה אחת ומיד צלל חזרה; הדבר הראשון, שעליו היה להיזהר מפניו, היו מבטיהם של בני־אדם.

כאשר עלה בפעם השניה, כבר נמצא במרחק של כחמישים צעד ממקום צלילתו. מעל ראשו ראה שמים שחורים וסוערים, ועליו טאטא הרוח ענני־ם שחלפו במהירות וגילו מזמן לזמן פינת תכלת, שבה נצנץ כוכב. לפניו השתרע מישור קודר ושואג, והגלים החלו לרתוח כלפני בוא סערה. מאחוריו התנוסס ענק הגרניט, שהיה יותר שחור מהים ומהשמים ונראה כרוח מאיימת, שזרועה

היתה מושטת, כדי לתפוס חזרה את טרפה. על הצוק הגבוה ביותר נראה פנס, שהאיר שני צללים.

נדמה לו, כי שני צללים אלה התכופפו מעל לים ר ־־דה. אכן, שמעו כנראה, הקברנים המוזרים את הקריאה, שנפלטה מגרונו שעה שחצה את החלל. דאנטס צלל, איפוא, שוב, ועבר דרך ארוכה למדי בתוך המים. תמרון זה היה ידוע לו לפנים עד שהכריזו עליו לא אחת, שהוא השחיין המוכשר ביותר של מארס־יל. כאשר חזר ועלה על פני המים, נעלם הפנס.

מכל האיים שסובבו את מצודת איף, היו ראטונו ופומג הקרובים ביותר, אבל שני איים אלה הם מיושבים, והוא הדין באי דום הקטן. האי הבטוח ביותר היה איפוא אי טיבולן או אי למר, המרוחקים מיל אחד ממצודת איף.

דאנטס גמר אומר להגיע לאחד משני איים אלה, אבל קשה היה למצאם בחשכת הלילה, אשר גברה והלכה מרגע לרגע.

באותו רגע ראה את המגדלור בפלאנייה, שאורו נראה כאור כוכב מרחוק. אם ישים את פניו — חשב — לעבר מגדלור זה, ישאיר את האי טיבולן מצד שמאל; אם ישמאיל במקצת, ייתקל ודאי באי זה בדרכו.

הפחד הגביר את כוחו של דאנטס. הוא ניסה לברר לעצמו כשהוא גחון על גבי הגלים, אם לא נשמע כל רעש. מדי התרוממו על גבי גל, היה מקיף מבטו המהיר את האופק ומנסה לחדור אליו בעד החשכה הדחוסה. כל גל, שהיה גבוה במקצת מן האחרים, נראה בעיניו כסירה, שנשלחה כדי לתפסו, ואז היה מכפיל מאמציו, אשר הרחיקו אותו ללא ספק, אך התישו את כוחו.

על אף הכל שחה ודמותה של המצודה האכזרית ניטשטשה במקצת בתוך אדי הלילה; הוא לא הבחין בכך, ובכל זאת חש את הדבר. חלפה שעה, ודאנטס, שהרגשת החופש אשר חדרה לכל ישותו, הוסיפה לו אומץ, המשיך לפלח את הגלים בכוון, שקבע לעצמו.

פתאום נדמה לו, כי השמים, שהיו כה קודרים, קדרו יותר, וענן כבד וסמיך מאד כיסה אותם כליל. בעת ובעונה אחת חש כאב עז בברכו: דמיונו אמר לו אז, כי פגע בו כדור, ועוד מעט ישמע קול נפץ של ירייה, אך קול היריה לא נשמע. דאנטס הושיט ידו וחש בהתנגדות, הוא הושיט רגלו ונגע באדמה. הוא נוכח לדעת, כי הקרקע היא הדבר, שחשב אותו לענן.

במרחק עשרים צעדים ממנו התנוסס גוש של צוקים מוזרים, שאפשר היה לחשוב אותם למדורת־ענק, שהפכה לאבן בזמן דליקתה: זה היה האי טיבולן.

דאנטס קם, צעד צעדים אחדים, והשתרע כשפיו אומר תודה, על גבי צוקי גרניט אלה, שנראו בעיניו ברגע זה רכים מהמטה הנוחה ביותר. על אף הרוח, הסערה והגשם שהתחיל יורד, נרדם.

מקץ שעה התעורר דאנטס לקולם העז של רעמים: הסופה השתוללה במלוא עוזה ומלאה את כל חלל האויר. מזמן לזמן חצה ברק את האויר כנחש־אש והאיר את הגלים והעננים, שהתגלגלו כנחשולים בתוך תוהו ובוהו אדיר.

דאנטס, שניחן בעיני איש־ים, לא טעה: הוא הגיע לראשון משני האיים. היה זה האי טיבולן. הוא ידע, שאי זה הוא שומם, צחיח, ואין בכוחו לשמש מחסה, אבל כאשר תחלוף הסערה, ישוב לים ויגיע בשחיה לאי למר. אף הוא שומם אך יותר נרחב, ועל כן יותר מכניס־אורחים.

סלע שימש לו מקלט זמני, והוא הסתתר תחתיו. באותו רגע התחוללה הסערה במלוא עוזה.

אדמונד חש בזעזועיו של הסלע, שתחתיו מצא מחסה. הגלים, שהתנפצו אל בסיסה של פרמידת הענק, התיזו עליו מים; אם כי היה במקום בטוח, היה בכל זאת בתוך רעש מחריש־אזנים, וסחרחורת תקפה אותו בגלל הברקים המסנוורים. נדמה לו, שהאי רועד תחתיו.

אז נזכר כי זה עשרים וארבע שעות לא בא דבר אל פיו: הוא היה רעב, וגם הצמא הציק לו. דאנטס שתה ממימי הסערה מתוך שקערורית של סלע.

מעט־מעט שככה הרוח; על פני השמים התגלגלו לעבר מערב עננים כבדים בצבע אפור; התכול הופיע מחדש, ובתוכו נוצצו הכוכבים יותר מאשר אי־פעם; חיש־מהר חלף על פני האופק פס אדמדם, שצייר על פניו נחשולים בצבע כחול־כהה. הגלים קטנו, ואור פתאומי עבר על פניהם. היה יום.

דאנטס נשאר דומם ואלם לפני תמונה אדירה זאת, כאילו ראה מראה זה בפעם הראשונה. הוא פנה אל המבצר ובחן במבט מקיף וממושך את האדמה והים. הבנין הקודר התנוסס בתוך הגלים.

השעה היתה, כנראה, חמש בבוקר; הים שכך.

דאנטס נאסף על ידי סירת מפרש גינואנית קטנה „עמליה הצעירה" שעסקה בהברחות. כשהובא לפני רב־החובל, ז'אקופו, הציג את עצמו כמלח ממאלטה, אשר ניצל משבר אניה.

— מהו התאריך היום? — שאל דאנטס את ז'אקופו, שהתישב לידו.

— ה־28 בפברואר — השיב הלז.

— איזו שנה? — הוסיף לשאול דאנטס.

— שכחת את השנה, שבה אנו חיים?

— פחד איום עבר עלי הלילה — אמר בצחוק דאנטס — וכמעט שיצאתי מדעתי, ועל־כן נפגע זכרוני. הנני שואל אותך, איפוא, היום ה־28 בפברואר של איזו שנה?

ארבע־עשרה שנים בדיוק חלפו מן היום, בו נאסר דאנטס.

הוא נכנס למצודת איף בגיל תשע־עשרה, ויצא ממנה כשהוא אדם בן שלושים ושלוש.

חיוך מהול כאב עלה על שפתיו. הוא שאל את עצמו מה קרה למרסדס במשך הזמן, שחשבתהו ודאי למת.

אחר הוצת ברק של שנאה בעיניו, כשנזכר בשלושת האנשים, שבגללם היה כלוא במשך תקופה כה ארוכה בכלא אכזרי.

הוא חזר על שבועת הנקמה, שנשבע בכלאו, נגד דאנגלאר, פרנאנד ווילפורט.

שבועה זו לא היתה עוד איום־שוא, כי ברגע זה לא היתה מסוגלת אף אנית המפרש הטובה ביותר של הים התיכון לתפוס את סירת המפרש הקטנה, אשר עשתה את דרכה במלוא מהירותה לעבר ליוורנו.

16.

האי מונטה קריסטו

דאנטס נתקבל לצוות של „עמליה הצעירה". באחד ממסעיה עשה רב־החובל ז'אקופו את דרכו לעבר האי מונטה־קריסטו. דאנטס עלה לאי יחד עם חבריו; אחר העמיד פנים כאילו קרתה לו תאונה והוא נפצע קשה. חבריו רצו להעבירו לאניה, אך הוא טען, שכל זעזוע גורם לו מכאובים איומים, והצליח לשדלם שימשיכו בדרכם ויעזבוהו באי לאחר שישאירו לו קצת צידה. כשנשאר לבדו, החל בחיפושים אחרי האוצר הנמצא באי, לפי הסימנים, שהיו בתעודה, אשר נמצאה בידי אבא פאריה. לא עבר זמן רב ודאנטס גילה את אוצרו של החשמן ספאדה, שהוסתר במערה בתוך תיבה.

שלושה תאים היו בתיבה. בתא הראשון נוצצו מטבעות זהב אדומות־מזהירות בעלות גוונים כתומים, — בשני — מלבנים בלתי־מלוטשים, אך מסודרים יפה, שערך הזהב שלהם נמדד לפי משקלם, ואילו באחרון, שהיה כמעט מלא, לקח לו מלוא חפניו יהלומים, מרגליות ופנינים שנפלו כאשד נוצץ, הקימו רעש בנפלם אלה על אלה כרעש הברד, הנופל על החלונית.

לאחר שנגע בידיו הרועדות בזהב והאבנים היקרות, התרומם אדמונד והתחיל עובר על פני המערה כשהתלהבותו גובלת עם טירוף ממש. הוא קפץ ועלה לצוק, שממנו ניתן לו לראות את הים, אך לא ראה מאומה. הוא היה בודד, בודד לגמרי, עם אוצרו האגדי, שאין למנות את גדלו.

הוא הרגיש צורך לראות שוב את הזהב, לרגע קט השעין את שתי ידיו על ראשו, אחר החל מהלך על פני האי ללא כל מטרה, ומדי לכתו הבהיל בקריאותיו ובתנועותיו את עזי־הבר ואת צפרי הים. לבסוף חזר בדרך אחרת, כדי להתבונן שוב במכרה הזהב והיהלומים.

הפעם נפל על ברכיו, כשהוא לוחץ בשתי ידיו בכל כוחו את לבו, העיבר על גדותיו, וממלמל תפלה, שרק אלהים יכול לשמוע אותה.

כעבור שעה קלה נרגע במקצת, והרגשת אושר החלה פועמת בו, כי רק ברגע זה החל להאמין באשרו.

אז התחיל למנות את הונו. היו שם אלף מלבני זהב במשקל של שתים־שלוש ליברות כל אחד, אחר ערם עשרים וחמשה אלף דינרי זהב, ולבסוף מלא ע״ר פעמים את חפניו פנינים, אבנים יקרות ויהלומים, שרבים מהם, אשר שובצו על ידי צורפי־הזהב הטובים ביותר, היו בעלי ערך בלתי רגיל, הן בגלל הערך העצמי והן בגלל העבודה המצוינת.

דאנטס ראה, כי השמש שוקעת, והיום מחשיך והולך. הוא חשש מפני אפתעה בלתי נעימה, אם יישאר במערה, ועל־כן יצא מתוכה כשהוא מחזיק בידו את רובהו. צנים וכמה גמיעות של יין היו סעודת־הערב שלו. אחר החזיר למקומה את האבן, שכב עליה וישן שעות מועטות בלבד, כשהוא מכסה בגופו את הכניסה למערה.

זה היה אחד הלילות המאושרים והאיומים כאחד בחייו.

השחר עלה.

אדמונד שוב ירד, הרים את האבן, מילא את כיסיו אבנים יקרות, החזיר למקומם את הקרשים של התיבה, כיסה אותה אדמה ודרך עליה, כדי שהמקום בו חפר, ידמה לסביבה. הוא יצא מן המערה, החזיר למקומה את אבן־המרצפת, ערם עליה אבנים בעלות גודל שונה, הכניס אדמה בין הסדקים, שם בתוכה הדסים וערערים, השקה את הצמחים החדשים למען יראו כישנים, טשטש את העקבות של צעדיו, שניכרו סביב המקום, וציפה בקוצר רוח לשיב חבריו. אכן, עתה לא היה עוד צורך לבלות את הזמן כשהוא מסתכל בזהב וביהלומים ולהשאר במונטה־קריסטו כדרקון השומר על אוצרות, שאין בהם תועלת. עתה חפץ לחזור לחיים, בין הבריות, ולזכות בחברה.

ביום הששי חזרו המבריחים. דאנטס הכיר מרחוק את מראה והילוכה של „עמליה הצעירה״. הוא זחל עד הנמל וכשהגיע אל חבריו, בישר להם, כי הוטב לו, אם כי עדיין התאונן. כיון ש„עמליה הצעירה״ לא באה למונטה־קריסטו אלא כדי לקחת אותו, עלה לספינה באותו ערב והפליג לליוורנו.

כאן פנה לסוחר יהלומים ומכר לו ארבעה מהקטנים שביהלומיו, כל אחד במחיר חמשת אלפים פראנקים.

למחרת היום קנה ספינה חדשה לחלוטין ונתן אותה במתנה לז׳אקופו, בהוסיפו למתנה זו מאה פיאסטרים למען יוכל לשכור צוות. את כל זה נתן לו בתנאי, שז׳אקופו ילך למארסייל כדי לשאול לשלומו של אדם זקן בשם לואי דאנטס, שהיה מתגורר בשדרת מיילהאן, ושל צעירה, מרסדס, שהיתה גרה בכפר הקאטאלאנים.

ז׳אקופו היה סבור, שהוא רואה כל זאת בחלומו. אדמונד סיפר לו אז, כי הוא היה למלח בגלל מעשי־שטות, קיבל ירושה מדודו, אשר מינה אותו ליורשו היחידי. השכלתו המעולה של דאנטס שיוותה ודאות כזאת לסיפורו,

עד כי ז׳אקופו לא הטיל כל ספק, כי חברו לשעבר אומר לו את האמת.

הואיל ומועד עבודתו של אדמונד על סיפונה של „עמליה הצעירה" הגיע לקצו, נפרד מן הימאי, שניסה תחילה לעכבו, אך כשנודע לו דבר הירושה, ויתר על התקוה לשנות את החלטתו של המלח לשעבר. למחרת היום פנה ז׳אקופו לכיוון מארסייל; עם אדמונד צריך היה להיפגש במונטה־קריסטו.

באותו היום יצא דאנטס, בלי לומר לאיש לאן פניו מועדות. הוא נפרד מאנשי הצוות של „עמליה הצעירה" לאחר שהעניק להם מתנות ביד רחבה. אחר נפרד גם מבעליה תוך הבטחה, שבאחד הימים יודיע לו על מקום הימצאו.

דאנטס הלך לגינואה.

בשעה שהגיע למקום, ניסו שם ספינת־טיול קטנה, שהוזמנה על ידי אנגלי. בשמעו, שבני־גינואה הם בוני־הספינות הטובים ביותר בים־התיכון, רצה האנגלי שתהיה לו ספינה, אשר תבנה בגינואה, והסכים למחיר של ארבעים אלף פראנקים. דאנטס הציע בעד הספינה ששים אלף, בתנאי שתימסר באותו יום. האנגלי יצא לשווייצריה, כדי לחכות שם עד שתושלם בנית ספינתו. על כן היה סבור בונה־הספינות שיספיק להכין ספינה אחרת במקומה דאנטס מנה ששים אלף פראנקים טבין ותקילין לבונה הספינות.

בונה האניות הציע לדאנטס גם את שירותו, להרכיב צוות בשבילו, אבל דאנטס הודה לו, באמרו שהוא רגיל לנהוג באניה בעצמו ובקשתו היחידה היא, כי ירכיבו בתאו, למראשותיו, ארון סודי בעל שלושה חלקים. הוא נתן את המדה והארון הוכן למחרת היום.

שעתים אחר כך הפליג דאנטס מנמל גינואה, כשאחריו מבטיהם של המון סקרנים, שרצו לראות את האציל הספרדי, הרגיל לנהוג באניה בעצמו.

עיני הסקרנים עקבו אחרי הספינה, עד אשר נעלמה מעיניהם, ואז התחילו ביניהם ויכוחים על כיוון הפלגתו. היו שהביעו דעתם, כי הפליג לקורסיקה, אחרים אמרו לאי אלבה. אלה היו מוכנים להתערב, שהפליג לספרד, ואחרים טענו, ששם פניו לאפריקה. איש לא שער, שהוא פונה למונטה קריסטו.

הוא הגיע לשם בערב היום השני. אניתו היתה ספינת־מפרש מצוינת והיא עברה את הדרך תוך שלושים וחמש שעות. דאנטס הכיר יפה את החוף, ובמקום להטיל עוגן בנמל הרגיל, נכנס למפרץ הזעיר.

האי היה שומם מאדם; נראה היה, כי איש לא בא למקום מאז עיב דאנטס את האי. הוא הלך למקום אוצרו: הכל היה כפי שעזב אותו.

למחרת היום העביר את הונו הרב לספינת־הטיול ונעל אותו בשלושת התאים של הארון הסודי.

דאנטס חיכה עוד שמונה ימים. במשך שמונת הימים האלה תמרן עם ספינתו מסביב לאי ובחן אותה כדי לעמוד על טיבה. מקץ הזמן הזה ידע את כל המעלות והחסרונות של הספינה.

ביום השמיני ראה דאנטס ספינה קטנה, אשר התקרבה לאי במלוא

מהירותה. הוא הכיר את ספינתו של ז'אקופו. הוא נתן אות, וז'אקופו השיב לו, וכעבור שעתים, נמצאה ספינתו ליד אנית־הטיול.

היתה בפיו תשובה מעציבה לשתי שאלותיו של אדמונד. דאנטס הזקן לא היה עוד בחיים. מרסדס נעלמה. אדמונד שמע את שתי הידיעות הללו ללא זיע על פניו, אבל מיד אחר כך ירד ליבשה.

אחר שעתיים חזר. שני מלחים מספינתו של ז'אקופו עברו לאניתו, כדי לעזור לו להסתובב, והוא פקד להפליג לעבר מארסייל.

לבו ניבא לו את מות אביו, אבל מה קרה למרסדס?

בלי שגילה את סודו, נבצר מאדמונד לתת הוראות מספיקות לסוכנו; נוסף לזה היה ברצונו להשיג ידיעות אחרות, והוא יכול לסמוך על עצמו בלבד. בהסתכלו בראי, נוכח לדעת, כי אינה נשקפת לו כל סכנה שיכירוהו. נוסף על כך היו עתה ברשותו כל האמצעים, כדי להתחפש. באחד הבקרים נכנס, איפוא, בספינת הטיול הקטנה לנמל מארסייל ונעצר בדיוק מול המקום, בו הובילוהו בסירה, באותו ערב, הזכור לרעה, למצודת איף.

לא בלי רעדה ראה דאנטס, שבסירה של שירותי הבריאות מתקרב אליו שוטר. אבל דאנטס הציג לפניו, בארשת בטחון עצמי, שרכש לעצמו, דרכון אנגלי, שקנה בליוורנו. הודות לדרכון זר זה, שזכה בצרפת ליחס כבוד רב, ירד ללא קושי אל היבשה.

האדם הראשון, שדאנטס ראה אותו, כשרגלו דרכה על אדמת קאנבייר, היה אחד ממלחי „פרעה", ששרת תחת פיקודו. עתה יכול דאנטס להיווכח אם חלו בו שינויים במידה מספקת למען לא תוכר זהותו. הוא ניגש ישר לאדם זה ושאל אותו כמה שאלות, וזה השיב עליהן, בלי שאפשר היה לחשוד, לפי דבריו או הבעת פניו, כי הוא נזכר, שראה אי־פעם את האדם, שאתו דיבר.

דאנטס נתן למלח מטבע לאות תודה על הידיעות, שמסר לו. כעבור רגע שמע דאנטס את צעדיו של האיש, שרץ אחריו. דאנטס פנה לאחוריו.

— סלח לי, אדוני — אמר המלח — אני בטוח, שטעית. בודאי רצית לתת לי מטבע של ארבעים סו, ונתת לי נאפוליאון כפול.

— אכן, ידידי — אמר דאנטס — טעיתי, אבל כיוון שיושרך ראוי לגמול, קח מטבע שניה. אני מבקשך לקבלה ממני, כדי שתשתה לבריאותי עם חבריך.

הימאי הסתכל באדמונד בארשת של תמהון, עד כי לא עלה אפילו על דעתו להודות לו. הוא התבונן בדאנטס, שהתרחק ממנו, ואמר לעצמו:

— זה ודאי עשיר מופלג, שבא מהודו.

דאנטס המשיך בדרכו; כל צעד שפסע הגביר את התרגשותו: כל זכרונות הילדות עברו לנגד עיניו בכל פינת רחוב, בכל הצטלבות דרכים. כשהגיע לסוף רחוב נואיי וראה את שדרת מיילהאן, חש כי ברכיו כושלות, וכמעט שנפל תחת גלגלי עגלה. לבסוף הגיע עד הבית, שבו היה גר אביו. הוא נשען על עץ ונשאר זמן־מה שקוע בהרהוריו, כשהוא מתבונן בקומות

העליונות של בית דל זה. לבסוף התקדם לעבר הכניסה, עבר על הסף, שאל אם אין בבית דירה פנויה, ועל אף העובדה, שקיבל תשובה שלילית, הרבה להפציר, שיורשה לו לבקר בדירה אשר בקומה החמשית. השוער עלה וביקש מהדיירים שגרו בה, רשות לבן חוץ־לארץ לבקר בשני החדרים. בדירה קטנה זו גרו גבר צעיר ואשה צעירה, שנישאו זה לזו לפני שמונה ימים.

כאשר ראה דאנטס שני צעירים אלה, פרצה מליבו אנחה עמוקה. שום דבר לא הזכיר לדאנטס את דירת אביו: כל הרהיטים הישנים, אותם ידידי הילדות של אדמונד, שהיו חרוטים בזכרונו על כל פרטיהם, נעלמו. רק הקירות בלבד נשארו כפי שהיו.

דאנטס פנה לעבר המיטה, היא עמדה באותו מקום, בו עמדה מיטתו של הדייר הקודם. עיניו של דאנטס מלאו דמעות: במקום זה ודאי יצאה נשמתו של הזקן כשהוא מבטא את שם בנו.

שני הצעירים הסתכלו בתמהון באדם זה, שעל לחייו זלגו שתי דמעות גדולות.

כאשר ירד על הקומה התחתונה, נעצר אדמונד לפני דלת אחרת ושאל אם כאן מתגורר עוד החייט קאדרוס, אשר היה גר כאן לפנים. אבל השוער ענה לו, כי האיש, שעליו הוא מדבר לא הצליח בעסקיו, ועתה הוא בעל פונדק קטן בדרך בין בלגראד לבוקאר.

דאנטס שאל לכתובת של בעל הבית בשדרות מיילהאן, הלך אליו ומסר לו, ששמו הלורד ווילמור (זה היה השם והתואר, שהיו רשומים בדרכונו), וקנה ממנו את הבית הקטן במחיר עשרים וחמשה אלף פרנקים. היה זה לכל הפחות בעשרת אלפים פרנקים למעלה משוויו. אולם דאנטס היה נכון לשלם, לו היה צריך, גם חצי מיליון.

בו ביום נמסרה לבני הזוג הצעיר מהקומה החמישית הודעה מאת הנוטריון, שערך את החוזה, כי בעל הבית החדש מרשה להם לבחור דירה בכל הבית, בלי שתועלה השכירות, בתנאי שיוותרו לטובתו על שני החדרים התפוסים על ידיהם.

מאורע מוזר זה העסיק במשך למעלה משמונה ימים את כל תושבי שדרות מיילהאן ועורר אלפי השערות, שאף אחת מהן לא היתה נכונה. אבל הדבר, שהגביר את המבוכה בכל המוחות, היה העובדה, כי באחד הערבים נראה אותו אדם כשהוא מטייל בכפר הקאטאלאנים הקטן ונכנס לבית דייגים דל, בו שהה למעלה משעה. הוא שאל לגורל אנשים שונים, שלא היו עוד בחיים או שנעלמו זה חמש עשרה שנה.

·17

הפונדק הקטן פון־די־גארד

בפונדק קטן שבין בלגראד ובוקיר, כמעט במחצית הדרך בין הכפר לעיר, התנוססה על לוח־מתכת, שהרק עם כל משב של הרוח, תמונה מעוררת צחוק של הגשר גארד.

זה כשבע שנים מוחזק פונדק זה על ידי גבר ואשה, שאינם מעסיקים כל עזרה מלבד חדרנית בשם טרינט ונער־אורווה בשם פאקו.

בעל הפונדק היה אדם כבן ארבעים, צנום ועצבני, טיפוס ים־תיכוני אמיתי, בעל עינים עמוקות ונוצצות, אף־נשר ושינים לבנות כשיניה של חיה טורפת. שערו, היה סמיך, מסולסל ורק אי־פה אי־שם נראו בו כמה שערות לבנות. עורו השזוף היה מכוסה שיכבת גון שחום, מאחר שהמסכן היה רגיל לעמוד מן הבוקר עד הערב על סף ביתו, כדי לראות, אם לא יגיע אירח כלשהו ברגל או ברכב. אך לשוא היה מצפה. אמצעי ההגנה היחידי לפניו מקרני השמש הלוהטות היתה רק מטפחת אדומה, שהיה כורכה על צוארו בדומה למחמרי הפרדות הספרדיים. היה זה גאספאר קאדרוס.

אשתו היתה חיוורת־פנים, רזה וחולנית. היא נולדה בסביבות ארל ושמרה על כל הסימנים של היופי המסורתי של בנות־ארצה, אך פרצופה הושחת והלך בהדרגה בהשפעת ההתקפה המתמדת של קדחת, השגור אצל האוכלוסיה של סביבת היאור אי־מורט ואגם קאמארג. היא היתה יושבת כמעט תמיד ורועדת מקור בתוך חדרה אשר בקומה הראשונה, בעוד שבעלה היה עומד על המשמר ליד הדלת. הוא לא אהב לשבת בחברתה, משום שכל אימת שנמצא על ידה, היתה ממררת את חייו בתלונותיה הבלתי־פוסקות על הגורל. לתלונות אלו היה בעלה משיב:

— בלמי פיך, הקארקונט, אלהים עצמו רוצה שכך יהיה.

מקורו של כינויה היה בעובדה, שמאדליין ראדל נולדה בכפר קארקונט, השוכן בין סאלון ולאמבז.

קאדרוס עמד, כדרכו, חלק משעות הבוקר לפני הדלת, כשמבטו הניגה משוטט מערוגת הדשא הקטנה והחשופה, שכמה תרנגולות חיטטו בה, אל שני קצות הדרך הריקה, שנמשכה מן הצפון אל הדרום.

כשנכנס קאדרוס לשמע קריאת אשתו, הופיע ליד הבית פרש על סוס. כומר לבוש שחורים וחבוש מגבעת.

כשהגיע עד הפתח, נעצר וירד לארץ. הוא משך את הסוס במתג והתכונן

לקשור אותו למסגרת של תריס שבור, שנאחז על ציר אחד. אחר התקדם לעבר הדלת כשהוא מנגב במטפחת אדומה את מצחו המכוסה זיעה. הכומר נקש שלוש פעמים על המפתן בקצה המפורזל של המקל, שהחזיק בידו. מיד החלו מדרגות העץ, שנמשכו לאורך הקיר חורקות תחת צעדיו הכבדים של בעל האכסניה הדלה.

— הנני — אמר קאדרוס בתדהמה — אתה רוצה יין. לא כן? כי החום חזק... אח, סליחה — הפסיק קאדרוס למראה הנוסע, שאליו דבר — סליחה, לא ידעתי את מי זכיתי לקבל. מה בקשתך, אדוני הכומר? הנני לפקודתך!

הכומר הסתכל באדם הזה במשך כמה שניות במבט מוזר. כשראה, כי פניו של איש־שיחו מביעים תמהון על שאיננו מקבל תשובה, גמר אומר, שהגיע הזמן לשים קץ לתמהון ואמר במבטא איטלקי בולט:

— האינך מר קאדרוס?

— כן, אדוני— אמר בעל האכסניה, שהשאלה הדהימה אותו לא פחות מאשר השתיקה — אכן, זהו שמי: גאספאר קאדרוס, לשרותך!

— גאספאר קאדרוס... כן, סבורני, שזהו השם ושם המשפחה; היית גר לפנים בשדרות מיילהאן, הלא כן? בקומה הרביעית?

— נכון.

— ועסקת שם בחייטות?

— כן, אך לא הצלחתי במקצועי. כל כך חם במארסייל הארורה, עד שאני סבור, כי בסוף יפסיקו שם בכלל להתלבש. אבל, כשאנו מדברים על חום, האם לא תרצה לרענן את עצמך, אדוני הכומר?

— בחפץ־לב, תן לי בקבוק של הטוב שביינותיך, ונמשיך בשיחה, אם טוב בעיניך, במקום שהפסקנו אותה.

— אם רצונך בכך, אדוני הכומר — אמר קאדרוס.

וכדי לא להפסיד הזדמנות זו להעמיד את אחד הבקבוקים האחרונים של יין קאהור, שנשארו לו, מיהר קאדרוס להרים דלת מוסתרת ברצפת החדר, ששימש חדר־אורחים ומטבח כאחד. מקץ חמש דקות חזר ומצא את הכומר יושב על שרפרף, כשזרועו נשענת על שולחן ארוך.

— הנך פה בודד? — שאל הכומר את מארחו, שהעמיד לפניו בקבוק וכוס.

— הוי, אלי, כן, בודד או כמעט בודד, אדוני הכומר. כי יש לי אשה, שאינה יכולה לעזור לי בשום דבר, מאחר שהיא תמיד חולה.

— אח, אתה נשוי — אמר הכומר בנעימה של התענינות, והטיל סביבו מבט, בו העריך את הרכוש הדל של הזוג העני.

— אתה מוצא, שאיני עשיר, לא כן, אדוני הכומר? — נאנח קאדרוס – אבל מה אפשר לעשות. לא די להיות אדם ישר, כדי להצליח בעולם הזה.

הכומר נעץ בו מבט חודר.

— כן, אדם ישר. בזאת מותר לי להתפאר, אדוני — אמר הפונדקאי ולא

השפיל את עיניו בפני מבטו של הכומר. — בימינו לא כל אחד יכול להגיד זאת על עצמו.

— שבעתים יפה, אם הדבר, שתפארתך עליו, הוא נכון — אמר הכומר — כי במוקדם או במאוחר, הנני משוכנע בכך, יבוא האדם הישר על שכרו, ואילו הרשע על עונשו.

— חובתך לומר כך, אדוני הכומר — השיב קאדרוס בארשת של מרירות — ובכל זאת מותר לו לאדם לא להאמין בדבריך.

— טעות בידיך, אדוני, אם אתה דובר כך — אמר הכומר — כי ייתכן, שאני עצמי אשמש לך הוכחה לדברים, שאמרתי זה עתה.

— מה רצונך להגיד בזאת? — שאל קאדרוס בנעימה של תמהון.

— עלי להווכח קודם כל, אם אתה האדם, שעליו אני מדבר.

— מהן ההוכחות, שעלי לתת לך?

— ההכרת בשנת 1814 או 1815 ימאי בשם דאנטס?

— דאנטס... אדמונד מסכן זה, ודאי: הוא היה אחד מהטובים שבידידי — סרא קאדרוס, ופניו הסמיקו, בעוד שעיניו הבהירות והשקטות של הכימר כאילו התרחבו, כדי להיטיב לחדור לנשמתו של איש־שיחו.

— כן, אני סבור באמת, כי שמו היה אדמונד.

— ומה עלה בסופו של אדמונד מסכן זה? — המשיך בעל הפונדק — האם הכרת אותו? האם עודנו בחיים? האם הוא בחופש? האם הוא מאושר?

— הוא מת בכלא, מלא יאוש ואומלל יותר מהנדונים לעבודת פרך בכלא טולון.

פני קאדרוס חוורו. הכומר ראה כיצד מנגב הוא דמעה בקצה המטפחת, שהיתה כרוכה על צווארו.

פעוט מסכן — מלמל קאדרוס. — הנה הוכחה נוספת לדברים, שאמרתי לך, אדוני הכומר, כי אלהים הטוב נוטה חסדו רק לרשעים. אח — המשיך קאדרוס בסגנון נמלץ של בני־הדרום — העולם נעשה והולך מיום ליום רע. הלואי, שימטירו השמים אבק־שריפה, ויושם קץ לכול.

— נראה לי, שאתה אוהב נער זה בכל לבך, אדוני? — שאל הכומר.

— כן, אהבתי אותו מאוד — אמר קאדרוס — אם כי עלי להודות, שבמשך רגע קט קנאתי באשרו. אבל הנני נשבע לך בהן־צדק שהצטערתי מאוד על גורלו המר.

לרגע קט נשתררה שתיקה, ומבטו החודר של הכומר לא חדר לבחון את ראשת פניו של הפונדקאי.

— ואתה, כלום הכרת אותו, את הפעוט המסכן? — המשך קאדרוס.

— נקראתי למיטתו, כדי להגיש לו את הסעד הדתי, לפני מותו — השיב הכומר.

— ומה היתה סיבת מותו? — שאל קאדרוס בקול חנוק.

— ומהי סיבת המוות בכלא, כשהמוות בא בגיל שלושים, אם לא הכלא?
קאדרוס ניגב את הזיעה, אשר ניגרה ממצחו.

— הדבר המוזר ביותר בכל זה — המשיך הכומר — הוא, שדאנטס היה נשבע באזני תמיד, שאין לו כל מושג על הסיבה האמתית של שבי"ו.

— נכון הדבר, נכון הדבר — מלמל קאדרוס — הוא לא יכול לדעת זאת; לא, אדוני הכומר, הוא לא שיקר, פעוט אומלל זה.

— הוא הטיל עלי לברר את סיבת אסונו ולהחזיר את כבוד זכרו, אם הוכתם במשהו.

ומבטו של הכומר, שנעשה יותר חודר, הבחין ארשת קדרות על פניו של קאדרוס.

— בידיו של אנגלי עשיר — המשיך הכומר — חברו לצרה, שיצא מהכלא בזמן הממלכה השניה, היה יהלום בעל ערך עצום. כאשר יצא מהכלא, השאירו לדאנטס, אשר טיפל בו כאח בזמן מחלתו, כאות תודה. במקום להשתמש בו ילפתות את סוהריו, שמר עליו דאנטס למקרה של יציאתו מהכלא; כי אילו יצא לחופש, היה זוכה לרכוש רב ממכירת אבן זו.

— היה זה איפוא, כפי שאמרת — שאל קאדרוס ועיניו נוצצו — יהלום בעל ערך רב?

— הכל יחסי — השיב הכומר. — הוא היה בעל ערך רב בעיני אדמונד. היהלום הוערך בחמשים אלף פרנקים.

— חמשים אלף פרנקים! — הפליט קאדרוס. — ובכן, גדלו היה ודאי כגודל האגוז.

— לא לגמרי — אמר הכומר — אבל תשפוט במו עיניך, כי הוא נמצא כאן אתי.

נדמה היה כאילו קאדרוס מחפש בתוך בגדיו של הכומר את האיצר, שעליו דיבר. הכומר הוציא מכיסו קופסא קטנה עשויה עור מחוספס, פתח אותה, ומול עיניו הנדהמות של קאדרוס הבריקה האבן הנפלאה, שהיתה משובצת בתוך טבעת, מעשה מחשבת.

— ודבר זה עולה חמשים אלף פרנק?

— בלי המסגרת, שגם היא עצמה שווה משהו — אמר הכומר.

הוא סגר את הנרתיק ושם בכיסו את היהלום, שהמשיך לנצוץ בעיני דמיונו של קאדרוס.

— אבל כיצד הגיע יהלום זה לרשותך, אדוני הכומר? — שאל קאדרוס

— כלום מינה אותך אדמונד ליורשו?

— לא, רק למוציא לפועל של צוואתו. „היו לי שלושה ידידים טובים וארוסה, — אמר לי. — הנני בטוח שארבעתם מצטערים על גורלי: שמו של האחד היה קאדרוס".

קאדרוס נתחלחל.

— שמו של השני — המשיך הכומר, ונדמה היה, שלא הבחין בהתרגשותו של קאדרוס — היה דאנגלאר; „גם השלישי — הוסיף — על אף היותו יריבי, אהבני אף הוא".

חיוך שטני האיר את פניו של קאדרוס, שעשה תנועה כאילו רצה להפסיק את דברי הכומר.

— חכה — אמר הכומר — הרשה לי לסיים, ואם יש לך מה להעיר, תעשה זאת מיד. „הלה, אם כי היה יריבי, אהבני אף הוא. שמו היה פרנאנד; מה שנוגע לארוסתי, היה שמה..." איני נזכר עוד בשם הארוסה — אמר הכומר.

— מרסדס — אמר קאדרוס.

— אה, כן, — אמר הכומר בהסתירו את אנחתו — מרסדס.

— ובכן? — שאל קאדרוס.

— תן לי צנצנת מים — אמר הכומר.

קאדרוס נחפז למלא את בקשתו. הכומר מלא את הכוס ושתה כמה לגימות.

— „תלך למארסייל..." — דאנטס הוא שאמר דברים אלה, אתה מבין?

— מצוין.

„תמכור יהלום זה, תחלק את הכסף לחמישה חלקים ותחלק אותם בין ידידים טובים אלה, היצורים היחידים, שאהבו אותי עלי אדמות".

— איך זה חמשה חלקים? — אמר קאדרוס — הרי אמרת לי רק את שמותיהם של ארבעה אנשים בלבד.

— משום שהאיש החמישי מת, כפי שהוגד לי... החמישי היה אביו של דאנטס.

— לצערי, כן — אמר קאדרוס בקול נרגש — לצערי, הוא מת.

— דבר זה נודע לי במארסייל — ענה הכומר ועשה מאמץ כדי להעמיד פני אדיש. — אבל זמן כה רב חלף מאז מותו. עד כי לא הצלחתי להשיג שום פרטים... הידוע לך משהו על קצו של זקן זה?

— אה — אמר קאדרוס — מי יכול להיטיב לדעת דבר זה ממני?... דלת חדרי גבלה עם דלתו של אדם ישר זה... שנה אחת בלבד אחרי היעלמו של בנו מת זקן אומלל זה.

— אבל, מה היתה סיבת מותו?

— הרופאים כינו את מחלתו... דלקת הקיבה והמעים. אלה שהכירו אותו, אמרו, כי הוא מת מצער.

— ממה מת? — המשיך הכומר לשאול בחרדה.

— מת מרעב.

— מרעב? — צעק הכומר וקפץ מהשרפרף. — אף החיות הנקלות ביותר אינן מתות מרעב! הכלבים התועים ברחוב מוצאים יד רחמניה, הזורקת להם פרוסת לחם, ואדם נוצרי, מת מרעב בקרב בני אדם אחרים, החושבים את עצמם לנוצרים כמוהו. לא ייתכן הדבר! לא ייתכן!

— אמרתי את אשר אמרתי — השיב קאדרוס.

— אתה טועה — נשמע קול על המדרגות. — למה אתה מתערב בכל זה? — שני הגברים פנו אחורה והבחינו בראשה ידוע־החולי של הקארקונט. היא האזינה לשיחה, כשהיא יושבת על המדרגה וראשה נשען על ברכיה.

— ולמה את מתערבת, אשה? — אמר קאדרוס. — האדון מבקש לדעת, והנימוס מחייב, שאענה לשאלותיו.

— כן, אך הזהירות מחייבת, שתסרב לענות. האם אמר לך מישהו, מהי הכוונה, שלשמה דובבו אותך, טיפש?

— הכוונה מצוינית, גברתי, אני אחראי לכך — אמר הכומר. — בעלך אינו צריך לחשוש, ובלבד שיענה בכנות.

— לא לחשוש! מתחילים בהבטחות נאות, אחר כך מסתפקים במימרה, שאין מה לחשוש. וביום אחד ניתך האסון על ראשם של המסכנים, בלי שידעו מאין הגיע.

— היי שקטה, גברתי הטובה, כל אסון לא יבוא עליכם מצדי, אני אחראי לכך.

הקארקונט מלמלה כמה מלים, שאי אפשר היה להבחין את פשרן, אחר השפילה שוב על ברכיה את ראשה, שהרימה לרגע קט והמשיכה לרעוד בקדחת. עתה יכול היה בעלה להמשיך בשיחה. במשך הזמן הזה שתה הכומר כמה לגימות מים ונרגע.

— אבל — המשיך הכומר — כלום נעזב אומלל זה במדה כזאת על ידי העולם כולו, עד כי מת מוות כזה?

— כן, אדוני — השיב קאדרוס — מרסדס הקאטאלאנית ומר מורל לא עזבוהו לנפשו, אבל הזקן האומלל התחיל שונא את פרנאנד, אותו פרנאנד — המשיך קאדרוס בחיוך ארסי — שדאנטס אמר לך, כי הוא נמנה בין ידידיו.

— כלום לא היה ידידו? — שאל הכומר.

— גאספאר, גאספאר — רטנה האשה ממרומי המדרגות — שים לב לדברים, שאתה עומד לומר.

קאדרוס עשה תנועה של קוצר־רוח, אך לא השיב לה.

— דאנטס — המשיך — שלבו היה לב־זהב, קרא לכל האנשים האלה ידידיו... אדמונד המסכן... למעשה מוטב היה, שלא ידע מאומה, כי אחרת קשה היה לו למחול להם ברגע מותו... ויאמרו את אשר יאמרו — המשיך קאדרוס בלשונו, שלא היתה חסרת מליצות מחוספסות — אני ירא יותר מפני קללות המתים מאשר מפני שנאת החיים.

— הידוע לך איפוא, — המשיך הכומר — מה עשה פרנאנד נגד דאנטס?

— בודאי.

— דבר, איפוא!

— גאספאר, עשה כטוב בעיניך, אתה בעל־הבית — אמרה האשה — אבל אילו נתת בי אימון, לא היית אומר מאומה.

— הפעם אני סבור. כי הצדק אתך — אמר קאדרוס.

— ובכן — אינך רוצה לומר מאומה? — שאל הכומר.

— למה לי זאת — אמר קאדרוס. — אילו היה הפעוט בחיים והיה בא אלי, כדי להכיר אחת ולתמיד את ידידיו ואת אויביו, הייתי אומר, אבל הוא — כדבריך — קבור באדמה ואינו מסוגל עוד לשנוא ולנקום. נעביר קו על הכל!

— אתה רוצה, איפוא — שאל הכומר — שאתן לאנשים אלה, שאתה חושב אותם לשפלים ולצבועים, פרס, בעד נאמנות?

— נכון, הצדק אתך, — אמר קאדרוס. — אגב: איזה חשיבות יש עכשיו בעיניהם לעזבונו של אדמונד המסכן? טיפת מים הנופלת לתוך הים.

— יש בכוחם של אנשים אלה למעוך אותך באצבע אחת — צעקה האשה.

— הכיצד, כלום נעשו אנשים אלה עשירים ובעלי־עצמה?

— ובכן, אינך מכיר את קורותיהם?

— לא, ספר לי!

נראה היה כי קאדרוס שוקל רגע בדעתו.

— לא, באמונה — אמר — זה יהיה ארוך מדי.

— אתה רשאי לשתוק, ידידי — אמר הכומר בנעימה של שוויון נפש — ואני מכבד את פקפוקיך. אגב: המעשה, שאתה עושה, ראוי לאדם ישר באמת. לא אוסיף לדבר על כך. ומה התפקיד, אשר הוטל, איפוא עלי? דבר פשוט מאוד. אמכור יהלום זה.

הוא הוציא מכיסו את האבן, פתח את הנרתיק והניחה בכל ברקה לנגד עיניו הנדהמות של קאדרוס.

— בואי נא ותראי, אשה — אמר הלה בקול צרוד.

— יהלום — אמרה הקארקונט בקומה, וירדה במדרגות בצעדים איתנים למדי. — מהו יהלום זה?

— כלום לא שמעת את הדבר, אשה? — אמר קאדרוס — זהו יהלים, אשר הפעוט הוריש לנו: קודם כל לאביו, ואחר לשלושת ידידיו פרנאנד, דאנגלאר, לי ולמרסדס ארוסתו. היהלום עלה חמישים אלף פראנקים.

— הוי, איזה תכשיט נאה — אמרה.

— החלק החמישי מסכום זה שייך, איפוא לנו — אמר קאדרוס.

— כן, אדוני — ענה הכומר — ונוסף לזה חלקו של אבא דאנטס, כי אני רואה את עצמי רשאי לחלקו בין ארבעתכם.

— ולמה בין ארבעתנו? — שאלה הקארקונט.

— כי ארבעתכם הייתם ידידיו של אדמונד.

— הבוגדים אינם ידידים — רטנה האשה.

— כן, כן — אמר קאדרוס — הוא אשר אמרתי: זהו כמעט חילול־הקודש, לתת פרס על בגידה, ואולי על פשע.

— אתם בעצמכם רציתם בכך — השיב בשקט הכומר ושוב הכניס לכיס מעילו את האבן. — עתה תנו לי את כתובת ידידיו של אדמונד, למען אוכל לקיים את רצונו האחרון.

הזיעה נגרה בטיפות כבדות מעל מצחו של קאדרוס. הוא ראה כיצד קם הכומר ממקומו, הולך לעבר הפתח, כאילו רצה להימלך בדעתו של סוסו, ואחר חוזר. קאדרוס ואשתו הסתכלו זה בזו במבט תימהון.

— יהלום זה שייך לנו בלבד — אמר קאדרוס.

— המאמין אתה בכך? — שאלה האשה.

— איש הכמורה לא ירצה להוליך אותנו שולל.

— עשה כטוב בעיניך. — אמרה האשה — מה שנוגע לי, איני מתערבת בענין.

והיא החלה לעלות במדרגות, כשכולה רועדת מקור; שיניה נקשו למרות החום הלוהט ששרר בחוץ.

היא התעכבה לרגע קט על המדרגה האחרונה.

— תחשוב יפה, גאספאר — אמרה.

— גמרתי אומר — אמר קאדרוס.

הקארקונט חזרה לחדרה ונאנחה.

— מה גמרת אומר? — שאל הכומר.

— לספר לך הכל — השיב הלה.

— גם אני סבור, שזהו הדבר הטוב ביותר, שעליך לעשות — אמר הכומר; — לא משום שאני מעונין לדעת את הדברים, שאתה רוצה להסתיר ממני, אלא סוף סוף רצוי שתדריכני בהלקות העזבון לרצונו של בעל הצוואה.

— אני מקווה — ענה קאדרוס, ועל לחייו עלה סומק של תקווה ותאווה.

— אני מקשיב — אמר הכומר.

— חכה השיב קאדרוס. — עלולים להפריענו באמצע, וזה לא יהיה נעים. נוסף על כך, אין צורך, שמישהו ידע, כי אתה נמצא כאן.

הוא נגש לדלת הפונדק וסגר אותה, וליתר זהירות נעל אותה בבריח. הכומר התישב בפינה, כדי שישאר בצל והאור יאיר את פניו של איש־שיחו. הוא הרכין את ראשו, שילב את אצבעות ידיו ועשה את אזנו כאפרכסת. קאדרוס גשל לעצמו שרפרף והתישב מולו.

.18

הסיפור

— קודם כל — אמר קאדרוס — עלי לבקשך, אדוני, שתבטיח לי דבר אחד.

— מהו הדבר? — שאל הכומר.

— הבטיחני, שאם תשתמש פעם בפרטים, שאני עומד לגלות לך, לא יוודע, כי הם נמסרו לך על ידי, כי אלה, שאני עומד לספר לך עליהם, הם עשירים ובעלי־השפעה, ואם רק יגעו בי בקצה אצבעם, עלולים הם לשבור אותי.

— הירגע, ידידי — אמר הכומר — אני כוהן־דת, וכל הווידויים נשארים כמוסים בקרבי.

— זהו סיפור עצוב, אדוני — אמר קאדרוס בהניעו בראשו. — אתה ודאי יודע את ההתחלה.

— כן — אמר הכומר, — אדמונד סיפר לי את המאורעות עד הרגע, בו נעצר בפונדק קטן בקרבת מארסייל.

— ובכן, כאשר נאסר דאנטס, מיהר מר מורל להשיג ידיעות עליו. הן היו מעציבות. אבא דאנטס חזר לבדו לביתו, קיפל תוך בכי את בגד־החג שלו, במשך כל היום התהלך בחדרו, ובלילה לא שכב לישון. גרתי מתחת לדירתו ושמעתי אותו מהלך במשך כל הלילה. גם אני עצמי לא עצמתי עין, כה רב היה צערי בגלל האב המסכן, וכל אחד מצעדיו קרע את לבי.

— למחרת היום באה מרסדס למארסייל, כדי לבקש את חסדו של מר ווילפורט, אולם לא השיגה את מבוקשה. בעת ובעונה אחת הלכה לבקר אצל הזקן. כאשר ראתה את דכאונו וצערו ונוכחה לדעת כי לא עצם עין במשך כל הלילה ולא אכל מאומה, רצתה לקחתו אתה, כדי לטפל בו, אך הזקן סירב.

— לא — אמר — לא אעזוב את הבית, כי אותי אוהב ילדי המסכן מעל לכל, ואם יצא מכלאו, יבוא בריצה קודם כל אלי. מה יגיד, אם לא אחכה לו?

שמעתי כל זאת מן הפרוזדור, כי רציתי, שמרסדס תניע את הזקן ללכת אחריה. קול צעדיו, שהיה מהדהד במשך כל הימים מעל לראשי, לא נתן לי מנוחה אף לרגע אחד.

— אבל כלום לא עלית בעצמך אל הזקן, כדי לנחמו? — שאל הכומר.

— הוי, אדוני — השיב קאדרוס — אי אפשר לנחם אלא את אלה הרוצים להתנחם, אך הוא מאן להתנחם. נוסף לזה, איני יודע מדוע, אבל נדמה היה לי, כי הוא סולד לראותי. אולם באחד הלילות שמעתי את התיפחותו ולא יכולתי להתאפק ועליתי אליו. כאשר הגעתי לפתח, ראיתי, כי אין הוא בוכה

עוד, אלא מתפלל. לא אוכל לחזור, אדוני, על המלים המרטיטות־לב והתחנונים מעורדי־הרחמים, ש־יצאו מפיו: היה בהם יותר מיראת־שמים, יותר מכאב; ואני שאינני אדוק ואינני אוהב את הישועים, אמרתי לעצמי באותו יום: בר־מזל אני, שאני ערירי, ושאלוהים לא העניק לי ילדים, כי אילו הייתי אב לילד, והייתי מרגיש כאב דומה לזה של הזקן האומלל, לא הייתי מוצא, לא בזכרוני ולא בלבי, את כל הדברים, שהוא אמר לאדוניו, ועלי היה להטיל את עצמי הימה, למען לא אסבול עוד.

— אב מסכן — מלמל הכומר.

— מיום ליום גברה בדידותו: מזמן לזמן היו באים לבקר אצלו מר מורל ומרסדס, אך דלת חדרו היתה נעולה. ואם כי הייתי בטוח, שהוא נמצא בחדרו, לא היה עונה. באחד הימים, כאשר קיבל את פני מרסדס, בניגוד להרגלו, והנערה המסכנה, שהיתה בעצמה מיואשת מאוד, ניסתה לנחמו, אמר:

— האמיני לי, בתי, כי הוא מת; ובמקום שאנו נחכה לו, הוא מחכה לנו. אני מאושר מאוד, כי אני הזקן מכולכם, ועל־כן אראנו אנוכי הראשון.

דאנטס הזקן נשאר סוף־סוף לבדו. לא ראיתי עוד אלא מזמן לזמן בנא־אדם בלתי מוכרים לי, העולים אליו ויורדים אחר כך כשבידם חבילה, שהם מנסים להסתירה. הבנתי אז מה היו חבילות אלו: הוא מכר מעט־מעט את חפציו. לבסוף באו מים עד נפש. הוא היה חייב שכר־דירה בער שלושה חדשים. איימו עליו, שיזרקוהו מהדירה. הוא ביקש ארכה לשמונה ימים והשיגה. ידעתי פרט זה, כי בעל הבית נכנס אלי אחר שיצא ממנו.

במשך שלושת הימים הראשונים שמעתיו מהלך כרגיל; אבל ביום הרביעי לא שמעתיו עוד. מהרתי לעלות. הדלת היתה סגורה, אך בעד חור המנעול ראיתי, כי הוא חיוור מאוד ופניו רעים, והנחתי, שהוא חולה מאוד. שלחתי להודיע על כך למר מורל. אני עצמי מהרתי למרסדס. שניהם באו מיד. מר מורל הביא אתו רופא. הלה קבע דלקת הקיבה והמעים וציוה דייטה. לעולם לא אשכח את חיוכו של הזקן כאשר שמע את פקודת הרופא.

מאז היתה דלת חדרו פתוחה: פקודת הרופא שמשה לו אמתלה לא לאכול.

מפיו של הכומר נפלטה אנחה.

— סיפור המעניין אותך, לא כן, אדוני? — שאל קאדרוס.

— כן — ענה הכומר — הוא נוגע עד הלב.

— מרסדס מצאה בזקן שינוי חמור כל כך, עד כי רצתה להעבירו אליה, כפי שאמרה לעשות בפעם הראשונה. זו היתה גם דעתו של מר מורל, שרצה להעבירו בכוח. אבל הזקן פתח בצעקות כאלו, עד כי נבהלו. מרסדס נשארה למראשותיו. מר מורל יצא ורמז לקאטאלאנית, כי השאיר ארנק כסף על האח. אך בהסתמכו על פקודת הרופא, סרב הזקן לאכול. לבסוף, אחרי תשעה ימים של יאוש וצום, יצאה נשמתו של הזקן, כשהוא מקלל את אלה אשר גרמו לאסונו ואמר למרסדס:

— אם תראי פעם את אדמונד, אמרי לו, כי ברכתי אותו ברגע מותי

הכומר קם, עבר פעמיים על פני החדר וידו הרועדת אחזה בגרינו היבש.

— ואתה סבור, שהוא מת...

— מרעב... אדוני. מרעב — אמר קאדרוס, — אמת הדבר כשם שאנו שנינו הננו נוצרים.

הכומר נטל את כוס המים והריקה בלגימה אחת. עיניו היו אדומות, ועל לחייו עלה חיוורון.

אחר סיפר קאדרוס כיצד נערך כתב־ההלשנה על ידי דאנגלאר.

— אבל — שאל פתאום הכומר — אתה היית שם?

— נכון — אמר קאדרוס בקול חנוק — הייתי שם.

— ואתה לא התנגדת לשפלות זו? — שאל הכומר; — אם כן היית שותפם לדבר עבירה.

— אדוני — אמר קאדרוס — שניהם השקוני כל כך הרבה, עד שאיבדתי כמעט את הכרתי. ראיתי את הכל כאילו בעד ערפל. אמרתי כל אשר אדם במצב זה מסוגל לומר, אבל הם ענו לי, שאין זו אלא הלצה, ולא תהיינה כל תוצאות להלצה זו.

— הבנתי. ואתה הנחת להם לעשות כרצונם?

— כן, אדוני — ענה קאדרוס — ועל כן מיסרות אותי כליותי ביום ובלילה. לא אחת מכה אני על חטא, ביחוד משום שמעשה זה, היחידי, שבו מאשים אני את עצמי במשך כל ימי חיי, הוא ללא כל ספק הסיבה לצרותי. אני משלם עכשיו בעד רגע אחד של אהבה עצמית.

לרגע קט נשתררה דומיה. הכומר קם ממקומו והתחיל משוטט בחדר כשהוא שקוע במחשבות. אחר חזר למקומו וישב.

— פעמיים או שלוש הזכרת אדם בשם מורל — אמר. — מי היה אדם זה?

— זה היה בעל האניה „פרעה", שאצלו עבד דאנטס.

— ומהו התפקיד, ששיחק אדם זה בכל המעשה המעציב הזה? — שאל הכומר.

— תפקיד של אדם ישר, אמיץ־לב ונאמן, אדוני. פעמים רבות השתדל לטובת אדמונד. כאשר חזר הקיסר, כתב, התחנן, איים וכתוצאה מזה נרדף קשות בזמן הממלכה השניה, כבונאפארטיסט. עשרות פעמים בא אצל אבא דאנטס, כדי לקחתו אליו, וערב מותו השאיר על האח ארנק כסף, שבעזרתו שולמו כל חובותיו של המת וערכו את קבורתו.

— ומר מורל עודנו בחיים? — שאל הכומר.

— כן — אמר קאדרוס.

— ובכן, — אמר הכומר, — אדם זה ודאי נתברך על ידי אלוהים בעושר ובאושר?...

— הוא עומד על סף העוני, אדוני, וְיתר על כן: עוד מעט ויועטה קלון על שמו.

— הכיצד?

— כן — ענה קאדרוס. — אחרי עשרים וחמש שנות עבודה, לאחר שזכה במקום המכובד ביותר במסחר של מארסייל, נהרס מר מורל מיסודו. הוא הפסיד חמש אניות תוך שנתיים, שלש פעמים פשט את הרגל, ולא נותרה לו כל תקוה אלא באותה „פרעה", שעליה פקד דאנטס האומלל ואשר צריכה לחזור מהודו כשעל סיפונה מטען של זהורית ואניל. אם לא תגיע ספינה זו, ככל האחרות, הריהו אבוד.

— כלום יש לו אשה וילדים למסכן הזה? — שאל הכומר.

— כן, יש לו אשה, המתנהגת בכל כקדושה ממש. יש לו בת שעמדה להינשא לאדם, שאהבה אותו, אך משפחתו אינה מרשה לו לשאת צעירה שירדה מנכסיה. יש לו גם בן, סגן בצבא, אבל כל זה מגביר את כאבו במקום להשקיטו. אילו היה לבדו, היה מתאבד ושם קץ לכל.

— זה איום — מלמל הכומר.

— הנה כיצד משלם אלהים בעד המעשים הטובים, אדוני — אמר קאדרוס. — הנה אני, שמעולם לא עשיתי מעשה רע, פרט לזה שסיפרתי לך עליו, הנני שרוי בעוני. אחר שתמות אשתי המסכנה מקדחת, בלי שאוכל לעשות משהו למענה, אגוע מרעב, כשם שמת אבא דאנטס, בעוד שפרנאנד ודאנגלאר הם עשירים מופלגים.

— כיצד זה?

— ההצלחה האירה להם פנים, בעוד שגורלם של בני־אדם ישרים הוא רע.

— מה קרה לדאנגלאר המסית?

— מה קרה לו? הוא עזב את מארסייל; הוא התחיל לעבוד — לפי המלצתו של מר מורל, אשר לא ידע על פשעו — אצל בנקאי ספרדי. בזמן מלחמת ספרד קיבל על עצמו חלק של האספקה לצבא הצרפתי ועשה הון. בכסף הראשון התחיל מספסר בקרקעות והגדיל את הונו פי שלוש־ארבעה, ולאחר שנתלאמן מבתו של אותו בנקאי, נשא אלמנה, הגברת דה־נארגון, בתו של מר סרבייה, סוכן החצר של המלך. הוא היה למיליונר וקיבל את התואר בארון. עתה הוא הבארון דאנגלאר ויש לו בית ברחוב מון־בלאן, עשרה סוסים באורוותיו, ששה חדרנים בחדר ההמתנה, ואיני יודע כמה מיליונים בקופתו.

— ופרנאנד?

— לפרנאנד קרה משהו אחר.

— אבל איך יכול היה לעשות הון דייג קאטאלאני עני, חסר רכוש והשכלה? דבר זה נשגב מבינתי.

— ימים מספר לפני שובו של נאפוליאון היה פרנאנד חייב גיוס, הבורבונים נתנו לו מנוחה בשכונת הקאטאלאנים, אבל נאפוליאון חזר ופירסם

צו גיוס שלא מן המנין, ופרנאנד נאלץ לעזוב את המקום. גם אני יצאתי, אבל כיון שהייתי יותר מבוגר מפרנאנד ונשאתי את אשתי המסכנה, נשלחתי למשמר החופים בלבד. פרנאנד גויס לשרות פעיל, הגיע לגבול יחד עם גדודו והשתתף בקרב לין. בלילה שלאחר הקרב היה במשמר ליד חדרו של הגנרל, שקיים יחסים סודיים עם האויב. אותו לילה היה צריך הגנרל לעבור לאנגלים, הוא הציע לפרנאנד ללוותו: הוא הסכים, עזב את משמרתו והלך עם הגנרל.

המעשה אשר בגללו היה צריך פרנאנד לעמוד למשפט צבאי, אילו נשאר נאפוליאון על כסא המלוכה, שימש לו המלצה אצל הבורבונים. הוא חזר לצרפת כשעל כתפיו מתנוססים סימני־דרגה של סגן־משנה. וכיון שהגנרל, אשר הגיע לגדולה, לא שכח את חסדו, נתמנה לסרן בשנת 1823, בזמן מלחמת ספרד, בעת שדאנגלאר עשה את מעשי־הספסרות הראשונים שלו. פרנאנד היה ספרדי והוא נשלח למדריד, כדי לעמוד על הלך רוחם של בני עמו. הוא נפגש עם דאנגלאר, בא אתו בדברים, הבטיח לגנרל שלו תמיכה בקרב המלוכנים של הבירה ושל ערי השדה, קיבל הבטחות, נתן התחיבויות, הוביל את גדודו בדרכים, שרק הוא בלבד ידע אותן בתוך המעברים, שהמלוכנים שמרו עליהם, ולבסוף שירת בזמן המבצע הקצר הזה שירותים כאלה, עד שאחרי כיבוש טרוקאדו נתמנה שר גדוד וקיבל צלב של לגיון הכבוד ואת התואר של רוזן.

— איזה גורל, איזה גורל — מלמל הכומר.

— אבל עדיין אין זה הכל. לאחר שנסתיימה מלחמת ספרד נשקפה סכנה לעתידו של פרנאנד כתוצאה מהשלום הממושך, שעמד להשתרר באירופה. רק יוון התקוממה לתורכיה, ופתחה במלחמה על עצמאותה. כל העינים פנו לאתונה. לרחם על היוונים ולתמוך בהם — היה דבר שבאופנה. פרנאנד הגיש בקשה וקיבל את הרשות ללכת לשרת ביוון, אם כי הוסיף להיחשב כאיש הצבא הצרפתי. זמן קצר אחר כך נודע, שהרוזן מורסרף, זה היה שמו, נכנס לשירותו של עלי־פחה בדרגת מפקח כללי. עלי־פחה נרצח, אבל לפני מותו גמל על שירותיו לפרנאנד והניח לו סכום ניכר. פרנאנד חזר לצרפת, וכאן היה לגנרל.

— זאת אומרת שהיום ?... — שאל הכומר.

— היום — המשיך קאדרוס — יש לו בית נהדר בפאריז ברחוב הלדר 27.

— ומה גורלה של מרסדס ? — שאל — מסרו לי, כי נעלמה.

— נעלמה — אמר קאדרוס, — כשם שנעלמת השמש, כדי לזרוח למחרת היום במשנה זוהר.

— כלום גם לה האירה ההצלחה פנים ? — שאל הכומר בחיוך לגלגני.

— מרסדס היא עכשיו אחת הגבירות הנכבדות בפאריז — אמר קאדרוס.

— המשך — אמר הכומר — נדמה לי כאילו שמעתי חלום, אבל אני עצמי ראיתי דברים כה מוזרים, עד כי אלה, שאתה מספר לי עליהם, כמעט שאינם מפליאים אותי.

— מרסדס היתה מלאת יאוש אחרי המהלומה, שהונחתה עליה עם מאסרו של אדמונד. סיפרתי לך על השתדלויותיה אצל מר ווילפורט ועל מסירותה לאבא דאנטס. בתוך יאושה נפגעה פגיעה נוספת: היתה זו יציאתו של פרנאנד, שלא היה לה כל מושג על פשעו, והיא חשבה אותו לאח. פרנאנד יצא, והיא נשארה לבדה.

במשך שלושה חדשים הזילה דמעות. לא היו לה כל ידיעות מאדמונד או מפרנאנד, שום ידיד בקרבתה, מלבד הזקן, אשר נטה למות מרוב יאוש. באחד הערבים, אחר שישבה במשך כל היום כדרכה, בהצטלבות שתי הדרכים, המובילות ממארסייל לשכונת הקאטאלאנים, חזרה לביתה ברוח יותר נדכאת מאשר אי־פעם. פתאום נדמה היה לה, שהיא שומעת צעדים מוכרים. הדלת נפתחה, ולחדרה נכנס פרנאנד כשהוא לבוש מדי סגן־משנה.

מרסדס תפסה את ידיו של פרנאנד בהתרגשות, שנבעה מתוך ההרגשה, שאין היא עוד בודדת בעולם והיא רואה סוף סוף ידיד אחרי השעות הארוכות של עצבות ובדידות. ויש להודות בכך, שמעולם לא היה פרנאנד שנוא עליה. כל לבה של מרסדס היה שייך לאחר, אך הלה נעדר... נעלם... ייתכן, שלא היה עוד בחיים. לזכר מחשבה זו פרצה מרסדס בבכי ופרכה את ידיה מרוב יאוש, אולם מחשבה זאת, שהיתה דוחה אותה, כאשר היה מישהו מעלה אותה, היתה חוזרת מדי פעם ועולה במוחה. נוסף על כך, לא היה דאנטס הזקן חדל מלומר לה: „אדמונד שלנו מת, כי אילו היה בחיים, היה חוזר אלינו".

הזקן מת. אילו היה בחיים, ייתכן, שמרסדס לא היתה מעולם אשתו של אחר, כי היה מוכיח אותה על פניה בגלל אי־נאמנותה. פרנאנד הבין זאת. כאשר נודע לו דבר מותו של הזקן, חזר. הפעם היה כבר סגן. בזמן מסעו השני הזכיר למרסדס את אהבתו אליה. מרסדס בקשה ממנו, שיניח לה עוד ששה חדשים, כדי שתוכל לבכות את אדמונד.

ששה חדשים יותר מאוחר נערך טכס הנישואים בכנסית אקול.

— זו היתה אותה הכנסיה, שבה היתה צריכה להינשא לאדמונד — לחש הכומר — נשתנה רק החתן, ותו לא.

— מרסדס נישאה לו — המשיך קאדרוס — אולם, אם כי נראתה שקטה בעיני הכל, התעלפה שעה שעברה על פני ה„רזרבה", שם הוחג שמונה־עשר חודש לפני כן טכס אירוסיה עם זה, שאהבה נפשה גם עתה. פרנאנד היה יותר מאושר, אך גם נפשו לא היתה שקטה. ראיתיו באותה תקופה והוא פחד בלי הרף מפני שובו של אדמונד. הוא החל מיד בהכנות כדי להוציא את אשתו מאותו מקום, בחשבו כי שהותו ברובע הקאטאלאנים היתה כרוכה בסכנות ובזכרונות בלתי נעימים. שמונה ימים אחרי טכס הנישואים יצאו.

— ההוספת עוד לראות את מרסדס? — שאל הכומר.

— כן, בזמן מלחמת ספרד, בפרפיניאן, שם עזב אותה פרנאנד. היא עסקה אז בחינוכו של בנה.

הכומר נתחלחל.

— של בנה? — שאל.

— כן — ענה קאדרוס — של אלברט הקטן.

— אבל כדי לחנך את בנה — המשיך הכומר — הרי צריך היה, שהיא עצמה תהיה בעלת־השכלה. שמעתי מפיו של אדמונד, כי היא היתה בתו של דייג פשוט, היא היתה, אמנם, יפה, אך נבערת מדעת.

— הוי — אמר קאדרוס — הוא ידע, איפוא, את ארוסתו ידיעה מועטת. מרסדס יכלה להיות למלכה, אילו הושם הכתר על ראשן של היפות והמש־כילות ביותר בלבד. עשרה הלך וגדל, והיא גדלה יחד עם עשרה. היא למדה את אמנות הציור, ומוסיקה; היא למדה הכל. אני משוכנע, כי לא עשתה כל זה אלא כדי להעסיק את עצמה במשהו וכדי לשכוח את אדמונד. היא העסיקה את מוחה בדברים רבים כל כך, כדי ללחום בזה, שהיה טמון בלבה. אבל עתה — המשיך קאדרוס — אין כל ספק, שמצאה נוחם בעושר ובכיבודים. היא עשירה, היא רוזנת, ואף־על־פי־כן...

— מה? — שאל הכומר.

— אף על פי כן בטוח אני, שהיא אינה מאושרת — אמר קאדרוס.

— ומר ווילפורט? — שאל הכומר.

— הוא לא נמנה על ידידי. אותו לא הכרתי; לא היה שום קשר בינינו.

— אבל כלום אינך יודע מה עלה בחלקו. ומה היה תפקידו באסונו של אדמונד?

— לא; הנני יודע רק את זה, שזמן קצר לאחר שאסר את אדמונד, נשא לאשה את העלמה סאן־מראן, ומיד אחר כך עזב את מארסייל. אין ספק, שהמזל האיר לו פנים כלאחרים. קרוב לודאי, שהוא עשיר כדאנגלאר, מכובד כפרנאנד. רק אני, עיניך הרואות, נשארתי עני, אומלל ונשתכחתי מאלהים.

— טעות בידיך, ידידי — אמר הכומר — נדמה לפעמים, כי אלהים שכח, אבל הוא מופיע תמיד ברגע המתאים, והנה ההוכחה.

ובאמרו מלים אלו, הוציא הכומר את היהלום מכיסו והגישו לקאדרוס:

— קחהו, ידידי — אמר לו — קח יהלום זה, כי הוא שייך לך.

— איך זה, לי לבדי? — קרא קאדרוס. — אה, אדוני, האינך חומד לצון?

— צריך היה לחלקו בין ידידיו, אך לא היה לאדמונד אלא ידיד אחד, על־כן אין צורך לחלקו. קח יהלום זה ומכור אותו. הוא עולה חמשים אלף פראנקים.

— אה, אדוני — אמר קאדרוס בהושיטו בהססנות את ידו ובנגבו בידו השניה את הזיעה, שניגרה ממצחו; — הוי, אדוני, אל תחמוד לצון על חשבון אשרו או יאושו של אדם.

— יודעני אושר מהו ויאוש מהו, ולא אשחק להנאתי ברגשותיו של אדם, קחהו, איפוא, אבל כתמורה...

קאדרוס, אשר כבר נגע ביהלום, משך את ידו.

הכומר התחייך.

— כתמורה — המשיך — תן לי את התיק, העשוי משי אדום, אשר מר מורל השאיר על האח של דאנטס הזקן ואשר, כפי שאמרת לי, עדיין נמצא ברשותך.

תמהונו של קאדרוס גדל והלך. הוא ניגש לארון גדול עשוי עץ־אלוז, פתחו ונתן לכומר תיק ארוך, העשוי משי אדום וכמוש ואשר היה סגור בשתי טבעות נחושת, שהיו לפנים מוזהבות. הכומר נטלו ותמורתו נתן את היהלים לקאדרוס.

— הוי, אין זאת כי מלאך אתה, אדוני — קרא קאדרוס — שהרי למעשה לא ידע איש, שאדמונד נתן לך אבן זו ויכולת לשמור אותה ברשותך.

— אכן — אמר הכומר בלבו — אתה היית עושה זאת ללא כל ספק.

הכומר קם ממקומו, לקח את כובעו ואת כסיותיו, פתח בעצמו את בריח הדלת ויצא. הוא עלה על סוסו, נפרד בפעם האחרונה מהפונדקאי, אשר החוה קידות עמוקות, ויצא לדרכו באותו כוון, שממנו בא.

כאשר פנה קאדרוס אחורנית, ראה את קארקונט. פניה היו חיוורים וגופה רעד יותר מאשר אי־פעם.

— הנכון הוא כל זה ששמעתי? — שאלה.

— הוא נתן את היהלום רק בשבילנו — אמר קאדרוס, ודעתו כמעט שנטרפה עליו מרוב שמחה.

— כן.

— אמת ויציב, והנה הוא לפניך.

האשה התבוננה בו רגע קט; אחר אמרה בקול חנוק:

— ואולי הוא מזויף?

פניו של קאדרוס החוירו וברכיו פקו.

— מזויף — מלמל — מזויף, ולמה היה צריך אדם זה לתת לי יהלים מזויף?

— כדי לגלות את סודך בלי לשלם בעדו, טיפש.

לרגע קט מילא רעיון זה מבוכה את לב קאדרוס.

— הוי — אמר כעבור רגע, לקח לידו את כובעו ושמו על המטפחת האדומה, שהיתה כרוכה סביב ראשו — מיד נדע.

— ואיך זה?

— בבוקיר מתקיים היום יריד; הגיעו לשם צורפי זהב מפאריז. א״ד לשם ואראה להם את האבן. בינתיים שמרי על הבית. אחזור תוך שעתיים.

קאדרוס התפרץ מן הבית והחל רץ לכוון הפוך מזה, שממנו בא האלמוני.

— חמשים אלף פראנקים — מלמלה קארקונט, כאשר נשארה לבדה — זה אמנם סכום... אבל אין זה הון.

19.

רשימות בתי־הסוהר

למחרת היום הופיע אצל ראש עירית מארסייל איש כבן שלושים ושתים שנה, לבוש מעיל כחול, מכנסים עשויי צמר נאנקין וחזיה לבנה, שהליכותיו ומבטו היו כאלה של בריטי.

— אדוני — אמר לו — הנני סוכנה של חברת „תומסון את פרנץ" ברומא. זה עשר שנים מקיימים אנו יחסים עם חברת מורל ובנו במארסייל. הכנסנו קרוב למאה אלף פראנקים לעיסקם, ואין אנו פטורים מדאגה, מאחר שאומרים, כי הם עומדים לפני פשיטת־רגל. הגעתי במיוחד מרומא, כדי לבקש ממך ידיעות על חברה זו.

— אדוני — השיב לו ראש העיר — ידוע לי יפה, כי מזה ארבע או חמש שנים מלווים אסונות את מר מורל: הוא איבד בזו אחר זו ארבע או חמש ספינות. שלוש או ארבע פעמים פשט את הרגל, אבל אין זה מעניני — אם כי חייב לי כעשרת אלפים פראנקים — למסור ידיעות כלשהן על מצב רכושי. שאל אותי כראש עיר, מה דעתי על מר מורל, ואענה לך, כי זה אדם ישר ונאמן, שמלא עד עתה את כל התחיבויותיו בדיוק נמרץ. זהו כל מה שאני יכול לומר לך, אדוני. אם ברצונך לדעת יותר, אנא פנה למר בוביל, המפקח של בתי־הסוהר רחוב נואיי מספר 15. לפי מיטב ידיעותי, הכניס הלה מאתים אלף פראנקים לעיסקו של מר מורל, ואם יש באמת יסוד לחשוש, כיון שחיבו עולה בהרבה על חובי שלי, תשיג אצלו את הידיעות המבוקשות.

נראה היה כי האנגלי מעריך עדינות בלתי־רגילה זו. הוא נפרד ממנו והלך לרחוב נואיי.

מר דה בוביל ישב בחדר־עבודתו. כשראה אותו האנגלי, עשה תנועת־הפתעה, שגילתה, כי אין זו הפעם הראשונה שהוא רואה לפניו אדם זה.

בקור־רוח האפיינים לבני־עמו הציג האנגלי באותן מלים אותה שאלה, שהציג לפני כן לראש עירית מארסייל.

— הוי, אדוני — קרא מר בוביל — אין לי אלא לומר, כי חששותיך מבוססים מאוד, ואתה רואה לפניך אדם שקוע ביאוש. הכנסתי מאתים אלף פראנקים לעיסקות של מר מורל: מאתים אלף פראנקים אלו היו הנדוניה של בתי, שקויתי להשיאה בעוד חמשה־עשר יום; את מאתים אלף הפראנקים האלה הייתי צריך לקבל, מאה אלף בחמשה־עשר להודש זה, ומאה אלף — בחמשה־עשר לחודש הבא. הודעתי למר מורל על רצוני, שהפרעון ייעשה

בדייקנות, והנה בא אלי רק לפני מחצית השעה, כדי להודיעני, שאם ספינתו „פרעה" לא תחזור עד החמשה־עשר בחודש, לא יוכל לשלם לי את חובי.

— נראה היה כאילו האנגלי שוקל בדעתו, אחר אמר:

— חוב זה ממלא, איפוא, אותך חששות?

— אני רואה אותו כאבוד.

— ובכן, אני מוכן לקנות אותו אצלך.

— אתה?

— כן, אני.

— אבל ודאי בהנחה גדולה?

— לא, במחיר של מאתים אלף פראנקים; חברתנו — הוסיף האנגלי בחיוך — אינה עושה עסקים מסוג זה.

— ואתה משלם?

— טבין ותקילין.

האנגלי הוציא מכיסו חבילת שטרות, שהיה בה ודאי סכום כפול מזה, שמר בוביל עמד להפסיד. נצנוץ של שמחה חלף על פניו של מר בוביל; בכל זאת כבש את יצרו ואמר:

— אדוני, עלי להזהירך, כי לפי כל הסימנים, לא תקבל אלא ששה אחוזים מסכום זה.

— אין זה מענין אותי — השיב האנגלי. דבר זה מענין את חברת „תומסון את פראנץ" שבשמה אני פועל. יתכן, שהיא מעונינת להחיש את פשיטת־הרגל של חברה מתחרה. אבל אחת אני יודע, אדוני, כי אני מיכן למנות לידך סכום זה תמורת השטרות; אני מבקש ממך רק דמי־עמילות.

— ודאי, אדוני, הרי זה צודק — קרא מר בוביל. — דמי־העמילות הם כרגיל אחוז ומחצה; הרוצה אתה שני אחוזים או למעלה מזה?

— אדוני — ענה האנגלי בצחוק — אני נוהג כחברתי; איני עושה עסקים מסוג זה. אולם דמי־העמילות שלי הם מסוג אחר לגמרי.

— הגד איפוא, אדוני, אני מקשיב.

— אתה הנך מפקח בתי־הסוהר? — שאל.

— למעלה מארבע־עשרה שנה.

— ואתה מנהל רשימות של מאסרים ושחרורים?

— ודאי.

— וברשימית אלו ישנן גם הערות, הנוגעות לאסירים.

— לכל אסיר יש תיק משלו.

— ובכן אדוני, אני חונכתי ברומא על ידי כומר מסכן, אשר נעלם לפתע פתאום. נודע לי אחר כך, כי הוא עצור במצודת איף, וַהייתִי רוצה לקבל כמה פרטים על מותו.

— מה היה שמו?

— אבא פאריה.

— הוי, אני זוכר אותו יפה — קרא מר בוביל — הוא היה מטורף.

המפקח סיפר לו אז, כי אחרי מותו של הכומר, תפס אחד האסירים בשם דאנטס את מקומו של המת. כך קיוה אותו דאנטס להימלט, אך הוא הוטל הימה, וללא ספק טבע. אחר עברו לחדר, שבו היו מסודרים תיקיהם של האסירים. המפקח הושיב את האנגלי בכורסתו, הניח לפניו את התיק של מצודת איף והרשה לו לדפדף בו כאות־נפשו, בעוד שהוא החל קורא בעתונו.

האנגלי מצא ללא קושי את התיק, הנוגע לאבא פאריה. אחר שעיין ברשימות על הכומר, המשיך לדפדף בתיק, עד שהגיע לרשימות על אדמונד דאנטס. כאן מצא כל דבר במקומו; את כתב־המלשינות, החקירה, בקשתו של מורל והערתו של דה־ווילפורט. הוא קיפל בשקט את כתב־ההלשנה ושם אותו בכיסו, קרא את דין־וחשבון החקירה, והבחין, כי לא הוזכר בו שמו של דה נוארטייה, עבר על הבקשה, שנכתבה ע״י מורל ב־10 באפריל 1815, בה הפריז בהתאם לעצת התובע המלכותי, ובשים לב לעובדה, ששלט אז נאפוליאון, בתיאור השירותים, שדאנטס עשה למען המלכות. אז הבין את הכל. בקשה זו לנאפוליאון, שנשמרה על ידי ווילפורט, הפכה בימי המלכות השניה לנשק איום בידי התובע המלכותי. הוא לא התפלא, איפוא, כאשר מצא, בהוסיפו לדפדף, את ההערה הבאה על חשבונו:

אדמונד דאנטס: בונאפארטיסט מושבע, נטל חלק פעיל בשובו של הקיסר מהאי אלבה.

יש להחזיק אותו בבדידות גמורה ותחת שמירה מעולה ביותר.

מתחת לשורות אלו נרשם בכתב־יד אחר:

„בשים לב להערה מלמעלה, אין מה לעשות!״

רק לאחר שהשווה את כתב־היד של ההערה עם זה של האישור, שנכתב מתחת לבקשתו של מורל, בא לכלל דעה, כי בשני המקומות נכתבו הדברים ביד אחת, כלומר: בזו של ווילפירט.

מה שנוגע להערה הסופית, הבין האנגלי, שנרשמה ודאי על ידי מפקח אחר, אשר גילה ענין־מה במצבו של דאנטס, אך למראה הרשימה נבצר ממנו לעשות משהו לטיבתו.

מתוך נמוס וכדי לא להפריע את תלמידו של אבא פאריה בחיפושיו, התרחק המפקח וקרא ב„דגל הלבן״. הוא לא ראה, איפוא, שהאנגלי קיפל והכניס לכיסו את כתב־ההלשנה, שנערך על ידי דאנגלאר בסוכת ה„רזרבה״ ושנחתם בחותמת הדאר של מארסייל, בתאריך 27 בפברואר, שעה שש בערב.

— תודה — אמר הלה בסגרו ברעש את התיק. — מצאתי את אשר חיפשתי; עתה עלי לקיים את הבטחתי: ערוך לי העברה של חובך, אשר בהעברה זו, שקבלת את הסכום, ואמנה לידיך את הכסף.

הוא מסר את מקומו ליד שולחן־הכתיבה למר בוביל, שהתישב וערך

במהירות את ההעברה המבוקשת, בעוד שהאנגלי מנה את שטרות־הבנק על שפת ארגז־התיקים.

20.

בית מורל

בבית מורל שררה עתה אוירה דחוסה. במקום הנוחיות והאושר, שהורגשו בכל מקום בהשפעת העסק הפורח והמשגשג; במקום הדמויות העליזות של הפקידים הטרודים, שהיו חולפים על פני המסדרונות; במקום החצר המלאה חבילות, שקריאות וקולות צחוק של הסבלים היו מהדהדים בה, — שלטו בכל עצבות ודומית־מות. במסדרון הריק ובחצר השוממת נשארו מכל הפקידים הרבים, אשר היו לפנים ממלאים את המשרדים, שנים בלבד: האחד היה צעיר כבן עשרים־וארבע, עמנואל ריימונד, שאהב את בתו של מר מורל ונשאר בעסק למרות מאמציהם של הוריו להוציאו משם, והשני היה קופאי זקן, שתום־עין, שכונה בשם „קוקלס".

קוקלס נשאר בשירותו של מר מורל. הוא היה טוב־לב, ארך־אפים, מסור, אך בלתי מוכן לוויתורים בשטח החשבון — הנקודה היחידה, שהיה מוכן לעמוד בה בפני העולם כולו, ואפילו בפני מר מורל עצמו.

מהמשרד והמחסן ערקו הסוכנים והפקידים, שמצאו את פרנסתם בעסקו של בעל האניה. קוקלס ראה אמנם, שהם מתרחקים, אך לא עלה בדעתו למסור לעצמו דין־וחשבון על סיבת צאתם. הכל התבטא אצלו בשאלה של ספריות, ובמשך עשרים שנות שהותו בבית מורל ראה תמיד כיצד מבצעים את התשלומים בדיקנות כזאת, עד כי לא יכול להעלות על דעתו, שדייקנות זו עלולה להיפסק. ואכן עד אותו זמן לא קרה דבר, שיפגע בבטחונו של קוקלס. התשלומים בסוף החודש בוצעו בדייקנות קפדנית. קוקלס מצא טעות של שבעים סנט בחשבינו של מר מורל, ובאותו יום החזיר את העודף של ארבעה־עשר סנט למר מורל, אשר נטל אותם בחיוך נוגה, שמט אותם לתוך מגרה, שהיתה כמעט ריקה, ואמר:

— טוב, קוקלס, הנך פנינה בין הקופאים.

קוקלס יצא מעל פניו מרוצה מאוד, כי שבח מפיו של מר מורל נצם לקוקלס יותר מפרס של חמשים שקלי־זהב.

אבל מאז סוף חודש זה עברו על מר מורל שעות איומות. כדי לעמוד בהתחיבויותיו, אסף את כל אמצעיו, וכיון שפחד, שמא תופיע במארסייל השמועה על מצבו הדחוק, נסע לשוק בבוקר כדי למכור כמה תכשיטים, שהיו

שייכים לאשתו ובתו, וחלק מכלי־הכסף שלו. לאחר שהביא קרבן זה, מילא גם בית מורל אחר התחייבויותיו בכבוד, אבל הקופה נשארה ריקה לחלוטין. נותני האשראי, שנבהלו בגלל השמועות שהתהלכו, נסוגו ברגש האהבה העצמית הרגילה. ואולם כדי שיוכל לשלם את מאת אלף הפראנקים ב־15 לחודש למר בוביל ואת מאת האלף האחרים, שמועד פרעונם חל ב־15 לחודש הבא, לא היתה לה"ר מורל אלא התקוה לשובה של האניה „פרעה".

אבל אניה אחרת, שעזבה בדומה ל„פרעה" את קלקוטה, כבר הגיעה לפני חמשה־עשר יום, בעוד שמ„פרעה" לא היתה כל ידיעה.

למחרת היום הופיע שליחה של החברה „תומסון את פראנץ" אצל מר מורל. הוא נתקבל על ידי עמנואל. הצעיר, שהיה נבהל למראה כל אדם חדש, כי כל פנים חדשות בישרו הופעת בעל־חוב חדש, שהיה בא לדבר עם מנהל העסק, רצה לחסוך לבעליו את אי־הנעימות של ביקור זה. הוא התחיל חוקר ודורש את האורח; אבל הלה אמר, כי אין לו מה לומר לעמנואל וכי הוא רוצה לדבר עם מר מורל אישית. עמנואל נאנח וקרא לקוקלס. זה הופיע, והצעיר ציוה לו להוביל את הזר למר מורל. במדרגות פגשו בצעירה בת שבע־עשרה, שהסתכלה בזר בחרדה.

— האם מר מורל נמצא בחדר־עבודתו, העלמה יוליה? — שאל הקופאי.

— כן — אמרה הצעירה בהיסוס. היא הורתה לקוקלס להודיע לאביה על בוא האדון.

— אין כל תועלת להודיע על בואי, גברתי — אמר האנגלי — כי מר מורל אינו יודע את שמי. יספיק, אם אדם זה יגיד, שהנני הסוכן הראשון של בית „תומסון את פראנץ" ברומא, שאתו מקיים אביך יחסים.

פניה של הצעירה החוירו, והיא המשיכה לרדת, בעוד שקוקלס והזר הוסיפו לעלות. היא נכנסה למשרד, בו נמצא עמנואל, וקוקלס פתח בעזרת מפתח דלת, שהיתה קבועה בפינת המדרגות אשר בקומה השניה, הכניס את הזר לתוך פרוזדור, פתח דלת שניה ונתן לאורח אות, שהוא יכול להיכנס. האנגלי מצא את מר מורל ליד שולחן, כשהוא מחויר מדי הסתכלו בטורים המבהילים של הפנקס, בו היו רשומים חובותיו.

כשראה את הזר, סגר מר מורל את הפנקס, קם ממקומו והגיש לו כסא. אחר חזר למקומו. ארבע־עשרה שנים שינו שינוי רב את איש העסקים הישר, אשר היה ביום מאסר דאנטס כבן שלושים ושש, ועתה התקרב לגיל חמישים. שערו הלבין, מצחו נחרש קמטים מרוב דאגות, ומבטו, שהיה לפנים כה חודר ונוקב, הפך עמום ומהסס. האנגלי הסתכל בו בהבעת סקרנות מהולה התעניינות.

— אדוני — אמר מורל, שמבט זה הגביר את הרגשת אי־הנוחיות שלו — רצית לדבר אתי?

— כן, אדוני. אתה יודע ודאי בשם מי באתי.

— בשם בית „תומסון את פראנץ", כך אמר לי מכל מקום, הקופאי שלי.

— נכונים היו דבריו, אדוני. בית „תומסון את פרנץ" צריך היה לשלם בצרפת במשך החידש הזה והבא שלוש מאות—ארבע מאות אלף פראנקים, ומאחר שהוא יודע את דייקנותך הקפדנית, אסף את כל השטרות בחתימתך, שהיה בכח למצוא, והטיל עלי, כי כל אימת שיחול פרעונו של שטר כלשהו, אקבל אצלך את הכסף ואשתמש בו.

אנחה כבדה נפלטה מפיו של מורל, והוא העביר את ידו על מצחו מכוסה הזיעה.

— ובכן, אדוני — שאל מורל — מצויים בידך שטרות בחתימת ידי?

— כן אדוני, בסכום ניכר למדי.

— מה הסכום? — שאל מורל, והשתדל לשוות לקולו נעימה של בטחון.

— הנה קודם כל — אמר האנגלי בהוציאו מכיסו חבילת ניירות־העברה של מאתים אלף פראנקים — המאשר אתה, שהנך חייב סכום זה למר בוביל, המפקח על בתי הסוהר?

— כן אדוני; הוא השקיע סכום זה אצלי, זה חמש שנים כמעט, ברבית של ארבעה אחוזים ומחצה.

— ואתה חייב להחזיר את הסכום...

— מחציתו האחת בחמשה־עשר לחודש זה, ומחציתו הנותרת — בחמשה־עשר לחודש הבא.

אכן כך הוא. הנה גם שלושים ושנים אלף וחמש מאות פראנקים בסיף חודש זה: אלה הם שטרות, שנחתמו בידיך והועברו לפקודתנו על ידי צד שלישי.

— אני מכיר בהם — אמר מורל, וסומק של בושה עלה על פניו בגלל המחשבה, שבפעם הראשונה בחייו לא יהיה אולי ביכולתו לכבד את חתימתו. — האם זה הכל? — שאל.

— לא, אדוני. עוד יש אצלי לסוף חודש זה שטרות, שהועברו אלינו על ידי חברת פאסקאל ועל ידי בית ווילד וטורנר במארסייל, קרוב לחמישים וחמישה אלף פראנקים; סך הכל: מאתים ושמונים ושבעה אלף וחמש מאות פראנקים.

חרדה תקפה את האומלל לשמע דברים אלה.

— מאתים ושמונים ושבעה וחמש מאות פראנקים — חזר ואמר בלחש.

— כן, אדוני — ענה האנגלי — אולם לא אסתיר מפניך, מר מורל, כי על אף ישרך ללא דופי עד כה, מתהלכות שמועות במארסייל, שאין ביכלתך לעמוד בהתחייבויותיך.

לשמע דברים אלה ההווירו פניו של מורל.

— אדוני, — אמר — למעלה מעשרים וארבע שנים חלפו מאז קיבלתי מידי אבי את העסק, שהוא עצמו ניהל במשך שלושים וחמש שנה. עד כה לא הוחזר שום שטר בחתימת מורל ובנו לקופה, בלי שנפרע.

— כן, הדבר ידוע לי — ענה האנגלי — אבל כדבר איש־כבוד לאיש־בעל־כבוד, נדבר גלויות. התפרע שטרות אלה באותה דיקנות?

מורל התחלחל והתבונן באדם, שדיבר אליו.

— לשאלות שהוצגו בכנות כזו — אמר — צריך להשיב בצורה כנה. כן, אדוני, אשלם, אם, כפי שהנני מקוה; תגיע אניתי בשלום. כי בואה יחזיר לי את האשראי, אשר נגזל ממני על ידי האסונות, שתכפו ובאו בזה אחר זה; אבל אם חס־וחלילה תגרום לי האניה „פרעה", אותו מקור עזרה אחרון, שלו אני מייחל, אכזבה...

דמעות נראו בעיניו של בעל־האניה המסכן.

— ובכן — שאל איש שיחו — אם מקור עזרה אחרון זה יאכזב אותך?..

— אדוני — המשיך מורל — דבר אכזרי הוא להביע זאת... אבל מאחר שכבר התדגלתי לאסון, צריך שאתרגל לחרפה. אני סבור, שאאלץ לדחות את תשלומי.

— האין לך ידידים, היכולים לעזור לך במצב זה?

חיוך עצוב עלה על פניו של מורל.

— בעניני עסקים, אדוני — אמר — אין לאדם ידידים. אין לאדם אלא אנשים, שאתם הוא עומד בקשרי מסחר.

— נכונים דבריך — מלמל האנגלי. — אין לך, איפוא, אלא תקוה אחת ויחידה?

— רק אחת!

— ואם תקוה זו תכזיב...

— אהיה אבוד, אדוני, אבוד לחלוטין.

— שעה שהלכתי אליך, נכנסה ספינה לנמל.

— הדבר ידוע לי, אדוני. זוהי הספינה „ז'ירונד" מבורדו. גם היא הגיעה מהודו, אבל אין היא שלי.

— יתכן שידוע לה משהו על „פרעה" והיא מביאה לך חדשות.

— איחור זה אינו טבעי; „פרעה" הפליגה מקאלקוטה ב־5 בפברואר: זה למעלה מחודש, שהיתה צריכה להגיע הנה.

— מה זה? — שאל האנגלי בעשותו אזנו כאפרכסת — מה פירושו של רעש זה?

— הוי, אלי, אלי — קרא מורל ופניו החוירו. — מה עוד קרה?

ואמנם נשמעו רעש וצעקות כאב בחדר המדרגות. מורל גם ממקומו, כדי ללכת לפתוח את הדלת, אך כוחותיו עזבוהו, והא צנח בכורסתו.

שני הגברים נשארו לשבת זה מול זה. מורל רעד בכל אבריו, ואילו הזר הסתכל בו בארשת רחמים. הרעש נפסק, ואף על פי כן אפשר היה לנחש, כי מורל מצפה למשהו. מפתח הוכנס לחור המנעול של הדלת הראשונה ונשמעה חריקת הדלת המסתובבת על ציריה.

— רק בידי שני אנשים בלבד מצוי המפתח של דלת זו — מלמל מורל — לקוקלס ויוליה.

ברגע זה נפתחה הדלת השניה, ועל הסף הופיעה הצעירה, כשפניה חיורים ודמעות ניגרות על לחייה. מורל קם ממקומו כשכל גופו רועד ונשען על כורסתו, כי לא היה בו כוח כדי לעמוד על רגליו.

— הוי, אבא — אמרה הצעירה כשהיא פורכת את ידיה — סלח לבתך על שעליה לבשר רעות.

מורל החויר; יוליה הטילה את עצמה לתוך זרועותיו.

— הוי אבא, אבא — אמרה — חזק!

— ובכן טבעה „פרעה"? — שאל מורל בקול חנוק.

הצעירה לא ענתה דבר, כי אם הנידה בראשה לאות תשובה.

— והצוות? — שאל מורל.

— ניצל — אמרה הצעירה — ניצל על ידי הספינה מבורדו, שנכנסה זה עתה לנמל.

מורל נשא את ידיו לשמים בהבעת השלמה עם גורלו ותודה עמוקה.

— תודה לך, אלהי — אמר מורל — על שלא פגעת באיש זולתי.

למרות אופיו הקר של האנגלי, נצנצה דמעה בעיניו.

— היכנסו — אמר מורל — היכנסו אני משער, שכולכם נמצאים ליד הדלת.

אך אמר מלים אלו — וגברת מורל נכנסה כשהיא ממררת בבכי. אחריה בא עמנואל; מאחוריהם, בפרוזדור, נראו דמויותיהם הגסות של שבעה־שמונה מלחים, ערומים למחצה. למראה אנשים אלה נתחלחל האנגלי. הוא עשה תנועה כאילו רצה להתקרב אליהם. אך נעצר ואף ניצב בפינה האפלה והמרוחקת ביותר של חדר־העבודה. הגברת מורל התישבה בכורסה, נטלה את ידו של בעלה לתוך ידיה.

— כיצד קרה הדבר? — שאל מורל.

— גש, פנלון — אמר הצעיר — וספר את המאורע.

מלח זקן, שזוף שמש של הקו־המשוה, צעד קדימה בגלגלו בין אצבעותיו את השרידים של כובע.

— שלום, מר מורל — אמר, כאילו עזב את מארסייל אמש והגיע מאקס או מטולון.

— שלום, ידידי — אמר בעל האניה, ולא יכול להסתיר את חיוכו על אף דמעותיו — אבל היכן רב־החובל?

רב־החובל נשאר חולה בפאלמה. אם ירצה השם, לא יקרה לו דבר. ותראהו בעוד ימים מספר בריא ושלם כמוך וכמוני.

— ספר הכל, פנלון — אמר מורל.

פנלון העביר את טבק הלעיסה מלחיָו הימנית לשמאלית, כיסה את פיו

בידו, פנה אחורה, פלט אל הפרוזדור למרחוק יריקה שחורה, נטה רגל אחת קדימה, והחל מספר, כשהוא מתנדנד על ירכיו, כיצד טבעה „פרעה" בין הכף הלבן לכף בויאדור. המלחים ניצלו, אך במשך שלושה ימים לא בא אוכל לפיהם, וכבר עמדו להפיל פור ביניהם, מי מהם ישמש מאכל לחבריו. לשמחתם נראתה מרחוק האניה „ז'ירונד". הם אותתו לה, והיא הבחינה בניצולים, התקרבה אליהם והעלתה אותם לסיפונה.

כאשר סיים פנלון את סיפורו, אמר מר מורל:

— קוקלס, שלם מאתים פראנקים לכל אחד מאנשים אמיצים אלה. בזמן אחר, ידידי — המשיך מורל — הייתי מוסיף לכל אחד מהם הענקה של מאתים פראנקים, אבל מצבי קשה, ידידי, ומעט הכסף שנשאר לי, אינו שייך לי עוד. סלחו לי איפוא, ואל תשמרו לי טינה על כך.

פנלון עשה העויה של המיה, פנה לחבריו, החליף אתם כמה מלים וחזר.

— מר מורל, חברי אומרים, שלעת עתה יספיקו לכל אחד מהם חמישים פראנקים.

— תודה, ידידי, תודה — קרא מר מורל, כי דברים אלה נגעו ללבו — לב־זהב לכם, אבל קחו, קחו, ואם תמצאו משרה טובה, קבלוה, אתם חפשיים.

דבריו האחרונים עשו רושם כביר על הימאים הישרים. הם הסתכלו זה בזה במבטים נבוכים.

— איך זה, מר מורל — אמר פנלון בקול חנוק — מדוע מפטר אתה אותנו? כלום אינך מרוצה ממנו?

— לא, ילדי — אמר בעל האניה — לא, לא יהו הדבר, בדיוק להיפך. אין אני מפטר אתכם. אבל אין לי עוד ספינות, אין לי עוד צורך במלחים.

— אם אין ספינות — אמר פנלון — תצוה לבנות בשבילך, ואנו נחכה. תודה לאל, יודעים אנו עבודה בספינה מהי.

— אין לי עוד כסף לבניית ספינות חדשות — אמר בעל־האניה בחיוך נוגה. — לא אוכל איפוא לקבל את הצעתכם, למרות כל הנדיבות שבה.

— ובכן, אם אין לך כסף, אין צורך, שתשלם לנו.

— די, די, ידידי — אמר מורל, בנסותו להתגבר על התרגשותו.

— לכו בבקשה. ניפגש שוב בזמנים יותר טובים. עמנואל — הוסיף בעל האניה — לווה אותם ודאג לכך, שרצוני יקויים.

הוא נתן אות לקוקלס, שהלך הראשון. המלחים הלכו בעקבות הקופאי, ועמנואל — אחריהם.

— עתה — אמר בעל האניה לאשתו ולבתו — צאנה מכאן לזמן מה; עלי לדבר עם אדון זה.

הוא הראה בעיניו על נציג החברה „תומסון את פראנץ'", שעמד במשך כל הזמן ללא תנועה בפינתו. שתי הנשים נשאו עיניהן אל הזר, שנשכח על

ידיהן כליל, ויצאו מהחדר. לפני צאתה הטילה הצעירה מבט מלא תחנונים, והוא השיב לה בחיוך.

— ובכן, אדוני — אמר מורל וצנח בתוך כורסתו — ראית הכל, שמעת הכל, ואין לי עוד מה לגלות לפניך.

— ראיתי אדוני, — אמר האנגלי — שפגע בך אסון נוסף, ועובדה זו מחזקת את רצוני להיות לך לעזר. הנני אחד מבעלי החובות העיקריים שלך, הלא כן? — המשיך הזר.

— הנך על כל פנים בעל־חוב, שאת שטרותיו עלי לפרוע במועד הקרוב ביותר.

— ההיית רוצה בארכה, כדי לפרוע את החוב?

— ארכה היתה יכולה להציל את כבודי, וממילא גם את חיי.

— כמה אתה מבקש?

מורל היסס.

— חדשיים — אמר.

— טוב — אמר הזר — אני נותן לך שלושה.

— אבל כלום סבור אתה, שחברת „תומסון את פרנץ'"...

— הירגע אדוני, אני אחראי לכך. היום ה־5 ביוני.

— כן.

— החלף לי את כל השטרות האלה ל־5 בספטמבר; וב־5 בספטמבר, בשעה אחת עשרה בבוקר (שעון הקיר הראה בדיוק ברגע זה את השעה האחת־עשרה) אופיע אצלך.

— אחכה לך, אדוני — אמר מורל — וחובך ישולם או שלא אהיה בין החיים.

המלים האחרונות נאמרו בלחש, עד כי נבצר מהזר לשמוע אותן. השטרות הוחלפו, הקודמים נקרעו ועתה היו לכל הפחות לבעל־האניה המסכן שלושה חדשים, כדי לקבץ את אמצעיו האחרונים. האנגלי קיבל את הבעות התודה בקור הרוח האפייני לבני־עמו ונפרד ממורל, שליווה אותו עד הפתח בברכותיו. בחדר המדרגות נתקל ביוליה.

— הוי אדוני! — — אמרה ופרכה את ידיה.

— גברתי — אמר הזר — באחד הימים תקבלי מכתב חתום... מלאי מלה במלה אחר כל מה שיכתב במכתב זה, אם כי תכנו יראה בעיניך מוזר.

— כן, אדוני — השיבה יוליה.

— המבטיחה את לי לעשות כן?

— אני נשבעת לך.

— טוב, להתראות גברתי. השארי תמיד נערה טובה וצנועה כפי שהנך, ואני מקוה, כי אלוהים ישלם לך כגמולך ויתן לך את עמנואל לבעל.

קריאה קלה נפלטה מגרונה של יוליה, היא הסמיקה ונאחזה במשענת

לבל׳ תיפול. הזר המשיך בדרכו באותתו אליה מרחוק. בחצר פגש בפנלון, אשר החזיק שטר של מאה פראנקים בכל אחת מידיו, ונראה היה, שהוא עדיין מהסס לקחתם.

— בוא הנה, ידידי — אמר לו — דבר לי אליך.

21׳

החמשי בספטמבר

ארכה זו, שהוענקה על ידי נציג החברה „תומסון את פראנץ״, ברגע שמורל ציפה לכך פחות מהכל, נראתה בעיני בעל האניה המסכן כאחז׳ מאותם המפנים המבשרים לאדם, כי הגורל נלאה סוף סוף להתעלל בו. באותו יום סיפר את אשר קרה לו לבתו, לאשתו ולעמנואל, ותקוה מועטת, חזרה למשפחה. אבל לרוע מזלו היו למורל ענינים לא רק עם חברת „תומסון את פראנץ״, שגילתה כלפיו יחס כה אדיב. כאשר העמיק לחשוב, לא הבין אפי׳לו את סיבת התנהגותה הנדיבה של חברת „תומסון את פראנץ״ כלפיו; הוא הסביר לעצמו רק על ידי שיקול אנוכיי: מוטב לסייע לאדם, החייב קריב לשלוש מאות אלף פראנקים, ולקבלו כעבור שלושה הדשים מלהחיש את חורבנו ולקבל רק ששה או שמונה אחוזים מהכסף.

לרוע מזלו, לא נהגו כך כל שאר הנושים של מורל, בין מתוך טינה או מתוך חוסר מחשבה. השטרות, שנחתמו על ידי מורל, הוגשו לקופה בדיקנות ובקפדנות, אך הודות לארכה, שהוענקה על ידי האנגלי נפרעו על ידי קוקלס בו במקום. קוקלס המשיך, איפוא, בשלותו הנבואית. רק מורל לבדו ראה באימה, כי אם יצטרך לפרוע ב־15 את חמשים אלף הפראנקים של בוביל, וב־30 — את שלושים ושנים אלף וחמש מאות הפראנקים, יהיה אבוד.

דעתם של כל חוגי המסחר במארסייל היתה, כי אחרי הכשלונות, שבאו בזה אחר זה, לא יוכל מורל להחזיק מעמד. מה רב היה איפוא תמהונם, כאשר נוכחו לדעת בסוף החודש, כי כל השטרות נפרעו בדיקנות הרגילה. אף־על־פי־כן לא חזר האמון אליו בגלל עובדה זו, והכל דחו פה אחד עד סוף חודש הבא את פשיטת הרגל של בעל האניות האומלל.

במשך כל החודש עשה מורל מאמצים נואשים, כדי לאסוף את כל אמצעיו. מורל ניסה לתת שטרות לתקופה של 90 יום, אך כל הבנקים היו סגורים בפניו. למזלו, ציפה מורל עצמו להכנסות מסויימות, ש׳כול לסמיך עליהן. מורל הצליח, איפוא, לעמוד בהתחיבויותיו כשהגיע סוף חודש יולי.

נציג התבו׳ח „תומסון את פראנץ״ לא נראה עוד במארסייל; למחרת יום

ביקורו אצל מר מורל נעלם. וכיון שלא בא בדברים במארסייל אלא עם ראש העיר, עם המפקח על בתי־הסוהר ועם מר מורל, לא השאיר ביקורו כל עקבות פרט לזכרון השונה, ששמרו עליו שלושת האנשים האלה.

החודש אוגוסט חלף תוך מאמצים בלתי פוסקים של מורל ליצור לעצמו אשראי חדש. ב־20 באוגוסט, נודע במארסייל, כי מורל הזמין מקום ברכבת־הדואר, והבריות התחילו להתלחש, כי פשיטת־הרגל תוכרז בסוף החודש, ומורל יצא מראש כדי לא להיות נוכח בפעולה מכאיבה זו, בהטילו תפקיד זה על יד־ימינו, עמנואל, ועל הקופאי קוקלס. אולם למרות כל הנבואות הגיע ה־31 באוגוסט, והקופה נפתחה כרגיל. קוקלס הופיע מאחורי האשנב, כשארשת שלוה נסוכה על פניו, בדק בקפדנות הרגילה את השטר, שהוגש לו, ופרע את כל השטרות. שוב לא הבינו מה מתרחש כאן, אך בעקשנות, האפיינית לכל מבשרי הרעות, דחו את פשיטת־הרגל עד סוף ספטמבר.

באחד בספטמבר הגיע מורל. כל משפחתו חיכתה לו בחרדה רבה. נסיעה זו לפאריז היתה צריכה לסלול את דרך ההצלה האחרונה שלו. מורל חשב על דאנגלאר, שהיה כיום עשיר מופלג והיה חייב לו תודה, מאחר שהודות להמלצתו של מורל נכנס דאנגלאר לשרותו של הבנקאי הספרדי, שאצלו הגיע להונו הרב. כיום העריכו את הונו של דאנגלאר בששה־שמונה מיליון, והאשראי שלו היה בלתי מוגבל. דאנגלאר יכול היה להציל את מורל, בלי שיוציא פרוטה מכיסו: צריך היה רק לערוב להלוואה למורל. זה זמן רב חשב מורל על דאנגלאר, אבל דחה ככל האפשר, ובצדק, צעד אחרון זה: הוא חזר רצוץ ומושפל על ידי הסירוב שקיבל.

בכל זאת לא השמיע מורל כל תלונה וכל תוכחה. הוא חיבק בבכי עצור את אשתו ובתו, הושיט יד ידידותית לעמנואל, הסתגר בחדר עבודתו בקומה השניה והזמין אליו את קוקלס.

— הפעם — אמרו שתי הנשים לעמנואל — אנו אבודים.

אחר הוסכם ביניהם בהתיעצות קצרה, כי יוליה תכתוב לאחיה, החונה בנים, שיבוא תיכף ומיד. המסכנות הרגישו בעומק לבן, כי הן זקוקות לכל כוחותיהן, כדי להחזיק מעמד בפני המהלומה הצפויה להן. נוסף לזה היתה למאכסימילאן מורל, למרות היותו רך כבן עשרים ושתים בלבד, השפעה רבה על אביו.

היה זה צעיר בעל אופי מוצק וישר. כאשר עמדה על הפרק בעית עתידו, לא רצה אביו כלל וכלל לכפות עליו את רצונו. הלה הצהיר אז, שרצונו לשרת בצבא. הוא סיים בהצטיינות את חוק למודיו, נכנס לפוליטכניון ונתמנה לסגן־משנה בגדוד ה־53. זה שנה שרת בדרגה זו, והובטח לו, כי יתמנה לסגן בהזדמנות הראשונה. בגדוד היה מאכסימיליאן מורל ידוע לא רק כשומר קפדני של כל החובות המוטלות על חייל, אלא גם של כל החובות האנושיות,

והיה מכונה בשם „סטואיקן". זה היה הצעיר, שנקרא על ידי אמו ואחותו לעזרתן, כדי לתמוך בהן במצבן החמור.

הן לא טעו ביחס לחומרת המצב. רגע קט אחר שנכנס מר מורל לחדר־עבודתו יחד עם קוקלס, ראתה אותו יוליה בצאתו, כשהוא חיור, רועד, ומראה פניו משונה. היא רצתה לשאול אותו שעה שחלף על ידה, אך האיש התמים המשיך לרדת במדרגות במהירות בלתי רגילה והסתפק בקריאה, כשידיו נשואות כלפי מעלה:

— הוי גברתי, גברתי, איזה אסון מחריד! מי היה מאמין בזה?

כעבור זמן קצר ראתה יוליה, שהוא עולה ומחזיק בידיו שלושה פנקסים עבים, ארנק ושק כסף. מורל הסתכל בפנקסים, פתח את הארנק ומנה את הכסף. כל המזומנים שברשותו עלו לשמונת אלפים פראנקים, הכנסותיו עד ה־5 בחודש — ארבעת או חמשת אלפים; בסך הכל: לכל היותר ארבעה־עשר אלף פראנקים, וכל זה — כדי לפרוע שטר של מאתים ושמונים ושבעה אלף וחמש מאות פראנקים.

אף על פי כן, כאשר ירד מורל לארוחת הערב, נראה שקט למדי. שקט זה הפחיד את שתי הנשים יותר מהדכאון העמוק ביותר. אחרי ארוחת הערב היה מורל רגיל לצאת. הוא היה הולך לשתות כוס קפה בחוג בני פוקיס ולקרוא את „הסימאפור". הפעם לא יצא כלל וחזר למשרדו. עמנואל ניסה להרגיע את הנשים. אבל אוצר לשונו היה דל. הצעיר ידע, ששואה מתקרבת לבית מורל.

הלילה רד. שתי הנשים לא עצמו עין וקיוו, שמורל יכנס לחדרן כאשר ירד מחדר־עבודתו, אבל טעו. הוא חלף ליד דלתן ורכך את צעדיו, בחששו שמא תקראנה לו. הוא חזר לחדרו ונעל את הדלת מבפנים. הגברת מורל שלחה את בתה לישון. אחר קמה, חלצה את נעליה וחמקה לתוך הפרוזדיר, כדי לראות בעד חור המנעול מה עושה בעלה. בפרוזדור הבחינה בצל שחמק: היתה זו יוליה שחזרה אף היא והקדימה את אמה. הצעירה נגשה לגברת מורל.

— הוא כותב — אמרה.

שתי הנשים ניחשו את מחשבותיהן, בלי שדיברו על כך. הגברת מורל הבחינה בדבר, שנעלם מעיני בתה: בעלה כתב על נייר רשמי. ובמוחה נצנץ הרעיון האיום, שבעלה כותב את צוואתו. כל אבריה נרעדו, ובכל זאת עצרה כוח ולא אמרה מאומה.

למחרת היום נראה מר מורל שקט בהחלט. הוא ישב בחדר־עבודתו כרגיל, ירד לארוחת־הצהרים, אלא שאחרי ארוחת הערב הושיב את בתו לידו, נטל את ראשה של הנערה בין זרועותיו והחזיק אותה שעה ארוכה. בערב אמרה יוליה לאמה, כי על אף מראהו השקט, הבחינה, שלב אביה פועם בחזקה.

גם שני הימים הבאים חלפו באופן דומה. ב־4 בספטמבר, בערב, ביקש מר מורל מבתו, שתתן לו את מפתח חדרו. יוליה התחלחלה לשמע בקשה זו,

אשר נראתה בעיניה כמבשרת רעות. למה מבקש אביה ממנה את המפתח, שהיה תמיד ברשותה והיו לוקחים אותו ממנה בימי ילדותה רק כדי להענישה, הנזרה הסתכלה במר מורל.

— מהו הרע שעשיתי, אבא — אמרה — בקחתך ממני את המפתח?

— שום דבר, ילדתי — ענה מורל האומלל, ובעיניו נראו דמעות לשמע שאלה תמימה זו. — יש לי צורך בו.

יוליה עשתה את עצמה כמחפשת את המפתח.

— השארתיו ודאי בחדרי — אמרה.

היא יצאה, אך במקום ללכת לחדרה, ירדה ורצה לשאול בעצתו של עמנואל.

— אל תחזירי את המפתח לאביך, — אמר הלה — ומחר בבוקר, אם אפשר, אל תעזבי אותו לבדו.

היא נסתה לחקור את עמנואל, אבל הלה לא ידע דבר או שלא רצה לגלות דבר.

במשך כל הלילה מה־4 ל־5 בספטמבר נשארה הגברת מורל ערה כשאזנה צמודה לקיר. עד שלוש אחר חצות שמעה כיצד בעלה מהלך על פני החדר רק בשעה שלוש הטיל את עצמו על מיטתו. שתי הנשים בילו את הלילה יחד. הן ציפו למאכסימיליאן. בשעה שמונה נכנס מר מורל לחדרן. הוא היה שקט. אך הסערה, שהתחוללה בקרבו במשך הלילה, ניכרה על פניו החיוורים ורעים. הנשים לא העזו לשאלו אם ערבה שנתו.

מורל גילה רוך וחיבה לאשתו ולבתו במדה שלא עשה זאת; הוא לא אמר די בהסתכלו ובחבקו את בתו המסכנה. יוליה נזכרה בעצת עמנואל ורצתה ללוות את אביה בצאתו, אך הלה דחף אותה הצדה בעדינות:

— הישארי ליד אמך — אמר לה.

יוליה נסתה להתנגד.

— זהו רצוני — אמר מורל.

היתה זו הפעם הראשונה, שמורל אמר לבתו: „זהו רצוני!" אבל הוא אמר את הדברים האלה ברוך כזה, שיוליה לא העזה לצעוד אף צעד אחד קדימה. היא נשארה במקומה, ללא תנועה ובלי להוציא כל הגה. כעבור רגע נפתחה הדלת, והיא חשה, ששתי זרועות נכרכו סביבה ופה בצמד למצחה. היא נשאה את עיניה, וקריאת־גיל נפלטה מפיה.

— מאכסימיליאן, אחי! — קראה. לשמע צעקה זו הגיעה בריצה הגברת מורל ונפלה לתוך זרועותיו של בנה.

— אמא — אמר הצעיר, ומבטו עבר מגברת מורל לבתה, וחוזר חלילה;
— מה קרה? מכתבכן הטיל עלי אימה, והנה באתי.

— יוליה — אמרה הגברת מורל וקרצה לצעיר — לכי והגידי לאבא שמאכסימיליאן הגיע.

הנערה יצאה כחץ מקשת מן החדר, אך במדרגה הראשונה פגשה באדם, אשר החזיק בידו מכתב.

— האת העלמה יוליה מורל? — שאל האיש במבטא איטלקי מובהק.

— כן, אדוני — ענתה יוליה במבוכה. — מה רצונך ממני? איני מכירה אותך?

— קראי את המכתב הזה — אמר האיש והגיש לה מעטפה.

יוליה היססה.

— הדבר נוגע להצלתו של אביך — אמר השלית.

הנערה הוציאה במהירות את האגרת מידיו.

אחר פתחה אותה במרץ וקראה:

„לכי תיכף ומיד לשדרות מיילהאן, היכנסי לבית מספר 15. בקשי מהשוער את המפתח של החדר בקומה החמישית, היכנסי לחדר זה, קחי מעל פינת האח תיק ארוג משי אדום והביאי תיק זה לאביך.

חשוב עד מאד שהתיק יהיה בידיו לפני השעה אחת־עשרה הבטחת שתצייתי לי, בלי להרהר אחר דברי. אני מזכיר את הבטחתך.

סימבאד המלח"

הנערה הפליטה קריאת־גיל, נשאה את עיניה, ברצותה להציג לאדם, אשר הביא את האגרת, כמה שאלות, אך הוא נעלם. היא החזירה את מבטה למכתב והבחינה שבסופו נרשמה עוד הערה.

היא קראה:

„חשוב שתמלאי שליחות זו בעצמך ובאין איש עמך. אם תבואי בחברת מישהו או יבוא מישהו אחר במקומך, ישיב לך השוער, כי אין הוא יודע במה המדובר".

הערה זו הפסיקה את שמחתה של הנערה. יוליה היססה והחליטה לבקש עצה. אבל בגלל הרגשה מוזר לא פנתה לאמה ואף לא לאחיה, כי אם לעמנואל. היא ירדה, סיפרה לו את הדבר, שקרה לה ביום בו ביקר נציג חברת „תומסון את פרנץ'", אצל אביה; היא סיפרה לו את מה שהתרחש בחדר המדרגות, חזרה באזניו על ההבטחה שנתנה והראתה לו את המכתב.

— צריך שתלכי לשם, גברתי — אמר עמנואל.

— ללכת לשם? — מלמלה יוליה.

— כן, אני אלווה אותך.

— אבל כלום לא ראית, שאני צריכה להיות לבדי? — אמרה יולית.

— את גם תהיי לבדך — ענה הצעיר, — אני אחכה לך בפינת רחיב המוזיאון; ואם תבוששי לבוא, אלך לבקשך, ואני אחראי לכך. מר יהיה גורלם של אלה. שיהיה לך יסוד להתאונן עליהם.

— ובכן, עמנואל — שאלה הנערה תוך היסוסים — לדעתך, עלי להיענות להזמנה זו?

— כן; כלום לא אמר לך השליח, שהדבר נוגע להצלתו של אביך?

— אבל, סוף־סוף, עמנואל, מהי הסכנה הצפויה לו? — שאלה הנערה.

עמנואל היסס רגע קט, אך השאיפה לשׂבּע את הנערה נצחה.

— הקשיבי — אמר לה — היום ה־5 בספטמבר, לא כן?

— כן.

— היום בשעה אחת־עשרה צריך אביך לשלם קרוב לשלוש מאות אלף פראנקים.

— כן, הדבר ידוע לי.

— אולם — אמר עמנואל — אין בקופה יותר מחמשה עשר אלף פראנקים.

— מה יקרה, איפוא?

— אם לא ימצא אביך היום, אדם שיבוא לעזרתו, יאלץ להכריז בשעה שתים־עשרה בצהרים על פשיטת הרגל שלו.

— הוי, בוא, בוא! — קראה הנערה ומשכה אחריה את הצעיר.

במשך הזמן סיפרה הגברת מורל הכל לבנה. הצעיר ידע יפה, כי בעקב האסונות, שניתכו בזה אחר זה על אביו, נעשו קיצוצים ניכרים בהוצאות הבית, אבל לא ידע, שהדברים הגיעו עד למצב כזה. הוא עמד כנדהם.

אחר זנק פתאום אל מחוץ לחדר ועלה במהירות במדרגות, כי היה סבור, שאביו נמצא במשרדו, אך דפק לשוא. בשעה שעמד ליד דלת החדר, שמע קול דלת נפתחת. הוא פנה אחורה וראה את אביו. במקום לעלות למשרדו, חזר מורל לחדרו הפרטי ורק עתה יצא ממנו. קול צעקה נפלט מפיו של מורל כאשר ראה את מאכסימיליאן, משום שלא ידע על בואו. הוא נשאר דומם במקומו ולחץ בזרועו השמאלית חפץ מסויים, שהיה חבוי תחת מעילו. מאכסימיליאן ירד במהירות מעל המדרגות ונפל על צווארו של אביו, אבל פתאום נסוג אחורה, ורק ידו הימנית נשענה על חזהו של אביו.

— אבא — קרא — ופניו החוירו כפני מת. — למה אתה מחזיק זוג אקדחים תחת מעילך?

— הנה הדבר שמפניו יראתי — אמר מורל.

— אבא, אבא, למען השם — קרא הצעיר — למה נשק זה?

— מאכסימיליאן — ענה מורל ונעץ את מבטו בבנו — הנך גבר, וגבר בעל רגש־כבוד; בוא, אספר לך.

מורל עלה בצעדים בטוחים למשרדו, בעוד מאכסימיליאן מלווה אותו בצעדים כושלים. מורל פתח את הדלת וסגר אותה, אחר חצה את הפרוזדור, ניגש לשולחן־העבודה, הניח את האקדחים בקצה השולחן והראה לבנו פנקס פתוח. בפנקס זה היה מתואר המצב המדויק.

מורל היה צריך לשלם תוך חצי שעה מאתים ושמונים ושבעה אלף וחמש מאות פראנק. ברשותו היו בסך־הכל חמשה עשר אלף ומאה חמשים ושבעה פראנק.

— קרא — אמר מורל.

הצעיר קרא ובמשך רגע נשאר כהלום־רעם. מורל לא הוציא הגה: מה יכול היה לומר, אשר יוסיף עוד לפסק־הדין האכזרי של המספרים.

— ואתה עשית הכל, אבא — אמר כעבור רגע הצעיר, — כדי לקדם את פני הרעה?

— כן, — ענה מורל.

— אינך מקוה לכל הכנסה?

— לא.

— ובעוד חצי שעה — אמר מאכסימיליאן בקול קודר — יועטה קלון על שמנו.

— הצדק אתך, אבא, ואני מבין לרעך.

— הדם ימחה את הקלון — אמר מורל.

אחר הושיט את ידו לאקחים:

— יש כאן אחד בשבילך ואחד בשבילי — אמר.

מורל עצר את ידו.

— ואמך... ואחותך... מי יפרנס אותן?

רעד עבר על פני גופו של הצעיר.

— אבא — העלי להבין, שאתה מצוה עלי לחיות?

— כן, אני מצוה עליך — ענה מורל — כי זוהי חובתך; אתה בעל אופי שקט, מוצק, אתה אינך אדם רגיל; איני מצוה עליך מאומה, איני מפקד עליך דבר, אני רק אומר לך: בדוק את מצבך כאילו היית זר ושפוט בעצמך.

הצעיר הרהר רגע קט, אחר נראתה בעיניו ארשת של השלמה עם גורלו; הוא רק הסיר, בתנועה עצובה ואטית, את אותות דרגתו מכתפותיו.

— טוב, איפוא — אמר בהושיטו את ידו למורל — מות בשלום, אבא, אני אמשיך לחיות.

מורל עשה תנועה כאילו רצה ליפול לברכיו של בנו. מאכסימיליאן משך אותו אליו ושני הלבבות האציליים הלמו לרגע קט זה מול זה.

— אתה יודע, שאין זו אשמתי? — אמר מורל.

מאכסימיליאן חייך.

— אני יודע, אבא, שהנך האדם הישר ביותר, שידעתי אי־פעם.

— ועתה — אמר מורל — השאירני לבדי והשתדל להרחיק את הנשים.

— כלום לא תרצה עוד פעם את אחותי? — שאל מאכסימיליאן.

צל של תקוה אחרונה הי׳ה טמון בפגישה זו בעיני הצעיר, ומשום כך הציעה. מר מורל הניד בראשו.

— ראיתיה הבוקר — אמר — ונפרדתי מעליה.

— כלום אין לך איזו הוראה מיוחדת למסור לי, אבא? — שאל.

— אכן, בני, הוראה קדושה.

— הגד, אבא!

— חברת „תומסון את פרנץ״, היא היחידה, שריחמה עלי, הודות לרגש אנושי ואולי בגלל רגש אנוכיי, אך לא לי לקרוא בתוך לב בני־אדם. נציגו, זה אשר יופיע בעוד עשר דקות, כדי לגבות את השטר בסך מאתיים ושמונים ושבעה אלף וחמש מאות פראנקים, העניק לי — יותר מזה: נתן לי במתנה שלושה חדשים. חברה זו צריכה להיות הראשונה, שלה ישלמו את חובת. צריך שאדם זה יהיה כקדוש בעיניך.

אחרי צאת בנו, נשאר מורל רגע קט במקומו ועיניו השקיפו על הדלת. אחר הושיט את ידו וצלצל בפעמון. מקץ דקה הופיע קוקלס.

לא היה זה עוד אותו אדם; שלושת הימים האחרונים שברו אותו. הרעיון שבית מורל עומד להפסיק את תשלומיו, השיח את גופו לקרקע יותר משיכלו לעשות זאת עשרים שנות חיים.

— קוקלס הטוב שלי, — אמר מורל בנעימה מלאה עדינות, — אתה תישאר בפרוזדור. כאשר יבוא אותו אדון, נציגה של חברת „תומסון את פראנץ״, שהיה כאן לפני שלושה חדשים, תודיע לי על כך.

קוקלס לא השיב דבר, הוא הניע בראשו, התישב בפרוזדור וחיכה. מורל צנח על כסאו. עיניו נישאו אל שעון־הקיר: נשארו לו עוד שבע דקות!

המחוג נע בלי הרף, האקדחים היו טעונים; הוא הושיט את ידו, לקח אחד מהם ולחש את שמה של בתו.

אחר הניח את הנשק נושא־המות, לקח את העט ורשם כמה מלים. נדמה היה לו, שלא נפרד כראוי מבתו היקרה.

הוא פנה אל השעון; עתה לא מנה עוד את הדקות, כי אם את השניות.

הוא לקח שוב לידו את הנשק, פיו היה פעור למחצה ועיניו מופנות אל המחוג. באותו רגע חלפה זיעה קרה על מצחו, ופחד מוות כווץ את לבו. הוא שמע את חריקת הדלת על ציריה בחדר המדרגות. אחר נפתחה דלת חדרו. השעון עמד לצלצל אחת־עשרה. מורל לא הפנה את ראשו, הוא חיכה להודעתו של קיקלס: „נציג חברת תומסון את פראנץ״, והרים את הנשק... פתאום שמע צעקה. היה זה קול בתו. הוא פנה אחורה וראה את יוליה. האקדח נשמט מידיו.

— אבא — קראה הנערה כשהיא נושמת בכבדות ושמחתה אינה יודעת גבול — ניצלת, ניצלת!

היא נפלה לתוך זרועותיו כשהיא מרימה כלפי מעלה תיק משי אדים

— ניצלתי, בתי — אמר מורל — מה רצונך לומר בזאת?

— כן, ניצלת, ראה, ראה — אמרה הנערה.

מורל לקח את התיק בהתחלחל, כי חפץ זה, שהיה לפנים שלו, עורר בדמיונו זכרון קלוש. בצד האחד היה השטר של מאתים שמונים ושבעה אלף וחמש מאות הפראנקים.

השטר נפרע. בצד השני היה יהלום בגודל של אגוז, ושלוש מלים היו רשומות על פיסת גויל: „הנדוניה של יוליה". מורל החליק בידו על מצחו. נדמה היה לו, שהוא חולם.

ברגע זה צלצל השעון אחת־עשרה. הצלילים הלמו באזניו כמהלומות פטיש פלדה על לבו.

— הבה, בתי — אמר — הסבירי־נא היכן מצאת תיק זה?

— בבית אחד בשדרות מיילהאן, מספר 15, בפנת האח של חדר דל בקומה החמישית.

— אבל — קרא מורל — תיק זה אינו שייך לך.

יוליה הגישה לאביה את המכתב, אשר קיבלה בבוקר.

— ואת היית לבדך בבית זה? — שאל מורל לאחר שסיים לקרוא.

— עמנואל ליוה אותי, אבא. הוא היה צריך לחכות לי בפינת רחוב המוזיאון; אבל מוזר הדבר, שבשובי לא מצאתיו שם.

— מר מורל — נשמע קול בחדר המדרגות — מר מורל!

— זהו קולו — אמרה יוליה.

ברגע זה נכנס עמנואל, כשפניו מביעים שמחה והתרגשות.

— „פרעה" — קרא — „פרעה"!

— האם, מדעתך יצאת, עמנואל? הרי אתה יודע יפה, ש„פרעה" טבעה.

— מודיעים על בואה של „פרעה"; האניה „פרעה" נכנסת לנמל.

מורל צנח על כסאו, וכוחותיו עזבוהו. נבצר מבינתו לתפוס את מערכת המאורעות האלה. אך עתה התערב בשיחה בנו.

— אבא — קרא מאכסימיליאן — למה אתה אומר, ש„פרעה" טבעה? המצפה הודיע על בואה, והיא נכנסת לנמל.

— ידידי — אמר מורל — צריך להאמין בנסים מן השמים. לא ייתכן!

— אה, אדוני — התערב קוקלס — מה פירוש הדברים האלה על „פרעה"?

— הבה, ילדי — אמר מורל בקומו — נלך לראות, ואלהים ירחם עלינו, אם ידיעה זו היא כוזבת.

הם ירדו. במדרגות חיכתה הגברת מורל: האשה המסכנה לא העזה לעלות. תוך רגע יצאו לכוון קאנבייר. המון הצטופף בנמל. כל ההמון פינה דרך למורל.

„פרעה", „פרעה"! — קראו כל הקולות.

אכן, דבר נפלא שלא יאמן. מול מגדל סאן־ז'אן הטילה את עוגנה ספינה, שעל צידה האחורי היתה רשומה הכתובת באותיות לבנות: „פרעה" (מורל ובנו ממארסייל), שצורתה החיצונית היתה דומה ל„פרעה" הקודמת ואשר היתה טעונה כקודמת בזהורית ואניל, על הגשר נתן את פקודותיו רב־החובל גומאר, והמלח פנלון אותת למר מורל. לא היה עוד כל ספק: במו עיניו ראה את הדבר, ועשרת אלפים אנשים היו עדים מסייעים.

בעוד מורל ובנו מתחבקים על הרציף, לתשואותיהם של כל בני העיר, שהיו עדים לפלא זה, התבונן במחזה זה אדם, שפניו היו מכוסים למחצה על ידי זקן שחור, והוא עצמו עמד מאחורי סוכת־משמר של זקיף. הוא מלמל לעצמו:

— היה מאושר, לב אציל; מבורך תהיה על כל הטוב אשר עשיתי ואשר תעשה עוד.

הוא יצא ממחבואו, ובלי שאיש ישים לב אליו, כי כל אחד היה עסוק במאורע היום, ירד במדרגות, המשמשות לפריקת מטענים, וקרא שלוש פעמים:

— ז'אקופו, ז'אקופו, ז'אקופו!

סירה התקרבה אליו, העלתה אותו והובילתו לספינת־טיול מפוארת, והוא עלה על סיפונה בתנועה קלה כאילו היה ימאי. מכאן העיף עוד מבט אחד על מורל, אשר בכה מרוב שמחה, חילק לחיצות־יד חמות לכל ההמון והורה במבט חולם למיטיבו האלמוני.

— ועתה — אמר לעצמו האלמוני — מניתי את עצמי במקומה של ההשגחה העליוניה, כדי לתת גמול לטובים... עתה יפנה לי אל־נקמות את מקומו, כדי שאעניש את הרשעים.

אחר הדברים האלה נתן אות, וספינת־הטיול הפליגה מיד הימה.

22.

ארוחת הצהרים

שנים חלפו. בזמן הקרניבל ברומא בשנת 1838 הכיר הרוזן אלברט דה מורסרף — בנם של הגנרל הרוזן דה מורסרף, הוא הדייג פרנאנד ומרסדס, אשר ערך מסע בלווית ידידו הבארון פראנץ דה קסנל ד'אפיניי, בנו של הגנרל דה קסנל שנרצח במסיבות מסתוריות בשנת 1815 — את הרוזן מונטה־קריסטו, אציל בן־סיציליה או מאלטה, שעשה רושם של עשיר מופלג ואשר ביקר הרבה מאוד בארצות המזרח, עד כי נהפך לאיש־המזרח למחצה. הרוזן מונטה־קריסטו הרבה להסביר פנים לשני הצעירים, אך תשומת לב מיוחדת הקדיש לאלברט

דה מורסרף. מונטה קריסטו עמד לבוא בקרוב לפאריז והוא הבטיח את בקורו לרוזן דה מורסרף. לפני שעזב את רומא, שלח לו אלברט את כרטיס־הביקור שלו, שעליו רשם את יום פגישתם:

21 במאי, בשעה עשר וחצי בבוקר,
ברחוב הדלר 27.

בבית זה ברחוב הדלר, שבו קבע אלברט דה מורסרף את הפגישה עם הרוזן מונטה קריסטו, עסקו בבוקר של יום 21 במאי בהכנות, כדי לכבד את מוצא פיו של הצעיר.

אלברט דה מורסרף התגורר באגף הבנין בפינתה של חצר גדולה, ששכן מול בנין שני, שהיה מיועד לבני ההמון. רק שני חלונות של אגף זה פנו לרחוב, ואילו האחרים פנו לחצר ולגן, בין החצר לבין הגן שכנה הדירה המפוארת והנרחבת של הרוזן והרוזנת דה מורסרף.

לכל רוחב האחוזה התמשך, לצד הרחוב, קיר, שבאמצעו נחצב שער מסורג בעל מטילים מוזהבים. דלת קטנה, שהיתה צמודה לסוכתו של השוער, שימשה כניסה לאנשי השרות או לבעלי מלאכה, שהיו נכנסים ויוצאים ברגל.

היה שם פתח שני, כה נראה צנוע ומבויש בקצה מסדרון נרחב ושקט, דרך פרוזדור לחדר האוכל ולטרקלין קטן של אלברט. בקומה הראשונה נמצאו שני חדרים דומים, אך נוסף עליהם גם שלישי. שלושת החדרים האלה שמשו טרקלין, חדר־שינה וחדר־הלבשה. הטרקלין שבקומת הקרקע נועד למעשנים.

מעל לקומה ראשונה זו נמשך אולם נרחב, שהוגדל על ידי הריסת הקירות והמחיצות הפנימיים. כאן הצטברו והצטופפו כל אותות תעלוליו השונים של אלברט: קרני ציידים, שופרות, חלילים, כי במשך זמן מה נטה אלברט למוסיקה, דוכני־ציור, לוחות צבעים, עפרונות צבעוניים, כי בצד הנטיה לנגינה גילה התענינות גם בציור. לבסוף היו שם סייפים, כפפות איגרוף, חרבות ומקלות מכל המינים. לפי המסורת של בני־הנוער, שהיתה באופנה בתקופה ההיא, טיפח אלברט דה מורסרף את שלוש האמנויות, המשלימות את החינוך שגיא־הכוח: הסייף, האיגרוף וסיוף המקלות.

שאר הרהיטים של חדר מיוחס זה היו ארונות ישנים מתקופת פראנסוא הראשון, ארונות מלאים של ברנאנד פאליסי, כורסאות עתיקות, שבהן ישבו אולי הנרי הרביעי או סילי, לואי השלושה־עשר או רישלייה. במקום הבולט ביותר עמד פסנתר.

חדר זה היה האהוב ביותר על אלברט. אף על פי כן קבע הצעיר ביום הפגישה את מטהו הראשי בטרקלין הקטן שבקומת הקרקע. על שולחן, שהיה מוקף ספה רחבה ורכה, בתוך קנקני חרסינה מבריקים האהובים על בני־הולנד, היו שם כל מיני טבק, החל מהטבק הצהוב של פטרבורג וכלה בטבק השחור של סיני. לידם, בתוך ארגזי עץ נותן־ריח, היו ערוכות לפי הגודל

והסוג, הסיגרות למיניהן. ובתוך ארון פתוח לרווחה היה אוסף של מקטורות גרמניות, בעלות צורות משונות, אשר חיכו למעשנים, שנפשם חשקה בהן.

בשעה עשר פחות רבע נכנס אחד המשרתים. היה זה נער קטן־קומה בן חמש עשרה, שדיבר אנגלית בלבד. משרת זה, ז׳רמן, החזיק בידו צרור עתונים, שהניחם על אחד השולחנות, והבילת מכתבים, שמסרם לאלברט.

— באיזו שעה רוצה כבודו שאגיש את הארוחה?

— הגש בשעה עשר ושלושים בדיוק. זוהי בדיוק השעה, שקבעתי לרוזן. ואם כי איני סומך על הבטחתו, רצוני לדייק. דרך־אגב, הידוע לך, אם הגברת־הרוזנת קמה?

— אם אדוני הרוזן רוצה — אשאל.

— אמור לה, כי היה לי הכבוד לסור אליה סמוך לשעה שלוש, ואני מבקש ממנה רשות להציג לפניה אדם אחד.

ברגע זה נעצרה מרכבה לפני השער, וכעבור רגע חזר המשרת לחדר, כדי להודיע על בואו של מר ליסיין דבריי. היה זה צעיר בהיר־שער, בעל פנים חיוורים, עינים אפורות ומבט מלא בטחון־עצמי, שפתים דקות וקרות. הצעיר נכנס בלי לחייך ובלי להוציא הגה, ועל פניו נסוכה ארשת רשמית־למחצה.

— שלום, ליסיין... שלום! — אמר אלברט. — אה! אתה מבהיל אותי, יקירי, בדיקנותך! הגעת חמש דקות לפני עשר. בעוד שהפגישה נקבעה רק לשעה עשר ושלושים! אולי התחוללה מהפכה בממשלה?

— לא, יקירי — אמר הצעיר והשקיע עצמו בתוך הספה — הירגע, אנו צולעים תמיד, אך מעולם איננו נופלים.

— כלום מגרשים אתם את דון קארלוס?

— לא ולא, יקירי. אל־נא נערבב את התחומים. אנו מביאים אותו אל העבר השני של הגבול הצרפתי ומציעים לו הכנסת־אורחים מלכותית בבורז׳.

— בבורז׳?

— כן. אין לו כל סיבה להתאונן. בורז׳ היא בירתו של המלך שארל השביעי. איך זה לא ידעת זאת? הדבר ידוע מאתמול בכל פאריז, ועוד שלשום הסתננה הידיעה לבורסה, שמר דאנגלאר (איני יכול להבין, באיזו דרך יודע אדם זה את כל החדשות יחד אתנו), הרויח מיליון.

— נדמה לי, שיש לך סרט חדש, כי רואה אני ציצית כחולה, שנתוספה לסיכתך?

— שלחו לי את אות הכבוד של שארל השלישי — ענה דבריי בזלזול.

— אל תעמיד פני אדיש, והודה, שקבלת הדבר הזה גרמה לך עונג.

— מובן. זה עושה רושם נאה.

— והאם משום כך באת אלי בשעה כה מקודמת?

— לא. במשך כל הלילה הייתי עסוק במשלוח מכתבים. כאשר חזרתי השכם בבוקר, רציתי לישון, אך תקף אותי כאב ראש וקמתי שנית, כדי לרכוב

במשך שעה אחת. בבולון תקפו אותי רעב ושעמום, ונזכרתי, שהבוקר תיערך אצלך סעודה. על־כן באתי. אני רעב, האכילני! אני משתעמם, שעשעני.

— זוהי חובתי כמארח, ידידי היקר, — אמר אלברט וצלצל אל המשרת. הוא ציווה להביא כוס יין חרס ורקיק. — בינתים ליסיין יקירי, — אמר — הנה סיגריות, מוברחות, כמובן. אני מפציר בך לנסות אותן ולהציע למיניסטר שלך, שימכור לנו דומות לאלו, במקום שהוא מכריח את האזרחים הטובים לעשן עלי אגוז.

— חלילה לי לעשות זאת. ברגע שתשיג אותן מידי הממשלה, לא תרצה עוד בהן ותמצא, שהן מעוררות בחילה. אגב: אין ענין זה נוגע למיניסטריון הפנים, כי אם לאוצר.

— אכן — אמר אלברט — אתה מפליא אותי בהיקף ידיעותיך. קח בכל זאת סיגריה זאת!

— אח, יקירי הרוזן — אמר ליסיין בהציתו סיגריה מאנילה בעזרת נר ורוד, שדלק בתוך מנורת־כסף מוזהבת. — אח! רוזני היקר, מה מאושר אתה, שאינך עושה דבר! אכן, אינך יודע מה רב אושרך!

— וכיצד היית נוהג — שאל מורסרף בנעימה דקה של לעג, — אילמלא היית עושה דבר? איך זה! מזכירו האישי של מיניסטר, שהוכנס בבת אחת לתוך מערכת המזימות האירופית ולתוך התככים הפעוטים של פאריז; אדם, שהוטל עליו להגן על מלכים ועל מלכות; לנהל בחירות; אדם, העושה בממשלה, בעזרת העט והטלגרף, יותר משעשה נאפוליאון בשדות הקרב שלו ובנצחונותיו; אדם, שלרשותו עומדים האופירה, מועדון־הרוכבים והתיאטרון, — אינו מוצא ענין בכל זה? ובכן, אני אבדר אותך.

— כיצד?

— אעשה לך הכרה חדשה.

— עם גבר או עם אשה?

— עם גבר.

— מאין בא הוא? מקצה העולם?

— ייתכן, שאף ממקום יותר רחוק.

— אני מקוה, שאין הוא מביא אתו את ארוחת הצהרים שלו?

— הירגע, סעודתנו נערכת במטבח של אמא. אבל כלום אתה רעב באמת?

— כן, עלי להודות בכך, אם כי לא נעים לגלות זאת. אתמול סעדתי אצל מר דה ווילפורט, אבל לא טעימות הן הסעודות אצל אנשי החוק. הייתי אומר, שיש להם תמיד מוסר כליות.

— אתה מזלזל בסעודותיהם של האחרים, משום שאוכלים יפה אצל המיניסטרים שלך... יקירי, קח עוד כוסית יין־חרס ועוד רקיק.

— ברצון, היין הספרדי שלך מצוין; אתה רואה יפה, כי צדקנו בכבשנו את הארץ הזאת.

כן, אבל דון קארלוס.

— דון קארלוס ישתה יין בורדו, ותוך עשר שנים נשיא את המלכה הקטנה לבנו.

— חכה! אני שומע את קולו של בושאן בפרוזדור.

— מר בושאן! — הודיע המשרת.

— היכנס! היכנס! בעל עט איום! — אמר אלברט, קם ממקומו והלך לקראת הצעיר. — ראה, הנה דבריי, השונא אותך, בלי שקרא את פרי עטך, כך הוא אומר לכל הפחות.

— הצדק המלא אתו — אמר בושאן — הוא דומה לי. גם אני מותח עליו בקורת, בלי שאדע מה הוא עושה. שלום, אבירי!

— אה! הדבר כבר ידוע לך — השב המזכיר האישי והחליף עם העתונאי לחיצת יד וחיוך.

— ומה אומרים בעולם?

— באיזה עולם? יש לנו עולמות רבים בשנת 1838.

— אה! בעולם הבקורתי־פוליטי, שאתה הנך אחד האריות שבחבורתו.

— שם אומרים, שהדבר הוא צודק בהחלט ושאתם זורעים די אודם, כדי שיגדל קצת תכול.

— לא רע, לא רע — אמר ליסיין. — למה אינך שייך אלינו, בושאן יקירי? בכשרונותיך היית עושה הון תוך שלוש או ארבע שנים.

— לפיכך איני מחכה אלא למיניסטריון, אשר קיומו יהיה מובטח למשך ששה חדשים. ועתה רק מלה אחת, אלברט יקירי, כי צריך, שאאפשר לליסיין המסכן להשיב את רוחו. האם נאכל ארוחת בוקר או צהרים? מחכה לי עוד ישיבת בית־הנבחרים. לא הכל ורוד, כפי שעיניך רואות, במקצוענו.

— נאכל ארוחת בוקר בלבד; אנו מחכים רק לשני אנשים, ומיד אחרי בואם נשב לשולחן.

— ומי הם האנשים, שאתה מחכה לבואם?

— אציל ודיפלומט — ענה אלברט.

— זהו איפוא ענין של המתנה במשך שתי שעות קלות לאציל ושתי שעות ארוכות לדיפלומט. אחזור לקינוח־הסעודה. שמור בשבילי תות, קפה וסיגרות. אוכל קציצה בבית־הנבחרים.

— אל תעשה מאומה, בושאן, כי אילו היה האציל מונמורנסי והדיפלומט

— מטרניך בכבודו ובעצמו, היינו מתחילים בארוחה בשעה עשר ושלושים בדיוק, בינתים, עשה כדבריי, טעם מיין־החרס ומהרקיקים שלי.

— טוב, אשאר. אני צריך להתבדר קצת הבוקר.

— יפה, עכשיו אתה נוהג כדבריי! אף על פי כן נדמה לי, כי בשעה שהממשלה עצובה, חייבת האופוזיציה לשמוח.

— אה! רואה אתה, ידידי, אין לך כל מושג מהסכנה הצפויה לי. הבוקר

עלי להקשיב לנאומו של מר דאנגלאר בבית־הנבחרים, ואילו הערב, אצל אשתו, לטרגדיה של אחד מאצילי צרפת. תלך לכל הרוחות הממשלה הקונס־טיטוציונית! וכיון שהברירה בידינו, כפי שאומרים, תמה אני, כיצד בחרנו בו?

— אני מבין; עליך לצבור מלאי של עליזות.

— אל תוציא שם רע על נאומיו של דאנגלאר — אמר דבריי — הוא מצביע לטובתכם; הוא שייך לאופוזיציה.

— הנה מקור הרע! עתה אפשר לצפות כי תשלח אותו לנאום גם לארמון לוכסמבורג.

— יקירי — אמר אלברט לבושאן — ניכרת בך הבוקר מרירות סוערת. זכור־נא איפוא, כי בעתונות הפאריזאית מדובר על נישואים ביני לבין העלמה אייז'נו דאנגלאר. לא אוכל, איפוא, להרשות לך, כי תדבר סרה בכושר נאומין של אדם, אשר עומד להגיד לי באחד הימים: „אדוני הרוזן, ידוע לך, כי אני נותן שני מיליונים לבתי".

— הנח! — אמר בושאן — נישואים אלה לא יערכו לעולם. המלך יכול היה למנותו לבארון, הוא יוכל לעשותו לחבר המורשון, אבל לא יוכל לעשותו לאציל, והרוזן דה מורסרף הוא ממוצא אצילי מכדי שיסכים, תמורת שני מיליונים עלובים, לנישואי תערובת. בן הרוזן דה מורסרף לא יוכל לשאת לאשה אלא מרקיזה.

— שני מיליונים! — זהו בכל זאת מטבע יפה — ענה מורסרף.

— מר דה שאטו־רנו! מר מכסימיליאן מורל! — בישר המשרת על בואם של שני אורחים נוספים.

— איש אינו נעדר — אמר בושאן — ואנו יכולים לפתוח בסעודה, כי, אם איני טועה, לא חכית אלא לשני אנשים בלבד?

—מורל — מלמל אלברט ברוב תמהון — מורל! מה פירוש הדבר?

אבל טרם הספיק לסיים, הופיע מר דה שאטו־רנו, צעיר יפה־מראה בן שלושים, אציל מכף רגליו ועד קדקדו ותפס את אלברט בידו.

— הרשה לי, יקירי, להציג לפניך את הסרן בחיל הספאהי, מאכסימיליאן מורל, ידידי ומצילי. אגב, חזות פניו תענה בו. ברך את הגבור שלי, הרוזן!

הוא סר הצידה, כדי לגלות את דמותו של הצעיר אציל־המראה וגבה־הקומה, בעל המצח הרחב, העינים החודרות והשפם השחור. מדים מפוארים, צרפתיים למחצה ומזרחיים למחצה, שהתאימו לדמותו, הבליטו את חזהו הרחב, שהיה ענוד צלב של לגיון־הכבוד.

— אדוני — אמר אלברט בנימוס — הבארון דה שאטו־רנו ידע מראש על כל העונג, שיגרום לי באפשרו לי להכירך; אתה נמנה בין ידידיו, אדוני, היה לאחד מידידינו.

— טוב מאוד — אמר שאטו־רנו — ויהי רצון, רוזני יקירי, שבמקרה הצורך יעשה למענך כפי שעשה למעני.

— מה הוא, איפוא, הדבר שעשה? — שאל אלברט.

— או! — אמר מורל — לא כדאי לדבר על זה, אדון זה מגזים.

— איך זה! — אמר שאטו־רנו — החיים אינם ראויים, שידברו עליהם! ...אכן, יש מן הפילוסופיה בדבר שאמרת, אדוני מורל היקר... הדברים יפים לגביך, כיוון שאתה מסכן את חייך יום־יום, אבל אני, שסיכנתי אותם פעם אחת ובמקרה...

— הדבר הנראה לעיני באופן ברור בכל הענין הזה הוא, כי הסרן מורל הציל את חייך.

— כן — ענה שאטו־רנו.

— ואיך זה קרה? — שאל בושאן.

— בושאן ידידי, הידוע לך כי אני מת מרעב! — אמר דברייי — אל תעסוק, איפוא, עכשיו בסיפורים.

— טוב איפוא! — אמר בושאן — נשב לשולחן, ושאטו־רנו יספר לנו את הכל ליד השולחן.

— רבותי — אמר מורסרף — השעה היא עשר וחמש־עשרה, ואנו מחכים לאורחנו האחרון.

— ובכן, כיוון שאין אנו יושבים עדיין אל השולחן — אמר דברייי — מזוג לך כוסית יין־חרס, כפי שאנו עשינו, וספר לנו את הדבר, הבארון.

— ידוע לכם, שעלה רעיון במוחי ללכת לאפריקה. רציתי לנסות את האקדחים החדשים, שקבלתי במתנה. הפלגתי, איפוא, לאורן, משם הלכתי לקונסטאנטין והגעתי בדיוק בשעה שנפסק המצור. נסוגותי יחד עם האחרים. במשך ארבעים ושמונה שעות סבלתי יפה את הגשם ביום ואת השלג בלילה; לבסוף, ביום השלישי, מת סוסי מקור... נסוגותי ברגל; ששה ערבים הגיעו אלי בדהירה, כדי להתיז את ראשי. שנים מהם הרגתי ביריות רובה, שנים, — ביריות אקדוחי; אבל נשארו עוד שנים, ואני הייתי נטול נשק. אחד מהם תפס אותי בשער ראשי, והאחר שלף את סכינו וכבר הרגשתי את קור הברזל, כאשר האדון הזה, שאתה רואה אותו, התקיף אותם, הרג בירית אקדח אחת את הערבי, אשר אחז בשערותי, ובקע את ראשו של האחר, שהתכונן לחתוך את צוארי בחרבו. האדון הזה הציג לעצמו מטרה, הצלת אדם, והמקרה רצה שזה אהיה אני.

— כן, — אמר מורל בצחוק — זה היה ה־5 בספטמבר, היום בו ניצל אבי באופן כה מפליא. לפיכך חוגג אני מדי שנה בשנה את היום הזה על ידי מעשה כלשהו...

— גבורה, הלא כן? — הפסיק שאטו־רנו — אבל זה לא הכל. אחרי שהצילני מהברזל, הציל אותי מקור, בתתו לי, לא את מחצית גלימתו, כפי שעשה מארטין הקדוש, כי אם את הגלימה כולה. ולבסוף הצילני מרעב, כי התחלק אתי, נחשו במה?

— בפשטידא ממסעדת פליכס ? — שאל בושאן.

— בסוסו! כל אחד מאתנו אכל ממנו נתח בתיאבון רב. שאל אצל דבריי, אם היה מוכן להקריב את סוסו האנגלי למען איש זר ?

— למען איש זר, לא — אמר דבריי — אבל למען ידיד — יתכן.

— ניחשתי, כי תהפוך לידידי, אדוני הבארון, — אמר מורל. — אגב: כבר היה לי הכבוד לומר לך זאת, שבאותו יום הייתי חייב קרבן־מנחה על החסד, שנטה לנו פעם המזל.

— סיפור זה, שאליו מתכוון מר מורל — המשיך שאטו־רנו — זהו מעשה נפלא, שיספר לכם באחד הימים, לאחר שהכרתכם תהיה יותר הדוקה; היום כדאי, שנעשיר את הקיבה, ולא את הזכרון. באיזו שעה אתה אוכל, אלברט ?

— בשעה עשר ושלושים.

— בדיוק ? — שאל דבריי והוציא את שעונו.

— ודאי תסכים להעניק לי עוד חמש דקות — אמר מורסרף; — כי גם אני מכחה למציל.

— של מי ?

— שלי, לעזאזל! — ענה מורסרף. — כלום אינך מאמין שאפשר להציל אותי ככל האחרים, וכי לא רק הערבים מתיזים ראשים ? סעודתנו היא סעודת־צדקה, וליד שולחננו יסבו, אני מקוה, לכל הפחות שני מיטיבים של האנושות.

— ואיך נסתדר ? — אמר דבריי — הרי אין לנו אלא פרס מונטיון אחד ?

— ובכן יתנו אותו לאדם, אשר לא עשה דבר, כדי לזכות בו. בצורה כזו נחלצת כרגיל האקדמיה ממצוקותיה.

— ומנין בא האיש ? — שאל דבריי. — סלח לי על עקשנותי; אמנם, כבר ענית על שאלה זו, אבל בצורה בלתי ברורה, ומשום כך הנני מרשה לעצמי להציג לך אותה פעם נוספת.

— למעשה — אמר אלברט — איני יודע מאומה. כשהזמנתי אותו לפני שלושה חדשים, היה ברומא, אבל מאז, מי יכול להגיד את הדרך, אשר עבר.

— ואתה סבור שהוא מסוגל לדייק ? — שאל דבריי.

— אני מוצא, שהוא מסוגל לכל — ענה מורסרף.

הצעיר סיפר, כיצד חילץ אותו האדם, שהוא מחכה לו, הרוזן מונטה קריסטו, מידיהם של שודדים ברומא.

— אין שם בנמצא רוזן מונטה קריסטו — אמר דבריי.

— איני מאמין — הוסיף שאטו־רנו בקור רוחו של אדם, המכיר בעל פה את ספר־היחוסין האירופי; — מיהו המכיר אי־שם רוזן דה מונטה קריסטו ?

— יתכן שהוא בא מארץ־הקודש — אמר בושאן.

— סליחה — אמר מאכסימיליאן — אבל נדמה לי, שאני אחלצכם מן המבוכה, רבותי. מונטה קריסטו הוא אי קטן, שעליו שמעתי לעתים קרובות

מפי המלחים, אשר היו מועסקים על ידי אבי: גרגיר חול בתוך הים התיכון, אטום אחד בתוך האינסוף.

— זהו בדיוק הדבר, אדוני — אמר אלברט — ובכן האדם, שעליו אני מדבר, הוא אדוניו ומלכו של אותו גרגיר חול.

— כלום עשיר הוא הרוזן שלך?

— בהן־צדק! אני סבור כך.

השעון צלצל עשר ושלושים. הדלת נפתחה וז׳רמן הודיע:

— הוד מעלתו הרוזן דה מונטה קריסטו.

כל הנוכחים קפצו ממקומותיהם וניכרה התענינות, שעורר בקרבם סיפּירו של ורסרף. גם אלברט עצמו לא יכול להימנע מהתרגשות פתאומית. לא נשמע כל שקשוק גלגלים בחוץ, ואף לא קול צעדים בפרוזדור; אך הדלת עצמה נפתחה ללא רעש כלשהו.

הרוזן הופיע בפתח, כשהוא לבוש בפשטות, אבל הכל היה בטוב טעם. הרוזן התקרב, כשחיוך נסוך על שפתיו, למרכז הטרקלין וניגש לאלברט, שהתקדם לקראתו והושיט לו את ידו.

— הדיקנות — אמר מונטה כריסטו — היא אדיבותם של המלכים; כך אמר, נדמה לי, אחד ממלכינו. אבל אין לדרוש דבר זה מנוסעים, אם גם יהיה להם רצון טוב לכך. אף־על־פי־כן מקוה אני, רוזני היקר, כי תסלח לי, בשים לב לרצוני הטוב, על שתים או שלוש השניות של האיחור בהופעתי לפגישה. חמש מאות מילין אין לעבור ללא תקלות. ביחוד בצרפת.

— אדוני הרוזן — ענה אלברט — בדיוק בישרתי על בקורך לכמה מידידי, אשר כינסתי לרגל ההבטחה, שהואלת לתת לי, ואני מתכבד להציגם לפניך. הם האדונים הרוזן דה שאטו־רנו, שאצילותו היא עתיקת־יומין, ואבותיו היו בין אלה שישבו ליד השולחן העגול; ליסיין דבריי, מזכירו האישי של מיניסטר הפנים; בושאן, עתונאי איום, המפלצת של הממשלה הצרפתית, אך יתכן, שלמרות פירסומו הלאומי, לא שמעת עליו באיטליה, בשים לב לעובדה, שאין עתונו נכנס לשם; ואחרון אחרון — מאכסימיליאן מורל, סרן בחיל הספאהי.

הרוזן, אשר החוה עד כה קידות מנומסות בקרירות ובאדישות אנגלית, צעד שלא מדעתו צעד אחד קדימה, וגון קל של סומק חלף כברק על לחייו החיוורות.

— אדוני לובש מדים של המנצחים הצרפתיים החדשים — אמר – אלה הם מדים יפים.

— לא ראית מעולם את האפריקאים שלנו, אדוני? — אמר אלברט.

— מעולם לא, — השיב הרוזן, שקור רוחו חזר אליו.

— מתחת למדים אלה פועם אחד הלבבות האמיצים והאצילים ביותר של הצבא.

— או! אדוני הרוזן — הפסיק מורל.

— הרשה לי לומר, הסרן... וזה עתה נודע לנו — המשיך אלברט — על תכונה כה נועזת שלו, עד כי למרות העובדה, שאני רואה אותו היום בפעם הראשונה, אני תובע ממנו את החסד להציגו לפניך כידידי.

אפשר היה להבחין ברגע זה במבטו המוזר והנוקב של מונטה קריסטו, בסומק, שחלף על פניו, וברעידה הקלה של עפעפיו, ששימשו אות להתרגשות.

— אה! אדוני הוא בעל לב אציל — אמר הרוזן — כמה זה נאה!

קריאה זו, ששמשה הד למחשבותיו של הרוזן יותר מאשר לדברים, שאמר אלברט, הפתיעה את הכל, וביחוד את מורל, שהסתכל במונטה קריסטו בתמהון.

— רבותי — אמר אלברט — ז'רמן מודיע לי, שהשולחן ערוך. רוזני היקר, הרשה לי להראות לך את הדרך.

הכל עברו בשקט לחדר־האוכל.

— רבותי — אמר הרוזן לאחר שהתישב — הרשו לי להודות במשהו, שישמש לי התנצלות לכל הטעויות בנימוסים, שאני עלול לעשות. אני זר, זו הפעם הראשונה, שאני בא לפאריז. אין לי, איפוא, כל מושג על החיים הצרפתיים, ומעולם לא חייתי עד כה חיים אחרים מחוץ למזרחיים, שהם מנוגדים תכלית ניגוד למסורת הפאריזאית הטובה. אני מבקשכם, איפוא, לסלוח לי, אם תמצאו בי משהו יותר מדי תורכי, יותר מדי נאפוליטאני או יותר מדי ערבי. לאחר שאמרתי זאת, רבותי, יכולים אנו לפתוח בסעודה.

— סיפרת לי, אדוני, ברומא — אמר הרוזן מונטה קריסטו בפנותו לאלברט דה מורסרף — על תכנית נישואים; העלי לברכך על אשרך הקרוב?

— הדבר עודנו בגדר תכנית — אדוני הרוזן.

— והאומר תכנית — התערב דבריי — כוונתו לומר: אפשרות לכאן ולכאן.

— לאו דוקא! — אמר מורסרף — אבי מסכים לתכנית זו, ואני מקוה, שיהיה ביכולתי להציג עוד מעט לפניכם, אם לא את אשתי, הרי לכל הפחות את ארוסתי: העלמה אז'ני דאנגלאר.

— אז'ני דאנגלאר! — שאל מונטה קריסטו — האין אביה הבארון דאנגלאר?

— כן, — השיב מורסרף — אך זהו בארון, שזכה בתואר זה עתה.

— אוֹ! מה זה חשוב? — ענה מונטה קריסטו — אם רק שירת את המדינה שירותים, שזיכו אותו בהצטינות זו.

— שירותים עצומים — אמר בושאן. — למרות היותו בעומק נשמתו ליברל, השיג בשנת 1829 הלוואה למלך שארל העשירי, שהעניק לו את התואבר „בארון" ו„אביר של לגיון הכבוד".

— אבל אתה ביטאת זה עתה את שמו של הבארון כאילו הכרת אותו יפה? — הפליט אלברט.

— איני מכיר אותו — אמר מונטה קריסטו באדישות, — אבל מובטחני,

שבקרוב אכיר אותו, כיון שנפתח לי אצלו אשראי על ידי החברות „רישארד את בלונט" בלונדון, „ארשטיין את אשכול" בווינה ו„תומסון את פראנץ'" ברומא.

בבטאו שני שמות אלה, הסתכל מונטה־קריסטו בזווית עינו במאכסימיליאן מורל. מאכסימיליאן התחלחל כאילו קיבל זעזוע חשמלי.

— „תומסון את פראנץ'" — אמר — המכיר אתה חברה זו, אדוני?

— אלה הם הבנקאים שלי בבירת העולם הנוצרי — ענה הרוזן בשלווה;

— האוכל להיות לך לעזר במשהו אצלם?

— או! אדוני הרוזן, יתכן שהיית יכול להיות לנו לעזר, בחיפושינו, שלא נשאו עד כה פרי. חברה זו נהגה פעם בנדיבות כלפינו, ותמיד, איני יודע מדוע, הכחישה, כי נהגה כך.

— לפקודתך, אדוני — השיב מונטה קריסטו והחוה קידה.

— אבל — אמר מורסרף — סטינו משום מה מנושא שיחתנו. דיברנו על מציאת מקום מגורים מתאים לרוזן מונטה כריסטו; הבה, רבותי, נתאמץ נא יחד כדי לקבוע היכן נאכסן אורח חדש זה של פאריז הגדולה.

— בפובור סאן־ג'רמן — אמר שאטו־רנו — האדון ימצא כאן מעון נהדר וקטן בין החצר לגן.

— הבל הבלים! — אמר דבריי — אינך מכיר אלא את הרובע העציב והמשמים שלך, סאן־ז'רמן; אל תשמע בקולו, אדוני הרוזן, קח אכסניא בשוסא־ד'אנטין: זהו ממש מרכזה של פאריז.

— שדרות האופירה — אמר בושאן — בקומה הראשונה, דירה עם אכסדרה. האדון הרוזן יצוה להכניס לו לשם כרים עשויי אריג כסף ויראת את כל הבירה כשהיא עוברת לפניו בסך.

— ואתה, מורל, כלום אין לך רעיון — שאל שאטו־רנו. — מדוע אינך מציע דבר?

— דוקא כן — אמר הצעיר בצחוק; — להיפך, יש לי רעיון, אבל חיכיתי שהאדון יתפתה על ידי אחת ההצעות המזהירות, שהוצעו לו זה עתה. עכשיו, כיון שלא ענה, אני סבור, שיש ביכולתי להציע לו מעון בדירה קטנה ונחמדה, בסגנון פומפאדור, אשר שכרה אחותי לפני שנה ברחוב מליי.

— יש לך אחות? — שאל מונטה קריסטו.

— כן, אדוני, וזו אחות מצוינת.

— נשואה?

— עוד מעט תמלאנה תשע שנים לנשואית.

— מאושרת?

— במדה שיש ביכלתו של ייצור אנושי להיות מאושר — ענה מאכסי־

מיליאן — היא נישאה לאיש שאהבה, האיש, ששמר לנו אמונים בזמן שההצלחה הסתירה פניה מאתנו — עמנואל הרבו.

חיוך קל עליה על שפתיו של מונטה קריסטו.

— אני גר שם בתקופת חופשתי — המשיך מאכסימיליאן — ואהיה, יחד עם גיסי עמנואל, לרשותו של אדוני הרוזן בקשר לכל הידיעות, שיזדקק להן.

— רגע אחד! — קרא אלברט לפני שהספיק מונטה קריסטו לענות — שים לב לדבר, שאתה עושה, מר מורל! אתה עומד להפוך אדם, שבא לראות את פאריז, לזקן נשוא־פנים.

— או! לא מניה ולא מקצתיה — השיב מורל בצחוק — אחותי בת עשרים וחמש, גיסי בן שלושים; הם צעירים, עליזים ומאושרים. נוסף לזה יהיה האדון הרוזן במעונו ולא יפגוש מארחיו אלא במדה שירצה לרדת אליהם.

— תודה, אדוני, תודה — אמר מונטה־קריסטו — אסתפק בכך, אם תציג אותי לפני אחותך וגיסך, אם תרצה להסב לי כבוד זה. אבל לא קבלתי שום הצעה של אדונים אלה, משום שדירתי כבר מוכנה. שלחתי מראש את משרתי, והוא כבר קנה ודאי בשבילי את הבית וציווה לרהטו.

— עליך לומר לנו, איפוא, שיש לך משרת המכיר את פאריז! — קרא בושאן.

— זוהי הפעם הראשונה, שהוא בא לצרפת; הוא אינו מדבר — אמר מונטה קריסטו — הוא נידון בטוניס, איני יודע בשל מה, לכריתת לשונו, ידו וראשו. אחרי הניתוח הראשון השגתי את חנינת הביי בשבילו, לאחר שנתתי לו במתנה כלי־זין נאים מאוד.

— זהו עלי? — שאל אלברט בתוך התדהמה הכללית.

— כן, אדוני, זה עלי האלם בכבודו ובעצמו, זה שראיתו ברומא.

— כן, ודאי — ענה מורסרף — אני נזכר בו יפה. אבל איך הטלת עליו לקנות לך בית בפאריז ולרהטו? הוא יעשה ודאי הכל להיפך.

— טעות בידיך, — אדוני. מובטחני בכך, שיבחר את הכל לפי טעמי; הרי ידוע לך, שטעמי אינו דומה לטעם המקובל. הוא ידע, שאגיע היום בשעה עשר; משעה תשע חיכה לי ליד המחסום של פונטנבלו. הוא מסר לי נייר זה. זוהי כתובתי החדשה. הנה, קראו!

מונטה קריסטו הגיש נייר לאלברט.

— „שדרות אלישע 39" — קרא מורסרף.

— זהו דבר מקורי באמת! — הפליט בושאן.

— הוא ראוי לנסיכים — הוסיף שאטו־רנו.

— היתכן! אינך מכיר את ביתך? — שאל דבריי.

— לא — אמר מונטה קריסטו — כבר אמרתי לכם, שלא רציתי לאחר לפגישה. התלבשתי במרכבתי והגעתי לפתחו של הרוזן.

הצעירים הסתכלו זה בזה. הם לא ידעו, אם זוהי קומדיה, ששיחק אותה

מונטה קריסטו, אבל כל מלה, שיצאה מפיו, נשאה, על אפיה המוזר, חותם של פשטות כזאת, עד שאי אפשר היה להניח, שהוא משקר.

— נצטרך איפוא להסתפק בכך — אמר בושאן — שנעזור לאדון הרוזן ככל שיהיה ביכלתנו. אני, כעתונאי, פותח לפניו את כל תיאטרוני פאריז.

— תודה, אדוני — אמר מונטה קריסטו בחיוך — סוכני כבר קיבל פקודה לשכור לי תא בתוך כל אחד מהם.

— הגם סוכנך הוא אילם? — שאל דבריי.

— לא, אדוני, הוא בן־מולדתכם, אם מותר לומר, כי בן־קורסיקה הוא בן־מולדת משותפת עם מישהו אחר. אבל אתה מכיר אותו, מר דה מורסרף.

— האם זהו, במקרה, סיניור ברטוצ׳ו האמיץ?

— בדיוק, ראית אותו אצלי ביום, בו היה לי הכבוד לארחך אצלי לארוחת הצהרים. זהו איש אמיץ מאוד, שהיה קצת חייל, קצת מבריח, ובכלל משהו מכל דבר, שאדם יכול להיות. איני מוכן להשבע על כך, שלא היו לו עסקים עם המשטרה בגלל דבר של מה בכך, כגון דקירת סכין. הוא הומלץ לפני על ידי אחד מידידי, כומר איטלקי, אבא בוסוני, אשר הכירו, כאשר ביקר, בכלא נים.

— ואתה בחרת באזרח הגון זה של כל העולם כסוכנך, אדוני הרוזן? — שאל דבריי — כמה הוא גונב ממך בשנה?

— בהן־צדק — אמר הרוזן — לא יותר מאחר, אני בטוח בכך; אבל הוא מנהל את עסקי.

שעה ארוכה עסקו המסובים בקינוח הסעודה ועישנו סיגרות.

— יקירי — אמר דבריי וקם ממקומו — השעה שתים ושלושים, אורחכם הוא מקסים, אבל אף את החברה הטובה ביותר נאלצים לעזוב, לפעמים אף בגלל חברה רעה. אני חייב לחזור למיניסטריון שלי. אספר על הרוזן למיניסטר וצריך שנדע מיהו.

— היזהר — אמר מורסרף — אף הערמומים ביותר ויתרו על משימה זו.

— הבל הבלים!

— וכאשר תדע מי הוא, התגיד לי?

— אני מבטיח לך. להתראות, אלברט; רבותי, עבדכם בן אמתכם.

— האינך סבור, בושאן, שהוא מענין? — שאל מורסרף.

— יותר מזה — אמר שאטו־רנו — זהו באמת אחד האנשים הבלתי רגילים ביותר, שראיתי בחיי. התלך, מורל?

— אני רוצה לתת את כרטיסי לאדון הרוזן, שיואיל להבטיח לי לעריך אצלנו בקור; ברחוב מליי 14.

— היה סמוך ובטוח, שלא אחמיץ את ההזדמנות, אדוני — אמר הרוזן והרכין את ראשו.

מאכסימיליאן מורל יצא עם הבארון אטו־רנו, בהשאירו את מונטה קריסטו עם מורסרף.

.23

ההיכרות

כאשר נשאר אלברט לבדו עם מונטה כריסטו, אמר:

— אדוני הרוזן, הרשה לי לפתוח בתפקיד מורה־הדרך, בהראותי לך דוגמה של מעון רווק. מאחר שאתה רגיל לארמונות באיטליה, תהיה זו בשבילך עבודת מחקר מעניינת לראות את תנאי מגוריו הטובים של אחד הצעירים בפאריז.

מונטה כריסטו כבר הכיר את חדר האוכל ואת הטרקלין בקומת הקרקע. אלברט הובילו קודם כל לחדר עבודתו, שהיה חדרו האהוב. מונטה כריסטו היה בעל טעם ראוי לשמו ועל־כן ידע להעריך את כל הדברים אשר אלברט צבר בחדר זה: ארונות עתיקים, חרסינה יאפאנית, אריגי המזרח, מוצרי זכוכית מוונציה, כלי־זין מכל ארצות תבל. כל דבר היה ידוע לו, והספיק מבט עין בלבד, כדי שיקבע את המאה, הארץ והמוצא. מורסרף היה סבור, כי יצטרך לתת הסברות, אך במקום זה שמע מפיו של הרוזן שעור בארכי־אולוגיה, מינרלוגיה ותולדות הטבע. הם עלו לקומה הראשונה. אלברט הכניס את אורחו לטרקלין. טרקלין זה היה מלא יצירות של ציירים בני דורם.

מן הטרקלין עברו לחדר השניה. היתה זו בעת ובעונה אחת דוגמה של פאר וטעם קפדני. בחדר זה התנוססה בתוך מסגרת זהב תמונה אחת ויחידה, שהיתה חתומה על ידי ליאופולד רוברט. תמונה זו משכה אליה מיד את מבטיו של הרוזן מונטה כריסטו.

היתה זו תמונה של אשה צעירה כבת עשרים וחמש שנה. עור פניה היה שחום, מבטה היוקד הסתתר מאחורי ריסים, שהביעו געגועים. היא היתה לבושה לבוש ציורי של בנות הדייגים הקאטאלאניים, וסיכות זהב היו נעוצית בשערה. היא הסתכלה לעבר הים, ודמותה הנהדרת הצטיירה בצורה ברורה על פני הכחול הכפול של הגלים והשמים.

אפלה שררה בחדר, ואלברט לא יכול לראות את החיוורון, שעלה על לחייו של הרוזן, ולהבחין ברעד העצבני, שחלף על כתפיו וחזהו. לרגע קט נשתררה דומיה, ועינו של מונטה כריסטו לא זזה מתמונה זו.

— זוהי תמונה יפה רוזני — אמר מונטה כריסטו בקול שקט; — ולביש זה, ודאי לבוש נשף. מתאים להפליא לגברת צעירה זו.

— זוהי אמי, אדוני; היא בקשה, שיציירוה כך לפני שש או שמונה שנים. לבוש זה נערך על ידי אמי, והדמיון אליה הוא כה רב, עד שאני מאמין, כי אני רואה עוד את אמי כפי שנראתה בשנת 1830. הרוזנת ציותה להבין תמונה

זו בזמן אחד ממסעיו של הרוזן. היא היתה בטוחה ללא כל ספק, כי תכין לו הפתעה נעימה; אך, מוזר הדבר, שתמונה זו לא מצאה חן בעיני אבי, אף־על־פי שזוהי אחת מעבודותיו היפות של ליאופולד רוברט. אמנם, בינינו לבין עצמנו, מר דה מורסרף הוא אחד החרוצים ביותר בין חברי המורשון בלוכסמבורג וגנרל, שיצאו לו מוניטין הודות לידיעותיו בתיאוריה, אך ידיעותיו באמנות הן מועטות ביותר. שונה הדבר ביחס לאמי, המציירת יפה ומעריכה יצירה זו כדי שתיפרד ממנה כליל. על־כן נתנה לי אותה, משום שאצלי אין היא עלולה לגרום מורת רוח כה רבה למר דה מורסרף, שאת תמונתו, שצוירה על ידי גרוס, אראה לך עוד מעט. סלח לי על שאני מספר לך דברים כגון אלה מחיי המשפחה, אבל כיון שעוד מעט יהיה לי הכביד להובילך אל הרוזן, הריני אומר לך כל זה לבל תשבח תמונה זו בפניו. אגב: יש לתמונה זו השפעה מעציבה, כי אין כמעט מקרה, שאמי לא תבוא אלי בלי שתסתכל בה. ואין כמעט מקרה, שתסתכל בה בלי לבכות. הענגה, שהביאה אתה תמונה זו בדירתנו היא, אגב, היחידה, שחלפה בין הרוזן לרוזנת, כי על אף היותם נשואים למעלה מעשרים שנה, הם עדיין מאוחדים כאילו היה זה היום הראשון לנשואיהם.

מונטה כריסטו העיף מבט מהיר על אלברט, כדי לגלות כוונה מוסתרת בדבריו, אבל היה ברור, כי הם נאמרו על ידי הצעיר בתום לב.

— עתה — אמר אלברט — ראית, אדוני הרוזן, את כל עשרי, ותרשה לי להציעו לך, אם כי אינו ראוי לך. תראה את עצמך כאילו היית בביתך שלך, וכדי שהרגשתך תהיה עוד יותר נוחה, תואיל נא ללוותי למר דה מורסרף, שאליו כתבתי מרומה על הטובה, שעשית עמדי, והודעתי לו על הבקור, שהבטחת לי. אני רשאי לומר, שהרוזן והרוזנת מחכים בקוצר רוח, שינתן להם להודות לך. אמנם, יודע אני, שחושיך קהו קצת ביחס לכל העינינים, אדוני הרוזן, ואין מחזות משפחתיים עושים עליך רושם רב, אף־על־פי־כן קבל את הצעתי.

מונטה כריסטו הרכין את ראשו בלי להשיב דבר. הוא קבל את ההצעה בלי התלהבות וגם בלי צער, כאחד מגינוני הנימוסים של החברה, שכל אדם צריך לקבלם כחובה. אלברט קרא למשרתו וציווה לו להודיע לאדון ולגברת דה מורסרף על בואו של מונטה כריסטו. אלברט הלך אחריו בלוית הרוזן.

בכניסה לחדר ההמתנה של הרוזן התנוסס מעל לפתח, שהוביל לטרקלין, סמל האצולה, שקישוטיו המפוארים העידו על החשיבות, אשר בעל הדירה ייחס לשלט זה. מונטה כריסטו נעצר לפני הסמל והתבונן בו בתשומת לב.

— זהו ודאי הסמל המשפחתי שלכם? — שאל. — ידיעתי בעניני יחוסין קלושה מאוד.

— ניחשת — אמר מורסרף. — זהו הסמל של משפחת אבי ואמי; מצד אמי הנני ספרדי, אך בית מורסרף הוא צרפתי.

מורסרף עבר הראשון, כדי להראות את הדרך לרוזן, דחף את הדלת, שנפתחה מתחת לסמל משפחתו והובילה לטרקלין.

גם במקום הבולט ביותר של הטרקלין נראתה תמונה. היה זה דיוקנו של גבר כבן שלושים ושמונה, לבוש מדי גנרל. מעל כתפו הסתלסל גדיל כפיל, סימן לבעל דרגה גבוהה, על צווארו התנוסס אות לגיון הכבוד, ועל חזהו, מצד ימין אות מסדר הגואל, ומצד שמאל — הצלב הגדול של שארל השלישי. סימן, שהאיש, שדיוקנו התנוסס בחדר, השתתף במלחמת יוון וספרד או מלא תפקיד דיפלומטי בשתי ארצות אלו.

מונטה כריסטו היה עסוק בסקירת התמונה באותה קפדנות, שנהג בה לגבי הקודמת, כאשר נפתחה דלת צדדית, והוא נמצא מול הרוזן דה מורסרף בכבודו ובעצמו. היה זה גבר כבן ארבעים וחמש, אך מראהו היה כבן חמישים לכל הפחות, והיתה מין סתירה בין שפמו וגבות עיניו השחורים לבין שער ראשו הלבן כמעט. הוא היה לבוש אזרחית ונשא בדש בגדו סרט, שצבעיו השונים הזכירו את אותות ההצטינות, שהוענקו לו. הוא נכנס בצעד, שאמר כבוד ולהיטות. כשראה אותו מונטה כריסטו בהתקרבו אליו, לא צעד כל צעד.

— אבא — אמר הצעיר — יש לי הכבוד להציג לפניך את האדון הרוזן מונטה כריסטו, אותו ידיד נדיב לב, שהיה לי האושר לפגשו במסיבות הקשות הידועות לך.

— ברוך בואך, אדוני, אלינו. — אמר הרוזן דה מורסרף בחיוך — בהצילך את היורש היחידי של בית זה, עשתי מעשה, הראוי לתודתנו הנצחית.

ובאמרו מלים אלו, הראה הרוזן דה מורסרף למונטה כריסטו כורסה, והוא עצמו התישב מול החלון. מונטה כריסטו העמיד את הכורסה, שהראה לו הרוזן דה מורסרף, בצורה כזאת, שהוא ישאר מוסתר על ידי הצל של וילונות הקטיפה הגדולים ויקרא מעל קוי פניו של הרוזן, החרושים לאות ודאגה, את הסיפור של יסורים חבויים, שנכתב בכל אחד מקמטיו, שנוצרו במרוצת הזמן.

— הגברת הרוזנת — אמר מורסרף — התלבשה שעה שבנה בישר לה על הבקור; היא תרד עוד מעט, ותוך עשר דקות תהיה בטרקלין.

— כבוד הוא בשבילי — אמר מונטה כריסטו — לבוא במגע ביום הראשון לשהותי בפאריז עם אדם, אשר זכויותיו אינן נופלות מהמוניטין שלו. אבל כלום אין עדיין, במישורי מיטדג׳ה או בהרי אטלס, שרביט של מרשל בשבילך?

— או! — השיב מורסרף והסמיק קמעה — פרשתי מהשרות, אדוני. נתמניתי חבר המורשון בימי המלחמה השניה והשתתפתי במערכת הקרבית הראשונה בפיקודו של המרשל דה בורמון. יכולתי, איפוא, לתבוע תפקיד גבוה, אך מהפכת יולי היתה, כפי הנראה, עטורת נצחון, עד כי יכלה להרשות לעצמה להיות כפוית־טובה; והיא היתה כזאת לגבי כל שרות, אשר לא התחיל בימי הקיסרות. הגשתי איפוא את התפטרותי. נטשתי את החרב. הטלתי את עצמי לתחום המדיניות. אני מקדיש את עצמי לתעשיה ואני לומד

את האמנויות המועילות. במשך עשרים השנים, שנשארתי בשרות, שאפתי לכך בכל מאודי, אך לא היה לי הזמן לכך.

— דברים אלה הם שהבטיחו את עליונותה של אומתך על ארצות אחרות. א׳וני — ענה מונטה כריסטו — על אף היותך אציל בעל מוצא מיוחס והין רב, הסכמת ראשית כל לזכות בדרגות הראשונות כחייל בלתי־ידוע, וזהו דבר נדיר מאוד; אחר היית לגנרל, חבר המורשון הצרפתי, אביר לגיון הכביד, והסכמת ללמוד אמנות חדשה, ללא פיצוי אחר מאשר להיות באחד הימים לתועלת לבני עמך... זהו דבר נאה ואף נשגב.

אלברט הסתכל והאזין לדבריו של מונטה כריסטו בתמהון.

— לצערנו! — המשיך הזר, כדי לגרש את העננה, שדבריו אלה העלו על פניו של מורסרף — אנו באיטליה איננו נוהגים כך. אנו גדלים בהתאם לגזעינו ומיננו, ואנו שומרים על אותה קומה, ולעתים קרובות על אותו חוסר יעילות במשך כל חיינו.

— אבל אדוני — ענה הרוזן דה מורסרף — בשביל אדם בעל ערך כמוך אין איטליה מולדת, וצרפת מושיטה לך את זרועותיה. היענה לקריאתה, אני מאמין, שצרפת לא תהיה כפוית טובה לגבי הכל; היא נוהגת, אמנם יחס רע בילידיה, אבל כרגיל מקבלת היא את הזרים בסרב פנים יפות.

— א! אבא — אמר אלברט — נקל לראות, כי אינך מטיב להכיר את הרוזן דה מונטה כריסטו. הנאותיו אינן מהעולם הזה; הוא אינו שואף לכיבודים.

— אלמלא חששתי שמא אלאה את אדוני הרוזן, — אמר הגנרל, שהוקסם מנימוסיו של מונטה כריסטו, — הייתי לוקח אותו אתי לבית הנבחרים; היום מתקיימת ישיבה מענינת בשביל כל מי שאינו מכיר את חברי הסינאט שלנו.

— אסיר תודה אהיה לך, אדוני, אם תואיל לחזור על הצעה זו פעם אחרת, אבל היום העניקו לי את התקוה, שאוצג לפני הגברת הרוזנת, ועל־כן אחכה.

— א! הנה אמי — קרא בן הרוזן.

ואכן, ראה מונטה כריסטו, כאשר פנה אחורנית, את גברת דה מורסרף בכניסה לטרקלין. היא עמדה ללא נוע, ופניה היו חיוורים, וכאשר פנה אליה מונטה כריסטו, שמטה משום מה את זרועה, אשר נשענה לפני כן על המזוזה המוזהבת. היא עמדה שם כמה שניות והאזינה לדבריו האחרונים של האורח מעבר לים. הלה קם ממקומו והחוה קידה עמוקה לפני הרוזנת, אשר השתחותה אף היא, דוממה וחגיגית.

— א, רבונו של עולם! גברתי — שאל הרוזן — מה קרה לך? כלום השפיע החום השורר בטרקלין לרעה עליך?

— הסובלת את, אמא? — קרא בן הרוזן וניתר ממקומו אליה.

היא שלחה לעבר שניהם חיוך מלא תודה.

— לא —אמרה. — אבל חשתי התרגשות כאשר ראיתי בפעם הראשונה את האדם, אשר לולא התערבותו היינו עכשיו שקועים בדמעות ואבל.

אדוני — המשיכה הרוזנת והתקדמה בהוד מלכה — אני חבה לך את חיי בני, ועל מעשה טוב זה אני מברכת אותך. ועתה מביעה אני לך את תודתי על העונג, שגרמת לנו בתתך לנו את ההזדמנות להודות לך מעומק לבי.

הרוזן השתחוה שנית, אך קידתו היתה יותר עמוקה מאשר בפעם הראשונה; פניו היו חיורים מפניה של מרסדס.

— גברתי — אמר, — האדון הרוזן ואַת גומלים לי גמול רב מדי על מעשה פשוט מאוד. להציל אדם, למנוע צער מאב, לחסוך את התרגשותה של אשה — אין זה מעשה טוב; זה מעשה אנושי.

לדברים אלה, שנאמרו בעדינות ובנימוס בלתי רגילים, השיבה הגברת מורסרף בהדגשה עמוקה:

— מאושר הוא בני, אדוני, שמצא בך ידיד, ואני מודה על כך לאלוהים.

מרסדס נשאה את עיניה היפות אל על בהבעת תודה עמוקה.

דה מורסרף קרב אליה.

— גברתי — אמר, — כבר התנצלתי לפני האדון הרוזן על שאני נאלץ לעזוב אותו, ואת תואילי, בבקשה, לחזור על התנצלותי. הישיבה נפתחת בשתים, ועתה כבר שלוש, ועלי לנאום.

— לך, אדוני, ואני אשתדל להשכיח את דבר היעדרך מלב אורחנו — אמרה הרוזנת באותו ביטוי של ריגשות. — אדוני הרוזן — המשיכה בפנותה למונטה כריסטו — היחלוק לנו את הכבוד לבלות אתנו את היום?

— תודה, גברתי, ועיניך הרואות, על כן האמיני לי, כי אין גבול לתודתי על הצעתך, אולם באתי הבוקר אליכם ישר ממרכבת הנסיעות שלי. אין לי כל מושג איך הסתדרתי בפאריז. כמעט שאיני יודע היכן אגור. אין זו דאגת חמורה, אך בכל זאת זוהי דאגה.

— היהיה לנו לכל הפחות עונג זה פעם אחרת, המבטיח אתה? — שאלה הרוזנת.

מונטה כריסטו השתחוה, ותנועה זו יכלה להיחשב כהסכמה.

— ובכן, לא אעכב אותך אדוני — אמרה הרוזנת — כי איני רוצה, שרגש תודתי יהפוך לטרחנות או הטרדה.

— רוזני היקר — אמר אלברט — אם רצונך בכך, אשתדל לגמול לך בפאריז על אדיבותך רבת החסד ברומא ולהעמיד לרשותך את מרכבתי, עד אשר יהיה סיפק בידך להכין את שלך.

— אלף תודות על אדיבותך, רוזני — אמר מונטה כריסטו — אולם אני משער, כי מר ברטוצ'ו, ניצל ודאי באופן מתאים את הזמן, וכי אמצא ליד הפתח מרכבה רתומה.

אלברט ליוה את הרוזן עד פתח הדירה. מונטה כריסטו לא טעה: אך הופיע בחדר ההמתנה של הרוזן דה מורסרף, ומשרת זינק אל מחוץ לבית, והאורח הנעלה מצא, בהגיעו החוצה, את מרכבתו אשר חיכתה לו.

הרוזן עלה למרכבתו, אשר נסגרה מאחוריו ויצא בדהירה, אך על אף זאת הבחין הרוזן בתנועה הקלה, אשר הרעידה את הוילון בטרקלין, שבי השאיר את הגברת דה מורסרף.

כאשר חזר אלברט לאמו, מצא אותה בחדר ההלבשה, שקועה בתיך כורסת הקטיפה הגדולה. מחמת האפלה, ששררה בחדר, לא יכול אלברט לראות את פניה של הרוזנת, שהיו עטורים ענגה של מלמלה, אשר בה עטפה את שערה כבהילת־אָדים, אבל נדמה היה לו, כי קולה נשתנה. בתוך ריחות הבושם של הוורדים והצמריון הבחין, בריח החריף של סמי חומץ; ואבן משכה את תשומת לוב של הצעיר ועוררה בו דאגה צנצנת של הרוזנת, אשר הוצאה מנרתיק ועמדה עתה על האח.

— הכאב לך משהו, אמא? — קרא בהיכנסו — הקרה לך משהו בזמן היעדרי?

— לא ולא, אלברט; אבל וורדים אלה נותנים בזמן החום הראשון, שאליו טרם התרגלתי, ריח חזק מאוד.

— אם כן אמא — אמר מורסרף והושיט את ידו אל הפעמון — צריך להעבירם לפרוזדור. אם באמת אינך בקו הבריאות; עוד בהיכנסך היו פניך חיוורים מאוד.

— כלום פני היו חיוורים, אלברט?

— היה נסוך עליהם חיוורון, המתאים לך באופן מצוין, ואף־על־פי־כן הפחיד אותנו מאוד, את אבא ואותי.

דממה ארוכה השתררה בחדר.

— מה טיבו של שם זה מונטה כריסטו? — שאלה הרוזנת, — האם זה שם משפחה או שם ארץ או תואר סתם?

— אני סבור, אמא, שזה תואר, ותו לא. הרוזן קנה אי בתוך קבוצת האיים הטוסקאנית. אין לו כל תביעות לאצילות, והוא נושא במקרה שם של רוזן, אם כי הדעה הכללית, השוררת ברומא היא, שהרוזן הוא אציל רם־מעלה.

— נימוסיו הם מצוינים — אמרה הרוזנת — כפי שיכולתי לשפוט במשך הרגעים המעטים, שהיה כאן.

— או! הם מצוינים, אמא. הם עולים אף על הנימוסים האציליים ביותר, שראיתי בשלוש ארצות אירופה: אצל האצולה האנגלית, הספרדית והגרמנית.

הרוזנת הרהרה רגע קט, ולבסוף השיבה אחרי שהיססה קמעה:

— ראה אלברט יקירי, אני פונה אליך בשאלה כפנות אֵם לבנה. ראית את האדון מונטה כריסטו בביתו, יש לך חוש הסתכלות, היית בעולם הרחב ואתה גם בעל טעם טוב מבני גילך האחרים; המאמין אתה, שהרוזן הוא אמנם זה, שהוא נראה להיות?

— ואיך הוא נראה?

— אמרת זה עתה, אציל רם־מעלה.

— אמרתי לך, אמא, כי בתור כזה חשבוהו.

— אבל מה דעתך על זה, אלברט?

— אין לי דעה יציבה עליו; עלי להודות, שלדעתי הוא בן מאלטה.

— איני שואלת אותך בדבר מוצאו, כי אם על אישיותו.

— ראיתי אצלו דברים רבים מוזרים כל כך, עד שאני חושב אותו לאחד מגבורי ביירון, אשר איזה אסון הטביע בהם את חותמם; או לאחד השרידים של איזו משפחה עתיקת־ימים, שהועבר מנחלתו, אך זכה ברכוש רב הודות לגאונו ההרפתקני, אשר העמידו מעל לחוקי החברה.

— מה אמרת?

— אמרתי, שמונטה כריסטו הוא אי בתוך הים התיכון, ללא תושבים, ללא חיל מצב, מקום מחבוא של מבריחים מכל האומות, של שודדי ים מכל הארצות. מי יודע, אם כל אלה אינם משלמים לבעליהם מס מקלט?

— דבר זה יתכן — אמרה הרוזנת כשהיא מהורהרת.

— אבל אין דבר — השיב הצעיר. — בין אם הוא מבריח או לא, תסכימי אמא, לאחר שראית אותו, שהרוזן מונטה כריסטו הוא אדם מעניין, שיזכה בהצלחות גדולות ביותר בטרקליני פאריז.

— ומה גילו של הרוזן? — שאלה מרסדס, וניכר היה, שהיא מייחסת חשיבות רבה לשאלה זו.

— הוא כבן שלושים וחמש, אמא.

— כל כך צעיר! לא יתכן הדבר — אמרה מרסדס.

— שלוש או ארבע פעמים אמר לי, וודאי שלא במחשבה תחילה: בתקופה זו וזו הייתי בן חמש, בתקופה אחרת הייתי בן עשר, ואילו באחרת — בן שתים עשרה. אני, שהתעניינותי היתה רבה בפרטים אלה, השוויתי תאריכים אלה ומעולם לא מצאתי בהם פגם.

— ואדם זה זיכה אותך בידידותו, אלברט? — שאלה ברטט עצבני.

— אני סבור כך, גברתי.

— כלום גם אתה אוהב אותו?

— הוא מוצא חן בעיני, גברתי, למרות דבריו של פראנץ ד׳אפיניי, שהוא אדם שחזר מעולם אחר.

הרוזנת עשתה תנועה מבוהלת.

— אלברט — אמרה — תמיד הייתי מזהירה אותך מפני היכרויות כאלו. עתה הנך מבוגר, ויש ביכלתך להשיא לי עצות; אף־על־פי־כן הנני חוזרת: הזהר, אלברט!

— אולם למען תביא לי עצה זו תועלת, צריך היה, אמא יקרה, שאדע מראש מפני מה עלי להיזהר. הרוזן אינו משחק, אינו שותה אלא מים, שלתוכם נמזגה טפה אחת של יין ספרדי; לרוזן יש שם של אדם עשיר

מופלג, עד כי לא יתכן, שיבקש ממני הלוואה, אם לא ירצה להיות ללעג ולקלס; מדוע, איפוא, אפחד מפני הרוזן?

— הצדק אתך — אמרה הרוזנת — ואין לפחדי כל יסוד, ביחוד שהמדובר כאן באדם, אשר הציל את חייך. דרך אגב: הנתקבל בסבר פנים יפות על ידי אביך, אלברט? חשוב, כי נהיה יותר מאשר מנומסים עם הרוזן. קורה ומר מורסרף הוא עסוק, עניניו מעסיקים אותו, ועלול שלא מרצונו...

— אבי היה מצוין, גברתי — נכנס אלברט לדבריה; — למעלה מזה: נראה היה, כי נהנה מכמה מחמאות מוצלחות, אשר הרוזן השמיען באזניו. הם נפרדו כידידים הטובים ביותר בעולם, ומר דה מורסרף רצה אפילו לקחת אותו לבית הנבחרים, כדי שיוכל לשמוע את נאומו.

הרוזנת לא השיבה דבר; היא היתה שקועה בהרהורים כה עמוקים, עד כי עיניה נעצמו לאט. הצעיר, שעמד לפניה, הסתכל בה באהבת־בן ענוגה ורכה, הרגילה אצל ילדים, אשר אמותיהם עודן צעירות ויפות. ובראותו שעיניה נעצמות, הקשיב רגע קט לנשימתה, וכיון שהיה סבור, כי נרדמה, התרחק על קצות אצבעותיו ופתח את דלת החדר, בה השאיר את אמו.

— איזה אדם זה — מלמל בהניעו בראשו, — נבאתי לו, שיעשה רושם כביר בחברה: מדדתי, איפוא, את השפעתו במד־חום, שאינו עלול לטעות. אמי השגיחה בו, שהוא מעורר תשומת לב.

הוא ירד לאורוותו כשבלבו מקננת מורת־רוח על שהרוזן מונטה כריסטו שם את ידו על זוג סוסים, שיתפסו בעיני מומחים את המקום הראשון לפני סוסיו שלו.

.24

אדון ברטוצ'ו

במשך הזמן הזה הגיע הרוזן לביתו. הבית, אשר נבחר על ידי עלי והיה צריך לשמש מקום מגורים בעיר למונטה כריסטו, שכן בשדרות אלישע, ונמצא בין החצר לגן; גוש, שנישא באמצע החצר, הסתיר חלק מהחזית; סביב גוש זה התמשכו, כשתי זרועות, שתי שדרות, שהובילו מימין ומשמאל מן השער עד לרציף כפול. לבית זה, שהיה מבודד בתוך שטח נרחב, היתה מלבד הכניסה הראשית, גם כניסה שניה, שפנתה לרחוב פונטייה.

עוד לפני שהרכב קרא לשוער, סובב השער העצום על ציריו. הרכב נכנס, חג חצי מעגל, בלי להאיר את מהלכו, ובעוד גלגלי המרכבה חורקים עדיין על חולות השדרה, נסגר השער שוב. בצד השמאלי של הרציף נעצרה

המרכבה; שני אנשים הופיעו ליד הדלת: הראשון היה עלי. ואילו השני החוה קידה בהכנעה ועזר לרוזן ברדתו מהמרכבה.

— תודה, מר ברטוצ'ו, — אמר הרוזן וקפץ בקלות מעל שלוש המדרגות של המרכבה. — היכן הנוטריון? — שאל.

— הוא מחכה בטרקלין הקטן, הוד מעלתו — ענה ברטוצ'ו.

— כלום דאגת לכרטיסי הביקור, אשר בקשתי להכין לאחר שיהיה בידיך מספר הבית?

— אדוני הרוזן, הדבר כבר נעשה; הייתי אצל החרט הטוב ביותר של ארמון המלך, והוא צייר את הגלופה בנוכחותי. הכרטיס הראשון שהודפס נשלח זה עתה, בהתאם לפקודתך, לבארון דאנגלאר, חבר בית־הנבחרים, ברחוב שוסה־ד'אנטין 7; היתר מונחים על האח בחדר השינה של הוד מעלתו.

מונטה כריסטו מסר את כסיותיו, את כובעו ומקלו לאותו משרת צרפתי, אשר זינק מפרוזדורו של הרוזן דה מורסרף, כדי להזמין מרכבה. אחר עבר לטרקלין הקטן, כשלפניו הולך ברטוצ'ו ומראה לו את הדרך.

הנוטריון, שהמתין לרוזן, היה דמות תמימה של פקיד פאריזאי ממדרגה שניה.

— האם אדוני הנוטריון המיופה כוח למכור את הבית הכפרי, שיש ברצוני לקנותו? — שאל מונטה כריסטו.

— כן, אדוני הרוזן, — ענה הנוטריון.

— המוכן שטר מכירה?

— כן, אדוני הרוזן. הנהו כאן.

— מצוין, והיכן הבית, שאני עומד לקנותו? — שאל בשוויון־נפש מונטה כריסטו.

הסוכן עשה תנועה, שפירושה היה: אין לי מושג. הנוטריון התבונן במונטה כריסטו בתמהון.

— האם כבוד הרוזן אינו יודע היכן הבית, שהוא עומד לקנותו?

— ומנין עלי לדעת? הגעתי מקאדיקס; מעולם לא הייתי בפאריז; זוהי הפעם הראשונה, שרגלי דרכה על אדמת צרפת.

— זה, איפוא משהו אחר — ענה הנוטריון. — הבית, שכבוד הרוזן קנה, שוכן באוטיי.

לשמע מלים אלו החויר ברטוצ'ו.

— במרחק שני צעדים מכאן, אדוני הרוזן — אמר הנוטריון — בסביבה נהדרת, בתוך יער בולון.

— כה קרוב! — אמר מונטה כריסטו — אבל אין זה כפר. למה, למען השם, בחרת בשבילי בית ליד שער פאריז, מר ברטוצ'ו?

— אני! — קרא הסוכן בלהיטות מוזרה. — לא עלי הטיל כבוד הרוזן

את התפקיד לבחור בית זה; יואיל כבוד הרוזן להיזכר, לפשפש בזכרונו, לשאול את עצמו.

— א! נכון הדבר — אמר מונטה כריסטו. — אני נזכר עכשיו; קראתי את המודעה הזאת באחד העתונים והתפתיתי על ידי הכותרת הכוזבת: בית כפרי.

— עוד יש זמן — אמר ברטוצ׳ו — ואם הוד מעלתו רוצה להטיל עלי שאחפש במקום אחר, אמצא את הדרוש לו, יהיה זה באנגיין, בפונטניי־או־רוז או בבלווי.

— לא, אין צורך — אמר בקור רוחו מונטה כריסטו.

— הצדק עם כבודו — אמר הנוטריון, שפחד, שמא יאבד את שכרו. — זוהי אחוזה נהדרת: מים חמים, יער עבות, בית מגורים נוח, אם כי היה מוזנח במשך זמן רב. המטלטלים, על אף היותם ישנים, הם בעלי ערך, ביחוד כיום, כשהבריות מחפשים עתיקות.

— זה מתאים לי, איפוא.

— א! אדוני, זה נהדר!

— אל נחמיץ הזדמנות כזאת — אמר מונטה כריסטו — החוזה, בבקשה, אדוני הנוטריון?

הוא חתם במהירות, אחר שהעיף מבט על החוזה שבו צוינו מצבו של הבית ושמותיהם של בעליו.

— ברטוצ׳ו — אמר — תן חמישים וחמישה אלף פראנק לאדון זה. הסוכן יצא בצעדים כושלים, וחזר כשבידו צרור שטרות.

— ועתה — שאל הרוזן — האם כבר נעשו כל הצעדים החוקיים?

— כולם, אדוני הרוזן.

— היש בידך המפתחות?

— הם נמצאים בידי השוער, השומר על הבית; אבל הנה הפקודה, שנתתי לו שיכניס את אדוני לאחוזתו.

— מצוין.

— אבל — אמר הנוטריון התמים — אדוני הרוזן טעה; המחיר הוא רק חמישים אלף פראנק.

— ושכרך?

— הוא כלול בסכום זה, אדוני הרוזן.

— אבל כלום לא באת מאוטיי הנה?

— כן, ללא ספק.

— ובכן! יש לשלם לך, איפוא, בעד הטרחה — אמר הרוזן.

— לווה את האדון — אמר הרוזן לבארטוצ׳ו.

הסוכן יצא מאחורי הנוטריון.

אך נשאר לבדו, הוציא הרוזן מכיסו ארנק נעול במפתח, ופתחו בעזרת מפתח קטן, שהיה תלוי על צווארו. אחרי שחיפש רגע קט, נעצר מבטו על

דף נייר, שהכיל כמה רשימות, השווה את הרשימות הללו עם שטר המכירה, שהיה מונח על השולחן, והחל מרכז את מחשבותיו:

— אוטיי, רחוב דה לה פונטן, מספר 28; זהו הבית — אמר — תוך שעה אדע הכל. ברטוצ'ו! — קרא ונקש במין פטיש קטן על גבי פעמון, אשר השמיע קול חד וממושך.

הסוכן הופיע על סף הדלת.

— מר ברטוצ'ו — שאל הרוזן — האם לא אמרת לי פעם, כי ערכת נסיעות בצרפת?

— באי אלה חלקים של צרפת, הוד מעלתו.

— אתה מכיר ללא ספק את סביבות פאריז?

— לא, הוד מעלתו, לא — השיב הסוכן ברעד עצבני, שמונטה כריסטו הבחין בו וזקפו על חשבון חרדתו.

— חבל — אמר — שלא בקרת מעולם בסביבות פאריז, כי אני רוצה ללכת עוד הערב לראות את אחוזתי החדשה, ואילו הלכת אתי, היית יכול ללא ספק לתת לי ידיעות מועילות.

— לאוטיי? — קרא ברטוצ'ו, וגון עורו השחום החויר. אני אלך לאוטיי?

— מה הפלא בדבר, שתלך לאוטיי? כשאני אגור באוטיי, תצטרך לעבור לשם, כיון שאתה מהוה חלק של הבית.

רבטוצ'ו השפיל את ראשו לפני מבטו המצווה של בעליו ונשאר ללא תנועה וללא תשובה.

— מה קרה לך? התואיל להזמין שוב מרכבה? — שאל מונטה כריסטו.

ברטוצ'ו זינק מן הטרקלין הקטן אל הפרוזדור וקרא בקול צרוד:

— הסוסים בשביל הוד מעלתו!

מונטה כריסטו רשם שתים־שלוש אותיות. כאשר סיים לכתוב את האות האחרונה, שוב הופיע הסוכן.

— המרכבה של הוד מלעתו מחכה — אמר.

— ובכן! קח את הכסיות ואת הכובע, — אמר מונטה כריסטו.

— האם עלי ללכת עם אדוני הרוזן? — קרא ברטוצ'ו.

— ודאי, אתה תתן את הוראותיך, כיון שיש בדעתי לגור בבית הזה.

25.

הבית באוטיי

מונטה כריסטו הבחין, כי בשעה שירדו מן הרציף, הצטלב ברטוצ׳ו כדרך בני קורסיקה, וכי לאחר שתפס את מקומו במרכבה, לחש תפילה קצרה. יתכן, שמישהו אחר היה מרחם על הסוכן הישר בגלל התנגדותו המוזרה לסיול, שהוצע על ידי הרוזן, אולם הלה היה סקרן גדול מכדי לפטור את ברטוצ׳ו מנסיעה זו. תוך עשרים דקות היו באוטיי. התרגשותו של הסוכן גברה והלכה. כשנכנסו לעיירה, החל ברטוצ׳ו, שנלחץ בפינת המרכבה, לבחון בהתרגשות עצבנית כל אחד מהבתים, שלפניו עברו.

— תצוה לעצור ברחוב דה לה פונטן, מספר 28 — אמר הרוזן ונעץ מבט אכזרי בסוכן, שלו נתן את הפקודה.

זיעה עלתה על פניו של ברטוצ׳ו. אף־על־פי־כן ציית, ובהתכופפו מן המרכבה, קרא לרכב: רחוב דה לה פונטן, מספר 28.

היה זה בקצה העיירה. במשך הנסיעה ירד הלילה, וענגה שחורה שיוותה לחשכה צורה וחגיגיות של מחזה דרמטי.

מרכבה נעצרה, והמשרת קפץ בזריזות אל הדלת ופתחה.

— ובכן! — שאל הרוזן — כלום אינך יורד, מר ברטוצ׳ו? האם אתה נשאר בתוך המרכבה? על מה חושב אתה הערב?

ברטוצ׳ו זינק מתוך המרכבה והושיט את זרועו לרוזן, שנשען הפעם עליה וירד בשלוש המדרגות של הכבש.

— דפוק בדלת — אמר הרוזן — והודיע על בואי.

ברטוצ׳ו דפק, הדלת נפתחה והופיע השוער.

— מה יש? — שאל.

— זהו אדוניך החדש, ידידי — אמר המשרת.

הוא הושיט לשוער את הכרטיס, שנרשם בידי הנוטריון.

— הבית נמכר איפוא? — שאל השוער — והאדון הזה יגור כאן?

— כן, ידידי — אמר הרוזן — ואני אשתדל, שלא תצטרך להצטער על אדוניך הקודם.

— או! אדוני — אמר השוער — לא אצטער עליו הרבה, כי אנו רואים אותו לעתים רחוקות מאוד; זה חמש שנים שלא בא, וחי נפשי, שעשה יפה במכרו בית, אשר לא הכניס מאומה.

— ומה היה שמו של אדוניך הקודם? — שאל מונטה כריסטו.

— אדון מארקיז דה סאן־מראן; א! הוא בודאי לא קיבל בעד הבית את הסכום, ששילם בעדו, אני בטוח בזאת.

— המארקיז סאן־מראן! — השיב מונטה כריסטו. — נדמה לי, ששם זה אינו בלתי מוכר לי — אמר הרוזן — המארקיז סאן־מראן...

— אציל זקן — המשיך השוער — משרת נאמן של הבורבונים; היתה לו בת יחידה, שהשיאה למר דה ווילפורט, ששימש כתובע מלכותי בנים ואחר כך בוורסייל.

מונטה כריסטו העיף מבט והבחין, כי ברטוצ׳ו החויר יותר מהקיר, שעליו נשען למען לא יפול.

— ובת זו לא מתה? — שאל מונטה כריסטו. — נדמה לי, שסיפרו על מותה.

— כן, אדוני, זה עשרים ואחת שנה, ומן הזמן ההוא לא ראינו את המארקיז האומלל יותר משלוש פעמים.

— תודה, תודה — אמר מונטה כריסטו, שהגיע לכלל דעה, נוכח אפיסת הכוחות של הסוכן, שאסור לו להוסיף למתוח את החבל, בלי שיסתכן, כי ינתקו — תודה! העלה אור, ידידי.

— העלי ללוותך, אדוני?

— לא, אין צורך בכך ברטוצ׳ו יאיר לי את הדרך.

ובאמרו דברים אלה, נתן לו מונטה כריסטו שתי מטבעות זהב, שעוררו התפרצות של ברכות ואנחות.

— א, אדוני! — אמר השוער לאחר שחיפש לשוא על האח ועל המדפים הסמוכים — אין לי כאן נרות!

— קח את אחד הפנסים של המרכבה, ברטוצ׳ו, והאר לי את החדרים — אמר הרוזן.

הסוכן ציית ללא כל הערה, אבל נקל היה לראות, לפי רעד היד, אשר החזיקה בפנס, במה עלה לו ציות זה. הם עברו על פני קומת קרקע נרחבת למדי. הקומה הראשונה היתה מורכבת מטרקלין, מחדר־רחצה ומשני חדרי שינה. דרך אחד מחדרי שינה אלה הגיעו למדרגות עקלקלות, שהובילו לגן.

— ראה, הנה חדר מדרגות נוסף — אמר הרוזן — זה נוח למדי. האר לי, מר ברטוצ׳ו. לך לפני ונראה לאן מובילות מדרגות אלו.

— אדוני — אמר ברטוצ׳ו — הן מובילות לגן.

— וכיצד אתה יודע זאת, במטותא ממך.

— הן צריכות להוביל לשם.

— ובכן, נבדוק את הדבר.

ברטוצ׳ו הפליט אנחה והחל ללכת הראשון. ליד הדלת החיצונית נעצר.

— נמשיך נא, מר ברטוצ׳ו — אמר הרוזן.

אך האדם, שאליו פנה, היה נדהם, על סף אפיסת הכוחות, מטומטם.

עיניו תהו סביבן כמבקשות עקבות של עבר איום, והוא נראה כמנסה להדוף בידיו הקמוצות זכרונות מבהילים.

— ובכן? — חזר הרוזן.

— לא! לא! — קרא ברטוצ׳ו בהניחו את ידו על הקיר — לא, אדוני, לא אמשיך ללכת, זה בלתי אפשרי.

— מה פירוש דבר זה? — נשמע קולו המצווה של מונטה כריסטו.

— אבל עיניך הרואות, אדוני — קרא הסוכן — שדבר זה אינו בדרך הטבע; רצית לקנות בית בפאריז, וקנית דווקא באוטיי, ומשקנית באוטיי, צריך היה, שהבית יהיה דווקא מספר 28, ברחוב דה לה פונטן! א, למה לא גליתי לך שם את הכל, אדוני. ודאי לא היית דורש ממני לבוא אתך. קויתי, שביתך, אדוני הרוזן, יהיה שונה מזה! כלום לא היה בית אחר באוטיי מלבד זה של מקום הרצח!

— או! או! — אמר מונטה כריסטו ונעצר בלכתו — איזו מלה גסה אמרת זה עתה, שטן בצורת אדם, קורסיקני עיקש! תמיד דבק אתה בדברי מסתורין ובאמונות תפלות! קח פנס זה ונסייר בגן. אני מקוה, שלא תפחד!

ברטוצ׳ו הרים את הפנס וציית. הסוכן רצה לנטות שמאלה.

— לא, אדוני — אמר מונטה כריסטו — למה ללכת בשדרות? הנה דשא נאה, נלך קדימה.

ברטוצ׳ו ניגב את הזיעה, שנגרה ממצחו, אך ציית; אף־על־פי־כן המשיך ללכת שמאלה, ואילו מונטה כריסטו הלך ימינה. לאחר שהגיע לגוש עצים, נעצר. הסוכן לא יכול להתאפק עוד.

— לך מכאן, אדוני! — קרא — התרחק מכאן, אני מתחנן לפניך, אתה נמצא בדיוק במקום!

— באיזה מקום?

— בדיוק במקום שבו נפל.

מר ברטוצ׳ו היקר — אמר מונטה כריסטו ופרץ בצחוק — התאושש נא, אני מבקש ממך. אין אנו בסארטן או בקורטה. אין כאן חורש קורסיקני, כי אם גן אנגלי, שהטיפול בו אמנם הוזנח, אבל בגלל זה אין צורך להשמיצו.

— אדוני — אל תישאר כאן, אני מתחנן לפניך.

— אני סבור, שיצאת מדעתך, מר ברטוצ׳ו. — אמר הרוזן בקרירות, — אם כן הוא הדבר, הודע לי על כך בעוד מועד, ואצווה לסגור אותך בבית חולי רוח לפני שיקרה אסון.

— לצערי! הוד מעלתו, — אמר ברטוצ׳ו בהניעו בראשו, ובספקו את ידיו — לצערי! הוד מעלתו, האסון כבר קרה!

— מר ברטוצ׳ו — אמר הרוזן — עלי לומר לך, שעל ידי התנועות, שאתה עושה, עלול אתה לעוות את זרועותיך, ואתה מגלגל בעיניך כאדם שנכנס בו דיבוק; ידעתי, שאתה בן קורסיקה. ידעתי, שאתה סר וזעף ואתה מעלה תמיד

גירה איזה מעשה ישן של נקם, והנחתי לך באיטליה, כיון שבאיטליה דברים מסוג זה הם באופנה, אבל בצרפת יש טעם רע למעשי רצח: יש שוטרים, ומטפלים בכך, שופטים, הדנים את ההייבים, וגרדומים, הנוקמים את הרצח.

ברטוצ׳ו ספק בידיו, וכיון שבבצעו את התנועות השונות הללו, לא עזב מידו את הפנס, נפל האור על פניו המזועזעים.

— אבא בוסוני שיקר לי, איפוא — אמר מונטה כריסטו בנעימה, שגרמה חלחלה בגופו של הסוכן המסכן — כאשר אחרי מסעו בצרפת, בשנת 1829, שלח אותך אלי, כשאתה מצוייד במכתב המלצה, בו גמר עליך את ההלל. אכתוב לכומר, אטיל עליו את האחריות על בן־חסותו, ואגלה ללא ספק מהו כל ענין הרצח הזה. אולם אני מזהיר אותך, כי בשעה שאני חי בכל ארץ שהיא, רגיל אני להסתגל לחוקיה, ואין לי חשק להסתכסך בגללך עם המשפט.

— או! אל תעשה זאת, הוד מעלתו, שרתי אותך בנאמנות, הלא כן? — קרא ברטוצ׳ו על סף היאוש. — תמיד הייתי איש ישר, ואף עשיתי מעשים טובים למעלה מיכולתי.

—איני אומר אחרת — השיב הרוזן — אבל למה אתה כה נרגש? זהו סימן רע. מצפון נקי אינו גורם לחיוורון על הפנים ולרעד בידיו של אדם..

— אבל, אדוני הרוזן, — ענה ברטוצ׳ו כמהסס — כלום לא אמרת לי בעצמך, כי אבא בוסוני, אשר שמע את ווידויי בכלא נים, הזהיר אותך, שמשהו חמור מכביד על מצפוני?

— כן. אבל כיון שהפנה אותך אלי, באמרו לי, כי תהיה סוכן מצויין, הייתי בטוח, שרק גנבת, ותו לא.

— או! אדוני הרוזן! — אמר ברטוצ׳ו בשאט נפש.

— ואולי, כיון שאתה בן קורסיקה, לא יכולת לעמוד בפני הפיתוי לרצוח.

— אכן! כן, אדוני, כן אדוני הטוב, זהו הדבר! — קרא ברטוצ׳ו ונפל על ברכיו לפני הרוזן; — כן, זוהי נקמה, אני נשבע. נקמה סתם!

— אני מבין, אבל מדוע בית זה דווקא מרעיד אותך במדה כזאת?

— אבל, אדוני, כלום אין זה טבעי? — ענה ברטוצ׳ו — מאחר שבבית זה בוצע מעשה הנקם!

— בביתי?!

— או! אדוני, כשעדיין לא היה שייך לך — השיב בתמימות ברטוצ׳ו.

— ובכן, למי היה שייך? למארקיז דה לאן־מראן, נדמה לי, אמר לנו השוער. איזו סיבה היתה לך לנקום במארקיז דה סאן־מראן?

— או! לא בו, אדוני, זה היה מישהו אחר.

— הנה פגישה מוזרה — אמר מונטה כריסטו. — אתה נמצא כאילו במקרה, ללא כל הכנה, בבית, שבו התרחש מחזה, המעורר בך מוסר כליות כה איום.

— נגיח, שזוהי יד ההשגחה העליונה; אני מניח תמיד כפי שהאחר־ם

רוצים; נוסף לזה יש צורך לוותר לבני־אדם חולניים. הבה, התאושש נא וספר לי את הדבר.

— מעולם לא סיפרתי את הדבר אלא פעם אחת ויחידה, לאבא בוסוני. דברים מסוג זה — הוסיף ברטוצ׳ו בהניעו בראשו — אין מגלים אלא בווידוי.

— ובכן, ברטוצ׳ו יקירי — אמר הרוזן — אשלח אותך חזרה לכומר שלך, ואתו תשוחח על סודותיך. אני ירא מפני בעל אכסניה הנבהל מפני רוחות כאלה. איני יכול להחזיק בבית אנשים, שלא יעזו לטייל בערבים בגני. אינך עובד עוד אצלי מר ברטוצ׳ו.

— או! אדוני! אדוני! — קרא הסוכן, שאימה אחזה אותו לשמע איום זה — אם רק בכך תלוי דבר השארותי בשירותך, אדבר ואספר הכל!

— אם כך, שונה הדבר — אמר מונטה כריסטו. — אבל אם רצינך לשקר, שקול בדעתך! מוטב שלא תדבר כלל.

— לא, אדוני, אני נשבע, שאגלה לך את הכל! אפילו אבא בוסוני לא ידע אלא חלק מסודי. אבל קודם כל, אני מתחנן לפניך, התרחק נא מארמון זה. ראה, הירח עומד לשפוך את אורו על ענבה זו, וכשאתה עומד במקום זה, עטוף בגלימה, המסתירה את דמותך, הנך דומה למר דה ווילפורט...

— הכיצד! — קרא מונטה כריסטו, — האם זה מר דה ווילפורט...

— הוד מעלתו מכיר אותו?

— התובע המלכותי שלעבר בנים, שנשא לאשה את בת המארקיז סאן־מראן והיה ידוע בציבור מפרקליטים כישר ביותר, קפדני ביותר וחמור ביותר?

— אדוני — קרא ברטוצ׳ו — הוא היה נבל.

— הבל הבלים! — אמר מונטה כריסטו — לא יתכן הדבר.

— אף־על־פי־כן הדבר הוא כפי שאני מספר לך.

— האמנם? — שאל הרוזן — ספר לי, מר ברטוצ׳ו, משום שהדבר מתחיל באמת לעניין אותי.

הרוזן התישב על ספסל, בעוד שברטוצ׳ו עמד לפניו והעלה את זכרונותיו.

ברטוצ׳ו, מבריח קורסיקני, שנולד ברוליאנו, נמצא בנים בשנת 1815, כשאחיו, סגן בחיל הרגלים בצבא הקיסרות, נרצח בזמן התפרצות האימים הלבנה. הוא הלך אל התובע המלכותי — זה היה ווילפורט, מי שהיה התובע במארסייל, אשר נתמנה אז למשרה חדשה זו — ודרש ממנו למצוא את רוצחיו של הקצין, אך ווילפורט סרב. הרגשת שנאה עזה תקפה אז את ברטוצ׳ו כלפי הפרקליט, והוא נשבע לנקום בו את נקמת אחיו. כיון שהתובע המלכותי נבהל מפני איומיו של המבריח, ביקש, שיעבירוהו למקום אחר, וקיבל מינוי בוורסייל. אבל ברטוצ׳ו התחקה על צעדיו וחיפש הזדמנות מתאימה, כדי לפגוע בו. הוא גילה, כי ווילפורט הולך מזמן לזמן לאוטיי. לאותו בית, שהרוזן מונטה כריסטו רכש זה עתה, ואשר היה שייך למארקיז סאן־מראן, חותנו של הפרקליט. באחד הַלילות, כאשר ידע ברטוצ׳ו שוֶוילפורט

נמצא בבית, חדר לגן, הסתתר בו וארב לאויבו. פתאום ראהו כשהוא יוצא מן הדירה, מסתיר תחת מעילו מזודה קטנה ואוחז מעדר בידו. בקצה ערוגת דשא וגוש שיחים נעצר הפרקליט והחל לחפור בור, שבו קבר את המזודה. ברגע זה זינק ברטוצ׳ו לעומתו ודקרו בפגיונו. אחר הוציא הקורסיקני, שחשב את אויבו למת, את המזודה וברח: היא הכילה גופת תינוק — ילד קטן — אשר ווילפורט רצה להעלימה, משום שלידתו המיטה חרפה על אשה.

ילד זה, אשר היה עטוף בחיתול, שהיה מסומן בשתי אותיות עטורות זר של בארון, היה עדיין בחיים, והקורסקני העביר אותו לבית מחסה לתינוקות, ששכן ברחוב הגיהינום. אחרי זה שידלה אותו אלמנת אחיו, אסונטה, לקחת אליו את הילד, והם גידלוהו בכפרם רוליאנו. אבל כבר בשנות חייו הראשונית גילה הנער, אשר קיבל את השם בנדטו, נטיות גרועות ביותר.

מבצעי ההברחה, שהיו נערכים על ידי ברטוצ׳ו על חופי הים התיכון, היי מובילים אותו לעתים קרובות לסביבות נים, — שבה היה משאיר את הסחו־רות בפונדקה פון די גארד. בעליו הקודם מסר את הפונדק לקאדרוס. באותו ערב של שנת 1829, שבו מסר כומר אחד, בוסוני, כמתנה לקאדרוס טבעת משובצת יהלום בשווי של חמשים אלף פראנקים, בא ברטוצ׳ו שנרדף על ידי שוטרי המכס, לבקש מקלט בפונדק פון די גארד. בבואו לשם, גילה, שקאדרוס ואשתו, לה קארקונט, משוחחים עם אדם זר. כיון שלא רצה להטרידם הסתתר באחת הפינות ומשם ראה את כל מה שהתרחש אחר כך. קאדרוס הצ־ע לאורחו — היה זה צורף מפאריז, שבקר בשווקים — לקנות את הטבעת; הצורף הציע לו ארבעים וחמשה אלף פראנקים במזומנים.

אחרי דין־ודברים הסכימו קאדרוס ואשתו להצעתו, והסכום שולם להם במזומנים. אבל אז החלה לנקר מחשבה נפשעת בראשם של הפונדקאים. סערת קשה מנעה מן הצורף לעזוב את הפונדק, והוא החליט ללון שם. בשנתו הת־נפלו עליו קאדרוס ולה קארקונט. הוא התגונן באקדחיו; הקארקונט נהרגה, אבל קאדרוס רצח את הסוחר בסכין, אחר ברח בקחתו אתו את ארבע־ים וחמשה אלף הפראנקים במזומנים ואת הטבעת, שמצא על גופו של הקרבן.

ברגע זה הגיעו השוטרים ופקידי המכס, אשר רדפו אחרי ברטוצ׳ו בגלל עסקי ההברחה שלו. הלה נתגלה בפונדק, נאסר כרוצח הצורף ונכלא בנים. למזלו הופיע אבא בוסוני ועדותו עוררה ספקות ביחס להאשמתו של ברטוצ׳ו.

— אחרי הדברים האלה, — המשיך ברטוצ׳ו, — רצתה ההשגחת העליונה, שקאדרוס יעצר בחוץ־לארץ ויובא חזרה לצרפת.

הוא הודה בכל, אך זקף את הפשע, וביחוד את ההסתה אליו על חשבון אשתו. הוא נידון למאסר עולם עם עבודת פרך, ואילו אני שוחררתי.

— זה היה — אמר מונטה כריסטו — בזמן שהופעת אצלי ובידך מכתב מאבא בוסוני.

— כן, הוד מעלתו. הוא התיחס אלי יפה וכתב את השורות הספורות.

אשר מסרתי לך, ועל סמך שורות אלו הואלת לקבלני לשירותך. עתה שואל אני את הוד מעלתו אם גרמתי לכך שתצטרך אי־פעם להתאונן עלי?

— לא — ענה הרוזן — ואני מודה בכך בעונג, כי אתה משרת מצוין, ברטוצ׳ו, אם כי מעלת באמוני.

— אני, אדוני הרוזן?

— כן, אתה. כיצד קרה, שיש לך אחות ובן מאומץ, ובכל זאת מעולם לא דברת לא עליה ולא עליו?

— לצערי, הוד מעלתו, נאלץ אני לספר לך על הצד העגום ביותר בחיי. יצאתי לקורסיקה. נפשי יצאה, תבין זאת, לראות ולנחם את אחותי המסכנה; אבל כאשר הגעתי לרוליאנו, מצאתי את הבית שקוע באבל; התרחש שם מחזה איום, והשכנים שומרים עדיין את זכרו. אחותי המסכנה התנגדה, בהתאם לעצותי, לדרישותיו של בנדטו, אשר רצה לקבל בכל רגע את הכסף, שהיה בבית. בוקר אחד איים עליה ונעלו למשך כל היום. הערב רד, והיא חיכתה לו בלי שתעלה על יצועה.

כאשר חזר בשעה אחת־עשרה עם שנים מידידיו, חברים רגילים לכל תעלוליו, הושיטה לו את זרועותיה, אבל הם תפסו אותה, ואחד מהשלושה, אני חרד, שמא זהו אותו בן־תופת, קרא:

— נשחק עכשו בחקירה. עליה להודות היכן כספה.

בדיוק באותו זמן היה השכן וואסיליו בבאסטיה; אשתו נשארה לבדה בבית. איש מלבדה לא יכול לראות או לשמוע את המתרחש אצל אחותי. שנים החזיקו באסונטה האומללה ואילו השלישי הלך לנעול את הדלת ולחסים את החלונות, אחר חזר, וכל השלושה התחילו מחניקים את זעקות האימה שלה למראה ההכנות הקפדניות, והקריבו את רגליה של אסונטה, אל האח הבוערת, כי בדרך זו קיוו להוציא ממנה את ההודאה, היכן טמון האוצר הקטן שלנו. אבל תוך היאבקות זו אחזה האש בבגדיה. הם עזבו אז את קרבנם למען לא ייכוו בעצמם. היא החלה רצה אל הדלת, כשהיא אחוזת להבות, אך הדלת היתה נעולה. היא זינקה אל החלון, אך החלון היה חסום. ברגע זה שמעה השכנה את צעקותיה האיומות. חיש מהר נחנק קולה, ולמחרת היום, אחרי ליל אימים וחרדה, כאשר אשתו של וואסיליו העזה לצאת מביתה, ודלת ביתנו נפתחה על ידי השופט, נמצאה אסונטה כשהיא שרופה למחצה, אך עדיין נושמת. הארונות היו פרוצים, והכסף נעלם.

בנדטו עזב את רוליאנו ולא חזר עוד לשם, מן היום ההוא לא ראיתיו עוד ואף לא שמעתי עליו.

— ומה חשבת על מאורע זה? — שאל מונטה כריסטו.

— זה היה עונש על הפשע, שבצעתי — ענה ברטוצ׳ו. — או! משפחת ווילפורט — זה היה גזע ארור!

— אני סבור כך — מלמל הרוזן בנעימה נוגה.

— וכלום אינך מבין עכשיו, הוד מעלתו — המשיך ברטוצ׳ו — כי בית זה, שלא ראיתי מאז, הגן הזה, שבו נמצאתי פתאום, ומקום זה, שבו הרגתי אדם, יכלו לעורר בי רגשות קודרים, שאת מקורם רצית לדעת? הרי, איני בטוח, שלפני, כאן, מתחת לרגלי; אינו מוטל מר דה ווילפורט בבור, שחפר בשביל ילדו.

— אכן, הכל ייתכן — אמר מונטה כריסטו וקם מהספסל, שעליו התישב; — אף זה — הוסיף בלחש — שהתובע המלכותי לא מת. וכלום לא נסית מעולם לגלות את עקבותיו של בנדטו? כלום לא השתדלת מעולם לדעת מה היה בסופו?

— לא! אילו ידעתי היכן הוא, הרי במקום ללכת אליו, הייתי בורח כברוח אדם מפני מפלצת. לא, למזלי מעולם לא שמעתי עליו; אני מקוה, שהוא מת.

— אל תקוה, ברטוצ׳ו — אמר הרוזן; — רשעים אינם מתים בדרך זו, ואלהים לוקח אותם, כנראה, תחת חסותו, כדי לעשותם לכלי שרת בידי נקמתו.

— לו יהי כדבריך — אמר ברטוצ׳ו. — הדבר היחידי, שאני מבקש מן השמים, הוא לא להוסיף לראותו לעולם. עתה — המשיך הסוכן והשפיל את ראשו — עתה ידוע לך הכל, אדוני הרוזן. אתה הנך שופטי כאן, למטה, כשם שאלהים יהיה שופטי שם, למעלה; כלום לא תאמר לי כמה דברי נחמה?

— אכן, הצדק אתך, ויכולני לומר לך את הדברים, שהיה אומר לך אבא בוסוני: האדם, שהלמת בו, אותו ווילפורט, היה ראוי לעונש על הדבר, שעשה לך, ויתכן גם על משהו אחר. בנדטו, אם הוא בחיים, ישמש, כפי שאמרתי לך, לשם איזו נקמה אלהית, אחר יבוא גם הוא על עונשו.

מונטה כריסטו נשאר לבדו, אחר צעד ארבעה צעדים קדימה:

— כאן, ליד ערמון זה — מלמל — נמצא הבור, שאליו הוטל התינוק; שם נמצא הפשפש, שדרכו נכנסים לגן...

אחרי סיבוב אחרון בגן חזר הרוזן אל מרכבתו. ברטוצ׳ו, שראהו שקוע בהרהורים, עלה בלי להוציא הגה, למושבו שליד הרכב. המרכבה עלתה על הדרך לפאריז.

באותו ערב, אחר שהגיע לביתו בשדרות אלישע, ביקר הרוזן דה מונטה כריסטו בכל הדירה, כפי שהיה עושה אדם, המכיר את הבית זה שנים רבות. אף פעם אחת לא פתח דלת אחת במקום חברתה, ולא נכנס לחדר המדרגות או לפרוזדור, שלא הובילו במישרים למקום, שאליו רצה להגיע.

עלי ליוהו אותו במסקר לילי זה. הרוזן נתן לברטוצ׳ו הוראות בדבר יווניה צעירה, בשם היידה, אשר מצא אותה בזמן מסעיו והיתה צריכה להגיע בערב.

האשראי הבלתי מוגבל

למחרת היום, סמוך לשעה שתים אחר הצהרים, נעצרה מרכבה רתומה לשני סוסים אנגליים נהדרים, לפני דלת ביתו של מונטה כריסטו. ישב בה אדם לבוש בגד כחול, בעל כפתורי משי מאותו צבע, חזיה לבנה, שממנה השתלשלה שרשרת זהב ענקית ומכנסים בצבע אגוז. שערו היה שחור וירד עד לגבות עיניו. אדם זה, שהיה כבן חמשים, הוציא את ראשו דרך אשנב עטור סמל בארון ושלח את משרתו לשאול אצל השוער, אם הרוזן דה מונטה כריסטו נמצא בבית.

בינתים בחן בתשומת לב קפדנית את חזית הבית, אותו חלק של הגן, שאפשר היה לראותו מרחוק, ואת לבושם של כמה משרתים, שאפשר היה להבחין בהם. מבטו של אדם זה היה ער וערמומי. המשרת נקש על אשנבו של השוער ושאל:

— האם גר כאן האדון הרוזן דה מונטה כריסטו?

— כאן גר הוד מעלתו — ענה השוער — אבל...

הוא שאל במבטו בעצתו של עלי. הלה נתן אות שלילי.

— אבל... — שאל המשרת.

— אבל את הוד מעלתו אי אפשר לראות — ענה השוער.

— הרי כרטיסו של אדוני, האדון הבארון דאנגלאר. מסור אותו לרוזן מונטה כריסטו ואמור לו, שבדרך לבית־הנבחרים נטה אדוני מדרכו, כדי שיהיה לו הכבוד לראותו.

— אני איני מדבר אל הוד מעלתו — אמר השוער. — משרתו ימלא שליחות זו.

— המשרת חזר למרכבה.

— ובכן? — שאל דאנגלאר.

הנער, שהיה מבויש בגלל השעור, שקיבל זה עתה, הביא לאדוניו את התשובה, שקיבל מן השוער.

— או! — אמר הלה — אדון זה הוא, איפוא, נסיך, אם קוראים לו הוד מעלתו, ורק משרתו רשאי לדבר אליו. אולם מאחר שנפתח לו אשראי אצלי, חייב אני לראותו בשעה שיהיה זקוק לכסף.

דאנגלאר קרא לרכב בקול, שאפשר היה לשמעו בעבר השני של הכביש: „לבית הנבחרים"!

בעד אחד התריסים בדירתו ראה מונטה כריסטו את הבארון והתבונן

בו בעזרת משקפת מצוינת בתשומת לב לא קטנה מזו, שבה בחן דאנגלאר את הבית, את הגן ואת מדי המשרתים.

— אין כל ספק, — אמר בתנועת בחילה ובהחזירו את המשקפת לתוך נרתיק השנהב — כי אדם זה הוא בריה מגונה. עלי! — קרא, ואחר צלצל בפעמון הנחושת. עלי הופיע. — קרא לברטוצ׳ו — אמר לו.

ברגע זה נכנס ברטוצ׳ו.

— האם הוד מעלתו קרא לי? — שאל הסוכן.

— כן, אדוני — אמר הרוזן. — הראית את הסוסים, אשר נעצרו זה עתה לפני ביתי?

— ודאי, הוד מעלתו, הם אף נאים מאוד.

— איך זה קרה, — אמר מונטה כריסטו בהעמידו פנים זועפות — כי בשעה שבקשתי את צמד הסוסים היפים ביותר בפאריז, נמצאים בפאריז שני סוסים אחרים, שאינם נופלים ביפים מסוסי ועדיין אינם נמצאים באורוותי?

— אדוני הרוזן — אמר ברטוצ׳ו — הסוסים, שעליהם דיברת, לא היו למכירה.

מונטה כריסטו הניע בכתפיו:

— דע לך, אדוני הסוכן, כי הכל הוא תמיד למכירה בשביל האדם, שיודע לתת את המחיר.

— מר דאנגלאר שילם בעדם ששה עשר אלף פראנק, אדוני הרוזן.

— ובכן צריך היה להציע לו בעדם שלושים ושנים אלף; הוא בנקאי, ובנקאי אינו מחמיץ לעולם הזדמנות להכפיל את הונו.

— האם האדון הרוזן מדבר ברצינות? — שאל ברטוצ׳ו.

— הערב עלי לבקר במקום מסויים; רצוני, ששני סוסים אלה יהיו רתומים למרכבתי בריתמה חדשה.

ברטוצ׳ו יצא מן החדר בהחוותו קידות; ליד הדלת נעצר ושאל:

— באיזו שעה יש בדעת הוד מעלתו לערוך ביקור זה?

— בשעה חמש — אמר מונטה כריסטו.

בשעה חמש צלצל הרוזן שלוש פעמים. צלצול אחד היה מיועד לעלי, שנים — למשרת באפטיסטין, ואילו שלושה — לברטוצ׳ו. הסוכן נכנס.

— סוסי! — אמר מונטה כריסטו.

— הם רתומים למרכבה, הוד מעלתו — השיב ברטוצ׳ו — העלי ללוות את אדוני הרוזן?

— לא, הרכב, באפטיסטין ועלי, ותו לא.

הרוזן ירד וראה את הסוסים של דאנגלאר כשהם רתומים למרכבתו. כשעבר לידם העיף עליהם מבט.

— אכן, הם יפים, ויפה עשית, שקנית אותם, אך אחרת במקצת.

— הוד מעלתו — אמר ברטוצ'ו — היו לי קשיים רבים עד שהשגתים, והם עלו ביוקר.

— כלום בגלל זה הסוסים הם פחות יפים? — שאל הרוזן בהניעו בכתפיו.

— אם הוד מעלתו מרוצה — אמר ברטוצ'ו — הרי הכל בסדר. לאן הוד מעלתו נוסע?

— לרחוב שוסה ד'אנטין, אל הבארון דאנגלאר.

שיחה זו התנהלה במרומי הרציף. ברטוצ'ו צעד צעד אחד, כדי לרדת מן המדרגה הראשונה.

— חכה, אדוני — אמר מונטה כריסטו ועצרו. — אני זקוק לכברת אדמה על שפת הים, בנורמנדיה למשל, בין האוור ובולון. אני קובע לך מרחב, כפי שהנך רואה. רצוי, שבחלקה זו ימצא נמל קטן, חוף זעיר, מפרץ פעוט, שאליו תוכל ספינתי להיכנס ולעגון. הספינה תהיה תמיד מוכנה להפליג, בכל שעה של היום או הלילה, שיעלה בדעתי לתת את האות. הספינה נמצאת ודאי בדרכה לפקאן, הלא כן?

— היא הפליגה באותו ערב, שבו עזבנו את מארסייל.

— וספינת הטיול?

— ספינת הטיול קיבלה הוראה להישאר במארטיג.

פני הרוזן לבשו ארשת של שביעות רצון, הוא ירד מן המדרגות, קפץ לתוך מרכבתו, אשר זזה ממקומה בדהירה ונעצרה לפני דירתו של הבנקאי. דאנגלאר ישב בראש ישיבה של ועדה שנתמנתה לעניני מסילות הברזל, כאשר הודיעו לו על ביקורו של הרוזן דה מונטה כריסטו. הישיבה כבר הגיעה לקיצה. לשמע שמו של הרוזן קם, עזב את אורחיו ועבר אל טרקלין מפואר, ששמו היה ידוע בכל שוסה־ד'אנטין. הוא ציוה להכניס את האורח, כדי לסנוורו מן הרגע הראשון. הרוזן עמד והתבונן בכמה העתקות של ל'אלבאנה ופאטורה, שהבנקאי קנה אותן בתור תמונות מקוריות. לקול כניסתו של דאנגלאר, פנה הרוזן אחורה. דאנגלאר ברכו בתנועת ראש קלה והציע לרוזן מקום ישיבה בתוך כורסה עשויה עץ מוזהב ומרופדת אטלס לבן.

— האם יש לי הכבוד לדבר עם האדון דה מונטה כריסטו?

— ואני — השיב הרוזן — עם האדון הבארון דאנגלאר, אביר לגיון הכבוד, חבר בית הנבחרים?

מונטה כריסטו חזר על כל התארים, אשר מצא על כרטיסו של הבארון. דאנגלאר הבין את הלעג ונשך את שפתיו.

— סלח לי, אדוני — אמר — על שלא אמרתי מיד את התואר, שבו הודיעו לי על בואך, אבל אנו חיים בחסותה של ממשלה עממית, ואני משמש נציג האינטרסים של העם.

— במידה כזאת — ענה מונטה כר סטו — עד ששמרת על ההרגל לקרוא לעצמך „בארון", אך נטשת את ההרגל לקרוא לאחרים „רוזן"...

— א! אף לגבי עצמי איני מוצא את הדבר כחשוב, אדוני — ענה דאנגלאר בביטול; — הם מינו אותי בארון ועשוני אביר של לגיון הכבוד בגלל כמה שירותים חשובים, אבל...

— אבל אתה וויתרת על תאריך, כפי שעשו פעם דה מונמורנסי ודה לאפאייט? זו היתה דוגמה נאה, שכדאי לחקותה, אדוני.

— לא לגמרי — ענה דאנגלאר במבוכה; — בגלל המשרתים, תבין...

— אתה קורא לעצמך אדון נעלה בגלל אנשיך; לגבי העתונאים, אתה קורא לעצמך אדון, ואילו בשביל שותפיך לעסקים אתה אזרח. אלה הם סדרים מתאימים מאוד לממשלה קונסטיטוציונית. אני מבין יפה.

דאנגלאר נשך את שפתיו. הוא נוכח לדעת, שבתחום זה אינו יכול להתחרות במונטה כריסטו. הוא ניסה איפוא לחזור לשטח, שהיה יותר ידוע לו.

— אדוני הרוזן — אמר בהרכינו את ראשו — קבלתי הודעה מחברת „תומסון את פרנץ".

— אני מאושר, אדוני הבארון. הרשה לי לנהוג כלפיך כשם שנוהגים אנשיכם. אני מאושר, אמרתי; לא אצטרך להציג את עצמי — דבר, שהיא מכביד תמיד. קבלת, איפוא, הודעה?

— כן — אמר דאנגלאר — אבל אני מודה ומתודה, שלא הצלחתי להבין יפה את תכנה. היה לי הכבוד לסור אליך, כדי לבקש ממך כמה הסברים.

— שאל, אדוני, הנני כאן, אני מקשיב ואני מוכן לשמוע אותך.

— מכתב זה נמצא בידי — אמר דאנגלאר בחפשו אותו בכיסו. — כן, הנהו! מכתב זה פותח לאדון הרוזן דה מונטה כריסטו אשראי בלתי מוגבל בבנק שלי.

— ובכן! אדוני הבארון, מה הנך רואה בלתי ברור כאן?

— שום דבר, אדוני; רק המלה בלתי־מוגבל...

— כלום מלה זו אינה צרפתית?...

— או! לא ולא, אדוני! מבחינה לשונית אין לי מה להעיר, אבל אין הדבר כך מבחינת הפנקסנות.

— כלום חברת „תומסון ופרנץ" — שאל מונטה כריסטו בהבעת תמימות רבה ככל האפשר — אינה בטוחה למדי, לדעתך, אדוני הבארון? דבר זה יצער אותי, כי השקעתי אצלה קצת מהוני.

— א! בטוחה מאוד — ענה דאנגלאר בחיוך לגלגני — אבל מובן המלה בלתי־מוגבל, בשטח הכספים, הוא מעורפל כל כך...

— עד שהוא בלתי־מוגבל, הלא כן? — אמר מונטה כריסטו.

— זהו בדיוק הדבר, אדוני, שרציתי לומר. כי הבלתי־ברור הוא הספק, וחכמים אמרו, שבמקרה של ספק, הימנע!

— פירושו של דבר — ענה מונטה כריסטו — שאם חברת „תומסון את פרנץ" מוכנה לעשות מעשה טירוף, אין בית דאנגלאר מוכן לעשות כמותה.

— סוף־סוף, אדוני — אמר דאנגלאר אחרי רגע שתיקה — אנסה להסביר את דברי ואבקשך לנקוב בעצמך את הסכום, שיש בדעתך לקבל אצלי.

— אבל אדוני — ענה מונטה כריסטו — אם בקשתי אשראי בלתי מוגבל אצלך, הרי זה משום שלא ידעתי בדיוק מהם הסכומים, שאזדקק להם.

הבנקאי מצא, שעתה הגיע הרגע, בו תהיה ידו על העליונה. הוא הסתובב בכורסתו, ובצחוק כבד וגאותני אמר:

— או! אדוני, אל תחשוש מלהביע את רצונך. יהיה לבך סמוך ובטוח, שהונו של בית דאנגלאר, על אף היותו מוגבל, מסוגל להספיק אף לדרישות הנרחבות ביותר, ואם גם תצטרך לבקש מיליון...

— בבקשה? — אמר מונטה כריסטו.

— אמרתי מיליון — חזר דאנגלאר.

— ומה אעשה במיליון? — אמר הרוזן. — אילו הייתי זקוק למיליון בלבד, לא הייתי מצוה לפתוח לי אשראי. הרי מיליון מחזיק אני תמיד בארנקי או במזוודתי.

מונטה כריסטו הוציא מתוך פנקס קטן, שבו החזיק את כרטיסי הביקור שלו, שני שטרות, חמש מאות אלף פראנק כל אחד, משוכים על האוצר, פרועים למוכ"ז.

— תודה — אמר מונטה כריסטו — שאתה מתיחס בחשדנות לגבי חברת „תומסון את פרנץ". חזיתי מראש אפשרות זו, ואם כי זר הנני לעסקים, נקטתי צעדים. הנה, איפוא, שני מכתבים אחרים דומים לזה, אשר נכתבו אליך: האחד הוא מחברת „ארשטיין ואשכול" מוינה, משוך על הבארון דה רוטשילד, והשני הוא מחברת „בארינג" בלונדון, משוך על בית לאפיט. הגד מלה אחת, אדוני, ואפטור אותך מכל דאגה, כי אפנה לאחת משתי חברות אלו.

דאנגלאר נוצח. הוא פתח ברעדה את המכתב מגרמניה וכן את המכתב מלונדון, אשר הושיט לו הרוזן בקצות אצבעותיו, בדק את נכונותן של החתימות בקפדנות, אשר עשויה היתה להעליב את מונטה כריסטו.

— או! אדוני, הנה שלוש חתימות, השוות מיליונים רבים — אמר דאנגלאר וקם ממקומו, כאילו רצה בכך להביע רחשי כבודו לעצמת הזהב, אשר נתגלמה באדם שיש לפניו. — שלוש אגרות־אשראי בלתי־מוגבל על חברותינו, אדוני הרוזן, אינן מעוררות חשד, אך מביאות אדם לידי תדהמה.

— לא חברה כחברתך צריכה להשתומם — אמר מונטה כריסטו בכל אדיבותו; — ובכן, תוכל, איפוא, לשלוח לי סכום כסף, לא כן?

— דבר, אדוני הרוזן; הנני לרשותך.

— ובכן! השיב מונטה כריסטו — עתה כשאנו מבינים איש רעהו...

דאנגלאר עשה תנועת הסכמה בראשו.

— ואין לך עוד כל חשד... — המשיך מונטה כריסטו.

— אדוני הרוזן! — קרא הבנקאי — מעולם לא היה לי כל חשד.

— רצית הוכחה, ותו לא. ובכן — חזר הרוזן — עתה, כשאנו מבינים זה את זה, ואין לך עוד כל חשד, נקבע נא בבקשה, סכום כללי למשך השנה הראשונה: ששה מיליונים!

— ששה מיליונים, לו יהי כך! — אמר דאנגלאר בקול חנוק.

— אם אהיה זקוק ליותר — המשיך באדישות מונטה כריסטו — נקבע יותר, אבל אין בדעתי לשהות בצרפת יותר משנה אחת, ואיני חושב שבמשך שנה זו אעבור על סכום זה... כהתחלה, תואיל לשלוח אלי מחר חמש מאות אלף פראנקים. אהיה בביתי עד הצהרים, אם לא אהיה, אשאיר קבלה אצל סוכני.

— הכסף יהיה אצלך בשעה עשר בבוקר, אדוני הרוזן — ענה דאנגלאר.

— הרוצה אתה במטבעות זהב או בשטרות בנק או במטבעות כסף?

— זהב ושטרות בנק בחלקים שוים, בבקשה.

הרוזן קם ממקומו.

— עלי להודות לפניך בדבר אחד, אדוני הרוזן — אמר דאנגלאר; — הייתי סבור, שיש בידי ידיעות מדויקות על כל בעלי הרכוש הגדולים באירופה, ובכל זאת לא היה ידוע לי הונך כלל וכלל; האם הון זה הוא חדש?

— לא, אדוני — ענה מונטה כריסטו — להיפך, זה הון עתיק מאוד. היה זה אוצר משפחתי, שאסור היה לנגוע בו, והריבית שנצטברה שלשה את ההון. התאריך, שנקבע על ידי בעל הצוואה, חל רק לפני שנים אחדות. אני משתמש איפוא, בהון זה שנים אחדות בלבד, ואי ידיעתך בשטח זה היא טבעית. אגב: תיטיב לדעת את הענין כעבור זמן מה.

הרוזן ליווה דברים אלה בהיוך חיוור.

— הודות לטעמך ולכוונותיך, אדוני — המשיך דאנגלאר — תגלה בבירה פאר כזה, שיעמיד את כולנו, המיליונרים העלובים בצל. אולם הואיל ונדמה לי, שאתה חובב־אמנות, כי בשעה שנכנסתי, הסתכלת בתמונותי, מבקש אני ממך רשות להראות לך את אוסף התמונות שלי: כל התמונות הן עתיקות, כולן — פרי מכחולם של אמנים גדולים; איני אוהב את הציירים בני דורנו.

— הצדק אתך, אדוני, כי בדרך כלל יש בהם פגם רציני: לא היה להם זמן להפוך לעתיקים.

אחר ביקש דאנגלאר מאת הרוזן מונטה כריסטו להציגו לפני הבארונית דאנגלאר; הרוזן הסכים.

— אשתי — אמר — שייכת למשפחה עתיקה: היא מבית סרווייר, אלמנתו של הקולונל המארקיז דה נארגון.

— הגברת הבארונית מחכה לאדונים, — הודיע המשרת.

— אלך לפניך, כדי להראות לך את הדרך — אמר דאנגלאר והחוה קידה.

— ואני הולך בעקבותיך — אמר מונטה כריסטו.

27.

הצמד האפור המנומר

הבארון, שהלך לפני הרוזן, עבר על פני שורה ארוכה של אולמות, שבלטו בהם פאר כבד וטעם גרוע, והגיע לבסוף לחדרה של הגברת דאנגלאר, חדר בן שמונה זוויות, שקירותיו היו מכוסים באטלס וורוד ומלמלה הודית. הכורסאות היו עשויות עץ ישן מוזהב ומצופות אריגים ישנים. מעל לדלתות התנוססו משלי רועים בסגנונו של בושר; שני ציורים בצורת מדליון התאימו לשאר הריהוט. הגברת דאנגלאר, שיפיה עדיין לא פג על אף שלושים ושש שנות חייה, ישבה ליד הפסנתר.

— גברתי הבארונית — אמר דאנגלאר — הרשי לי להציג לפניך את האדון הרוזן דה מונטה כריסטו, שהופנה אלי על ידי ידידי המסחריים ברומא. הוא בא לפאריז מתוך החלטה לשהות כאן שנה אחת ולהוציא במשך השנה הזאת ששה מיליונים פראנקים. יש בדבר זה כדי להבטיח שורה של נשפים, סעודות, הילולות־לילה, ואני מקוה, שכבוד הרוזן לא ישכח אותנו כשם שאנו לא נשכח אותו בחגיגותינו.

אם כי השבח נאמר בצורה מגושמת, הרי העובדה, שאדם יבוא לפאריז, כדי לבזבז במשך שנה אחת הון עתק, היתה כה נדירה, עד כי הגברת דאנגלאר העיפה על הרוזן מבט מלא ענין.

— ועתה הגעת, אדוני?... — שאלה הבארונית.

— אתמול בבוקר, גברתי.

— והגעת, כדרכך, כפי שאמרו לי, מקצה העולם?

— מקאדיקס, הפעם, גברתי, פשוט מאוד.

— או! הגעת בעונה איומה. פאריז היא נוראה בקיץ; אין בה כל נשפים, כל פגישות, כל חגיגות. האופירה האיטלקית שוהה בלונדון, האופירה הצרפתית נמצאת בכל מקום. נשארים לנו, איפוא, כבידור יחידי כמה מרוצי־סוסים בשדה מארס ובסאטורי. התשתתף את סוסיך במירוצים, אדוני הרוזן?

— אני, גברתי — אמר מונטה כריסטו — אעשה את הכל, כפי שנוהגים לעשות בפאריז, אם יהיה לי האושר למצוא מישהו, אשר ידריכני באופן מתאים בהרגלים הצרפתיים.

ברגע זה נכנסה החדרנית האהובה על הגברת הבארונית דאנגלאר, ובהתקרבה אל גברתה, לחשה על אזנה כמה מלים. הגברת דאנגלאר התוירה.

— לא יתכן הדבר! — אמרה.

— אמת ויציב, גברתי — ענתה החדרנית.

הגברת דאנגלאר פנתה אל בעלה.

— הנכון הוא הדבר, אדוני?

— מה, גברתי? — שאל דאנגלאר והתרגשותו ניכרה בו.

— הדבר, שאמרה לי נערה זו... היא אמרה לי, כי כאשר רצה הרכב לרתום את סוסי למרכבה, לא מצא אותם באורוה; מה פירושו של דבר זה?

— גברתי — אמר דאנגלאר — הקשיבי לדברי.

— או! אני מקשיבה, אדוני, כי אני מעונינת לדעת מה אירע. יש לאדון הבארון דאנגלאר עשרה סוסים באורוותו; בין עשרת הסוסים האלה יש שני סוסים נחמדים, היפים בכל סוסי פאריז, השייכים לי. והנה ברגע שהגברת דה ווילפורט רצתה לשאול את מרכבתי, כי הבטחתיה לה, כדי ללכת מחר ליער בולון, נעלמו שני הסוסים האלה. מר דאנגלאר ראה וודאי אפשרות להרוויח עליהם כמה אלפי פראנקים ומכר אותם.

— א! אדוני — המשיכה הבארונית — ידוע לך יפה, שזה חודש ימים עובד אצלי הטוב שברכבי פאריז; כלום גם אותו מכרת יחד עם הסוסים.

— ידידה יקרה, אמצא לך דומים להם, ואפילו יותר יפים, אם קיימים כאלה.

הבארונית הניעה בכתפיה בהבעת בוז עמוקה. נדמה היה, שדאנגלאר לא הבחין בהבעה זו.

— שערי לעצמך, גברתי — אמר לה בלחש — כי באו להציע לי מחיר עצום בעד הסוסים האלה. איני יודע מיהו המטורף, אשר הפסיד את כל הונו ושלח אלי הבוקר את סוכנו, אבל עובדה היא, שהרווחתי ששה עשר אלף פראנק; אל תראי פנים זועמים; אני מוכן לתת לך מכסף זה ארבעת אלפים, ואלפיים — לאייז'ני.

הגברת דאנגלאר העיפה מבט מלא בוז על בעלה ונגשה לחלון.

— או! אבל אם איני טועה — קראה — הרי אלה הם סוסי, סוסי שלי רתומים למרכבתו של הרוזן.

דאנגלאר נדהם.

— היתכן הדבר? — אמר מונטה כריסטו והעמיד פנים תמהים.

— לא יאמן! — מלמל הבנקאי.

דאנגלאר היה כה חיוור וכה נבוך, עד כי הרוזן העמיד פנים כאילו הוא משתתף בצערו.

— הנה — אמר לו — כמה כפויות טובה הן הנשים: אדיבותך לא נגעה לרגע אחד ללבה של הבארונית. „כפוית־טובה" אין זה הביטוי הנכון, הייתי צריך לומר: מטורפת. אבל האדם אוהב את המזיק לו. האמינה לי, הבארון, שמוטב להניח להן לעשות ככל העולה על רוחן; אם תגרומנה לעצמן נזק, לא תוכלנה לכל הפחות לתלות את הקולר באחרים.

דאנגלאר לא השיב דבר; הוא חזה מראש מחזה סוער בעתיד הקרוב; פני הגברת הבארונית היו כבר זועפים ובישרו סערה. כריסטו החווה קידה לפני הגברת דאנגלאר ויצא, בהשאירו את הבארון לזעמה של אשתו.

— טוב! — חשב מונטה כריסטו בצאתו — השגתי את אשר רציתי; עתה מחזיק אני בידי את המפתח לשלום הבית הזה, ואם ארצה, אכבוש בבת אחת את לבם של האדון ושל הגברת; איזה אושר! אבל — הוסיף — עד עכשיו לא הוצגתי כלל וכלל לפני העלמה אייז'ני דאנגלאר, והנני מעוניין מאד להכירה. אולם — המשיך בחיוך האופייני לו — הרי אנו בפאריז ועוד הזמן לפנינו... דבר זה יבוא יותר מאוחר...

בהרהרו כך, נכנס הרוזן למרכבתו וחזר לביתו. כעבור שעתים קבלה הגברת דאנגלאר מכתב נעים מאת הרוזן מונטה כריסטו, שבו הצהיר, כי היות ואין ברצונו לפתוח בצעדיו הראשונים בחברה הפאריזאית בגרימת צער לאשה יפה, הוא מפציר בה לקבל חזרה את סוסיה. הם נרתמו בריתמתם הקודמת אלא שבאמצע כל סרט ציוה הרוזן לשבץ יהלום.

גם דאנגלאר קיבל ממנו מכתב. הרוזן ביקש ממנו רשות למסור הסוסים לבארונית והתנצל לפניו על הצורה המזרחית, שבה בוצעה החזרת הצמד.

בערב יצא מונטה כריסטו לאוטיי, כשהוא מלווה על ידי עלי. למחרת נכנס עלי סמוך לשעה שלוש לחדר הרוזן, לאחר שנקרא על ידי הפעמון.

— עלי — אמר לו — רבות סיפרת לי על זריזותך בהטלת פלצור?

עלי הניע בראשו לאות הסכמה והזדקף בגאוה.

— ובכן... האם היית יכול לעצור פר בעזרת פלצור?

עלי אמר „הן” בתנועת ראש.

— ונמר?

עלי עשה אותה תנועה.

— ואריה?

עלי עשה תנועה של אדם, המטיל פלצור, וחיקה גם שאגה חנוקה.

— אבל ההיית יכול לעצור שני סוסים משתוללים בריצתם?

עלי חייך.

— ובכן, הקשב — אמר מונטה כריסטו. — עוד מעט תעבור מרכבה, הנישאת בדהרה על ידי צמד סוסים אפורים מנומרים, שהיו ברשותי אתמול. גם אם תידרס, עליך לעצור מרכבה זו לפני פתח ביתי.

עלי ירד לרחוב ושרטט לפני הפתח קו על הכביש, אחר חזר והראה את הקו לרוזן, שעקב אחריו במבטו. הרוזן טפח לו בהביבות על כתפיו: כך היה רגיל להביע את תודתו לעלי. אחר הלך עלי והחל לעשן את מקטרתו בפינת הרחוב, בעוד שמונטה כריסטו חזר לבית בלי להתעניין עוד בנעשה.

סמוך לשעה חמש, באותה שעה, שבה חיכה הרוזן למרכבה, נשמע פתאום מרחוק שקשוק גלגלים, שהתקרב במהירות הבזק; אחר הופיעה כרכרה,

שרכבה נישא לשוא לעצור את הסוסים, שדהרו בזעם, השתוללו ודלקו עד איבוד חושיהם.

במרכבה ישבו חבוקים אשה צעירה וילד כבן שבע־שמונה, ואימתם היתה כה רבה, עד כי איבדו אפילו את כוחם לצעוק. המרכבה דהרה באמצע הכביש, וברחוב נשמעו צעקות האימה של עדי המראה הזה.

פתאום הניח עלי את מקטרתו, הוציא מכיסו את הפלצור, הטילו, כרך אותו שלוש פעמים סביב רגליו של הסוס מצד שמאל. מיד כרע הסוס תחתיו, נפל על הדרבן ושבר אותו. גם דהירתו של הסוס השני נפסקה ושותקה כליל. הרכב ניצל הפוגה קצרה זו, כדי לקפוץ ארצה ממושבו, אבל עלי אחז בנחיריו של הסוס השני באצבעות הברזל שלו, והחיה השתרעה בעוית ליד רעותה כשהיא צוהלת מכאב.

כל זה נעשה במהירות הבזק. מהבית הסמוך למקום המאורע זינק אדם ואחריו כמה משרתים. אך פתח הרכב את דלת המרכבה, הוציא אדם זה מן המרכבה את האשה, שנאחזה ביד אחת בכר, בעוד שבידה השניה לחצה אל חזה את בנה המתעלף. מונטה כריסטו הכניס את שניהם לטרקלין והשכיב אותם על הספה.

— אל תחששי מאומה, גברתי — אמר — ניצלת.

האשה הצביעה בחרדה על בנה, שטרם התעורר מעלפונו.

— כן, גברתי, אני מבין — אמר הרוזן לאחר שבחן את הילד — אבל היי שקטה, לא קרה לו דבר, ורק הפחד בטל ממנו את חושיו.

— או! אדוני — קראה האם — כלום אינך אומר לי זאת כדי להרגיעני? ראה מה חיוורים פניו! בני! ילדי! אדוארד שלי! ענה לאמא? א, אדוני, שלח נא לקרוא לרופא. את כל הוני אתן לאדם, שיחזיר לי את בני.

מונטה כריסטו הרגיע את האם הנואשת בתנועת יד, אחר פתח מזודה והוציא ממנה צנצנת משובצת זהב שהכילה נוזל אדום כדם, והטיף טיפה אחת על שפתיו של הילד. הילד פקח את עיניו, על אף חיורונו.

למראה זה יצאה האם כמעט מדעתה מרוב שמחה.

— היכן אני נמצאת? — קראה — ולמי אני חייבת תודה על הצלתנו?

— את נמצאת, גברתי — ענה מונטה כריסטו — אצל האדם המאושר ביותר על שעלה בידו למנוע ממך כאב.

— או! סקרנות ארורה! — אמרה האשה. — פאריז כולה דיברה על אותם סוסים נהדרים של הגברת דאנגלאר, וטרוף נכנס בי לנסותם.

— איך זה! — קרא הרוזן בהשתוממות מעושה — האם סוסים אלה הם של הבארונית?

— כן, אדוני, האם אתה מכיר אותה?

— הגברת דאנגלאר?... יש לי הכבוד הזה, ושמחתי כפולה ומכופלת, שהצלתי אותך מן הסכנה, שהיתה צפויה לך מסוסים אלה. קניתי אותם אתמול

מן הבארון; אבל נדמה היה לי, כי הבארונית כל כך מצטערת עליהם, עד כי שלחתי אותם אתמול חזרה אליה ובקשתי ממנה לקבלם מידי.

— ובכן, אתה הנך הרוזן דה מונטה כריסטו, שהרמינה הרבתה לספר לי עליך אתמול?

— כן, גברתי — אמר הרוזן.

— ואני, אדוני, הנני הגברת הלואיז דה ווילפורט.

הרוזן ברך אותה כמי שלא שמע שם זה מעולם.

— או! מה רבה תהי׳ה תודתו של מר דה ווילפורט! — המשיכה הלואיז; — סוף־סוף חייב הוא לך תודה על הצלת חיי שנינו: אתה החזרת לו את אשתו ובנו. אין כל ספק, כי אלמלא משרתך נדיב־הלב, היינו נהרגים אני וילדי.

— אויה, גברתי! — עודני רועד בהזכרי בסכנה, שנשקפה לכם.

הרוזן התבונן בילד, שאמו העתירה עליו נשיקות. הוא היה קטן, כחוש, עורו היה לבן כעורם של ילדים אדמונים, ואף על פי כן כיסה יער של שער שחור את מצחו הקמור. השערות עטרו את פניו והגבירו את עירנותן של עיניו, שהיו מלאות ערמומיות ורשעות נעורים. פיו היה רחב אך שפתיו האדומות היו עדינות; שרטוטי פניו של ילד זה בן השמונה דמו לאלה של נער בן שתים־עשרה. תנועתו הראשונה היתה להיחלץ מתוך זרועות אמו ולפתוח את המזודה, שממנה הוציא הרוזן את צנצנת הסמים; אחר, פתח את הצנצנות, בלי לבקש רשות לכך, כילד, הרגיל למלא את כל תעלוליו.

הגברת דה ווילפורט החוירה, עצרה את זרועו של בנה והרחיקה אותו מהצנצנת, כשנרגעה קמעה הטילה מיד על המזודה מבט נמרץ, אשר לא נעלם מעיניו של הרוזן. ברגע זה נכנס עלי. הגברת דה ווילפורט עשתה תנועה מלאת גיל. לחצה אליה את הילד ואמרה:

— אדוארד, הרואה אתה את המשרת הטוב הזה: הוא היה אמיץ מאוד, כי סיכן את חייו כדי לעצור את הסוסים שהשתוללו. על־כן אמור לו תודה, כי אלמלא הוא, לא היינו עוד ודאי בין החיים.

הילד עיקם את שפתיו והפנה את ראשו בהבעת בוז.

— הוא מכוער מדי — אמר.

— אדוני — שאלה הגברת דה ווילפורט בקומה, כדי ללכת לדרכה — האם בית זה משמש דירתך הקבועה?

— לא, גברתי — השיב הרוזן — זוהי דירה ארעית, שקניתי לי. אני גר בשדרות אלישע מספר 30. אני שמח — המשיך — על שהתאוששת כליל. צויתי זה עתה לרתום אותם הסוסים למרכבתי, ועלי יתכבד להוביל אותך לביתך, בעוד שרכבך ישאר כאן, כדי לתקן את הכרכרה. לאחר שתיעשה עבודה הכרחית זו, יחזירנה אחד מצמדי סוסי לגברת דאנגלאר.

— אבל — אמרה הגברת דה ווילפורט, — באותם סוסים לא אעז לנסוע.

— או! תיוכחי, גברתי — אמר מונטה כריסטו — תחת ידו של עלי יהיו מתונים כטלאים.

ואכן, ניגש עלי לסוסים, שהוקמו על רגליהם בקושי רב. הוא החזיק בידו ספוג קטן, שהיה טבול בחומץ; שפשף בו את נחיריהם ורקותיהם של הסוסים, שהיו מכוסים זיעה וקצף.

אחר, ציוה עלי לרתום את הסוסים למרכבתו של הרוזן, כשמסביב עומד המון, אשר נתאסף לשמע המאורע והסתכל בשברי הכרכרה. הוא לקח בידיו את המושכות, עלה למושב, ולתמהונם הרב של הנוכחים, שראו קודם את השתוללות הסוסים, נאלץ להשתמש בשוט, כדי לאלצם לזוז ממקומם בצעדים אטיים והסרי־בטחון. שעתים נדרשו לגברת דה ווילפורט, כדי להגיע למקום מגוריה לפובור סאן־הונורה.

אך הגיעה לביתה, כתבה מכתב לגברת דאנגלאר, בו תיארה את המאורע, וסיימה את דבריה במשפטים הבאים:

„עזרי לי לפגוש אצלך את הרוזן דה מונטה כריסטו, אני רוצה בהחלט לראותו שנית. נוסף לזה, קבלתי את הסכמתו של מר דה ווילפורט לערוך אצלו ביקור; אני מקוה, שיחזיר לו ביקור".

עוד באותו ערב לבש מר דה ווילפורט חליפה שחורה. כפפות לבנות וגלימה יפה ביותר, נסע במרכבתו ונעצר לפני הפתח של הבית מספר 30 בשדרות אלישע.

28.

אידיאולוגיה

אילו היה הרוזן דה מונטה כריסטו חי במשך תקופה ארוכה בחברת הפאריזאית, היה מעריך את מלוא חשיבותו של מעשה מר דה ווילפורט.

מעמדו היה איתן בחצר, בין אם המלך היה ממעמד זה או אחר של בית המלוכה, בין אם המיניסטר נמנה על מפלגת הדוקטרינרים, הליברלים או השמרנים. הוא נחשב לאיש זריז בעיני הכל, הואיל ולא נחל מעולם כשלונות פוליטיים. הוא היה שנוא על ידי רבים, אך נהנה מחסותם של כמה אישים, בלי שאיש יאהבהו. מר דה ווילפורט תפס אחת העמדות הגבוהות בפקידות המשפטית. טרקלינו היה אחד מהטרקלינים הקפדניים בפאריז, שבהם נשמרו פולחן המסורת וגינוני־הנימוסים. אדיבות קרירה, נאמנות מוחלטת לעקרונות הממשלה, בוז עמוק לתורות מופשטות ולמחבריהן, שנאה עמוקה לאידיאו־לוגים — אלה היו היסודות של החיים הפנימיים והצבוריים, שבהם דגל מר דה ווילפורט.

מר דה ווילפורט היה לא רק שופט־חוקר; הוא היה גם דיפלומט. יחסיו

עם החצר הקודמת, שעליהם היה מדבר תמיד בכבוד, גרמו לכך, שאף החצר החדשה תתיחס אליו בכבוד. יתכן, שמצב הדברים היה שונה, אילו אפשר היה להיפטר ממר דה ווילפורט, אבל משרתו שמשה לו כמבצר איתן.

בדרך כלל היה מר דה ווילפורט עורך ביקורים מעטים. במקומו היתה אשתו עורכת בקורים. בחברה הגבוהה זקפו זאת על חשבון עבודתו הקשה של התובע המלכותי, אך לאמיתו של דבר לא היה זה אלא פרי חישוב גאוותני.

למען ידידיו היה מר דה ווילפורט מגן רב־עצמה; למען אויביו היה יריב חרישי אך קנאי; למען האדישים היה אנדרטה של החוק בצורת אדם: גישה גאוותנית, פנים אדישים, מבט עמום נטול־חיים או חודר ונוקב.

מר דה ווילפורט נחשב לאדם הפחות מענין והפחות שיגרתי בצרפת. הוא היה עורך נשף אחת בשנה, ולא היה מופיע בו אלא למשך רבע שעה, כלומר: ארבעים וחמש דקות פחות משהיה משתתף המלך בנשפיו. מעולם לא ראו אותו הבריות בתיאטרון או בקונצרט או בכל מקום ציבורי אחר. אך לעתים רחוקות היה משתתף במשחק קלפים.

החדרן הודיע על בואו של מר דה ווילפורט ברגע בו היה הרוזן גחון על שולחן גדול והתבונן במפה בדרך מסאן־פטרבורג לסין.

התובע המלכותי נכנס בצעדים מדודים מלאי חשיבות, כפי שהיה רגיל להכנס לאולם בית־הדין: פרט לעניבתו הלבנה היה כל לבושו שחור, ועל פני הצבע הקודר הזה נראה רק פס דק של סרט אדום שנמשך מדש בגדו.

על אף שליטתו על עצמו, בחן מונטה כריסטו בהתענינות את השופט.

— אדוני — אמר ווילפורט בקול צרחני הרגיל אצל הפרקליטים בנאומיהם — אדוני, המעשה, שהואלת לעשות אתמול ביחס לאשתי ולבני, מטיל עלי חובה להודות לך. באתי איפוא למלא חובה זו ולהביע לך את מלוא תודתי.

באמרו דברים אלה, לא איבד מבטו של הפרקליט מאומה משחצנותו הרגילה. הדברים נאמרו על ידיו בקולו הרגיל של תובע מלכותי, וצווארו וכתפיו לא זעו, והיה כאנדרטה חיה של החוק, כפי שנהגו לומר מחניפיו.

— אדוני — השיב הרוזן בקרירות — אני מאושר מאוד, שעלה בידי להציל בן למען אמו, כי הבריות אומרים, שרגש האמהות הוא הקדוש ביותר, והאושר הזה, שזכיתי בו, פוטר אותך, אדוני, מלמלא חובה, אשר מלוייה יחשב ללא ספק לכבוד לי.

ווילפורט שנדהם לשמע צורת דיבור זו, אשר לא ציפה לה, נתחלחל כחייל, אשר הרגיש בעצמת המהלומה בעד הצינה המכסה על גופו. הוא עיקם לפני זה את שפתיו בהבעת בוז, כאילו רצה להראות, שאין הוא חושב את הרוזן מונטה כריסטו לאיש מחונך. הוא העיף מבט סביבו, כדי להיאחז במשהו, שיוכל לשמש נושא לשיחה שהופסקה. עתה ראה את המפה, שבה התבונן מונטה כריסטו ברגע שנכנס, ושאל:

— אתה עוסק בגיאוגרפיה, אדוני? זהו שטח נאה למחקרים, ביחוד לגביך, אשר כפי שאומרים, ראית ארצות רבות כל כך.

— כן, אדוני — השיב הרוזן — הנני עוסק במחקר פיסיולוגי של הגזע האנושי כולו, כשם שאתה עוסק יום־יום במחקר כזה ביחס ליוצאים מן הכלל. אמרתי בלבי, כי יקל לי ללמוד מן הכלל על הפרט מאשר הפרט על הכלל. זוהי הנחה אלגבראית, הקובעת, שיש להגיע מן הידוע אל הבלתי ידוע, ולא להפך... אבל, שב נא, אדוני, בבקשה.

מונטה כריסטו הצביע על כורסה אשר התובע המלכותי נאלץ להטריח את עצמו ולהתקרב אליה, בעוד שלאיש שיחו ניתן לצנוח בתוך הכורסה, שעליה נשען בשעה שנכנס התובע המלכותי.

מהגיאוגרפיה עברה השיחה לפילוסופיה, ושני הגברים החלו מדברים על המוות.

— אדוני — אמר ווילפורט — קיימים עוד דברים, שמפניהם יש לחשיש יותר מאשר מפני המוות, הזקנה, או הטירוף. קיים למשל השבץ, אותה פגיעת רעם, ההולמת באדם, בלי להשמיד את גופו, ואשר אחריה הכל נגמר. סור אלי, בבקשה, אדוני הרוזן, כדי להמשיך בשיחה אתי, אם יש ברצונך לפגוש יריב, המסוגל להבין לרעך וגם להתווכח אתך. אראה לך אז גם את אבי, מר נוארטייה דה ווילפורט, אחד היעקובינים הסוערים ביותר בימי המהפכה הצרפתית. ובכן אדוני, ניתוקו של עורק בקצה המוח שם קץ לכל זה. לא במשך יום, לא במשך שעה, כי אם תוך שניה אחת. אתמול היה זה מר נוארטייה, היעקוביני לשעבר, חבר הסינאט לשעבר, קארבונארי לשעבר, שלעג לגיליוטינה, לעג לתותחים, לעג לפגיון, מר נוארטייה, ששיחק במהפכות ובשבילו לא היתה צרפת אלא לוח־אישקוקי נרחב, שחיילים, צריחים, פרשים והמלכה היו חייבים להיעלם, ובלבד שהמלך ינוצח. ואותו מר נוארטייה, שהילך אימים, הפך בן־לילה לאדון נוארטייה המסכן, זקן חסר־תנועה, הנתון לחסדו של הייצור החלש ביותר בבית, נכדתו וואלנטין. עתה אין הוא אלא פגר אילם וקפוא, שחייו הם חיי יסורים רק משום שנגזר עליו, שגופתו תג־ע ללא זעזועים למצב של התפוררות.

— לצערי אדוני — אמר מונטה כריסטו — אין תמונה זו זרה לעיני או לדמיוני, כי הנני במידת מה רופא; אולם עם זאת מבין אני שסבלו של אב מסוגל לחולל תמורות כבירות ברוחו של בנו. אבוא, אדוני, מכיון שרצית זאת, להסתכל במחזה אימים זה, שהעיב במידה כה רבה על ביתך.

— כך באמת היה, אלמלא פיצה אותי אלהים ביד רחבה. ליד הזקן היורד באיטיות לקברו, מתחנכים שני ילדים, הנכנסים לחיים: וולנטין, בת מנישואי הראשונים עם העלמה רנה דה סאן־מראן, ואדוארד, הוא הבן, שהצלת את חייו.

— ומהי מסקנתך מפיצוי זה, אדוני? — שאל מונטה כריסטו.

— אני מסיק מזה, אדוני — ענה ווילפורט — כי אבי, שיצריו התגברו

עליו, עשה כמה שגיאות, שיד הצדק האנושי לא השיגתן, אך הן עוררו את יד הצדק האלהי!

חיוך עלה על שפתיו של מונטה כריסטו, ובלבו הפליט שאגה, שהיתה מבריחה את ווילפורט אילו יכול לשמעה.

— להתראות, אדוני — אמר הפרקליט, שקם עוד לפני כמה רגעים ודיבר בעמידה. — אני עוזב אותך, אך ישאר בלבי זכרון של יחס כבוד, שודאי ינעם לך, כאשר תיטיב להכירני, שאין אני אדם רגיל. נוסף לזה רכשת לך בגברת דה ווילפורט ידידה לעולמים.

אחרי צאתו של ווילפורט הלך הרוזן מונטה כריסטו לרחוב מליי. שם גרו מאכסימיליאן מורל עם אחותו יוליה וגיסו הרבו, ואתם התגורר משרת זקן, המלח לשעבר פנלון. הקפיטן קיבל בחמימות את הרוזן והציגו לפני האדון והגברת הרבו. בזמן השיחה סיפר למונטה כריסטו, כי מורל אביהם מת בהשאירו מאתים וחמשים אלף פראנקים לכל אחד משני ילדיו, וכי הרבו ירש את מקומו בתור ראש חברת מורל. לאחר שהרבו הרויח סכום כסף, הדומה לזה שהיה ברשותה של אשתו, פרש מעסקיו.

— ועתה, אדוני — המשיך בצחוק מאכסימיליאן — אין לאחותי ולגיסי אלא קיצבה של עשרים וחמשה אלף פראנקים.

רבה היתה התרגשותו של הרוזן מונטה כריסטו, כאשר יוליה ואחיה הזכירו בצורה נרגשת את האדם אשר הצילם בצורה כה פלאית מחורבן, אותו שגריר מיסתורי של חברת „תומסון את פרנץ", ואותו איש, שחתם בשם סימבד המלח.

כאשר שמע הרוזן את דברי האח והאחות, שבהם הביעו את רגשי תודתם, נסער ונבוך מאוד ונפרד מעליהם במהירות.

— אדם מוזר הוא אותו רוזן דה מונטה כריסטו — אמר עמנואל.

— כן — ענה מאכסימיליאן — אבל אני סבור, שהוא בעל לב טוב, והנני בטוח, שהוא אוהב אותנו.

קולו היה כה קרוב ללבי — אמרה יוליה — ופעמיים או שלוש פעמים נדמה היה לי, שאין זו הפעם הראשונה, שאני שומעת קול זה.

29.

הנאהבים והנעימים

בפובור סאן־הונורה, מאחורי בית יפה, הבולט בין הבתים היפים שברובע זה, משתרע גן נרחב, שערמוניו העבותים עוברים מעל הגדר הגבוהה. כשבא האביב, נושרים מעליהם פרחיהם הוורודים והלבנים לתוך שני אגרטלי אבן,

שנקבעו בצורה מקבילה על שני עמודים מרובעים, שעליהם תלוי שער ברזל, מימי לואיס השלושה עשר.

כניסה מפוארת זו הוזנחה למרות פרחי הגרניום הנהדרים, הגדלים בשני עציצים, מאז החליטו בעלי־הבית להסתפק בבית עצמו, בחצר המגודלת עצים, הפונה לרחוב, ובגן, הסוגר על שער זה. היה זמן, שהשער פנה אל גן ירקות נהדר, שהשתרע על כברת קרקע סמוכה לבית, אך משהועבר רחוב לאורך גן הירקות, חשבו בעליו, מתוך רדיפה אחרי רווחים, כי כדאי להם למכור את הגן ולהתחרות באותו עורק חשוב של פאריז, הקרוי פובור סאן־הונורה.

ואילם, הרחוב החדש איבד כעבור זמן קצר בלבד את ערכו וחשיבותו. האדם, שקנה את גן־הירקות, שילם תמורתו בכסף מלא, אך לא יכול להשיג את הסכום, ששילם בעדו, ותוך צפיה לעליית מהירים, שתפצה אותו על הפסדיו, הסתפק בינתים בהשכרת השטח למגדלי ירקות בשכר של חמש מאות פראנקים לשנה.

השער, שפנה לגן הירקות, היה כאמור מוזנח, והחלודה אכלה את ציריו.

באחת הפנות עמדו ספסל אבן רחב וכסאות קלים. מקום זה נבחר לפגישות או להתבודדות על ידי אחד הדיירים בבית, השוכן במרחק מאה צעדים ואינו נראה כמעט בעד מעטה הירק, המכסה אותו.

עם רדת הערב אחרי אחד הימים החמים ביותר, שהאביב העניק לתושבי פאריז, אפשר היה לראות על ספסל אבן זה ספר, שמשיה, סל עם מלאכת יד וממחטה, אשר זה עתה הוחל ברקמתה. לא רחוק מהספסל, ליד השער, עמדה אשה צעירה כשעינה נצמדת אל המחיצה ומבטה נודד על פני הגן העזוב.

כמעט באותו רגע נפתחה ללא רעש הדלת הקטנה של הגן, וגבר צעיר, גבה־קומה, בעל מבנה איתן, לבוש חולצת בד גלמי ועל ראשו כובע קטיפה, הופיע בגן, אולם שפמו, זקנו ושערו השחור המטופח יפה, סתרו במקצת לבוש עממי זה. הצעיר הטיל סביבו מבט מהיר, כדי להיווכח, אם אין איש עוקב אחריו, אחר פנה בצעדים מהירים אל השער.

למראה לבושו של האיש, נבהלה הנערה ונסוגה לאחור.

הצעיר זינק לעבר המחיצה וקרב את פיו לאחד הסדקים:

— אל תפחדי, וואלנטין — אמר.

הצעירה התקרבה.

— או! אדוני — אמרה — למה אחרת כל כך היום? הידוע לך, כי עוד מעט יסבו אצלנו לארוחה? הייתי זקוקה למידה גדולה של דיפלומטיה וזריזות, כדי להיפטר מאמי החורגת, העוקבת אחרי, מהחדרנית, המתחקה על שרשי רגלי, ומאחי, המעיק עלי לסיים את הרקמה, אשר, כפי שאני חוששת, לא תהיה גמורה עוד זמן רב אחר שתתנצל על אחורך. תאמר לי מהו לבוש חדש זה, שעלה על לבך ללבשו. הרי בגללו כמעט לא הכרתיך.

האחוזה היתה שייכת למר ווילפורט. הצעירה היתה בתו מנישואיו

הראשונים, וואלנטין דה ווילפורט, והצעיר — הקפיטן בחיל הספאהי מאכסימילאן מורל. כדי שיוכל להתקרב לזו, שהיה רוצה להיות ארוסתה, ולראותה מדי יום ביומו, גמר אומר להתחפש לירקן. באופן רשמי היתה וואלנטין דה ווילפורט ארוסתו של הבארון הצעיר פראנץ ד'אפיניי, ידידו של הרוזן דה מורסרף. נישואין אלה היו למורת רוחה.

— כלום אינך רואה, שהנני בריה עלובה — אמרה למאכסימיליאן. — רצוני נשבר זה עשר שנים, יום־יום, שעה־שעה, דקה־דקה, על ידי רצון הברזל של אדוני, שהכביד את עולו עלי. איש אינו רואה את סבלי ולא גליתי זאת לאיש מלבדך. לכאורה, ולעיני העולם, הכל נוטים לי חסד ואוהבים אותי; אך למעשה, הכל עוינים אותי. הבריות אומרים שמר דה ווילפורט הוא חמור וקפדני מכדי לגלות אהבתו לבתו, אך לאשרה מצאה בגברת דה ווילפורט אם שניה. אולם הבריות טועים: אבי מזניח אותי בשוויון נפש, ואמי החורגת שונאת אותי שנאה עיורת, שהיא איומה כפלים, כיון שהיא מוסתרת על ידי חיוך תמידי.

— לשנוא אותך, וואלנטין! ואיך אפשר לשנוא אותך?

— לצערי! ידידי — אמרה וואלנטין — אני נאלצת להודות, כי שנאה זו כלפי מקורה ברגש כמעט טבעי. היא מעריצה את בנה, אחי אדוארד.

— ובכן?

— הנני סבורה, שמקור שנאתה בכמות הכסף. כיון שאין לה רכוש משלה, ואני הנני עשירה מצד אמי, ונוסף לזה יוכפל עוד הוני על ידי זה של האדון והגברת דה סאן־מראן, אשר יפול בחלקי באחד הימים, על־כן מקנאה היא בי. או אלי! אילו יכולתי לתת לה את מחצית ההון הזה ולהרגיש את עצמי בבית מר דה ווילפורט כפי שמרגישה את עצמה בת בביתו של אביה, הייתי עושה זאת מיד.

— וואלנטין המסכנה!

— הגד לי — המשיכה הצעירה, — האם במארסייל קרתה פעם אי־הבנה כלשהי בין אביך לבין אבי?

— במידה שידוע לי, לא — ענה מאכסימיליאן — פרט לעובדה, שאביך היה חסיד נלהב של הבורבונים, ואילו אבי היה נאמן לקיסר. אלה היו, כפי שאני משער, כל חילוקי הדעות ביניהם. אבל למה את שואלת זאת, וואלנטין?

— אגלה לך את הדבר — אמרה הנערה — כיון שעליך לדעת הכל. היה זה ביום, בו נתפרסם המנוי שלך בעתון הרשמי, לקצין של לגיון הכבוד. כולנו היינו אצל הסב מר נוארטייה, ומלבדנו היה עוד מר דאנגלאר. אתה יודע, אותו בנקאי, שסוסיו כמעט שהרגו שלשום את אמי ואחי. קראתי את העתון בקול רם באזני הסב, בעוד שהאדונים האלה שוחחו על נישואיה של העלמה דאנגלאר. כאשר הגעתי לידיעה, שנגעה לך, ושעוד יום לפני כן בשרת לי אותה, הייתי מאושרת מאוד... אך הייתי פוסחת עליה, אלמלא

פחדתי, שמא יפרשו בצורה בלתי נכונה את שתיקתי; אספתי איפוא את כל כוחותי וקראתי.

— וואלנטין יקרתי!

— אך נשמע שמך, הפנה אבי את ראשו. הכל התחלחלו בשמעם שם זה, כאילו הלמם רעם.

— מורל — אמר אבי בקמטו את מצחו — חכי־נא! האם זה מישהו ממשפחת מורל ממארסייל, אחד אותם הבונאפארטיסטים הקנאים, שגרמו לנו צרות צרורות בשנת 1815?

— כן — אמר מר דאנגלאר; — רבורני שזה בנו של בעל האניה לשעבר.

— באמת! — אמר מאכסימיליאן — ומה ענה אביך, הגידי, וואלנטין?

— משהו נורא, שאיני מעזה לחזור עליו באזניך.

— אף על פי כן, הגידי — ענה מאכסימיליאן בחיוך.

— „הקיסר שלהם — המשיך בפנים זועפים — ידע להעמיד במקומם הנכון את כל הקנאים האלה. הוא היה קורא להם „בשר־תותחים", והיה זה השם היחידי, שהיו ראויים לו. אני רואה בשמחה, כי הממשלה החדשה מגשימה עקרון זה".

— אכן, הדברים היו גסים במקצת — אמר מאכסימיליאן. — ומה אמר מר דאנגלאר?

— הוא פרץ בצחוקו הכבוש המיוחד לו, הנראה לי כצחוק אכזרי; מיד אחר כך קמו ויצאו. רק אז ראיתי, שסבי היה כולו נסער. עלי להגיד לך מאכסימיליאן, שרק אני לבדי מנחשת את התרגשויותיו של משותק מסכן זה, והפעם לא פקפקתי, כי השיחה, שהתנהלה בנוכחותו (כי אין שמים לב אליו, לסב המסכן!), עשתה עליו רושם חזק, כיון שדברו בגנותו של הקיסר שלו, וכפי הנראה היה הוא תומך נלהב שלו.

— מה לך, אבא? — שאלתיו — המרוצה אתה? הוא עשה תנועה בראשו שפירושה הן.

— בזה שאמר אבי? — שאלתי. הוא עשה תנועה שפירושה לא.

— בזה שאמר מר דאנגלאר? הוא חזר על סימן השלילה.

— ובכן, בזה שמר מורל נתמנה קצין לגיון הכבוד? הוא נתן סימן לחיוב.

— התאמין, מאכסימיליאן? הוא היה מרוצה מזה, שנתמנית לקצין של לגיון הכבוד, ואני אוהבת אותו בגלל זה.

— מוזר הדבר — אמר בלבו מאכסימיליאן. — אביך שונא אותי, בעוד שסבך... דברים מוזרים הם — אותן אהבות ושנאות מפלגתיות!

— ששש... — קראה פתאום וואלנטין: — הסתתר, ברח; מישהו בא!

מאכסימיליאן תפס בידו מעדר והחל הופך ללא רחמים את האספסת

— העלמה! העלמה! — נשמע קול מאחורי העצים — הגברת דה וילפורט מחפשת אותך בכל מקום וקוראת לך; בא אורח לטרקלין.

— אורח! — אמרה וואלנטין בהתרגשות; — ומי הוא האורח הזה?
— איש נעלה מאד, נסיך, כפי שאומרים, האדון הרוזן דה מונטה כריסטו.
— אני באה — אמרה וואלנטין בקול רם.
— מוזר — אמר בלבו מאכסימיליאן, בשקעו בהרהורים ובהישענו על מעדרו — מנין מכיר הרוזן דה מונטה כריסטו את מר דה ווילפורט?

.30

תורת הרעלים

אכן, היה זה הרוזן מונטה כריסטו, אשר נכנס זה עתה לבית הגברת דה ווילפורט, מתוך כוונה להחזיר לתובע המלכותי את הבקור, שהלה ערך אצלו. לשמע שמו השתררה התרגשות בכל הבית.

הגברת דה ווילפורט, אשר היתה בטרקלין שעה שהודיעו לה על בואו של הרוזן, קראה אליה מיד את בנה, למען יחזור על תודתו באזני הרוזן, ואדוארד, אשר לא חדל לשמוע זה יומים על האיש החשוב, בא חיש מהר, לא מתוך ציות לאמו, כי אם מתוך סקרנות.

אחרי השמעת דברי הנימוס המקובלים, שאל הרוזן על מר דה ווילפורט

— בעלי סועד אצל מזכיר הממשלה — השיבה האשה הצעירה. — הוא יצא זה עתה, ויצטער מאוד, שהחמיץ את האושר לראותך.

— דרך אגב, מה עושה אחותך וואלנטין? — שאלה הגברת דה ווילפורט את אדוארד; — יש להודיע על האורח, למען יהיה לי הכבוד להציגה לפני האדון הרוזן.

— יש לך בת, גברתי? — שאל הרוזן.

— היא בתו של מר דה ווילפורט — ענתה האשה הצעירה; — בת מנשואיו הראשונים, נערה יפה ובעלת תואר.

— אבל היא בעלת מרה־שחורה — נכנס לדבריה אדוארד, ובעת ובעונה אחת מרט את הנוצות מזנבו של תוכי נהדר, אשר צעק מרוב כאב.

הגברת דה ווילפורט הסתפקה באמרה:

— שקט, אדוארד! הצדק כמעט עם קל דעת צעיר זה, החוזר על הדברים ששמע מפי פעמים רבות; כי העלמה דה ווילפורט נוטה לעצבנות למרות כל מאמצינו לבדרה, ושתקנותה מזיקה לפעמים ליפיה. אך למה איננה באה, אדוארד, הסתכל מהי הסיבה.

— הואיל ומחפשים אותה לא במקום, שהיא נמצאת בו.

— היכן מחפשים אותה?

— אצל סבא נוארטייה.

— ואתה סבור, שהיא איננה שם?

— לא, לא, לא, היא איננה שם — השיב אדוארד.

— והיכן היא? אם ידוע לך, אמור.

— היא נמצאת תחת עץ הערמון הגדול — המשיך הנער.

כשנכנסה וואלנטין, שנקראה ע"י המשרת, נראתה עצובה.

הרוזן מונטה כריסטו התבונן בה בתשומת לב — וואלנטין היתה צעירה, בת תשע־עשרה, בעלת קומה תמירה. שערה היה ערמוני בהיר, עיניה כחולות כהות וידיה לבנות וארוכות. צווארה הגבוה ולחייה הלבנות כשיש שיוו לה צורה של אנגליה יפה.

למראה האיש הזר, שעליו שמעה כל כך הרבה, ברכה אותו בלי כל ענוותנות מעושה של צעירה, ובלי להשפיל את עיניה. הרוזן קם ממקומו.

— העלמה דה ווילפורט, בתי החורגת — אמרה הגברת דה ווילפורט למונטה כריסטו, בהתכופפה מעל לספה ובהצביעה בידה על וואלנטין.

— והאדון הרוזן דה מונטה כריסטו, מלך סין, קיסר קוצ'ין־סין — אמר הלץ הצעיר.

הפעם החוירה הגברת דה ווילפורט, ורגזה על אדוארד.

השיחה עברה לנושא הרפואה. תחילה דברו על מצב בריאותו של מר נוארטייה, אחר אמר הרוזן דה מונטה כריסטו כמה מלים על סוגי הרעל, שהיתה לו ההזדמנות ללמוד עליהם, ועל האפשרויות להתחסן נגדם.

— שערי לעצמך — אמר — שאת יודעת מראש באיזה רעל ישתמשו נגדך... נניח, כי רעל זה יהיה למשל... ברוסין...

— את הברוסין מפיקים, כמדומני, מקליפת אחד העצים הגדלים באמריקה — אמרה הגברת ווילפורט.

— בדיוק כך, גברתי — השיב מונטה כריסטו; — נדמה לי, כי לא נשאר לי הרבה ללמדך; ידיעות כאלו הן דבר נדיר אצל נשים.

— הדברים, שאמרת לי, מענינים אותי מאוד.

— ובכן! — אמר מונטה כריסטו — שערי בנפשך, שרעל זה הוא ברוסין, למשל, ואת לוקחת ממנו מיליגרם אחד ביום הראשון, שני מיליגרמים ביום השני, כעבור עשרה ימים יהיה לך סנטיגרם; מקץ עשרים יום, אם תגדילי את המנה במיליגרם נוסף, יהיו לך שלושה סנטיגרמים, כלומר: מנה, שתסבלי אותה ללא קושי, ותהיה מסוכנת למישהו אחר, שלא נקט אותם צעדים. אם תשתי, כעבור חודש, מים מאותה צנצנת, תהרגי את האדם, ששתה אותם מים יחד אתך, בלי שאפשר יהיה להבחין בכך, שחומר מכיל רעל נמזג במים.

— האינך מכיר סם נגדי אחר?

— לא.

הרוזן גילה את ידיעותיו העמוקות בכימיה, וביחוד בתורת הרעל, והסביר את תפקידו הסודי של הרעל במזרח, שעה שרוצים להיפטר מאויב. הגברת דה ווילפורט גילתה התענינות רבה בדבריו של מונטה כריסטו והציגה לו

שאלות. הוא ענה לשאלות אלו באדיבות, מנה את סוגי הרעל השונים, הסביר את פעולתם ואת הדרכים בהן יכול פושע זריז להשתמש בהם, בלי להסתכן או לגלות את זהותו.

נראה היה, כי הגברת דה ווילפורט שוקעת יותר ויורר בהרהורים.

— למזלנו — אמרה — רק הכימאים מסוגלים להכין חמרים אלה; אחרת, היתה מחצית אחת של העולם מרעילה את המחצית השניה.

— על ידי הכימאים או האנשים העוסקים בכימיה — השיב כלאחר יד מונטה כריסטו.

— ונוסף לזה — אמרה הגברת דה ווילפורט, בעשותה מאמץ להפסיק את מהלך מחשבותיו הקודם — אם גם יוכן הפשע בחכמה, הרי הוא נשאר תמיד פשע: ואם עין האדם אינה מגלה אותו הרי אין ביכלתו להסתתר מעין אלהים. אנשי המזרח חזקים מאתנו במה שנוגע למצפון, ובחכמה נהגו במה שביטלו את האמונה בגיהינום.

— המסקנה היא — המשיכה — שאתה הנך כימאי גדול, וסם החיים, שבו השקית את בני והקים אותו לתחיה במהירות כה רבה...

— או! אל תתני אמון בדבר, גברתי — אמר מונטה כריסטו — טיפה אחת של סם חיים זה הספיקה, כדי להשיב את רוחו של בנך, שנטה למות, אך שלוש טיפות היו מזרימות את הדם לתוך ריאותיו בכוח כזה, כי היו גורמ־ת להלמות לבו; שש היו מפסיקות את נשימתו וגורמות למצב התעלפות יותר חמור מזה, שבו נמצא, ועשר — היו שמות קץ לחייו. הנזכרת את, גברתי, באיזה מרץ הרחקתי אותו בהצנצנות, שנגע בהן באי־זהירותו?

— האם זה רעל נורא כל כך?

— לא! ראשית, נכיר בעובדה, כי המלה „רעל” אינה קיימת, מאחר שברפואה משתמשים ברעל החזק ביותר, שהופך על ידי צורת השימוש בו, לתרופות גואלות.

— מה זה היה, איפוא?

— היה זה תכשיר, שהוכן בתבונה, שאותה למדתי מפיו של אחד מידידי.

— או! — אמרה הגברת דה ווילפורט — זהו ודאי אמצעי מצוין להשקיט את העצבים.

— נעלה, גברתי.

— אף־על־פי שאני כה עצבנית וכה נוטה להתעלפות, הנני משתמשת באמצעים משקיטי העצבים של פלאנש; גם המנתה והטיפות של היפמן ממלאות אצלי תפקיד חשוב. ראה, הנה הגלולות הנעשות לפי הזמנתי; הן מכילות מנה כפולה.

מונטה כריסטו פתח את קופסת הקונכיה, שהגישה לו האשה הצעירה, ונשם לתוכה את הגלולות כחובב, המסוגל להעריך את התכשיר.

— הן מצוינות — אמר — אלא שיש צורך לבלוע אותן, וקורה, שהדבר אינו ניתן לביצוע על ידי המתעלף. אני מעדיף את תכשירי.

— ודאי, גם אני הייתי מעדיפה אותו לפי התוצאות שראיתי; אבל זהו ודאי סוד, ואין ברצוני להיות טרדנית עד כדי לבקשו מידיך.

— אבל אני, גברתי — אמר מונטה כריסטו, בקומו ממקומו — אני שמח להציעו לך.

— או! אדוני.

— אבל עליך לזכור, שמנה קטנה מהווה תרופה, ואילו מנה גדולה היא רעל. טיפה אחת מחזירה את החיים, כפי שראית; חמש או שש עלולות להרוג ללא כל ספק, והדבר הוא איום במיוחד, מאחר שבהיותן מזוגות בתוך כוס יין, אינן משנות את טעמו במאומה.

השעון צלצל שש ושלושים. הודיעו לגברת ווילפורט על בואה של אחת מידידותיה, שהיתה צריכה לסעוד אתה.

— אילו היה לי הכבוד לראותך בפעם השלישית או הרביעית, אדוני הרוזן, במקום לראותך זו הפעם השניה — אמרה הגברת דה ווילפורט; — אילו היה לי הכבוד להיות ידידתך במקום להיות אסירת־תודה לך, הייתי עומדת על כך שתישאר לסעוד אתי, ולא הייתי נכנעת אחרי סרובך הראשון.

— אלף תודות, גברתי — ענה מונטה כריסטו — יש לי פגישה, שאיני יכול לאחר אליה. הבטחתי לאחת מידידותי, נסיכה יוונית, ללוותה להצגה. היא עדיין לא ראתה את האופירה הגדולה, וסומכת עלי, שאביאה לשם.

— לך איפוא, אדוני, אך אל תשכח את התרשים.

— לא, גברתי! לא אשכח!

המונטה כריסטו נפרד ממנה ויצא. הגברת דה ווילפורט נשארה שקועה בהרהורים. „איזה אדם מוזר" — אמרה.

— הנני משוכנע — אמר בלכתו — שהגרעין, אשר יפול על הקרקע שהוכשרה, לא יאכזב.

למחרת היום שלח לה את המתכונת המבוקשת.

באופירה ישבו המבקרים הקבועים, ביניהם הרוזן אלברט דה מורסרף, ליסיין דבריי, הבארונית דאנגלאר ובתה אייז׳ני, ושוחחו על הרוזן דה מונטה כריסטו, על עשרו האגדי, על נדיבות לבו, על נטיותיו המוזרות, ושאלו את עצמם מיהו איש זה. אותה שעה הופיע הרוזן בתוך אחד התאים, כשהוא מלווה על ידי היווניה הצעירה היידה, שהיתה לבושה לבוש מזרחי.

היידה עוררה אותו גל רכילות, שעורר מונטה כריסטו עצמו. הרוזן לא סיפר כל פרטים עליה, פרט לזה, שהיא צעירה יווניה והוא האפוטרופוס שלה.

באמצע המערכה השלישית של „רוברט השד" הופיע באולם הגנרל דה מורסרף וברך את הבארונית דאנגלאר.

למראהו אחזה חרדה וחלחלה את היידה, שהיתה בתו של עלי־טבלה,

הפחה, אשר בשרותו היה הגנרל דה מורסרף. היא גילתה אז למונטה כריסטו, כי הנבל בגד באביה, הסגירו בידי הטורקים, והונו הנוכחי הוא מחיר בגידתו.

31.

עליה וירידה

אחרי כמה ימים, ערך אלברט דה מורסרף בקור אצל הרוזן מונטה כריסטו בביתו בשדרות אלישע, שקיבל בינתים צורה של ארמון, הודות להונו הרב של הרוזן. הוא בא, כדי להודות לו שנית בשמה של הגברת דאנגלאר. אלברט היה בחברתו של ליסיין דבריי.

— אתה עומד במגע מתמיד עם הבארון דאנגלאר? — שאל מונטה כריסטו את אלברט דה מורסרף.

— ודאי, אדוני הרוזן; הרי זוכר אתה מה שאמרתי לך.

— הדבר הוא, איפוא, שריר וקיים?

— יותר מאשר אי פעם — אמר ליסיין; — הענין מסודר.

ליסיין החל לשוטט על פני החדר ולסקור את התמונות והנשק.

— א! — אמר מונטה כריסטו — לא האמנתי, כי ההחלטה תתקבל במהירות כזאת.

— הדברים מתנהלים בלי שהאדם ישגיח בהם, אבי ומר דאנגלאר שרתו יחד בספרד, אבי בצבא, ואילו מר דאנגלאר באספקה. שם הונחו על ידי אבי, אשר ירד מנכסיו בזמן המהפכה, היסודות למעמדו הפוליטי והצבאי, ואילו על ידי מר דאנגלאר, אשר לא היה לו כל הון, למעמדו הפוליטי והכספי.

— אכן — אמר מונטה כריסטו — אני סבור, כי בזמן הביקור, שערכתי אצלו, סיפר לי מר דאנגלאר על זאת; והאם יפה העלמה אייז'ני? — המשיך בהטילו מבט על ליסיין, שדפדף באחד האלבומים — נדמה לי, ששמה אייז'ני.

— מאוד יפה, או יותר נכון יפהפיה — ענה אלברט — איני מסוגל להעריך את יפיה. איני ראוי לכך!

— אבל אתה מדבר עליה כאילו כבר היית בעלה! הידוע לך — המשיך מונטה כריסטו בהנמיכו את קולו — כי נראה לי, שאינך נלהב ביותר לנישואים אלה?

— העלמה דאנגלאר עשירה יותר מדי בשבילי — אמר מורסרף — ודבר זה מפחיד אותי.

— הבל הבלים! — אמר מונטה כריסטו — הגם זאת היא סיבה? כלום אתה בעצמך אינך עשיר?

— יש לאבי קיצבה בסך חמשים אלף פראנקים לערך, ויתכן, שיתן לי לנישואי עשרה או שנים־עשר אלף.

— עובדה היא, שזהו סכום צנוע — אמר הרוזן — ביחוד בפאריז; אבל לא הכל עומד על הכסף בעולם הזה, וגם שם טוב ועמדה צבורית גבוהה אומרים משהו. יש לך שם מפורסם, עמדה נהדרת, ונוסף לזה הרי הרוזן מורסרף הוא חייל. אני מוצא את השידוך הזה למתאים מאוד: העלמה דאנגלאר תעשה אותך לעשיר, ואתה תתן לה שם אצילי.

אלברט הניע בראשו ושקע בהרהורים.

— יש עוד משהו — אמר.

— אני מודה ומתוודה — ענה מונטה כריסטו — כי קשה לי להכין דחיה זו של צעירה עשירה ויפה.

— או, אלי! — אמר מורסרף — דחיה זו, אם היא בכלל קיימת, אינה באה ממני.

— ובכן, מאיזה צד? הרי אמרת לי, שאביך רצה בשידוך זה.

— מצד אמי, ולאמי עין זהירה ובטוחה. היא אינה מחייכת למראה שידוך זה. היא מתנגדת לבית דאנגלאר.

— או! אמר הרוזן וקולו היה מלאכותי במקצת — נקל להבין דבר זה. הגברת הרוזנת דה מורסרף, שהיא סמל האצילות, המוצא המיוחס, העדינות, מהססת במקצת לנגוע ביד פשוטה, עבה וגסה. הדבר טבעי!

— איני יודע אם זהו הדבר — אמר אלברט; — אבל אחת אני יודע, כי נדמה לי, שאם יצאו לפועל נישואין אלה, תהיה היא אומללה. היינו כבר צריכים להתכנס כדי לשוחח על הסידורים לפני ששה שבועות. אבל תקף אותי כאב ראש כזה...

— אמתי? — שאל הרוזן בצחוק.

— או! אמתי, הפחד ללא ספק... שדחו את הפגישה לחדשיים. אין מה למהר, תבין: עדיין לא מלאו לי עשרים ואחת שנה, ואייז'ני אינה אלא בת שבע־עשרה; אבל חדשיים אלה יסתיימו בשבוע הבא. אינך יכול לשער, רוזני היקר, מה רבה מבוכתי... א! מה מאושר אתה, שהנך חפשי!

— ובכן! היה גם אתה חפשי; מי מונע בעדך, כלום בקשתי ממך זאת?

— או! תהיה זו אכזבה רבה מדי לאבי, אם לא אשא לאשה את העלמה דאנגלאר.

— שא אותה, איפוא — אמר הרוזן בתנועת כתפים מיוחדת במינה.

— כן — אמר מורסרף — אבל בשביל אמי לא תהיה זו אכזבה, אלא כאב.

— ובכן אל תקח אותה לאשה — אמר הרוזן.

— תיעץ לי, ואם יהיה הדבר בידיך, תחלץ אותי מצרה זו, כדי שלא אצער את אמי היקרה.

מונטה כריסטו פנה אחורה ונראה כנרגש.

— א! — אמר לדבריי, שישב בכורסה עמוקה בקצה הטרקלין והחזיק בידו הימנית עפרון ובשמאלו פנקס — מה מעשיך?

— אני עושה חישובים, הרוזן; אני מחשב כמה הרויח בית דאנגלאר בעליה האחרונה של ניירות האיטי: ממאתים וששה עלה המחיר לארבע מאות ותשעה תוך שלושה ימים, והבנקאי הנבון קנה הרבה במאתים וששה. הוא הרויח ודאי שלוש מאות אלף פראנקים.

— אין זו הגדולה בהצלחותיו — אמר מורסרף; — כלום לא הרויח השנה מיליון באגרות של ספרד?

— אבל אתה דברת על האיטי? — אמר מונטה כריסטו.

— או! האיטי, זהו מלך הקלפים של הספסרות הצרפתית. אפשר לשחק במשחקי קלפים שונים, אך חוזרים תמיד למשחק זה. ובכן, מר דאנגלאר מכר אתמול בארבע מאות וששה והכניס לכיסו שלוש מאות אלף פראנקים; אילו חיכה עד היום, היה המחיר יורד למאתים וחמשה, ובמקום להרויח שליש מאות אלף פראנקים, היה מפסיד עשרים או עשרים וחמשה אלף.

— ולמה ירד המחיר מארבע מאות ותשע עד מאתים וחמשה? — שאל מונטה כריסטו. — אני מבקש את סליחתך, אני בור ועם הארץ בכל התככים האלה של הבורסה.

— משום שהחדשות באות לבקרים ואינן דומות זו לזו, — השיב בצחוק אלברט.

— א, לעזאזל! — אמר הרוזן — מר דאנגלאר משחק כדי לזכות או להפסיד שלוש מאות אלף פראנקים ביום אחד! אם כן, הוא ודאי עשיר מופלג?

— לא הוא המשחק! — קרא במרץ ליסיין — זוהי הגברת דאנגלאר; היא באמת עשויה לבלי חת.

— אבל אתה, שהנך איש נבון, ליסיין, והמכיר קצת את יציבותן של החדשות, היית צריך לעצור אותה — אמר מורסרף בחיוך.

— איך אוכל, אם בעלה אינו מצליח? — שאל ליסיין. — אתה מכיר את אופיה של הבארונית; אין לאיש השפעה עליה, והיא אינה עושה אלא את הדבר, שהוא לרצונה.

— או! אילו הייתי במקומך — אמר אלברט.

— מה היית עושה?

— הייתי מרפא אותה; זה היה שרות חשוב לחתונה בעתיד.

— הכיצד?

— זה קל מאוד. הייתי מלמד אותה לקח.

— לקח?

— כן. עמדתך כמזכיר המיניסטר נותנת בידיך כוח רב ביחס לחדשות; אתה אינך פוצה את פיך, בלי שסוכני הבורסה לא ירשמו במהירות האפשרית

את דבריך. גרום לכך, שתפסיד מאה אלף פראנקים פעמים מספר, וזה ילמד אותה זהירות.

— לא הבנתי — מלמל ליסיין.

— אף על פי כן ברור הדבר — השיב הצעיר בתמימות לא מעושה; — בשר לו באחד הימים דבר, שלא נשמע כמוהו, ושרק אתה בלבדך יכול לדעת עליו; זה יגרום לעלית המחירים בבורסה, אך תבוא גם ירידה, כאשר בושאן יכחיש למחרת היום את הידיעה בעתונו.

ליסיין החל צוחק בצחוק חרישי, ומונטה כריסטו, על אף אדישותו המעושה, לא איבד אף מלה אחת משיחה זו, ואף נדמה לו, שהוא מגלה משהו במבוכתו של המזכיר. מבוכה זו נעלמה מעיני אלברט, אך בגללה קיצר ליסיין את בקורו, ונראה, שלא הרגיש את עצמו בטוב.

בלוותו אותו, אמר לו הרוזן כמה מלים בלחש, והוא השיב:

— ברצון רב, אדוני הרוזן, אני מסכים.

הרוזן חזר למורסרף הצעיר.

— האמנם מתנגדת הרוזנת עד כדי כך לנישואים?

— עד כדי כך, שהבארונית מבקרת בביתנו לעתים רחוקות, ואמי לא בקרה אפילו פעמיים אצל הגברת דאנגלאר.

— ובכן — אמר הרוזן — אני מעז לדבר אתך גלויות: מר דאנגלאר הוא הבנקאי שלי. מר דה ווילפורט נהג בי דרך ארץ, כאות תודה על הטובה, שעשיתי עמו. אני חושב, כי עכשיו מצפה לי גל של סעודות ונשפים. משום כך החלטתי גם אני להזמין לביתי הכפרי באוטיי את האדון והגברת דאנגלאר, את האדון והגברת ווילפורט. רצוני לדעת, אם, בהזמיני אותך לארוחה זו יחד עם הרוזן והרוזנת דה מורסרף, יעשה כל זה רושם של פגישת שידוכים, או אם לא תראה הרוזנת דה מורסרף את הפגישה באור כזה, ביחוד כשהבארון דאנגלאר יחלוק לי כבוד, ויביא אתו את בתו? אמך תרגז עלי, ואיני רוצה שיקרה כדבר הזה, ואמור לה זאת, בבקשה, כדי להשאיר רושם טוב בלבה.

— חי נפשי, הרוזן — אמר מורסרף — אני מודה לך על שדברת אתי בגלוי־לב, ואני מסכים להצעתך להוציא אותי מן הכלל. אתה אומר, כי אתה מעונין להשאיר על אמי רושם טוב, אבל רושם זה כבר עשית.

— הסבור אתה כך? — שאל מונטה כריסטו בהתענינות.

— כאשר עזבת את ביתנו בפעם האחרונה, שוחחנו עליך שעה תמימה; אבל נחזור נא לנושא, שעליו דברנו. אכן, אילו יכלה אמי לדעת על תשומת לב זו מצדך, ואני אעז למסור לה על כך, מובטחני, כי היתה לך אסירת תודה. עובדה היא, שאבי היה רוגז במקרה זה מאוד.

הרוזן פרץ בצחוק.

— ובכן! — אמר למורסרף — אתה כבר הוזהרת. אבל אני סבור, שרק אביך ירגז; האדון והגברת דאנגלאר יראו בי אדם בלתי מנומס. הם יודעים

מה קרובים הם היחסים בינינו. כי אתה הנך מיודעי הותיק ביותר בפאריז, ואם לא ימצאוך אצלי, ישאלוני למה לא הזמנתיך. דאג, איפוא, לספק לעצמך התחייבות, המתקבלת על הדעת, ותודיע לי אותה בכמה מלים. עליך לדעת, שאצל הבנקאים יש ערך רב למלה הכתובה.

— אעשה יותר מזה, אדוני הרוזן — אמר אלברט. — אמי רוצה ללכת לים. לאיזה יום נקבעה הארוחה אצלך?

— לשבת.

— היום יום שלישי; מחר בערב נצא. מחרתים בבוקר נהיה בטרפורט. היודע אתה, אדוני הרוזן, שהנך אדם מקסים על שאתה פוטר את הבריות מדאגות. מתי ערכת את ההזמנות?

— היום.

— טוב! אני רץ למר דאנגלאר, ואודיע לו, שאנו עוזבים מחר את פאריז, אמי ואני. לא ראיתיך, ואיני יודע, איפוא, מאומה על הארוחה.

ברגע זה נכנס בפטיסטין והזכיר למונטה כריסטו, שבשעה שבע יבקרוהו המאיור קאוואלקאנטי ובנו.

— האדון המאיור בארתולומיאו קאוואלקאנטי — הסביר מונטה כריסטו — הוא יליד העיר ליק ובן לאחת המשפחות העתיקות באיטליה. בנו היא צעיר נחמד בגילך, שנכנס לחברה הפאריזאית בעזרת המיליונים של אביו. המאיור מביא אותו אלי הערב.

ראיתיו כמה פעמים בפירנצה, בבולון ובליק והוא הודיע לי מראש על בואו. זוהי הכרות של מסעות, אך להכרויות אלו יש דרישות משלהן. איתן מאיור קאוואלקאנטי עומד לראות שוב את פאריז, אשר לא ביקר בה מאז הקיסרות, בשעה שהלך לקפוא במוסקבה. אני אערוך לכבודו ארוחה טובה, הוא ישאיר אצלי את בנו; אבטיח לו להשגיח עליו; ארשה לו לעשות את כל מעשי הטירוף, אשר יעלו על רוחו.

לאחר שיצא אלברט דה מורסרף, הופיע ברטוצ'ו.

— מר ברטוצ'ו, עליך לדעת, שביום שבת אקבל אורחים בביתי באוטיי.

רעד קל עבר בגופו של ברטוצ'ו.

— טוב, אדוני — אמר.

— אני זקוק לך — המשיך הרוזן — כדי שהכל יוכן כראוי. בית זה הוא יפה מאוד, או לכל הפחות יכול להיות יפה.

ברטוצ'ו הרכין את ראשו.

— אל תגע בגן, אבל בחצר, למשל, עשה ככל העולה על רוחך; ינעם לי גם אם אי־אפשר יהיה להכיר אותה.

— אעשה כמיטב יכולתי, כדי להשביע את רצונו של האדון הרוזן. אילם אהיה יותר מרוצה, אם האדון הרוזן ירצה לגלות לי כוונותיו ביחס לארוחה.

— אכן, אדוני ברטוצ'ו היקר — אמר הרוזן — מאז בואך לפאריז מוצא אני, שאתה נבוך, רועד; כלום אינך מכיר אותי?

— אבל הרי הוד מעלתו יכול לומר לי את מי הוא מקבל!

— עדיין איני יודע, וגם אתה אינך חייב לדעת זאת. לוקולוס סועד אצל לוקולוס, ותו לא.

ברטוצ'ו הרכין את ראשו ויצא.

32.

המאיור קאוואלקאנטי

בשעה שבע נעצרה מרכבה ליד פתח הבית באוטיי, ונעלמה מיד לאחר שיצא ממנה אדם בן חמשים ושתים שנה לערך. האיש היה לבוש מעיל ירוק עם רקמות משי שחורות. מכנסים רחבים מארג כחול, נעלים נקיות ובעלית צבע בלתי ברור וסוליות עבות, כפפות עשויות עור צבי, כובע, שהזכיר בצורתו כובע של שוטר, צוארון שחור, רקום ציצית לבנה: זה היה הלבוש, שבו הופיע האיש אשר צלצל בשער. הוא שאל אם זהו הבית מספר 30 של שדרות אלישע, שבו מתגורר האדון הרוזן מונטה כריסטו. וכאשר השיב השוער בחיוב, נכנס, סגר את הדלת מאחוריו ופנה אל הרציף.

אך אמר את שמו למשרת הנבון, נמסרה למונטה כריסטו הודעה על בואו. הזר הוכנס לטרקלין הפשוט ביותר. הרוזן חיכה לו שם והלך לקראתו כשחיוך נסוך על פניו.

אדוני היקר — אמר — ברוך הבא. חכיתי לך. קבלתי הודעה, שתבקרני בשעה שבע.

— א! מה טוב הדבר! חששתי, אני מודה ומתוודה, כי דבר זה לא נעשה.

— כלום אינך המרקיז בארתולומיאו קאוואלקאנטי? — שאל מונטה כריסטו.

— בארתולומיאו קאוואלקאנטי — חזר האיש בשמחה — בדיוק כך.

— מאיור לשעבר, בשרותה של אוסטריה?

— האם הייתי מאיור? — שאל בבישנות איש־הצבא הזקן.

— כן — אמר מונטה כריסטו — מאיור. זהו התואר, שנותנים בצרפת לדרגה, אשר היתה לך באיטליה.

— טוב — אמר האיש — אין אני מבקש יותר מזה, תבין...

— אגב, לא באת הנה מרצונך — השיב מונטה כריסטו.

— או, ודאי.

— הופנית אלי על ידי מישהו.

— כן.

— על ידי אותו אבא בוסוני הטוב?

— זהו זה! — קרא המאיור בשמחה.

— ויש לך מכתב?

— הנהו.

מונטה כריסטו לקח את המכתב, פתח אותו וקרא. המאיור הסתכל בר״זן בעינים פקוחות לרווחה מרוב תמהון, ומבטו עבר על פני כל פנה בחדר, אך שב מדי פעם בפעם אל בעל החדר.

— זהו זה... אותו כומר טוב, „המאיור קאוואלקאנטי, איש אציל מליק, מצאצאי משפחת קאוואלקאנטי מפירנצה — המשיך מונטה כריסטו בקר־אתו — בעל הכנסה של חצי מיליון״.

מונטה כריסטו הרים את עיניו מעל הנייר והחווה קידה.

— כלום כתוב שם חצי מיליון? — שאל איש ליק.

— הוא המצב, אבא בוסוני הוא אדם טוב, המיטיב להכיר את כל עשירי אירופה.

— לו יהיה חצי מיליון — אמר איש ליק — אבל, בהן צדק, לא הייתי מאמין, שהסכום הוא כל כך גבוה.

— כי יש לך סוכן, שגונב את כספך; מה היית רוצה, אדון קאוואלקאנטי היקר, גם זה קורה.

— טוב שהארת את עיני — אמר ברצינות בן ליק — אגרש את הרמאי.

מונטה כריסטו המשיך:

— ורק דבר אחד חסר לו, כדי שיהיה מאושר.

— או, אלי! כן, רק דבר אחד — אמר איש ליק ונאנח.

— למצוא את בנו הנערץ.

— בנו הנערץ!

— אשר נחטף בנעוריו על ידי אויב של המשפחה האצילה או על ידי צוענים.

— בגיל חמש, אדוני — אמר האיש באנחה כבדה ונשא את עיניו כלפי מעלה.

— אב מסכן! — אמר מונטה כריסטו.

הרוזן המשיך:

— אני משיב אותו לתחיה, אדוני הרוזן, כשאני מבשר לו, כי אתה תוכל לעזור לו למצוא את הבן, שהוא מחפש זה חמש עשרה שנה לשוא.

האיש הסתכל במונטה כריסטו כשעל פניו נסוכה הבעת תרדה.

— אוכל — השיב מונטה כריסטו.

המאיור הזדקף.

— א! א! — אמר — ובכן המכתב היה נכון מאלף עד תו?

— כלום פקפקת בכך, אדון בארתולומיאו?

— לא ולא! איך זה! אדם רציני, איש ירא שמים כאבא בוסוני, לא ה׳ה מרשה לעצמו הלצה כזאת; אבל לא את הכל קראת, הוד מעלתו.

א! נכון — אמר מונטה כריסטו — עיקר שכחתי.

— כן, חזר הליקאי... יש... שם.

— כדי לא להטריד את המאיור קאוואלקאנטי להוציא את כספיו מן הבנק, שולח אני לו שטר של אלפיים פראנקים להוצאות הנסיעה שלו ואשראי אצלך לסכום של ארבעים ושמונה אלף פראנקים, שאתה חייב לי.

המאיור עקב בחרדה ניכרת אחרי זה.

— טוב — אמר הרוזן.

— ובכן...

— ודאי. קיימים חשבונות בין אבא בוסוני וביני; איני יודע, אם זה בדיוק ארבעים ושמונה אלף פראנקים שאני חב לו.

— אתוודה בפניך — השיב הליקאי — כי מתוך אמון מלא בחתימתו של אבא בוסוני, לא דאגתי לכספים אחרים; ואם יכזיב אותי מקור זה, אמצא במצוקה ממש בפאריז.

— האם אדם כמוך עלול להימצא במצוקה באיזה מקום שהוא? — שאל מונטה כריסטו.

— התמסור לי אותם ארבעים ושמונה אלף הפראנקים?

— לדרישתך הראשונה.

המאיור גלגל את עיניו התוהות.

— אבל שב־נא בבקשה — אמר מונטה כריסטו. — אכן, איני יודע מה אני עושה... הנחתי לך לעמוד זה רבע שעה.

המאיור משך אליו את אחת הכורסאות והתישב.

— עתה — אמר הרוזן — הרוצה אתה לשתות משהו; כוס יין־חרס, פורטו, אליקאנט?

— אליקאנט, אם תואיל בטובך, זהו היין החביב עלי.

מונטה כריסטו צלצל; באפטיסטין הופיע.

הרוזן הלך לקראתו.

— ובכן?... — שאל בלחש.

— הצעיר ישנו — השיב החדרן באותה נעימה.

— טוב; לאן הכנסת אותו?

— לטרקלין הכחול, כפי שציוה הוד מעלתו.

— מצוין. הבא יין אליקנט ורקיקים.

באפטיסטין יצא.

— למעשה — אמר הליקאי — אני גורם לך טרחה הממלאה אותי מבוכה

— לא כדאי לדבר! — אמר מונטה כריסטו.

באפטיסטין חזר ובידיו כוסות, יין ורקיקים.

הרוזן ציוה לפאפטיסטין להעמיד את המגש במטחוי ידו של אורחו, שטעם לכתחלה את האליקנט בקצה שפתיו, עשה תנועה של שביעות־רצון וטבל בעדינות את הרקיק בתוך הכוס.

— ובכן, אדוני — אמר מונטה כריסטו — אתה התגוררת בליק, היית עשיר; אתה נמנה על מעמד האצילים, היית מכובד בעיני הבריות, היה לך כל מה שעשוי לעשות אדם מאושר.

— הכל, הוד מעלתו — אמר המאיור ובלע את הרקיק — הכל בתכלית.

— ולא חסר לך אלא דבר אחד לאשרך.

— רק דבר אחד — אמר הליקאי.

— למצוא את בנך?

— א! — אמר המאיור ולקח רקיק שני — כמה הוא חסר לי!

— עתה, הבה, אדון קאוואלקאנטי היקר — שאל מונטה כריסטו — מנין הבן הזה, שאתה כל כך מצטער עליו? הרי אמרו לי, שאתה רווק.

— כך היו סוברים הבריות, אדוני — אמר המאיור — אבל...

— אבל למעשה נשאת אשה בחשאי, ועל אף התנגדותה של המשפחה, את המרקיזה אוליבה קורסינארי, בת לאחת המשפחות הראשונות של איטליה, כך נדמה לי?

— בת טובים מעיר פייסולה, אדוני הרוזן!

— מנישואים אלה נולד אנדריאה קאוואלקאנטי. אך כלום נמצאת ברשותך תעודת הלידה של הילד? תעודת הלידה של אנדריאה קאוואלקא־נטי, של בנך; כלום אין שמו אנדריאה?

— אני סבור, שכן — אמר הליקאי.

— איך זה אתה סבור?

— רבונו של עולם! איני מעז לטעון בבטחון, עבר זמן כה רב מאז אבד.

— נכונים דבריך — אמר מונטה כריסטו. — אך הישנם בידיך כל הניירות האלה?

— אדוני הרוזן, אני נאלץ להודיע לך בצער, כי מאחר שלא קבלתי הודעה, שעלי להצטייד בניירות אלה, לא לקחתי אותם אתי.

— חבל! — אמר מונטה כריסטו.

— ההיו דרושים?

— הכרחיים!

הליקאי התגרד בראשו.

— א! בשם באכוס! — אמר — הכרחיים.

— אין כל ספק; אם יתעוררו כאן ספקות כלשהם בדבר נישואיך, בדבר חוקיותו של ילדך.

— נכון — ענה הליקאי — אפשר לעורר ספקות.

— הדבר עלול לגרום טרחה לאיש הצעיר.

— זה יהיה מצער.

— הדבר עלול להכשיל שידוך נהדר בשבילו.

— חבל!

— בצרפת נוהגים להחמיר; כאן לא מספיק, כפי שנהוג באיטליה, ללכת לכומר ולומר לו: „אנו אוהבים זה את זו, חתן אותנו". בצרפת קיימים נישואים אזרחיים, וכדי להינשא בטקס אזרחי, דרושות תעודות, המוכיחות את זהותו של האדם.

— אך ניירות אלה אינם בידי.

— למזלנו הם נמצאים אצלי — אמר מונטה כריסטו.

— א! מה טוב — אמר הליקאי — שהחל לחשוש בגלל העדר הניירות האלה, ששיכחתו תגרום לו קשיים בקשר לארבעים ושמונה אלף הפראנקים.

— א! איזה אושר, כי אני לא חשבתי על כך.

— סוף־סוף אי אפשר לחשוב על הכל. אבל למזלנו חשב אבא בוסוני במקומך. הוא איש זהיר.

— הוא איש ראוי להערצה — אמר הליקאי — והוא שלח אותם אליך?

— הריהם לפניך.

הליקאי שילב את אצבעותיו לאות הערצה.

— נשאת את אוליבה קורסינארי לאשה בכנסית סאן־פאול במונטה קאטיני; הנה אשורו של הכומר.

— כן, בהן צדק! — אמר המאיור בהתבוננו באשור בתמהון.

— והנה תעודת הטבילה של אנדריאה קאוואלקאנטי שהוצאה על ידי הכומר מסאראווצה.

— הכל בסדר — אמר המאיור.

— קח, איפוא, את הניירות האלה, שאינם דרושים לי, ותתן אותם לבנך, אשר ישמור עליהם בקפדנות.

— אני סבור כך... אם יאבד אותם...

— אם יאבד אותם? — שאל מונטה כריסטו.

— יהיה צורך לכתוב לשם, ויידרש זמן רב, כדי להשיג ניירות אחרים.

— אכן, זה יהיה בלתי אפשרי — ענה הליקאי.

— אמו של הצעיר — אמר מונטה כריסטו — מתה לפני עשר שנים.

— ואני מתאבל עדיין על מותה, אדוני — אמר המאיור.

— כולנו בני תמותה הננו — אמר מונטה כריסטו — מר קאוואלקאנטי היקר, תבין, כי אין צורך, שידעו בצרפת, שהיית מפורד מבנך במשך חמש־

עשרה שנה. כל הסיפורים הללו על צוענים, החוטפים ילדים, אינם מקובלים אצלנו. אתה שלחת אותו ללמוד בבית־ספר באחת מערי השדה, ואתה רוצה, כי יסיים את חנוכו בחברה הפאריזאית.

— בגלל זה עזבת את וויא־רג׳יו, שאתה מתגורר בה מאז מותה של אשתך. זה יספיק. עתה כשקבענו את הכל, לאחר שזכרונך אשר רוענן, לא יבגוד בך עוד, ניחשת בודאי, כי שמרתי אפתעה עבורך.

— נעימה? — שאל הליקאי.

— א! — אמר מונטה כריסטו — רואה אני, כי אי אפשר להטעות את עינו של אב, כשם שאי אפשר להטעות את לבו. ילדך, בנך, אנדריאה שלך, נמצא כאן... החדרן, שנכנס הנה ברגע זה, הודיעני על בואו.

— א! טוב מאוד! טוב מאוד! — אמר המאיור ובכל קריאה הידק את רקמת המשי של מעילו.

— הוא ייכנס בדלת הזאת. זה צעיר יפה תואר, בהיר שער ובעל נימוסים מלבבים; תיוכח.

— דרך אגב, — אמר המאיור — הידוע לך, כי לא לקחתי אתי אלא אותם אלפיים הפראנקים, ששלח לי אבא בוסוני הטוב. בכסף זה ערכתי נסיעתי, י...

— ואתה זקוק לכסף... זה נכון מאוד, מר קאוואלקאנטי היקר. קח, הנה לעת עתה שמונה שטרות של אלף פראנקים כל אחד.

עיניו של המאיור נוצצו ככדכודים.

— באופן כזה אני חייב לך עוד ארבעים אלף פראנקים — אמר מונטה כריסטו.

— הרוצה הוד מעלתו בקבלה? — שאל המאיור והכניס את השטרות לכיס הפנימי של מעילו.

— לשם מה?

— על מנת להסדיר את חשבונך עם אבא בוסוני.

— תתן לי קבלה כללית כאשר תקבל את ארבעים אלף הפראנקים האחרונים. בין אנשים הגונים אין צורך בדברים כאלה.

— א! כן, נכון הדבר — אמר המאיור — בין אנשים הגונים...

— ועתה, המלה האחרונה, המאיור.

— אמור.

— אתה מרשה לי עצה קטנה, הלא כן?

— אני מבקש.

— לא יהיה רע, אם תוריד מעיל זה.

המאיור הסתכל בלבושו בהבעת הנאה.

— עדיין לובשים מעיל זה בוויא־רג׳יו, אבל בפאריז יצא לבוש זה מן האופנה, על אף צורתו המהודרת.

— זה מצער אותי — אמר הליקאי.

— אם אתה כל כך מעונין בו, תקח אותו אתך כאשר תחזור לביתך.
— אבל מה אלבש?
— את הבגדים, שתמצא במזוודותיך.
— איך זה, במזוודותי? הלא אין לי אלא מזוודה אחת.
— אתך, ללא כל ספק. למה תגרום לעצמך טרחה? נוסף לזה אוהב חייל ותיק להמעיט ככל האפשר בציוד בצאתו לדרך.
— הנה בדיוק למה...
— אבל אתה הנך איש זהיר ושלחת את מזוודותיך לפניך. הן הגיעו אתמול למלון הנסיכים ברחוב רישלייה. שם הזמנת לעצמך חדר.
— ובכן, במזוודות אלו?
— אני משער, כי דאגת לכך, שחדרנך יכניס אליהן את כל הדרוש לך: בגדים אזרחיים ומדי צבא. בנסיבות חגיגיות תלבש מדים, זה עושה רושם נאה. אל תשכח את הצלב. עדיין לועגים לו בצרפת, אך עונדים אותו. ועתה, לאחר שלבך הוכן נגד התרגשויות חזקות ביותר, התכונן־נא, מר קאוואלקאנטי היקר, כדי לראות את בנך אנדריאה.
ובהחוותו קידה נעימה לעבר הליקאי המלא התלהבות, נעלם מונטה קריסטו מאחורי היריעה.

33.

אנדריאה קאוואלקאנטי

הרוזן מונטה קריסטו נכנס לטרקלין הסמוך, אשר באפטיסטין כינהו בשם „הטרקלין הכחול". לתוך האולם הזה נכנס לפני כן איש צעיר, דק־קומה, לבוש הדר. לפני חצי שעה הביאתו מרכבה אל פתח הבית הזה. לא היה כל קושי לבאפטיסטין להכירו; היה זה אותו צעיר גבה־קומה, בעל שיער בהיר, זקן אדום, עינים שחורות, אשר גון פניו האדמוני ועורו הלבן, תואר בפניו על ידי אדוניו. כאשר הרוזן נכנס לטרקלין, היה זה הצעיר שרוע על הספה. כשהבחין במונטה קריסטו, קם מיד.
— אדוני הרוזן דה מונטה קריסטו? — שאל.
— כן אדוני — השיב הלה. — נדמה לי, שיש לי הכבוד לדבר אל האדון הרוזן אנדריאה קאוואלקאנטי?
— הרוזן אנדריאה קאוואלקאנטי — חזר הצעיר, בלוותו את דבריו בקידה מלאת חן.
— יש ברשותך מכתב המלצה אלי? — אמר מונטה קריסטו.

— לא ספרתי לך עליו בגלל החתימה, שנראתה מוזרה בעיני.

— סימבאד המלח, הלא כן?

— בדיוק כך. והנה, הואיל ומעולם לא הכרתי סימבאד מלח אחר (אשר זה שב„אלף לילה ולילה"...

— ובכן! זהו אחד מצאצאיו, אחד מידידי, עשיר מופלג, אנגלי מוזר מאוד, כמעט מטורף, ששמו האמיתי הוא הלורד ווילמור.

— א! עתה אני מבין את הכל — אמר אנדריאה. — זהו אותו האנגלי שהכרתי... ב.. כן, טוב מאוד... אדוני הרוזן, הנני לרשותך.

— אם הדבר, שאתה אומר לי הוא נכון — השיב הרוזן — מקוה אני, כי תואיל בטובך לתת לי כמה פרטים עליך ועל משפחתך.

— ברצון רב, אדוני הרוזן — השיב הצעיר בשטף דבריו, שהעיד על זכרונו הטוב. — הנני, כפי שאמרת, הרוזן אנדריאה קאוואלקאנטי, בנו של המאיור בארתולומיאו קאוואלקאנטי, מצאצאי משפחת קאוואלקאנטי הרשומים בספר הזהב של סירנצה. משפחתנו, על אף היותה עדיין עשירה מופלגת, כיון שלאבי עוד יש קיצבה בסך חצי מיליון, נפגעה על ידי אסונות רבים, ואני עצמי נחטפתי בגיל חמש או שש על ידי מחנך שבגד; וכך קרה, שזה חמש עשרה שנים לא ראיתי את אבי. מאז הגעתי לבינה, אני רשאי לעשות את רצוני, הנני מחפש אותו, אך לשוא. והנה, מכתב זה של ידידך סימבאד מבשר לי, כי הוא נמצא בפאריז, והוא מרשה לי לפנות אליך כדי לקבל ידיעות על כך.

— אכן, אדוני, כל מה שאתה מספר לי הוא מעניין מאוד — אמר הרוזן, בהסתכלו בקורת רוח בארשת פניו מלאי החן והנאים — ויפה עשית, שפעלת בהתאם להוראותיו של ידידי סימבאד, כי אביך נמצא כאן, והוא מחפש אותך.

מאז כניסתו לטרקלין לא גרע הרוזן את עינו מהצעיר. הוא התפעל מנעימת הבטחון בקולו וממבטו הבטוח. אבל לשמע המלים: „אביך נמצא כאן, והוא מחפש אותך", קפץ אנדריאה הצעיר וקרא:

— אבי! אבי כאן?

— ללא כל ספק — ענה מונטה קריסטו. — אביך, המאיור בארתולומיאו קאוואלקאנטי.

הבעת הפחד, שהיתה נסוכה על פניו של הצעיר, נעלמה כמעט בן־רגע.

— א! כן, נכון הדבר — אמר. — המאיור קאוואלקאנטי; ואמרת, אדוני הרוזן, כי הוא כאן, אבי היקר.

— כן, אדוני, זה עתה נפרדתי ממנו, כי נרגשתי מאוד לשמע הסיפור, שסיפר לי על בנו האהוב, שאבד לו. אכן, סבלו, פחדו, תקוותיו בקשר לכל זה עשויות להוות פואימה מרטיטה. סוף־סוף קיבל באחד הימים ידיעה

מאת חוטפיו של בנו, כי הם מוכנים להחזירו או למסור לו על מקום הימצאו, אם ישלם להם סכום גבוה של כופר נפש. שום דבר לא עצר בעד האב הטוב; סכום זה נשלח לגבול פיימונט בצרוף דרכון לאיטליה. נדמה לי, שהיית בדרומה של צרפת, לא כן?

— כן, אדוני — ענה אנדריאה במבוכה; — כן, הייתי בדרום צרפת.

— מרכבה היתה צריכה לחכות לך בניס?

— בדיוק כך, אדוני; היא הובילה אותי מניס לגינואה, מגינואה לטוריך, מטוריך לשאמבריי, משאמבריי לפונט־דה־בובואזין, ומפונט־דה־בובואזין לפאריז.

— עתה — המשיך מונטה קריסטו — דבר אחד ויחידי מדאיג את המארקיז קאוואלקאנטי: מה היו מעשיך במשך הזמן, שנמצאת הרחק ממנו; כלומר, איך נהגו בך חוטפיך? האם נהגו בך בצורה הראויה למוצאך; האם לא נשארו בנפשך עקבות הסבל המוסרי, אשר עבר עליך, סבל גרוע פי מאה מסבל גופני, והאם אתה מרגיש שתוכל לתפוס בחזרה בחברה את המקום המגיע לך.

— אדוני — מלמל הצעיר בבהלה — אני מקוה, כי שום דין וחשבון מסולף...

— אני שמעתי עליך בפעם הראשונה מפי ידידי הנדבן ווילמור. נודע לי, כי מצא אותך במצב גרוע. איני יודע את הפרטים, ולא הצגתי לו כל שאלות. אסונך עורר את התענינותו. הוא אמר לי, שברצונו להחזיר לך את המקום בחברה, לחפש את אביך ולמצאו. הוא חיפש אותו, ואמנם, מצאו, כפי שנדמה לי, כיון שהוא כאן. לבסוף הודיע לי אתמול על בואך, והוסיף לי גם כמה ידיעות על רכושך, ותו לא. עתה, אדוני, אל נא תיפגע משאלתי: כיון שאהיה נאלץ לפרוש את חסותי עליך למשך זמן מה, הייתי רוצה לדעת, אם הצרות, שעברו עליך — צרות, שלא היו תלויות ברצונך, ושאין בהן כדי לגרוע מיחס הכבוד שלי אליך, לא הרחיקוך במקצת מהחברה, שעליך לתפוס בה מקום ראוי, בשים לב להונך ולשמך.

— אדוני — השיב הצעיר, וככל שהרוזן המשיך לדבר, חזר אליו שיווי משקלו — הירגע! החוטפים, שהרחיקוני מאבי והתכוננו למכרני לו באחד הימים, כפי שעשו אחר כך, באו לכלל דעה, כי כדי להפיק תועלת ממני, יש צורך להשאיר לי את כל ערכי האישיים, ואף לפתחם, אם אפשרי הדבר; קבלתי, איפוא, חינוך טוב למדי, וחוטפי הילדים נהגו בי פחות או יותר, כפי שהיו נוהגים באסיה הקטנה בעבדים, שאדוניהם עשו מהם בלשנים, רופאים ופילוסופים, כדי למכרם אחר כך במחיר יותר יקר בשוק ברומא.

מונטה קריסטו חייך בקורת־רוח.

— הלורד ווילמור — השיב מונטה קריסטו — לא העלים מידיעתי, מר אנדריאה היקר, שימי נעוריך היו סוערים במקצת. איני מבקש ממך

וידויים; נוסף לזה, הרי אביך המארקיז קאוואלקאנטי הובא הנה מליק למען לא תהיה זקוק לאיש. עוד מעט תראה אותו, הוא נוקשה במקצת, משונה במקצת, אבל זאת היא שאלה של מדים, וכאשר יוודע, שזה שמונה־עשרה שנה הוא נמצא בשירותה של אוסטריה, יובן הכל; אין לנו בדרך כלל דרישות רבות ביחס לאוסטרים. בסך הכל זה אב מניח את הדעת. ואחרי הכל, ידוע לך, כי רכוש גדול מכסה על דברים רבים.

— האם אבי הוא באמת כה עשיר, אדוני?

— מיליונר... קיצבה של חמש מאות אלף פראנקים.

— זאת אומרת — שאל העלם בחרדה — שמצבי יהיה... נעים?

— נעים מאוד, אדוני היקר; הוא מקציב לך חמשים אלף פראנקים לשנה במשך כל זמן שהותך בפאריז.

— אשאר, איפוא, כאן לעולם.

— ה! מי יכול לקבל עליו את האחריות לכך, אדוני היקר? רבות מחשבות בלב איש, ועצת ה׳ היא תקום...

אנחה נפלטה מפיו של אנדריאה.

— אבל — שאל — אם אשאר בפאריז... ושום סיבה לא תכריחני לעזבה, האם הכסף, שסיפרת לי עליו, מובטח לי?

— או! ודאי, ודאי.

— על ידי אבי? — שאל אנדריאה בחרדה.

— כן, אך ערב לו הלורד ווילמור, אשר פתח לך, לפי בקשתו של אביך, אשראי של חמשת אלפים פראנקים לחודש אצל מר דאנגלאר, אחד מגדולי הבנקאים בפאריז.

— והיש בדעתו של אבי להישאר זמן רב בפאריז? — שאל אנדריאה בחרדה.

— ימים מספר — השיב מונטה קריסטו; — שרותו אינו מרשה לו להיעדר יותר משבועיים־שלושה.

— או! אבא יקר זה! — אמר אנדריאה וניכר על פניו, שהוא מאושר מיציאתו הקרובה.

— לפיכך — אמר מונטה קריסטו, והעמיד פנים שלא הבחין בכוונת דבריו של הצעיר — לפיכך איני רוצה לדחות אף לרגע אחד את פגישתכם. המוכן אתה לחבק את מר קאוואלקאנטי?

— אני מקוה, שאינך מפקפק בכך?

— ובכן, היכנס לטרקלין, ידידי היקר, ותמצא שם את אביך, המחכה לך.

אנדריאה ההוה קידה עמוקה לפני הרוזן ונכנס לטרקלין. הרוזן ליוהו במבטו, וכאשר נעלם מעיניו, לחץ על קפיץ, שהיה מוסתר מאחורי אחת התמונות. התמונה זזה ממקומה ועתה אפשר היה לראות את המתרחש

בטרקלין בעד הרווח, שסודר בתוך המסגרת. אנדריאה סגר מאחוריו את הדלת וקרב אל המאיור, אשר קם ממקומו כאשר שמע את קול הצעדים הקרבים.

— א! אדוני ואבא יקר — אמר אנדריאה בקול רם, עד כי הרוזן שמע אותו בעד הדלת הסגורה. — האם אתה הוא זה?

— שלום, בני היקר — אמר בקול חגיגי המאיור.

— אחרי שנים רבות כל כך של פרידה — אמר אנדריאה — איזה אושר לראותך שוב.

— אכן, הפרידה היתה ארוכה.

— כלום לא נחבק איש את רעהו, אדוני? — קרא אנדריאה.

— אם רצונך בכך, בני — אמר המאיור.

ושני הגברים התחבקו, כפי שנוהגים להתחבק בתיאטרון הצרפתי.

— לפני שתעזוב את פאריז, אבא יקירי, תמסור לי ללא ספק את הניירות, שבעזרתם ייקל לי לקבוע את מוצאי.

— ללא כל ספק, כי באתי בכוונה לשם כך. הנה הם.

אנדריאה תפס בתשוקה את תעודת הנישואים של אביו, את תעודת הטבילה שלו, פתח את הניירות וקראם במהירות רבה.

בסיימו את הקריאה, עלתה הבעת שמחה על פניו, ובהסתכלו במאיור בחיוך מוזר, אמר באיטלקית מצוינת:

— א! אין, איפוא, בתי כלא באיטליה?...

המאיור הזדקף.

— למה אתה מתכוון? — אמר.

— מייצרים שם תעודות כאלו באין מפריע? בעד החצי מזה, אבא יקר, היו שולחים אותך לצרפת למשך חמש שנים לטולון.

המאיור רצה לומר משהו.

— ששש! — אמר אנדריאה בהנמיכו את קולו — הנה דוגמה של אמון אלי; נותנים לי חמשים אלף פראנקים לשנה, כדי להיות בנך. תבין, איפוא, כי איני מוכן להכחיש, שאתה אבי.

המאיור הסתכל סביבו בחרדה.

— א! הרגע, אנו לבדנו — אמר אנדריאה; — נוסף לזה אנו מדברים איטלקית.

— ובכן! — אמר הליקאי — לי נותנים חמשים אלף פראנקים כתשלום חד־פעמי.

— אדון קאוואלקאנטי — אמר אנדריאה — המאמין אתה בסיפורים?

— לא, על כל פנים לא הייתי מאמין, אבל עכשיו אני חייב להאמין.

— קבלת הוכחות?

המאיור הוציא מכיס החזיה קומץ מלא מטבעות זהב.

— ממשיות, כפי שעיניך רואות.
— אתה סבור, איפוא, כי אני יכול להאמין בהבטחות, שניתנו לי?
— אני סבור כך.
— וכי הרוזן הזה יקיימן?
— לאט־לאט; אבל תבין, שכדי להגיע למטרה, צריך שנשחק את תפקידנו. איזה כומר בשם בוסוני הכתיב לי את תפקידי. הנה הוראותיו.
המאיור הוציא מכיסו מכתב.

„אתה איש עני, זיקנה אומללה מחכה לך. הרוצה אתה להיות, אם לא עשיר, הרי לכל הפחות בלתי תלוי?

לך לפאריז מיד ודרוש מהרוזן דה מונטה קריסטו, שדרות אלישע מספר 30, את בנך, אשר נולד לך מהמארקיזה דה קורסינארי ואשר נחטף ממך בגיל חמש.

שמו של הבן הוא אנדריאה קאוואלקאנטי.

כדי שלא תפקפק בכוונותיו הטובות של החתום מטה, מצורפים לזה:

1. שטר על סך של אלפיים וארבע מאות פראנקים טוס־קאניים לפרעון על ידי מר גוצי בפירנצה.

2. מכתב־המלצה לרוזן דה מונטה קריסטו, שאצלו פותח אני לך אשראי בסך של ארבעים ושמונה אלף פראנקים.

היה אצל הרוזן ב־26 במאי, בשעה שבע בערב.

חתום: אבא בוסוני".

— זהו זה.
— מה רצונך להגיד בזאת? — שאל המאיור.
— אני אומר, שקבלתי אגרת כמעט דומה.
— אתה?
— כן, אני.
— מאבא בוסוני?
— לא.
— ממי?
— אני — אמר אנדריאה — קבלתי מכתב כמעט דומה מהלורד ווילמור, שכינה את עצמו סימבאד המלח. הנה מכתבו, קרא!

„הנך עני ומחכה לך עתיד מלא תלאות; הרוצה אתה בשם, בחופש ובעושר?

היכנס למרכבת הדואר, שתמצאנה רתומה בצאתך מניס דרך

שער גינואה. עשה את דרכך דרך טורין, שאמברי ופונט־דה־בובואזין. הופע אצל הרוזן דה מונטה קריסטו, בשדרות אלישע, ב־26 במאי בשעה שבע בערב, ושאל אצלו על אביך.

הנך בנו של המארקיז בארתולומיאו קאוואלקאנטי והמארקיזה אוליבה קורסינארי, כפי שיעידו הניירות אשר יימסרו לך על ידי המארקיז ואשר יאפשרו לך להופיע בשם זה בחברה הפאריזאית.

הכנסה של חמישים אלף פראנקים לשנה תאפשר לך לשמור על רמת חייך.

מצורף לזה שטר על סך חמשת אלפים פראנקים, אשר יפרע על ידי מר פרריאה, בנקאי בניס, וכן מכתב המלצה לרוזן מונטה קריסטו, שיפיתי את כוחו לדאוג לצרכיך.

סימבאד המלח״.

— המ! — אמר המאיור — זה נאה מאוד!

— כלום לא כן?

— ראית את הרוזן?

— זה עתה יצאתי מעל פניו.

— והוא אישר את הכל?

— הכל.

— המבין אתה משהו מכל זה?

— שום דבר.

— יש איזו תרמית בכל זה.

— על כל פנים לא אני הנני המרומה, וגם לא אתה.

— ודאי, שלא.

מונטה קריסטו בחר ברגע זה כדי לחזור לטרקלין. כאשר שני הגברים שמעו את קול צעדיו, נפלו איש לזרועות רעהו; הרוזן מצא אותם כשהם חבוקים.

מונטה קריסטו עבר בין שני הגברים.

— קח! — אמר לאנדריאה והכניס צרור שטרות לידו. — אביך נותן לך זאת, כי הוא יודע, שאתה זקוק לכסף.

— על חשבון הכנסותי?

— לא, להוצאות סידורך.

— או! אבא יקר!

— שקט — אמר מונטה קריסטו — הרי אתה רואה, שאין הוא רוצה, שאגיד, כי הכסף בא ממנו.

— אני מעריך יחס עדין זה — אמר אנדריאה והכניס את הכסף לכיס מכנסיו.

— טוב, איפוא — אמר מונטה קריסטו — עכשיו לכו לכם.

— ומתי יהיה לנו הכבוד לראות שוב את האדון הרוזן? — שאל קאוואלקאנטי.

— א! כן — שאל אנדריאה — מתי יהיה לנו כבוד זה?

— בשבת, אם רצונכם בכך... כן... חכו רגע... בשבת הזמנתי לארוחת הערב בביתי באוטיי, רחוב דה לה פונטן מספר 28, כמה אנשים, וביניהם את מר דאנגלאר, הבנקאי שלכם. אציגכם לפניו; עליו להכיר אתכם, כדי לשלם לכם את כספכם.

— לבוש חגיגי? — שאל בלחש המאיור.

— לבוש חגיגי! מדים, אותות־הצטיינות, מכנסים קצרים.

— ואני? — שאל אנדריאה.

— או! אתה, פשוט מאוד: מכנסים שחורים, נעלי לכה, חזיה לבנה, מעיל שחור או כחול, עניבה ארוכה. ככל שתמעיט בגנדרנות בלבושך, כן יגבר הרושם.

— באיזה שעה נוכל להופיע? — שאל הצעיר.

— בשעה שש ושלושים לערך.

— טוב, נהיה שם — אמר המאיור והרים את ידו אל כובעו.

שני הקאוואלקאנטים נפרדו מן הרוזן ויצאו. הרוזן ניגש לחלון וראה אותם בעברם כשהם שלובי־זרוע.

— אכן — אמר לעצמו — שני חלכאים! חבל, שאין הם באמת אב ובנו!

.34

מברק

התובע דה ווילפורט הודיע לאביו, נוארטייה דה ווילפורט, שהיה משותק לחלוטין וכוח הדיבור ניטל ממנו, על נשואיה הקרובים של בתו וואלנטין עם פראנץ דה קסנל, הבארון ד׳אפיניי. הישיש, שלא יכול להביע מחשבותיו אלא על ידי רמיזות בלבד, הגיב על כך בסימנים של מורת־רוח ודרש להביא אליו נוטריון, כדי לכתוב את צוואתו. בנוכחות בנו וכלתו הצהיר, שאם יעמוד התובע המלכותי על רצונו להשיא את וואלנטין לבארון פראנץ ד׳אפיניי, יוריש את הונו — תשע מאות אלף פראנקים — למוסדות צדקה.

בינתים בא הרוזן מונטה קריסטו לבקור אצל הגברת והאדון דה ווילפורט. הוא הזמין אותם לארוחת הערב ליום השבת הבא, וכמקום הפגישה

קבע את ביתו החדש באוטיי, ברחוב דה לה פונטן מס׳ 28. לשמע ההזמנה בא התובע במבוכה וניסה להתחמק ממנה, אך נוכח הפצרותיו של מונטה קריסטו, הבטיח לבוא. לארוחת הערב הוזמנו גם הקאפיטאן מורל, ליסיין דבריי, שאטו־רנו, הבארון והבארונית דאנגלאר, המאיור בארתולומיאו קאוואלקאנטי ואנדריאה קאוואלקאנטי.

למחרת היום הלך הרוזן מונטה קריסטו למברקה במונטלרי. הוא שלם עשרים וחמשה אלף פראנקים לפקיד הדואר בתנאי שיסכים לשלוח מברק, שנערך על ידיו והכיל ידיעה פוליטית בדויה.

חמש דקות אחרי שהגיעה הידיעה הטלגרפית למיניסטריון, ציווה דבריי לרתום את הסוסים למרכבתו, וכחץ מקשת מהר לדאנגלאר.

— הנמצאים אצל בעלך ניירות מלווה ספרדיים ? — שאל את הבא־רונית.

— ודאי ! ערכם ששה מיליון !

— ימכרם בכל מחיר !

— למה ?

— כי דון קארלוס ברח מבורז׳ וחזר לספרד.

— מנין לך זה ?

— תמהני — אמר דבריי בהניעו בכתפיו — כיצד נודעות לי החדשות.

לא היה צורך להגיד זאת פעמיים לבארונית ; היא רצה לבעלה, והלה מיהר לסוכן הבורסה שלו וציווה עליו למכור את הניירות בכל מחיר. בהודע הדבר ברבים, ירד מיד ערכן של האגרות הספרדיות. דאנגלאר הפסיד חמש מאות אלף פראנקים, אך נפטר מכל ניירותיו. אותו ערב אפשר היה לקרוא ב„מסז׳ה״ :

מברק

„המלך דון קארלוס ברח ממעצרו בבורז׳ וחזר לספרד דרך גבול קאטאלון. ברצלונה התקוממה וניצבה לימינו״.

במשך כל הערב לא דובר אלא על ראית הנולד של דאנגלאר, שמכר את ניירותיו, ועל מזלו של סוכן הבורסה, אשר לא הפסיד בעיסקה זו אלא חמש מאות אלף פראנקים בלבד. ואולם אלה שהוסיפו להחזיק בניירותיהם או קנו אותם מידי דאנגלאר, ראו את עצמם כאנשים, שירדו מנכסיהם, ועבר עליהם ליל נדודים. למחרת היום אפשר היה לקרוא ב„מסז׳ה״ :

„המסז׳ה מיום אתמול הודיע ללא כל יסוד על בריחתו של דון

קארלוס ועל התקוממות בבארצלונה. המלך דון קארלוס עזב את בורז׳ ובחצי־האי שורר שקט גמור.

„הטעות נגרמה על ידי הערפל שהביא לאי־הבנה בפענוח סימני הטלגרף".

ערכן של אגרות המלווה עלה כפליים, והפסדו של דאנגלאר עלה, איפוא, למיליון פראנקים.

35.

רוחות

במראהו החיצוני של הבית באוטיי לא היה דבר מן הפאר, ההולם בית רוזנים, אבל פשטות זו התאימה לרצונו של בעל־הבית, אשר ציוה כי לא יחול שינוי מבחוץ. רק מבפנים אפשר היה להיווכח בשינויים. אך נפתחה הדלת והמראה השתנה כליל.

מר ברטוצ׳ו הצטיין בטוב־הטעם של הריהוט ובמהירות הביצוע. בדומה לנסיך ד׳אנטין, שציוה לעקור תוך לילה אחד שדרת עצים, אשר הפריעה את לואי הארבעה־עשר לראות את הנוף, ציוה מר ברטוצ׳ו לנטוע תוך שלושה ימים בחצר, שהיתה ריקה לחלוטין, ותרזות נאות ושקמים פרשו את צלם על חזית הבית. לפניו השתרע מרבד דשא, ועליו עוד נוצצו טיפות מים, שהותזו עליו.

הוראות ניתנו על ידי הרוזן עצמו. הוא עצמו ערך את התכנית, בה צוינו המספר והמקום של העצים, שהיה צורך לשתלם, וכן צורת הדשא וגדלו.

הסוכן לא היה רוגז, אילו ניתן לו לעשות כמה שינויים בגן, אבל הרוזן אסר עליו בהחלט לנגוע במשהו. ברטוצ׳ו פיצה את עצמו בתמורות, אשר חולל בפרוזדורים, בחדרי המדרגות ובחדרים.

רק על חדר אחד פסח ברטוצ׳ו. לפני חדר זה שבפנה השמאלית של הקומה הראשונה היו המשרתים עוברים ברגש סקרנות, ואילו ברטוצ׳ו — ברגש אימה.

בדיוק בשעה חמש הגיע הרוזן כשהוא מלווה על ידי עלי. ברטוצ׳ו חכה לבקור זה בקוצר רוח מהול חרדה; הוא קיוה לכמה מחמאות, אך פחד גם מפני מורת־רוחו של הרוזן.

מונטה קריסטו נכנס לחצר, עבר בכל הבית, בלי לגלות כל סימן לקורת־רוח או למורת־רוח.

רק בהיכנסו לחדר־השינה שלו, ששכן מול החדר הנעול, הושיט את ידו לעבר המגרה, שהיתה קבועה בתוך רהיט קטן עשוי עץ שושנים, שהבחין בו עוד בבקורו הראשון.

— אין מגרה זו יכולה לשמש אלא כדי להכניס אליה כסיות.

— אכן, הוד מעלתו — השיב ברטוצ׳ו כולו נלהב — פתח ותמצא שם כסיות.

גם ברהיטים האחרים מצא הרוזן את אשר חשב למצוא: צנצנות, סיגריות, תכשיטים.

— טוב — אמר.

ומר ברטוצ׳ו יצא כשלבו שמח. כה רבה היתה השפעתו של אדם זה על כל האנשים, שהקיפוהו.

בשעה שש בדיוק נשמעה שעטת סוס לפני הפתח. היה זה הקאפיטאן של הספאהי.

מונטה קריסטו חיכה על הרציף, כשעל פניו נסוך חיוך.

— הנה באתי הראשון, אני בטוח בכך! — קרא אליו מורל — עשיתי זאת בכוונה, כדי שנוכל להתבודד לרגע קט לפני שהכל יבואו. דרישות שלום חמות מיוליה ועמנואל. א! כה נפלא כאן!

כעבור דקות ספורות הגיעה אל לפני השער מרכבה מלווה שני פרשים. בן רגע קפץ דבריי מסוסו על הארץ ונמצא ליד פתח המרכבה. הוא הושיט את ידו לבארונית, וזו עשתה תנועה, שאיש לא שם אליה לב, מלבד מונטה קריסטו.

מעיני הרוזן לא נעלם דבר, והוא השגיח בכרטיס לבן זעיר, שעבר בזריזות מפליאה מידה של הגברת דאנגלאר לידיו של מזכיר המיניסטר.

אחרי אשתו ירד הבנקאי. פניו היו חיורים, כאילו יצא זה עתה מקברו, ולא ממרכבתו.

הגברת דאנגלאר העיפה סביבה מבט מהיר וחוקר, בו הקיפה את החצר, שורת העמודים וחזית הבית; אחר השתדלה לחפות על התרגשותה ועלתה לרציף.

מונטה קריסטו הראה לבארונית שני אגרטלים עשויים חרסינה סינית ועטורים ציורים נהדרים.

הבארונית היתה מלאת התפעלות. מונטה קריסטו האריך בהזדמנות זו בהסברים מפורטים על אופן הייצור של האגרטלים האלה ועל תולדו־תיהם.

במשך אותו זמן עסק דאנגלאר, שלא נמנה בין חובבי עתיקות, בתלישת הפרחים מעל עץ תפוזים נהדר. לאחר שסיים את מלאכתו זו התחיל עוסק בצבר, אך נדקר בידו.

הוא נזדעזע והתחיל משפשף את עיניו, כאילו התעורר משנתו.

— האדון המאיור בארתולומיאו קאוואלקאנטי! האדון הרוזן אנד־ריאה קאוואלקאנטי! — הודיע באפטיסטין.

צוארון אטלס שחור, שיצא זה עתה מתחת ידיו של היצרן, זקן שנעשה זה עתה, שפם אפור, מבט בוטח, מדי מאיור, שעליהם נענדו חמשה צלבים, בסך הכל לבוש ללא דופי של חייל זקן — כך הופיע המאיור קאוואלקאנטי.

לידו הופיע הרוזן אנדריאה קאוואלקאנטי, כשהוא לבוש חליפה חדשה, ועל פניו נסוך חיוך.

— קאוואלקאנטי! — אמר דבריי.

— שם יפה — אמר מורל.

— כן — אמר שאטו־רנו — נכון הדבר; שמותיהם של האיטלקים נאים, אך לבושם גרוע.

— קשה להשביע את רצונך, שאטו־רנו — השיב דבריי. — בגדים אלה נתפרו על ידי חייט מצוין והם חדשים.

— זהו בדיוק הפסול בהם. אדון זה עושה רושם כאילו התלבש היום בפעם הראשונה.

— מי הם אדונים אלה? — שאל דאנגלאר את הרוזן מונטה קריסטו.

— שמעת, האדונים קאוואלקאנטי.

— זה אומר לי רק את שמם ותו לא.

— א! נכון, אינך בקי באצולה של איטליה; האומר קאוואלקאנטי, כוונתו לומר, גזע נסיכים.

— הון רב? — שאל הבנקאי.

— אגדי.

— מה מעשיהם?

— הם משתדלים לבזבז אותו, אך אינם מצליחים. יש להם אגב מכתב אשראי אצלך, כפי שאמרו לי בשעת בקורם בביתי שלשום. הזמנתי אותם גם בגללך. אציג אותם לפניך.

— אבל נדמה לי, שהם מדברים צרפתית רהוטה — אמר דאנגלאר.

— הבן חונך בבית־ספר בדרום. הוא נלהב לצרפתית ורוצה בהחלט לשאת אשה בפאריז.

— איזה רעיון יפה! — אמר דאנגלאר והניע בכתפיו.

הגברת דאנגלאר הסתכלה בבעלה במבט מבשר סערה, אבל הפעם שתקה.

— הבארון נראה זועף היום — אמר מונטה קריסטו לגברת ד'אנג־לאר; — האם במקרה רוצים למנותו למיניסטר?

— לא. עדיין לא, עד כמה שאני יודעת. אני סבורה יותר, כי הוא שיחק בבורסה והפסיד, ואינו יודע במי לתלות את הקולר.

— האדון והגברת דה ווילפורט — קרא באפטיסטין.

שני האורחים, שעל בואם בישרו ברגע זה, נכנסו. מר דה ווילפורט לא יכול להסתיר את התרגשותו.

— אין כל ספק, שאין כנשים היודעות להסתיר את רגשותיהן — אמר בלבו מונטה קריסטו בהסתכלו בגברת דאנגלאר, אשר חייכה לתובע המלכותי.

אחרי דברי־הנימוס הראשונים הבחין הרוזן בברטוצ׳ו, אשר חמק לאחד החדרים הקטנים הסמוכים לטרקלין, שבו נמצאו האורחים ברגע זה.

הוא הלך אליו.

— מה רצונך, אדון ברטוצ׳ו ? — שאל.

— הוד מעלתו לא אמר לי את מספר המסובים.

— א ! נכון.

— כמה כלי שולחן ?

— ספור בעצמך.

— הכל כבר הגיעו, הוד מעלתו.

— כן.

ברטוצ׳ו העיף מבט לעבר הדלת הפתוחה למחצה.

מונטה קריסטו לא גרע עין ממנו.

— הוי ! אלי ! — קרא.

— מה קרה ? — שאל הרוזן.

— האשה הזאת... האשה הזאת...

— איזו ?

— זו הלבושה שמלה לבנה מקושטת יהלומים... בהירת השער...

— הגברת דאנגלאר ?

— איני יודע מה שמה. אבל היא זאת, אדוני, היא זאת !

— מי ?

— האשה מהגן ! זו שהיתה בהריון ! זו שטיילה בצפותה... בצפותה...

ברטוצ׳ו עמד בפה פעור, פניו חיוורים ושערו סמור.

— בצפותה למי ?

ברטוצ׳ו לא השיב דבר, אך הצביע על ווילפורט.

— או... או... — מלמל לבסוף — הרואה אתה ?

— מה ? מי ?

— אותו !

— אותו... את התובע המלכותי דה ווילפורט ? ודאי. שאני רואה אותו.

— ובכן, לא הרגתי אותו ?

— אני סבור, שאתה יוצא מדעתך, אדוני ברטוצ'ו היקר — אמר הרוזן.

— זאת אומרת, שהוא לא מת?

— ודאי שלא! הוא לא מת, עיניך הרואות; במקום להלום בו בין הצלע הששית והשביעית מצד שמאל, כפי שנוהגים בני ארצך, הלמת בו יותר גבוה או יותר נמוך. אבל יתכן גם־כן, שכל מה שסיפרת לי אינו נכון, ואין זה אלא פרי דמיונך; אולי רק חלום בלהות, ותו לא. ועתה, התאושש נא וספור: האדון והגברת ווילפורט — שנים; האדון והגברת דאנגלאר — ארבעה; האדונים דה שאטו־רנו, דבריי, מורל — שבעה; המאיור בארתולומיאו קאוואלקאנטי — שמונה.

— שמונה! — חזר ברטוצ'ו.

— חכה נא! חכה נא! למה אתה כה ממהר, לכל הרוחות! שכחת אחד האורחים. הסתכל נא שמאלה... הנה... אדון אנדריאה קאוואלקאנטי, אותו צעיר לבוש שחורים המסתכל בבתולה של מורילו.

— הפעם נפלטה מפיו של ברטוצ'ו צעקה, אשר נפסקה מיד תחת מבטו של מונטה קריסטו.

— בנדטו! — מלמל בלחש — איזה צחוק הגורל!

— הנה צלצל השעון שש ושלושים, אדון ברטוצ'ו — אמר הרוזן בחומרה; — זוהי השעה, שקבעתי להתחלת הסעודה; ידוע לך, כי איני אוהב לחכות.

ומונטה קריסטו חזר לטרקלין, שבו חיכו אורחיו, בעוד שברטוצ'ו חזר לחדר־האוכל.

.36

הסעודה

הסעודה היתה מפוארת. היתה זו מסיבה מזרחית, שכמותה אפשר למצוא באגדות הערביות.

כל מיני פירות הזורמים מכל פינות תבל לאירופה העשירה היו ערוכים בפירמידות בצלחות סיניות ובגביעים מיאפאן. צפרים נדירות, דגי־ענק, כל ייִנות האיים של אסיה הקטנה והכף, הנתונים בתוך צנצנות בעלות צורות משונות — כל אלה הוגשו לפני בני פאריז.

שני בני משפחת קאוואלקאנטי פקחו עינים גדולות, אבל לא הוציאו הגה מפיהם.

— כל זה נעים מאוד — אמר שאטו־רנו — אבל הדבר, שאני מתפעל ממנו ביותר, היא המהירות, שבה משרתים אותנו. הנכון הוא הדבר, אדוני הרוזן, כי קנית את הבית רק לפני חמשה או ששה ימים?

— כן הוא הדבר — אמר מונטה קריסטו.

— ובכן, אם אינני טועה, היתה לו כניסה אחרת, והחצר היתה מרוצפת וריקה, והיום מהוה החצר מרבד דשא עטור עצים הנראים כבני מאה.

— אני אוהב את הירק ואת הצל — אמר מונטה קריסטו. — אני מעדיף כניסה המאפשרת לי לראות את יער בולון בעד שער ביתי.

— תוך ארבעה ימים — אמר מורל — הרי זה פלא ממש!

— אכן — אמר שאטו־רנו — להפוך בית ישן לחדש, הוא באמת פלא; כי הבית היה ישן מאוד, ואף עצוב מאוד. נזכר אני, כי אמי הטילה עלי לבקרו, כאשר מר דה סאן־מראן הוציא אותו למכירה, לפני שנתים או שלוש.

— אדון סאן־מראן? — שאלה הגברת דה ווילפורט. — יוצא איפוא שבית זה היה שייך למר דה סאן־מראן לפני שקנית אותו?

— נדמה, שכן — ענה מונטה קריסטו.

— איך זה, נדמה! כלום אינך יודע ממי קנית בית זה?

— סוכני הוא אשר עוסק בכל הפרטים האלה.

— נכון הוא הדבר, כי לכל הפחות מזה עשר שנים אין גרים בו — אמר שאטו־רנו.

ווילפורט, שלא נגע עד עכשיו בשלוש או בארבע כוסות היין המצוין, שהועמדו לפניו, נטל אחת מהן והריקה בלגימה אחת. מונטה קריסטו חיכה רגע קט, אחר אמר:

— מוזר הדבר, אדוני הבארון, אך אותו רעיון עלה גם במוחי, שעה שנכנסתי הנה בפעם הראשונה. בית זה נראה היה כה קודר בעיני, עד כי מעולם לא הייתי קונה אותו, לולא סוכני, שעשה את הדבר במקומי. ייתכן שקיבל דמי־שתיה מהנוטריון.

— זה ייתכן — מלמל ווילפורט בנסותו לחייך — אבל האמינו לי, שאין כל קשר לענין זה. אדון דה סאן־מראן רצה, כי בית זה, שהיווה חלק מהנדוניה של נכדתו, ימכר, משום שאילו נשאר ריק עוד שלוש או ארבע שנים, היה הופך לגל חורבות.

אחרי הסעודה, יצאו האורחים לגן.

— אני משוכנע, — אמר מונטה קריסטו — כי בבית זה בוצע פשע.

— היזהר־נא — אמרה הגברת דה ווילפורט — נמצא בתוכנו התובע המלכותי.

— חי נפשי — ענה מונטה קריסטו — הואיל ונזדמנו כאן, אנצל את שעת־הכושר, כדי למסור את עדותי.

— עדותך? — אמר ווילפורט.

— כן, ובנוכחות עדים.

— כל זה מענין מאוד — אמר דבריי; — ואם באמת בוצע כאן פשע, נעכל אותו יפה.

— בוצע פשע — אמר מונטה קריסטו — בואו הנה, רבותי; בוא־נא, אדון דה ווילפורט, כדי שיהיה ערך לעדות, ורצוי, שתמסר לשלטונות המוסמכים.

מונטה קריסטו אחז בזרועו של ווילפורט ומשך אחריו את התובע המלכותי עד לעץ ערמון, שהטיל צל עבות. כל האורחים האחרים הלכו בעקבותיהם.

— ראה — אמר מונטה קריסטו — בדיוק במקום זה (הוא נקש ברגלו על האדמה) צויתי לחפור ולהטיל אדמה שחורה, כדי לחדש את העצים הזקנים. והנה גילו הפועלים שלי, שעסקו בחפירה, תיבה, או יותר נכון: את צפוי הברזל של תיבה, שבתוכה נמצא שלד של תינוק רך. אין זו הזיה!

מונטה קריסטו חש, כיצד רועדות ידיו של ווילפורט.

— תינוק רך? — חזר דבריי; — הדבר נעשה רציני, כך נדמה לי.

— ובכן! — אמר שאטו־רנו — לא טעיתי, איפוא, כאשר אמרתי זה עתה, כי לבתים יש נשמה ודמות כלבני־אדם, וכי פנימיותם משתקפת בפרצופם. הבית הזה קודר, כי היה לו מוסר כליות; היה לו מוסר כליות, כי הסתיר פשע.

— או! מנין לך שזהו דוקא פשע? — הפליט ווילפורט מתוך מאמץ אחרון.

— איך זה! קבורת תינוק בעודו בחיים בגן אינו פשע? — שאל מונטה קריסטו. — מה שם תקרא, איפוא, למעשה זה, אדוני התובע המלכותי?

— אבל מנין לך, שהוא נקבר בחיים?

— למה לקברו כאן, אם היה מת? הגן לא היה מעולם בית־קברות.

— מה עושים ברוצחי ילדים בארץ זו? — שאל בתמימות המאיור קאוואלקאנטי.

— כורתים להם יפה את ראשם — ענה דאנגלאר.

— א! כורתים להם את ראשם — אמר קאוואלקאנטי.

— אני סבור כך... הלא כן, אדון דה ווילפורט? — שאל מונטה קריסטו.

— כן, אדוני הרוזן — השיב הלה במבטא, שלא דמה כלל וכלל למבטא אדם.

— אבל הקפה, רבותי — העיר מונטה קריסטו באותו רגע, — נראה לי, ששכחנוהו.

הוא הוביל חזרה את אורחיו לעבר השולחן, שהועמד באמצע הדשא.

37.

פושט־היד

בהתאם לבקשתה של אשתו נתן מר דה ווילפורט את האות ליציאה. הוא הציע מקום במרכבתו לגברת דאנגלאר. מר דאנגלאר היה שקוע בשיחה מענינת על בעיות תעשיה עם מר קאוואלקאנטי, ולא שם לב לכל המתרחש. מורל, דבריי ושאטו־רנו יצאו ברכיבה. דאנגלאר היה מוקסם יותר ויותר מקאוואלקאנטי האב והזמינו למרכבתו. אנדריאה קאוואלקאנטי פנה אל הכרכרה, שחיכתה לו לפני השער.

אנדריאה לא הרבה בשיחה בזמן הארוחה, כי היה זה עלם נבון למדי, והוא חשש, שמא יאמר איזו שטות בין אורחים עשירים ורבי השפעה אלה, אשר ביניהם הבחינה עינו הפקוחה לרווחה גם בתובע המלכותי. לבסוף נכבש על ידי מר דאנגלאר, אשר היה סבור, לאחר שהעיף מבט על המאיור הזקן, בעל הצואר הנוקשה, ועל בנו, שהיה מבויש במקצת, כי יש לו כאן עסק עם עשיר מופלג, שבא לפאריז, כדי להכניס את בנו יחידו לחיי החברה. הוא בחן, איפוא, בקורת־רוח את היהלום הגדול, שנוצץ על אצבעו של המאיור.

אחרי הארוחה שאל את האב והבן בדבר אורח חייהם. האב ובנו, שנאמר להם לפני כן, כי האשראי שלהם נפתח אצל דאנגלאר, לאחד בסכום של ארבעים ושמונה אלף פראנקים, ולשני אשראי שנתי בסך חמשים אלף, היו מנומסים ומלאי אדיבות כלפי הבנקאי ומשרתיו.

דאנגלאר קיבל בקורת־רוח רבה את דבריו של קאוואלקאנטי:

— מחר, אדוני, יהיה לי הכבוד לבקרך בקשר לעסקי.

— ואני, אדוני, — ענה דאנגלאר — אהיה מאושר לקבל את פניך.

כדי לעשות רושם החל אנדריאה לגדף את סייסו על שבמקום לחכות לו ליד הרציף, חכה לו לפני דלת היציאה, ובגלל זה נאלץ ללכת ברגל שלושים צעד עד כרכרתו. הסייס קיבל את התוכחה בהכנעה; נטל את המתג בידו השמאלית, הושיט לאנדריאה בידו הימנית את המושכות, והלה אחז בהן והכניס בקלות את מגפו לתוך המפשעה.

ברגע זה הונחה יד על שכמו. הצעיר פנה אחורה, בחשבו, כי דאנגלאר

או מונטה קריסטו שכחו לומר לו משהו. אבל במקומם ראה ,ימות מוזרת, שזופת שמש ועטורת זקן, עינים נוצצות ככדכודים וחיוך לגלגני ופה, שבתוכו הבריקו שלושים ושתים שיניים לבנות וחדות, בדומה לשיני זאב או תן. מטפחת בעלת מרובעים אדומים כיסתה את הראש, בעל שער השיבה והאפור. כלום הכיר הצעיר דמות זו לאור הפנס של הכרכרה, או נבהל מפני מראהו האיום של איש־שיחו? הוא נרעד ונסוג אחורה.

— מה רצונך? — שאל.

— סליחה! יתכן שאני מפריע אותך, אבל אני צריך לדבר אתך.

— אין פושטים יד בערבים — אמר הסייס ועשה תנועה, כדי לפטור את אדוניו מהטרדן.

— איני פושט יד, נערי הנחמד — אמר האלמוני למשרת בחיוך לגלגני. — רצוני רק לומר שתי מלים לאצילך, אשר הטיל עלי שליחות לפני חמישה עשר יום לערך.

— הבה — אמר אנדריאה ואזר כוח, כדי שמשרתו לא יבחין במבוכתו — מה רצונך? הגד מהר, ידידי.

— הייתי רוצה... הייתי רוצה... — אמר בלחש האיש בעל המטפחת האדומה, — שתואיל לחסוך לי את הטרחה לחזור לפאריז ברגל. אני עייף מאוד, וכיון שלא סעדתי את לבי כמוך, אני עומד בקושי על רגלי.

הצעיר נרעד לשמע ריעות מוזרה זו.

— אבל, סוף־סוף — שאל — מה רצונך?

— אני רוצה, שתתן לי להיכנס לכרכרתך היפה ותובילני.

אנדריאה החויר, אך לא ענה דבר.

— רבונו של עולם — אמר האיש בעל המטפחת האדומה והכניס את ידיו לכיסיו, בהסתכלו בצעיר במבט חטוף — יש לי רעיון; השומע אתה, בנדטו שלי?

למשמע שם זה, נתישבה, ללא ספק דעתו של הצעיר, כי ניגש לסייסו ואמר לו:

— אכן, הטלתי על אדם זה שליחות, ועליו למסור לי דין־וחשבון. לך, איפוא, ברגל עד המחסום; שם תשכור מרכבה, כדי שלא תאחר.

המשרת התרחק, כולו מלא תמהון.

— הרשה לי לכל הפחות להסתתר בצל — אמר אנדריאה.

— או! אני עצמי אובילך למקום טוב; חכה — אמר האיש בעל המטפחת האדומה.

והוא אחז ברסנו של הסוס והוביל את הכרכרה למקום, בו אי אפשר היה לראות, מיהו האיש, שאנדריאה חולק לו כבוד כזה.

אנדריאה הוביל את סוסו עד הבית האחרון של העיירה, בלי להוציא הגה. מאחר שיצאו את אוטיי, הסתכל אנדריאה סביבו, כדי להבטיח את

עצמו, כי איש לא יוכל לראותם או לשמעם; אחר עצר את סוסו ושילב את זרועותיו מול פני האיש בעל המטפחת האדומה:

— ובכן — שאל אותו — למה באת להדריך את מנוחתי?

— אבל, אתה עצמך, נערי, למה אתה חושד בי?

— ובמה חשדתי בך?

— במה? נפרדנו על גשר וואר, אמרת לי, שהנך עומד לצאת למסע לפימונט ולטוסקניה, והנה, לא דובים ולא יער: הלכת לפאריז.

— ובמה זה מפריעך?

— בשום דבר; להיפך, אני מקוה, שדבר זה יהיה לי לעזרה.

— דע לך, שאתה טועה, מר קאדרוס, אני אומר לך זאת מראש.

— א, רבונו של עולם! אל תכעס, פעוט; עליך בכל זאת לדעת, מה פירושה של מצוקה. ובכן! מצוקה מעוררת קנאה. פתאום אני רואה אותך עובר ליד המחסום בלוית סייס, בכרכרה, לבוש חליפה חדשה. זאת אומרת, שגלית מכרה־זהב?

— פירושו של דבר, שאתה אכול קנאה, כפי שאמרת?

— לא, אני שבע־רצון, פה מרוצה שהייתי רוצה למסור לך את אחולי, פעוטי; אבל כיון שלבושי לא היה נאה, נזהרתי מלגרום לך בושה.

— זהירות יפה! — אמר אנדריאה; — אתה ניגש אלי בנוכחות משרתי.

— א! מה היית רוצה, נערי! אני ניגש אליך בשעה שאני יכול לתפוס אותך. סוסך מהיר מאוד, כרכרתך קלה מאוד; אתה יכול, איפוא, להתחמק כצלופח; אילו החמצתי את ההזדמנות הערב, לא הייתי רואה אותך שוב.

— הבה — אמר אנדריאה — מה רצונך, אדוני?

— אינך פונה אלי בלשון „אתה", זה לא טוב, בנדטו, חבר ותיק; היזהר, אתה עלול להגביר את דרישותי.

איום זה הפיג את כעסו של הצעיר. הוא נכנע לחוסר הברירה. הוא האיט את מהלך סוסו.

— לא טוב הדבר, קאדרוס — אמר — במה שאתה נוהג בצורה כזאת לגבי חבר ותיק, כפי שאמרת זה עתה; אתה בן מארסייל, ואילו אני...

— אתה יודע, איפוא, מה שהנך כעת?

— לא, אבל חונכתי בקורסיקה; אתה זקן ועיקש, ואילו אני צעיר ועקשן. בין אנשים כמונו, לא טוב הוא הדבר, אם קיימים איומים, ויש צורך לסדר הכל בטוב. האם זו אשמתי, אם ההצלחה, אשר ממשיכה להתאכזר אליך, מאירה את פניה אלי?

— אין זה איפוא סייס שאול, ואין זו גם מרכבה שאולה, אין אלה גם בגדים שאולים? טוב, איפוא! — אמר קאדרוס בעינים מלאות חמדה.

— אני משער לעצמי איך אכלת אצל הנסיך, שמביתו יצאת כרגע!

— אין זה נסיך, אלא סתם רוזן.

— ריזן? וודאי עשיר, מה?

— כן, אבל אל תקוה למשהו; זהו אדון, שאין לו מראה רגיל.

— או! רבונו של עולם! הירגע נא! אין לי כל תכניות ביחס לרוזן שלך, ואני אשאירהו לך בלבד. אבל — הוסיף קאדרוס בלבשו שוב את החיוך מבשר הרעות — צריך לתת משהו תמורת זה, הבינות?!

— מה אתה צריך?

— אני סבור, שסכום של מאה פראנקים לחודש.. או יותר נכון מאה וחמשים פראנקים, אהיה מאושר מאוד.

— הנה מאתים פראנקים — אמר אנדריאה.

והוא שם בידו של קאדרוס עשרה לואידורים.

— טוב — אמר קאדרוס.

— הופע אצל השוער כל אחד בחודש, ותקבל סכום זה.

— הנה? כיצד אתה מוסיף להשפילני! אתה מביא אותי במגע עם שמשיך; לא, איני רוצה לבוא במגע אלא אתך.

— טוב! לו יהי כך, פנה אלי, וכל אחד בחודש, לכל הפחות כל עוד אני אקבל את קצבתי, תקבל אתה את שלך.

— רואה אני, כי לא טעיתי, אתה בחור כארז, וזוהי ברכה ממש, כאשר האושר מאיר פניו לבני אדם כמוך. הבה, ספר לי את מזלך?

— ובכן! מצאתי את אבי.

— אביך ממש?

— לעזאזל! כל עוד ישלם...

— ומי עזר לך למצוא את אביך?

— הרוזן דה מונטה קריסטו.

— זה שמביתו יצאת זה עתה?

— כן. אבל מה אתה עומד לעשות?

— אתה הואלת בטובך להתענין בכך — אמר קאדרוס.

— נדמה לי, כיון שאתה גלית ענין בי — השיב אנדריאה — כי גם אני מצדי חייב להתענין בך.

— נכון הדבר... אני עומד לשכור חדר בבית הגון, לכסות את מערומי בבגדים הגונים, להתגלח כל יום ולקרוא את העתונים בבית־קפה. בערב אלך להצגה עם להקת סופקי כפים, אעשה רושם של אופה, שפרש ממקצועו; זהו חלומי.

— הנה, זה יפה! אם בדעתך להוציא לפועל תכנית זו ולנהוג בתבונה ילך הכל למישרים. ועתה, משקבלת את אשר רצית והגענו למקום, קפוץ מכרכרתי והיעלם.

— לא ולא, ידידי היקר! צא וחשוב, פעוטי, מטפחת אדומה על ראשי, כמעט בלי נעלים, שום ניירות ועשרה לואידורים בכיסי, הרי יעצרוני ללא ספק ליד המחסום! במקרה זה אהיה נאלץ, כדי ללמד על עצמי סניגוריה, לומר, כי אתה הנך האיש, שנתן לי את עשרת הנאפולי־אונים; תתחיל חקירה ודרישה; יוודע להם, כי עזבתי את טולון, בלי ליטול חופשה, ויעבירוני מכלא אחד למשנהו עד לים התיכון. אני אחזור להיות סתם המספר 106, וחסל חלומי להידמות לאופה, שפרש ממקצועו! לא ולא, בני; אני אעדיף להישאר בכבוד בעיר הבירה.

פניו של אנדריאה זעפו. הוא נעצר לרגע, הטיל מבט מהיר סביבו, ולאחר שמבטו עשה סיבוב מלא, גלשה ידו בתמימות לכיס מכנסיו, בו החלה ללטף את הקת של אקדוח. אך באותו זמן לא גרע קאדרוס עין מחברו, וידיו עברו אל מאחורי גבו ופתחו בנחת סכין ספרדי ארוך, שנשא תמיד על גופו לקראת כל צרה, שלא תבוא. שני הידידים, כפי שאפשר לראות, היו ראויים זה לזה והבינו איש את רעהו.

— קאדרוס ידידי — אמר — תהיה, איפוא, מאושר?

— אעשה כמיטב יכולתי — ענה בעל הפונדק בפון־די גארד, והחזיר את הסכין למקומו.

— הבה, נחזור איפוא לפאריז. אבל מה תעשה, כדי לעבור את המחסום, בלי לעורר חשד? נדמה לי, כי בלבושך גדולה הסכנה עבורך יותר במרכבה מאשר ברגל.

— חכה — אמר קאדרוס — מיד תראה.

הוא לקח את כובעו של אנדריאה, לבש את מעיל הנסיעה בעל הצווארון הגדול של הסייס, אשר גורש מן הכרכרה, לבש ארשת פנים של משרת מבית טוב, אשר אדוניו נוהג בעצמו בסוסים.

— אני — אמר אנדריאה — אשאר בגילוי ראש?

— הבל הבלים! — אמר קאדרוס — הרוח כה חזקה, עד כי יכלה להפיל את כובעך.

— נזוז איפוא — אמר אנדריאה — ונסיים את הפרשה.

— ומי מעכב אותך? — שאל קאדרוס — אני מקוה, שלא אני.

— ששש... — אמר קאוואלקאנטי.

הם עברו את המחסום ללא כל תקלה.

ברחוב הראשון עצר אנדריאה את סוסו, וקאדרוס קפץ ונעלם בסימטה הסמוכה.

— חבל! — אמר אנדריאה ונאנח — אי אפשר להיות מאושר לגמרי בעולם הזה!

38.

תכניות נישואים

לאחר שהזרו למעונם, פרץ ריב בין הבארון והבארונית דאנגלאר. הבארון האשים את אשתו, שהיא מרבה בהוצאות, אך טענתו העיקרית היתה הידיעה הכוזבת על שובו של דון קארלוס לספרד — ידיעה, שהבארונית קבלה מדבריי והעבירה אליו.

— לפני שלושה ימים — אמר הבארון — שוחחת בעניני מדיניות עם מר דבריי. נדמה היה לך, כי הבנת מדבריו, שדון קארלוס חזר לספרד; מכרתי את אגרותי. למחרת היום התברר, כי הידיעה היתה כוזבת, ובגלל ידיעה כוזבת זו הפסדתי שבע מאות אלף פראנקים!

— אבל זו היתה טעות של הטלגרף!

— מי ראה פעם כדבר הזה?... ידיעה טלגרפית בלתי־נכונה היא דבר בלתי אפשרי או כמעט בלתי אפשרי.

— אדוני — ענתה הבארונית — ודאי לא נעלם מעיניך, שהפקיד פוטר, ואפילו דובר על הבאתו למשפט, אף ניתנה פקודה לאסרו, ופקודה זו היתה מוצאת לפועל לולא נמלט.

— עובדה זו מעידה על טירופו או אשמתו... זו היתה טעות.

— כן, טעות העלולה להצחיק תמימים, ואילו לי עלתה בשבע מאות אלף פראנקים.

למחרת היום יצא דאנגלאר מבית־הנבחרים, לאחר שגילה בזמן הישיבות אותות בולטים של התרגשות בזמן הישיבה. הוא נכנס למרכבתו וציווה לרכב להובילו לשדרות אלישע מספר 30. מונטה קריסטו היה בבית, אך מישהו היה אצלו, ועל־כן ביקש מדאנגלאר לחכות רגע קט בטרקלין.

בעוד הוא ממתין, נפתחה הדלת ולחדרו של מונטה קריסטו נכנס אדם לבוש בגדי כומר. הלה לא חיכה כמוהו, כי אם נכנס לתוך החדרים ונעלם. כעבור רגע נפתחה שוב הדלת, והופיע מונטה קריסטו.

— סליחה — אמר — הבארון יקירי, אך אחד מידידי הטובים, אבא בוסוני, הגיע זה עתה לפאריז; זה זמן רב לא ראינו אי שאת רעהו ולא היה לי העוז לעזבו מיד. אני מקוה, כי תסלח לי על שנאלצת להמתין.

— ודאי — אמר דאנגלאר — הדבר פשוט מאוד; אני בחרתי שעה לא כשרה, ועל־כן הנני לעזבך.

— כלל וכלל לא; שב־נא, להיפך! אבל אתה נראה מודאג; אכן, אתה מפחיד אותי.

— זה ימים אחדים, אדוני היקר — אמר דאנגלאר — הסתירה ההצלחה את פניה ממני, ורק אסונות פוקדים אותי.

— א! אלי! — אמר מונטה קריסטו — האם היה לך כשלון שני בבורסה?

— לא, מזה התרפאתי, לכל הפחות למשך ימים מספר. הפעם נודע לי על פשיטת רגל בטרייסטה.

— האמנם? כלום האיש, שפשט את הרגל אינו במקרה ז'אקופו מאנפרדי?

— בדיוק! תאר לעצמך אדם, שהיה עושה, זה זמן רב, אתי בעסקים בסך שמונה או תשע מאות אלף פראנקים לשנה. מעולם לא חלה טעות בחשבון, מעולם לא קרה איחור; בחור, שהיה משלם כנסיך... והנה ז'אקופו מאנפרדי זה הפסיק את פרעונותיו.

— האמנם?

— זוהי יד הגורל שלא היתה כמותה. שש מאות אלף פראנקים על ידיו, ונוסף לזה יש ברשותי שטרות חתומים בידו בסך ארבע מאות אלף פראנקים, שנציגו בפאריז חייב לפרעם בסוף החודש. היום ה־30 בחודש, שלחתי לגבות את המגיע; והנה נעלם נציגו. נוסף על העסק הספרדי שלי גרם לי דבר זה סוף חודש לא נעים.

— והאם העסק הספרדי שלך מהוה באמת אבידה?

— ודאי, שבע מאות אלף פראנקים.

— איך נפלת בפח, שועל מנוסה שכמותך?

— א! זוהי אשמתה של אשתי. היא ראתה בחלומה, כי דון קארלוס חזר לספרד; היא מאמינה בחלומות. זהו מאגנטיזם, היא אומרת, וכאשר היא חולמת על דבר כלשהו, היא טוענת, כי מן ההכרח, שדבר זה יקרה.

— אבל נדמה לי, כי הבארונית לא ראתה בחלומה את הסיפור על שובו של דון קארלוס. כלום לא כתבו העתונים משהו על כך?

— אתה מאמין, איפוא, לדברי העתונים?

— אני, לא מיניה ולא מקצתיה. אבל נדמה לי, כי „מסז'ה" ההגון מהוה יוצא מן הכלל, והידיעות שהוא מפרסם, הן ידיעות בדוקות, טלגרפיות.

— הדבר, שאין למצוא לו הסבר — השיב דאנגלאר — הוא, ששובו של דון קארלוס צוין באמת בידיעה טלגרפית.

— זאת אומרת — אמר מונטה קריסטו — כי החודש הפסדת מיליון ושבע מאות אלף פראנקים לערך?

— לא לערך, אלא בדיוק.

— לעזאזל! — אמר מונטה קריסטו בנעימה של השתתפות בצער — זוהי מהלומה כבדה!

— אבל כיון שאנו מדברים בעניני עסקים — הוסיף דאנגלאר, ששמח

לאמתלה זו, כדי לשנות את הנושא — אמור לי מה אוכל לעשות למען מר קאוואלקאנטי.

— לתת לו כסף, אם נפתח לו אשראי אצלך, ואשראי זה טוב בעיניך.

— מצוין! הוא הופיע הבוקר ובידו שטר של ארבעים אלף פראנקים, שפרעונם אצלך למוכ"ז, בחתימתו של בוסוני ובאישורך. תבין, כי מניתי לו במקום טבין ותקילין ארבע׳ם אלף.

מונטה קריסטו רמז בראשו לאות הסכמה.

— אבל אין זה הכל — המשיך דאנגלאר. — הוא פתח אצלי אשראי לבנו.

— כמה, במחילה מכבודך, נתן הוא לצעיר?

— חמשת אלפים פראנקים לחודש.

— ששים אלף פראנקים לשנה — אמר מונטה קריסטו בהניעו בכתפיו.

— איזה בני בליעל הם הקאוואלקאנטים האלה! מה היה רוצה, שיעשה גבר צעיר בחמשת אלפים פראנקים לחודש?

— אבל תבין, שאם הצעיר יהיה זקוק לכמה אלפים פראנקים יותר...

— אל תנקוף אצבע, האב ישאיר זאת על חשבונך; אינך מכיר את כל המיליונרים שמעבר להרים. ועל ידי מי נפתח לו אשראי זה?

— או! על ידי חברת „פנצי", אחת הטובות שבפירנצה.

— איני רוצה שתפסיד, אבל שמור על תנאי המכתב, ככתבם וכלשונם.

— אינך נותן, איפוא, אמון בקאוואלקאנטי זה?

— אני הייתי נותן לו עשרה מיליון על סמך חתימתו.

— ואף־על־פי־כן כמה הוא צנוע.

— כאשר ראיתיו בפעם הראשונה, עשה עלי רושם של לייטננט זקן. אבל כל האיטלקים הם כאלה.

— הצעיר עושה רושם יותר נאה — אמר דאנגלאר.

— כן, קצת ביישן, אבל בסיכומו של דבר עשה עלי רושם נאה.

— כל האיטלקים האצילים האלה נוהגים להתחתן ביניהם, הלא כן? — שאל דאנגלאר כלאחר יד.

— כרגיל הם נוהגים כן, נכון הדבר; אבל קאוואלקאנטי הוא אדם מוזר, שאינו עושה דבר בדומה לאחרים. איש לא יוציא ממוחו את הרעיון, שהוא שלח את בנו לצרפת, כדי שימצא לו כאן אשה.

— ומה שמעת על רכושו?

— הרבה דובר על כך; יש מיחסים לו מיליונים, בעוד שהאחרים טוענים כי אין לו פרוטה לפרטה.

— ודעתך מהי?

— דעתי היא, שהקאוואלקאנטים האלה היו מפקדי צבא או שהיו מושלי מחוזות. אני משוכנע שטמנו באדמה מיליונים, ורק בניהם הבכורים

יודעים את המקום ומוסרים על כך לבניהם בכוריהם מדור לדור.

— מצוין — אמר דאנגלאר — והדבר קרוב לאמת, מאחר שאיש אינו יודע על שעל אדמה ששייך להם, לכל האנשים האלה.

— על כל פנים מעט מאוד; אני יודע, כי איני מכיר אלא את ארמונו של קאוואלקאנטי בליק.

— א! יש לו ארמון! — אמר בצחוק דאנגלאר.

— כן, ובכל זאת הוא משכיר אותו למיניסטריון הכספים, בעוד שהוא עצמו מתגורר בבית קטן. אני מכיר אותו מעט מאוד: אני סבור, שראיתיו רק שלוש פעמים בחיי. המעט, שאני יודע עליו, הוא דרך אבא בוסוני או מפיו עצמו; הוא סיפר לי הבוקר על תכניותיו ביחס לבנו, ורמז לי, כי מאחר שנמאס עליו להחזיק סכומי כסף מרובים באיטליה, שהיא ארץ מתה, הריהו מעונין למצוא אפשרות, בצרפת או באנגליה, לראות פרי מהמיליונים שלו. אבל שים לב בכל זאת, כי על אף אמוני האישי הרב באבא בוסוני, איני אחראי במאומה.

— אין דבר, תודה על הלקוח ששלחת אלי. זה שם נאה מאוד, כדי להכניס אותו ברשימותי, והגזבר שלי, אשר הסברתי לו מי הם הקאוואל־קאנטים, מלא גאוה. דרך אגב, כשבני־אדם אלה משיאים את בניהם, הנוהגים הם לתת נדוניה?

— הכרתי נסיך איטלקי, עשיר כמכרה זהב, אחד השמות הראשונים בטוסקניה, שהיה נותן לבניו מיליונים אם נשאו נשים, שמצאו חן בעיניו, אך אם לקחו נשים, שהיו למורת רוחו, היה מסתפק בכך, שהיה קובע להם קיצבה של שלושים שקל לחודש. נניח, שאנדריאה ישא אשה לפי טעמו של אביו. במקרה זה יתכן שיתן לו שנים או שלושה מיליונים. אילו היתה זאת, למשל, בתו של בנקאי, יתכן שהיה מתענין בעסקיו של חותן בנו; אך אם כלתו לא תמצא חן בעיניו, יניח אבא קאוואלקאנטי את ידו על המנעול של קופתו, ואנדריאה יאלץ להיות כבן של משפחה פאריזאית. אבל האם ברצונך לשדך את אנדריאה, מר דאנגלאר היקר? מדוע שואל אתה אותי את כל השאלות הללו?

— בחיי — אמר דאנגלאר — אין חישוב זה נראה לי גרוע; אני הנני ספסר.

— לא עם העלמה דאנגלאר, כמובן. ודאי שלא תרצה, שאלברט ישחט את אנדריאה המסכן?

— אלברט! — אמר דאנגלאר והניע בכתפיו; — א! הוא אינו מתענין בדבר.

— אבל הוא ארש את בתך; לא כן?

— מר מורסרף ואני שוחחנו כמה פעמים על שידוך זה, אבל הגברת דה מורסרף ואלברט...

— אין בדעתך לומר לי, כי אין שידוך זה טוב?

— א, א! אני סבור, שהעלמה דאנגלאר ראויה למר מורסרף.

— הנדוניה של העלמה דאנגלאר תהיה נאה, איני מפקפק, ביחוד אם הטלגרף לא יחולל שגעונות חדשים. אבל סוף־סוף — אמר הרוזן — אם גם אלברט אינו עשיר כעלמה דאנגלאר, לא תוכל בכל זאת להכחיש, שהוא נושא שם יפה?

— לו יהי כך, אבל באותה מידה אוהב אני את שמי — אמר דאנגלאר.

— ודאי, שמך ידוע; אבל הנך אדם משכיל מכדי שלא תבין, כי בהתאם לאי אלה משפטים קדומים, שאי אפשר לעקרם מן השורש, שווה תואר אציל בן חמש מאות שנה יותר מתואר אצילות בן עשרים שנה.

— הנה בדיוק — אמר דאנגלאר בחיוך עוקצני — למה הייתי מעדיף את מר אנדריאה קאוואלקאנטי על פני מר אלברט דה מורסרף.

— אף על פי כן — אמר מונטה קריסטו — משער אני, שמשפחת מורסרף אינה נופלת ממשפחת קאוואלקאנטי.

— הקשב, הרוזן היקר — המשיך דאנגלאר — מר דה מורסרף הוא ידידי או לכל הפחות מכירי זה שלושים שנה. כאשר הייתי פקיד קטן, היה מורסרף דייג פשוט.

— ואז היה שמו?

— פרנאנד.

— פשוט?

— פרנאנד מונדגו.

— ובכן, למה נתת לו את בתך?

— כי פרנאנד ודאנגלאר היו שניהם אנשים שהתעשרו, שניהם קבלו תואר אצילים, שניהם שווים, פרט לאי אלה דברים, שאמרו עליו, אך לא אמרו אותם מעולם עלי.

— כן! אני מבין; הדבר, שאתה אומר לי, מרענן את זכרוני בקשר לשמו של פרנאנד מונדגו; שמעתי שם זה ביוון.

— בקשר לענינו של עלי־פחה?

— בדיוק.

— הנה המסתורין — השיב דאנגלאר — ועלי להודות, שהייתי נותן הרבה כדי לגלותו.

— אין זה קשה, אם אתה מעונין מאוד בכך. יש לך ללא כל ספק נציג ביוון? ביאנינה?

— יש לי בכל מקום...

— ובכן! כתוב לנציגך ביאנינה ושאל אותו מהו התפקיד, ששיחק באסונו של עלי טבלן צרפתי בשם פרנאנד.

— הצדק אתך! — קרא דאנגלאר וקם בחפזון ממקומו — אכתוב עוד היום.

— ואם תהיה לך ידיעה מרעישה מאוד...

— אמסור לך עליה.

דאנגלאר יצא בריצה מהחדר ולא נעצר עד שהגיע למרכבתו.

.39

חקירה ודרישה

לאחר שאלברט דה מורסרף חזר מטורפורט, הלך אל הרוזן מונטה קריסטו. הוא מסר לו על היסוסיו לשאת את העלמה דאנגלאר לאשה. הרוזן מצא לנכון לגלות לו, שנשואים אלה אינם גורמים קורת־רוח לבארון דאנגלאר. לפני שיצא מביתו, הזמין אלברט דה מורסארף את מונטה קריסטו לנשף, שיערך על ידי הוריו ביום השבת הבא.

בינתים כרסמה חרדה בלבו של דה ווילפורט בגלל העובדה שהרוזן מונטה קריסטו ידע כל כך הרבה על המאורעות, שהתרחשו לפנים בבית באוטיי. הוא כתב למר בוביל, אשר היה לפנים מפקח בבתי הסוהר, ואחר צורף למשטרת הבטחון, וביקשו להשיג את הידיעות הדרושות, והלה ביקש דחיה של יומים, כדי להקור ולדרוש.

כעבור יומיים קיבל דה ווילפורט את המכתב הבא:

„האיש הנקרא הרוזן דה מונטה קריסטו, ידוע במיוחד ללורד ווילמור, תושב חוץ עשיר, הנראה מזמן לזמן בפאריז ונמצא כאן ברגע זה; הוא ידוע גם לאבא בוסוני, כומר מסיציליה, שיצאו לו מוניטין במזרח, במקום בו עשה מעשים טובים למכביר“.

מר דה ווילפורט השיב בפקודה להשיג על שני הזרים האלה ידיעות מדוקדקות במהירות האפשרית; למחרת הערב בוצעו הפקודות הללו, והנה הידיעות שנמסרו לו:

הכומר אשר עשה בפאריז רק חודש אחד, התגורר מאחורי סאן־סילפיס בבית קטן, שהכיל קומת קרקע וקומה עליונה; כל הבית היה מורכב מארבעה חדרים, שנים למעלה, ושנים למטה, והוא היה דיירו היחידי. שני החדרים שלמטה היו מורכבים מחדר אוכל, בו עמדו שולחן, כסאות ללא שטיח וללא אורלוגין. הכומר הצטמצם בחפצים ההכרחיים ביותר. על כל החדרים העדיף הכומר את הטרקלין של הקומה העליונה. טרקלין זה, שכולו היה מלא ספרים על נושאים דתיים וגווילים ושהכומר היה מסתגר

בו — לדבריו של משרתו — למשך חדשים רצופים, היה למעשה לא טרקלין, כי אם ספריה.

משרת זה היה מסתכל באורחים בעד אשנב, וכאשר דמותם לא היתה מוכרת לו או לא מצאה חן בעיניו, היה עונה, כי הכומר איננו בפאריז ורבים מהם הסתפקו בתשובה זו, בדעתם, כי הכומר מרבה בנסיעות ומבלה מזמן לזמן תקופה ארוכה במסעיו.

לורד ווילמור התגורר ברחוב פונטן־סאן־ז׳ורז׳. היה זה אחד מאותם תיירים אנגליים, המכלים את כל הונם בנסיעות; הוא החזיק בדירה שכורה, שבה היה מבלה רק שעתיים או שלוש שעות ליום, והיה בא לישון בה רק לעתים רחוקות. אחד משגעונותיו היה שלא רצה כלל וכלל לדבר צרפתית, כי אם כתב בלשון זו, לדברי רבים, בלא כל שגיאות.

למחרת היום, בו נמסרו הידיעות החשובות הללו לתובע המלכותי, ירד אדם ממרכבתו בפינת הרחוב פרו ודפק על אחת הדלתות, שהיתה צבועה בצבע ירוק, ושאל על הכומר בוסוני.

— הכומר יצא מאז הבוקר — ענה המשרת.

— הייתי יכול לא להסתפק בתשובה זו — אמר האורח, — כי אני בא בשם אדם, אשר למענו נמצאים תמיד בבית. תואיל למסור לאבא בוסוני...

— כבר אמרתי לך, שהוא איננו — חזר המשרת.

— ובכן, כאשר יחזור, מסור לו כרטיס זה ואגרת חתומה זו. האם הערב, בשעה שמונה, יהיה הכומר בבית?

— א! ללא כל ספק, אדוני, אלא אם כן יעבוד הכומר, ואז יהיה זה כאילו לא היה בבית.

— אשוב, איפוא, בערב בשעה שקבעתי, — ענה האורח.

והוא יצא ואמנם, בשעה שקבע חזר אותו אדם באותה מרכבה, אשר לא נעצרה הפעם בפינת הרחוב, כי אם לפני הדלת הירוקה. הוא דפק, הדלת נפתחה והוא נכנס. לפי אותו הכבוד, שחלק לו המשרת, הבין כי למכתבו היתה ההשפעה המקווה.

— הכומר נמצא בבית? — שאל.

— כן, הוא עובד בספריתו, אבל הוא מחכה לאדוני — השיב המשרת.

האורח עלה במדרגות תלולות למדי, וכעבור רגע קט ראה לפניו את הכומר, לבוש בגדי מעמדו. הוא ישב ליד שולחן, אשר היה מוצף אור, בעוד שכל החדר היה שקוע בצל.

— היש לי הכבוד לדבר עם אדון בוסוני? — שאל האורח.

— כן, אדוני — ענה הכומר — ואתה הנך האיש אשר נשלח אלי על ידי מר בוביל, מפקח בתי־הסוהר לשעבר, מטעם מפקד המשטרה?

— כן הוא הדבר, אדוני.

הכומר תיקן את המשקפים הגדולים אשר כיסו לא רק את עיניו, אלא

גם את רקותיו, התישב בחזרה ורמז לאורחו שישב גם הוא.
— אני מקשיב לדבריך, אדוני — אמר הכומר במבטא איטלקי מובהק.
— השליחות, שהוטלה עלי, אדוני — אמר האורח ושקל כל מלה ומלה כאילו קשה היה לו לבטאן — היא שליחות של אמון, הן לגבי האיש, הממלא אותה, והן לגבי האיש, שלמענו ממלאים את השליחות.
הכומר הרכין את ראשו.
— כן — אמר האורח. — יושרך, אדוני הכומר, ידוע כל כך למפקד המשטרה, עד כי הוא רצה לדעת מפיך, כנציג החוק, דבר, המענין את בטחון הצבור, שבשמו נשלחתי. הננו מקווים איפוא, אדוני הכומר, כי לא יהיו קיימים שום קשרי ידידות או התחשבות אנושית, אשר יהיה בכוחם לחייב אותך להסתיר את האמת מפני הצדק.
— בתנאי, אדוני, שהדברים שאתה מעונין לדעת לא יפגעו במצפוני. אני כומר, אדוני, וסודות הוודוי, למשל, חייבים להישאר ביני לבין משפט אלוהים, ולא ביני לבין משפט האדם.
— או! הרגע־נא, אדוני הכומר — אמר האורח — מצפונך יהיה מוגן.
ברגע זה נשען הכומר על המגינור, כך שכל האור נפל על פניו של האורח, ואילו פניו הוא נשארו חבויים בצל.
— סליחה, אדוני הכומר — אמר שליחו של מפקד המשטרה — אבל אור זה מעייף בצורה איומה את עיני.
הכומר הוריד את הקרטון הירוק.
— עכשיו, אדוני, הנני שומע אותך, דבר.
— אני ניגש לעיקר. אתה מכיר את הרוזן דה מונטה קריסטו?
— רצונך לומר צאקונה, אני משער לעצמי?
— צאקונה... כלום אין שמו מונטה קריסטו?
— מונטה קריסטו הוא שמה של ארץ או יותר נכון: שמו של צוק סלע, ולא שם משפחה.
— טוב, איפוא, לו יהי כך; לא נתווכח על מלים, וכיון שמונטה קריסטו וצאקונה הם אותו אדם...
— בהחלט אותו אדם.
— מי הוא?
— בנו של בעל אניות עשיר ממאלטה.
— כן, זה ידוע לי, כך אומרים; אבל תבין, שהמשטרה איגה יכולה להסתפק ב„כך אומרים״.
— אף על פי כן — השיב הכומר בחיוך אדיב — אם אותו „כך אומרים הוא האמת, צריך, שהכל יסתפקו בזה וכי המשטרה תנהג כפי שנוהגים הכל.
— אבל כלום בטוח אתה בדבר שאמרת?

— שמע, הכרתי את מר צאקונה האב, וכשהייתי ילד, שיחקתי עשרות פעמים עם בנו במספנות.

— אבל, אותו תואר של רוזן?

— ידוע לך, דבר זה קונים בכסף.

— והרכוש הזה, שהוא כה עצום, כפי שאומרים...

— או! עצום — השיב הכומר.

— בכמה, סבור אתה, עולה רכושו, כלום מכיר אתה אותו?

— או! יש לו ודאי הכנסה שנתית של מאה וחמישים עד מאתים אלף פראנקים.

— א! זה מתקבל על הדעת — אמר האורח — אבל מדברים על שלושה־ארבעה מיליונים.

— מאתים אלף פראנקים הכנסה, אדוני, הרי זה בדיוק הון של ארבעה מיליונים.

— אבל דובר על הכנסה של שלושה עד ארבעה מיליונים.

— או! זה אינו מתקבל על הדעת.

— ואתה מכיר את האי שלו, מונטה קריסטו?

— ודאי; כל מי שבא מפאלרמו, מניאפולי או מרומא לצרפת בדרך הים, מכיר אותו, כיון שעבר לידו וראהו.

— שמעת ודאי מדברים על הרפתקאות הנעורים של מר צאקונה?

— א! הנה היכן מתחילה אי־הודאות שלי, כי כאן נעלם מעיני חברי הצעיר. אני סבור שהוא שירת בצי.

הוא ידוע כבעל צדקה. אבינו הקדוש, האפיפיור, מינה אותו לאביר מסדר ישו, כבוד, שאינו חולק אלא לנסיכים, על השירותים החשובים, שעשה לנוצרים במזרח. יש לו חמשה או ששה אותות הצטינות גבוהים שזכה בהם על שירותים, שעשה לנסיכים או למדינות.

— היש לו ידידים?

— כן, כל אלה שמכירים אותו.

— היש לו איזה שונא?

— אחד ויחידי.

— מה שמו?

— הלורד ווילמור.

— היכן הוא?

— ברגע זה בפאריז.

— והוא יכול למסור לי ידיעות?

— מדויקות. הוא היה בהודו באותו זמן, ששהה שם צאקונה.

— הידוע לך מקום מגוריו?

— אי־שם בשוסה־ד׳אנטין; אבל איני יודע את הרחוב ואת המספר.

— אדוני הכומר, הסבור אתה, שהרוזן דה מונטה קריסטו היה כבר אי־פעם בצרפת לפני הנסיעה הזאת אשר ערך לפאריז ?

— א ! מה שנוגע לזה, יכולני להשיב לך כהלכה. לא, אדוני, הוא לא היה כאן מעולם, כיון שפנה אלי, לפני ששה חדשים, כדי להשיג את הידיעות המבוקשות על ידיו. וכיון שלא ידעתי מתי אני עצמי אשוב לפאריז, הפניתיו למר קאוואלאקאנטי.

— אנדריה ?

— לא ! בארתולומיאו, האב.

— טוב מאוד, אדוני ; עלי לשאלך עוד שאלה אחת, ואני פונה אליך בשם כבוד האנושות והדת, שתענה לי ללא כל פניה.

— שאל, אדוני.

— הידוע לך לשם מה קנה הרוזן דה מונטה קריסטו בית באוטיי ?

— ודאי. הוא אמר לי זאת.

— לשם מה, אדוני ?

— כדי להפכו לבית חולי רוח, כדוגמת הבית, אשר הוקם על ידי הבארון דה פיסאני בפאלרמו.

הכומר ברך את האורח, שקם ממקומו. הכומר ליוהו עד הפתח.

הכומר ברכו עוד פעם שעה שפתח לפניו את הדלת. האורח ברכו אף הוא ויצא. מרכבתו הובילה אותו ישר לביתו של דה ווילפורט. כעבור שעה יצאה המרכבה שוב, והפעם פנתה לרחוב פונטן־סאן־ז׳ורז׳. לפני הבית מספר 5 נעצרה. כאן התגורר הלורד ווילמור.

האורח כתב ללורד ווילמור וביקש, שיקבע לו פגישה, והלה קבעה לשעה עשר. אכן, כאשר שליחו של מפקד המשטרה הגיע בשעה תשע וחמשים הוגד לו, שהלורד ווילמור אשר היה סמל הדיוק והקפדנות, טרם חזר, אך ודאי הוא שיחזור בשעה עשר בדיוק.

האורח חיכה בטרקלין. לא היה בטרקלין זה שום דבר מיוחד, והוא היה מרוהט ככל הטרקלינים השכורים. הוא היה מואר על ידי כדורי זכוכית בלתי מלוטשים, ששפכו אור קלוש בלבד, כאילו נעשה דבר זה במיוחד מתוך התחשבות בעיניו החלשות של שליחו של מפקד המשטרה.

בשעה עשר בדיוק נפתחה הדלת והופיע הלורד ווילמור. היה זה איש בעל קומה, היו לו פאות לחיים דלילות ואדמוניות, עור פניו היה לבן, ובשערו הבהיר זרקה שיבה. לבושו היה מוזר, כמנהג האנגלים : הוא לבש מעיל כחול בעל כפתורי זהב וצווארון גבוה, כפי שנהגו ללבוש בשנת 1811, חזית צמר לבנה ומכנסי אריג ננקין קצרים בשלוש אצבעות. משנכנס היו דבריו הראשונים :

— אתה יודע, אדוני, שאיני מכיר צרפתית.

— אני יודע, שאינך אוהב לדבר בשפתנו — ענה שליחו של מפקד המשטרה.

— אבל אתה יכול לדבר בה — השיב הלורד ווילמור — הואיל ואם כי איני מדבר בה, אני מבין אותה.

— ואני — השיב האורח — בשניתו את שפת־דיבורו — אני מדבר בקלות אנגלית, עד כדי לנהל שיחה בשפה זו. אל תגרום איפוא קושי לעצמך, אדוני.

— האו! — אמר הלורד ווילמור במבטא אפייני רק לבני בריטניה הגדולה.

שליחו של מפקד המשטרה הגיש ללורד ווילמור את מכתב־ההמלצה שלו. הלה קרא אותו בשויון־נפש אנגלי; כשסיים את הקריאה, אמר באנגלית:

— אני מבין יפה מאוד.

החלו השאלות. הן דמו כמעט לאלו, שהופנו לאבא בוסוני, אבל כיון שהלורד ווילמור כשונאו של מונטה קריסטו לא גילה אותה מידת התאפקות, שגילה הכומר, היו השאלות הרבה יותר נרחבות. הוא סיפר על נעוריו של מונטה קריסטו, אשר, לדבריו, נכנס בגיל עשר לשירותו של אחד השליטים הקטנים בהודו, שמנהלים מלחמות באנגלים; שם פגשו ווילמור בפעם הראשונה, שעה שנלחמו זה בזה. במלחמה זו נפל צאקונה בשבי, נשלח לאנגליה, עבד עבודת פרך באניות, אך ברח משם בשחיה. אז החלו מסעיו, מלחמות־הבינים שלו, השתוללויותיו. פרצה התקוממות ביוון, והוא התגייס לשרות היוונים. בזמן שרותו אצלם גילה מכרה־כסף בהרי תסליה, אבל לא גילה את סודו לאיש. כאשר התחזק מעמדה של ממשלת יוון, ביקש מאת המלך זכיון ניצול למכרה זה, והזכיון הוענק לו. מכאן אותו הון עצום, אשר יכול, לדברי הלורד ווילמור, לעלות להכנסה של מיליון אחד או שנים, אך הון זה יכול להיחרב פתאום, אם המכרה עצמו ייחרב.

— אבל — שאל האורח — היודע אתה למה הוא בא לצרפת?

— הוא רוצה לספסר באגרות של מסילות הברזל — אמר לורד ווילמור; — ונוסף לזה, הואיל והוא כימאי מוכשר ופיסיקאי לא פחות מצוין, גילה טלגרף חדש וחוקר את דרכי השימוש בו.

— כמה מוציא הוא לערך לשנה? — שאל שליחו של מפקד המשטרה.

— או! חמש או שש מאות אלף פראנקים, לכל היותר — אמר הלורד ווילמור.

ברור היה, שהשנאה מדברת מתוך גרונו של האנגלי, ומכיון שלא ידע מה להטיח כלפי הרוזן, דיבר בגנותו בגלל קמצנותו.

— הידוע לך משהו על הבית באוטיי?

— אתה שואל לשם מה קנה את הבית? ובכן הרוזן הוא ספסר, אשר

יפשוט ודאי את הרגל בנסיונות ואוטופיות. הוא טוען, שבאוטיי, בקרבת הבית, שרכש זה עתה, קיים זרם מים חיים, שיכול להתחרות במי באנייר, לישון וקוטרה. הוא רוצה להפוך את מציאתו למקום מרחץ. הוא כבר הפך פעמים או שלוש את כל גנו, כדי למצוא את זרם המים המפורסם. וכיון שלא הצליח לגלותו, יקנה בעוד זמן מה, את הבתים הסמוכים לבית זה. אולם אני מקוה, שבמסילת הברזל שלו, בטלגרף החשמלי ובניצול המרחץ, יפשוט את הרגל; אני עוקב אחריו, כדי ליהנות מתבוסתו, אשר לא תבושש לבוא באחד הימים.

נראה היה, כי זה היה כל מה שידע האנגלי. הסוכן קם, איפוא, ממקומו, ולאחר שנפרד מאת הלורד ווילמור, אשר השיב לו בנימוס אנגלי, הלך לו. לאחר ששמע, כי הדלת מצד הרחוב נסגרה מאחוריו, חזר הלורד ווילמור לחדר השינה שלו, ובתנועת יד אחת הסיר את שערותיו הבהירות, את פאות הלחיים האדמוניות, את לסתו המלאכותית, ואז נראו השערות השחורות, גון עורו השחום והשינים הנוצצות של הרוזן דה מונטה קריסטו. המבקר בבית הלורד היה מר דה ווילפורט עצמו, ולא שליחו של מפקד המשטרה. התובע המלכותי נרגע קמעה על ידי בקור כפול זה, שאמנם לא גילה לו כל דבר, שהיה בו כדי להרגיע, אך לא גילה לו גם משהו, שיהיה בו כדי להדריך את מנוחתו. כתוצאה מזה ישן בלילה הזה זו הפעם הראשונה, מאז ארוחת הערב באוטיי, במנוחה.

.40

הנשף

הגיעו ימי יולי החמים, וסוף־סוף בא אותו יום השבת, בו היה צריך להיערך הנשף בבית מר דה מורסרף. היתה שעה עשר בערב. באולמות של קומת הקרקע נשמעו צלילי המוסיקה והדי הוואלס והגאלופ, ובעד התריסים בקעו פסי אור.

הגן היה נתון עתה לפיקוחם של עשרה משרתים, שסוכנת הבית נתנה להם זה עתה הוראה לערוך את השולחנות. עד הרגע הזה שררו היסוסים, אם הארוחה תיערך באולם האוכל או באוהל ארוך, שהוקם על הדשא. אך שמי התכלת הזרועים כוכבים הכריעו את הכף לעריכתו באוהל. בזה אחר זה הגיעו הגברת דה ווילפורט וואלנטין, מאכסימיליאן מורל, הבארון והבארונית דאנגלאר, אחר הופיע הרוזן מונטה קריסטו.

הרוע משך אליו את תשומת הלב בכל מקום, בו הופיע, לא בגלל חליפתו השחורה, שגזרתה היתה אמנם ללא דופי, אם כי היתה פשוטה ונטולת כל אותות הצטינות; לא בגלל חזיתו הלבנה, שהיתה חסרת כל רקמה; לא בגלל מכנסיו, שהקיפו את הרגלים בצורה העדינה ביותר, כי אם בגלל גון עורו השחום, שערותיו השחורות, המסולסלות, פניו השקטים והטהורים, עיניו העמוקות והנוגות, ובגלל פיו, שציורו היה בעל קווים נפלאים, ושלבש בקלות רבה ארשת של בוז, עד כי כל העינים היו ננעצות בו.

הוא התקדם, כשהוא מלווה מבטים ומחליף ברכות, עד הגברת דה מורסרף, אשר עמדה ליד האח המקושט בפרחים והתכוננה לקבל את פניו. היא פנתה אליו, כשחיוך נסוך על פניה, בדיוק ברגע בו החוה קידה לפניה.

היא היתה סבורה ללא ספק, כי הרוזן עומד לדבר אליה; הרוזן מצדו היה בטוח, כי היא עומדת לפתוח בשיחה אתו, אבל שניהם נשארו דוממים, כי שיחה שיגרתית כזאת נראתה בעיניהם כמשהו בלתי ראוי להם. אחרי חילופי ברכות פנה מונטה קריסטו לאלברט, אשר התקרב אליו כשידו מושטת.

— הראית את אמי? — שאל אלברט.

— זה עתה היה לי הכבוד לברכה — אמר הרוזן, — אבל לא הבחנתי כלל וכלל באביך.

— הוא מדבר על פוליטיקה בתוך הקבוצה הקטנה של אנשים חשובים.

הרוזן הרגיש, כי מישהו שם את ידו על שכמו; הוא פנה אחורה. היה זה דאנגלאר.

— א! אתה הנך זה, הבארון! — אמר.

— למה אתה קורא לי בארון? — שאל דאנגלאר; — אתה יודע יפה, שאיני מייחס חשיבות לתוארי. לא כמוך, הרוזן; אתה מייחס חשיבות לכך, לא כן? — שאל בפנותו לאלברט.

— ודאי — השיב אלברט — בשים לב לעובדה, שאם לא אהיה רוזן, לא אהיה עוד מאומה, בעוד שאתה יכול להקריב את תואר הבארון, כי תשאר עוד מיליונר.

— התואר הזה נראה בעיני כיפה ביותר מכל התוארים — השיב דאנגלאר.

— לצערי — אמר מונטה קריסטו — אין אדם מיליונר לכל ימי חייו, כפי שהוא בארון, הבר המורשון או חבר האקדמיה. עדים לכך, המיליונרים פראנק ופולמן מפראנקפורט, שפשטו זה עתה את הרגל.

— האמנם ? — שאל דאנגלאר ופניו החווירו.

— בהן צדק, קבלתי את הידיעה על ידי שליח. היה לי קרוב למיליון אצלם, אבל כיון שהוזהרתי בעוד מועד, דרשתי להחזיר לי את הכסף לפני כחודש.

— א ! אלי ! — השיב דאנגלאר — הם חייבים לי מאתים אלף פראנקים.

— טוב, איפוא ! הנה הוזהרת ; חתימתם שוה חמשה אחוז.

— כן, אבל הוזהרתי מאוחר מדי — אמר דאנגלאר — כיבדתי את חתימתם.

— טוב ! — אמר מונטה קריסטו — הנה מאתים אלף פראנקים, אשר הצטרפו...

— ששש ! — אמר דאנגלאר ; — אל תדבר על דברים אלה... — והוסיף בהתקרבו למונטה קריסטו — ביחוד בנוכחות קאוואלקאנטי הבן. — ובאמרו זאת, פנה בחיוך לצעיר. מורסרף התרחק מהרוזן, כדי לשוחח עם אמו. דאנגלאר עזב אותו, כדי לברך את קאוואלקאנטי הבן.

המשרתים סובבו בטרקלינים כשבידיהם צלחות עמוסות פירות וגלידה. מונטה קריסטו ניגב בממחטה את פניו מכוסי הזיעה, אבל נסוג בשעה שהצלחת חלפה לידו ולא לקח מאומה כדי להתרענן. הגברת דה מורסרף לא גרעה עין ממונטה קריסטו. היא ראתה, שלא לקח דבר ; היא אף הבחינה בתנועה, שבה נסוג.

— אלברט — אמרה — השמת לב למשהו ?

— מה, אמא ?

— כי הרוזן לא נענה מעולם להזמנה לסעוד אצל מר דה מורסרף.

— כן, אבל הוא הסכים לסעוד אצלי, כי על ידי ארוחתו אצלי נכנס לחברה.

— אצלך, אין זאת אומרת אצל הרוזן — לחשה מרסדס — מאז הגיע הנה, הנני מסתכלת בו. הוא עדיין לא טעם מאומה.

— הרוזן מסתפק במועט.

חיוך נוגה עלה על שפתיה של מרסדס. — גש אליו — אמרה — והפצר בו.

אלברט נשק לידה של אמו והתקרב אל הרוזן. שוב חלפה לידו צלחת עמוסה מעדנים ; היא ראתה כיצד אלברט מפציר ברוזן, כיצד הוא מגיש לו גלידה, אך הלה סרב בעקשנות.

אלברט חזר לאמו, פני הרוזנת היו חיוורים מאוד.

— ובכן — אמרה — הוא סרב.

— כן, אבל למה עשוי דבר זה להדאיגך ?

— תבין, אלברט, הנשים מוזרות מאוד. הייתי רואה בעונג כיצד

הרוזן לוקח אצלי משהו, לו גם כזית של רמון. אולם יתכן, שאין הוא גורס את המנהגים הצרפתיים, אולי מעדיף הוא משהו מיוחד. ואולי, כיון שתמיד התגורר באקלים חם, אין הוא רגיש ככל האחרים לחום?

— איני סבור כך, כי הוא התאונן על מחנק ושאל למה לא הרימו את הוילונות אחר שפתחו את החלונות.

— אכן — אמרה מרסדס — בדרך זו אווכח לדעת מה היא הסיבה להימנעותו מלטעום משהו.

היא יצאה מן הטרקלין. כעבור רגע קטן נפתחו התריסים, ובעד היסמינים והמטפסים, אשר קישטו את החלונות אפשר היה לראות את הגן המואר בפנסים ואת השולחן הערוך בתוך האוהל. באותו רגע הופיעה שם מרסדס, כשפניה חיוורים יותר מאשר לפני כן, אך ארשת של תקיפות היתה נסוכה עליה. היא ניגשה ישר לקבוצה, שבעלה נמצא במרכזה:

— אל תכלא את האדונים כאן, אדוני הרוזן — אמרה — הם היו מעדיפים, אם אינם משחקים, לנשום את האויר הצח של הגן מאשר להחנק כאן.

— א! גברתי — אמר גנרל זקן, גנדרני מאוד — לא נלך בעצמנו לגן.

— לו יהי כן — אמרה מרסדס — אשמש, איפוא, דוגמה.

היא פנתה למונטה קריסטו.

— אדוני הרוזן — אמרה — חלוק לי את הכבוד והושט לי את זרועך.

ברכיו של הרוזן כמעט פקו לשמע הדברים הפשוטים האלה; אחר התבונן רגע במרסדס, רגע זה לא היה ארוך ממהירות הבזק, אך לרוזנת נדמה היה, כי הוא נמשך שנים; כה רבות היו המחשבות אשר מונטה קריסטו כלל במבט זה. הוא הושיט את ידו לרוזנת; היא נשענה עליה, ושניהם ירדו במדרגות הרציף, שהיה עטור פרחים.

.41

לחם ומלח

— היה חם מדי בטרקלין; לא כן, אדוני הרוזן? — שאלה הגברת דה מורסרף.

— כן, גברתי, ורעיונך לפתוח את הדלתות ואת התריסים היה מצוין.

— היודע אתה לאן אני מובילה אותך? — שאלה הרוזנת.

— לא, גברתי — השיב הלה. — אבל עיניך הרואות, כי איני מגלה כל התנגדות.

— להממה, אשר אתה רואה מרחוק, בקצה השדרה, שבה אנו הולכים.

הרוזן התבונן במרסדס, כאילו כדי לשאלה דבר־מה, אבל היא המשיכה בדרכה בלי להוציא הגה, וגם מונטה קריסטו שמר על השתיקה. הם הגיעו לבנין, שהיה מלא פירות נפלאים, שבשלו מראשית יולי. הרוזנת קטפה מאחת הגפנים אשכול ענבים.

— קח, אדוני הרוזן — אמרה בחיוך כה נוגה, עד כי אפשר היה לראות את הדמעות המתקבצות בפינות עיניה. — קח, ענבי צרפת אינם יכולים, אמנם, להידמות לענביהם של סיציליה וקפריסין, אך תנהג נא לפנים משורת הדין לגבי שמש הצפון הדלה שלנו.

הרוזן הרכין את ראשו ועשה צעד אחד אחורה.

— אתה מסרב לי? — שאלה מרסדס בקול רועד.

— גברתי — ענה מונטה קריסטו — אני מבקש בכל לשון של בקשה את סליחתך, אך איני אוכל לעולם ענבי מושק.

מרסדס שמטה מידה באנחה את האשכול. אפרסק נהדר היה תלוי על דליה סמוכה. מרסדס נגשה לפרי הקטיפי וקטפה אותו.

— קח, איפוא, אפרסק זה — אמרה.

אבל הרוזן עשה אותה תנועת סירוב.

— או! גם זה! — אמרה בנעימה של כאב כה בולטת, עד כי נראה היה, כי היא עוצרת בקושי את בכיה; — אכן, אין לי מזל.

שתיקה ממושכת השתררה ביניהם; האפרסק, בדומה לאשכול הענבים, נשמט על החול.

— אדוני הרוזן — אמרה לבסוף מרסדס ונעצה מבט מתחנן במונטה קריסטו — קיים מנהג ערבי מרטיט, ההופך לידידי נצח את אלה, אשר פרסו יחד לחם ומלח תחת אותו גג.

— מכיר אני מנהג זה, גברתי — השיב הרוזן — אבל אנו נמצאים בצרפת, ולא בערב, ובצרפת אין נוצרת ידידות לנצח בעזרת לחם ומלח.

— אבל סוף־סוף — אמרה הרוזנת, כשלבה פועם ומבטה נעוץ בעיניו של מונטה קריסטו. היא נאחזה בחזקה בשתי ידיה בזרועו. — הרי אנו ידידים, לא כן?

הדם הציף את לבו של הרוזן, אשר החוויר כמת. זרם הדם עלה מלבו אל גרונו, הציף את לחייו, ועיניו היו כבוהות במשך כמה דקות, כעיני אדם, שהוכה בסנוורים.

— ודאי, שאנו ידידים, גברתי — השיב; — ומדוע לא נהיה?

נעימה זו היתה כה רחוקה מזו שהגברת דה מורסרף רצתה בה, עד כי פנתה אחורה, כדי להפליט אנחה.

— תודה, — אמרה.

והיא החלה שוב צועדת. כך הקיפו את הגן, בלי להוציא הגה.

— אדוני — שאלה פתאום הרוזנת אחרי טיול תוך שתיקה במשך עשר דקות — הנכון הוא הדבר, כי ראית כה הרבה, ערכת מסעות כה רבים, וסבל כה רב עבר עליך ?

— רבות סבלתי, כן, גברתי — ענה מונטה קריסטו.

— אבל עתה הנך מאושר ?

— אין כל ספק בכך — השיב הרוזן.

— הריכך אושרך הנוכחי את נשמתך ?

— אושרי הנוכחי שווה לאסוני בעבר — אמר הרוזן.

— האינך נשוי ? — שאלה הרוזנת.

— אני ? מי אמר לך זאת ?

— איש לא אמר לי, אבל פעמים רבות ראוך באופירה בלווית אשה צעירה ונאה.

— זוהי שפחה, אשר קניתי בקושטא, גברתי, בת נסיך, אשר אמצתי לבת, מאחר שלא היה לי נושא אהבה אחר בעולם.

— אתה חי, איפוא, בודד ?

— אני גלמוד.

— אין לך אחות... בן... אב ?

— אין לי איש.

— איך יכול אתה לחיות כך ?

— אין זו אשמתי, גברתי. במאלטה אהבתי נערה צעירה ועמדתי לשאתה לאשה, כאשר פרצה המלחמה ונשאתני הרחק ממנה כעל כנפי סערה. האמנתי, כי אהבתה אלי גדולה, ועל־כן תחכה לי ותשמור לי אמונים עד הקבר. כאשר חזרתי, נוכחתי לדעת, שנישאה לאיש. זהו סיפורו של כל גבר, שעבר את גיל העשרים. יתכן, שלבי היה חלש מלבותיהם של אחרים, וסבלתי יותר משסבלו אחרים, וזה הכל.

הרוזנת נעצרה לרגע, כאילו היתה זקוקה לרגע מנוחה על מנת להשיב את רוחה.

— כן — אמרה — אין אוהבים אלא פעם אחת... ההוספת לראות את האשה הזאת ?

— לא חזרתי לארץ בה התגוררה.

— למאלטה ?

— כן, למאלטה.

— והסלחת לה על אשר גרמה לך סבל ?

— לה, כן.

— אבל רק לה; אתה מוסיף לשנוא את אלה, שהרחיקוך ממנה ?

הרוזנת ניצבת ממול מונטה קריסטו; היא החזיקה עדיין בידה חלק מהאשכול הריחני.

— קח — אמרה.

— לעולם איני אוכל ענבי מושק, גברתי — השיב מונטה קריסטו, כאילו לא דובר עד כה על נושא זה.

הרוזנת הטילה את האשכול בתוך השיח הסמוך בתנועת אכזבה.

— קשה עורף! — לחשה.

מלה זו לא עשתה על מונטה קריסטו כל רושם, כאילו לא הופנתה הנזיפה כלפיו. ברגע זה הגיע בריצה אלברט.

— או! אמא — אמר — אסון כבד!

— מה? מה קרה? — שאלה הרוזנת והזדקפה כאילו הוחזרה למציאות אחרי חלום.

— מר ווילפורט נמצא כאן.

— ובכן?

— הוא חיפש זה עתה את אשתו ובתו.

— למה?

— כי המרקיזה סאן מראן הגיעה לפאריז והביאה את הידיעה, כי מר דה סאן מראן מת בזמן נסיעתו ממארסייל, בתחנה הראשונה.

הגברת דה ווילפורט, אשר היתה במצב רוח מרומם, לא רצתה להבין ואף לא להאמין באסון זה; אך העלמה וואלנטין ניחשה הכל מיד אחר ששמעה את המלים הראשונות, על אף מאמציו של אביה להסתיר את האמת. היא נדהמה כאילו הלם בה ברק והתעלפה.

.42

הגברת דה סאן־מראן

מחזה קודר התרחש שעה קלה לפני כן בביתו של מר דה ווילפורט. לאחר ששתי הגבירות יצאו למסיבה, לאחר שכל הפצרותיה של הגברת ווילפורט לא הצליחו להניע את בעלה ללוותה, הסתגר התובע המלכותי, כדרכו, בחדר עבודתו כשעל שולחנו ערימת תיקים, אשר היתה מטילה פחד על מישהו אחר, אך כרגיל הספיקה בקושי, כדי לספק את תיאבונו של ווילפורט לעבודה. אולם הפעם נלקחו התיקים על ידיו רק לשם העמדת פנים בלבד. ווילפורט לא הסתגר כדי לעבוד, אלא כדי להרהר. לאחר שסגר מאחריו את הדלת וציווה שלא יפריעוהו אלא אם כן יהיה משהו חשוב,

התישב בכורסתו והחל מעביר עוד פעם בזכרונו את כל המאורעות אשר זה שבעה־שמונה ימים מלאו את סאת יסוריו וזכרונותיו המרים.

במקום לעסוק בתיקים, שנערמו לפניו, פתח את אחת המגירות בשולחן עבודתו, לחץ על כפתור סודי והוציא חבילה של רשימות אישיות, כתבי־יד רבי־ערך, שבהם נרשמו בכתב סודי שמותיהם של כל אלה, אשר הפכו לאויביו בפעילותו הפוליטית, בעסקי הכספים שלו ובעבודתו כתובע כללי. מספרם היה כיום כה רב, עד כי החל רועד; כל השמות האלה, על אף היותם רבי־און ומטילי־אימה, העלו לא אחת חיוך על שפתיו.

לאחר שהעלה בזכרונו את כל השמות האלה, לאחר שקרא אותם שנית, ועבר יפה על רשימותיו, הניע בראשו.

— לא — מלמל — אף אחד מבין האויבים האלה לא היה מחכה בסבלנות ובהתמדה עד עצם היום הזה, כדי להרסני עכשיו בעזרת סוד זה. אין ספק, כי הסיפור נמסר על ידי הקורסיקני לאיזה כומר, והלה סיפר אותו לאחר. למונטה קריסטו נודע הדבר, וכדי לבדוק את הדבר...

אבל לשם מה לבדוק — חידש ווילפורט כעבור רגע קט את שיקוליו;

— מהו הענין, שיכול להיות למונטה קריסטו, מר צאקונה, בנו של בעל אניות במאלטה, בעל זכיון של מכרה כסף בתסליה, אשר בא בפעם הראשונה לצרפת, כדי לבדוק עובדה סודית, מסתורית וחסרת־תועלת כזו? מתוך הידיעות חסרות־הקשר, אשר נמסרו לי על ידי אותו כומר בוסוני ועל ידי אותו לורד ווילמור, על ידי הידיד ועל ידי האויב, מזדקר לעיני דבר אחד ויחידי, ברור, מדויק ובולט: מעולם ובשום אופן ופנים לא היה קיים מגע כלשהו בינו וביני.

ווילפורט אמר לעצמו דברים אלה, בלי שיאמין במה שהוא אומר.

באותו רגע נשמע שקשוק גלגלי מרכבה בחצר; אחר שמע על המדרגות קול צעדים של אדם בא בימים, ואחריהם קול יבבה ומספד.

הוא חש להזיז את הבריח של חדר עבודתו, ומיד נכנסה, בלי שהודיעה על בואה, אשה זקנה, כשרדידה שמוט על זרועה וכובעה בידה. שערותיה הלבנות גילו מצח כהה כשנהב צהוב, ועיניה, שהשנים חרשו בזויותיהן קמטים עמוקים, לא נראו כמעט מפני הבכי.

— או! אדוני — אמרה; — או! אדוני, איזה אסון! גם אני מתה! או! ודאי אמות!

היא נפלה על הכורסה הסמוכה לדלת ופרצה בבכי מר.

המשרתים עמדו על הסף, אך לא העזו להתקרב אליה. הם הסתכלו במשרת הזקן של נוארטייה, אשר שמע את הרעש מחדרו של אדוניו והגיע בריצה. ווילפורט קם ממקומו ורץ לחותנתו.

— א, רבונו של עולם, גברתי — שאל — מה קרה? מה הוא הדבר, שזעזע אותך כה קשות? ומדוע אין דה סאן־מראן מלווה אותך?

— מר דה סאן־מראן מת — אמרה המרקיזה הזקנה בתדהמה.

ווילפורט נסוג צעד אחד וספק את כפיו.

— מת... — מלמל — מת כך... פתאום?

— היה זה לפני שמונה ימים — המשיכה הגברת דה סאן־מראן. — יצאנו במרכבה אחרי ארוחת הערב. מר דה סאן־מראן סבל כאבים זה ארבעה ימים, אך הרעיון לראות שוב את וואלנטין היקרה שלנו הוסיף לו מרץ, ולמרות כאביו רצה לנסוע אליה. במרחק ששה מילין ממארסייל שקע, לאחר שלקח את הגלולות הרגילות שלו, בתרדמה עזה, שלא נראתה כטבעית. אף על פי כן היססתי להעירו, אך פתאום נדמה לי, כי פניו האדימו והעורקים ברקותיו הולמים בחוזק רב. אך כיון שהלילה ירד, ולא ראיתי עוד מאומה, הנחתי לו לישון. לפתע פתאום נפלטה מפיו צעקה עזה, כאילו ראה משהו בהלומו, וראשו צנח אחורה. קראתי למשרת, צויתי לעצור את מרכבת הדואר, קראתי בשמו של מר סאן־מראן, נתתי לו להריח את צנצנת הסמים שהיתה ברשותי, אך הכל לשוא. הוא מת, והגעתי לאקס כשלידי מונחת גופתו המתה.

ווילפורט מסר את המרקיזה לטיפולן של הנשים, אחר שלח להזמין מרכבה, והוא עצמו נסע לבית הגברת דה מורסרף, כדי להחזיר את אשתו ובתו הביתה.

וואלנטין מצאה את סבתה במיטה. הגברת דה ווילפורט נשענה על זרועו של בעלה, כשהיא מלווה ברגש חרדה, לכל הפחות כלפי־חוץ, את אבלה של האלמנה האומללה.

מקץ רגע אמרה לבעלה בלחישה:

— הנני מבקשת ממך רשות לעזוב את החדר, כי מראי מגדיל ודאי את כאבה של חותנתך.

הגברת דה סאן־מראן שמעה את דבריה.

— תלך — לחשה על אזנה של וואלנטין — אבל את הישארי.

הגברת דה ווילפורט יצאה. וואלנטין נשארה ליד מיטת סבתה, מאחר והתובע המלכותי, אשר נדהם לרגל מוות פתאומי זה, יצא אחרי אשתו. ליד הגברת דה סאן־מראן העמידו שולחן קטן, ועליו צנצנת מיץ תפוזים, המשקה הרגיל שלה, וכוס.

למחרת היום, כאשר וואלנטין נכנסה לסבתה, מצאה אותה במיטה. חומה לא ירד כלל וכלל; להיפך, אש נוגה יקדה בעיניה של המרקיזה הזקנה, ונראה היה, כי בקרבה מתחוללת מלחמת עצבים סוערת.

— או! אלי! אמא טובה, המוסיפה את לסבול? — קראה וואלנטין.

— לא בתי, לא — אמרה הגברת סאן־מראן — חיכיתי בקוצר רוח לבואך, כדי שתביאי אלי את אביך.

— אבי? — שאלה וואלנטין בחרדה.

— כן, רצוני לדבר אתו.

וואלנטין לא העזה להזמרות זאת פי סבתה; היא לא ידעה גם את טעמי דרישתה. כעבור רגע קט נכנס ווילפורט לחדר. הגברת דה סאן־מראן פתחה בשיחה אתו על נשואיה הקרובים של וואלנטין עם הבארון פראנץ ד'אפיניי. הזקנה, שלא ידעה על התנגדותה של העלמה הצעירה לנישואים אלה, רצתה להחיש את המאורעות.

— לפני שאמות — אמרה — הייתי רוצה לראות את חתני; אני רוצה לצוות עליו, כי ידאג לאשרה של נכדתי; אני חפצה לקרוא בעיניו, אם יש בדעתו לשמוע בקולי, ואני מעונינת להכירו — המשיכה הזקנה בהבעה, שהטילה פחד — למען אוכל למצאו גם בשעה שאהיה בקבר, אם לא יהיה כפי שעליו להיות.

— גברתי — אמר ווילפורט — עליך לגרש ממך את ההזיות הללו, הגובלות כמעט עם טירוף. המתים, מאחר שהם מוטלים בקברם, ישנים בו ואינם קמים לעולם.

— או! אמא טובה, הירגעי־נא! — אמרה וואלנטין.

— ואני, אדוני, אומרת לך, כי אין הדברים כפי שאתה סבור. הלילה פקדה אותי שינה איומה. ראיתי את עצמי בשנתי, כאילו נשמתי כבר ריחפה מעל גופי: עיני, שהשתדלתי לפקחן, נעצמו מאליהן; ובכל זאת אני יודעת יפה, כי דבר זה יראה בעיניך כבלתי אפשרי, ביחוד בעיניך, אדוני; ובכן, לאחר שנעצמו עיני ראיתי, בדיוק במקום בו אתה עומד, דמות לבנה שהופיעה מן הפינה, שבה נמצאת הדלת, המובילה לחדרה של הגברת דה ווילפורט, ונכנסה ללא כל רעש.

צעקה נפלטה מפיה של וואלנטין.

— זהו פרי דמיונך בעקב הקדחת — אמר ווילפורט.

— אל תאמינו, אם אינכם רוצים, אבל אני בטוחה בדברים שאמרתי.

— או! אמא טובה, זה היה חלום.

— לא היה זה חלום, כי הושטתי את ידי לפעמון, ולמראה תנועה זו נעלם הצל. החדרנית נכנסה ובידה מנורה. אין הרוחות נראות אלא לאלה החייבים לראותן. היתה זו נשמתו של בעלי. ובכן! אם נשמתו של בעלי חוזרת, כדי לקרוא לי, למה לא תחזור נשמתי כדי להגן על בתי? הקשר הוא עוד יותר ישיר, כמדומני.

— או! גברתי — אמר ווילפורט שזועזע עד עומק נפשו — אל תתני למחשבות קודרות אלה להטרידך; תחיי אתנו, תחיי שנים ארוכות ומאושרות, כשהכל אוהבים ומכבדים אותך, ואנו נשכיח מעליך...

— לעולם! לעולם! לעולם! — אמרה המרקיזה. — מתי חוזר מר ד'אפיניי?

— אנו מצפים לו בכל רגע.

— טוב; מיד לאחר שיבוא, הודיעוני על כך. נמהר. נוסף לזה הייתי גם רוצה לראות נוטריון, כדי שאהיה בטוחה, כי כל רכושנו נופל בחלקה של ווּאלנטין.

— או, אמא — מלמלה וואלנטין והשעינה את שפתיה על מצחה הקודח של סבתה — הרוצה את איפוא במותי? אלי! את קודחת. יש צורך לקרוא לא נוטריון, כי אם רופא.

— רופא? — שאלה בהניעה בכתפיה; — אין לי כל כאבים; אני צמאה, ותו לא.

— מה תשתי, אמא טובה?

— כתמיד, יודעת את, את מיץ התפוזים שלי. כוסי עומדת על השולחן, הגישי לי אותה, וואלנטין.

וואלנטין מזגה מן המיץ אשר בצנצנת לתוך הכוס ונטלה אותה בידה, כדי להגישה לסבתה. פחד ורעדה אחזוה, כי היתה זו אותה כוס, אשר, לדבריה, נגע בה הצל.

המרקיזה הריקה את הכוס בלגימה אחת, אחר קראה:

— הנוטריון! הנוטריון!

מר דה ווילפורט יצא. וואלנטין התישבה ליד המיטה של סבתה. נראה היה, כי הצעירה המסכנה זקוקה בעצמה לאותו רופא, אשר יעצה לסבתה. סומק, שהיה בו מן הלהבה, עלה על לחייה, נשימתה היתה מקוטעת ומהירה, ודופקה הלם כאילו קדחה.

כי ברגע זה חשבה הנערה המסכנה על יאושו של מאכסימיליאן כאשר יוודע לו, כי הגברת דה סאן־מראן, במקום להיות לו בת־ברית, פעלה, בלא יודעים, כאילו היתה אויבתו.

לא אחת היה בדעתה של וואלנטין לגלות הכל לפני סבתה, והיא לא היתה מהססת אפילו רגע אחד, אילו היה מאכסימיליאן מורל נושא את שמו של אלברט דה מורסרף או רול דה שאטו־רנו. אבל מוצאו של מורל היה מבני־העם. וואלנטין ידעה את יחס הבוז של המרקיזה דה סאן־מראן הגאוותנית לגבי כל מי שלא היה ממוצא אצילי.

כך חלפו כמעט שעתים. הגברת דה סאן־מראן ישנה כל הזמן שינת בלתי־שקטה, והנה הודיעו על בואו של הנוטריון. אם כי הודעה זו נמסרה בלחש, התרוממה הגברת דה סאן־מראן וקראה:

— יבוא, יבוא!

הנוטריון נכנס.

— לכי־לך, וואלנטין — אמרה הגברת דה סאן־מראן — והשאירי אותי עם האדון.

— אבל, אמא...

— לכי, לכי.

הנערה הצמידה נשיקה על מצחה של סבתה ויצאה כשהיא מנגבת בממחטה את עיניה.

ליד הדלת נתקלה בחדרן, אשר אמר לה, כי הרופא מחכה בטרקלין. הרופא, מר ד׳אווריני, היה ידיד המשפחה ואחד האנשים המוכשרים ביותר בתקופתו. הוא אהב מאוד את וואלנטין, שהכירה מאז לידתה.

— שלחת לקרוא לי, ילדתי היקרה? — שאל. — האם לא אביך או הגברת דה ווילפורט חולים?

— לא — אמרה — זה בשביל סבתי המסכנה. יודע אתה ודאי על האסון, שקרה לנו?

— איני יודע דבר — אמר מר ד׳אווריני.

— אויה! — אמרה וואלנטין ובקושי עצרה את בכיה — סבי מת משבץ. ולמוחה של סבתי המסכנה נכנס רעיון, כי בעלה, אשר מעולם לא נפרד ממנה, קורא לה, והיא עומדת ללכת אליו. או, מר ד׳אווריני, עשה ככל שתוכל למען סבתי האומללה.

— היכן היא?

— בחדרה עם הנוטריון.

— ומר נוארטייה?

— ללא כל שינוי, חושיו בריאים, אך אינו נע ואינו זע.

— ואיך מרגישה את עצמה סבתך?

— התרגשות עצבנית מיוחדת, שינה בלתי שקטה ומוזרה, הבוקר טענה, כי בשנתה רחפה נשמתה מעל לגופה. היא טוענת, שראתה רוח בחדרה, וזו נגעה בכוסה.

— מוזר הדבר — אמר הרופא — לא ידעתי, כי הגברת דה סאן־מראן עלולה להיות נתונה להזיות כאלו.

— זוהי הפעם הראשונה, שראיתיה בכך — אמרה וואלנטין — והבוקר גרמה לי פחד רב, כי חשבתי, שנטרפה עליה דעתה; ואף אבי נתרשם מאוד.

— הדברים, שאמרת לי, נראים מוזרים בעיני.

הנוטריון יצא, ולוואלנטין הודיעו, כי סבתה לבדה.

— עלה — אמרה לרופא.

מצבה של הגברת סאן־מראן הלך הלוך ורע. פראנץ ד׳אפיניי חזר לפאריז; עוד מעט ועמדו לחתום על תעודת הנישואים בין הצעיר לבין וואלנטין דה ווילפורט. ברוב יאושו בא באחד הערבים מאכסימיליאן מורל לקרבת בית ווילפורט, כדי להשיג ידיעות. הוא עבר דרך השדה שחכר, טיפס מעל הגדר והסתתר בתוך סבך עצים.

הירח יצא אז מאחורי העננים, אשר הסתירוהו, ובפתח, המוביל אל הרציף, ראה מורל את ווילפורט. בעקבותיו הלך אדם לבוש שחורים. הם

ירדו מעל המדרגות והתקדמו לעבר מקום מחבואו. הם הספיקו לצעוד ארבעה צעדים בלבד, ומורל הכיר באדם הלבוש שחורים את הרופא ד'אווריני.

כאשר ראה אותם הצעיר בהתקרבם אליו, נסוג מבלי משים, עד אשר נתקל בגזע של שקמה, שגדלה בתוך מרכז הסבך; כאן נאלץ להתעכב. עוד רגע והחול הפסיק לחרוק תחת הצעדים של שני הגברים.

— אז! דוקטור יקר — אמר התובע המלכותי — מן השמים נלחמים בביתנו. איזה מוות איום! איזה רעם! אל תנסה לנחמני; אויה! הפצע הוא יותר מדי טרי ועמוק!

זיעה קרה כיסתה את מצחו של הצעיר, ושיניו החלו נוקשות. מי מת בבית זה?

— מר ווילפורט היקר — השיב הרופא במבטא, אשר הגביר את פחדו של הצעיר. — לא הבאתי אותך הנה כלל וכלל, כדי לנחמך, בדיוק להיפך.

— מה רצונך לומר? — שאל התובע המלכותי ברוב פחד.

— רצוני לומר, שאחרי האסון, אשר פגע בכם, בא שני, העולה אולי עליו.

הרופא גילה לווילפורט תוצאות בדיקתו: הגברת דה סאן־מראן מתה מרעל. אבל ידו הפושעת של מי היתה זו, שמזגה לה את הרעל, וכיצד פעל?

— כלום לא היה עלול בארוא, המשרת הזקן, לטעות — שאל מר ד'אווריני — בתתו לגברת דה סאן־מראן איזה משקה, שהוכן בשביל אדוניו?

— אבל איך יכול משקה, שהוכן בשביל מר נוארטייה, להרעיל את הגברת דה סאן־מראן?

— אין לך דבר פשוט מזה. ידוע לך, כי באי אלו מחלות משמש הרעל סם־מרפא; השיתוק הוא אחת המחלות הללו. לפני שלושה חדשים לערך, לאחר שעשיתי את כל מה שהיה ביכולתי, כדי להחזיר את כוח התנועה והדיבור למר נוארטייה, גמרתי אומר לנסות את האמצעי האחרון, וכך כללה התרופה האחרונה, שערכתי בשבילו, ששה סנטיגרם של ברוסין. לששה סנטיגרם אין השפעה על האברים המשותקים של מר נוארטייה, אשר התרגל אליהם על ידי שימוש מתמיד, אך ששה סנטיגרם מספיקים, כדי להמית אדם אחר.

— הדוקטור יקירי, אין כל קשר בין חדרו של מר נוארטייה לבין זה של הגברת דה סאן־מראן, ומעולם לא נכנס בארוא אל חותנתי. אולם לך אגיד זאת, הדוקטור, אם כי אני מכירך כאדם המוכשר והישר ביותר בעולם, אני צריך להסתמך על העקרון, שאדם עלול לטעות.

— הקשב, ווילפורט — אמר הרופא — היש חבר למקצועי, שאתה נותן בו אותה מידת אימון, שהנך נותן בי?

— למה שאלת, הגד? מה רוצה אתה להסיק?
— קרא לו, אגיד לו את אשר ראיתי, את אשר מצאתי, ננתח יחד את הגופה.
— ותמצאו עקבות של הרעל?
— לא, לא רעל, לא אמרתי זאת, אבל נקבע את תשישות מערכת העצבים, נמצא מחנק בולט, שאין לחלוק עליו, ונאמר לך: ווילפורט היקר, אם הדבר קרה בגלל הזנחה, שים לב למשרתיך; אם הדבר קרה בעקב שנאה, הישמר מפני אויביך!
— או! אלי! מה אתה מציע לי, ד'אווריני? — ענה ווילפורט ורוחו נפלה — בו ברגע שהסוד יתגלה למישהו אחר מלבדך, תהיה חקירה הכרחית, וחקירה אצלי...! אף־על־פי־כן — המשיך התובע המלכותי בהתאוששו — אם אתה רוצה בכך, אם אתה דורש זאת במפגיע, אעשה זאת. אבל, הדוקטור, עליך להבין מראש, כי אני מלא עצב: לראות שערוריה כזאת בביתי אחרי אבל כזה! או! אשתי ובתי תמותנה מזה; ואני... דוקטור, ידוע לך, אין אדם מגיע לדרגה, שאליה הגעתי, אין אדם ממלא תפקיד של תובע מלכותי במשך עשרים וחמש שנה, בלי שירכוש לעצמו מספר הגון של שונאים; שונאי שלי רבים! ענין זה, אשר יקים רעש, יהיה בשבילם נצחון, אשר ימלא את לבותיהם שמחה, ועלי ימיט חרפה. דוקטור, סלח לי על רעיונות אלה. אילו היית כומר, לא הייתי מעז לומר לך זאת, אבל אתה הנך אדם, ואתה מכיר את הבריות. דוקטור, דוקטור, לא אמרת לי מאומה, לא כן?
— מר ווילפורט היקר — השיב הרופא כשהוא מזועזע — חובתי הראשונה היא האנושות. הייתי מציל את הגברת דה סאן־מראן אילו היה הכוח ביד המדע לעשות זאת, אבל היא מתה, ואני צריך למלא את חובתי לגבי החיים. נקבור נא בעומק לבותינו סוד איום זה. אני ארשה, אם תיפקחנה עיני מישהו, כי יזקפו על חשבון חוסר ידיעתי את השתיקה, ששמרתי עליה. בינתים, אדוני, המשך לחקור, חקור בכל המרץ, כי יתכן, שאין זה עדיין הסוף... וכאשר תמצא את האשם, אם תמצאהו, אומר לך: אתה הנך נציג החוק, עשה כטוב בעיניך!
— או! תודה, תודה, דוקטור! — אמר ווילפורט בשמחה, שאין לתארה — מעולם לא היה לי ידיד טוב ממך.
הם התרחקו מהמקום.
בלכתם, הרגיש מורל צורך להשיב את רוחו, הוא הוציא את ראשו מן השיחים, והירח האיר את פניו, שהיו חיוורים כפני מת.
— אלהים הגן עלי בצורה ברורה, אך איומה — אמר. — אבל וואלנטין, וואלנטין! — ידידתי המסכנה! התוכל לעמוד מול סבל כה רב?
מורל התגנב בסתר לתוך הבית, ראה את וואלנטין, שנזפה בו על

חוסר הזהירות שלו והודיעה לו, כי אי אפשר היה לחתום על תעודת הנישואים, משום שפראנץ ד׳אפיניי הגיע בו ברגע שסבתה שבקה חיים. פתאום נשמע קול צעדים: היה זה מר ווילפורט, שהתקרב אליהם. דרך אחת ויחידה היתה לוואלנטין, כדי להסתיר את האדם, שהיא חושבת אותו לארוסה האמתי, והיא להובילו לסבה. היא הסבירה לו את הדבר שקרה ונוארטייה אמר לצעירים בלשונו הרגילה, כלומר: ברמיזות וקריצות, כי יגן עליהם וידע יפה כיצד למנוע את הנישואים עם הבארון ד׳אפיניי. אחרי הדברים האלה הצליח מאכסימיליאן להתחמק מן הבית, בלי שיראוהו.

43.

הפרוטוקול

יומיים אחר כך הציג ווילפורט את פראנץ ד׳אפיניי לפני אביו. ברגע זה הוציא הקושר הותיק מתוך מחבוא תעודה והושיט אותה לצעיר. תעודה זו היתה משנת 1815. היה זה פרוטוקול של הישיבה במועדון בונאפארטיסטי, אשר נערכה בזמן, בו הוכן שובו של נאפוליאון מהאי אלבה.

פראנץ פתח את המעטפה ודומית מוות השתררה בחדר. בתוך דממה זו קרא:

„תמצית של פרוטוקול מישיבת המועדון הבונאפארטיסטי ברחוב סאן־ז׳אק, שהתקיימה ביום ה־5 בפברואר 1815".

פראנץ נעצר.

— ה־5 בפברואר 1815 זה היום, בו נרצח אבי!

וואלנטין ווילפורט נדמו; רק עינו של הזקן רמזה: המשך!

— הרי בצאתו ממועדון זה — המשיך פראנץ — נעלם אבי!

מבטו של נוארטייה ציוה: קרא!

הוא המשיך:

„החתומים מטה, לואי־ז׳אק בוריפיר, לייטננט־קולונל בחיל־התותחנים, אטיין דישאמפי, גנרל־בריגדה וקלוד לשרפאל, ממונה על נהרות ויערות.

„מצהירים, כי ב־4 בפברואר 1815 הגיע מכתב מהאי אלבה, שהמליץ לפני חברי המועדון להתיחס באימון ולהסביר פנים לגנרל פלאווין דה קסנל, אשר שירת את הקיסר משנת 1804 עד 1815, ולפיכך מותר היה להניח, כי הוא שומר אימונים לשושלת נאפוליאון, למרות תואר הבארון, שלואי השמונה־עשר העניק לו על שם אחוזתו באפיניי. אי־לכן נשלח

מכתב לגנרל דה קסנל, בו נתבקש להשתתף בישיבה, שתתקיים למחרת היום, ב־5 בחודש. המכתב לא כלל, לא את הרחוב ולא את מספר הבית, בו היתה צריכה להתקיים האסיפה; לא היתה גם במכתב כל חתימה, ורק נאמר בו, שאם הגנרל רוצה להיות מוכן, יבואו לקחתו בשעה תשע בערב. הישיבות היו מתקיימות משעה תשע בערב עד חצות.

„בשעה תשע הופיע נשיא המועדון אצל הגנרל; הגנרל היה מוכן; הנשיא אמר לו, כי אחד התנאים של קבלתו למועדון יהיה, שלא ידע לעולם את מקום האסיפה וירשה לקשור את עיניו. כן ישבע, שלא ינסה כלל להוריד את התחבושת. הגנרל דה קסנל קיבל את התנאי, והבטיח ב„הן־צדק", שלא ינסה לבדוק לאן מובילים אותו. הגנרל ציווה לרתום את מרכבתו; אבל הנשיא אמר שלא יתכן להשתמש בה, כיון שלא תהיה כל תועלת בדבר, אם יקשרו לבעל המרכבה את עיניו, ואילו הרכב ינהג בעינים פקוחות ויכיר את הרחובות, שדרכם יעברו.

— מה עלינו, איפוא, לעשות? — שאל הגנרל.

— יש לי מרכבה שלי — אמר הנשיא.

— ההנך בטוח, איפוא, ברכבך במידה כזו, עד כי אתה מגלה לו סוד, שאינו מן החכמה לגלות לי?

— הרכב שלנו הוא חבר המועדון — אמר הנשיא — יוביל אותנו חבר בית־הנבחרים.

— צפויה לנו, איפוא, סכנה אחרת — אמר הגנרל בצחוק; — אנו נתהפך!

„אנו רושמים בדיחה זו כהוכחה, שהגנרל לא הוכרח בשום פנים להיות נוכח באסיפה, והוא בא לשם מרצונו המלא. לאחר שעלו למרכבה, הזכיר הנשיא לגנרל את הבטחתו, שירשה לקשור את עיניו. הגנרל לא גילה כל התנגדות לצעד זה: השתמשו בסודר, שהוכן לשם כך במרכבה. בדרך נדמה היה לנשיא, כי הגנרל מנסה להסתכל בעד התחבושת שעל עיניו. הוא הזכיר לו את שבועתו.

— א! זה נכון — אמר הגנרל.

המרכבה נעצרה לפני אחת השדרות של רחוב סאן־ז׳אק. הגנרל ירד בהישענו על זרועו של הנשיא, שאת תוארו לא ידע, והיה סבור, כי הוא אחד החברים הפשוטים במועדון. הם חצו את השדרה, עלו בקומה, ונכנסו לחדר האסיפות. הישיבה כבר החלה. כל חברי המועדון, שידעו על האורח, שהיה צריך להופיע אצלם הערב, נמצאו במקום. לאחר שהגנרל הגיע עד לאמצע החדר, נתבקש להסיר את תחבושתו. הוא מילא מיד את המבוקש ונראה היה, שהוא משתומם מאוד לראות פנים רבים וידועים כל כך בחברה, שאפילו לא חלם על קיומה.

התחילו שואלים אותו בדבר השקפותיו, אבל הוא הסתפק בתשובה שהמכתבים מהאי אלבה ודאי מסרו עליהן...

פראנץ הפסיק את קריאתו.

— אבי היה מלוכן — אמר — לא היה כל צורך לחקור אותו בדבר השקפותיו, הן היו ידועות.

— ומכאן — אמר ווילפורט — בא הקשר ביני לבין אביך, מר פראנץ היקר; בני־אדם מתקשרים בנקל כשיש להם השקפות זהות.

— קרא — הוסיפה לרמוז עינו של הזקן.

פראנץ המשיך:

„הנשיא נטל אז את רשות הדיבור, כדי לחייב את הגנרל להסביר את דבריו ביתר דיוק, אבל מר דה קסנל ענה, כי הוא רוצה קודם כל לדעת מה רוצים ממנו.

„לידיעתו של הגנרל נמסר אז תוכנו המלא של המכתב מהאי אלבה, שהמליץ עליו לפני המועדון כעל אדם, שאפשר לסמוך על עזרתו. פיסקה מלאה דנה בשובו האפשרי של נאפוליאון מהאי אלבה, והבטיחה מכתב נוסף ופרטים יותר מלאים עם בואה של האניה „פרעה", אניה, השייכת לבעל האניה מורל ממארסייל, שקברניטה מסור בכל מאודו לקיסר. במשך כל זמן קריאת המכתב, גילה הגנרל, שהנאספים קיוו, כי יוכלו לסמוך עליו כעל אח, אותות בולטים של מורת־רוח ואף שאט־נפש.

„לאחר שנסתיימה הקריאה, נשאר דומם כשפניו זועפים.

— ובכן! — שאל הנשיא — מה דעתך על המכתב הזה, אדוני הגנרל?

— אני אומר, שפחות מדי זמן חלף — מאז נשבעתי אמונים למלך לואי השמונה־עשר, כדי להפר את השבועה לטובתו של הקיסר לשעבר.

„הפעם היתה התשובה ברורה מכדי שאפשר יהיה לטעות ביחס להשקפותיו.

— הגנרל — אמר הנשיא, — אין עוד בשבילנו המלך לואי השמונה־עשר, כשם שאין הקיסר לשעבר. אין אלא הוד מלכותו הקיסר והמלך, שהוגלה לפני עשרה חדשים מצרפת, מדינתו, בעזרת הכוח והבגידה.

— סליחה, רבותי — אמר הגנרל — יתכן שבשבילכם אינו קיים המלך לואי השמונה־עשר, אבל הוא קיים בשבילי, בשים לב לעובדה, שהוא עשני בארון ומרשל, ולא אשכח לעולם, כי הודות לשובו בשעה מוצלחת לצרפת, זכיתי בשני תארים אלה.

— אדוני — אמר הנשיא בנעימה חמורה ביותר וקם ממקומו — שים לב לדברים, שאתה אומר; דבריך מוכיחים לנו בעליל, כי חלה טעות ביחס אליך באי אלבה וכי אנו הוטעינו. הידיעה, שנמסרה לך, מסתמכת

על האימון, שהיה קיים כלפיך. מתברר, שטעינו. תואר ודרגה גרמו לדבקותך בממשלה החדשה, שאנו רוצים להפילה. לא נכריח אותך להושיט לנו את עזרתך; לא נגייס איש בעל כרחו ובניגוד למצפונו; אבל נאלץ אותך לנהוג כאדם הגון, אם גם לא תהיה מוכן לכך.

— אתם קוראים לזה אדם הגון, אם אדע על הקשר שלכם ולא אגלהו; אני קורא לזה להיות שותפכם לדבר עבירה. רואים אתם, כי אני עוד יותר גלוי־לב מכם..."

— אוי אבא — אמר פראנץ, בהפסיקו את הקריאה — עכשיו אני מבין למה רצחוך נפש.

נוארטיה עקב במבטו אחרי הבעתו של כל אחד מהנוכחים ושמר על ארשת פניו החמורה ומלאת הכבוד. פראנץ המשיך לקרוא את כתב־היד:

— אדוני — אמר הנשיא, — נתבקשת להשתתף באסיפה, ואיש לא משך אותך בכוח; הציעו לך לחבוש את עיניך והסכמת. כאשר נענית לשתי בקשות אלו, ידעת יפה, כי אין אנו עוסקים בהבטחת כסא מלכותו של לואי השמונה־עשר, כי אחרת לא היינו צריכים להשקיע כה הרבה עמל, כדי להסתתר מפני המשטרה. עתה, תבין, יהיה זה דבר נוח מאוד לשים מסכה, שבעזרתה אפשר לגלות את סודותיהם של האחרים, ואחר כך להוריד מסכה זו כדי להביא כליה על אלה, אשר נתנו בך אימון. לא, לא, קודם כל תגיד באופן גלוי, אם הנך בעד המלך המקרי, השולט ברגע זה, או בעד הוד מלכותו הקיסר.

— אני מלוכן — השיב הגנרל; — נשבעתי אמונים ללואי השמונה־עשר, אקיים את שבועתי.

דברים אלה נתלוו ריטון כללי, ואפשר היה להסיק מתוך מבטיהם של רבים מחברי המועדון, כי הם שוקלים את השאלה, אם על ד'אפיניי לשלם בעד דבריו הבלתי־זהירים.

הנשיא קם ממקומו מחדש וביקש מהנאספים להשתתק.

— אדוני — אמר לו, — הנך אדם רציני ונבון מכדי שלא תבין את תוצאות המצב, שבו אנו נמצאים, ואף גילוי הלב שלך מכתיב לנו את התנאים, שעלינו למסרם לך: אתה תישבע, שלא תגלה מאומה מהדברים ששמעת.

הגנרל הניח את ידו על חרבו וקרא:

— אל תתעלמו מן החוקים ואל תטילו מאומה בכוח הזרוע.

— ואתה, אדוני — המשיך הנשיא בשקט, שהיה אולי מאיים יותר מרוגזו של הגנרל — אל תיגע בחרבך, זוהי עצתי, שאני נותן לך.

הגנרל הסתכל סביבו. אך עדיין לא נכנע; להיפך, הוא הסתמך על כוחו ואמר:

— לא אשבע.

— ובכן, אדוני, עליך למות — השיב בשקט הנשיא.

מר ד'אפיניי החוויר. הוא הסתכל סביבו שנית; כמה חברים של המועדון התלחשו ביניהם וחיפשו את נשקם במעיליהם.

— הגנרל — אמר הנשיא — הירגע; אתה נמצא בין אנשי כבוד, אשר ינסו את כל האמצעים כדי לשדלך לפני שינקטו את האמצעי האחרון; אבל, כפי שאמרת, נמצא אתה בין קושרים, ואתה מחזיק בסודנו. צריך, שתחזירו לנו.

שתיקה רבת־משמעות באה בעקבות הדברים האלה; וכיון שהגנרל לא ענה, אמר הנשיא לשומרים:

— סגרו את הדלתות.

שוב ליוותה דומית מוות דברים אלה.

הגנרל עשה צעד קדימה, ובעשותו מאמץ עליון, אמר:

— יש לי בן, ואני חייב לחשוב עליו כשאני נמצא בין רוצחים.

— הגנרל — אמר באצילות יושב ראש האסיפה — אדם יחידי רשאי תמיד להעליב חמישים; זוהי זכותה של החולשה. אולם טעות היא להשתמש שימוש יתר בזכות זו. הגנרל, הישבע ואל תעליב אותנו!

הגנרל, שרוסן פעם נוספת על ידי יתרון זה של יושב ראש האסיפה, היסס רגע קט; אבל לבסוף, התקדם עד לשולחנו של הנשיא ושאל:

— מהי הנוסחה?

— הנה לפניך:

„הנני נשבע בכבודי, שלא אגלה לעולם למישהו בעולם את אשר ראיתי ושמעתי ב־5 בפברואר 1815, בין שעה תשע לעשר בערב, ואני מצהיר, כי אהיה ראוי למוות, אם אפר את שבועתי".

נראה היה, כי זעזוע עצבים מונע מאת הגנרל להשיב במשך כמה שניות; לבסוף התגבר על רגש שאט־הנפש וחזר על דברי השבועה, שנדרשה ממנו, אך בקול כה נמוך, עד כי נשמע בקושי. כמה מהחברים דרשו, איפוא, כי יחזור על השבועה בקול יותר רם וברור, והדבר נעשה.

— עתה רוצה אני ללכת — אמר הגנרל; — החפשי אני?

הנשיא קם ממקומו, ציווה לשלושה מחברי המועדון ללוותו, ונכנס למרכבה יחד עם הגנרל, לאחר שקשרו את עיניו. בין שלושת החברים האלה היה הרכב, אשר הביאם הנה. חברי המועדון האחרים נפרדו בשקט.

— לאן הנך רוצה שנובילך — שאל הנשיא.

— לכל מקום, בו אהיה פטור מנוכחותכם — השיב מר ד'אפיניי.

— אדוני — השיב אז הנשיא — הישמר־נא, אינך נמצא עוד באסיפה,

אין לך עוד עסק אלא עם בני אדם בודדים; אל תעליב אותם, אם אינך רוצה לתת את הדין על עלבון זה.

אבל במקום להבין את הדברים האלה, ענה מר ד'אפיניי:

— אתה ממשיך להיות אמיץ במרכבה, כשם שהיית במועדון, משום שארבעה גברים הם תמיד יותר חזקים מן האחד.

הנשיא ציוה לעצור את המרכבה. הם נמצאו אז בדיוק מול הכניסה לרציף אורם, במקום בו נמצאו המדרגות המובילות לנהר.

— למה צווית לעצור כאן? — שאל מר ד'אפיניי.

— כי, — ענה הנשיא — פגעת בכבודו של גבר, וגבר זה אינו רוצה לעשות צעד נוסף, בלי לבקשך בתום לב פיצוי.

— שוב דרך לרציחה — אמר הגנרל והניע בכתפיו.

— אל תקים רעש, אדוני — ענה הנשיא — אם אינך רוצה, שאחשוב אותך בעצמך כאחד מאותם האנשים, שעליהם דיברת לפני רגע קל, זאת אומרת, כפחדן, המסתתר מאחורי חולשתו; הנך יחיד, ויחיד יעמוד מולך. אתה חגור חרב, וגם לי יש חרב בתוך מקל זה; אין לך עדים, אך אחד האדונים האלה יהיה לך לעד. עתה, אם טוב הדבר בעיניך, תוכל להוריד את התחבושת מעיניך.

באותו רגע הוריד הגנרל במהירות את המטפחת, שכיסתה את עיניו.

— סוף־סוף — אמר — אדע עם מי יש עסק.

נפתחה דלת המרכבה; ארבעת הגברים ירדו...

פראנץ הפסיק את קריאתו פעם נוספת. הוא ניגב זיעה קרה, אשר ניגרה על מצחו; היה זה מחזה אימים לראות את הבן רועד וחיוור, כשהוא קורא בקול רם את הפרטים, שהיו עד כה בלתי ידועים, על מותו של אביו. וואלנטין שלבה את אצבעותיה כאילו התפללה. נוארטייה הסתכל בווילפורט במבט מלא בוז וגאוה. פראנץ המשיך:

„היה זה, כפי שנאמר לעיל, ב־5 בפברואר. זה שלושה ימים שרר קור של חמש או שש מעלות; המדרגות היו מכוסות שכבת קרח; הגנרל היה שמן וגבה־קומה, הנשיא הניח לו, איפוא, את הצד של המשענת, כדי לרדת. שני העדים הלכו מאחוריהם. היה ליל אפל, האדמה מן המדרגות עד הנהר היתה ספוגת שלג וכפור, מי הנהר נראו, שחורים עמוקים, ועליהם כמה גושי קרח.

אחד העדים הלך לבקש פנס באחת מספינות הפחם, ולאור פנס זה נבדק הנשק. חרבו של הנשיא היתה קצרה מזו של יריבו ולא היה בה ניצב. הגנרל ד'אפיניי הציע להפיל גורל ביחס לשתי החרבות; אך הנשיא השיב, כי הוא הוא שהזמין לדו־קרב, ובשעה שהזמין התכוון, כי כל אחד ישתמש

בנשקו. העדים ניסו לשדלו, אך הנשיא ציוה להם לשתוק. הפנס הועמד על האדמה; שני היריבים ניצבו זה מול זה; הקרב החל.

לאור הפנס נראו שתי החרבות כשני ברקים. בקושי אפשר היה לראות את הלוחמים, כה רבתה החשכה. הגנרל היה ידוע כאחד מטובי הסייפים בצבא. אבל כוחן של הפגיעות הראשונות היה כה עז, עד כי נסוג; בנסיגתו נפל. העדים חשבו, שהוא נהרג, אך יריבו, אשר ידע כי לא פגע בו, הושיט אליו את ידו כדי לעזור לו לקום. מעשה זה, במקום להרגיע, הרגיז את הגנרל, אשר זינק על יריבו. אך הלה לא נסוג והשיב לו מנה אחת אפיים. שלוש פעמים נסוג הגנרל וחזר להתקפה. בפעם השלישית נפל שוב. הנוכחים חשבו, שרגלו מעדה, כפי שזה היה בפעם הראשונה; אולם העדים שראו, כי לא קם, התקרבו אליו וניסו להעֲמידו על רגליו; אך העד, אשר חיבק את גופו, הרגיש בידו משהו חם ולח. זה היה דם. הגנרל אשר היה כמעט מעולף, התאושש:

— א! — אמר — שלחו אלי איש מדון, אלוף סייף גדודי.

הנשיא לא השיב דבר, אך התקרב אל העד, אשר החזיק את הפנס, הפשיל את שרוולו והראה את זרועו, שהיו בה שתי פגיעות חרב; אחר פתח את מעילו, התיר את החזיה והראה את ירכו, שנפגעה אף היא. אולם הפצוע לא נאנח. הגנרל ד'אפיניי החל גוסס והשיב את רוחו חמש דקות אחר כך..."

פראנץ קרא את הדברים האחרונים האלה בקול כה חנוק, עד כי בקושי נשמע; ולאחר שגמר את הקריאה נעצר וכיסה בידו את עיניו, כאילו רצה לגרש ענָנה. אך כעבור רגע של דומיה המשיך:

„הנשיא עלה שוב במדרגות, אחר שהשיב את חרבו למקלו; עקבות דם סימנו את דרכו על פני השלג. עוד לפני שהגיע למעלה המדרגות, שמע שקשוק במים; היתה זו גופתו של הגנרל, אשר הוטלה על ידי העדים לתוך הנהר לאחר שקבעו את מותו. הגנרל מת, איפוא, בדו־קרב ישר, ולא במארב, כפי שאפשר היה להגיד. ולראיה לכך באנו על החתום, כדי לקבוע את נכונות העובדות, בחששנו, כי יגיע רגע, בו עלול אחד המשתתפים במחזה אימים זה להיות נאשם ברצח מתוך כוונה תחילה או בעבירה על חוקי הכבוד.

חתומים: בוריפיר, דישאמפי ולשארפאל".

פראנץ סיים את קריאת התעודה האיומה, וואלנטין, חיוורת מרוב התרגשות, מחתה דמעה, ואילו ווילפורט, ניסה לקדם את פני הסערה על ידי מבטים מתחננים, שהיו מופנים כלפי הישיש חסר־הרחמים.

— אדוני — אמר ד'אפיניי לנוארטייה — כיון שאתה מכיר סיפור אימים זה לכל פרטיו, כיון שצרפת לו עדויות עם חתימות מכובדות, וכיון שנראה, כי גלית התענינות בי, אף־על־פי שהתענינותך מצאה את ביטויה

רק ביסורים, אל תסרב לי חסד אחרון: הגד לי את שמו של נשיא המועדון, כדי שאדע לבסוף, מיהו האיש, שהרג את אבי המסכן. ווילפורט חיפש כתועה את ידית הדלת. וואלנטין, שהבינה לפני האחרים מה תהיה תשובתו של הזקן ושהבחינה לא אחת על זרועו סימנים של שתי פגיעות חרב, נסוגה צעד אחד אחורה.

— בשם אלהים! העלמה — אמר פראנץ בפנותו לארוסתו — התקרבי אלי. הנני רוצה לדעת את שמו של האיש, אשר עשה אותי ליתום בגיל שנתים.

וואלנטין נשארה דוממת וללא נוע.

— ראה, אדוני — אמר ווילפורט — באמונה, אל תמשיך מחזה אימים זה; אבי בעצמו אינו מכיר את הנשיא הזה, ואילו ידע, לא היה יכול לאמרו.

— אויה! — קרא פראנץ — התקוה היחידה, שסעדתני בזמן קריאה זו ואשר נתנה לי כוח להמשיך עד הסוף, היתה, שאדע לכל הפחות את שמו של האיש, אשר הרג את אבי! אדוני, אדוני — קרא בפנותו לעבר נוארטייה — בשם אלהים, עשה כל מה שביכלתך... נסה, הנני מתחנן לפניך, לרמוז לי, לעזור לי להבין...

— כן, — השיב נוארטייה.

— הוי, העלמה, העלמה! — קרא פראנץ — סבך נתן אות, שיוכל לרמוז לי... אותו אדם... עזרי לי... את מבינה אותו... הושיטי לי את עזרתך.

נוארטייה הטיל מבט לעבר המילון. פראנץ נטלו ברעדה עצבנית וביטא בזו אחר זו את אותיות האלפא־ביתא, עד שהגיע לאות „מ". כשהגיע לאות זו, רמז הזקן „כן".

— „מ" — חזר פראנץ.

אצבעו של הצעיר גלשה על פני המלים, אבל, על כל מלה השיב הזקן בשלילה. וואלנטין הסתירה את פניה בתוך ידיה. לבסוף הגיע פראנץ למלה „מוא", כלומר: „אני".

— כן — רמז הזקן.

— אתה! — קרא פרנץ ושערות ראשו סמרו; — אתה, מר נוארטייה; אתה הנך האיש, שהרג את אבי?

— כן — השיב נוארטייה ונעץ בצעיר מבט מלא הוד.

פראנץ צנח אין־אונים על הכורסה.

ווילפורט פתח את הדלת ונמלט על נפשו, ובראשו נצנץ רעיון, כי עליו לשים קץ לאותו קיום עלוב, אשר הבהב עדיין בתוך לבו מטיל האימים של הזקן.

.44

קאוואלקאנטי הצעיר עושה חיל

בינתיים הלך אבא קוואלקאנטי לחדש את שירותו, לא בצבאו של הוד מלכותו קיסר אוסטריה, אלא במשחקי ההימורים במרחצאות ליק, מאחר שהיה אחד מחסידיהם הנלהבים. הוא לקח אתו בקפדנות יתירה את כל הסכום, שהוקצב לו לנסיעתו, וכפיצוי על הצורה החגיגית ומלאת האצילות, שבה שיחק את תפקידו של אב.

מר אנדריאה ירש בהזדמנות נסיעה זו את כל הניירות, שקבעו, כי יש לו הכבוד להיות בנם של המרקיז בארתולומיאו והמארקיזה אוליבה קורסינארי.

אנדריאה זכה תוך מחצית החודש בעמדה נאה למדי; קראו לו בשם האדון הרוזן, אמרו עליו, שיש לו קיצבה של חמישים אלף פראנקים, והיו מדברים על האוצרות העצומים של אביו, אשר הוסתרו במחצבות של סאראווצה.

מונטה קריסטו הלך באחד הערבים לבקר אצל דאנגלאר. מר דאנגלאר יצא, אך הציעו לרוזן להכניסו לחדרה של הבארונית, והוא הסכים לכך.

מונטה קריסטו נכנס לחדרה של הבארונית. היא היתה עסוקה בעיון בציורים, שהוגשו לה על ידי בתה, אשר התבוננה בהם יחד עם קאוואלקאנטי הבן.

קאוואלקאנטי היה לבוש כגבור של גיתה: הוא נעל נעלי לכה ולבש גרבים לבנים, בידו הלבנה והמטופחת החליק על פני שערותיו הבהירות. על אצבעו הקטנה נראה יהלום נוצץ.

אייז׳ני קדמה בקרירות את פני הרוזן וניצלה את האמתלה הראשונה, כדי לחמוק לחדר. כעבור רגע קט נשמעו משם שני קולות צוחקים ורועדים, שנתמזגו בצלילי פסנתר. מונטה קריסטו הבין, שהעלמה דאנגלאר העדיפה את חברתה של העלמה לואיז ד׳ארמלי, מורתה לזמרה, על זו של הרוזן ושל קאוואלקאנטי. מונטה קריסטו שוחח עם הגברת דאנגלאר והעמיד פנים שהוא, שקוע בשיחה, אך הבחין, כי אנדריאה קאוואלקאנטי מקשיב למוסיקה ליד הדלת, אך אינו מעז לפתוח אותה, ומרחוק מביע הוא את הערצתו.

כעבור שעה קלה חזר הבנקאי. הוא הסתכל ראשית כל במונטה קריסטו, ואחר כך בקאוואלקאנטי.

— כלום לא הזמינו אתכם העלמות, כדי שתשתתפו אתן בנגינה? — שאל דאנגלר את אנדריאה.

— לצערי, לא — השיב אנדריאה.

דאנגלאר ניגש מיד לדלת ופתחה. שתי הצעירות נראו אז כשהן יושבות על כסא אחד ומנגנות על הפסנתר. כל אחת מהן ניגנה ביד אחת, הן התאמנו בתרגיל זה פעמים רבות והגיעו בשטח זה לשלמות.

הבנקאי הכניס את הצעיר לטרקלין הקטן. כעבור רגע קל שמע הרוזן את קולו של אנדריאה, אשר לווה על ידי צלילי הפסנתר והשמיע שיר קורסיקאני.

בעוד מונטה קריסטו מאזין בחיוך לשירה זו, אשר השכיחה מלבו את אנדריאה, אך הזכירה לו את בנדטו, שיבחה הגברת דאנגלאר באזני מונטה קריסטו את אפיו החזק של בעלה, אשר הפסיד אותו בוקר בפשיטת רגל במילאנו שלוש או ארבע מאות אלף פראנקים. פני הבארון לא גילו דבר.

— טוב! — חשב מונטה קריסטו — הוא כבר מתחיל להסתיר את אבידותיו; עוד לפני חודש היה מתפאר בכך.

אחר אמר בקול:

— או! גברתי, מר דאנגלאר מיטיב להכיר את הבורסה, עד כי יפצה את עצמו תמיד על אבידותיו.

— רואה אני, כי אתה שוגה ככל הבריות — אמרה הגברת דאנגלאר.

— ומהי טעות זו? — שאל מונטה קריסטו.

— שמר דאנגלאר משחק, בעוד שלהיפך, הוא אינו משחק לעולם.

— א! כן, נכון הדבר, גברתי, אני נזכר כי מר דבריי אמר לי...

— אבל — השיבה הבארונית — די דברנו על הבורסה, אדוני הרוזן; אנו נראים כשני סוכני בורסה; הבה נדבר קצת על משפחת ווילפורט המסכנה, אשר יד הגורל כה מתאכזרת לה.

— מה קרה להם? — שאל מונטה קריסטו בתמימות.

— הרי הדבר צריך להיות ידוע לך; לאחר ששיכלו את מר סאן־מראן, שיכלו את המרקיזה. אבל אין זה הכל. האם ידוע לך, שעמדו להשיא את בתם?

— למר פראנץ ד'אפיניי... כלום בוטל השידוך?

— אתמול בבוקר, כפי הנראה, ביטל פראנץ את האירושים.

— א! באמת... והידועות הסיבות של צעד זה?

— לא.

— מה איומים הדברים, שבישרת לי, גברתי... וכיצד מקבל מר דה ווילפורט את כל האסונות האלה?

— כתמיד, בשקט פילוסופי.

ברגע זה חזר דאנגלאר לבדו.

— הנסיך קאוואלקאנטי הנו צעיר נחמד, האין זאת, אדוני הרוזן ?... אולם, האם הוא באמת נסיך ?

— אינני אחראי לכך — אמר מונטה קריסטו. — את אביו הציגו לפני בתור מרקיז, אבל נדמה לי, שהוא עצמו אינו טוען לתואר זה.

— למה ? — שאל הבנקאי. — אם הוא נסיך, טעות היא לא להתפאר בזאת. איש איש וזכותו. אני כשלעצמי איני אוהב אדם, המתכחש למוצאו.

— או ! אתה הנך דמוקרט מובהק — אמר מונטה קריסטו בחיוך.

— רואה אתה — אמרה הבארונית — במה אתה מסתכן ; אילו בא הנה במקרה מר דה מורסרף, היה מוצא את מר קאוואלקאנטי בחדר, שהוא, ארוסה של אייז׳ני, לא היה מעולם רשאי להיכנס אליו.

— יפה אמרת, במקרה — ענה הבנקאי — כי למעשה בא הוא הנה לעתים כה רחוקות, עד כי רק במקרה עשוי הוא להימצא כאן.

— אולם סוף־סוף אילו בא והיה מוצא את הצעיר הזה בקרבתה של בתך, יכול היה להיות בלתי־מרוצה.

— הוא ? או ! אלי, אתה טועה. מר אלברט אינו חולק לנו את הכבוד, שיקנא לארוסתו ; הוא אינו אוהב אותה עד כדי כך. ואגב, איזו חשיבות יש לדבר, אם יהיה מרוצה או לא !

— האדון הרוזן אלברט דה מורסרף ! — הודיע החדרן.

הבארונית קמה במהירות ממקומה. היא עמדה להיכנס לחדר הלימודים, כדי להודיע על בואו לבתה, כאשר דאנגלאר עצרה בזרועה.

— אל תלכי — אמר.

היא הסתכלה בו בתמהון. מונטה קריסטו העמיד פנים, שאינו רואה את המתרחש. אלברט נכנס. הוא היה יפה ועליז, ברך בנימוס את הבארונית, את דאנגלאר — בידידות, ואילו את מונטה קריסטו — בחיבה ; אחר פנה לבארונית.

— התרשי לי, גבירתי, לשאול מה שלומה של העלמה דאנגלאר ?

— טוב מאוד, אדוני — השיב דאנגלאר בחפזון. — היא שרה ברגע זה בטרקלינה הקטן עם מר קאוואלקאנטי. עובדה היא, ששירתם המשותפת עולה יפה.

אלברט העמיד פנים, שלא הבין את ההערה המעליבה, אולם הגברת דאנגלאר הסמיקה.

— גם אני — המשיך הצעיר — יודע שירה, כך אומרים לכל הפחות מורי ; אולם מוזר הדבר, שמעולם לא הצלחתי לתאם את קולי עם קול אחר וביחוד עם קול סופראנו.

חיוך קל עלה על שפתיו של דאנגלאר.

— לפיכך — אמר בקוותו להשיג את המטרה המבוקשת — עוררו

אתמול הנסיך ובתי התפעלות כללית. כלום לא היית כאן אתמול, מר דה מורסרף?

— איזה נסיך? — שאל אלברט.

— הנסיך קאוואלקאנטי — השיב דאנגלאר, אשר חלק בעקשנות תואר זה לצעיר.

— א! סליחה — אמר אלברט — לא ידעתי, שהוא נסיך. א! הנסיך קאוואלקאנטי שר אתמול עם העלמה אייז'ני? אכן, זה היה ודאי נחמד, ואני מצטער מאוד, שלא שמעתי זאת, אבל נבצר ממני להיענות להזמנתכם.

מקץ שתיקה קלה אמר כאילו לא קרה דבר: — היורשה לי לדרוש בשלומה של העלמה דאנגלאר?

— או! חכה־נא, חכה־נא, בבקשה — אמר הבנקאי בעצרו את הצעיר; — השומע אתה את המנגינה הנפלאה, טא, טא, טא, טי, טא, טא, טא, כמה זה נחמד, עוד מעט וזה יסתיים; רק שניה: מצוין בראבו!

והבנקאי החל מוחה כף בהתלהבות.

— אכן — אמר אלברט — זה נפלא, איש לא יוכל להיטיב להבין את השירה של ארצו מהנסיך קאוואלקאנטי. אמרת נסיך, הלא כן? אגב, אם הוא איננו נסיך יעשוהו לנסיך, דבר זה נעשה באיטליה בקלות רבה. אבל נחזור נא לזמרינו הנהדרים. עליך לגרום לנו עונג, מר דאנגלאר. בלי שתודיע לה כי יש כאן זר, עליך לבקש את העלמה דאנגלאר ואת מר קאוואלקאנטי, שיתחילו קטע אחר. דבר נפלא הוא לשיר הרחק ממאזינים, כשהמזמר נמצא בצל ואינו נראה על ידי אחרים.

הפעם הופתע דאנגלאר על ידי שוויון־נפשו של הצעיר. הוא קרא למונטה קריסטו הצידה.

— ובכן! — שאל אותו — מה דעתך על הצעיר?

— לעזאזל! הוא נראה קר, אין לחלוק על כך. אבל מה תוכל לעשות? הרי נתת את דברתך!

— אין ספק, שנתתי את דברתי לתת את בתי לאדם, האוהב אותה, ולא לאיש, שאינו אוהב אותה! הסתכל באיש הזה, הוא קר כשיש, גאה כאביו; אילו עוד היה עשיר, אילו היה לו הונם של קאוואלקאנטי, אפשר עוד היה למחול לו. בהן־צדק, שלא שאלתי את פיה של בתי, אבל אילו היה לה טעם טוב...

— או! — אמר מונטה קריסטו — איני יודע, אם אני מוכה בסנוורים בגלל ידידותי אליו, אבל אני מבטיח לך, כי מר דה מורסרף הוא צעיר מקסים, שיביא אושר לבתך ויגיע במוקדם או במאוחר למעמד נעלה, כי סוף־סוף מצב אביו הוא מצוין.

— המ! אמר דאנגלאר. — תמיד קיים בכל זאת העבר... אותו עבר אפל.

— אבל אין כל קשר בין עברו של האב לבין הבן.

— דווקא כן, דווקא כן!

— ראה, אל תכניס רעיונות כאלה לראשך; עוד לפני חודש מצאת נישואים אלה כמצויינים... תבין, אני מלא יאוש; הרי אצלי ראית את קאואלקאנטי הצעיר, ואני איני מכירו, הנני חוזר באזניך!

— אני מכיר אותו — אמר דאנגלאר — וזה מספיק.

— אתה מכיר אותו? החקרת ודרשת עליו? — שאל מונטה קריסטו.

— כלום יש צורך בכך, האם במבט־עין ראשון לא ידוע לך, עם מי יש לך עסק? קודם כל הוא עשיר.

— איני בטוח בכך.

— יש לו חינוך מצוין.

— המ! — אמר עתה מונטה קריסטו.

— ראה, הרוזן, אינך נוהג מידת צדק לגבי צעיר זה.

— ובכן! נכון, אני מודה בכך, אני רוגז עליו על אשר הוא מפר את התחיבותך לגבי משפחת מורסרף, ובכל זאת הוא נכנס באמצע ומנצל את רכושו.

דאנגלאר פרץ בצחוק.

— או! איש תם שכמותך! — אמר — הרי דבר זה נעשה מדי יום ביומו בעולם.

— אבל אינך יכול לבטל את הנישואים סתם כך, מר דאנגלאר היקר. משפחת מורסרף סומכת על שידוך זה.

— היא סומכת?

— בהחלט.

— עליה, איפוא, להסביר לי את כוונותיהם. היית צריך להפליט שתי מלים בענין זה לאב, הרוזן יקירי. עליו לבקש את בתי, לקבוע מועד, להצהיר את תנאיו, בעיות הכסף, ולבסוף לבוא אתי לידי הסכם או לנתק את הקשר, אך, תבין, בלי שום דחיות!

— לא אגיד לך, שאני מחכה לו בעונג, אבל אני מחכה לו. יודע אתה, שבנקאי חייב להיות עבד למוצא פיו.

— טוב! דבר זה יעשה.

— בראבו! — קרא מורסרף, בחקותו את הבנקאי ובמחאו כף בסוף הקטע.

דאנגלאר החל מסתכל באלברט בביטול, אך באותו רגע באו ולחשו משהו על אזנו.

— עוד מעט אחזור — אמר הבנקאי למונטה קריסטו — חכה לי, יתכן שעוד מעט אצטרך לומר לך משהו.

הוא יצא מן החדר.

הנוכחים עברו לטרקלין הסמוך, בו נערך שולחן התה. כעבור רגע קט נפתחה הדלת, והופיע בה דאנגלאר כשכולו נסער. מונטה קריסטו הבחין בסערת רוחו ושאל במבטו את הבנקאי.

— ובכן! — אמר דאנגלאר — זה עתה קבלתי את הדואר שלי מיוון.

— מה שלום המלך? — שאל אלברט בבדיחות הדעת.

דאנגלאר הסתכל בו עוד פעם בבוז ולא השיב לו דבר, ומונטה קריסטו פנה אחורה, כדי להסתיר את הבעת הרחמים, שהופיעה על פניו ונעלמה מיד.

— הנצא יחד? — שאל אלברט את הרוזן.

— כן, אם רצונך בכך — השיב.

אלברט לא היה מסוגל להבין דבר במבטו זה של הבנקאי. הוא פנה, איפוא, למונטה קריסטו ושאל אותו:

— הראית, כיצד הסתכל בי?

— כן — השיב הרוזן — אבל כלום מוצא אתה משהו מיוחד במבטו?

— אני סבור כך; אבל מה רצונו להגיד על ידי אותן חדשות מיוון?

— מניין לי לדעת זאת?

— אני משער, שיש לך מקורות לידיעות בארץ זו.

מונטה קריסטו לבש חיוך על מנת להיפטר ממתן תשובה.

— ראה — אמר אלברט — הנה הוא ניגש עכשיו אליך, ואני אחלוק מחמאה לעלמה דאנגלאר על אבן החן, שהיא נושאת; אותו זמן יהיה סיפק בידי אביה לדבר אתך.

דאנגלאר הרכין את עצמו לאזנו של הרוזן.

— עצתך היתה מצוינת — אמר. — סיפור נורא קיים ביחס לשני השמות: פרנאנד ויאנינה.

— א! הבלים! — אמר מונטה קריסטו.

— כן, אספר לך את הדבר, אבל שלח מכאן את הצעיר, כי טרדה יתרה תגרום לי עכשיו נוכחותו בביתי.

— הוא הדבר שאני עושה, הוא מלווה אותי. והאם אחר־כך עוד יהיה צורך לשלוח אליך את אביו?

— יותר מאשר אי־פעם.

הרוזן רמז לאלברט. שניהם ברכו את הגבירות ויצאו. מר קאוואלקאנטי נשאר המנצח בשדה הקרב.

מונטה קריסטו הביא את אלברט דה מורסרף לביתו. שם שתו תה ועישנו מקטורת כדרך אנשי המזרח. מרחוק נשמעו צלילי הגיטרה של היידה. הרוזן הסביר לצעיר מי היא היידה: בתו של עלי־טבלן, הפחה של יאנינה. מונטה קריסטו ציוה לקראו לה, ובנוכחות אלברט דה מורסרף

סיפרה את תולדותיה: אחרי מותו של הפחה, אשר נרצח על ידי התורכים, נמכרו, אמה ואסיליקי והיא, לסוחרי עבדים, שהלכו לקושטא, על ידי אותו אדם, אשר בגד בעלי־טבלן. בקושטא ראו מעל לדלת אחת, שלידה עברו, גולגולת ועליה כתובת: זהו ראשו של עלי טבלן, הפחה של יאנינה. ואסיליקי צנחה תחתיה, כי אחזה השבץ מרוב התרגשות. היידה — המשיכה — הובלה לשוק העבדים, ושם נקנתה על ידי מונטה קריסטו.

.45

כותבים לנו מיאנינה

פראנץ יצא מחדרו של נוארטייה, כשברכיו פקו ומבטו היה כה תוהה, עד כי וואלנטין עצמה ריחמה עליו. ווילפורט, שלא הפליט אלא מספר מלים נטולות קשר ונמלט לחדר עבודתו, קיבל כעבור שעתים את המכתב הבא:

„אחרי הדברים, אשר נתגלו הבוקר, לא יוכל מר נוארטייה דה ווילפורט לשער, שיתכן שידוך בין משפחתו לבין זו של מר פראנץ ד׳אפיניי. אימה תוקפת את מר פראנץ ד׳אפיניי נוכח המחשבה, כי מר דה ווילפורט, אשר ידע, כנראה, את המאורעות, שנתגלו הבוקר; לא הזהיר אותו".

אילו היה רואה מישהו את נציג המשפט, הכורע תחת המהלומה, לא היה מאמין, שחזה אותה מראש; מעולם לא היה עולה בדעתו, כי אביו יגיע בגילוי לבו, או יותר נכון, בגסותו, למדרגה כזו, עד כדי לספר סיפור דומה. מכתב כה נוקשה מאת גבר צעיר היה כמהלומת מוות לגאוותו של אדם כווילפורט.

בעקבות ביטול הנשואים של נכדתו ערך נוארטייה צוואה חדשה, בה ציוה את כל רכושו לוואלנטין, בתנאי שלא ירחיקו אותה ממנו. כמה אנשים חשבו ומצאו אז, כי העלמה דה ווילפורט, היורשת של המרקיז והמרקיזה דה סאן־מראן, ואשר זכתה בחסדו של סבה, תקבל באחד הימים קיצבה של שלוש מאות אלף פראנקים.

באותו זמן שנתבטל השידוך אצל משפחת ווילפורט, קיבל הרוזן דה מורסרף בביתו את פניו של הרוזן דה מונטה קריסטו, ולמען להראות את התלהבותו לדאנגלאר, לבש את מדיו המפוארים של לייטננט־גנרל, ענד את כל אותות הכבוד שלו וציווה לרתום את הטובים בסוסיו. הוא נסע לרחוב שוסה־ד׳אנטין וביקש להודיע על בואו לדאנגלאר, שהיה עסוק בעריכת המאזן החדשי. זה זמן מסוים לא היתה זו שעה כשרה

למצוא את הבנקאי במצב רוח טוב. למראה ידידו הוותיק לבש דאנגלאר הבעת פנים מלאת חשיבות והתישב בכורסתו. לעומתו לבש מורסרף, שהיה כרגיל חמור, ארשת חייכנית ומלאת נימוס. הואיל והיה כמעט בטוח, שהצעתו תתקבל ברצון, לא נקט שום תכסיסים, כי אם ניגש ישר לעניין:

— בארון — אמר — הנני. זה זמן רב מסתובבים אנו סביב דברינו מלפני זמן רב...

מורסרף ציפה, כי לשמע מלים אלו יתרוננו פניו של הבנקאי, שאת קדרותם זקף על חשבון שתיקתו; אבל, בניגוד לזה שציפה, נעשו פניו אדישים וקרים. משום כך נעצר מורסרף באמצע המשפט.

— איזה דברים, אדוני הרוזן? — שאל הבנקאי, כאילו חיפש לשוא בזכרונו את ההסבר לדברים, שרצה לומר הגנרל.

— או! — אמר הרוזן — הנך מדקדק בגינונים, אדוני היקר, ואתה מזכיר לי, כי הטקס צריך להיעשות לפי כל הכללים והדקדוקים. מצוין! חי נפשי. סלח לי; כיון שאין לי אלא בן אחד, וזוהי הפעם הראשונה, שיש בדעתי לשדכו, הרי שאני דומה לשוליה. ובכן, אמלא את חובתי.

מורסרף קם, כשחיוך מתוך אונס נסוך על פניו, החוה קידה עמוקה לדאנגלאר ואמר:

— אדוני הבארון, אני מתכבד לבקש ממך את ידה של העלמה אייז'ני דאנגלאר למען בני, הרוזן אלברט דה מורסרף.

אבל דאנגלאר, במקום לקבל דברים אלו בסבר פנים יפות, כפי שקיווה מורסרף, לבש ארשת זועמת ואמר, בלי לבקש מהרוזן לשבת:

— אדוני הרוזן, לפני שאתן לך את תשובתי, אצטרך לשקול בדעתי.

— לשקול בדעתך! — השיב מורסרף — ותדהמתו גדלה והלכה; כלום לא היה לך זמן להרהר בדבר במשך שמונה שנים מאז דיברנו על שידוך זה בפעם הראשונה?

— אדוני הרוזן — אמר דאנגלאר — מדי יום מתרחשים מאורעות, יש להרהר מחדש על דברים, שנדמה היה, כי כבר נשקלו.

— הכיצד? — שאל מורסרף; — איני מבין אותך, הבארון!

— רצוני לומר, אדוני, כי זה חמשה עשר יום נתגלו נסיבות חדשות...

— תבין — אמר מורסרף — כי לא אוכל לרדת לסוף דעתך, אך דבר אחד, מכל מקום, נראה בעיני ברור, והוא, כי אתה מסרב להתחתן אתי.

— לא, אדוני, — אמר דאנגלאר — אני דוחה את מתן החלטתי, ותו לא.

— אבל ודאי לא יעלה על דעתך, שאכנע לתעלוליך עד כדי כך שאחכה במבלגות ובהכנעה, עד שתואיל להטות לי את חסדך?

— ובכן, אדוני הרוזן, אם אינך יכול לחכות, נחשוב את תכניותינו כאילו לא היו מעולם.

הרוזן נשך את שפתיו עד זוב דם, כדי לא להתפרץ, כפי שציווה עליו אופיו הגיזה והנוח לכעוס. אולם כיון שהבין, כי במקרה זה יעשה את עצמו ללעג ולקלס, פנה לעבר הדלת של הטרקלין, אך פתאום נמלך בדעתו וחזר.

— הבה — אמר — דאנגלאר יקירי, אנו מכירים זה את זה שנים רבות, ומכיון שכך, חייבים אנו להתחשב איש ברעהו. אתה חייב לי הסבר, ועלי לכל הפחות לדעת מהו הדבר, שגרם לאבדן חנו של בני בעיניך.

— אין זה ענין אישי כלפי הרוזן הצעיר; זהו הדבר, שיש ביכולתי לומר לך, אדוני — השיב דאנגלאר, אשר חוצפתו גברה למראה מתינותו של מורסרף.

— ולמי מכוון דבר אישי זה? — שאל מורסרף בקול משונה, ופניו חוורו.

דאנגלאר, אשר האותות האלה לא נעלמו מעיניו, נעץ בו מבט מלא בטחון עצמי.

— עליך להודות לי על שאיני מסביר לך יותר — אמר.

רעד עצבני, שהעיד ללא ספק על חימה עצורה, זעזע את מורסרף.

— אני זכאי — השיב בעשותו מאמץ עליון, כדי לכבוש את עצמו — אני מתכוון לדרוש ממך כי תסביר את דבריך. האם הונו אינו מספיק? או אולי דעותי המנוגדות לדעותיך...

— לא מיניה ולא מקצתיה, אדוני — אמר דאנגלאר; — לא הייתי יכול למחול לעצמי, כיוון שהתחייבתי בדעתי כל זאת. לא, אל תחפש! הזמן יפעל ויחולל מאורעות; דברים, הנראים היום אפלים. עשויים להיראות בהירים למחרת היום; לעתים נהרסות בדרך זו העלילות האיומות ביותר.

— עלילות, אמרת, אדוני! — קרא מורסרף, והדם נעלם מפניו. — מעלילים עלי עלילות!

— אדוני הרוזן, אל נא נבזבז זמן להסברים.

— אצטרך, איפוא, אדוני, לשאת בשלווה סירוב זה.

— הדבר מכאיב לי במיוחד, אדוני. כן, הוא מכאיב יותר לי מאשר לך, כי הסתמכתי על הכבוד, שיפול בחלקי הודות לחיתון אתך, ונשואים שנתבטלו גורמים תמיד יותר צרות לכלה מאשר לחתן.

— טוב, איפוא, אדוני, אל נא נוסיף לדבר על זאת — אמר מורסרף.

הוא שפשף ברוב זעמו את כסיותיו זו בזו ויצא מהחדר. דאנגלאר שם לב לעובדה, שמורסרף לא העז לשאול אפילו פעם אחת, אם בגללו הפר את דברו.

למחרת היום ביקש דאנגלאר מיד אחרי שהתעורר להביא את העתונים. מיד הובאו לו. הוא הטיל אותם הצדה, אך לקח את ה„אימפארטיאל״. היה

זה עתונו של בושאן. הוא קרע במהירות את המעטפה, פתח את העתון בחפזון עצבני, פסח על חדשות פאריז, והחל קורא בחיוך מבשר רעות קטע, אשר החל במלים: „כותבים לנו מיאנינה".

— טוב — אמר לאחר שגמר את הקריאה — הנה רשימה קטנה על הקולונל פרנאנד, אשר תפטור אותי כפי הנראה מלתת הסברים לרוזן דה מורסרף.

באותו זמן, בשעה תשע בבוקר, הופיע אלברט דה מורסרף, לבוש שחורים, מכופתר כראוי, בצעדים נרגשים ונשימה מקוטעת, בבית בשדרות אלישע.

— האדון הרוזן יצא לפני מחצית השעה לערך — אמר השוער.

— הסבור אתה, שיחזור מאוחר?

— לא, משום שציווה להכין את ארוחת הבוקר לשעה עשר.

— טוב, בשעה עשר אהיה כאן; אם יחזור האדון הרוזן לפני, הגד לו שאני מבקש ממנו לחכות לי.

— לא אשכח, אדוני יכול לסמוך עלי.

אלברט השאיר ליד הכניסה לבית הרוזן את הכרכרה והלך לשוטט ברגל. כשהגיע לשדרת־האלמנות, נדמה היה לו, כי הוא מבחין בסוסיו של הרוזן.

— סלח לי על שאני רודף אחריך עד הלום, רוזני היקר — אמר אלברט כאשר הופיע מונטה קריסטו — אבל עלי לפתוח בהבטחה, כי אין זו אשמת אנשיך, לא שאני עצמי אשם בכך. כשבאתי אליך, אמרו לי, שיצאת לטייל, אך תחזור לארוחת בוקר בשעה עשר. יצאתי קצת לשוח עד שעה עשר, ובשעת הטיול, הבחנתי בסוסיך ובמרכבתך.

— הדברים, שאמרת לי, ממלאים אותי תקווה, כי אתה עומד להזמינני לסעוד יחד.

— לא ולא, תודה, אין אני חושב על ארוחה בשעה זו; יתכן שנסעד יחד יותר מאוחר, אך בחברה רעה.

— מהם הענינים, שאתה מספר כאן?

— יקירי, אני יוצא היום לדו־קרב, ובאתי לבקשך שתעשה אתי חסד, כלומר: תהיה לי לעד.

— ובכן, הדבר נעשה רציני; אל נא נדבר על כך פה, אלא נחזור לביתי.

שניהם נכנסו למרכבתו של מונטה קריסטו, וכעבור דקות ספורות מצאו את עצמם ליד הכניסה לבית מספר 30. מונטה קריסטו הכניס את מורסרף לחדרו. שניהם התישבו.

— עתה, נדבר בשקט — אמר הרוזן. — במי אתה עומד ללחום?

— בבושאן.

— אחד מידידיך!

— תמיד נלחמים בידידים.

— מה עשה לך?

— יש סיבה, בעתון של אמש... ראה, קרא!

אלברט הושיט למונטה קריסטו עתון, ובו קרא את הדברים הבאים:

„כותבים לנו מיאנינה

עובדה, אשר לא היתה ידועה עד כה, נודעה לנו עתה: הביצורים, שהגנו על העיר, הוסגרו בידי התורכים על ידי קצין צרפתי, אשר הווזיר עלי־טבלן נתן בו את אימונו, שמו היה ,פרנאנד׳.”

— ובכן! — שאל מונטה קריסטו — מה הוא הדבר, שראית כאן חעזע אותך?

— הדבר המענין אותי הוא, כי שם הטבילה של אבי, הרוזן דה מורסרף, הוא פרנאנד.

— ואביך שרת אצל עלי־פחה.

— זאת אומרת, שהוא לחם למען עצמאותם של היוונים; הנה היכן טמונה העלילה.

— הגד לי עוד: מי, לעזאזל, יודע בצרפת, כי הקצין פרנאנד הוא הרוזן דה מורסרף, ומי מתענין עכשיו ביאנינה, אשר נכבשה, כמדומני בשנת 1822 או 1823?

— הנה היכן טמונה הצביעות. הניחו לזמן לעבור, ורק היום חוזרים למאורעות שנשכחו, כדי לעורר שערוריה, שתכתים אדם בעל עמדה גבוהה. ובכן אני, יורש שמו של אבי, איני רוצה, שאף צל של חשד יאפיל על שם זה. אני עומד לשלוח לבושאן, שעתונו פירסם רשימה זו, שני עדים, והוא יכחישה.

— בושאן לא יכחיש מאומה.

— ובכן, נלחם.

— לא, לא תילחמו, כי הוא יענה לך, שיתכן ובצבא היווני היו חמשים קצינים, שנשאו את השם פרנאנד.

— אנו נלחם למרות תשובה זו. או! אני רוצה, כי כל זה ייעלם... אבי, חייל אביר כזה, בעל עמדה כה נעלה...

— ואתה עומד לשלוח אליו את עדיך? רעה אתה עושה.

— פירוש הדבר, שאתה מסרב לי את מה שבקשתי ממך.

— אל תשלח עדים לבושאן. לך אליו בעצמך.

— זה נוגד את כל המנהגים.

— עניינך הוא בלתי רגיל לגבי כל העניינים.

— ומדוע עלי ללכת אליו בעצמי... הגד לי?

— כי באופן כזה ישאר הענין בינך לבין בושאן. אם יש בדעתו של

בושאן לסגת, צריך להשאיר לו את הסיכוי של רצונו הטוב, והנסיגה תיעשה על אף זאת. ואם יסרב, יהיה עוד זמן מספיק, כדי להכניס שני אנשים זרים לתוך הסוד.

— לא יהיו אלה שני אנשים זרים, כי אם שני ידידים.

— הידידים של היום הם השונאים של מחר. לפיכך אני מיעץ לך להיות זהיר.

— אבל אם למרות כל זהירותי וכל צעדי אצטרך להשתתף בדו־קרב, האם תשמש לי עד?

— רוזני היקר — אמר מונטה קריסטו בארשת רצינית — היה סיפק בידיך להיווכח, כי בכל מקום ובכל זמן, הייתי כולי לרשותך, אבל מה שאתה דורש כאן ממני, חורג ממסגרת כל מה שיש ביכולתי לעשות בשבילך.

— למה?

— יתכן, שתדע זאת באחד הימים.

— אבל בינתיים?

— אני מבקש את סבלנותך לסודי.

— אני מסכים. אזמין את פראנץ ושאטו־רנו. להתראות, הרוזן!

— להתראות, רוזני!

מורסרף נטל את כובעו ויצא. ליד הפתח מצא את מרכבתו, ובכבשו את כעסו בכל כוחותיו, ציווה שיובילוהו לבושאן; הלה היה במערכת. אלברט ציווה, שיובילוהו לשם.

בושאן ישב בתוך הדר־עבודה קודר ומלא אבק, ככל חדרי המערכות, כשהודיעו לו על בואו של אלברט דה מורסרף, ציווה לחזור פעמיים על השם, אך עדיין לא האמין למשמע אזניו וקרא:

— להיכנס!

אלברט הופיע. מפיו של בושאן נפלטה קריאה למראה ידידו, הדולג על פני ערימות הנייר והדורך ברגליו על פני עתונים בגודל שונה, שנערמו לא רק על הרצפה, כי אם גם על שולחן עבודתו.

— דרך כאן, דרך כאן, אלברט יקירי — אמר בהושיטו את ידו לצעיר. — אילו רוחות הביאוך?

— בושאן — אמר אלברט — באתי לדבר אתך על עתונך.

— אתה, מורסרף? מה רצונך?

— אני רוצה תיקון.

— אתה, תיקון? בקשר למה, אלברט?

— תיקון של עובדה, אשר פוגעת בכבודו של בן משפחתי.

— המשך נא! — אמר בושאן כשהוא נדהם. — איזו עובדה? לא יתכן הדבר.

— העובדה, שעליה כתבו לך מיאנינה. האם באמת אין לך מושג על סיבת בואי?

— חי כבודי... באפטיסט! גליון מיום אתמול! — קרא בושאן.

— אין צורך, הבאתי את שלי.

בושאן קרא וגמגם:

„כותבים לנו מיאנינה, וכו' וכו'".

— תבין, שזהו ענין חמור — אמר מורסרף — כאשר סיים בושאן את קריאתו.

— קצין זה הוא, איפוא, קרוב לך? — שאל העתונאי.

— כן — אמר אלברט והסמיק.

— מה רצונך, איפוא, שאעשה, כדי לגרום לך קורת־רוח? — שאל בושאן ברוך.

— הייתי רוצה, בושאן יקירי, שתכחיש עובדה זו.

בושאן התבונן באלברט בתשומת לב, שהיה בה הרבה מן הידידות.

— ראה — אמר — זה עלול להכניס אותך לשיחה ארוכה, כי הכחשה היא ענין רציני. שב נא ואקרא עוד פעם אחת שלוש או ארבע שורות אלו.

אלברט ישב, ובושאן קרא שנית את השורות, שנגדן טען חברו. בתשומת־לב גדולה מאשר לפני כן.

— אתה רואה, איפוא, — אמר אלברט בהחלטיות, ואף בגסות — אחד מבני משפחתי הושמץ על ידי עתונך, ואני רוצה בהכחשה.

— אם אני רוחש לך ידידות, מורסרף, תשיג, כי אשכח ידידות זו על ידי מלים כאלו... אבל אל נא נרגז, או לכל הפחות, עדיין לא... אתה חרד, רוגז, מעוצבן... נראה, מיהו קרוב זה, שקוראים לו פרנאנד?

— זהו אבי, פשוט מאוד — אמר אלברט — מר פרנאנד מונדגו, הרוזן דה מורסרף, איש־צבא ותיק, אשר ראה עשרים שדות קטל, ואשר את צלקותיו האצילות רוצים לכסות ברפש, שנלקח מן הביב.

— זהו אביך? — שאל בושאן. — ובכן זה משהו שונה; אני מבין את זעמך, אלברט יקירי... נקרא איפוא שוב...

והוא קרא בשלישית את הרשימה, בשקלו כל מלה.

— אבל היכן אתה רואה — שאל בושאן — שאותו פרנאנד, שעליו כתוב בעתון, הוא אביך?

— בשום מקום, יודעני זאת יפה; אבל האחרים יראו זאת. הנה למה אני רוצה, שעובדה זו תוכחש.

לשמע המלים „אני רוצה" נשא בושאן את עיניו למורסרף, אך מיד השפיל אותן ושקע לרגע בהרהורים.

— הרי תכחיש את העובדה הזאת, בושאן? — חזר מורסרף וזעמו גבר יהלך, אם כי השתדל לכבשו.

— כן — אמר בושאן. — אבל בשעה שאהיה בטוח, כי העובדה איננה נכונה.

— איך זה!

— כן, ראוי לבדוק דבר זה, ואני אבדקהו.

— אבל מהו הדבר, שאתה רואה צורך להבהירו? — שאל אלברט, שכמעט יצא מכליו. — אם אינך מאמין, שאין זה אבי, הגד זאת מיד; אם אתה מאמין, שהוא האיש, עליך לתת את הדין על כך.

— אדוני — השיב בושאן. — אני קורא לך „אדוני", אם באת לדרוש, שאתן את הדין. צריך היה, ראשית כל, לעשות זאת, ולא לדבר אלי על דברי־הבל, שהקשבתי להם בסבלנות במשך חצי שעה.

— כן, אם לא תכחיש את העלילה השפלה!

— רגע אחד! שום איומים, בבקשה, אדון אלברט מונדגו, הרוזן דה מורסרף; איני סובל זאת מצד אויבי, ועל אחת כמה וכמה מידידי. ובכן, אתה רוצה, כי אכחיש את העובדה בדבר הקולונל פרנאנד, עובדה, אשר, חי־כבודי לא לקחתי כל חלק בה?

— כן, אני רוצה בכך! — אמר אלברט, וראשו היה עליו סחרחר.

— ובכן — אמר בושאן — הנה תשובתי, אדוני היקר: עובדה זו לא פורסמה על ידי, לא ידעתי עליה דבר; אבל אתה הפנית את תשומת לבי, על ידי צעדך, לעובדה זו. עובדה זו תישאר, איפוא, עד אשר תוכחש או תאומת על ידי המוסמך לכך.

— אדוני — אמר אלברט וקם ממקומו — אתכבד, איפוא, לשלוח אליך את עדי; אתה תדון אתם על המקום וסוג הנשק.

— מצוין, אדוני היקר.

— נפגש הערב או לכל המאוחר מחר.

— לא! לא! אופיע לדו־קרב כשיהיה צורך בכך, ולדעתי (אני רשאי להביע אותה מאחר שאני הנני זה, שהוזמן לדו־קרב), טרם הגיעה השעה לכך. יודעני, כי אתה סייף מצוין, ואילו אני שולט בחרב במידה לא גרועה; יודעני כי אתה קולע למטרה, ואילו אני איני נופל בהרבה ממך; יודעני, כי דו־קרב בינינו יהיה דו־קרב רציני, משום שהנך אמיץ... ואף אני הנני כזה. איני רוצה, איפוא, להסתכן, כי אהרוג אותך או שאהרג על ידך, ללא כל סיבה. אני מסכים, שנהתוך זה לזה את הצואר, אבל אני רוצה דחיה של שלושה שבועות. תוך שלושה שבועות אומר לך: כן, העובדה איננה נכונה, אבל אני מבטל אותה, או: העובדה נכונה, ואני שולף את החרבות מן הנרתיק או את האקדחים מן התיבה, לפי בחירתך. היום ה־29 באוגוסט, ובכן עד ה־21 בספטמבר. עד היום ההוא, האמן לי, וזוהי עצתו של איש כבוד, נחסוך לנו את הנבחות של שני כלבים הרתוקים בשרשראות במרחק־מה זה מזה.

בושאן החווה קידה חגיגית לצעיר, פנה אליו בגבו ויצא אל בית הדפוס.

46.

הלימונדה

נוארטיה שלח את משרתו הזקן והנאמן בארוא לחפש את הקאפיטאן מורל. הוא רצה למסור לו על מהלך המאורעות ולהודיע לו, כי הוא עומד לעזוב את בית בנו ולהתגורר מעתה בחברת נכדו. תוך עשרה חדשים תגיע הנערה לפרקה ותוכל לעשות כטוב בעיניה. מאכסימילאן מצא את וואלנטין אצל סבה. כיון שהיה חם מאוד, התעייף בארוא מאוד בריצתו.

— או! אלי, כמה חם לו, לבארוא הטוב — אמרה וואלנטין.

— א! — אמר בארוא — משום שרצתי; אבל עלי להודות, שמר מורל מיטיב לרוץ ממני.

נוארטייה רמז בעיניו על מגש, שעליו עמדה צנצנת לימונדה וכוס. הנוזל, שלא היה עוד בצנצנת, נשתה חצי שעה לפני כן על ידי נוארטייה.

— קח, בארוא הטוב — אמרה הצעירה — כי אני רואה, שאתה בולע בעיניך את הצנצנת.

— עובדה היא — אמר בארוא — שאני גווע מצמא, ואשתה ברצון כוס לימונדה לחייך.

— שתה, איפוא, — אמרה וואלנטין — וחזור עוד מעט.

בארוא לקח את המגש, ואך נמצא בפרוזדור, נראה בעד הדלת, ששכח לסגרה, כיצד הוא שומט את ראשו אחורה, כדי להריק את הכוס, אשר מולאה על ידי וואלנטין.

קול צלצול נשמע בחדר המדרגות של ווילפורט. היה זה אות לביקור. וואלנטין הסתכלה בשעון.

— השעה שתים־עשרה — אמרה — היום שבת, זהו ודאי הרופא.

נוארטייה רמז, כי הוא הוא ודאי האורח.

— בארוא! — קראה וואלנטין — בארוא, בוא־נא!

נשמע קולו של המשרת הזקן, אשר ענה:

— אני בא, העלמה.

— בארוא ילווך עד הדלת — אמרה וואלנטין למורל; — ועתה, זכור נא, אדוני הקצין, שאבא הטוב שלי מיעץ, שלא תעשה שום צעד, העלול לסכן את אושרנו.

— הבטחתי לחכות — אמר מורל — ואחכה.

ברגע זה נכנס בארוא.

— מי צלצל? — שאלה וואלנטין.

— האדון הרופא ד'אוריני — אמר בארוא וברכיו פקו.

— מה קרה לך, בארוא? — שאלה וואלנטין.

הזקן לא ענה דבר; הוא הביט באדוניו בעינים בוהות, בעוד שבידו המקומצת חיפש משענת.

— הוא עומד ליפול! — קרא מורל.

אכן, החלחלה שאחזה את בארוא, גברה והלכה בהדרגה; קווי הפנים, אשר השתנו על ידי העוית, העידו על התקפת עצבים עזה ביותר.

משראה נוארטייה את בארוא במצוקתו זו, הצטיירו בעיניו רגשות צער עמוקים. בארוא צעד כמה צעדים לעבר אדוניו.

— א! אלי! אלי! אדוני — אמר — מה קרה לי?.. אני סובל... איני רואה דבר. אלפי נקודות אש עוברות בראשי. או! אל תגעו בי, אל תגעו בי!

אכן, עיניו יצאו מחוריהן ותעו סביבן, וראשו שמט אחורנית, בעוד שכל גופו נעשה נוקשה.

— אדון ד'אוריני! — קראה וואלנטין בקול חנוק — מהר אלינו לעזרה!

בארוא התפלש, צעד שלושה צעדים אחורה, כרע תחתיו ונפל לרגלי נוארטייה. הוא השעין את ידו על ברכו וקרא:

— אדוני! אדוני הטוב!

ברגע זה הופיע על סף החדר מר דה ווילפורט, שנזעק על ידי הקריאות. מורל נסוג אחורה, השקיע את עצמו בתוך פינת החדר ונעלם מיד מאחורי וילון.

נוארטייה רתח מקוצר רוח ואימה. נפשו יצאה לעזרתו של הישיש האומלל, שהיה יותר ידידו ממשרתו. המאבק האיום בין החיים ובין המוות ניכר על מצחו: העורקים התנפחו וכמה שרירים, שהוסיפו עוד לפעול סביב עיניו, נתכווצו.

פניו של בארוא התנועעו, עיניו היו מלאות דם, וצווארו נשמט הצדה. קצף עלה על שפתיו, והוא נשם בכבדות. ווילפורט עמד נדהם, ועיניו נחו על תמונה זו. הוא הסתכל תוך שתיקה, פניו החווירו ושערותיו סמרו.

— הרופא! הרופא! — קרא וזינק לעבר הדלת — בואה! בואה!

— גברתי! גברתי! — קראה וואלנטין לאמה חורגתה, ותוך כדי ריצה נתקלה במשענת המדרגות — בואי מהר! והביאי את צנצנת הסמים שלך!

— מה קרה? — שאל קולה המצלצל והמאופק של הגברת דה ווילפורט.

— או! בואי! בואי!

— אבל היכן הרופא? — צעק ווילפורט; — היכן הוא?

הגברת דה ווילפורט ירדה לאט; חריקת הרצפה נשמעה מתחת לצעדיה. בידה האחת החזיקה את הממחטה, שבה ניגבה את פניה, ואילו בשניה — צנצנת מלח אנגלי. בהתקרבה לפתח, הטילה את מבטה הראשון בנוארטייה, שפניו העידו, פרט להתרגשות טבעית מאוד במסיבות אלו, על בריאות מצוינת; אחר נפל מבטה על הגוסס. פניה החוירו, ומבטה עבר בזה אחר זה מן המשרת לאדוניו וחוזר חלילה.

— אבל, למען השם גברתי, היכן הרופא? זהו שבץ, ובעזרת הקזת דם אפשר להצילו.

— האם אכל היום? — שאלה הגברת דה ווילפורט בהתעלמה מן השאלה.

— גברתי — אמרה וולאנטין — הוא לא אכל ארוחת בוקר, כי אם רץ בשליחות, שהוטלה עליו על ידי אבא הטוב. רק לאחר שחזר לקח כוס לימונדה.

— אה! — אמרה הגברת דה ווילפורט — למה לא יין? לימונדה היא משקה גרוע.

— הלימונדה היתה תחת ידי, בתוך הצנצנת של אבא; בארוא המסכן היה צמא, והוא שתה את המשקה.

הגברת דה ווילפורט התחלחלה. נוארטייה נעץ בה מבט חודר.

— גברתי — אמר ווילפורט — אני שואל אותך היכן מר ד'אווריני; למען השם, עני!

— הוא בחדרו של אדוארד, שאינו בקו הבריאות — אמרה הגברת דה ווילפורט, לאחר שלא יכלה עוד להתעלם מן השאלה.

ווילפורט זינק אל חדר המדרגות, כדי לבקשו בכבודו ובעצמו. הגברת דה ווילפורט הלכה בעקבות בעלה.

מורל יצא מן הפינה האפלה, שבה נמצא, בלי שאיש יראה אותו; כה רבה היתה המבוכה.

— צא מהר, מאכסימיליאן — אמרה וואלנטין — וחכה עד שאקרא לך.

הוא הצמיד את ידה של וואלנטין אל לבו ויצא דרך הפרוזדור הסמוי. באותו זמן נכנסו ווילפורט והרופא דרך הפתח השני. בארוא החל מתאושש; המשבר חלף, כוח הדיבור חזר אליו בהדרגה, והוא התרומם על ברך אחת. ד'אווריני ווילפורט העבירו את בארוא לאחת הספות.

— מה תצוה, הרופא? — שאל ווילפורט.

— יש להביא מים ואתר. מישהו ירוץ, כדי לבקש עטרַ ואפיקטוזין.

— הלאה! — אמר ווילפורט.

— ועתה על כל הנוכחים לצאת.

— גם אני ? — שאלה בדחילו וואלנטין.

— כן, העלמה, ביחוד את — אמר הרופא בגסות.

וואלנטין הסתכלה במר ד׳אווריני בתמהון, נשקה על מצחו של מו נוארטייה ויצאה. הרופא סגר מאחוריו את הדלת בארשת קודרת. — ראה, ראה, דוקטור, הנהו חוזר לאיתנו ; היתה זו התקפה קלה.

חיוך קודר נראה על שפתיו של מר ד׳אווריני.

— איך אתה מרגיש את עצמך בארוא ? — שאל הרופא.

— קצת יותר טוב, אדוני.

— התוכל לשתות את כוס המים עם האתר ?

— אנסה, אך אל תגעו בי.

— מדוע ?

— כי נראה לי, שאם תגע בי, לו גם בקצה האצבע תחזור ההתקפה.

— שתה.

בארוא לקח את הכוס, קרב אותה לשפתיו הסגוליות והריק כמעט את מחציתה.

— היכן כואב לך ? — שאל הרופא.

— בכל מקום ; אני מרגיש כאילו עוית איומה...

— מה אכלת היום ?

— דבר לא בא אל פי ; שתיתי רק כוס לימונדה מזו של האדון ותו לא.

ובארוא רמז בראשו לעבר נוארטייה, שישב ללא נוע בכורסתו והסתכל במחזה איום זה, בלי לאבד שום תנועה או מלה.

— היכן לימונדה זו ? — שלא הרופא בלהיטות.

— בצנצנת, במטבח.

— הרוצה אתה, דוקטור, כי אלך לקחתה ? — שאל ווילפורט.

— לא, הישאר כאן, והשתדל, שהחולה ישתה את אשר נשאר בכוס מים זו.

ד׳אווריני קפץ ממקומו, פתח את הדלת, זינק למדרגות של חדרי השרות, וכמעט שהפך את הגברת דה ווילפורט, אשר גם היא ירדה למטבח. צעקה נפלטה מפיה. ד׳אווריני לא שם לב לכך ; הוא נישא בכוחו של רעיון אחד ויחידי, דילג על פני שלוש או ארבע המדרגות האחרונות, פרץ לתוך המטבח והבחין בצנצנת, שעמדה על המגש והיתה כמעט ריקה. הרופא קפץ עליה כנשר על טרפו. הוא נשם בכבדות, עלה בחזרה לקומת הקרקע וחזר לחדר.

— האם זוהי הצנצנת שהיתה כאן ? — שאל ד׳אווריני.

— כן, אדוני הרופא.

— זוהי אותה לימונדה, אשר שתית ?

— סבורני כך.

— מה היה טעמה ?

— מר.

הרופא מזג כמה טיפות של הלימונדה לתוך שקערורית ידו, טעם קצת בשפתיו, אחר שטף את פיו וירק את הנוזל לתוך האח.

— זוהי אותה לימונדה — אמר. — וגם אתה שתית ממנה, מר נוארטייה ?

— כן — אמר הזקן.

— וגם אתה מצאת את טעמה מר ?

— כן.

— א! אדוני הדוקטור! — צעק בארוא — שוב תוקפים אותי כאבים! אלי, רבונו של עולם, רחם עלי!

הרופא חש אל החולה.

התקפת העצבים שתקפה עתה את בארוא, היתה עוד יותר חזקה מהקודמת. הוא גלש מן הספה על הרצפה, וגופו, ששכב על הרצפה, נעשה נוקשה. הרופא השאיר אותו לנפשו, מאחר שנבצר ממנו להגיש לו עזרה, והתקרב לנוארטייה.

— איך אתה מרגיש את עצמך ? — שאל אותו בלחש; — טוב ?

— כן.

— כלום בארוא הוא המכין את הלימונדה שלך ?

— כן.

— האתה הצעת לו לשתות ממנה ?

— לא, וואלנטין.

אנחה של בארוא, פיהוק, שכמעט וגרם לשבירת לסתו, הפנו את תשומת לבו של ד׳אווריני. הוא עזב את מר נוארטייה וחש אל החולה.

— בארוא — אמר הרופא — התוכל לדבר ?

בארוא מלמל כמה מלים בלתי־מובנות.

— עשה מאמץ, ידידי. מי הכין את הלימונדה ?

— אני.

— ההבאת אותה לאדוניך מיד לאחר שהכנת אותה ?

— לא.

— העזבת אותה אז באיזה מקום ?

— במשרד.

— מי הביא אותה הנה ?

— העלמה וואלנטין.

ד׳אווריני טפח בידו על מצחו.

— אי, אלי! אלי! — מלמל.

— דוקטור, דוקטור! — צעק בארוא, שחש את חזרת ההתקפה בפעם השלישית.

— האם לא יביאו את האפיקטוזין? — קרא הרופא.

— הנה כוס מוכנה — אמר ווילפורט בהיכנסו.

— מי הכין אותה?

— עוזר הרוקח, שבא יחד אתי.

— שתה.

— לא אוכל, הרופא, מאוחר מדי; גרוני מתכווץ; אני נחנק! או! לבי! או! ראשי... או! איזה גיהינום... האם יסורי יימשכו זמן רב?

— לא, לא, ידידי — אמר הרופא — עוד מעט יחלפו כאביך.

— א! אני מבין את דבריך! — קרא האומלל — אלי! רחם עלי!

צעקה נפלטה מפיו, והוא נפל אחורה, כאילו הלם בו רעם.

ד׳אווריני שם את ידו על לבו, והקריב זכוכית לשפתיו.

— ובכן? — שאל ווילפורט.

— לכו למטבח ודרשו להביא לי מהר סירופ של סיגליות.

ווילפורט ירד באותו רגע.

— אל תפחד, מר נוארטייה — אמר ד׳ארווריני — אני לוקח אתי את החולה לחדר השני כדי להקיז לו דם.

הוא אחז בזרועו של בארוא, ומשך אותו אל החדר הסמוך; אבל מיד חזר לנוארטייה, כדי לקחת את שארית הלימונדה. נוארטייה עצם את עינו הימנית.

— וואלנטין, לא כן? אתה רוצה את וואלנטין? אגיד, שישלחוה אליך.

ווילפורט עלה חזרה. ד׳אווריני נתקל בו בפרוזדור.

— ובכן? — שאל.

— בוא — אמר ד׳אווריני.

והוא לקח אותו לחדר.

— עודנו מעולף? — שאל התובע המלכותי.

— הוא מת.

ווילפורט נסוג שלושה צעדים אחורה, שילב את ידיו מעל לראשו ואמר בהסתכלו בגופה בהבעת רחמים בלתי מעושה:

— כל כך מהר מת!

— כן, כל כך מהר, — אמר ד׳אווריני — אבל דבר זה אינו צריך להפליא אותך. גם האדון והגברת סאן־מראן מתו לפתע פתאום. או! במהירות מתים בביתך, מר דה ווילפורט!

— מה! — קרא התובע, ובקולו נשמעו פחד ומבוכה — אתה חוזר לרעיון מבהיל זה!

— תמ׳ד, אדוני, תמיד! — אמר ד׳אווריני בחגיגיות. — רעיון זה לא

עזב אותי אף לרגע אחד, ולמען תהיה משוכנע, כי הפעם לא טעיתי, הקשב יפה, מר דה ווילפורט.

ווילפורט רעד כעלה.

— קיים רעל, הממית בלי להשאיר כמעט עקבות. רעל זה מכיר אני יפה: חקרתי אותו בכל האסונות, שהוא גורם להם, בכל התופעות, שהוא יוצר. ברעל זה הבחנתי זה עתה אצל בארוא המסכן, כפי שהבחנתי בו אצל הגברת סאן מראן. ברעל זה אפשר להבחין בדרך אחת: הוא מחזיר את הצבע הכחול לנייר־חמנית, שנצבע לאדום על ידי חומצה, והוא משווה צבע ירוק לסירופ הסיגליות. אין לנו כאן נייר־חמנית, אבל, הנה מביאים את סירופ הסיגליות, אשר בקשתי.

נשמעו צעדים בפרוזדור; הרופא פתח למחצה את הדלת, לקח מידיה של החדרנית ספל, שבתוכו היו שתים או שלוש כפות סירופ וסגר שוב את הדלת.

— הבט — אמר לתובע המלכותי, שלבו פעם בחזקה, עד כי אפשר היה לשמוע את הלמות לבו — הנה בצלחת זו נמצא סירופ סיגליות, ואילו בצנצנת הזאת — שארית הלימונדה, אשר מר נוארטייה ובארוא שתו חלק ממנה. אם הלימונדה היא נקיה, ואין בה כדי להזיק, ישמור הסירופ על צבעו, ואילו אם הלימונדה מורעלת, יוריק הסירופ. ראה!

הרופא מזג לאט כמה טיפות לימונדה מן הצנצנת אל הצלחת, ובאותו רגע אפשר היה לראות כיצד נוצרה ענגה בתוכה; עננה זו קבלה גון כחול, אחר עברה מצבע הספיר לצבע הלשם, ומן הלשם לסמרגד. אחר שקבלה צבע זה, שוב לא נשתנתה גונה; הנסוי לא השאיר כל ספק.

— בארוא האומלל הורעל בתמצית האגוז של איגנאס הקדוש — אמר ד'אוריני; — עתה אתן את הדין בפני בני־אדם ובפני אלהים.

ווילפורט לא אמר דבר, אך הרים את זרועותיו כלפי שמים, פקח עינים בוהות וצנח לכורסתו כאילו הלמו רעם.

47.

האשמה

מר דאוריני נזכר חיש מהר בתובע, אשר נראה כאילו היה המת השני בתוך החדר מטיל הזוועה.

— או! המוות נמצא בתוך הבית! — קרא ווילפורט.

— הגד, הפשע — ענה הרופא.

— מר ד׳אווריני! — קרא ווילפורט — לא אוכל להביע לפניך את כל המתרחש בלבי ברגע זה; יש בו פחד, כאב וטירוף.

— כן — אמר ד׳אווריני בשקט חגיגי — אבל אני סבור, שהגיע הזמן לפעול. אני סבור, כי הגיע הזמן להקים מחסום בפני נחשול זה של מקרי מוות. איני מרגיש, כי אהיה מסוגל לשאת עוד בקרבי סודות כאלה, בלי לגלות את הפושע.

ווילפורט הטיל סביבו מבט קודר.

— בביתי! — לחש — בביתי!

— ראה, אדוני התובע — אמר ד׳אווריני — היה גבר! אתה נציג החוק, ועליך לכבד את עצמך על ידי קרבן שלם.

— אתה גורם לי חלחלה, הדוקטור, קרבן שלם!

— הוא אשר אמרתי.

— אתה חושד במישהו?

— איני חושד באיש; המוות מתדפק על דלתך, הוא נכנס, הוא בא ואינו מגשש באפלה, כי אם הולך מחדר לחדר. ובכן אני הולך בעקבותיו, אני מבחין במהלכו; אני מגשש; בקש את האדם, העשוי להפיק תועלת מן הפשע, אומר כלל ישן של המשפט...

— הדוקטור! — קרא ווילפורט — כמה פעמים רומה הצדק של בני־אדם עלידי דברים אלה מביאי־כליה! איני יודע, אך נדמה לי, כי פשע זה...

— א! אתה מודה, איפוא, סוף־סוף, כי קיים כאן פשע?

— כן, אני מודה בכך. מה היית רוצה? צריך להודות בכך. אבל הרשה לי להמשיך. נדמה לי, אמרתי, כי פשע זה נופל רק עלי, ולא על הקרבנות. אני חושד באיזה אסון, הצפוי לי מתחת לכל האסונות המוזרים האלה.

— או, בן־אדם! — אמר ד׳אווריני — האנכיי ביותר מכל בעלי־החיים, המאוהב ביותר בעצמו מכל היצורים, המאמין תמיד, כי הארץ מסתובבת, השמש זורחת והמוות קוצר אך ורק למענו! ואלה, שאיבדו את חייהם, כלום לא איבדו דבר? מר דה סאן מראן, הגברת דה סאן מראן, מר נוארטייה...

— איך זה? מר נוארטייה!

— כן! המאמין אתה, למשל, כי התנכלו לחייו של משרת אומלל זה? לא ולא. היה זה נוארטייה, שהיה צריך לשתות את הלימונדה; השני לא שתה אותה אלא במקרה; ואם כי בארוא הוא אשר מת, הרי נוארטייה הוא שהיה צריך למות.

— אולם במקרה זה איך זה ייתכן, שאבי לא מת?

— כבר אמרתי לך פעם, בערב, בגן, אחרי מותה של הגברת דה סאן מראן, שגופו התרגל לאותו רעל, והמנה, שלא היתה לה כל חשיבות ביחס אליו, מביאה מוות לכל אחד אחר.

— אלי! אלי! — מלמל ווילפורט ולפת את זרועותיו.

— לך־נא בעקבות הפושע. הוא רצח את מר דה סאן מראן...

— או! דוקטור!

— אני מוכן להישבע; הדברים, שנאמרו על הסימנים החיצוניים, מתאימים לדברים, שראיתי במו עיני.

ווילפורט הפסיק להתנגד, ומפיו פרצה אנקה.

— הוא רצח את מר דה סאן מראן — חזר הרופא — הוא רצח את הגברת דה סאן מראן; שתי ירושות עומדות ליפול בחלקו.

ווילפורט ניגב את הזיעה שניגרה ממצחו.

— הקשב יפה!

— לצערי! — מלמל ווילפורט — איני מאבד שום מלה.

— מר נוארטייה — המשיך מר ד׳אוריני בקולו חסר־הרחמים — מר נוארטייה ציווה לפנים את רכושו לעניים, ולא לך או למשפחתך; אחרי זה ערך את צוואתו השניה, עתה התנכלו לחייו מתוך חשש שמא יערוך צואה בפעם השלישית. נדמה לי, כי שלשום נערכה צוואתו; רואה אתה, כי אסור לנו להפסיד זמן.

— רחם על בתי, אדוני! — מלמל ווילפורט.

— רואה אתה, כי אתה אמרת את שמה, אתה, אביה!

— רחם על וואלנטין! הקשב, לא ייתכן הדבר. הייתי מעדיף להאשים את עצמי! וואלנטין, לב זהב, חבצלת תמה!

— אין רחמים בדין, אדוני התובע המלכותי; הפשע הוא בולט; העלמה דה ווילפורט ארזה בעצמה את הרפואות, שנשלחו למר דה סאן מראן, ומר דה סאן מראן מת. העלמה דה ווילפורט הכינה את המשקה של הגברת דה סאן מראן והגברת דה סאן מראן מתה. העלמה דה ווילפורט לקחה מידיו של בארוא, שנשלח החוצה, את צנצנת הלימונדה, אשר הזקן נוהג היה לשתות כל בוקר, והזקן ניצל ממות רק בנס. העלמה דה ווילפורט הנה אשמה! היא המרעילה! אדוני התובע המלכותי, אני מאשים באזניך את העלמה דה ווילפורט, מלא את חובתך!

ווילפורט נפל על ברכיו.

— הקשב לדברי! — קרא — רחם עלי, הושיעני... לא, בתי אינה אשמה... הבא אותנו לפני בית־דין, ואני אוסיף לומר: לא, בתי אינה אשמה... אין פשע בביתי... איני רוצה, שומע אתה, שיהיה פשע בביתי; כי שעה שהפשע נכנס למקום כלשהו, הריהו דומה למוות, הוא אינו נכנס לבדו. לא, בתי לא תוסגר על ידי לידיו של התליין... ואם אתה טועה, דוקטור! אם האשם הוא מישהו אחר, ולא בתי! אם אבוא, באחד הימים, חיוור כרוח רפאים, ואומר לך: רוצח! רצחת את בתי... ראה, דבר זה

עלול לקרות, ואני נוצרי, מר ד׳אווריני, ובכל זאת הייתי מוכן לשלוח יד בנפשי!

— טוב, איפוא — אמר הרופא אחרי שתיקה קלה, — אחכה!

וילפורט הסתכל בו, כאילו לא האמין עדיין לדבריו.

— ואולם — המשיך מר ד׳אווריני בקול איטי וחגיגי — אם יחלה מישהו מבני ביתך, אם יד הרעה תשיג גם אותך, אל תקרא לי, כי לא אבוא עוד. הסכמתי לחלק אתך סוד איום זה, אבל איני רוצה, שהבושה ומוסר־הכליות יגברו וילכו בהכרתי, כפי שהפשע והאסון ילכו ויגדלו בביתך.

— אתה עוזב אותי, איפוא, לנפשי, דוקטור?

— כן, כי איני יכול להוסיף ללכת בעקבותיך ואיני מתעכב אלא על סף הגרדום. יבוא גילוי אחר, אשר יביא לידי סוף הטרגדיה האיומה הזאת. להתראות!

.48

קאדרוס מופיע שוב

בערב של אותו יום, בו יצא הרוזן דה מורסרף מביתו של דאנגלאר כשהוא מלא בושה וזעם בגלל קרירותו של הבנקאי, נכנס אנדריאה קאוואל־קאנטי לחצר הבנקאי בשוסה־ד׳אנטין.

מקץ שיחה של עשר דקות בטרקלין, סיפר לו על צרותיו מאז צאת אביו האציל. מאז היה לו האושר לפגוש במשפחת הבנקאי, שבה נתקבל כבן, את העלמה דאנגלאר. דאנגלאר הקשיב לדבריו בתשומת לב רבה. זה יומיים־שלושה חיכה להצהרה זו, וכאשר הושמעה, נוצצו עיניו כפי שלבשו קדרות, בזמן שדיבר מורסרף. אף־על־פי־כן לא רצה כלל וכלל לקבל באופן סתמי את הצעתו של הצעיר, בלי להעיר לו כמה הערות.

— מר אנדריאה — אמר לו — כלום אינך קצת צעיר מכדי לחשוב על נישואים?

— לא ולא, אדוני — השיב קאוואלקאנטי — איני מוצא, שכך הוא הדבר. באיטליה נושאים האצילים נשים בגיל צעיר, בדרך כלל; זהו מנהג הגיוני. החיים הם כה מלאי אושר, עד כי צריך לתפוס את האושר ברגע שהוא חולף במכהווי ידינו.

— ועתה, אדוני — אמר דאנגלאר — נניח, שהצעותיך, שהנן לי לכבוד, תתקבלנה על ידי אשתי ובתי, עם מי נוכל לדון בצד העסקי? זהו

משא ומתן השוב, אשר רק האבות יודעים לנהלו כראוי למען אשרם של ילדיהם.

— אדוני, אבי הוא איש פקח, מלא הגינות ובינה. הוא חזה מראש את האפשרות, כי ארצה להשתקע בצרפת; הוא השאיר, איפוא, בידי, לפני צאתו, את כל הניירות, המאשרים את זהותי, ומכתב, בו הוא מבטיח לי, אם תהיה הבהורה לרוחו, קיצבה של מאה וחמשים אלף פראנקים, החל מיום נישואי. במידה שאני יכול לשפוט, מהוה סכום זה את הרבע מהכנסותיו של אבי.

— תמיד היה בדעתי — אמר דאנגלאר — לתת לבתי חמש מאות אלף פראנקים לנישואיה; היא, אגב, יורשתי היחידה.

— ובכן! — אמר אנדריאה — רואה אתה, שהענין יסתדר על הצד היותר טוב, אם נניח, שבקשתי לא תידחה על ידי הגברת הבארונית דאנגלאר ועל ידי העלמה אייז'ני. והנה נמצאת ברשותנו הכנסה של מאה שבעים וחמשה אלף פראנקים. נניח, שאשיג מאת המרקיז, שבמקום לשלם לי את הקיצבה, ימסור לי את ההון כולו (הדבר לא יהיה קל ביותר, יודעני זאת, אבל סוף־סוף הדבר אפשרי). ימצאו בידינו, איפוא, שנים או שלושה מיליונים פראנקים, ושנים או שלושה מיליונים בידים מאומנות מסוגלים להכניס תמיד עשרה אחוזים.

— איני מקבל לעולם אלא ארבעה אחוזים — אמר הבנקאי — ואפילו בשלושה אחוזים וחצי. אבל מחתני אקבל בחמשה אחוזים, ונתחלק ברווחים.

— טוב, איפוא! מצוין, חותני — אמר קאוואלקאנטי, בקראו דרור לאופיו הגס במקצת, אשר היה מתפרץ מזמן לזמן למרות מאמציו לכסותו. אבל חיש מהר התאושש:

— או! סליחה, אדוני — אמר — ראית, שהתקוה בלבדה כמעט שמביאה אותי לידי טירוף; מה יהיה, איפוא, כשהדבר יהפוך למציאות?

— אבל — אמר דאנגלאר — שלא הבחין כיצד הפכה שיחה זו בהדרגה לשיחה עסקית — קיים ודאי חלק מהונך, שאביך לא יוכל לסרב לך?

— איזה חלק? — שאל הצעיר.

— זה ששייך לאמך.

— א! וודאי, זה שהיה שייך לאמי, אוליבה קורסינארי.

— ומה יכול להיות שוויו של חלק זה של רכושך?

— בהן־צדק — אמר אנדריאה — הנני מבטיח לך, אדוני, שמעולם לא שמתי לב לדבר זה, אבל אני מעריך אותו לכל הפחות בשני מיליונים.

מחנק מלא גיל תקף את דאנגלאר.

— ובכן, אדוני — אמר אנדריאה והחווה קידה מלאת חשיבות בפני הבנקאי — האוכל לקוות...

— מר אנדריאה — אמר דאנגלאר — קווה, והיה סמוך ובטוח, שאם

לא יעצור מכשול כלשהו מצדו את מהלכו של ענין זה, אפשר לחשוב אותו לגמור. אבל, — אמר דאנגלאר לאחר שהרהר קמעה — כיצד זה קרה, שהרוזן דה מונטה קריסטו, האפוטרופוס שלך בחברה הפאריזאית, לא בא אתך יחד, כדי להפנות אלינו בקשה זו?

אנדריאה הסמיק קמעה.

— זה עתה הייתי אצל הרוזן, אדוני — אמר. — זהו ללא כל ספק איש מקסים, אך מוזר מאוד, הוא הסכים לדעתי. הוא אף אמר לי, שאינו סבור, כי אבי יהסס אפילו לרגע אחד לתת לי את ההון במקום הקיצבה; הוא הבטיח לי את השפעתו, כדי לסייע לי בדבר; אבל הצהיר באזני, שהוא באופן אישי לא נטל מעולם ולא יטול על עצמו לעולם את האחריות לבקשת הסכמה לנישואים. עכשיו — המשיך אנדריאה בחיוך המלבב ביותר — גמרתי לדבר עם החותן ואני פונה אל הבנקאי.

— מה רצונך ממני, נשמע? — אמר דאנגלאר ופרץ אף הוא בצחוק.

— מחרתיים צריך אני לקבל אצלך ארבעת אלפים פראנקים; אבל הרוזן הבין, כי יתכן, שבחודש הבא תידרשנה בשבילי הוצאות נוספות, שתעלינה אולי על הכנסותי הצנועות, ולכן נתן לי, או יותר נכון, העניק לי, שטר על סך של עשרים אלף פראנקים. הוא נחתם בידו, כפי שאתה רואה; המסכים אתה לקבלו?

— הבא לי שטר כזה בסך מיליון, ואקבל אותו — אמר דאנגלאר בהכניסו את השטר לכיסו. — הגד לי לאיזו שעה מחר דרוש לך הכסף, ושליח הקופה שלי יבוא אליך ובידו קבלה לעשרים וארבעה אלף פראנקים.

— ובכן, בשעה עשר בבוקר, אם תואיל בטובך, וכל המקדים הרי זה משובח. הנני רוצה לצאת מחר אל מחוץ לעיר.

— לו יהי בשעה עשר, במלון הנסיכים, כרגיל?

— כן.

למחרת היום, בדיקנות מופתית, נמצאו עשרים וארבעה אלף הפראנקים בידי הצעיר שיצא, בהשאירו מאתים פראנקים בשביל קאדרוס. מטרתה העיקרית של נסיעה זו היתה להתחמק מפני הידיד המסוכן. משום כך היה בדעתו לחזור בערב, בשעה מאוחרת ככל האפשר. אולם, אך הספיק לצאת לחצר, מצא לפניו את השוער, שחיכה לו והחזיק בידו את כובעו.

— אדוני, — אמר — איש זה בא.

— איזה איש? — שאל אנדריאה כלאחר יד, כאילו נשכח מזכרונו האיש.

— אותו איש, שהוד מעלתו משלם לו את הקיצבה הקטנה.

— א! כן — אמר אנדריאה — אותו משרת לשעבר של אבי. ובכן! הנתת לו את מאתים הפראנקים, שהשארתי בשבילו?

— כן, הוד מעלתו, בדיוק.

אנדריאה ציווה, שיקראו לו הוד מעלתו.

— אבל — המשיך השוער — הוא לא רצה לקחת את הכסף.

אנדריאה החוויר.

— איך זה! הוא לא רצה לקחת את הכסף? — שאל בקול נרגש.

— לא! הוא רצה לדבר עם הוד מעלתו. עניתי לו, שאדוני יצא; הוא עמד על שלו. אבל לבסוף נדמה היה, ששוכנע ונתן לי מכתב זה, שהביאו אתו כשהוא חתום.

— נראה — אמר אנדריאה.

הוא קרא לאור הפנס של הכרכרה:

„אתה יודע היכן אני גר; הנני מחכה לך מחר בשעה תשע בבוקר".

אנדריאה בחן את החותם, כדי להיווכח, אם נפתח לפני כן ואם מבטים סקרניים יכלו לחדור לתוך המכתב, אבל המכתב היה מקופל בצורה כזאת, עד כי אילו רצה מישהו לקרוא את המכתב היה צריך להוריד את החותם, אך החותם היה שלם.

— טוב מאוד — אמר.

הצעיר נכנס לחדרו, שרף את מכתבו של קאדרוס ולא נח, עד שהמכתב הפך לגל של אפר.

כדי להיענות להזמנה הדחופה של ידידו המסוכן, לבש אנדריאה את בגדי משרתו, וכך הלך, כשהוא מחופש, לפונדק „הסוס האדום", בו התגורר קאדרוס. הלה הגביר את דרישותיו ותבע קיצבה חדשית של חמש מאות פראנק, סכום חד־פעמי של שלושים אלף פראנקים ואת היהלום הגדול, שהיה נתון על אצבעו של הצעיר. בקיצור: החייט לשעבר הפך לסחטן איום. גבר, איפוא, ההכרח להיפטר ממנו. תכנית מאקיאבלית נולדה במוחו של אנדריאה: הוא תאר באזני קאדרוס את האוצרות הנמצאים בדירתו של מונטה קריסטו, בשדרות אלישע. הוא נתן לו את כל הפרטים הדרושים בדבר תכנית הבית והודיע לו, שמחר ילון הרוזן בביתו באוטיי. אנדריאה קאוואלקאנטי קיווה, כי בן הבליעל ידע לנצל את הידיעות החשובות הללו.

.49

הפריצה

למחרת היום יצא הרוזן דה מונטה קריסטו לאוטיי עם כמה ממשרתיו. היציאה נגרמה בעיקר בגלל בואו של ברטוצ'ו, אשר חזר מנורמנדיה והביא אתו ידיעות על הבית והספינה. הבית היה מוכן, וגם הספינה, שהגיעה

לפני שמונה ימים ועגנה במפרץ קטן ובה הצוות בן ששה אנשים, כבר היתה מסוגלת להפליג, לאחר שנעשו כל הסידורים הנדרשים על ידי השלטונות.

הרוזן שיבח את מסירותו של ברטוצ׳ו והציע לו להתכונן לנסיעה בקרוב, הואיל ושהותו בצרפת לא תוכל להימשך יותר מחודש אחד.

— עכשיו — אמר לו — יתכן, שאצטרך להגיע תוך לילה אחד מפאריז לטריפורט; רצוני בשמונה תחנות בדרך, אשר תאפשרנה לי לעבור חמשים מיל תוך עשר שעות.

ברגע בו עמד ברטוצ׳ו לצאת כדי למלא את הפקודות, שניתנו לו, פתח באפטיסטין את הדלת; הוא החזיק מכתב על מגש כסף מוזהב.

— מה רצונך כאן? — שאל אותו הרוזן כשראה אותו מכוסה אבק — נדמה לי, שלא צוויתי לך לבוא?

פאטיסטין התקרב, בלי להוציא הגה, והגיש לו את המכתב.

— חשוב ודחוף — אמר.

הרוזן פתח את המכתב וקרא:

„האדון דה מונטה קריסטו מוזהר בזה, כי הלילה יפרוץ אדם לביתו בשדרות אלישע, כדי לגנוב את הניירות, אשר, לדעתו סגורים בשולחן הכתיבה שבחדר הרוזן. ידוע, כי האדון הרוזן מונטה קריסטו הוא אמיץ עד כדי כך שלא ישתמש בהתערבות המשטרה, העלולה לעשות צרות לאדם, השולח הודעה זו. האדון הרוזן יוכל לעשות דין לעצמו על ידי פתח המוביל מחדר השינה לחצר. מספר רב של אנשים ואמצעי זהירות בולטים עשויים להפחיד את העבריין ולגרום לכך, כי האדון מונטה קריסטו יחמיץ הזדמנות להכיר אויב, אשר המקרה גרם לגילויו על ידי האיש, השולח אזהרה זו לרוזן. לא יהיה אולי בכוחו של המודיע לחזור על אזהרתו במקרה שבן הבליעל יעשה נסיון חדש, אחר שיכשל נסיון ראשון זה״.

תחילה חשב הרוזן שאין זו אלא תחבולה של גנבים, מלכודת גסה, המודיעה לו על סכנה פעוטה, כדי להעמידו בסכנה יותר חמורה. הוא עמד, איפוא, למסור את המכתב לאחד ממפקדי המשטרה, על אף העצה, ואולי דווקא בגלל עצתו של הידיד האלמוני, אך פתאום נצנץ במוחו רעיון, כי יתכן וזהו איזה אויב מיוחד שלו, שרק הוא בלבדו יכול להכירו, ואם תגיע ההזדמנות לכך, יוכל להפיק תועלת מזה.

— אין בדעתם לגנוב את ניירותי — אמר מונטה קריסטו — הם רוצים לרצחני נפש. אין אלה גנבים, אלה הם רוצחים. איני רוצה, כי מפקד המשטרה יתערב בעניני האישיים.

הרוזן קרא לבאפטיסטין, שיצא מן החדר אחר שהביא את המכתב.

— תחזור לפאריז — אמר — תביא הנה את כל המשרתים, שנשארו שם. אני צריך, שכל אנשי יהיו באוטיי.

— אבל כלום לא ישאר איש בבית, אדוני הרוזן ? — שאל באפטיסטין.
— כן הוא הדבר.
— על האדון הרוזן לשקול, כי רב המרחק מן הסוכה אל הבית.
— ובכן ?
— ובכן, אפשר להוציא את כל הבית, בלי שאדוני ישמע את הרעש הקל ביותר.
— מי ?
— גנבים, כמובן.
— אתה שוטה, מר באפטיסטין ; אף הגנבה הנועזת ביותר לא תגרום לי מורת רוח כזו, כפי שגורם לי מלוי בלתי נכון של הוראותי.
באפטיסטין החווה קידה.
הרוזן סעד בשלוה ובמתינות־הדעת הרגילות, ואחרי סיום הארוחה רמז לעלי, שילך אחריו. הוא יצא בעד הפשפש הקטן, הגיע ליער בולון, כאילו יצא לטיול, אחר עלה לדרך המובילה לפאריז, ועם רדת הלילה נמצא מול ביתו בשדרות אלישע. בכל שררה החשכה, פרט לאור קלוש, שבקע מסוכתו של השוער.
מונטה קריסטו נשען בגבו אל עץ, ובמבטו, שלא טעה כמעט מעולם, בחן את השדרה הכפולה, הסתכל בעוברים ושבים ונעץ את מבטו ברחובות הסמוכים, כדי לראות, אם אין איש אורב שם. מקץ עשר דקות, הגיע לכלל דעה, שאיש אינו מסתתר שם. הוא הגיע בריצה יחד עם עלי לפשפש הקטן, נכנס במהירות, ודרך מדרגות השרות חזר לחדר לשינה, בלי שהשוער עצמו יכול להעלות על הדעת, שהדייר הראשי נכנס לבית, אשר חשבו לריק.
כשהגיע לחדר השינה, נתן הרוזן אות לעלי להתעכב, אחר עבר להדר העבודה ובחן אותו. הכל היה כרגיל ; שולחן העבודה היקר במקומו, והמפתח בתוך השולחן. הוא נעל אותו, לקח את המפתח, חזר לפתח של חדר השינה, הסיר את הקרס של המנעול וחזר. תוך כדי כך הביא עלי את הנשק, אשר ביקש ממנו הרוזן ; רובה קצר וזוג אקדוחים.
השעה היתה תשע ושלושים. הרוזן ועלי אכלו בחפזון פרוסת לחם ושתו כוס יין ספרד ; אחר הכניס מונטה קריסטו מיתקן, שאיפשר לו לראות את המתרחש בחדר השני. במטחווי ידו היו האקדחים והרובה, ועלי, אשר ניצב לידו, החזיק בידו אחד מאותם גרזנים קטנים ערביים, שלא שינו את צורתם מאז מסעי־הצלב. בעד אחד החלונות של חדר השינה, המקביל לזה של חדר העבודה, יכול היה הרוזן לראות את המתרחש ברחוב.
כך חלפו שעתיים ; שררה אפלת מצרים. האור הקלוש בסוכת השוע־ כבה מזמן.
אפשר היה להניח, כי ההתקפה, אם תבוצע, תיערך דרך המדרגות,

ולא דרך חלון. לדעתו של מונטה קריסטו, התנכלו הפושעים לחייו, ולא לכספו. הם יתקיפו, איפוא, את חדר השינה שלו; והם יגיעו לחדר השינה דרך המדרגות או חלון הדר־העבודה. הוא הציב את עלי לפני הדלת המובילה למדרגות, והוא עצמו המשיך להשגיח על חדר העבודה.

השעון של „אינוואליד" צלצל שתים־עשרה פחות רבע. כאשר נדם הצליל האחרון של השעון, נדמה היה לרוזן כי הוא שומע רחש מעבר חדר העבודה. החריקה הראשונה לוותה על ידי חריקה שניה. ואחריה שלישית. עם החריקה כבר ידע הרוזן מה מתרחש. יד חזקה ואמונה עסקה בחיתוך ארבע הצלעות של זגוגית בעזרת יהלום. מונטה קריסטו נתן אות קל בלבד, כדי להזהיר את עלי; הלה הבין, כי הסכנה נשקפת מצד חדר־העבודה, וצעד צעד אחד לקראת אדוניו.

מונטה קריסטו רצה לדעת בכל מאודו, מי הם אויביו וכמה הם. החלון היה קבוע מול הפתח, שדרכו התבונן הרוזן לתוך חדר העבודה. עיניו ננעצו, איפוא, בחלון זה: הוא ראה צל שבלט והלך בתוך האפלה; אחר נעשה אחד המרובעים אטום לחלוטין, כאילו הדביקו מבחוץ דף נייר, ולבסוף התבקע המרובע בלי שנפל. בעד הפתח שנוצר הוכנסה זרוע, אשר החלה לבקש את בריח החלון; כעבור שניה סובב החלון על ציריו. ונכנס בן־אדם. האיש היה לבדו.

— הנה איזה פוחז נועז — לחש הרוזן.

ברגע זה חש, כי עלי נוגע בקלות בשכמו; הוא פנה אחורה. עלי הראה לו את חלון החדר, שבו נמצאו ואשר פנה לרחוב. מונטה קריסטו צעד שלושה צעדים לעבר חלון זה; הוא ראה איש שני, אשר ניתק מאחת הדלתות, עלה על אבן, ונראה היה, כי הוא מבקש לראות מה מתרחש בבית הרוזן.

— טוב! — אמר — הם שנים: האחד עובד, והשני עומד על המשמר.

הוא רמז לעלי, שלא יגרע עינו מהאיש ברחוב, וחזר לאיש, אשר בחדר העבודה. פורץ הזגוגית נכנס והשתדל למצוא את דרכו כשזרועותיו נטויות קדימה. לבסוף נדמה היה, כי הוא מוסר לעצמו דין וחשבון על המצב; היו שתי דלתות בחדר העבודה, והוא עמד לפרוץ את המנעולים של שתיהן. כאשר התקרב לדלת, המובילה לחדר השינה, סבר מונטה קריסטו, כי הוא עומד להיכנס לתוכו, והכין אחד מאקדחיו; אבל הוא לא שמע אלא את רעש המנעולים, החומקים בתוך טבעות הנחושת שלהם. היה זה רק אמצעי זהירות; אורח הלילה, שלא ידע, כי הרוזן הסיר את הקרסים, יכול לחשוב, שמעתה יוכל לפעול באין מפריע.

מאחר שהאיש היה לבדו וחפשי בכל תנועותיו, הוציא מכיסו הרחב איזה חפץ, שהרוזן הצליח להבחין בו, הניח אותו על השולחן העגול, אחר ניגש ישר לשולחן העבודה, מישש בקרבת מקום המנעול, ואז הבחין,

כי למרות צפיתו, אין בו המפתח. חיש מהר שמע הרוזן אותו שקשוק הברזל הנשמע, כאשר מסגר מביא אתו צרור מפתחות, כדי למצוא ביניהם מפתח כל־בו לפתיחת הדלת, הנקרא בפי הגנבים „זמיר".

— אה! א! — לחש מונטה קריסטו בחיוך מלא אכזבה, — אין זה אלא גנב.

אבל האיש שהיה בחשכה לא יכול היה למצוא את המכשיר המתאים. הוא לקח אז את המכשיר, אשר הניח על השולחן העגול, פתח קפיץ, ומיד שפך אור חיוור אך ברור למדי את קרניו הזהובות על ידיו ופניו של האיש.

— ראה! — אמר פתאום מונטה קריסטו ונסוג בתנועת הפתעה — זהו...

עלי הרים את גרזנו.

— אל תזוז — אמר לו מונטה קריסטו בלחש — והשאר את הגרזן; אין לנו עוד צורך כאן בנשק.

אחר הוסיף עוד כמה מלים בהנמיכו עוד יותר את קולו. היתה זו פקודה של הרוזן, כי מיד התרחק עלי על קצות אצבעותיו, הוריד מן הקיר לבוש שחור וכובע תלת־קצוות. במשך זמן זה הסיר מונטה קריסטו במהירות את מקטורנו, חזיתו וחולצתו, וברגע זה אפשר היה להבחין, הודות לקרן אור, אשר חדרה, על חזהו של הרוזן שריון דק ועדין עשוי רשת פלדה. אפודה זו נעלמה מיד תחת גלימה ארוכה, וכן נעלמו שערותיו של הרוזן תחת פאה נכרית, שבמרכזה היתה קרחת; הכובע תלת־הקצוות, אשר הושם על הפאה הנכרית, סיים את התמורה של הרוזן לכומר.

תוך כדי כך קם האיש. ובמשך הזמן, בו ביצע מונטה קריסטו את הסוואתו, הלך ישר לשולחן העבודה, אשר מנעולו החל לחרוק על־ידי „הזמיר" שלו.

— טוב! — לחש הרוזן, שסמך על סוד המנעול, שודאי לא היה ידוע לפורץ, על אף זריזותו — טוב! תצטרך עוד לעבוד כמה דקות. — הוא ניגש לחלון.

האיש, שעלה קודם על אבן, ירד ממנה, וטייל ברחוב; אבל במקום לדאוג לאלה, שיכלו לבוא דרך שדרות אלישע או מצד פובור סאן־הונורה, לא התעניין אלא בזה שהתרחש אצל הרוזן ובחדר העבודה. פתאום טפח מונטה קריסטו בידו על מצחו, וחיוך הופיע על שפתיו הפתוחות למחצה. הוא ניגש לעלי.

— הישאר כאן — אמר לו בלחש — בתוך האפלה, ויהיה אשר יהיה הרעש שתשמע או הדבר שיקרה; אסור לך להיכנס או להופיע כאן אלא אם אקרא לך בשמך.

עלי רמז בראשו לאות, שהבין ויציית. מונטה קריסטו הוציא אז מן הארון נר, הדליקו, וברגע בו היה הגנב עסוק בפתיחת המנעול, פתח בשקט

את הדלת, ותוך כדי כך דאג, כי הנר אשר החזיק בידו יאיר יפה את פניו. הדלת נפתחה בשקט, עד כי הגנב לא שמע את הרחש. אך להפתעתו הרבה ראה פתאום את החדר מואר. הוא פנה אחורה.

— א! ערב טוב, מר קאדרוס היקר — אמר מונטה קריסטו; — מה אתה עושה כאן בשעה כזאת?

— אבא בוסוני! — קרא קאדרוס.

הוא לא ידע כיצד יכלה להתרחש הופעה מוזרה זו, מאחר שנעל את כל הדלותת. הוא שמט מידו את צרור המפתחות ונשאר דומם כאילו הלמו רעם. הרוזן התייצב בין קאדרוס ובין החלון, וכך מנע מן הגנב המבוהל את הדרך היחידה לנסיגה.

— אבא בוסוני! — חזר קאדרוס בנעצו ברוזן את מבטו הבוהה.

— ללא כל ספק, אבא בוסוני — השיב מונטה קריסטו — הוא בכבודו ובעצמו, ואני מרוצה מאוד על שאתה מכיר אותי, מר קאדרוס היקר; זה מוכיח, שיש לנו זכרון טוב, כי, אם איני טועה, לא ראינו איש את רעהו זה עשר שנים.

שלוה זו, לעג זה ועצמה זו הלמו את קאדרוס בפחד, עד כי ראשו היה סחרחר.

— הכומר! הכומר! — מלמל בפכרו את ידיו, ושיניו נקשו.

— אנו רוצים, איפוא, לגנוב אצל הרוזן מונטה קריסטו? — המשיך הכומר המדומה.

— אדוני הכומר — מלמל קאדרוס, ותוך כדי כך ניסה להגיע לחלון, שהרוזן הסם בעדו. — אדוני הכומר, איני יודע... אני מבקשך להאמין... אני נשבע לך...

— זגוגית חתוכה — המשיך הרוזן — פנס אטום, צרור „זמירים", שולחן עבודה פרוץ למחצה, הרי זה ברור.

עניבתו של קאדרוס חנקה אותו, הוא חיפש פינה, שבה יוכל להסתתר, חור, שבו יוכל להיעלם.

— ובכן — אמר הרוזן — אני רואה, כי לא נשתנית, אדוני הרוצח.

— אדוני הכומר, מאחר שאתה יודע הכל, הרי ידוע לך גם־כן, שלא אני הרוצח, אלא קארקונט; דבר זה הוכר במשפט, מאחר שלא נדונותי אלא לעבודת פרך.

— הסיימת, איפוא, את תקופת מאסרך?

— לא, אדוני הכומר, שוחררתי על ידי מישהו.

— אותו מישהו הביא תועלת רבה לחברה.

— אדוני הכומר — אמר קאדרוס; — כבר הצלת אותי פעם אחת, הצילני־נא גם בפעם השניה.

— אין בכל זה לעודדני לכך.

— ההנך לבדך, אדוני הכומר? — שאל קאדרוס, בשלבו את ידיו — או שנמצאים כאן שוטרים, המוכנים לקחתני?

— אני לבדי — אמר הכומר — ואני ארחם עליך ואניח לך ללכת לקראת אסונות חדשים, העלולים להיגרם בגלל חולשתי, אם תגלה לי את האמת כולה.

— א! אדוני הכומר — קרא קאדרוס, בשלבו את ידיו, בהתקרבו צעד אחד למונטה קריסטו — יכולני להגיד, כי אתה גואלי!

— אתה טוען, שמישהו שחרר אותך מן הכלא?

— או! כן, אדוני הכומר!

— מיהו זה?

— אנגלי, הלורד ווילמור.

— אני מכיר אותו; אדע, איפוא, אם שקרת או לא. אנגלי זה פרש, איפוא, עליך את חסותו.

— לא עלי, אלא על קורסיקאני צעיר, בשם בנדטו, שהוא חברי לשלשלת.

— ומה קרה לבנדטו זה?

— אין לי כל מושג.

— אבל אתה חייב לדעת.

— לא, באמונה. נפרדנו זה מזה בהייר.

וכדי לשוות יותר משקל לדבריו עשה קאדרוס צעד נוסף לקראת הכומר, שנשאר ללא נוע במקומו, בשמרו כל הזמן על שלוותו ומבטו הבוחן.

— אתה משקר! — אמר אבא בוסוני בנעימה של מרות ותקיפות.

— אדוני הכומר...

— אתה משקר! אדם זה מוסיף להיות ידידך, ויתכן, שאתה משתמש בו כבשותף לדבר עבירה.

— או! אדוני הכומר...

— ומהו שמו הנוכחי של צעיר זה?

— שמו אנדריאה קאוואלקאנטי.

— זהו, איפוא, הצעיר, אשר ידידי הרוזן דה מונטה קריסטו מקבל בביתו והעומד לשאת לאשה את העלמה דאנגלאר.

— בדיוק.

— ואתה המכיר את חייו וקלונו, משלים עם זה, מנוול!

— ומדוע תרצה שאפריע חבר בהצלחתו? — שאל קאדרוס.

— זה נכון; לא מחובתך היא להזהיר את מר דאנגלאר; זוהי חובתי.

— אל תעשה זאת, אדוני הכומר...

— למה?

— כי תגרום לכך, שנפסיד את לחמנו.

— ואתה סבור, שכדי לשמור על לחמם של מנוולים כמותכם, אהפוך למרעם ולשותף לפשעיהם?

— אדוני הכומר — אמר קאדרוס והוסיף להתקרב.

— אגלה הכל למר דאנגלאר.

— לעזאזל! — קרא קאדרוס — וברגע זה הוציא סכין פתוח מחזיתו והלם בחזהו של הרוזן. — לא תגיד מאומה, הכומר!

לתמהונו הרב של קאדרוס ניתר הפגיון אחורה ולהבו הוקהה במקום לחדור לתוך חזהו של הרוזן. באותו רגע תפס הרוזן בידו השמאלית את אגרופו של הרוצח וסובב אותו בכוח כזה, עד כי הסכין נפלה מאצבעותיו הנוקשות, וקאדרוס הפליט צעקת כאב. אבל הרוזן לא שם לב לצעקה זו, אלא המשיך לסובב את אגרופו של הבליעל, עד כי זרועו יצאה מפרקיה, והוא נפל על ברכיו ואחר על פניו. הרוזן השעין את רגלו על ראשו ואמר:

— איני יודע מה מעכב בעדי לרוצץ את גולגלתך, מנוול!

— א! רחמים! — קרא קאדרוס.

הרוזן הוריד את רגלו.

— קום! — אמר.

קאדרוס קם.

— הפלא ופלא! איזה אגרוף יש לך, אדוני הכומר! — אמר קאדרוס בלטפו את זרועו המחוצה בלחץ צבת הברזל, שהידקה אותה — לאבדון! איזה אגרוף!

— שתוק! אלהים נתן לי את הכוח לרסן חיה רעה כמותך; אני פועל בשם אלהים; זכור זאת, מנוול, ואם אני חס עליך ברגע זה, הרי שאני ממלא את רצונו של אלהים.

— אוף! — אמר קאדרוס ברוב כאבו.

— קח עט ונייר זה וכתוב את אשר אכתיב לך.

קאדרוס, שנכנע לעצמה עליונה זו, ישב וכתב:

„אדוני, האדם, שאתה מקבל בביתך, ואשר יעדת לו את בתך, הוא פושע ותיק, אשר ברח יחד אתי מכלא בולון; מספרו היה 59 ואילו מספרי 58.

„שמו היה בנדטו; אך הוא עצמו אינו יודע את שמו הנכון, כיון שמעולם לא הכיר את הוריו".

— חתום! — המשיך הרוזן.

— הרי אתה רוצה בכליוני?

— אילו רציתי בכליונך, טיפש, הייתי מביא אותך לשוטר הראשון; אגב, בשעה שכרטיס זה יימסר לתעודתו, קרוב לודאי, שלא יהיה לך ממה לפחוד; חתום!

קאדרוס חתם.

— הכתובת: לאדון הבארון דאנגלאר, בנקאי, רחוב שוסה־ד׳אנטין.

קאדרוס כתב את הכתובת. הכומר לקח את הכרטיס.

— עכשיו — אמר — זה בסדר, לך לך.

— באיזה דרך?

— בדרך, שבה באת.

קאדרוס ציית, עבר על פני החלון, שם את רגלו על הסולם וירד. רק בשעה שחש תחת רגליו את אדמת הגן, נרגע קמעה.

מונטה קריסטו חזר לחדר השינה שלו, ובהטילו מבט חטוף מן הגן אל הרחוב, ראה ראשית כל את קאדרוס, אשר ירד, עשה סיבוב בגן ועמד להעמיד את סולמו בקצה החומה, כדי לצאת במקום אחר מזה שדרכו נכנס. אחר ראה את האיש, שרץ על פני הרחוב ותפס מקום מאחורי הפינה, שלידה עמד קאדרוס לרדת.

קאדרוס עלה לאט במעלות הסולם, ולאחר שהגיע לשלביו האחרונים התבונן ראשית כל בזהירות סביבו, כדי להיוכח אם הרחוב ריק מאדם. לא נראה איש, ולא נשמע כל רעש. השעון של „אינוואליד" צלצל אחת. קאדרוס התישב ברכיבה על החומה, משך מתחתיו את הסולם, העבירו על פני החומה, התחיל גולש על פני שני עמודיו. כשהיה במחצית הדרך, הוא ראה בתוך האפלה זונק אליו אדם. הוא ראה זרוע מורמת אליו ברגע שנגע בקרקע; הוא לא הספיק להתגונן, וזרוע זו הלמה בו בכוח כה רב בגבו, עד כי עזב את הסולם והתחיל קורא:

— הצילו!

מהלומה שניה פגעה בצלעו, והוא נפל בצעקו:

— רוצחים!

ברגע, בו התגלגל על הארץ, תפס אותו יריבו בשערותיו והנחית עליו מהלומה שלישית בחזהו. כשראה הרוצח, כי הוא מוסיף לצעוק, הרים את ראשו בשערו; עיניו של קאדרוס היו עצומות ופיו היה מעוות. הרוצח חשב אותו למת, עזב את ראשו ונעלם. כשהרגיש קאדרוס, שהוא מתרחק, נשען על מרפקו ובקול חלוש קרא בכוחותיו האחרונים:

— רוצחים! אני מת! עזור לי, אדוני הכומר, עזור!

קריאה נוקבת זו בקעה את חשכת הלילה. הדלת המובילה לחדר המדרגות נפתחה, אחריה הפשפש המוביל לגן, ועלי עם אדוניו הגיעו בריצה ובידיהם פנסים.

הם לקחו את הפצוע והעבירוהו לאחד החדרים. כאן ציווה מונטה קריסטו לעלי להפשיט את בגדיו של קאדרוס, ואז הבחין בשלושת פצעיו הקשים.

— רבונו של עולם! — אמר — לפעמים יש לחכות זמן רב לנקמתך, אבל היא נעשית בשלמות.

— לך לבקש — אמר הרוזן לעלי — את התובע המלכותי ווילפורט, הגר בפובור סאן־הונורה, והביאו הנה. בדרך תעיר את השוער ותצווה לו לבקש רופא.

עלי צייח והשאיר את הכומר המדומה יחד עם קאדרוס, שהיה מעולף. כאשר פקח האומלל את עיניו, הסתכל בו הרוזן, שישב במרחק כמה צעדים ממנו, במבט רחמים, ושפתיו נעו כאילו לחשו תפילה.

— רופא, אדוני הכומר, רופא! — אמר קאדרוס.

— הלכו לחפש רופא — השיב הכומר — בעת ובעונה אחת שלחתי לקרוא לתובע המלכותי.

— הוא יגיע מאוחר מדי, — אמר קאדרוס. — אני מרגיש, כי אני מאבד את כל דמי.

— חכה — אמר מונטה קריסטו.

הוא יצא וחזר כעבור חמש דקות ובידו צנצנת.

מונטה קריסטו התקרב ויצק על שפתיו הסגולות של הפצוע שלוש או ארבע טיפות של הנוזל, שהיה בתוך הצנצנת. אנחה נפלטה מפיו של קאדרוס.

— או! — אמר — אתה מכניס רוח חיים בקרבי; עוד... עוד...

— עוד שתי טיפות עלולות להמיתך — השיב הכומר.

— או! לו יבוא כבר מישהו, שאוכל למסור לידיו את המנוול.

— הרוצה אתה, כי אכתוב את עדותך? אתה תחתום עליה.

— כן... כן... — אמר קאדרוס, ובעיניו נוצצה התקוה, כי ידו הנוקמת תשיג את אויבו גם אחרי מותו.

מונטה קריסטו כתב:

„אני מת לאחר שנרצחתי על ידי הקורסיקאני בנדטו, חברי לשלשלת בטולון, שנשא את המספר 59".

— מהר! מהר! — אמר קאדרוס — לא אוכל עוד לחתום.

מונטה קריסטו הגיש את העט לקאדרוס, אשר עשה מאמץ נואש, חתם וצנח חזרה על המיטה באמרו:

— אתה תספר את השאר, אדוני הכומר; אתה תמסור, שהוא מכנה את עצמו אנדריאה קאוואלקאנטי, שהוא גר במלון הנסיכים, ש... א! א! אלי, אלי, אני מת!

קאדרוס התעלף בפעם השניה. הכומר נתן לו להריח מן הצנצנת והפצוע פקח את עיניו.

רצון הנקמה לא עזב אותו גם במשך זמן עלפונו.

— אגיד, שהגיע מאחוריך וארב לך במשך כל הזמן, וכאשר ראה אותך בצאתך, רץ לפינת החומה והסתתר.

— ואתה ראית כל זה ?

כוחותיו של קאדרוס אזלו והלכו.

— לשתות ! — קרא. — אני צמא... אני בוער !

מונטה קריסטו הגיש לו כוס מים.

— בנדטו הוא מנוול — אמר קאדרוס בהשיבו את הכוס — והוא יתחמק !

— איש לא ימלט, אני אומר לך זאת קאדרוס... בנדטו יבוא על עונשו !

— אבל גם אתה תיענש — אמר קאדרוס — כי לא מלאת את חובתך בתור כומר... היית צריך למנוע מבנדטו להרגני.

— אני ! — אמר הרוזן בחיוך, אשר הקפיא את פחדו של הגוסס. — אני הייתי צריך למנוע מבנדטו להרגך, ברגע שאתה שברת את סכינך אל שריון הרשת, אשר כיסה את חזי... אכן, יתכן שאילו הייתי רואה אותך מלא חרטה והכנעה, הייתי מונע מבנדטו להרגך, אבל מצאתיך גאה וצמא דם, והנחתי לו למלא את רצון אלהים !

— אבל מי אתה ? — שאל קאדרוס ונעץ את עיניו ברוזן.

— הסתכל בי יפה — אמר מונטה קריסטו — ובאמרו זאת, לקח את הנר והגישו לפניו.

— ובכן ! הכומר... אבא בוסוני...

מונטה קריסטו הסיר את הפאה הנכרית, אשר שינתה את צורתו.

— או ! — אמר קאדרוס בחרדה — לולא שערות שחורות אלו, הייתי אומר, שהנך האנגלי, הלורד ווילמור...

— אינני אבא בוסוני ואף לא הלורד ווילמור — אמר מונטה קריסטו — הסתכל עוד, הסתכל בי וחפש בזכרונותיך הקדומים ביותר.

היתה בדברים אלה של הרוזן תנודה מגנטית, שהוסיפה כוח לחושיו התשושים של האומלל.

— או ! אכן — אמר — נדמה לי, שראיתיך והכרתיך פעם.

— כן, קאדרוס, כן, ראיתני, כן, הכרתני.

— אבל מי אתה ? ומדוע, אם ראית והכרת אותי, אתה נותן לי למות ?

— משום שאין דבר, אשר יוכל להצילך, קאדרוס, משום שפצעיך אנושים. אילו אפשר היה להצילך, הייתי רואה בכך סימן אחרון של רחמי הבורא. אני נשבע לך בשם אבי, שהייתי מנסה להחזיר לך את החיים למען תוכל לחזור בתשובה.

— בשם אביך ! — אמר קאדרוס, וניצוץ של חיים הבריק בו. הוא התרומם קצת, כדי להיטיב לראות את האדם, אשר נשבע את השבועה המקודשת לכל בני־אדם. — מי אתה, איפוא ?

— אני... — לחש באזנו — אני...

ושפתיו, שכמעט לא נפתחו, ביטאו בלחש את השם, אשר נדמה היה, כי הרוזן עצמו חושש לשמוע את צלילו. קאדרוס, אשר התרומם על ברכיו, הושיט את זרועותיו, עשה מאמץ כדי לסגת, אחר שילב את ידו והתרומם בכוחותיו האחרונים:

— או! אלי, אלי — אמר — סלח לי על שכפרתי בך; אתה קיים, אתה אביהם של בני־אדם בשמים ושופטם של בני־אדם על האדמה. אלי, בוראי, לא הכרתיך זמן רב! אלי, בוראי, סלח לי! אלי, בוראי, קבלני!

קאדרוס עצם את עיניו וצנח אחורה כשמפיו נפלטה צעקה אחרונה ואנחה אחרונה. הדם חדל לנטוף מפצעיו הקשים. הוא מת.

— אחד! — אמר הרוזן בהבעת מיסתורין ולא גרע את מבטו מגופת המת, ששונתה לבלי הכר בהשפעת המוות האיום.

עשר דקות אחר כך הגיעו הרופא והתובע המלכותי ונתקבלו על ידי הכומר בוסוני, שהתפלל ליד המת.

50.

ההתגרות

במשך חמשה־עשר יום לא דובר בפאריז אלא על נסיון הגניבה הנועז, אשר נעשה אצל הרוזן. הגוסס חתם על הצהרה, בה הצביע על בנדטו כעל רוצחו. המשטרה נדרשה לגייס את כל בלשיה, כדי לגלות את עקבות הרוצח.

לכל אלה ששאלוהו השיב הרוזן, כי מקרה זה התרחש בשעה שהיה בביתו באוטיי, והוא אינו יודע אלא את אשר סיפר לו הכומר בוסוני, אשר במקרה ביקש ממנו רשות לבלות את הלילה בביתו, כדי לעיין בכמה ספרים יקרים הנמצאים בספריתו. רק ברטוצ׳ו היה מחוויר כל אימת שהזכירו את שמו של בנדטו בנוכחותו. אבל לא היתה כל סיבה לכך, שמישהו ישים לב לחיוורונו של ברטוצ׳ו.

ווילפורט, אשר נקרא, כדי לחקור בפשע, התחיל מטפל בענין ומנהל את החקירה באותו להט, שהיה משקיע בכל הענינים הפליליים, שנמסרו לידיו. אבל כבר חלפו שלושה שבועות, בלי שהחקירות המיגעות תיתנה תוצאה כלשהי. בחברה התחילו שוכחים את נסיון הגניבה, אשר נעשה אצל הרוזן, ואת רצח הגנב על ידי מרעו, ובמקום זה התענינו בנישואים הממשמשים ובאים של העלמה דאנגלאר עם הרוזן אנדריאה קאוואלקאנטי.

נשלח מכתב מקאוואלקאנטי האב, שסמך את ידיו על השידוך; עם זה

הביע את צערו על שעסקיו מונעים ממנו לעזוב את פארמה, בה הוא שוהה, והודיע, כי הוא מסכים לתת לבנו את ההון, שיכניס קיצבה בסך מאה וחמישים אלף פראנקים. הוסכם, ששלושת המיליונים יושקעו אצל דאנגלאר. היו כמה אנשים, שניסו, אמנם, להביע באזני הצעיר את השׂשׂותיהם ביחס למעמדו של חותנו בעתיד, אשר סבל בבורסה אבידות רבות, אבל הצעיר גילה אימון רב מאוד ודחה את כל דברי־ההבל האלה, ואף חזר עליהם באזני הבארון. לפיכך גברה והלכה הערצתו של הבארון לרוזן אנדריאה קאוואלקאנטי.

לא כן היו פני הדברים ביחס לעלמה אייז׳ני דאנגלאר. היא קיבלה את אנדריאה כאמצעי להרחיק את מורסרף; אבל עתה, כאשר אנדריאה התקרב אליה יותר מדי, התחילה להרגיש כלפיו רגש דחייה.

בינתים הגיע לקצו המועד, אשר ביקש בושאן לסיום החקירה ביוון בענין הקצין בשם פרנאנד. בוקר אחד הופיע העתונאי אצל אלברט דה מורסרף והודיע לו, שהוא חוזר מיאנינה. התוצאה של חקירותיו לא היתה, לדעתו, שנויה במחלוקת: הקצין הצרפתי, שהואשם בבגידה בעד בצע כסף בעלי־טבלן, הפחה של יאנינה, היה הקולונל פרנאנד מונדגו, כיום הגנרל הרוזן דה מורסרף, חבר המורשון הצרפתי. אף על פי כן הבטיח בושאן, מטעמי ידידות לאלברט, להסתיר את הסוד האיום. אך בינתים פורסמה ידיעה זו על ידי עתון אחר, שהשיג את הידיעה במסיבות מסתו־ריות. בשעת ישיבה בבית־הנבחרים הותקף הגנרל, והוא ניסה להתגונן; אך עדה אחת ביקשה, שישמעו את דבריה בענין זה. היתה זו היידה, שגילתה את עובדת בגידתו של פרנאנד מונדגו וסיפרה כיצד היא עצמה נמכרה לעבדות. למשמע עדות זאת לא מצא הרוזן דה מורסרף כל תשובה בפיו.

מי מסר את הפרטים לעתון, אשר גילה את הידיעה? בושאן סיפר לאלברט דה מורסרף, כי יתכן, שזה היה דאנגלאר, מאחר שהלה פתח בחקירה ביאנינה. אלברט דה מורסרף הלך, איפוא, לבנקאי כדי לבקש הסברים והלה אמר לו, שכתב ליאנינה לפי עצתו של הרוזן מונטה קריסטו. מכאן אפשר היה להסיק, כי יש לתלות את הקולר במונטה קריסטו. מורסרף הלך אל הרוזן. מונטה קריסטו לא קיבל אז איש, אך באפטיסטין אמר לו, שאדוניו יהיה באותו ערב באופירה. לאחר שחזר לביתו, הודיע אלברט לפראנץ דבריי ומורל שהוא רוצה לראותם באותו ערב באופירה. אחר הלך לראות את אמו, אשר לא יצאה מפתח חדרה מאז המאורעות של יום אתמול ולא ראתה איש. היא שכבה במיטה, ורוחה נכאה בהשפעת ההשפלה הפומבית. למראהו של אלברט חלה בה תמורה, שאפשר היה לצפות לה; היא לחצה את יד בנה ופרצה בבכי מר, אולם דמעות אלו גרמו לה הקלה. במשך זמן קצר עמד אלברט דומם ליד אמו. פניו החיוורים וגבותיו המושפלות העידו על החלטת הנקמה, שיקדה בלבו.

— אמא — שאל אלברט — האם ידוע לך אויב כלשהו של מר מורסרף?

מרסדס התחלחלה; היא שמה לב לעובדה, שהצעיר לא אמר: אבי.

— יקירי — אמרה — לאנשים, התופסים עמדה כזו של הרוזן יש אויבים רבים, שאינם ידועים להם כלל וכלל. אגב: האויבים הגלויים אינם מסוכנים ביותר, ואתה יודע זאת יפה.

— כן! אני יודע, לפיכך פונה אני לחוש ההסתכלות שלך. אמא, את אשה כה נעלה, שדבר אינו נעלם מעיניך!

— למה אתה אומר לי זאת?

— שמת לב, למשל, לדבר, שבשעת המסיבה, שנערכה אצלנו, לא רצה הרוזן דה מונטה קריסטו לטעום מאומה.

מרסדס התרוממה, ונשענה, כולה קודחת, על זרועה.

— מר דה מונטה קריסטו! — קראה — ואיזה קשר יכול להיות בין הדבר הזה לבין השאלה, שאתה מציג לי?

— את יודעת, אמא, שמר דה מונטה קריסטו הוא כמעט איש המזרח, ואנשי המזרח, הרוצים לשמור על חופש הנקמה, אינם אוכלים ואינם שותים דבר אצל אויביהם.

— מר דה מונטה קריסטו הוא אויבנו, אמרת, אלברט? — הפליטה מרסדס ופניה הלבינו יותר מהסדין, שכיסה אותה. — מי אמר לך זאת? למה? יצאת מדעתך, אלברט. בלבו של מר דה מונטה קריסטו אין אלא חיבה אלינו; מר דה מונטה קריסטו הציל את חייך, ואתה עצמך הצגת אותו לפנינו. או! אני מתחננת לפניך, בני, אם היה בלבך רעיון כזה, גרש אותו, ואם אני רשאית לתת לך עצה ולהשמיע באזניך את בקשתי, קיים יחסים טובים אתו.

— אמא — ענה הצעיר במבט קודר — יש לך סיבות משלך, כדי לומר לי, שאחוס על איש זה.

— אני! — קראה מרסדס, שהסמיקה במהירות, אך מיד הוורו פניה שוב.

— כן, ללא ספק, — השיב אלברט. — והאם אין טעם זה גורם לכך, שאדם זה אינו מסוגל לעשות לנו רעה?

מרסדס נרעדה; היא נעצה בבנה מבט חוקר:

— מוזרים הם דבריך — אמרה לאלברט — ויש לך, כמדומני, משפטים קדומים משונים. מה עשה לך הרוזן? רק לפני שלושה ימים חשבת אותו לטוב בידידיך.

אלברט לא השיב דבר; מקץ רגע המשיכה הרוזנת בשיחה.

— באת לשאול אותי מה שלומי? — אמרת — אענה לך בכנות.

יקירי, כי איני חשה בטוב. אתה צריך להישאר כאן, אלברט; תשמש לי בן־לוויה; אסור לי להשאר לבדי.

— אמא — אמר הצעיר — הייתי נענה לפקודתך, ואת יודעת באיזו שמחה, לולא ענין דחוף וחשוב, המאלץ אותי לעזבך למשך כל הערב.

— א! טוב מאוד — ענתה מרסדס באנחה; — לך, אלברט, איני רוצה להפכך לעבד למען כיבוד ההורים.

אלברט העמיד פנים כאילו לא שמע, ברך את אמו ויצא. אך סגר הצעיר את הדלת, ומרסדס קראה לאחד המשרתים הנאמנים עליה וציוותה לו ללכת בעקבות אלברט לכל אשר ילך במשך הערב ולמסור לה מיד דין וחשבון על־כך. השליחות, שהוטלה על המשרת, לא היתה קשה. אלברט חזר לביתו והתלבש בקפדנות. עשר דקות לפני שמונה הגיע בושאן. הוא ראה את שאטו־רנו, אשר הבטיח לו להימצא ליד הבמה לפני עלות המסך. שניהם עלו לתאו של אלברט, שלא היתה לו כל סיבה להסתיר לאן הוא הולך, ואמר בקול רם:

— לאופירה!

מתוך קוצר־רוח הקדים לבוא. שאטו־רנו היה במקומו. מאחר שבושאן גילה לו הכל, היה מיותר, שאלברט יתן לו הסבר כלשהו. התנהגותו של בן זה, אשר רצה לנקום את כבוד אביו, היתה כה פשוטה, עד כי שאטו־רנו לא ניסה להניאו כלל וכלל מרצונו, והסתפק בחידוש הבטחתו, שהוא עומד לשרותו.

דבריי טרם הגיע, אך אלברט ידע, כי הוא מחסיר לעתים רחוקות בלבד הצגה באופירה. אלברט שוטט בתיאטרון עד עלות המסך. הוא קיוה לפגוש את מונטה־קריסטו במסדרונות או בחדרי־המדרגות. הצלצול קרא לו לחזור למקומו. הוא התישב בין שאטו־רנו ובושאן, אבל לא גרע את עיניו מהתא שבין העמודים, אשר היה סגור במשך כל המערכה הראשונה.

לבסוף, כאשר הסתכל אלברט בפעם המאה בשעונו, נפתחה דלת התא בראשית המערכה השניה, ומונטה קריסטו, לבוש שחורים, נכנס ונשען אל המעקה, כדי להסתכל באולם; אחריו הלך מורל, אשר התבונן סביבו, כדי למצוא את אחותו וגיסו. הוא הבחין בהם באחד התאים של השורה השניה ורמז להם.

הרוזן העיף מבט סביב האולם וראה ראש חיוור ועינים נוצצות, שנראו כאילו בלעו בצמא את מבטו; הוא הכיר את אלברט, אך מתוך מבע הפנים המזועזעים האלה הסיק, שמוטב, כי לא יבחין בהם. הוא לא עשה, איפוא, כל תנועה, אשר תגלה את מחשבותיו, התישב, הוציא את משקפתו מנרתיקה והחל מסתכל בעבר השני. אך בלי לגלות, שהוא רואה את אלברט, לא גרע הרוזן עין ממנו, וכאשר ירד המסך בתום המערכה השניה, ליווה בעיניו הבוטחות את הצעיר, שעזב את מקומו כשהוא מלווה על ידי שני ידידיו.

הרוזן הרגיש, כי הסערה מתקרבת אליו, וכאשר שמע, כי המפתח מסתובב בתוך המנעול של תאו, ידע הרוזן מה עליו לעשות, אם כי דיבר באותו רגע עם מורל, ועל פניו היה נסוך חיוך חסר־דאגה. הוא היה מוכן לכל. הדלת נפתחה. רק אז פנה מונטה קריסטו אחורה וראה את אלברט, חיוור ורועד; מאחוריו עמדו בושאן ושאטו־רנו.

— ראה! — קרא באותו נימוס טוב־לב, שבו הצטיינה ברכתו בין כל הברכות השיגרתיות — הנה האביר שלי! ערב טוב, אדון דה מורסרף!

פניו של איש זה, אשר ידע כל כך יפה לשלוט על עצמו, הביעו לבביות בלתי־רגילה. רק אז נזכר מורל במכתב, שקיבל ממורסרף, בו נתבקש, ללא כל מתן הסבר, להיות באופירה; הוא הבין, שעומד להתרחש משהו איום.

— לא באנו הנה כלל וכלל, כדי להחליף דברי נימוס צבועים או סימנים כוזבים של ידידות — אמר הצעיר; — באנו לבקש ממך הסבר, אדוני הרוזן.

קולו הרועד של הצעיר הסתנן בקושי דרך שיניו ההדוקות.

— הסבר באופירה? — שאל הרוזן בקול כה שקט ומבט כה נוקב, עד כי אפשר היה להכיר בו אדם, השולט תמיד בעצמו. — על אף נסיוני המועט במנהגי פאריז, לא הייתי מאמין, אדוני, כי במקום זה נוהגים לבקש הסברים.

— אולם, כאשר מישהו מסתתר — אמר אלברט — מפני המבקרים אצלו באמתלה, שהוא מתרחץ, אוכל או ישן, צריך לפנות אליו במקום, בו אפשר לפגשו.

ובאמרו דברים אלה, הרים אלברט את קולו כדי שיישמע על ידי האנשים שישבו בתאים הסמוכים, וכן אלה, שעברו במסדרון הסמוך. האנשים, שישבו בתאים, הפנו, כמובן, את ראשיהם, ואילו אלה שהיו במסדרון נעצרו מאחורי בושאן ושאטו־רנו למשמע ריב זה.

— מאין באת, אדוני! — אמר מונטה קריסטו, ובפניו לא ניכרה כל התרגשות — נדמה, שיצאת מדעתך.

— אם רק אבין את צביעותך, אדוני, ואצליח להסביר לך, כי אני רוצה לנקום, אהיה תמיד שלם ברוחי, — אמר אלברט ברוב זעמו.

— אדוני, איני מבין אותך כלל וכלל, — השיב מונטה קריסטו. — אני נמצא כאן בתאי, אדוני, ורק אני בלבד רשאי להרים את קולי יותר מהאחרים. צא, אדוני!

ומונטה קריסטו הראה את הדלת לאלברט בתנועה מצווה.

— א! אני אוציא אותך מתאך! — השיב אלברט ובידיו הרועדות קימט את כסיתו, דבר, שלא נעלם מעיניו של הרוזן.

— טוב, טוב! — אמר באדישות מונטה קריסטו — אתה מחפש ריב אתי, אדוני, אני רואה זאת; אבל עצה אחת, הרוזן, ושמע אותה יפה;

זהו הרגל רע להקים רעש בשעת ההתגרות. אין הרעש מתאים לכל בני האדם, אדון דה מורסרף.

לשמע שם זה עבר רחש של תמהון בין הנוכחים במחזה זה. מאז יום אתמול נישא שמו של דה מורסרף בפי הכל. אלברט היטיב והקדים להבין את הרמז מכל האחרים ועשה תנועה כדי לזרוק את כסיתו בפניו של הרוזן, אבל מורל תפס את אגרופו, בעוד שבושאן ושאטו־רנו, אשר חששו, שהמחזה עלול לחרוג ממסגרת הזמנה לדו־קרב, החזיקו בו מאחוריו.

אך מונטה קריסטו לא קם ממקומו, אלא הושיט את ידו ואחז בכסיה המקומטת והלחה, שהיתה נתונה בין אצבעותיו המכווצות של הצעיר;

— אדוני — אמר בקול מטיל אימים — אני חושב, שכסיתך נזרקה אלי, ואשלח אותה אליך חזרה כשכדור עטוף בתוכה. עכשיו צא מכאן, או שאקרא למשרתי ואצווה לזרוק אותך בעד הפתח.

אלברט נסוג שני צעדים אחורה, ומורל ניצל הזדמנות זו, כדי לסגור את הדלת.

מונטה קריסטו לקח שוב את משקפתו והחל מסתכל דרכה כאילו לא קרה שום דבר יוצא מן הכלל.

— מה עשית לו? — שאל מורל בלחש.

— אני? מאומה, לכל הפחות אני בעצמי — אמר מונטה קריסטו.

— אולם יש ודאי סיבה למחזה בלתי רגיל זה?

— הרפתקאתו של הרוזן דה מורסרף מביאה עד לידי יאוש את הצעיר.

— כלום אתה מעורב בזה?

— על ידי היידה נודע לבית הנבחרים דבר בגידתו של אביו.

— אכן — אמר מורל — סופר לי על כך, אבל לא רציתי להאמין, כי שפחה יוונית זו, אשר ראיתיה אתך כאן, באותו תא, היא בתו של עלי־פחה.

— אף על פי כן, זוהי האמת.

— או! אלי! — אמר מורל — במקרה זה הכל מובן לי, ומחזה זה הוכן בכוונה תחילה.

— איך זה?

— כן. אלברט כתב לי, שאהיה הערב באופירה; כדי שאהיה, כנראה, עד לעלבון, אשר רצה להעליבך.

— כנראה — אמר מונטה קריסטו בשלוותו הבלתי־רגילה.

— אבל מה תעשה לו?

— לאלברט? — השיב מונטה קריסטו באותה נעימה — מה אני אעשה, מאכסימיליאן? כשם שאתה הנך כאן ואני לוחץ את ידך, אהרגהו מחר לפני עשר בבוקר. הנה מה שאעשה לו.

— או! — הרוזן, — אמר מורל — אביו כה אוהב אותו!

— אל תגיד לי דברים אלה! — קרא מונטה קריסטו, ובקולו נשמעת בפעם הראשונה נעימת זעם — אגרום לו סבל!

מורל נדהם ושמט את ידו של מונטה קריסטו.

— רוזני! רוזני! — אמר.

— מאכסימיליאן היקר — הפסיקו הרוזן — הקשב באיזו צורה נפלאה שר דיפרה קטע זה: „או, מתילדה! אלילת נפשי..." ראה, אני הראשון גליתי את דיפרה בניאפולי ומחאתי לו כף. בראבו! בראבו!

מורל הבין שאין לו עוד מה להגיד והחליט לחכות. מי שהוא דפק על הדלת.

— להיכנס — אמר מונטה קריסטו, בלי שקולו יגלה את ההתרגשות הקלה ביותר. בושאן הופיע.

— ערב־טוב, מר בושאן — אמר מונטה־קריסטו, כאילו ראה את העתונאי זו הפעם הראשונה בערב זה — שב־נא!

בושאן ברכו, נכנס והתישב.

— אדוני — אמר למונטה קריסטו — זה עתה לוויתי, כפי שנוכחת לדעת, את מר דה מורסרף. אני מסכים, שאלברט לא צדק בהתרגזותו, והנה באתי להתנצל בשמי אני. עכשיו, לאחר שהתנצלתי, אדוני הרוזן, באתי לומר לך, כי אני חושב אותך לאיש מנומס מכדי שתסרב לתת לי הסבר כלשהו בדבר יחסיך עם בני יאנינה; אחר אוסיף שתי מלים על יווניה צעירה זו...

— אדון בושאן — הפסיק האיש המוזר — הכוח היחידי, המצוה על הרוזן דה מונטה קריסטו, הוא הרוזן דה מונטה קריסטו. לפיכך, שום מלה על כל זה, בבקשה. אני עושה כרצוני, מר בושאן, והאמינה לי, כי אני עושה מעשה נאה.

— אדוני — השיב הצעיר — אין משלמים לבני אדם ישרים במטבע זו; הכבוד זקוק לערובה.

— אדוני, אני הנני ערובה חיה — ענה מונטה קריסטו בקור־רוח, אך בעיניו נראו ניצוצות מאיימים. — בעורקי שנינו נוזל דם, שאנו רוצים לשפכו; הנה ערובתנו ההדדית. מסור־נא תשובה זו לרוזן, והגד לו, כי מחר, לפני שעה עשר, אראה את צבע דמו.

— לא נשאר לי, איפוא, — אמר בושאן — אלא לקבוע את הסידורים של הדו־קרב.

— זה היינו הך בשבילי, אדוני — אמר הרוזן מונטה קריסטו. — היה, איפוא, מיותר לבוא ולהפריעני בזמן ההצגה בגלל דבר של מה־בכך. הגד ללקוח שלך, כי על אף העובדה, שאני הנני הנפגע, משאיר אני לו את בחירת הנשק, וכי אקבל הכל ללא כל וויכוח וללא התנגדות; הכל,

השמעת יפה? הכל, אף דו־קרב בדרך של גורל — דבר, שהוא תמיד חסר־הגיון. אבל אני בטוח, שאנצח.

— בטוח, שתנצח! — חזר בושאן והסתכל ברוזן בעינים נבהלות.

— ודאי — אמר מונטה קריסטו בהרימו את כתפיו. — אחרת לא הייתי נלהם במר דה מורסרף. אהרוג אותו! הערב תקבע לי בביתי את הנשק ואת השעה; איני אוהב, שיאלצוני לחכות.

— באקדחים, בשעה שמונה בבוקר, ביער ווינסן — אמר בושאן כשהוא נבוך, כי לא ידע, אם יש לו עסק במתרברב חצוף או ביצור על־אנושי.

— טוב, איפוא, אדוני — אמר מונטה קריסטו. — עכשיו, לאחר שהכל סודר, הנח לי לשמוע את ההצגה, בבקשה, והגד לידידך אלברט, שלא יחזור הערב; הוא יגרום לעצמו עוול בכל מעשיו חסרי־הנימוס. מוטב, שיחזור הביתה וישכב לישון.

בושאן יצא נדהם.

— עתה — אמר מונטה קריסטו בפנותו למורל — אני סומך עליך, לא כן?

— ודאי, — אמר מורל — ותוכל להשתמש בי, הרוזן; אולם...

— מה?

— יהיה זה חשוב, הרוזן, כי אדע את הסיבה האמיתית...

— זאת אומרת, שאתה מסרב לי?

— לא ולא.

— הסיבה האמתית? מורל — אמר הרוזן — צעיר זה מגשש באפלה ואינו מכיר אותה. את הסיבה האמיתית אין איש יודע מלבדי ומלבד אלהים, אבל אני מבטיחך בכבודי, מורל, כי אלהים, אשר יודע אותה, יעמיד לימיננו.

— זה מספיק, הרוזן — אמר מורל. — מי הוא העד השני שלך?

— איני מכיר איש בפאריז, שהייתי רוצה לחלוק לו כבוד זה, מלבדך ומלבד גיסך עמנואל. הסבור אתה, כי עמנואל יסכים לכך?

— אני אחראי לו כשם שאני אחראי לעצמי, הרוזן.

— טוב! זה כל מה שדרוש לי. מחר, בשעה שבע בבוקר אצלי, הלא כן?

— נהיה במקום.

— ששש! הנה מתרומם המסך, נקשיב. אני רגיל לא לאבד אף צליל אחד מאופירה זו; המוסיקה של „וילהלם טל" היא נפלאה!

.51

הלילה

מונטה קריסטו חיכה, כדרכו, שדיפרה ישיר את „לכו אחרי" המפורסם, ורק אז קם ממקומו ויצא.

ביציאה נפרד ממנו מורל בחזרו על הבטחתו להיות אצלו עם עמנואל למחרת היום, בבוקר, בשעה שבע בדיוק. אחר עלה למרכבתו כשהוא שלו ומחייך. בהיכנסו לביתו אמר לעלי:

— עלי, האקדוחים שלי בעלי קת השנהב!

עלי הביא את התיבה לאדוניו, והלה החל בוחן את הנשק בקפדנות טבעית לאדם, העומד להפקיד את חייו בידי הברזל והעופרת.

הוא עמד לקחת את הנשק לידו ולכוונו למטרה, שהיתה קבועה על לוח־פח קטן, כאשר נפתחה דלת חדרו ונכנס באפטיסטין. אבל טרם הספיק הלה להוציא הגה מפיו, הבחין הרוזן באשה, שפניה היו מכוסים בצעיף והלכה בעקבות באפטיסטין. כשראתה את הרוזן, שהחזיק אקדח בידו, ואת שתי החרבות על השולחן, זינקה קדימה. באפטיסטין שאל במבטו את דעת אדוניו. הרוזן רמז, באפטיסטין יצא וסגר את הדלת מאחוריו.

— מי את, גברתי? — אמר הרוזן לאשה רעולת הפנים.

האלמונית הטילה סביבה מבט, כדי לבדוק אם אין איש זולתם, אחר התכופפה כאילו רצתה לכרוע ברך, ושילבה את ידיה בביטוי של אכזבה.

— אדמונד — אמרה — אל תהרוג את בני!

הרוזן עשה צעד אחורה, צעק צעקה קלה ושמט את הנשק, שהחזיק בידו.

— איזה שם ביטאה עכשיו, גברת דה מורסרף? — שאל.

— את שמך! — קראה והסירה את הצעיף — את שמך, שאני בלבדי לא שכחתי אותו. אדמונד! לא הגברת דה מורסרף באה אליך, כי אם מרסדס.

— מרסדס מתה, גברתי — אמר מונטה קריסטו — ואיני מכיר עוד אדם בשם זה.

— מרסדס בחיים, אדוני, ומרסדס זוכרת אותך, כי היא הכירה אותך, כאשר ראתה אותך, ואף בלי לראותך, לפי קולך, אדמונד, רק לפי צלילו של הקול; ומאז היא עוקבת אחריך, היא משגיחה עליך, היא מפחדת מפניך, והיא לא היתה צריכה לחפש את היד, שהנחיתה את המהלומה, שפגעה במר דה מורסרף.

— פרנאנד, רצית להגיד, גברתי — השיב מונטה קריסטו בלעג מר, — כיון שאנו עוסקים בהזכרת שמותינו, ניזכר נא בכל השמות

ומונטה קריסטו ביטא את שמו של פרנאנד בביטוי כה חזק של שנאה, עד כי מרסדס חשה, כי חלחלה וחרדה עוברות בכל גופה.

— נוכחת לדעת, אדמונד, כי לא טעיתי! — קראה מרסדס — וכי הצדק אתי כשאני אומרת לך: חוס על בני!

— ומי אמר לך, גברתי, כי אני מאחל רעה לבנך?

— שום איש, אלי! אבל כל אם ניחנה בראייה כפולה ומכופלת. הכל ניחשתי; הלכתי בעקבותיו הערב לאופירה, וממחבואי, באחד התאים, ראיתי הכל.

— ובכן, אם ראית הכל, גברתי, הרי גם ראית, כי בנו של פרנאנד העליב אותי בפומבי? — אמר מונטה קריסטו בשלווה שהטילה אימים.

— או! חוסה נא!

— ראית — המשיך הרוזן — כי עוד מעט והיה זורק בפני את כסיתו, לולא אחד מידידי, מר מורל, אשר תפס את זרועו.

— שמע את דברי. גם בני ניחש הכל, והוא זוקף על חשבונך את כל האסונות, שפגעו באביו.

— גברתי — אמר מונטה קריסטו — את מערבבת שני מושגים. אין אלה אסונות, כי אם עונש. לא אני המנחית מהלומות על מר דה מורסרף, כי אם ההשגחה העליונה היא המענישה אותו.

— ומי שמך במקום ההשגחה העליונה? — קראה מרסדס. — למה אתה נזכר בשעה שהיא שוכחת? מה העוול, שעשה לך פרנאנד בבגדו בעלי־טבלן?

— גברתי — ענה מונטה קריסטו — אין זה מעניני כלל וכלל, הצדק אתך, ואם נשבעתי לנקום, הרי שלא מהקאפיטאן הצרפתי, ואף לא מהרוזן דה מורסרף, אלא מהדייג פרנאנד, בעלה של מרסדס הקאטאלאנית.

— א! אדוני! — קראה הרוזנת — מה איומה נקמה זו בעד שגיאה, שהגורל ציוה לי לעשות, כי האשמה היא בי, אדמונד, ואם אתה צריך לנקום במישהו, הרי זה בי, אשר כוחותי לא עמדו לי באי־נוכחותך ובבדידותי.

— אבל — קרא מונטה קריסטו — מדוע נעדרתי? מדוע היית בודדה?

— משום שנאסרת, אדמונד, והושלכת לכלא.

— ומדוע נאסרתי? מדוע הושלכתי לכלא?

— איני יודעת — אמרה מרסדס.

— כן, את אינך יודעת, גברתי, כך אני מקוה לכל הפחות. ובכן! אני אגיד לך זאת. נעצרתי והושלכתי לכלא, משום שערב יום נישואינו כתב אדם בשם דאנגלאר את המכתב הזה בסוכת הגן של הרזרבה, ואילו הדייג פרנאנד קיבל על עצמו לשלוח אותו בדואר.

מונטה קריסטו ניגש לשולחן הכתיבה, פתח מגרה, והוציא מתוכה

נייר, אשר כבר איבד את צבעו הקודם, והדיו כבר קיבלה צבע של חלודה, ושם את המכתב לפני עיניה של מרסדס. זה היה מכתבו של דאנגלאר אל התובע המלכותי, אשר הוצא מתוך התיק של אדמונד דאנטס, ביום בו שילם מונטה קריסטו המתחפש כבא־כח חברת „תומפסון את פרנץ" מאתים אלף פראנקים למר בוביל.

מרסדס קראה בפחד את השורות הבאות:

„כבוד התובע המלכותי מוזהר בזה על ידי ידיד של הכתר והדת, כי אדם המכונה אדמונד דאנטס, סגן־קברניט האניה „פרעה", שהגיעה הבוקר מאיזמיר לאחר שעגנה בניאפולי ובפורטו־פרראחו קיבל מאת מוראט מכתב, כדי למסרו לרוזן, וכן מכתב מאת הרוזן בשביל הועד הבונאפארטיסטי בפאריז.

ההוכחה לפשעו תהיה בידיך עם היעצרו, כי מכתב זה ימצא ברשותו או ברשות אביו או בתאו בספינה ,פרעה'."

— או! אלי! — נאנקה מרסדס והחליקה בידה על מצחה, שזיעה נגרה ממנו; — ומכתב זה...

— קניתי אותו במאתים אלף פראנקים, גברתי — אמר מונטה קריסטו;

— אבל זוהי מציאה, כיון שבעזרתה יכול אני להצטדק בעיניך היום.

— והתוצאה של מכתב זה?

— ידועה לך, גברתי; זה היה מאסרי. אבל הדבר, שאינו ידוע לך, גברתי, היא תקופת מאסרי. הדבר שאינו ידוע לך, הוא, כי במשך ארבע־עשרה שנה נמצאתי במרחק של רבע מיל ממך, בתוך צינוק של מצודת איף. כל יום, במשך ארבע־עשרה השנים הללו, חזרתי על שבועת הנקם, אשר נשבעתי ביום הראשון, והרי אז לא ידעתי, כי נישאת לפרנאנד, האיש שהלשין עלי, וכי אבי מת, מת ברעב!

— רבונו של עולם! — קראה מרסדס, שנטתה ליפול.

— אבל אלה הם הדברים, שנודעו לי כאשר יצאתי מהכלא, ארבע־עשרה שנה לאחר שנכנסתי אליו, והנה נשבעתי על מרסדס החיה ועל אבי המת, כי אנקום בפרנאנד ו... ואני נוקם...

ראשה של האשה האומללה שמט בין ידיה; רגליה כשלו, והיא נפלה על ברכיה.

— סלח, אדמונד — אמרה — סלח למעני, המוסיפה לאהוב אותך!

ראשה כמעט שנשען אל המרבד. הרוזן הרימה במהירות. רק אז, בשבתה על כורסה, יכלה להסתכל בעד דמעותיה בפניו הגבריים של מונטה קריסטו, אשר הכאב והשנאה הטביעו עליהם הבעה מאיימת.

— לא אמעך גזע ארור זה?! — מלמל — לא אמלא את צו אלהים, אשר הקים אותי לתחיה למען אשמש מכשיר בידו?! לא יתכן, גברתי, לא יתכן!

— יש בידי לעשות הרבה, ידידי — השיב הרוזן. — לך, אני צריך להישאר לבדי.

מורל נכנע להשפעת־פלא זאת של מונטה קריסטו ולא ניסה להתנגד לה. הוא לחץ את ידו של הרוזן ויצא. רק בפתח נעצר כדי לחכות לבאפּ־טיסטין, כי ראה אותו בא במרוצה מעבר הרחוב מאטיניון.

בינתיים הגיעו למקום ווילפורט וד׳אוריני. וואלנטין היתה עדיין מעולפת, והרופא בדק את החולה בקפדנות ובדייקנות. ווילפורט לא גרע עין ממנו וציפה לתוצאות הבדיקה. פניו של נוארטייה היו חיוורים כפני הנערה, והוא השתוקק לשמוע את החלטת הרופא יותר מווילפורט עצמו. לבסוף השמיע ד׳אוריני באיטיות: — היא עוד חיה.

— עוד! — קרא ווילפורט — או! הרופא, מה איומה המלה שאמרת!

— כן — אמר הרופא — אני חוזר על דברי: היא עוד חיה, ואני מתפלא על כך מאוד.

— אך האפשר להצילה? — שאל האב.

— כן, כיון שהיא חיה.

ברגע זה פגש מבטו של ד׳אוריני בעינו של נוארטייה, ושמחה כה נדירה ומחשבה כה עשירה ופוריה נוצצו בה, עד כי הרופא נדהם.

— אדוני — אמר אז ד׳אוריני לווילפורט — קרא לחדרנית של העלמה וואלנטין, בבקשה.

ווילפורט רץ בעצמו לקרוא לחדרנית. משסגר התובע את הדלת, קרב ד׳אוריני לנוארטייה.

— הרוצה אתה לומר לי משהו? — שאל.

הזקן קרץ בעיניו קריצה רבת־משמעות; היה זה הסימן היחידי, ששלט בו ושפירושו היה „הן".

— לי לבדי?

— כן — רמז נוארטייה.

— טוב, אשאר אתך.

ברגע זה חזר ווילפורט, כשאחריו הולכת החדרנית; מאחורי החדרנית הלכה הגברת דה ווילפורט.

— מה עשתה ילדה יקרה זו? — קראה; — היא יצאה מחדרי והתאוננה שאינה מרגישה בטוב, אך לא שערתי, כי הדבר רציני.

עיניה של האשה הצעירה היו מלאות דמעות, ובפניה ניכרו כל אותות האהבה של אם אמיתית. היא קרבה לוואלנטין ונטלה את ידה. ד׳אוריני המשיך להתבונן בנוארטייה, ואז ראה כיצד ניצוצות ניצתים בעיניו, ולחייו מחוירות ורועדות; אגלי זיעה נוצצו על מצחו.

— אה! — נפלט מפיו שלא מרצונו, בעקבו בעיניו אחרי מבטו של נוארטייה, שהופנה לגברת דה ווילפורט.

לילה צעקה איומה, אשר לקולה הייתי מתעוררת מבוהלת וקרה כקרח. וגם אני, אדמונד, או! האמן לי, על אף היותי אשמה, או! כן, גם אני סבלתי רבות.

— האם ידעת, שאבי מת בגלל היעדרך? — קרא מונטה קריסטו, ונעץ את ידיו בשערותיו. — הראית כיצד האשה שאהבתי הושיטה את ידה ליריבי, בעוד שאני נאנקתי בעמקי שאול?...

— לא — הפסיקה מרסדס — אבל ראיתי את האיש שאהבתי כשהוא מוכן להיות רוצחו של בני!

מרסדס ביטאה מלים אלו בכאב כה עצום ובקול מלא יאוש, עד כי אנקה פרצה מפיו של הרוזן לשמע דברים אלה. הארי רוסן; הנוקם נוצח.

— מה בקשתך? — שאל. — את רוצה שבנך יחיה? טוב! הוא יחיה.

— או! — קראה בתפסה את ידו של הרוזן ובהרימה אותה לשפתיה

— או! תודה, תודה, אדמונד! הנה אתה כזה כפי שראיתיך תמיד בחלומי, כזה שתמיד אהבתי. או! עכשיו אני יכולה לומר זאת.

— ביחוד — השיב מונטה קריסטו — שלא נשאר זמן רב לאדמונד המסכן להיות אהוב על ידיך. המת יחזור לקברו, רוח־הרפאים תחזור לחשכת הלילה.

— מה אמרת, אדמונד?

— אמרתי, שהואיל ואת מצווה, מרסדס, עלי למות.

— למות! ומי אומר זאת? מי מדבר על מוות? מנין לך רעיונות אלה על מוות?

— הרי לא תניחי, כי לאחר שנעלבתי בפומבי, נוכח אולם מלא, בנוכחות ידידים שלך ושל בנך, לאחר שהתגרה בי ילד, אשר יתפאר בסליחתי כבנצחונו, כי יהיה לי הרצון לחיות, אפילו לרגע אחד. הדבר, שאהבתי ביותר, אחריך, מרסדס, זה היה כבודי, כלומר: אותו כוח, אשר העלה אותי מעל לבני־אדם אחרים; כוח זה — אלה היו חיי. במלה אחת שברת אותם. אני מת!

— אבל דו־קרב זה לא יתקיים, אדמונד, מאחר שאתה סולח.

— הוא יתקיים, גברתי — אמר בחגיגיות מונטה קריסטו — אלא שבמקום דמו של בנך, אשר צריך היה לרוות את האדמה, ינגר דמי!

מרסדס הפליטה צעקה מרה והטילה את עצמה לעברו של מונטה קריסטו, אך פתאום נעצרה.

— אדמונד — אמרה — יש אל בשמים! מאחר שאתה בחיים וזכיתי לראותך שוב, הריני משליכה יהבי עליו. מתוך ציפיה לעזרתו, סומכת אני על הבטחתך. אמרת, כי בני ישאר בחיים. הוא יחיה, הלא כן?

— הוא יחיה, כן, גברתי — אמר מונטה קריסטו, אך השתומם, שללא כל צעקה וללא כל אפתעה קבלה מרסדס את קרבנו מלא־הגבורה.

מרסדס הושיטה את ידה אל הרוזן.

— אדמונד — אמרה ודמעות נוצצו בעיניה, שעה שהסתכלה באיש, שאליו דברה — כמה נעלה הוא הדבר אשר עשית, כמה זה נשגב, שריחמת על אשה אומללה, אשר פנתה אליך, בדעתה, שכל הסיכויים נוגדים את תקוותיה. לצערי, הזדקנתי על ידי היסורים יותר מאשר על ידי הגיל, ואיני יכולה להזכיר לאדמונד שלי אפילו על ידי חיוך אותה מרסדס, שהיה מסתכל בה לפנים במשך שעות כה רבות. א! האמינה־לי, אדמונד, אמרתי לך, כי גם אני סבלתי רבות; כמה זה מעציב כשאדם רואה כיצד חייו עוברים בלי שיוכל להיזכר אף בקרן אור אחת ולשמור צל של תקוה. אבל דבר זה מוכיח, כי לא הכל נגמר בעולם הזה. לא! לא הכל נגמר, אני מרגישה זאת לפי כל מה שעדיין נשאר בלבי. או! אני חוזרת באזניך, אדמונד, כמה נעלה ונשגב הוא למחול, כפי שעשית זאת זה עתה!

חיוך מר עלה על שפתיו של הרוזן.

— אדמונד — המשיכה — תיווכח לדעת, כי למרות מה שפני חוורו, ברק עיני דעך, יופיי נעלם ומרסדס אינה דומה לעצמה לפי קווי פניה, שנשאר בה אותו לב... להתראות, אדמונד; אין לי עוד מה לבקש מאלהים... ראיתיך שוב אציל ונעלה כמלפנים. להתראות, אדמונד... להתראות, ותודה!

אך הרוזן לא השיב דבר.

מרסדס פתחה את דלת החדר ונעלמה לפני שהתאושש מהחלום המכאיב והעמוק, שבו שקע עם אבדן נקמתו. שעון „האינוואלידים" צלצל אחת כאשר שקשוק גלגלי המרכבה, שנשאה את הגברת דה מורסרף על פני שדרות אלישע, העיר את הרוזן.

— היה זה אוילי — אמר — על שלא הוצאתי את לבי ביום בו החלטתי לנקום.

.52

דו קרב

מונטה קריסטו ערך את צוואתו וציווה את רכושו למאכסימיליאן מורל, לאחותו ולהיידה. הוא נפרד מעל היווניה הצעירה וחיכה לבוקר ולבואו של מורל ושל גיסו עמנואל. הקאפיטאן הודיע, כי העדים של אלברט דה מורסרף בחרו באקדחים.

— מורל — אמר הרוזן — הראית אותי פעם יורה מאקדח?

— מעולם לא.

— ובכן, יש לנו קצת זמן, תסתכל.

מונטה קריסטו לקח את האקדחים, שהחזיקם כאשר נכנסה מרסדס, הדביק עתוד־תלתן של קלפים אל לוח־הקליעה, ובארבע יריות הוריד בזה אחר זה את ארבעת ענפי התלתן.

עם כל יריה החווירו והלכו פניו של מורל.

הוא בדק את הכדורים, שבהם ביצע מונטה קריסטו את מעשה־הלהטים שלו, וראה, שאינם עולים בגדלם על כדורי־ציד זעירים.

— זה איום — אמר. — ראה־נא, עמנואל!

אחר פנה למונטה קריסטו:

— רוזני — אמר — בשם אלהים, אל תהרוג את אלברט! למסכן יש אם!

— זה נכון — אמר מונטה קריסטו — ולי אין.

מלים אלה נאמרו על ידיו בנעימה, שהרעידה את מורל.

— אתה הנך הנעלב, הרוזן.

— אין כל ספק; מה פירושו של דבר זה?

— זאת אומרת, שאתה יורה את היריה הראשונה.

— ומאיזה מרחק?

— עשרים צעדים.

חיוך מחריד עלה על שפתיו של הרוזן.

— מורל — אמר — אל תשכח את הדבר, אשר ראית.

— משום כך — אמר הצעיר — איני סומך אלא על התרגשותך כדי שאלברט יינצל.

— אני אתרגש? — שאל מונטה קריסטו.

— או על נדיבותך, ידידי; מאחר שאני בטוח, כי אינך מחטיא את המטרה, אני יכול להגיד לך דבר, אשר היה מצחיק אילו אמרתי למישהו אחר.

— מהו הדבר?

— פגע בזרועו, פצע אותו, אך אל תהרגנו.

— מורל, הוסף ושמעני — אמר הרוזן — אין צורך להשפיע עלי, שאחוס על מר דה מורסרף; מר דה מורסרף, אני מודיע לך זאת מראש, יהיה כה מחוסן, עד כי יחזור בשקט עם שני ידידיו, בעוד שאני...

— כן! אתה?

— או! זה משהו אחר, אותי יורידו.

— מה אמרת! — קרא מאכסימיליאן ולא ידע את נפשו.

— הוא אשר אמרתי, מורל יקירי; מר דה מורסרף יהרגני.

מורל הסתכל ברוזן בתמהון.

— מה קרה לך מאתמול בערב, הרוזן?

— הדבר, שקרה לברוטוס ערב הקרב בפיליפי: ראיתי רוח.

— ורוח זו?

— רוח זו, מורל, אמרה לי, כי חייתי די.

מאכסימיליאן ועמנואל הביטו זה בזה; מונטה קריסטו הוציא את שעונו.

— נלך — אמר — חמש דקות אחרי שבע, והפגישה נקבעה לשעה שמונה בדיוק.

מרכבה רתומה חיכתה להם; מונטה קריסטו עלה יחד עם שני עדיו. עם צלצול השעה שמונה היו במקום.

— הנה הגענו — אמר מורל בהוציאו את ראשו בעד הפתח — ואנו באנו הראשונים.

— יסלח לי אדוני — אמר באפטיסטין, אשר ליווה את אדוניו בפחד, שאין לשערו — אבל אני סבור, שהנני רואה שם מתחת לעצים מרכבה.

מונטה קריסטו קפץ בקלות מכרכרתו והושיט את ידו לעמנואל ולמאכסימיליאן, כדי לעזור להם לרדת.

— אכן — אמר עמנואל — אני רואה שני צעירים.

— דרך אגב, — אמר מורל — ההבאת נשקך?

— אני! למה? אני סבור, כי האדונים האלה יביאו את שלהם.

— אבדוק את הדבר — אמר מורל.

מורל התקרב לבושאן ושאטו־רנו. כשראו את תנועתו של מאכסי־מיליאן, צעדו גם הם לקראתו. שלושת הצעירים ברכו זה את זה בנימוס.

— סליחה, רבותי — אמר מורל — אך אינני רואה את מר דה מורסרף!

— הבוקר — ענה שאטו־רנו — הודיענו, שיפגוש אותנו רק במקום.

— אה! — אמר מורל.

בושאן הוציא את שעונו.

— השעה שמונה וחמש; אין אנו מחכים זמן רב, מר מורל — אמר.

— או! — השיב מאכסימיליאן — לא משום כך אמרתי זאת.

— אגב — נכנס לדבריו שאטו־רנו — הנה מגיעה מרכבה.

אכן, הגיעה מרכבה בדהירה על פני השדרות והתקדמה לעבר פרשת הדרכים, שבה נמצאו הנוכחים.

— רבותי — אמר מורל — אין כל ספק, שברשותכם נמצאים אקדחים. מר דה מונטה קריסטו הצהיר, שהוא מוותר על זכותו להשתמש בנשקו.

— חזינו מראש עדינות זאת מצד הרוזן — השיב בושאן — והבאתי את הנשק, שקניתי לפני עשרה ימים, כי הייתי סבור, שאזדקק לו לענין דומה. הנשק חדש לחלוטין ואיש לא השתמש בו. הרוצה אתה לבחון אותו?

— אי! מר בושאן — אמר מורל בהחוותו קידה — אם אתה מבטיח, כי מר דה מורסרף אינו מכיר כלל נשק זה, הרי תבין, שדברתך מספיקה לי.

— רבותי — אמר שאטו־רנו — לא מר דה מורסרף הגיע במרכבה זו, כי אם פראנץ ודבריי.

אכן, התקרבו אליהם שני צעירים אלה.

— אתם כאן, רבותי! — אמר שאטו־רנו בהחליפו עם כל אחד מהם לחיצת יד. — ואיזה מקרה הביא אתכם?

— אלברט ביקש מאתנו הבוקר, שנימצא במקום — אמר דבריי.

בושאן ושאטו־רנו הסתכלו זה בזה בתמהון.

— רבותי — אמר מורל — נדמה לי, שהבנתי.

— נראה!

— אתמול אחר הצהרים קבלתי מכתב ממר דה מורסרף, בו בקשני להיות באופירה.

— גם אני — אמר דבריי.

— גם אני — אמר פראנץ.

— גם אנחנו — אמרו שאטו־רנו ובושאן.

— הוא רצה, שתהיו נוכחים בשעת ההתגרות — אמר מורל. — הוא רוצה, איפוא, שתהיו נוכחים בדו־קרב.

— כן — אמרו הצעירים — זהו הדבר, מר מאכסימיליאן; וכפי הנראה, יפה ניחשת.

— אבל אלברט כבר אחר בעשר דקות.

— הנהו — אמר בושאן — הוא רוכב על סוס; ראו, הוא דוהר בכל המהירות בלווית משרתו.

— איזה חוסר זהירות הוא — אמר שאטו־רנו — לבוא ברכיבה, כדי ללחום באקדחים!

— ונוסף לזה, ראו, — אמר בושאן — בחולצה פתוחה, בחזיה לבנה; למה לא ציווה לצייר זבוב על בטנו? זה היה יותר פשוט ואפשר היה לסיים קודם את הענין!

בינתיים התקרב אלברט. הוא עצר את סוסו, קפץ ארצה וזרק את הרסן למשרתו. הוא היה חיוור, ועיניו היו אדומות ונפוחות. נקל היה לראות, כי לא ישן אף שניה אחת במשך כל הלילה. ארשת של רצינות ותוגה בלתי רגילה היתה נסוכה על פניו.

— תודה, רבותי — אמר — על שהואלתם להיענות להזמנתי; האמינו לי, כי אני אסיר תודה לכם על אות־ידידות זה.

בהתקרב מורסרף, נסוג מורל והתייצב מאחורי כל הנוכחים.

— וגם לך, אדון מורל, מביע אני את תודתי. התקרב־נא, איפוא, אינך מיותר כאן.

— אדוני — אמר מאכסימיליאן — יתכן, שאינך יודע, כי הנני עדו של מר דה מונטה קריסטו?

— לא הייתי בטוח בכך, אבל שיערתי זאת. טוב הדבר שבעתים, כי ככל שירבה כאן מספרם של אנשי הכבוד, תגדל שביעת רצוני.

— אדון מורל — אמר שאטו־רנו — תוכל להודיע לרוזן דה מונטה קריסטו, שמר דה מורסרף הגיע, וכי אנו עומדים לרשותו.

מורל עשה תנועה, כדי למלא את חובתו. באותו זמן הוציא בושאן את תיבת האקדחים מן המרכבה.

— חכו, רבותי — אמר אלברט — עלי לומר שתי מלים לרוזן דה מונטה קריסטו.

— ביחידות? — שאל מורל.

— לא, אדוני, בנוכחות כולכם.

עדיו של אלברט הסתכלו זה בזה בתמהון; פראנץ ודברייי החליפו כמה מלים בלחש, ומורל, ששמח למאורע בלתי צפוי זה, הלך לבקש את הרוזן, אשר טייל בשדרה מקבילה עם עמנואל.

— מה רצונו ממני? — שאל מונטה קריסטו.

— איני יודע, אבל הוא רוצה לדבר אתך.

— או! — אמר מונטה קריסטו — הלואי ולא יתגרה באלהים על ידי עלבון חדש.

— איני סבור, שזוהי כוונתו — אמר מורל.

הרוזן התקדם כשהוא מלווה על ידי מאכסימיליאן ועמנואל. פניו השקטים והמלאים שלווה היו ניגוד מוזר לפניו המזועזעים של אלברט, שהתקרב אף הוא כשהוא מלווה על ידי ארבעת הצעירים. כשנמצאו במרחק שלושה צעדים זה מזה, נעצרו אלברט והרוזן.

— רבותי — אמר אלברט — גשו הנה; רצוני שלא תלך לאיבוד אף מלה אחת מהדברים, שיהיה לי הכבוד להגיד לאדון הרוזן דה מונטה קריסטו. כי על הדברים, אשר אומר לו, תצטרכו אתם לחזור לכל מי שירצה לשמוע אותם, אם גם נאומי יראה מוזר בעיניכם.

— אני מחכה, אדוני — אמר הרוזן.

— אדוני — אמר אלברט בקול רועד בתחלה, אך מרגע לרגע גבר והלך קולו; — אדוני, האשמתי אותך על שגלית את התנהגותו של מר דה מורסרף באפירוס; כי אם גם היה הרוזן דה מורסרף אשם, לא האמנתי, שאתה האיש, שהיה רשאי להענישו. אבל היום הנני יודע, שיש לך זכות זו. לא בגידתו של פרנאנד מונדגו היא אשר ממריצה אותי להצדיק אותך, אלא בגידתו של הדייג פרנאנד לגביך, והאסונות, שלא נשמעו כמוהם ושבאו כתוצאה מהתנהגות זו. לפיכך מכריז אני בקול רם: אדוני, צדקת בנקמך באבי, ואני, בנו, הנני מודה לך על שלא עשית יותר!

אילו נפל רעם בקרב הצופים במחזה זה, לא היה עושה עליהם רושם יותר חזק מהצהרה זו של אלברט. מונטה קריסטו נשא את עיניו כלפי מעלה

בהבעת תודה ללא גבול, ולא היו מלים בפיו, כדי להביע את הערצתו לטבע הסוער של אלברט, שאת אומץ לבו הכיר יפה בהיותם בין שודדים ושנכנע באופן כה פתאומי להשפלה זו. הוא הכיר את השפעתה של מרסדס והבין, כי לבה האציל לא התנגד לקרבן, אשר ידעה, כי תהיה בו תועלת.

— עתה, אדוני — אמר אלברט — אם מוצא אתה, שההתנצלות, אשר השמעתי באזניך מספקת, הנני מבקש שתושיט לי את ידך. אני נהגתי יפה לפי קנה־המידה של בני אדם, אבל אתה נהגת יפה לפי קנה־המידה של אלהים. רק מלאך יכול היה להציל אחד משנינו ממוות, והמלאך ירד מן השמים, אם לא כדי להפוך אותנו לידידים, משום שהגורל אינו מאפשר, לצערי, דבר זה, הרי, לכל הפחות, לשני גברים, המכבדים איש את רעהו.

בעיניו של מונטה קריסטו נוצצו דמעות, נשימתו קצרה, פיו היה פעור למחצה, והוא הושיט לאלברט את ידו. הלה תפס אותה ולחץ אותה בחזקה.

— רבותי — אמר — מר דה מונטה קריסטו הואיל לקבל התנצלותי. פעלתי כלפיו בחפזון בצורה לא נכונה. עתה כיפרתי על טעותי. אני מקוה, שהעולם לא יחשבני לפחדן, כי עשיתי את אשר מצפוני ציוה עלי לעשות.

— מה קרה, איפוא, הלילה? — שאל בושאן את שאטו־רנו; — נדמה לי, שאנו משחקים כאן תפקיד עצוב.

— אכן, הדבר, שעשה אלברט, הוא שפל מאוד או נאה מאוד — השיב הבארון.

— א! מה פירוש כל זה? — שאל דבריי את פראנץ. — הרוזן דה מונטה קריסטו פגע בכבודו של מר דה מורסרף, והוא צודק בעיני בנו! הרי אילו היו לי עשר יאנינות במשפחתי, הייתי חושב, שאני חייב לעשות דבר אחד ויחידי: לצאת לדו־קרב עשר פעמים.

פני מונטה קריסטו הושפלו ארצה, זרועותיו היו שמוטות מטה; הוא נשחק תחת מעמסת הזכרונות של עשרים וארבע שנים. הוא לא חשב לא על אלברט, לא על בושאן, לא על שאטו־רנו ואף לא על מישהו אחר מאלה שנמצאו בחברתו; הוא חשב על האשה האמיצה, שבאה לבקש ממנו את חיי בנה; הוא הגה באשה, שהציע לה את חייו והצילה אותו על ידי ווידוי איום של סוד משפחתי, המסוגל להמית לעולם אצל הצעיר את רגש כיבוד האב.

.53

האם ובנה

הרוזן דה מונטה קריסטו נפרד מחמשת הצעירים בחיוך מלא עצבות וכבוד וחזר אל מרכבתו יחד עם מכסימיליאן ועמנואל. אלברט נשאר עם

בושאן ושאטו־רנו. הפרידה בין הצעיר לידידיו, שלא יכלו להבין את כל המכאיב במצב, היתה קרה למדי.

לאחר ששני העדים עלו למרכבתם, נשאר אלברט במשך שעה קלה דומם וקודר; אחר התיר פתאום את סוסו מן העץ הקטן, שאליו קשר משרתו את הרסן, קפץ בקלות על האוכף וחזר בדהירה בדרך לפאריז. רבע שעה אחר כך חזר לדירה ברחוב הלדר. כאשר ירד מן הסוס, נדמה היה לו, שהוא רואה מאחורי הוילון של חדר השינה את פניו החיוורים של אביו; אלברט הפנה את ראשו באנחה, וחזר לדירתו הקטנה.

כשהגיע לשם, העיף מבט אחרון על האוצרות, שהנעימו את חייו מאז ילדותו; הסתכל עוד פעם בתמונות, שדמויותיהן נראו כאילו חייכו אליו, וצבעי הנוף שלהן היו מלאי חיים. אחר הוציא ממסגרת האלון את תמונת אמו, קיפל אותה והשאיר חלל שחור בתוך מסגרת הזהב, אשר עטרה אותה.

אחר דאג לסידור כלי־הזיין הטורקיים הנאים שלו, הרובים האנגליים, כלי החרסינה היפניים, הגביעים, פסילי הארד בחתימת פשר או באריה; הוא בדק את הארונות והניח את המפתחות על כל אחד ואחד. אחר זרק לתוך אחת המגרות של שולחן העבודה שלו, שהשאירו פתוח, את כל הכסף, אשר היה בכיסו, הוסיף עליו את מאות דברי־הנוי, אשר מלאו את הכוניות ואת הנרתיקים, עשה רשימה מדויקת של הכל והניח את הרשימה על אחד השולחנות, במקום הבולט ביותר לעין. אך פתאום נכנס משרתו לחדר, על אף הפקודה, אשר נתן לו אלברט להניחו לבדו.

— מה רצונך? — שאל אותו מורסרף בנעימה נוגה.

— סלח לי, אדוני — אמר החדרן — אדוני אסר, אמנם, עלי להפריעו, אך האדון הרוזן דה מורסרף קרא לי.

— ובכן? — שאל אלברט.

— לא רציתי ללכת אל האדון הרוזן, בלי לקבל פקודה מכבודו.

— למה?

— כי האדון הרוזן יודע ודאי, שלוויתי את כבודו לפגישה.

— זה יתכן — אמר אלברט.

— ואם ישאלני מה התרחש שם, מה עלי לענות?

— את האמת.

— אגיד, איפוא, שדו־הקרב לא התקיים?

— תגיד, כי התנצלתי לפני האדון הרוזן דה מונטה קריסטו.

המשרת החווה קידה ויצא. אלברט חזר אז להכנת רשימתו. כשעמד לסיים את עבודתו, נשמעו בחצר שעטת סוסים ושקשוק גלגלים שהרעידו את השמשות. הוא קרב לחלון וראה כיצד אביו עולה לכרכרתו ויוצא.

אך נסגר השער מאחורי הרוזן, פנה אלברט לדירת אמו, נכנס עד חדר השינה של מרסדס בלב מלא על גדותיו מכל אשר ראה. הוא נעצר על הסף.

כאילו נשמה אחת פעמה בשתי הגופות. מרסדס עסקה באותה פעולה, שבה עסק אלברט זה עתה בחדרו. בכל הוכנס סדר: הרקמות, המחרוזות, התכשיטים, הלבנים, כלי־הכסף נערכו בתוך המגרות, אחר אספה הרוזנת בקפדנות את המפתחות. אלברט ראה את כל ההכנות הללו והבין את פשרן. — אמא! — קרא ונפל על צווארה של מרסדס. — מה את עושה?

— ומה עשית אתה? — השיבה.

— הוי אמא! — קרא אלברט, והתרגשותו גברה, עד כי לא יכל להוציא הגה. — אין כל דמיון ביני לבינך! לא, אינך יכולה להחליט את הדבר, שהחלטתי אנכי, כי באתי להודיע לך, שאני נפרד מביתך ו... מעליך.

— גם אני, אלברט — השיבה מרסדס; — גם אני יוצאת. האמנתי, שבני ילווה אותי; כלום טעיתי?

— אמא — אמר אלברט בתקיפות — איני יכול להסכים להחלטתך. אני חייב להיות מעתה ללא שם ורכוש; אני צריך, כהתחלה לאימון בקיום קשה זה, לשאול מידיד את הלחם, אשר אוכל עד הרגע, שארוויח ללחמי. לכן, אמא טובה, הנני הולך מיד אל פראנץ, כדי לבקשו הלוואה קטנה.

— אתה, ילדי המסכן! — קראה מרסדס. — אתה תסבול עוני ורעב! או! אל תאמר זאת, כי תערער את כל החלטותי.

— אך לא את שלי — השיב אלברט. — אני צעיר ואמיץ; אתמול למדתי מה יכול לחולל הרצון. לצערי, אמא, יש אנשים, שכה הרבו לסבול, ולא זו בלבד שלא מתו, כי אם הקימו לעצמם רכוש חדש על חורבות כל הבטחות האושר, שהשמים נתנו להם, על ההריסות של כל התקוות, שאלהים נתן להם! יודעני, כי ממעמקי התהום, שבה הכניס אותם אויבם, קמו בעצמה ותהילה, שניצחו את מנצחם לשעבר והפילוהו ארצה. ניתקתי הכל עם העבר, ואיני מקבל עוד מאומה, אף לא את שמי; בנך אינו יכול לשאת את שמו של אדם, שצריך להסמיק בפני מישהו אחר!

— אלברט, ילדי, — אמרה מרסדס — אילו היה לבי יותר חזק, הייתי נותנת לך עצה זו. מצפונך דיבר כאשר נדם קולי החלוש; האזן לקול מצפונך, בני. והיו לך ידידים, יקירי, כי אתה רק בן עשרים ושתים שנה; וכיון שלב כה זך כשלך זקוק לשם ללא דופי, קח את שמו של אבי; שמו היה הררה. אני מכירה אותך, אלברט שלי; תהיה אשר תהיה הדרך, שתבחר בה, אתה תביא תוך זמן קצר פירסום לשם זה. ובכן, יקירי, הופע שוב בעולם כשאתה מבריק עוד יותר אחרי האסונות, שעברו עליך. ואם לא יקרה כך, למרות נבואתי, השאר לי לכל הפחות תקוה זו! לי אין דבר מלבד מחשבה זו; אין לי עוד עתיד; קברי מתחיל על סף הבית הזה!

— אמלא רצונך, אמא, — אמר העציר; — אני תמים־דעה עם תקוותך; זעמו של אלהים לא ירדפנו, כי את כה תמה ואני כה חף מפשע. אבל כיון שגמרנו אומר, נפעל במהירות. מר דה מורסרף יצא מן הבית לפני

חצי שעה לערך; זוהי הזדמנות מצוינת, כדי למנוע רעש ודין־ודברים.

— אני מחכה לך, בני — אמרה מרסדס.

אלברט רץ מיד עד השדרה והביא כרכרה, שהיתה צריכה להובילם מחוץ לתחום הבית. הוא נזכר בבית קטן מרוהט ברחוב האבות הקדושים, שבו תוכל אמו למצוא דירה צנועה, אך הגונה; הוא חזר, איפוא, כדי לקחת את הרוזנת. ברגע בו נעצרה הכרכרה לפני השער ואלברט ירד מתוכה, התקרב אליו אדם, אשר מסר לו מכתב. אלברט הכיר את הסוכן.

— מהרוזן — אמר ברטוצ׳ו.

אלברט קרא במכתב. לאחר מכן ביקש בעיניו את ברטוצ׳ו, אך הלה כבר נעלם. בעיניים דומעות, חזר למרסדס והגיש לה את המכתב. היא קראה:

„אלברט, ברצוני להראות לך, כי ידועה לי תכניתך. כבן־חורין אתה עוזב את בית הרוזן, והנך עומד לקחת אתך את אמך, שהיא בת חורין כמוך; אבל הרהר־נא רגע קט, אלברט, אתה חייב לה יותר משיש ביכלתך לשלם לה. אתה בעל־לב טוב, אך אומלל. שמור לעצמך את המאבק, תבע לעצמך את הסבל, אך מנע ממנה את המצוקה, אשר תלווה מן ההכרח את מאמציך הראשונים, כי היא אינה ראויה אף לצל של האסון, שפגע בה היום, וההשגחה העליונה אינה רוצה, כי החף מפשע ישלם בעד האשם.

„אני יודע, כי שניכם עומדים לעזוב את הבית ברחוב הלדר, בלי לקחת מאומה. איך נודע לי דבר זה, אל תשתדל לגלות. אני יודע, ותו לא.

„הקשב, אלברט. לפני עשרים וארבע שנים חזרתי מלא גאוה ושמחה למולדתי, היתה לי ארוסה, אלברט, צעירה קדושה, שהערצתיה, הבאתי אז לארוסתי מאה וחמשים לואידורים, שצברתי בעמל על ידי עבודה מתמידה.

„הכסף הזה היה למענה, אני הועדתיו לה, וכיון שידעתי מה בוגדני הוא הים, קברתי את האוצר שלנו בגינה הקטנה של הבית, אשר בו התגורר אבי במארסייל, בשדרות מיילהאן. אמך, אלברט, מכירה יפה בית דל ויקר זה.

„כשבאתי לפאריז, עבר דרך מארסייל. הלכתי לראות בית זה, בעל זכרונות מכאיבים, ובלילה בדקתי את הפנה, שבה קברתי את אוצרי. קופסת הברזל עדיין היתה במקומה, ואיש לא נגע בה. היא נמצאת באחת הפינות, אשר עץ תאנה נאה, שניטע על ידי אבי ביום לידתי, פורש עליה את צילו.

„ובכן, אלברט, כסף זה, שהיה צריך לפנים לעזור לי בחיי ולשלוותה של האשה, אשר הערצתי, מצא היום, על ידי מקרה מוזר ורב־יסורים, את תכליתו הקודמת. רד־נא לסוף דעתי. יכולתי להציע מיליונים לאשה אומללה זו, ובכל זאת איני מחזיר אלא את פרוסת הלחם השחור, אשר נשכחה תחת גג ביתי הדל מאז היום בו הופרדתי מהאשה, אשר אהבתי.

„אתה איש נדיב־לב, אלברט, אבל יתכן, שגם אתה מוכה בסנוורים על ידי גאווה או טינה; אם תסרב לי, אם תבקש מאחר את הדבר, אשר אני רשאי להציע לך, אגיד, כי אין זה סימן של נדיבות כשאתה מסרב לקבל

את חיי אמך מידיו של אדם, אשר אביו מת מידי אביך ברעב ויאוש".

בגמר קריאת המכתב נשאר אלברט חיוור וללא תנועה וציפה להחלטת אמו. מרסדס נשאה כלפי מעלה את מבטה ואמרה:

— אני מקבלת. הוא רשאי לשלם את הנדוניה, אשר אקח אתי למנזר.

היא שמה את המכתב על לבה ובצעד איתן ירדה עם בנה במדרגות.

54.

איבוד לדעת

בחזרו מהפגישה עם אמו, הבחין אלברט באביו, שחיכה לו מאחורי וילון.

עיניו של הרוזן נוצצו משמחה. הוא ידע שפגיעת אלברט בכבוד מונטה קריסטו היתה איומה ושפגיעה דומה גוררת בכל העולם דו־קרב. והנה חזר אלברט בריא ושלם. ברק שמחה האיר את פניו הקודרים.

אבל לשוא ציפה לבוא בנו, כדי למסור לו דין וחשבון על נצחונו.

הרוזן קרא למשרתו. כעבור עשר דקות נראה על הרציף הגנרל דה מורסרף, לבוש מעיל שחור, שהיה עטור צווארון צבאי, מכנסים שחורים, כסיות שחורות. נראה, שעוד לפני כן נתן את ההוראות המתאימות; כי אך דרכה רגלו על המדרגה האחרונה של הרציף, יצאה מהמוסך מרכבתו ונעצרה לפניו. חדרנו זרק אז לתוך המרכבה בורנוס צבאי, ובתוכו שתי חרבות; אחר סגר את הפתח והתישב ליד הרכב. הלה בקש הוראות:

„לשדרות אלישע — אמר הגנרל — לבית הרוזן דה מונטה קריסטו. מהר!"

הסוסים דהרו תחת מכות השוט. כעבור חמש דקות נעצרו לפני בית הרוזן. מר דה מורסרף פתח בכבודו ובעצמו את הדלת, ובעוד המרכבה מתקדמת, קפץ מעליה כעול־ימים, צלצל ונעלם בתוך השער יחד עם משרתו.

כעבור רגע קט הודיע באפטיסטין למר דה מונטה קריסטו על בואו של הרוזן דה מורסרף, ומונטה קריסטו ציווה להכניסו לטרקלין.

— א! זה מר דה מורסרף — אמר מונטה קריסטו בשקט — לא שמעתי, כנראה, יפה.

— כן, הנני — אמר הרוזן בשפתים הדוקות, עד כי לא יכול לבטא את דבריו ברורות.

— לא נשאר לי, איפוא, עכשיו — אמר מונטה קריסטו — אלא לדעת את הסיבה, אשר בגללה יש לי העונג לראות את האדון הרוזן דה מורסרף בשעה כה מוקדמת.

— היתה לך הבוקר פגישה עם בני, אדוני? — שאל הגנרל.

— הדבר ידוע לך? — שאל הרוזן.

— ידוע לי גם כן, שהיה לבני יסוד ללחום בך ולעשות הכל להרגך.

— אכן, אדוני, היה לו יסוד מספיק! אבל עיניך הרואות, כי למרות יסוד זה לא הרג אותי, ואף לא נלחם בי.

— הרי אלברט ראה בך את הסיבה לעלבונו של אביו, כשם שראת בך את הסיבה לשואה האיומה, שפגעה עתה בביתי.

— נכון, אדוני — אמר מונטה קריסטו בשלוותו האיומה.

— אין כל ספק, שהתנצלת לפניו או נתת לו הסבר כלשהו?

— לא נתתי לו כל הסבר; להפך, הוא התנצל לפני.

— אבל איך אתה מסביר התנהגות זו?

— בבטחון, כנראה, שבכל הענין הזה יש איש, האשם יותר ממני.

— ומיהו איש זה?

— אביו.

— לו יהי כך — אמר הרוזן והחוויר — אבל יודע אתה, כי האשם אינו אוהב כאשר משכנעים אותו באשמתו.

— אני יודע... משום כך צפיתי לדבר המתרחש ברגע זה.

— צפית, שבני יהיה מוג־לב! — קרא הרוזן.

— מר אלברט דה מורסרף אינו כלל מוג־לב — אמר מונטה קריסטו.

— גבר, המחזיק בידו חרב מול אויב לחיים ולמוות, גבר זה, אם איננו נלחם, הוא פחדן! חבל, שאיננו כאן, כדי שאגיד לו זאת!

— אדוני — אמר מונטה קריסטו בקור־רוח — איני מניח, כי באת אלי, כדי לספר לי את עניניך המשפחתיים. לך ותגיד זאת למר אלברט; יתכן, שהוא ידע מה לענות לך.

— או! לא, — השיב הגנרל בחיוך, שנעלם מיד — הצדק אתך, לא לשם כך באתי! באתי לומר לך, כי גם אני חושב אותך לאויב! באתי לומר לך, כי אני שונא אותך שלא מדעת! נדמה לי, שאני מכיר אותך מאז ומתמיד, ומאז ומתמיד אני שונא אותך! ואחרון אחרון, כיון שהצעירים במאה זו אינם יוצאים לדו־קרב, עלינו להילחם... האם גם אתה סבור כך, אדוני?

— מצוין. לפיכך, כאשר אמרתי, כי חזיתי מראש מה יקרה, התכוונתי לכבוד, שחלקת לי בבקורך.

— אדרבה... עשית, איפוא, את הכנותיך?

— אני תמיד מוכן, אדוני.

— אתה יודע, שאנו נלחם, עד אשר אחד משנינו ימות? — שאל הגנרל, ושיניו היו הדוקות מרוב שנאה — נצא, איפוא, אין לנו צורך בעדים.

— אכן — אמר מונטה קריסטו — אין צורך, אני מכירים איש את רעהו כה יפה.

— להיפך — אמר הרוזן — אין אנו מכירים זה את זה.

— הבל הבלים! — אמר מונטה קריסטו בשוויון־נפש, שהיה בו כדי להביא לידי יאוש — נראה־נא. האין אתה החייל פרנאנד, שערק ערב הקרב של ווטרלו? האין אתה הלייטננט פרנאנד, ששימש מורה דרך ומרגל לצבא הצרפתי בספרד? האין אתה הקולונל פרנאנד, שבגד, מכר, רצח את מיטיבו עלי? והאם לא חברו כל הפרנאנדים האלה יחד כדי ליצור את הלייטננט־גנרל הרוזן דה מורסרף, חבר המורשון הצרפתי?

— או! — קרא הגנרל, שמלים אלו הלמו בו כברזל מלובן — אתה השפל מזכיר לי את קלוני ברגע, בו אתה עומד אולי להרגני! לא אמרתי כלל כי אני בלתי־מוכר לך; יודעני יפה, כי אתה, שד משחת, חדרת לתוך חשכת העבר, וכי קראת, איני יודע לאורו של איזה לפיד, כל דף בחיי! אבל יתכן, שיש כבוד יותר גדול בקרבי מאשר בקרבך, מתחת לחיצוניותך המהודרת. לא, לא, אני מוכר לך, יודעני זאת, אבל אני איני מכירך, הרפתקן מרופד זהב ויהלומים! בפאריז צווית, שיקראו לך הרוזן דה מונטה קריסטו; באיטליה — המלח סימבאד; במאלטה — מנין לי לדעת? כבר שכחתי. אני מבקש לדעת את שמך הנכון, בתוך מאת שמותיך, כדי שאוכל לבטאו בשדה הקרב ברגע בו אתקע את חרבי ללבך.

פניו של הרוזן מונטה קריסטו החווירו; ניצוצות אש ניתזו מעיניו היוקדות. הוא זינק לחדר העבודה, שהיה סמוך לחדרו, ותוך פחות מדקה הסיר את עניבתו, מעילו וחזיתו, לבש מעיל צר של מלח, ועל ראשו חבש כובע מלח. מאחורי כובע זה הסתלסלו שערותיו השחורות והארוכות. ואז חזר, מטיל אימים, אכזרי, כשזרועותיו שלובות לפני הגנרל, שלא הבין את סיבת היעלמו, אך חיכה לו, ועתה חש כיצד שיניו נקשו וברכיו פקו; הוא נסוג ולא נעצר אלא כשנתקל בשולחן, אשר עליו נשענה ידו המכווצת.

— פרנאנד! — קרא אליו — מתוך מאת שמותי אין לי צורך אלא באחד, כדי שתכרע תחתיך; אך אתה ודאי מנחש מהו שם זה, הלא כן? אתה נזכר בו? כי למרות כל יסורי, כל עינויי, אני מראה לך היום פנים, אשר הצעירו מאושר הנקמה — פנים, אשר ודאי ראית אותם פעמים רבות בחלומותיך מאז יום נישואיך... עם מרסדס, ארוסתי!

ראשו של הגנרל שמט אחורה, ידיו הושטו לפניו, והוא בלע בעיניו את המחזה האיום. אחר חיפש את הקיר, כדי להישען עליו, וחמק בלאט עד שהגיע לדלת, ואז נסוג אחורה, כשמפיו נפלטת קריאה עגומה, שדמתה ליללה קורעת לב: „אדמונד דאנטס!״

אחר נגרר, תוך אנחות, שלא דמו לאנחות־אנוש, עד לאתיק הבית, עבר על פני החצר בהיותו מתנדנד כשיכור, ונפל בתוך זרועותיו של חדרנו כשהוא ממלמל בקול, שקשה היה להבינו: — הביתה! הביתה!

בדרך התאושש קמעה הודות לאויר הצח ובעקב הבושה, שחש בגלל

תשומת לבם של משרתיו; אך הדרך היתה קצרה, וככל שהתקרב לביתו, הרגיש הרוזן, כי כאביו חוזרים.

במרחק צעדים אחדים מן הבית, ציווה הרוזן לעצור וירד. שער הבית היה פתוח לרווחה; מרכבה, אשר הוזמנה, לתמהונו של הרכב, אל הבית המפואר הזה, עמדה באמצע החצר; הרוזן הסתכל במרכבה בפחד, אך לא העז לשאול איש והגיע במהירות לחדריו. שני אנשים ירדו במדרגות, והוא הספיק בקושי להגיע לאחד החדרים, כדי לא להיפגש אתם. היתה זו מרסדס, שעזבה יחד עם בנה את הבית. הם חלפו ליד האומלל, אשר הסתתר מאחורי מסך עשוי אריג דמשק, ושמלת המשי של מרסדס כמעט שנגעה בו. הוא הספיק לשמוע את המלים, שנאמרו על ידי בנו:

— חזקי, אמא! בואי, בואי, אין אנו עוד בביתנו.

המלים נדמו. הגנרל הזדקף, כשידיו הקמוצות נאחזות במסך הדמשקי; הוא עצר בקרבו את היללה האיומה ביותר, אשר יצאה אי־פעם מלבו של בעל ואב, שנעזב לאנחות על ידי אשתו ובנו גם יחד...

כעבור רגע קט שמע כיצד נסגר פתח הברזל של המרכבה. רק אז זינק לתוך חדר השינה, כדי להעיף מבט אחרון על כל אשר אהב בעולם. המרכבה יצאה בלי שיופיע ראשם של מרסדס או אלברט בפתח, על מנת להטיל מבט על האב והבעל שנעזב, מבט של פרידה וצער. ברגע בו נגעו גלגלי המרכבה במרצפות השער, נשמע קול יריה, ועשן התחיל בוקע דרך אחד החלונות של חדר השינה, שזגוגיותיהן נשברו מעצמת הנפץ.

.55

הצנצנת הריקה

מורל נפרד ממונטה קריסטו והלך לבית ווילפורט. שם מצא את וואלנטין ליד סבה נוארטייה. מזה זמן נדמה היה, כי בריאותה של הצעירה לקויה.

— או! רבונו של עולם! — אמרה לסבה, אשר היה מודאג — אין זו מחלה; הרגשתי הכללית אינה טובה, ותו לא; איבדתי את התיאבון, ונדמה לי, כי קיבתי צריכה ללחום, כדי להתרגל למאכל כלשהו.

נוארטייה לא אבד אף מלה מדבריה של וואלנטין.

— ואיזה טיפול את מקבלת בקשר למחלה בלתי ידועה זאת?

— או! פשוט מאוד — אמרה וואלנטין — אני בולעת מדי יום ביומו כף מן השיקוי, המובא לסבי; אם אני אומרת כף, כוונתי לומר, כי התחלתי בכף אחת, ועתה אני לוקחת ארבע. סבי טוען, שזהו סם־חיים.

וואלנטין חייכה; אבל היה משהו נוגה ומכאיב בחיוך זה.

מאכסימיליאן התבונן בה בשתיקה; היא היתה יפה מאוד, אבל חיוורונה קיבל גון עמום ביותר. עיניה יקדו למעלה מן הרגיל, וידיה, אשר היו לבנות כצדף, נראו כידי שעווה, המקבלות במרוצת הזמן גון צהוב.

מוואלנטין נשא הצעיר את עיניו לנוארטייה. גם הוא עקב, בדומה למורל, אחרי סימני הסבל האלה.

— אבל, — אמר מורל — חשבתי, כי המשקה, אשר את לוקחת ממנו עד ארבע כפות, הוכן בשביל מר נוארטייה?

— אני יודעת שהמשקה מר מאוד — אמרה וואלנטין — הוא כה מר, עד כי נדמה לי, כי כל דבר, שאני שותה אחריו, מכיל אותו טעם.

נוארטייה התבונן בנכדתו במבט חוקר.

— כן, אבא טוב — אמרה וואלנטין — ככה זה. זה עתה, לפני שבאתי שתיתי כוס מים ממותקים; אך השארתי חצי, כה מרים נראו לי המים.

נוארטייה החוויר ורמז, כי רצונו לומר משהו. וואלנטין קמה ממקומה כדי לקחת את המילון. נוארטייה עקב אחריה במבט מלא חרדה. אכן, הדם עלה לראשה של הנערה, ולחייה הסמיקו.

— ראו־נא! — קראה, בלי לאבד את עליזותה — מה מוזר הדבר: סחרחורת! כלום סינוורה אותי השמש?...

והיא נשענה על ידית החלון.

— אין כאן שמש — אמר מורל, וחרדתו גברה למראה פניו של נוארטייה יותר מאשר בגלל בריאותה הלקויה של וואלנטין.

הוא התקרב בריצה לוואלנטין. הנערה חייכה.

— הירגע־נא, אבא טוב — אמרה לנוארטייה — הירגע־נא, מאכסימיליאן, מאומה לא קרה, והכל כבר חלף. אבל הקשיבו־נא! האין זה שקשוק מרכבה, שאני שומעת בחצר?

היא פתחה את דלת החדר, רצה לחלון הפרוזדור וחזרה מיד. — כן, — אמרה — הגברת דאנגלאר ובתה באו לערוך אצלנו ביקור. שלום, אני רוצה, כי יבואו לבקשני כאן; יותר נכון להתראות. הישאר ליד אבא הטוב, אדון מאכסימיליאן, אני מבטיחה לך, לא אעכב אותך זמן רב.

מורל עקב אחריה במבטו. כשנעלמה, רמז נוארטייה למורל, שיקח את המילון. הוא התרגל מהר, בהדרכת וואלנטין, להבין את הזקן. אף־על־פי־כן היה זקוק לעשר דקות, כדי לעבור על פני עשרים וארבע אותיות האלפא־ביתא ולמצוא כל מלה במילון. לבסוף הבין את מחשבתו של הזקן:

„קח את כוס המים והצנצנת, שנמצאים בחדרה של וואלנטין".

מורל צלצל מיד, כדי לקרוא למשרת, אשר בא במקומו של בארוא, ונתן לו את הפקודה בשמו של נוארטייה. הצנצנת וכוס המים היו ריקות לחלוטין. נוארטייה נתן אות, שרצונו לומר משהו. — למה ריקות כוס המים והצנצנת? — שאל. — וואלנטין אמרה, כי לא שתתה אלא את מחצית המשקה

— איני יודע — אמר המשרת — אך החדרנית נמצאת בחדרה של העלמה וואלנטין; אולי היא הריקה את הכוס.

— שאל אותה — אמר מורל — והפעם ניחש במבטו את מחשבתו של נוארטייה.

המשרת יצא וחזר מיד.

— העלמה וואלנטין עברה דרך חדרה בדרכה לחדר הגברת דה ווילפורט — אמר — ובעברה הרגישה צמא ושתתה את אשר נשאר עוד בכוס. את הצנצנת הריק אדוארד, כדי לסדר בריכה לברווזיו.

תוך כדי כך קיבלה הגברת דה ווילפורט את הבארונית דאנגלאר ואת בתה אייז'ני, אשר באו להודיע על נישואיה הקרובים של הצעירה עם הנסיך. דאנגלאר החשיב מאוד את תואר „הנסיך" אנדריאה קאוואלקאנטי. וואלנטין נכנסה לחדר הגברת דה ווילפורט. פתאום הרגישה ברע ועזבה את החדר. היא עלתה במדרגות, אשר הובילו לחדרו של סבה, כאשר חלפה פתאום ענגה לפני עיניה, רגלה הנוקשה מעדה, ידיה תשו, מכדי להחזיק במשענת, והיא נפלה משלוש המדרגות האחרונות. מורל קפץ ממקומו ובפתחו את הדלת מצא את וואלנטין שרועה בפרוזדור. במהירות הבזק הרים אותה בזרועותיו והושיבה בכורסה. וואלנטין פקחה את עיניה.

— או! איזה לא־יוצלח אני — אמרה בשטף דברים קדחתני — איני יודעת עוד ללכת? שכחתי, שישנן עוד שלוש מדרגות?

— הנפצעת, אולי, וואלנטין? — קרא מורל. — או! אלי! אלי! וואלנטין ראתה את הפחד האיום, שנשקף בעיניו של נוארטייה.

— הירגע־נא, אבא טוב — אמרה בנסותה לחייך — אין דבר, אין דבר... קבלתי סחרחורת, ותו לא.

— שוב סחרחורת! — קרא מורל ושילב את ידיו. — או! שימי לב, וואלנטין, אני מתחנן לפניך.

— לא קרה דבר. עתה הרשה לי לספר לך חדשה: בעוד שמונה ימים יתקיים טקס נישואיה של אייז'ני, ובעוד שלושה ימים יתקיים משהו מעין נשף גדול, סעודת נישואין. כולנו מוזמנים, אבא, הגברת דה ווילפורט ואני...

— מתי יגיע תורנו לעסוק בכל הפרטים האלה?

אך אמר מורל את המלים האלה, נמתחו זרועותיה של הנערה, ראשה שמט בכורסתה והיא נשארה ללא תנועה. צעקת האימה, אשר לא יכלה להיחלץ משפתיו של נוארטייה, פרצה מתוך מבטו. מורל הבין, שעליו לקרוא לעזרה. החדרנית, אשר היתה בחדרה של וואלנטין, והמשרת, אשר בא במקומו של בארוא, הגיעו בריצה בעת ובעונה אחת.

פניה של וואלנטין היו כה חיוורים, כה קרים, כה חסרי־חיים, עד כי תקפה אותם האימה, אשר הילכה בבית זה. בלי לשמוע את אשר נאמר להם, יצאו בריצה לפרוזדור וקראו לעזרה.

56.

הוידוי

באותו רגע נשמע קולו של מר דה ווילפורט, אשר קרא מחדר העבודה שלו: — מה קרה?

מורל שאל במבטו בעצת נוארטייה, שהתאושש והראה לו ברמיזה את החדר, שבו כבר הסתתר פעם במסיבות דומות.

הוא הספיק בקושי לקחת את כובעו ולהגיע לשם כשהוא נושם בכבדות. צעדיו של התובע המלכותי נשמעו בפרוזדור. ווילפורט פרץ לתוך החדר, רץ לוואלנטין ונטל אותה בזרועותיו.

— רופא!... מר ד׳אוּוריני! — קרא ווילפורט. — אני רץ בעצמי.

הוא התפרץ מן הבית. בעד הדלת השניה יצא מורל. בראשו עלה זכרון מבהיל: אותה שיחה בין ווילפורט ובין הרופא, ששמע בליל מותה של מרת דה סאן מראן; אותם סימנים, שהיו אולי במדת־מה פחות מבהילים, קדמו למותו של בארוא. באותו זמן נדמה היה לו, כי הוא שומע את קולו של מונטה קריסטו, שאמר לו בהיפרדו מעליו, אחרי הדו־קרב, שלא התקיים:

— אם תהיה זקוק למשהו, מורל, בוא אלי, אני יכול לעזור.

במהירות, שעלתה על זו של המחשבה, הגיע מפובור סאן הונורה לרחוב מאטיניון ומרחוב מאטיניון — לשדרות אלישע.

תוך כדי כך הגיע מר דה ווילפורט במרכבה שכורה לפתחו של מר ד׳אוּוריני; הוא צלצל בעצמה כזאת, עד כי השוער הגיע בבהלה. ווילפורט פרץ לחדר המדרגות, בלי שיכול להוציא הגה מפיו. השוער הכיר אותו והניח לו לעבור, אך צעק אחריו: — בחדרו! אדוני התובע המלכותי.

ווילפורט פרץ את הדלת.

— א! — אמר הרופא — אתה הנך זה!

— כן — אמר ווילפורט, בסגרו את הדלת מאחוריו; — כן, דוקטור, אני באתי לשאלך הפעם, אם אנו לבדנו. דוקטור, קללה רובצת על ביתי!

— מה! — אמר הרופא בהתרגשות — העוד מישהו חלה אצלך?

— כן, דוקטור! — קרא ווילפורט ותפס בידו את שערותיו — כן!

מבטו של ד׳אוּוריני אמר: — נבאתי לך זאת מראש. — אחר בטאו שפתיו באיטיות את המלים הללו: — מיהו, איפוא, האיש שימות עתה בביתך ומיהו הקרבן החדש, אשר יאשימנו ברפיון ידים?

בכי מר פרץ מגרונו של ווילפורט; הוא קרב לרופא ואחז בזרועו.

— וואלנטין! — אמר — עתה הגיע תורה של וואלנטין!

— בתך! — קרא ד׳אוּוריני בקול מלא צער ותמהון.

— רואה אתה, כי טעית — לחש התובע — בוא לראותה, ועל מיטת־הדוי שלה בקש את סליחתה על שחשדת בה.

— כל אימת שהודעת לי על כך — אמר ד׳אוריני — היה מאוחר מדי, אך אין דבר, אני הולך.

— או! הפעם, דוקטור, לא תאשימני עוד ברפיון־ידים. הפעם אכיה את הרוצח ואני אנחית את המהלומה.

— עלינו לנסות להציל את הקרבן לפני שנחשוב על נקמה — אמר ד׳אוריני. — בוא!

המרכבה, אשר הביאה את ווילפורט, החזירה אותו כשהוא מלווה על ידי ד׳אוריני, באותו רגע, בו התדפק מורל על דלתו של מונטה קריסטו.

הרוזן היה בחדרו, ובדאגה רבה קרא אגרת, שכתב אליו ברטוצ׳ו בחפזון. כאשר הודיעו לו על בואו של מורל, שנפרד מעליו רק לפני שעתים, הרים הרוזן את ראשו.

— מה קרה, מאכסימיליאן? פניך חיוורים והזיעה ניגרת ממצחך.

מורל צנח בתוך הכורסה.

— כן — אמר — מהרתי, כי אני צריך לדבר אתך.

— ההנך בא מביתו של דה מורסרף? — שאל מונטה קריסטו.

— לא — אמר מורל — המת מישהו בביתו של דה מורסרף?

— הגנרל שלח יד בנפשו — ענה מונטה קריסטו.

— או! איזה אסון! — קרא מאכסימיליאן.

— לא בשביל הרוזנת ולא בשביל אלברט — אמר מונטה קריסטו — טוב אב ובעל מת מאב ובעל שכבודו חולל; הדם ירחץ את הקלון.

— רוזנת אומללה! — אמר מאכסימיליאן — עליה חס אני ביותר, אשה כה אצילה!

— חוס גם על אלברט, מאכסימיליאן. האמינה, שהוא בן ראוי לרוזנת. אך נחזור לעניניך. מיהרת אלי, אמרת. כלום זכיתי לכך, שאתה זקוק לי?

— כן, אני זקוק לך. אני סבור, שאתה יכול להושיט לי עזרה!

— אמור — ענה מונטה קריסטו.

— או! — אמר מורל — אינני יודע, אם מותר לי לגלות סוד כזה באזני אנוש, אך הגורל דוחף אותי לכך, וההכרח לוחץ עלי, הרוזן.

מורל נעצר כמהסס.

— המאמין אתה, כי אני מחבב אותך? — שאל מונטה קריסטו בנטלו את ידו של הצעיר בין ידיו.

— או! אתה מעודד אותי, ושנית, משהו רומז לי כי אסור, שיהיה לי סוד כלשהו בפניך... רוזני, התרשה לי לשלוח את באפטיסטין כדי לשאול בשמך לשלומו של אדם, המוכר לך?

— העמדתי את עצמי לרשותך, ועל אחת כמה וכמה — את משרתי.

— או! כי חיי אינם חיים כל עוד לא אהיה בטוח שהוטב לה.

— הרוצה אתה, שאקרא לבאפטיסטין?

— לא, אני אגיד לו בעצמי.

מורל קרא לבאפטיסטין ולחש לו כמה מלים. החדרן יצא בריצה. מאכסימיליאן מורל הזכיר לרוזן מונטה קריסטו את הדרמות אשר התרחשו באחרונה בביתו של ווילפורט; אחר סיפר לו, כי עתה צפויה סכנה לוואלנטין וכי הוא חושב את הצעירה לארוסתו.

צעקה איומה נפלטה לשמע הדברים האלה מגרונו של מונטה קריסטו, צעקה, שדמתה לשאגתו של אריה פצוע.

— אוי לך! — קרא בפכרו את ידיו — אומלל! — אתה אוהב את וואלנטין! אתה אוהב בת זו של גזע ארור!

מעולם לא ראה מורל הבעת־פנים כזאת; מעולם לא ראה מבט כה מבהיל. הוא נסוג בפחד.

מונטה קריסטו עצם לרגע קט את עיניו והרהר. חזהו הסוער עלה ושקע חליפות. אחר נשא הרוזן את פניו החיוורים. — רואה אתה — אמר — איך יודע אלהים להעניש את האנשים הגאוותניים והקרים ביותר על אדי־שותם כלפי המחזות האיומים המתרחשים לפני עיניהם. אני הסתכלתי, בשלווה, בהתפתחות טרגדיה קודרת זו; דמיתי למלאך המוות וצחקתי לרעה, הנעשית על ידי בני אדם, כי אני עצמי מחוסן הייתי מאחורי הסוד, ועתה הכיש גם אותי הנחש, שבזחילתו התבוננתי, אותי הכיש בלבי!

אנקה נפלטה מלבו של מורל.

— נלך, נלך — המשיך הרוזן — די להתיפח; היה גבר, התאזה בגבורה וקווה, שאני נמצא אתך, ואני שומר עליך.

מורל הניע בראשו.

— אמרתי לך, שתקווה! ההבנת אותי? — קרא מונטה קריסטו. — דע לך, כי מעולם איני משקר, כי מעולם איני טועה. עכשיו צהרים, מאכסימיליאן, ועליך להודות לאל על שבאת בצהרים במקום לבוא בערב, במקום לבוא מחר בבוקר. שמע, איפוא, מה אומר לך, מורל; עכשיו צהרים; אם וואלנטין לא מתה עד עתה — תישאר בחיים.

— או! אלי! אלי! — קרא מורל — ואני השארתיה גוססת!

מונטה קריסטו השעין יד אחת על מצחו, אחר הרים את ראשו בפעם השניה, והפעם היה שלוו כתינוק, שזה עתה התעורר משנתו.

— מאכסימיליאן — אמר — חזור בשקט לביתך; אני אוסר עליך לעשות צעד כלשהו, לגלות צל של דאגה. אני אודיעך על הנשמע. לך.

— אלי! אלי! — אמר מורל — אתה מטיל עלי פחד בקור רוחך. היש, איפוא, בידיך אמצעי כלשהו נגד המוות?

והצעיר, שלא נסוג מעולם מפני כל סכנה, נסוג מפני מונטה קריסטו.

— אדמונד — אמרה האם האומללה, בהשתמשה בכל האמצעים — אלי! כשאני קוראת לך אדמונד, למה לא תקרא לי אתה מרסדס?

— מרסדס — חזר מונטה קריסטו — מרסדס! טוב! כן, הצדק אתך, עוד נעים לי לבטא שם זה, והנה זו הפעם הראשונה, אחרי תקופה כה ארוכה, שהוא יוצא בבהירות כזאת מבין שפתי. או, מרסדס! את שמך הייתי מבטא תוך אנחות של מרה שחורה, תוך אנקות של כאב, תוך נאקות היאוש; הייתי מבטא אותו כשאני קופא מקור ואני רובץ על ערימת התבן שלי בצינוק; הייתי מבטא אותו כשאני אכול חום ואני מתגלגל על אבני המרצפת של כלאי. מרסדס, צריך שאנקום, כי סבלתי במשך ארבע־עשרה שנה, ארבע־עשרה שנה בכיתי וקללתי את יומי; עתה, אני אומר לך, מרסדס, צריך לנקום!

הרוזן, שחרד, שמא יכנע לפני תחנוניה של זו, שכה אהבה, קרא לזכרונותיו לעזרת שנאתו.

— נקום את נקמתך, אדמונד! — קראה האם האומללה — אך נקום באשמים; נקום בו, נקום בי, אבל אל תנקום בבני!

— בספרי הקודש כתוב: — השיב מונטה קריסטו — „פוקד עוון אבות על בנים, על שלשים ועל רבעים". מאחר שאלהים עצמו אמר מלים אלו לנביאו, למה אהיה טוב מאלהים?

— משום שלאלהים יש הזמן והנצח. אך שני דברים אלה חסרים לבני־אדם.

מלבו של מונטה קריסטו נפלטה אנחה, שדמתה לשאגה, והוא תפס את שערותיו היפות בשתי ידיו.

— אדמונד — המשיכה מרסדס, והושיטה את זרועותיה לרוזן — מאז הכרתיך מעריצה אני את שמך, ואני מכבדת את זכרך. אדמונד, ידידי, אל תכריחני להכתים דמות אצילה וטהורה זו! אדמונד, אילו ידעת את כל התפילות, אשר התפללתי למענך לאלהים, כל עוד קוויתי, כי אתה בין החיים, ומאז חשבתיך למת, כן! לצערי, מת! הייתי סבורה, כי גופתך קבורה בעמקי אחד המבצרים; האמנתי, כי גופתך הוטלה לעומקה של אחת התהומות, שאליהן נוהגים הסוהרים להטיל את גופות האסירים המתים, ואני בכיתי! אני, מה יכולתי לעשות למענך, אדמונד, אם לא להתפלל או לבכות? האזן לדברי! במשך עשר שנים חלמתי מדי לילה אותו חלום. אמרו, כי רצית לברוח, כי תפסת את מקומו של אסיר אחר, שהתגנבת לתוך תכריכיו של מת, וכי הפגר החי נזרק אז ממרומי מצודת איף; כי רק הצעקה, אשר צעקת כאשר נופצת אל הסלעים, גילתה את ההתחפשות לקברניך, שהפכו לתלייניך. ובכן! אדמונד, אני נשבעת לך, כי במשך עשר שנים ראיתי מדי לילה אנשים, אשר טלטלו איזה חפץ חסר־צורה ובלתי־ידוע במרומיו של צוק; במשך עשר שנים שמעתי מדי

— הילדה תרגיש את עצמה יותר טוב במיטתה. נשכיב אותה — אמרה גב׳ דה ווילפורט.

מר ד׳אווריני, שראה בהצעה זו דרך להישאר לבדו עם נוארטייה, נתן אות בראשו, שזהו הדבר הטוב ביותר, שיש לעשותו, אך אסר, לתת לה דבר כלשהו, מלבד הדברים, שהוא עצמו יצווה. וואלנטין, אשר רוחה שבה אליה, הוצאה; היא היתה מסוגלת לעשות כל תנועה או לדבר, כה רצוצים היו כל אבריה מהזעזוע, אשר עבר עליה. אף על פי כן היתה מסוגלת לברך את סבה בקריצת־עין. ד׳אוריני הלך אחרי החולה, סיים את הוראותיו, ציוה לווילפורט לקחת מרכבה, ללכת בכבודו ובעצמו אל הרוקח, אשר יכין את השיקויים הדרושים, להביא אותם בעצמו ולחכות לו בחדר החולה. לאחר מכן חזר על האיסור לתת דבר כלשהו לוואלנטין וחזר לנוארטייה, סגר את הדלתות, בקפדנות ולאחר שמצא, כי איש אינו מאזין, אמר:

— הנה, אתה יודע משהו על מחלתה של נכדתך?

— כן — רמז הזקן.

— שמע, אין לנו הרבה זמן, אני אציג לך שאלות ואתה תשיב לי.

נוארטייה נתן אות, כי הוא מוכן לענות.

— החזית מראש את האסון, שקרה היום לוואלנטין?

— כן.

ד׳אוריני הרהר רגע קט; אחר קרב לנוארטייה.

— סלח לי על הדברים, שאגיד לך — הוסיף — אך אסור להזניח סימן כלשהו במצב האיום, בו אנו נמצאים. ההיית נוכח במותו של בארוא המסכן?

— כן.

— הידועה לך סיבת מותו? — שאל ד׳אוריני והניח את ידו על שכמו של הישיש.

נוארטייה נשא את עיניו כלפי מעלה.

— כן — השיב הזקן.

— הסבור אתה, כי הוא מת מוות טבעי?

משהו מעין חיוך הצטייר על שפתיו הדוממות של נוארטייה.

— הסבור אתה, כי הרעל, שהיא נפלה לו קרבן, נועד לה?

— לא.

— ועכשיו, הסבור אתה, שאותה יד, אשר פגעה בבארוא, ברצותה לפגוע במישהו אחר, פגעה היום בוואלנטין?

— כן.

— האם גם היא תמות? — שאל ד׳אוריני ונעץ מבטו בנוארטייה. הוא חיכה לרושם, שיעשה משפט זה על הזקן.

— לא — השיב בארשת נצחון.

— אתה מקווה איפוא, כי הרוצח יתעייף?

— לא.

— ובכן אתה מקוה, כי הרעל לא ישפיע על וואלנטין?

— כן.

— ודאי אין אני מספר לך דבר חדש, כשאני אומר לך — הוסיף ד׳אווריני — שניסו להרעילה? — הזקן נתן אות, שלא השאיר ספק לתשובתו.

— ובכן, איך אתה מקוה, כי וואלנטין תצא בשלום?

עיני נוארטייה היו נעוצות באותו מקום; ד׳אווריני התבונן לעבר ההוא וראה, כי מבטו נעוץ בבקבוק, שהכיל את השיקוי, שהיו מביאים לו כל בוקר.

רעיון נצנץ פתאום בראש ד׳אווריני.

— א! א! — אמר. — כלום עלה במוחך הרעיון...

נוארטייה לא הניח לו לסיים.

— כן — רמז.

— לחסן אותה נגד הרעל...

— כן.

— בהרגילך אותה לאט לאט..

— כן, כן, כן — רמז נוארטייה והוא היה מאושר, על שהובן כהלכה.

— אכן, שמעת, שהסמים, שאני נותן לך, מכילים בריסין?

— כן.

— והרגלת אותה לרעל זה, ועל ידי כך רצית לחסנה נגד השפעתו? אותה הבעת נצחון של נוארטייה.

— ואמנם הצלחת! — קרא ד׳אווריני. — לולא אמצעי זהירות זה, היתה וואלנטין מתה היום, ללא כל עזרה וללא כל רחמים; הזעזוע היה כה איום, אך היא לא התמוטטה, והפעם לכל הפחות וואלנטין לא תמות.

שמחה על־אנושית נשקפה מעיניו של הישיש, ומבטו נישא אל־על בביטוי של תודה ללא גבול. ברגע זה חזר ווילפורט.

— הנה, דוקטור, הסמים, אשר בקשת.

— וסמים אלה הוכנו בנוכחותך?

— כן — השיב התובע המלכותי.

— לא הוצאת אותם מידיך?

— לא.

ד׳אווריני לקח את הבקבוק, מזג כמה טפות של השיקוי לתוך ידו ובלען.

— טוב — אמר — נעלה אל וואלנטין, אתן שם את הוראותי ואתה בעצמך תשגיח, מר דה ווילפורט, כי איש לא יעבור על הוראותי.

ברגע בו חזר ד׳אווריני לחדרה של וואלנטין, בלוית ווילפורט, שכר כומר איטלקי, בעל הבעה רצינית ואופן דיבור שלוו אך תקיף, את הבית הסמוך לבית מר דה ווילפורט. אי אפשר היה לדעת בתוקף איזה הסכם עקרו מדירותיהם שלושת הדיירים של הבית הזה כעבור שעתים, אך בדרך כלל

התהלכו שמועות בסביבה, כי יסודות הבית רעועים וצפויה לו סכנה של התמוטטות. אולם דבר זה לא מנע את הדייר החדש מלהיכנס באותו יום לבית ולהעביר אליו את מטלטליו הדלים. היה זה סיניור ג׳אקומו בוסיני. מיד נקראו פועלים, ובאותו לילה ראו העוברים והשבים בסביבה את הבנאים העוסקים בבדק הבית הכושל.

57.

הנישואים

לבואה של הגב׳ דאנגלאר לבית הגברת דה ווילפורט כדי להודיע לה רשמית על נישואיה הקרובים של בתה, קדמה שיחה בין הבארון דאנגלאר לבתו. איז׳ני הצהירה, שאינה מרגישה כל רצון לנישואים, וביחוד לנישואים עם קאוואלקאנטי, כי היא היתה מעדיפה לעסוק באמנות ולהיות לזמרית כדוגמת לה־פאסטה, לה־מליבראן או לה־גריזי. על כך השיב הבארון שירד מנכסיו בגלל עסקים בלתי מוצלחים, והיא חייבת להינשא בכל מחיר לקאוואלקאנטי, אשר יכניס את הונו לבנק של דאנגלאר ויאפשר על ידי כך פיתוח עסקיו. שלושה ימים אחר כך צריכים היו לחתום על חוזה־הנישואים.

בשעות אחר הצהרים של אותו יום הלך אנדריאה אל הרוזן דה מונטה קריסטו ובישר לו על נישואיו. הרוזן מסר לו את ברכותיו. אבל כאשר קאוואלקאנטי הודה לו על אשר תמך בנישואים אלה, העיר מונטה קריסטו, שאין לו כל שייכות לזה, ואין הוא רוצה בכל שייכות עם דבר זה. וכאשר לחץ עליו אנדריאה, שיסכים להיות לו לעד, סירב בכל תוקף.

— התהיה לכל הפחות בזמן חתימת החוזה? — שאל אנדריאה.

— התהיה כל החברה הפאריזאית?

— או! ודאי.

— ובכן, אהיה שם עם כל האחרים — אמר הרוזן.

— התחתום על החוזה?

— או! איני רואה כל מניעה לכך, והיסוסי אינם מגיעים עד כדי כך.

— כיון שאינך רוצה להעניק לי יותר, צריך אני להסתפק במה שאתה נותן לי. אבל הצריך אני לקבל את הנדוניה של אשתי, העולה לחמש מאות אלף פראנקים, או להשאיר בידיו של הנוטריון?

— בדרך כלל מסדרים ענינים כאלה בצורה הוגנת; שני הנוטריונים קובעים בזמן חתימת החוזה פגישה ליום המחרת או למחרתיים; שניהם מפקידים איש בידיו של רעהו את הנדוניה ומחליפים ביניהם קבלות; אחר עריכת טכס הנישואין מוסרים הם את המליונים לרשותך כלראש המשפחת.

— נדמה לי — אמר אנדריאה בנעימה של חרדה — שחותני אומר, כי יש בדעתו להשקיע את כספינו בעסק של מסילות הברזל.

— נכון! אבל — השיב מונטה קריסטו — הכל טוענים, כי זוהי דרך, שהונך יושלש תוך שנה. הבארון דאנגלאר הוא אב טוב ויודע לספור.

— טוב, איפוא — אמר אנדריאה — הכל נאה, פרט לסרובך הקורע את לבי. אבל לו יהי כרצונך; להתראות הערב בשעה תשע.

בשעה שמונה ושלושים בערב היו הטרקלין הגדול של דאנגלאר, המעקה הסמוך אליו ושלושת חדרי האורחים האחרים באותה קומה מלאים קהל, שבא לא מתוך אהדה, כי אם בגלל הצורך להיות במקום, בו מתרחש משהו.

העלמה אייז'ני היתה לבושה בפשטות המהודרת ביותר; שמלת משי לבנת רקומה רקמה לבנה ושושנה לבנה נעוצה בשערותיה השחורות; זה היה כל הקישוט לתסרוקתה.

דאנגלאר הוקף חברי בית־הנבחרים ואנשי עסקים, והסביר להם שיטת מסים חדשה, שיש בדעתו להנהיג כאשר תיאלץ הממשלה למנותו כמיניסטר.

בתוך כל ההמולה היה נשמע מדי פעם קולם של שומרי הסף, אשר היו מכריזים שם ידוע בעולם הכספים, מכובד בצבא או מפורסם בעולם הספרות.

בשעה תשע הדהד באולם שמו של מונטה קריסטו, וכאילו חושמלו הנאספים; הכל פנו לעבר הדלת. הרוזן היה לבוש שחורים ובפשטות רגילה; מתחת לחזיתו הלבנה התבלט חזהו הרחב והאציל; בתוך צווארונו השחור הבהיקו פניו הגבריים בעלי גון חיור; העדי היחיד, שהתנוסס על חזהו, היתה שרשרת זהב דקה, שנראתה בקושי. מיד נוצר מעגל סביב הדלת.

כהרף עין הבחין הרוזן בגברת דאנגלאר, שהיתה בקצהו האחד של הטרקלין, בדאנגלאר, שהיה בקצהו השני, ובעלמה דאנגלאר, שניצבה לפניו.

הוא ניגש קודם לבארונית, ששוחחה עם הגברת דה ווילפורט, שבאה יחידה, מאחר שוואלנטין עדיין היתה צמודה למיטתה. אחר עבר מהבארונית אל אייז'ני וחלק לה מחמאות, עד כי האמנית הגאה הופתעה. כשעזב את הגבירות, פנת לאחור ומצא את עצמו ליד דאנגלאר, שהתקרב אליו, כדי להושיט לו את ידו.

אנדריאה, שהית באחד הטרקלינים מיהר לבוא, כדי לברך את הרוזן.

באותו רגע נכנסו הנוטריונים והניחו את מודעותיהם, שנכתבו על הקטיפה הרקומה זהב.

עוד מעט היו צריכים להתחיל בקריאת החוזה, אשר מחצית החברת הגבוהה בפאריז, שהיתה נוכחת בטכס זה היתה צריכה לחתום עליו.

הכל תפסו מקומות, הנשים יצרו מעגל, בעוד שהגברים, שהיו יותר אדישים, השמיעו פירושים על התרגשותו העצבנית של אנדריאה, על תשומת לבו של דאנגלאר ושוויון־נפשה של אייז'ני וכן על יחסה קל־הדעת והעליז של הבארונית לענין חשוב זה.

החוזה הוקרא תוך דומיה. ומיד נתחדש הרעש בטרקלינים.

אנדריאה זכה למחמאות ולדברי־חנופה.

הנוטריון לקח בחגיגיות את עטו, הרימו ואמר:

— רבותי, עתה נחתום על החוזה!

הראשון היה צריך לחתום הבארון, אחרון מיופה־הכוח של קאוואל־קאנטי האב, אחריו הבארונית, אחריה הארוסים.

הבארון נטל את העט וחתם, אחריו חתם מיופה־הכוח. הבארונית התקרבה כשהיא נשענת על זרועה של הגברת דה ווילפורט.

— ידידתי — אמרה בנטלה את העט — האין זו אכזבה? בגלל תאונה בלתי צפויה, שקרתה באותו ענין של רצח וגניבה, אשר הרוזן מונטה קריסטו כמעט היה קרבן לו, נעדר מר דה ווילפורט מחברתנו.

— רבונו של עולם! — אמר מונטה קריסטו בהתקרבו — אני חושש, כי אני הנני הסיבה שלא מדעת להיעדרו.

— הכיצד! אתה, הרוזן? — שאלה הגברת דאנגלאר בחתמה. — אם כך הוא הדבר, היזהר־נא, כי לעולם לא אמחל לך.

אנדריאה עשה את אזנו כאפרכסת.

— אף־על־פי־כן אין זו אשמתי — אמר הרוזן; — אני חושב לנכון לקבוע זאת.

הקהל ניסה לא לאבד אף מלה אחת. מונטה קריסטו, אשר היה פותח את פיו לעתים כה רחוקות, עמד לספר משהו.

— אתם נזכרים — אמר הרוזן בתוך דומיה עמוקה — כי אצלי נפח את נפשו אותו אומלל, שבא לגנוב אצלי ונהרג, בצאתו מביתי, כפי שסבורים, על ידי שותפו לדבר העבירה?

— כן — אמר דאנגלאר.

— ובכן! בשעה שהגישו לו עזרה, הפשיטו את בגדיו והשליכו אותם לקרן זוית. נציגי החוק לקחו את המעיל והמכנסים ושכחו את החזיה.

פני אנדריאה החווירו, והוא התרחק בלאט לעבר הדלת; הוא ראה עננה מופיעה בקצה האופק, ונדמה היה לו, כי היא נושאת סערה בכנפיה.

— ובכן! חזיה זו נמצאה היום. כולה מגועלת בדם ונקובה ליד הלב.

צעקה נפלטה מפיהן של הגבירות.

— הביאו לי אותה. איש לא יכול היה לנחש, מנין סחבה זו; רק אני בעצמי אמרתי בלבי, כי זוהי החזיה של הקרבן. פתאום הרגיש חדרני, אשר חיפש בבחילה ובזהירות בתוך שריד עגום זה, בנייר, שהיה באחד הכיסים והוציאו. היה זה מכתב מופנה לבארון.

— אלי? — קרא הבארון.

— כן, אליך; הצלחתי לקרוא את שמך מתחת לדם, שבו היה מוכתם מכתב זה — ענה מונטה קריסטו בתוך קריאות תדהמה של הקהל.

— אבל — שאלה הגב׳ דאנגלאר בהתבוננה בבעלה בחרדת — מה ענין זה להיעדרו של מר דה ווילפורט?

— הדבר פשוט מאוד, גברתי — ענה מונטה קריסטו — חזיה זו ומכתב זה הם מה שקוראים מוצגים משפטיים; את המכתב והחזיה שלחתי לאדון התובע המלכותי. תבין, הבארון יקירי, כי הדרך החוקית היא הבטוחה ביותר בענינים פליליים. יתכן, שהיתה זו מזימה כלשהי נגדך.

אנדריאה לא גרע עין ממונטה קריסטו ונעלם בטרקלין השני.

— יתכן — אמר דאנגלאר; — האם הנרצח לא היה אסיר לשעבר?

— כן — אסיר לשעבר בשם קאדרוס.

דאנגלאר החוויר; אנדריאה יצא מן האולם השני ועבר לפרוזדור.

— אבל נא לחתום, נא לחתום! — אמר מונטה קריסטו; — נוכחתי לדעת, שסיפורי הרטיט את כל הנוכחים, ואני מבקש בהכנעה את סליחתכן, הגברת הבארונית והעלמה דאנגלאר.

הבארונית, שחתמה בינתיים, מסרה את העט לנוטריון.

— אדוני הנסיך קאוואלקאנטי — אמר הנוטריון, — אדוני הנסיך קאוואלקאנטי, היכן אתה?

— אנדריאה! אנדריאה! — חזרו כמה קולות של צעירים, אשר כבר התידדו עם האיטלקי האציל עד כדי כך, שקראו לו בשמו.

— קרא נא לנסיך, מסור לו, כי הגיע תורו לחתום! — קרא דאנגלאר לאחד המשרתים.

אך באותו רגע נסוג המון האורחים, אחוז בהלה, אל הטרקלין הראשי, כאילו נכנסה מפלצת כלשהי לחדרים וביקשה קרבן.

ואכן, היתה סיבה לנסיגה, לבהלה ולצעקות. קצין ז׳אנדארמים הציב שני שוטרים ליד דלתו של כל טרקלין. הוא עצמו ניגש אל דאנגלאר, כשלפניו צועד קצין משטרה ענוד סרט.

מפיה של הגב׳ דאנגלאר פרצה צעקה, והיא התעלפה. דאנגלאר, אשר חשב, כי הוא עצמו נמצא בסכנה, גילה לאורחים פנים, שנשתנו מרוב פחד.

— מה קרה, אדוני? — שאל מונטה קריסטו בהתקדמו לעבר הקצין.

— מי מכם, רבותי — שאל נציג החוק, — הוא אנדריאה קאוואלקאנטי?

קריאת תדהמה פרצה מכל קצות הטרקלין. הכל ביקשו, הכל שאלו.

— אבל מיהו, איפוא, אותו אנדריאה קאוואלקאנטי? — שאל דאנגלאר, שכמעט יצא מדעתו.

— פושע לשעבר, שברח מכלא טולון.

— ומהו הפשע, אשר ביצע?

— הוא חשוד — אמר הקצין בקול אדיש — ברצח איש בשם קאדרוס, חברו לשלשלת לשעבר, ברגע בו יצא מבית הרוזן דה מונטה קריסטו.

מונטה קריסטו העיף מבט סביבו. אנדריאה נעלם.

כמה רגעים אחרי מחזה המבוכה, אשר השתררה בטרקליניו של מה דאנגלאר בעקב הופעתה הבלתי צפויה של המשטרה ובעקב הגילוי, שבא אחריה, נתרוקנה הדירה הנרחבה, כאילו פרצה מגיפת דבר או חולי־רע בקרב האורחים. תוך דקות ספורות נחפזו הכל לצאת ולברוח.

בדירה לא נשאר אלא דאנגלאר, שהסתגר בחדרו ומסר את עדותו לקצין הז׳אנדארמריה; הגברת דאנגלאר היתה אחוזת־בהלה בחדרה, ואילו איז׳ני, שמבט בוז נשקף בעיניה, חזרה לחדרה בלווית העלמה לואיז ד׳ארמילי.

בעקבות מאורעות אלה החליטה אייז׳ני דאנגלאר לעזוב את בית הוריה ולברוח לבלגיה עם ידידתה.

אנדריאה קאוואלקאנטי הספיק לגנוב את אחת המחרוזות היקרות ביותר, יצא בחשאי מן הטרקלין וברח בחפזון. הוא יצא מרחוב מון־בלאן והגיע במרוצה עד קצה רחוב לה־פאייט. כאן שכר מרכבה וציווה, שיובילוהו ללובר. אחר שכר סוס והגיע בשעות הלילה לקומפיין ושם נכנס ללון לבית מלון. כשהקיץ בבוקר הופתע בצורה בלתי נעימה למראה השוטרים, אשר הוזעקו בטלגרף והופיעו בבית המלון. הוא הספיק בקושי להסתתר בתוך האח; אך כיון שקצין המשטרה הבעיר בו אש, נאלץ לטפס על הגג.

מן הגג הגיע לארובה אחרת, אך בעקב תנועה בלתי זהירה התגלגל ברעש ומצא את עצמו בחדר, שבו התגוררו העלמה דאנגלאר עם ידידתה, העלמה ד׳ארמילי. אלו הגיעו לקומפיין ונכנסו לגור לאותו בית מלון, בו שהה קאוואלקאנטי. כעבור כמה רגעים היה בנדטו בידיה של המשטרה.

58.

ח ח ו פ ע ח

וואלנטין טרם חזרה לאיתנה. היא היתה שבורה ורצוצה מרוב עייפות ועדיין היתה מוטלת במיטה. כאן נודע לה מפיה של הגברת דה ווילפורט דבר מאסרו של אנדריאה קאוואלקאנטי ואשמת הרצח.

מדי בוקר היה בא מורל לבית נוארטייה, לשאול לשלום וואלנטין. מצבה של וואלנטין הלך הלוך והשתפר על אף זעזוע העצבים, שעבר עליה.

אולם זעזוע עצבים זה העיק על וואלנטין אף בשנתה. ואף אחרי שעות היקיצה שלה. בשעות אלו היתה שוכבת בתוך דומית הלילה, כשעל האח דולקת העששית בתוך כן הבהט, והיתה רואה את הצללים, המבקרים הקבועים בחדרי החולים, פרי הקדחת והחום.

ברגעים אלה היתה רואה את אמה־חורגתה, אשר היתה מאיימת עליה,

או את מורל, אשר היה מושיט את זרועותיו, או יצורים, שלא היו מוכרים לה בחיי יום־יום שלה, כגון הרוזן מונטה קריסטו. אף הרהיטים היו נראים בעיניה בשעות קדחת אלו כנעים ונדים; והדבר היה נמשך עד שתים או שלוש בלילה, כשהצעירה היתה שוקעת בתרדמה עמוקה עד אור הבוקר.

למחרת היום, בו נודע לוואלנטין על מאסרו של בנדטו, התרחש בשעות הערב מחזה בלתי צפוי בחדרה של וואלנטין, שנשמר כהלכה. המחזה קרה לאחר שיצאו מחדרה דה ווילפורט, ד'אוריני ונואַרטייה, והשעון שעל מגדל סאן־פיליפ די רול צלצל את השעה אחת־עשרה. האחות המטפלת בחולה הגישה לה את השיקוי, שהוכן על ידי הרופא, ויצאה מחדרה.

אך עברו עשר דקות מאז יצאה המטפלת, נדמה היה לוואלנטין, שלאורה של העששית רואה היא כיצד נפתח לאיטו ארון הספרים שלה, שעמד ליד האח בתוך שקע בקיר, בלי שישמע רעש כלשהו של הצירים.

בכל רגע אחר היתה וואלנטין תופסת את פעמונה ומושכת בחוט המשי, כדי לקרוא לעזרה, אך שום דבר לא יכול להפליאה עוד במצב, בו נמצאה. היא מסרה לעצמה דין וחשבון, כי כל החזיונות הסובבים אותה הם פרי חומה, והיא האמינה בכך, משום שבבוקר לא היה נשאר כל סימן לרוחות הלילה, אשר היו נעלמות עם הנץ השחר. מאחורי הדלת הופיעה דמות אדם. וואלנטין היתה רגילה לתמונות כאלו בגלל קדחתה, ועל־כן לא נבהלה. היא פקחה את עיניה לרווחה, בתקוה, שתכיר בדמות זו את מורל. הדמות המשיכה להתקרב למיטתה, אחר נעצרה ונראה היה, שהיא מאזינה בתשומת לב רבה. ברגע זה נפל אורה של העששית על פניו של אורח הלילה.

— זה לא הוא! — מלמלה.

היא היתה בטוחה, שחלום היא רואה ושהאיש יעלם או יהפוך לדמות אחרת. היא נזכרה, שהאמצעי הטוב ביותר לגרש את החזיונות האלה הוא לשתות. המשקה המרענן היה מרגיע את העצבים, היה גורם לירידת החום והיה מפעיל מחדש את פעולות המוח; כאשר היתה שותה, היה פוחת סבלה.

וואלנטין הושיטה את ידה, כדי לקחת את כוסה מעל מגש הבדולח, שעליו עמדה. אך בעוד היא מושיטה את זרועה הרועדת, התקרבה הדמות אל המיטה שני צעדים נוספים, ואז נמצאה כה קרוב לצעירה, עד כי חשה את נשימתו והרגישה את נגיעת ידו. התחילה להאמין, שהיא רואה כל זה בהקיץ; היתה בטוחה, שכל חושיה בריאים, והתחלחלה. וואלנטין סילקה את זרועה, ואז לקחה הדמות, שהביעה טוב־לב, את הכוס, ניגשה לעששית והסתכלה במשקה, כאילו רצתה לבחון את מדת שקיפותו וצלילותו. אחר שתה האדם מהכוס. וואלנטין הסתכלה במתרחש בתדהמה עמוקה. היתה בטוחה, כי עוד מעט יעלם כל זה, כדי לפנות מקום לתמונה חדשה; אך האיש התקרב אליה, הושיט את הכוס לוואלנטין ובקול נרגש אמר:

— עתה, שתי!...

ואלנטין התחלחלה. היתה זו הפעם הראשונה כשאחד מחזיונות־התעתועים שלה דיבר אליה בנעימה חיה. היא פתחה את פיה לצעוק, אך האיש שם את אצבעו על שפתיה. — „הרוזן דה מונטה קריסטו" — לחשה.

הפחד, אשר הצטייר בעיני הנערה, רעד ידיה, התנועה המהירה שעשתה, כדי להסתתר מתחת לסדין, העידו על המאבק האחרון בין הספק ובין הוודאות. ואלנטין לא הבינה כיצד יכול מונטה קריסטו להמצא אצלה בשעה כזאת ואיך יכול להיכנס בצורה כה מסתורית ודמיונית דרך קיר.

— אל תקראי לאיש, אל תפחדי — אמר הרוזן — אל יהיה בלבך אף צל של פחד או חרדה; האיש הוא כאב אוהב וידיד מכבד.

ואלנטין לא מצאה כל תשובה בפיה. היא נבהלה מפני הקול, שהעיד על נוכחותו של המדבר, עד כי לא העזה להשמיע את קולה.

— הקשיבי לדברי — אמר — והסתכלי בי. ראי את עיני האדומות ואת פני החיוורים; זה ארבעה לילות לא עצמתי עין אף לרגע אחד; זה ארבעה לילות שומר אני ומגן עליך למען ידידנו מאכסימיליאן.

— מאכסימיליאן!... — חזרה ואלנטין, כה נעים היה לה לבטא את שמו; — מאכסימיליאן! כלום הוא גילה לך את הכל?

— הכל. הוא אמר לי, שחייך הם חייו, ואני הבטחתי לו, כי תחיי.

— אמרת, כי שמרת עלי? — שאלה בחרדה — ואני לא ראיתיך.

הרוזן הושיט את ידו לעבר הספריה.

— הסתתרתי מאחורי דלת זו — אמר. — דלת זו פונה לבית השכן, שנשכר על ידי.

— אדוני — אמרה — הדבר שעשית הוא מעשה־טירוף, שאין דומה לו, וההגנה, שפרשת עלי, כמוה כעלבון.

— ואלנטין — אמר — בזמן השמירה הממושכת הזאת ראיתי מי הם האנשים הבאים אליך. אילו מאכלים הוכנו בשבילך, אילו משקאות הוגשו לך; נוסף לזה, כאשר נראו לי המשקאות מסוכנים, הייתי נכנס, כפי שנכנסתי עכשיו, מריק את כוסך ומוזג במקומם שיקוי מרפא, שהיה מחזיר את החיים לעורקיך במקום המוות, שהוכן למענך.

— רעל! מוות! — קראה ואלנטין בדמותה בנפשה, כי היא רואה הכל בדמיונה; — מה אמרת, אדוני?

— ששש! ילדתי — אמר מונטה קריסטו והניח שנית את אצבעו על שפתיה — אמרתי רעל, כן, אמרתי מוות, ואני חוזר על המלה מוות, אך שתי קודם שיקוי זה. — הרוזן הוציא מכיסו צנצנת, שהכילה נוזל אדום ומזג כמה טיפות לתוך הכוס. לאחר שתשתי, אל תקחי מאומה במשך הלילה.

ואלנטין הושיטה את ידה, אולם אך נגעה בכוס, סילקה את ידה בפחד. מונטה קריסטו לקח את הכוס, שתה ממנה את המחצית והגישה לוואלנטין, אשר בלעה בחיוך את שארית הנוזל שהכילה.

— כן, כן, — אמרה — אני מבחינה בטעם של שיקויי, שהייתי שותה בלילות והחזירו קצת רעננות לקרבי וקצת מרגוע למוחי. תודה, אדוני.

— הנה כיצד חיית במשך ארבעה לילות, וואלנטין — אמר הרוזן. — אבל אני, איך חייתי? או! השעות הקשות שעברו עלי בגללך! העינויים הנוראים, שסבלתי בגללך, כאשר ראיתי כיצד מוזגים לכוסך את הרעל, כאשר רעדתי, שמא לא אספיק לשפכו לתוך האח לפני שתשתי ממנו!

— אמרת, אדוני, — השיבה וואלנטין ואימתה גברה — כי התענית בראותך כיצד מוזגים לכוסי את הרעל נושא־המוות? אבל אם ראית כיצד מוזגים את הרעל לתוך כוסי, הרי ראית ודאי את האיש, אשר מזג אותו?

— כן.

— הדבר, שאתה אומר לי הוא איום, אדוני, כי אתה רוצה, שאאמין בדבר העלול להתרחש רק בתופת. בביתו של אבי, בחדרי, על מיטת חליי ממשיכים לרצחני נפש?

— כלום את הראשונה, שיד זו פגעה בה, וואלנטין? כלום לא ראית כיצד נפלו סביבך מר סאן־מראן, הגברת סאן־מראן, בארוא? כלום לא היית רואה גם במותו של מר נוארטייה, אלמלא העובדה, שהודות לטפול, שהוא מקבל זה שלוש שנים כמעט, חוסן על ידי התרגלותו לרעל?

— או! אלי! — אמרה וואלנטין. — עכשיו אני מבינה למה אבא הטוב דורש ממני, זה חודש כמעט, שאשתה יחד אתו את כל שיקוייו?

— הוא חיסן את ילדתו האהובה נגד החמרים נושאי־המוות, והחומר הממית נחלש נוכח ההרגל. זו הסיבה להישארך בחיים — דבר, שלא היה מובן לי כשהורעלת לפני ארבעה ימים ברעל, שאינו יודע רחמים.

— אבל מיהו, איפוא, הרוצח?

— אני שואלך: הלא ראית מעולם אדם נכנס לחדרך בשעות הלילה?

— אכן, לעתים קרובות נדמה היה לי, כי אני רואה צללים חולפים, צללים מתקרבים, מתרחקים, נעלמים; אך תמיד חשבתים לפרי ההזיות של הקדחת, ואפילו זה עתה, בשעה שאתה נכנסת, הייתי בטוחה במשך שעה ארוכה, כי אני חולמת בהקיץ או קודחת.

— ובכן, אינך מכירה את האיש המתנכל לחייך?

— לא, — אמרה וואלנטין — למה ירצה מישהו במותי?

— עוד מעט תדעי — אמר מונטה קריסטו ועשה אזנו כאפרכסת.

— איך זה? — שאלה וואלנטין והתבוננה באימה סביבה.

— הערב אין לך עוד חום ואף לא קדחת, הערב את רואה בהקיץ, ועוד מעט יצלצל השעון שתים־עשרה, וזוהי שעתם של הרוצחים.

— אלי! — אמרה וואלנטין וניגבה בידה את הזיעה שניגרה ממצחה.

אכן, השעון צלצל שתים־עשרה באיטיות ובקדרות.

— וואלנטין — המשיך הרוזן — אזרי כוח, הקשיחי לבך, עצרי את קולך, עשי את עצמך כישנה ותראי!

וואלנטין אחזה בידו של הרוזן.

— נדמה לי, שאני שומעת רעש — אמרת — צא!

— שלום ולהתראות — השיב הרוזן.

אחר הופיע על פניו חיוך אבהי נוגה, שמילא את לבה של הנערה תודה. הוא חזר על קצות אצבעותיו לדלת הספריה. אך לפני שסגר מאחוריו את הדלת, פנה אליה ואמר:

— שום תנועה, שום מלה! צריך, שיחשבו אותך לישנה, כי אחרת יתכן, שירצחוך נפש לפני שאספיק לבוא לעזרה.

אחרי קריאה מבהילה זו נעלם הרוזן מאחורי הדלת וסגרה בשקט.

.59

מ א ר ב

וואלנטין נשארה לבדה; שני שעונים אחרים, שפיגרו אחרי השעון של סאן־פיליפ די רול, צלצלו שתים־עשרה בהפרשים של כמה דקות. אחר נשתתק הכל, פרט לשאונן המרוחק של כמה מרכבות. כל תשומת לבה של וואלנטין נתרכזה בשעון חדרה, אשר מטולטלתו הראתה את השניות. החלה מונה את השניות והבחינה, כי מספרן קטן פי שנים ממספר הלמות לבה. אולם עדיין לא האמינה למשמע אזניה. וואלנטין התמה לא יכלה לשער לעצמה, כי מישהו רוצה במותה; למה? לשם מה? מה הרע שעשתה?

רעיון אחד, רעיון איום, לא נתן מנוח לרוחה; קיים איש, אשר ניסה לרצחה ויוסיף לנסות. מה יהיה, אם אדם זה, אשר נלאה מלראות את חוסר ההשפעה של הרעל, ירצה, כדברי מונטה קריסטו, להשתמש בברזל, ואם הרוזן לא יספיק לחוש לעזרתה! מי יודע, אם אינה מתקרבת שעתה האחרונה, והיא לא תוסיף לראות את מורל! נוכח מחשבה זאת, אשר כיסתה פניה בזיעה קרה, היתה מוכנה לאחוז בחוט הפעמון ולקרוא לעזרה.

כך חלפו שלושים דקות. לבסוף נשמע הצלצול הראשון של השעון. בדיוק באותו רגע נשמעה גרידה קלה של צפורן על עץ הספריה. וואלנטין הבינה, כי הרוזן מצוה עליה לא לעצום עין. ואכן, נדמה היה לוואלנטין, כי מכיוון חדר אדוארד שומעת היא את חריקת הרצפה. היא עשתה אזנה כאפרכסת ועצרה נשימתה. ידית המנעול חרקה, והדלת סובבה על ציריה.

וואלנטין התרוממה על מרפקה. היא הספיקה בקושי לצנוח על מטתה

ולהסתיר את עיניה בזרועה. אחר החלה מחכה, כולה רועדת, נרגשת, כשבלבה שולט פחד איום. מישהו קרב למטה ונגע בוילונות. וואלנטין אספה את כל כוחותיה והשמיעה נשימה שקטה — סימן לשינה עמוקה.

— וואלנטין — אמר הקול בלחש.

הנערה נרעדה עד עומק לבה, אך לא השיבה דבר.

— וואלנטין — חזר אותו קול.

אותה שתיקה; וואלנטין הבטיחה לא להתעורר. אחר נשתתק הכל. וואלנטין שמעה רק את השקשוק הקל של נוזל, הנשפך לתוך הכוס, שהורקה על ידיה לפני זמן־מה. רק אז העזה לפקוח קצת את עפעפיה. מתחת לזרועה המושטת היא ראתה אז אשה לבושה חלוק לבן, אשר מזגת לתוך כוסה נוזל, שהוכן לפני כן בתוך צנצנת.

האשה נעצרה בחרדה והתכופפה מעל למטתה, כדי להיווכח, אם היא ישנה; היתה זו הגברת דה ווילפורט. כשהכירה וואלנטין את אמה חורגתה, תקפה אותה חלחלה, וכל מיטתה נרעדה. הגברת דה ווילפורט התרחקה מיד לאורך הקיר ועקבה אחרי תנועותיה הקלות ביותר של וולנטין.

הנערה נזכרה בדבריו האיומים של מונטה קריסטו. נדמה היה לה, כי היא רואה ביד, שהחזיקה את הצנצנת, משהו מעין סכין ארוך וחד. וואלנטין קראה לעזרתה את כל כוח רצונה והשתדלה לעצום עיניה, אך נבצר ממנה למלא פעולה זו של החוש העדין ביותר, פעולה פשוטה ביותר, כה רבת היתה סקרנותה. תוך כדי כך נרגעה הגברת דה ווילפורט הודות לשקט, שבתוכו נשמע שוב קצב נשימתה הסדיר של וואלנטין, והיא הושיטה שוב את זרועה, ומאחורי הוילונות, שהסתירו את מראשותי המיטה, סיימה להריק לתוך כוסה של וואלנטין את תוכן הצנצנת. אחר נעלמה.

גרידת הצפורן על גבי קיר הספריה עוררה את הנערה ממצב התדהמה, שבו היתה שרויה; היא הרימה בקושי את ראשה. הדלת סובבה בפעם השניה על ציריה, והרוזן דה מונטה קריסטו הופיע שוב.

— ובכן! — שאל הרוזן — העודך מפקפקת?

— או, רבונו של עולם! — לחשה הנערה.

— ההכרת?

נאקה פרצה מפיה של וואלנטין.

— כן — אמרה — אבל איני יכולה להאמין בזאת.

— את מעדיפה, איפוא, למות ולגרום למותו של מאכסימיליאן...

— אלי, אלי! — קראה הצעירה ודעתה כמעט נטרפה עליה — אבל הרי איני יכולה לעזוב את הבית, להימלט?...

— וואלנטין! היד הרודפת אחריך, תשיגך בכל מקום. בעזרת הכסף יפתו את משרתיך, והמוות ישיגך כשהוא מחופש בכל מיני צורות, במים, אשר תשתי מן המעין, בפרי, אשר תקטפי.

— אבל כלום לא אמרת, כי האמצעי, שנקט אבא הטוב, חיסן אותי נגד הרעל?

— נגזי רעל אחד, וגם זה רק כשהמנה אינה גדולה; עלולים לשנות את הרעל ולהגדיל את המנה.

הוא לקח את הכוס והרטיב את שפתיו.

— הנה — אמר — הדבר כבר נעשה. הפעם אין מנסים להרעילך בעזרת בריסין, אלא בעזרת סם מרדים גרידא. אני מבחין בטעם הכוהל, אשר בו הומס הסם. אילו שתית את הנוזל, אשר הגברת דה ווילפורט מזגה לתוך הכוס, היית אבודה.

— אבל אלי! — קראה הנערה — מדוע היא רודפת אותי כך?

— איך זה! את הנך כה תמה, כה טובה, ואת כה ממעיטה להבין את הרע, עד כי אינך מבינה את המתרחש, וואלנטין?

— לא — אמרה הנערה — מעולם לא עשיתי לה רעה.

— אבל את עשירה, וואלנטין; יש לך הכנסה של מאתים אלף פראנ־קים, וקיצבה זו של מאתים אלף פראנקים את גוזלת מבנה.

— איך זה? הוני אינו שלה והוא בא אלי בירושה מהורי.

— אין כל ספק. אך משום כך מתו האדון והגברת סאן־מראן, כדי שתוכלי לרשת את הוריך; מסיבה זו נידון מר נוארטייה למוות מן היום, שבו מינה אותך ליורשתו; בגלל זה עליך למות, וואלנטין, כדי שאביך יירש את הונך, ואחיך, אשר יהיה בנו יחידו, יירש את אביך.

— אדוארד! ילד מסכן, ובגללו עושים את כל הפשעים האלה?

— א! את מבינה סוף־סוף.

— א! אלי! הלואי, שכל העבירות האלו לא תפולנה על ראשו.

— את מלאך ממש, וואלנטין.

— אבל סבי, כלום וויתרו על רציחתו?

— הרוצח בא לידי מסקנה, כי אם את תמותי, יפול ההון ממילא בידיו של אחיך, אלא אם כן יועבר מנחלתו, והרוצח אמר בנפשו, כי בסופו של דבר לא יביא הפשע כל תועלת, וסכנה רבה כרוכה בביצועו.

— ובלבה של אשה נולד הרעיון הזה! או! רבונו של עולם! אלי! או! אדוני, אני רואה יפה, אם כך הוא הדבר, כי נדונותי למוות.

— לא, וואלנטין, כי חזיתי מראש את כל המזימות ומשום שאויבתנו נוצחה, מאחר שזהותה נתגלתה. את תחיי, וואלנטין, תחיי למען תהיי מאושרת ותביאי אושר ללב אציל. אולם כדי לחיות, וואלנטין, צריך, שתתני אמון בי.

— או! אמלא את מבוקשך.

— לא תתני אמון באיש, אף לא באביך.

— הרי לאבי אין כל שייכות עם קשר זה, אדוני? — אמרה וואלנטין ושלבה את ידיה

— לא. אבל אביך משוכנע, כי כל מקרי המוות האלה, שהתרחשו בביתכם, הם טבעיים. אביך היה צריך לפקח עליך ולהיות בשעה זו במקום, בו אני נמצא. הוא היה צריך להריק את הכוס ולקום נגד הרוצח.

— אדוני — אמרה וואלנטין — אעשה הכל, כדי להישאר בחיים, כי יש שני יצורים בעולם, המוכנים לתת את נפשם תחתי: סבי ומכסימיליאן.

— אשמור עליהם כשם ששמרתי עליך.

— ובכן! אדוני, אני עומדת לרשותך — אמרה וואלנטין.

— יקרה לך אשר יקרה, וואלנטין, אל לך לפחד; אם תסבלי כאבים, אם תאבדי את מאור עיניך, את חוש השמיעה והמישוש, אל תפחדי! אם תתעוררי ולא תדעי היכן את, אל תיראי! אם גם תקיצי ותמצאי את עצמך בקבר או בארון מתים, התאוששי מיד ואמרי לעצמך: ברגע זה פקוחה עלי עינו של ידיד, של אב, של אדם, הרוצה באשרי ובאשרו של מאכסימיליאן.

— אויה! אויה! איזו קיצוניות איומה!

— וואלנטין, ההיית מלשינה על אמך־חורגתך?

— הייתי מעדיפה למות מאה פעמים! או! כן, למות!

— לא תמותי, ויקרה אשר יקרה, הבטיחי לי, כי לא תתלונני, כי תקווי.

— וואלנטין, שפחדה גבר, שלבה את ידיה וקמה להתפלל.

— בתי — אמר הרוזן — האמיני במסירותי כשם שאת מאמינה בחסדו של אלהים ובאהבתו של מאכסימיליאן.

וואלנטין נעצה בו מבט מלא תודה. הרוזן הוציא אז מכיס חזיתו קופסת סוכריות משובצת אזמרגדים, פתח את מכסה הזהב שלה והפך על כף ידה הימנית של וואלנטין גלולה זעירה בגודל של אפונה. וואלנטין נטלה אותה בידה השניה והתבוננה בתשומת לב ברוזן ואחר בלעה אותה.

— ועתה, להתראות, ילדתי — אמר. — אנסה להירדם, כי את ניצלת.

— לך — אמרה וואלנטין — ויקרה לי אשר יקרה; הנני מבטיחה לך, כי לא אדע פחד.

מבטו של מונטה קריסטו היה נעוץ שעה ארוכה בנערה, אשר נרדמה לאט־לאט, כשהסם, אשר הרוזן נתן לה זה עתה, מנצח אותה. הוא לקח את הכוס, הריק שלושת רבעי תוכנה לתוך האח, כדי שיחשבו כי וואלנטין שתתה את החסר והעמידה שוב על שולחן־הלילה. אחר נעלם בפתח הספריה.

.60

וואלנטין

העששית הוסיפה לשפוך את אורה הרועד על גבי האח. השאון ברחובות נדם, ובפנים הבית שררה דומית־מוות. דלת חדרו של אדוארד נפתחה,

ובפתח הופיעה הגברת דת ווילפורט, אשר חזרה כדי לראות את השפעת השיקוי. היא נעצרה על הסף, הטתה אוזן, אחר החלה להתקדם בלאט אל שולחן הלילה, כדי לראות, אם כוסה של וואלנטין הורקה.

הגברת דה ווילפורט לקחה את הכוס והריקה את הטיפות, שנותרו בה, לתוך האפר, אחר טלטלה את האפר למען ייטיב לספוג את הנוזל, לבסוף שטפה את הכוס בקפדנות, ניגבה אותה במטפחתה והעמידה שוב על שולחן הלילה. לבסוף התקרבה למיטה, הרימה את הווילון, נשענה על מראשותי המיטה והתבוננה בוואלנטין.

הצעירה לא נשמה עוד כל נשימה. שפתיה החיוורות פסקו לרעוד. הגב' דה ווילפורט התבוננה בפניה מלאות ההבעה בדממתם. היא הרימה את הסדין והשעינה את ידה על לבה של הנערה. הוא היה דומם וקר.

הגברת דה ווילפורט לא פקפקה עוד: הכל נגמר, המעשה האיום הושלם. היא נסוגה בזהירות רבה, עד כי נראה, שהיא מפחדת מפני צעדיה שלה על גבי המרבד, אך גם בנסיגתה החזיקה בוילון המורם.

השעון צלצל ארבע ושלושים. המרעילה נבהלה מזעזועים אלה, ושבה לחדרה כשזיעה קרה ניגרת מפניה.

החשיכה שררה עוד כשעתיים. אחר כבש אור חיוור את החדר כשהוא מסתנן בעד התריסים ומשווה צורה לחפצים. ברגע זה הדהד שיעולה של המטפלת בחדר המדרגות. האשה נכנסה לחדרה של וואלנטין כשמגש בידה.

— טוב — אמרה בהתקרבה אל שולחן הלילה — היא שתתה חלק מסמיה, שני שלישים מהכוס ריקים.

אחר ניגשה לאח, הבעירה בו אש, התישבה בכורסתה, ואם כי יצאה זה עתה ממיטתה, ניצלה את שנתה של וואלנטין, כדי לנמנם עוד כמה רגעים. השעון העיר אותה בצלצלו שמונה.

היא התפלאה לשנתה העמוקה של הנערה ונבהלה למראה הזרוע השמוטה מעבר למיטה. היא ניגשה למיטה, ורק אז הבחינה בשפתים הקרות והחזה נטול החיים. היא רצתה להניח את הזרוע סמוך לגוף, אך הזרוע לא צייתה לה. צעקה איומה פרצה מפיה. אחר הגיעה בריצה לדלת.

— הצילו! — קראה — הצילו!

— מה פירוש, הצילו! — השיב קולו העבה של מר ד'אוריני מלמטה. בשעה זו היה הרופא רגיל לבוא.

— מה פירוש, הצילו! — נשמע קולו של ווילפורט, שיצא במהירות מחדרו; — דוקטור, השמעת קול קורא לעזרה?

— כן, כן; — השיב ד'אוריני — נעלה מהר לוואלנטין.

אך טרם הספיקו הרופא והאב להיכנס, פרצו לחדר המשרתים, שנמצאו באותה קומה, בחדרים או בפרוזדורים, וכשראו את דמותה התינורת

ונטולת־החיים של וואלנטין על מיטתה, הרימו את ידיהם למרומים וברכיהם נקו, כאילו תקפה אותם סחרחורת.

— קראו לגברת דה ווילפורט! העירו את הגברת דה ווילפורט! — צעק התובע המלכותי בעמדו על סף החדר, שאליו לא העז להיכנס.

אך המשרתים, במקום לענות, הסתכלו במר ד׳אווריני, אשר נכנס, חש אל וואלנטין והרימה בזרועותיו.

— ועתה היא... — מלמל והניח לה לנפול. — או, אלי, אלי!

ווילפורט פרץ לתוך החדר.

— מה אמרת, אלי! — קרא ונשא ידיו למעלה. — דוקטור!...

— אמרתי, שוואלנטין מתה! — השיב ד׳אווריני בקול איום.

מר דה ווילפורט כרע תחתיו כאילו נשברו רגליו ונפל על מיטתה של וואלנטין. למשמע דברי הרופא וצעקות האב ברחו המשרתים המבוהלים כשעל שפתיהם נישאות קללות; על המדרגות ובפרוזדורים נשמעו צעדיהם המהירים, אחר נשמעה תנועה בחצרות. הכל ברחו מן הבית הארור.

ברגע זה נכנסה לחדר הגברת דה ווילפורט, כשהיא עדיין לובשת את החלוק; רגע קט נשארה על הסף, כאילו כדי לשאול על המתרחש את הנוכחים ולהעלות כמה דמעות בעיניה. פתאום זינקה כשזרועותיה מושטות אל שולחן הלילה. היא ראתה כיצד גוחן ד׳אווריני על גבי שולחן זה ולוקח משם את הכוס, שהיתה בטוחה, כי הריקה אותה בלילה. בכוס היו נוזלים עד כדי שליש, בדיוק כפי שהיה לפני ששפכה את הנותר לתוך האפר.

היה זה צבע השיקוי, שמזגה לכוסה של וואלנטין. זה היה הרעל, שלא יכול היה להטעות את עינו של מר ד׳אווריני, שהסתכל בו בעין בוחנת. מעט מן הרעל נשאר למרות אמצעי הזהירות, שנקט הרוצח. ד׳אווריני ניגש לחלון, כדי להיטיב לראות את תוכן הכוס ואף לטעום טיפה ממנו.

— א! — לחש — הפעם אין זה בריסין; נראה מה זה!

הוא ניגש במהירות אל אחד הארונות, שעמדו בחדרה של וואלנטין, שהפך לבית מרקחת, הוציא מתוכו צנצנת, שהכילה חומצת חנקן, ומזג ממנה כמה טיפות לתוך הנוזל, אשר צבעו נעשה אדום.

— א! — קרא ד׳אווריני.

הגברת דה ווילפורט סובבה רגע קט לכל העברים; עיניה התיזו ניצוצות, אחר דעכו; היא התקרבה, כשרגליה כושלות, אל הדלת ונעלמה. מר ד׳אווריני עקב אחרי הגב׳ דה ווילפורט וראה את יציאתה הנחפזת.

הוא הרים את המסך, שהסתיר את חדרה של וואלנטין, ומבטו יכול היה לחדור בעד חדרו של אדוארד לחדרה של הגברת דה ווילפורט, אשר היתה שרועה בלי רוח חיים כמעט על הרצפה.

— לכי לעזרת הגברת דה ווילפורט — אמר למטפלת — הגברת דה ווילפורט מרגישה ברע.

— אבל העלמה וואלנטין? — מלמלה האשה.

— העלמה וואלנטין אינה זקוקה עוד לעזרה — אמר ד׳אוריני — מאחר שהעלמה וואלנטין מתה.

— מתה! מתה! — נאנח ווילפורט בהתקפת כאב עזה, כי הכאב היה משהו חדש ובלתי ידוע ללב זה.

— מתה, אמרת? — קרא קול שלישי — מי אמר שוואלנטין מתה?

שני הגברים פנו אחורה וראו על הסף את מורל. פניו היו חיוורים, מזועזעים והביעו אימה. מורל הופיע בשעה הרגילה. בהגיעו דרך הפשפש אשר הוביל לחדר נוארטייה, מצא, בניגוד למנהג, את הדלת פתוחה; לא היה צריך, איפוא, לצלצל ונכנס. בפרוזדור חיכה רגע בקראו לאחד המשרתים, אשר יכנסו לנוארטייה הזקן. אך איש לא ענה, כי המשרתים ברחו מן הבית.

לא היה אותו יום למורל כל יסוד לחרדה. הוא זכר את הבטחתו של מונטה קריסטו, כי וואלנטין תישאר בחיים, ועד כה קוימה הבטחה זו באמונה. מדי ערב היה הרוזן מוסר לו ידיעות טובות, אשר אושרו ביום המחרת על ידי נוארטייה עצמו. אולם חוסר התשובה הפעם נראה בעיניו מוזר. על כן גמר אומר לעלות. דלת חדרו של נוארטייה היתה פתוחה, וכן גם הדלתות האחרות. האדם הראשון, שנראה לו, היה הישיש, שישב בכורסתו, במקומו הרגיל. מעיניו נשקפה אימה, ועל פניו היה נסוך תיוורון.

— מה שלומך, אדוני? — שאל הצעיר, לא בלי הרגשת פחד.

— טוב! — השיב הזקן בקריצת עינו הרגילה — טוב!

אבל פניו הביעו דאגה.

— אתה מודאג — המשיך מורל — אתה זקוק למשהו. הרוצה אתה, שאקרא למישהו מבני הבית?

— כן — השיב נוארטייה.

מורל החל מושך בכל כוחותיו בחוט הפעמון, אבל לשוא: איש לא בא. החיוורון והחרדה גברו והלכו על פניו של הישיש.

— אלי! אלי! אמר מורל, — למה לא באים? האם חלה מישהו בבית?

עיניו של נוארטייה כמעט ויצאו מחוריהן.

— מה קרה לך? — המשיך מורל — אתה מפחיד אותי! וואלנטין...

— כן! כן! — ענה נוארטייה.

מאכסימיליאן פתח את פיו, כדי לומר משהו, אך לא יכול להוציא הגה. ברכיו פקו.

אחר הושיט ידו אל הדלת.

— כן, כן, כן! — המשיך הזקן.

מאכסימיליאן יצא במרוצה לחדר המדרגות, בעוד נוארטייה קרא אליו בעיניו:

— מהר! מהר!

תוך דקה עבר הצעיר על פני חדרים רבים, שהיו דוממים ככל הבית, כדי להגיע להדרה של וואלנטין. יללה הגיעה לאזניו. הוא ראה, כאילו בעד הערפל, דמות שחורה, שכרעה על ברכיה והיתה שקועה בתוך ערימה של סדינים לבנים. הפחד כאילו תקע אותו במסמרים אל הסף. רק אז שמע קול, אשר אמר: „וואלנטין מתה", וקול שני, אשר חזר כהד:

„מתה! מתה!"

.61

מ א כ ס י מ י ל י א ן

ווילפורט קם כשבושה מכסה את פניו על שנתפס בהתקפת־כאב זו, מבטו הבוהה נח על מורל.

— מי אתה, אדוני — שאל — השכחת, שאין נכנסים כך לבית, בו שורר המוות. צא, אדוני צא!

אך מורל נשאר במקומו ללא תנועה. הוא לא יכול לגרוע את עיניו מן המחזה הנורא של המיטה, שׁשרר בה אי־סדר, ומהדמות החיוורת, ששכבה בה.

— צא, השמעת! — קרא ווילפורט בעוד שד'אוריני התקרב אף הוא, כדי להוציא את מורל.

הלה התבונן במבט תוהה בגופה המתה, בשני הגברים בכל החדר, הוא נראה כמהסס, פער את פיו; לבסוף, כיון שלא מצא תשובה בפיו, על אף מחשבותיו, נסוג כשידיו נתונות בשערותיו; ווילפורט וד'אוריני אשר דעתם הוסחה מכאבם, החליפו מבטים אחר שעקבו אחריו בעיניהם, כאילו אמרו:

— מטורף.

אבל לא הלפו חמש דקות ונשמעה חריקת המדרגות מתחת למשקל כבד מאוד, וכעבור רגע נראה מורל, אשר נשא בכוח על־אנושי את כורסתו של נוארטייה, כשעליה יושב הזקן. כשהגיע למעלה המדרגות, העמיד מורל את הכורסה על הרצפה והחל מסיע אותה במהירות עד חדרה של וואלנטין. כל הפעולה הזאת בוצעה על ידיו בכוח, אשר גבר והלך על ידי להטו הקנאי של הצעיר. פניו החיוורים של נוארטייה, אשר התקרב למיטתה של וואלנטין, בהידחפו על ידי מורל, ומבטו היוקד זעזעו את ווילפורט.

— ראה, מה עשו בה! — צעק מורל, כשידו האחת שעונה עדיין על הכורסה, שנדחפה על ידיו עד המיטה, והיד השניה מושטת לעבר וואלנטין

— ראה, אבא, ראה!

ווילפורט נסוג צעד אחד אחורה והסתכל בתמהון בצעיר, שלא ידעו כמעט ואשר קרא לנוארטייה אבא. ברגע זה נדמה היה, כי נשמתו של הישיש פורצת בעד עיניו. עורקי צווארו התנפחו, ערפו, לחיו ורקותיו לבשו גון כחלחל, כגון עורו של חולה־נפל. ד׳אווריני חש אל הישיש והגיש לו סמי־גרוי חזקים להרחה.

— אדוני! — קרא אז מורל בנטלו את ידו נטולת־החיים של המשותק — שואלים אותי מי אני ואיזו זכות יש לי להימצא כאן. אתה היודע זאת, הגד להם! אתה הגד!

קולו של הצעיר הפך ליללה. חזהו של הזקן התרומם בנשימה מהירה. לבסוף פרצו דמעות מעיניו של נוארטייה.

— אמור — המשיך מורל בקול חנוק — אמור, כי הייתי ארוסה!

והצעיר שכוחותיו אפסו, צנח בכבדות על ברכיו לפני המיטה. כאב זה היה קורע־לב, עד כי ד׳אווריני הפנה את פניו, כדי להסתיר את התרגשותו. ווילפורט לא הוסיף לבקש ביאורים נוספים, אלא הושיט את ידו לצעיר. אך מורל לא ראה מאומה; הוא תפס את ידה הקרה של וואלנטין, וכיוון שלא היה מסוגל לבכות, שאג ונשך את הסדין.

במשך זמן מה לא נשמע בחדר דבר מלבד יללות ותפילה. אך גבר על כל הקולות האלה קול נשימתו של נוארטייה, אשר נדמה היה, כי הוא משבר את גופו של הזקן. לבסוף התאושש ווילפורט ואמר למאכסימיליאן:

— אדוני, היית ארוסה של וואלנטין; לא ידעתי על אירוסים אלה. ובכל זאת, אני, אביה, סולח לך, כי אני רואה, שכאבך עמוק ואמיתי. אולם גם כאבי אני גדול מכדי שישאר מקום לכעס בלבי. רואה אתה כי המלאך, שחכית לו, עזב את אדמתנו. אין היא זקוקה עוד ברגע זה לבני־אדם מאחר שהיא עומדת לפני אלוהים; היפרד, איפוא, מעליה, אדוני, מהגופה האומללה, שנשארה בתוכנו; טול בפעם האחרונה את ידה, אשר ציפית לה, והיפרד מעליה לעולם! אין וואלנטין זקוקה אלא לכומר, שיתפלל בעד נשמתה.

— אתה טועה, אדוני — קרא מורל והתרומם על ברך אחת. — אתה טועה. וואלנטין המתה זקוקה לא רק לכומר, אלא גם לנוקם. אדוני דה ווילפורט. שלח לקרוא לכומר, אני אהיה הנוקם!

— מה רצונך לומר, אדוני? — מלמל ווילפורט והתחלחל.

— רצוני לומר — המשיך מורל — ששני אנשים שוכנים בקרבך; האב בכה דיו, עתה צריך התובע המלכותי להתחיל בפעלו.

ווילפורט השפיל את ראשו; ד׳אווריני עשה צעד נוסף קדימה; נוארטייה אמר „הן" בעיניו.

— אדוני התובע המלכותי — הוסיף מורל בתוקפנות, שגברה והלכה — בלי רחמים! אני מודיע לך על פשע, חפש את הרוצח!

מבטו חסר־הרחמים הביע תביעה כלפי ווילפורט.

— אדוני — השיב ווילפורט, בנסותו ללחום ברצון־הברזל הזה — אתה טועה, אדוני, אין מבצעים פשעים בביתי; הגורל התאכזר לי, אלהים העמיד אותי בנסיון; איום הוא רעיון זה אך איש לא נרצח.

עיניו של נוארטייה יקדו, ד׳אווריני פתח את פיו, כדי לומר משהו, אך מורל הושיט את זרועו והשתיק את הנוכחים.

— ואני אומר לכם, שמעשי־רצח נעשים כאן! — קרא מורל. — אני אומר לכם, כי זהו הקרבן הרביעי במשך ארבעה חדשים. כבר ניסו פעם אחת, לפני ארבעה ימים להרעיל את וואלנטין, אלא שהנסיון נכשל הודות לאמצעי הזהירות, שנקט נוארטייה! אני אומר לכם, שהכפילו את המנה או שינו את הרעל, והפעם הצליחו! אני אומר לכם, כי כל זה ידוע לכם כמוני, כי האדון הזה העמידכם על הנעשה הן כרופא והן כידיד.

— או! יצאת מדעתך, אדוני — אמר ווילפורט, בנסותו לשוא להיחלץ מהמעגל, שלתוכו נלכד.

— יצאתי מדעתי! — קרא מורל — טוב! שאל את מר ד׳אווריני, אם הוא נזכר עדיין במלים, שאמר בגנך, בערב, בו מתה הגברת דה סאן־מראן, כאשר שניכם שוחחתם על מוות טראגי זה.

ווילפורט וד׳אווריני החליפו מבטים.

— כן, כן, היזכרו־נא — אמר מורל. — מלים אלו, אשר השמעתם בתוך דממה ובדידות, נכנסו לתוך אזני.

הפעם הגיע תורו של ד׳אווריני.

— גם אני — אמר בקול חזק — גם אני מצטרף למר מורל, כדי לתבוע לדין; כי לבי מתקומם מול הרעיון, שיחסי הנוח עודד את הרוצח!

— או! אלי! אלי! — מלמל ווילפורט ברוב יאושו.

מורל הרים עיניו וקרא בעיניו היוקדות של הזקן, שרצונו לדבר.

— חכו — אמר — חכו, מר נוארטייה רוצה לדבר.

— כן — רמז נוארטייה, וכל חושיו של הזקן נתרכזו במבטו.

— אתה מכיר את הרוצח? — שאל מורל.

— כן — השיב נוארטייה.

— ואתה תנחה אותנו? — קרא הצעיר. — הקשיבו! מר ד׳אווריני!

נוארטייה הפנה למורל האומלל חיוך נוגה. הוא נעץ את מבטו במורל, וכשהרגיש, כי מבטו של הלה דבוק לעיניו, הפנה את מבטו לעבר הדלת.

— הרוצה אתה, שאצא, אדוני? — קרא בכאב מורל.

— כן — רמז נוארטייה.

— אתה רוצה להישאר לבדך עם מר דה ווילפורט?

— כן.

ד׳אווריני אחז בזרועו של מורל ומשך אחריו את הצעיר לחדר הסמוך.

בכל הבית השתררה דממה עמוקה מדממת המוות. לבסוף, כעבור רבע שעה נשמעו צעדים כושלים, ווילפורט הופיע על סף הטרקלין, שבו נמצאו ד'אוריני ומורל.

— בואו — אמר.

הוא הביאם עד לפני הכורסה של נוארטייה. מורל הסתכל בתשומת־לב בווילפורט. פניו של התובע המלכותי היו חיוורים.

— רבותי — אמר בקול חנוק לד'אוריני ולמורל — אני משביעכם, שהסוד האיום ישאר קבור בינינו!

שני הגברים נעו.

— אני משביע אתכם!... — המשיך ווילפורט.

— אבל — אמר מורל — האשם!... הרוצח!...

— הירגע, אדוני, הוא יתן את הדין — אמר ווילפורט. — אבי גילה באזני את שמו של האשם; אבי שואף לנקמה כמוני, ובכל זאת משביע אתכם אבי, כמוני, כי תשמרו את הסוד של הפשע. הלא כן, אבא?

— כן — אמר בצורה נמרצת נוארטייה.

מורל עשה תנועה, שהיה בה מן הפחד וההיסוס גם יחד.

— או! — קרא ווילפורט ותפס את מאכסימיליאן בזרועו — או! אדוני, אם אבי, אדם קשה־עורף, כפי שאתה מכיר אותו, מבקש ממך זאת, הרי זה משום שהוא יודע, כי מותה של וואלנטין יינקם. הלא כן, אבא?

הזקן רמז לאות הסכמה. ווילפורט המשיך:

— הוא מכיר אותי ולו נתתי את דברתי. הירגעו, איפוא, רבותי; אני מבקש מכם שלושה ימים. זה פחות משהיה מבקש מכם לבו הנוקשה ביותר של בן־אדם. הלא כן, אבי?

ובאמרו מלים אלו, חרק בשיניו וטלטל את ידו נטולת החיים של הזקן.

— האם כל מה שהובטח יקויים, מר נוארטייה? — שאל מורל, בעוד ד'אוריני שואל אותו אותה שאלה במבטו.

— כן — רמז נוארטייה — ומעיניו נשקפה שמחה מבשרת רעות.

— הישבעו, רבותי — אמר ווילפורט ושילב את ידיהם של ד'אוריני ומורל — הישבעו, שתרחמו על כבוד ביתי ותשאירו לי את הדאגה לנקמה!

ד'אוריני פנה אחורה ומלמל „הן" רפה מאוד, אך מורל סילק את ידו מידו של התובע, חש לעבר המיטה, הצמיד את שפתיו לשפתיה הקרות ש' וואלנטין וברח כשמתוך גרונו פוצת אנקת־יאוש מרה.

מקץ מחצית השעה חזר ד'אוריני עם חברו למקצוע; הדלת המובילה לרחוב היתה סגורה, וכיון שהשוער נעלם יחד עם כל המשרתים האחרים, פתח ווילפורט בעצמו את הדלת, אך נעצר בפרוזדור. לא היה בו עוז להיכנס לחדר המתה. שני הרופאים נכנסו לחדרה של וואלנטין. נוארטייה ישב ליד המיטה. פניו היו חיוורים כפני מת ואף דוממים ונטולי־חיים כפני מת.

הרופא ערך פרוטוקול בקצהו של אחד השולחנות, ואחר יצא כשהוא מלווה על ידי ד'אוריני. ווילפורט שמע אותם ברדתם, ואז הופיע על סף חדרו. בכמה מלים הודה לרופא, אחר פנה לד'אוריני:

— ועכשיו — אמר — הכומר?

— היש לך כומר, שהיית רוצה במיוחד, כי יאמר את תפילתו ליד וואלנטין? — שאל ד'אוריני.

— לא — אמר ווילפורט — לך בקש את הקרוב ביותר.

— הקרוב ביותר — אמר הרופא — הוא כומר איטלקי, המתגורר בבית הסמוך לביתך. הרוצה אתה, כי אודיע לו בשעה שאעבור ליד ביתו?

— ד'אוריני — אמר ווילפורט — הואל בטובך ללוות אדון זה. הנה מפתח למען תוכל להיכנס ולצאת כרצונך. תביא את הכומר ותקח על עצמך את הדאגה להכניסו לחדרה של בתי האומללה.

— התרצה לדבר אתו, ידידי?

— רצוני להיות לבדי. תסלח לי, הלא כן? מתפקידו של כומר להבין את כל הכאבים, ואף את כאבו של אב.

ומר דה ווילפורט נתן מפתח לד'אוריני, נפרד עוד פעם מהרופא הזר וחזר לחדרו, בו התחיל מעיין בתיקו של הרוצח בנדטו.

ברגע בו ירדו הרופאים לרחוב, הבחינו באדם לבוש גלימת כומר, אשר עמד על סף הבית הסמוך.

— הנה האיש, שעליו דברתי — אמר הרופא השני לד'אוריני.

ד'אוריני ניגש לכומר.

— אדוני — שאל — התהיה מוכן לעשות למען אב אומלל אשר שיכל את בתו, למען התובע המלכותי, מר דה ווילפורט?

— א! אדוני — השיב הכומר במבטא איטלקי בולט — כן, יודע אני, כי המוות בא לבית ההוא.

— ובכן, אין לי צורך להסביר לך, מה מבוקש ממך.

— היה בדעתי להציע את עצמי, אדוני — אמר הכומר — מתפקידנו להקדים את חובתנו.

— המדובר בנערה צעירה.

— כן, יודע אני זאת, הדבר נודע לי מפי המשרתים, אשר ברחו מן הבית. ידוע לי, כי שמה וואלנטין; כבר התפללתי למען נשמתה.

— תודה, תודה, אדוני — אמר ד'אוריני — וכיוון שכבר התחלת במילוי תפקידך, הואל להמשיך בכך. בוא ושב ליד המתה, ומשפחה שלמה, השקועה באבל, תהיה אסירת תודה לך.

ד'אוריני אחז בידו של הכומר, ובלי שנתקל בווילפורט, שהיה סגור בחדרו, הובילו עד חדרה של וואלנטין. מבטו של נוארטייה נתקל בעיניו של הכומר, ונראה, שמצא בהן משהו מיוחד, כי לא גרע ממנו עוד עין.

ד'אוריני מסר לחסותו של הכומר לא רק את המתה, כי אם גם את החי, והכומר הבטיח לד'אוריני להתפלל למען וואלנטין ולדאוג לנוארטייה. אחר שיצא מר ד'אוריני, מיהר הכומר לנעול לא רק את דלת הפתח, שדרכו יצא הרופא, אלא גם את מנעול החדר, שהוביל לגברת דה וילפורט...

62.

חתימתו של דאנגלאר

הבנקאי הבחין מחלון ביתו בהיכנסה של מרכבת הרוזן לחצרו. הוא בא לקראתו.

— ובכן! הרוזן — אמר בהושיטו את ידו למונטה קריסטו — באת להביע לי רגשי תנחומים. אכן, החלו אסונות לבקר בביתי. בני דורנו אינם מאושרים השנה, ויעיד על כך התובע המלכותי, אשר שיכל זה עתה את בתו. הוא שיכל את משפחתו בצורה מוזרה; כבודו של מורסרף חולל והוא אינו בחיים; אני הושמתי ללעג על ידי נבלותו של בנדטו זה, ונוסף לזה...

— נוסף לזה, מה? — שאל הרוזן. — איזה אסון חדש?

— בתי איז'ני לא יכלה עוד לשאת את העלבון, שגרם לנו מנוול זה, והיא בקשה ממני רשות לצאת למסע.

— והיא יצאה?

— עם קרובה... אבל בכל זאת איבדנו אותה, איז'ני יקרה זו; כי אני מפקפק, בהכירי את אופיה, אם תסכים לשוב אי־פעם לצרפת!

— צרות משפחתיות, — אמר מונטה קרסיטו — עלולות לשבור נערה צעירה, אם כי איש עשיר עלול לשאתן. צדקו הפילוסופים באמרם, כי הכסף עשוי לשמש נחמה; ואתה תתנחם יותר מהר ממישהו אחר, כיון שאתה מודה בסם־המרפא של מלך זה, אתה הנך מלך הכספים!

דאנגלאר הטיל מבט מלוכסן לעבר הרוזן, כדי להיווכח אם הוא חומד לצון או מדבר ברצינות.

— כן — אמר — עובדה היא שהנני עשיר. אגב, בשעה שנכנסת, הייתי עסוק בחתימת חמישה שטרות קטנים; כבר חתמתי על שניים; התרשה לי לערוך את שלושת האחרים?

— ערוך, הבארון יקירי, ערוך!

לרגע קט נשתררה דומיה, רק קול חריקת עטו של הבנקאי נשמע, בעוד שמונטה קריסטו הסתכל בכרכובים המוזהבים של התקרה.

— שטרות של ספרד? — שאל מונטה קריסטו — האיטי או ניאפולי?

— לא — אמר דאנגלאר בחיוך מאופק — שטרות למוכ"ז, משובים

על בנק צרפת. ראה — הוסיף — אדוני הרוזן, אתה, שהנך הקיסר של עולם הכספים כפי שאני הנני המלך, הראית הרבה פיסות נייר בגודל זה, שכל אחת שווה מיליון אחד?

מונטה קריסטו נטל, כאילו כדי לשקול, את חמש פיסות הנייר אשר הגיש לו דאנגלאר בגאווה וקרא:

„יואיל כבוד נגיד הבנק לשלם לפקודתי מתוך הכספים, שהופקדו על ידי, את הסכום של מיליון אחד במזומנים. בארון דאנגלאר".

— אחד, שנים, שלושה, ארבעה, חמישה — אמר מונטה קריסטו — חמישה מיליון! איך אתה עושה זאת, מר קרזוס?

— הנה כיצד אני עושה עסקים — אמר דאנגלאר.

— זה מצויין, וביחוד, כיון שאני בטוח שסכום זה יפרע במזומנים.

— כן יהיה — אמר דאנגלאר.

— כמה זה נאה כשיש לאדם אשראי כזה. למעשה, רק בצרפת רואים דברים כאלה: חמש פיסות נייר ששווין חמישה מיליונים!

— אתה מפקפק בכך?

— לא.

— אתה אומר כל זה בנעימה מוזרה...

— לא — אמר מונטה קריסטו בקפלו את חמשת השטרות — יש לי אצלך אשראי בסכום של ששה מיליונים פראנקים, וקיבלתי תשע מאות אלף פראנקים. אתה חייב לי, איפוא, עוד חמישה מיליונים ומאה אלף פראנקים. אני לוקח את חמש פיסות הנייר האלו, שאני חושב אותן לטובות על סמך חתימתך בלבד, אתן לך קבלה על סכום של ששה מיליונים, ובזה נחסל את חשבוננו. הכנתי את הקבלה מראש, כי אני זקוק היום לכסף.

ביד אחת הכניס מונטה קריסטו את חמשת השטרות לכיסו, ובידו השנית הושיט קבלה לבנקאי. אילו נפל רעם מן השמים לרגלי דאנגלאר, לא היתה תוקפת אותו אימה יותר חזקה.

— מה! — מלמל — מה! אדוני הרוזן, אתה לוקח כסף זה? סליחה, כסף זה חייב אני לבתי־מחסה; זהו פקדון, והבטחתי לשלמו הבוקר.

— א! — אמר מונטה קריסטו — זהו משהו אחר. איני עומד דווקא על חמשת השטרות האלה; שלם לי בשטרות אחרים. רק מתוך סקרנות לקחתי את אלה, כדי שאוכל לספר בכל מקום, כי בלי שנתבקשתי לדחות את בקשתי אפילו לחמש דקות, שילם לי בית דאנגלאר חמישה מיליונים במזומנים! זה היה נפלא! אבל הנה שטרותיך. אני חוזר, תן לי אחרים!

הוא הושיט את חמשת השטרות לדאנגלאר, שפניו היו כפני מת. הלה הושיט את ידו, כפי שהפרס מושיט את צפרניו בעד הסורג של כלובו, כדי לתפוס את הבשר המוגש לו. פתאום נמלך בדעתו, עשה מאמץ כביר והתאפק. אחר עלה חיוך על שפתיו, וקווי פניו המזועזעים נרגעו.

— אכן — אמר — הקבלה שלך כמוה ככסף.

— או! אלי, כן! ואילו היית ברומא, היה בית „תומסון את פראנץ׳״ משלם לך בלי כל קושי, על סמך קבלתי, את הכסף. אני יכול, איפוא, לשמור על הכסף?

— כן — אמר דאנגלאר וניגב את הזיעה, שניגרה משרשי שערותיו

— שמור עליו, שמור. אבל יש לנו עוד סכום של מאה אלף פראנקים?

— או! הבלים — אמר מונטה קריסטו. — דמי העמלה יעלו לסכום זה לערך; שמור על הסכום וחשבוננו יהיה מסודר.

הוא התקרב לפתח בדיוק ברגע, בו הודיע החדרן:

— מר דה בוביל, הגזבר הכללי של בתי המחסה.

דאנגלאר החוויר בפעם השניה ונחפז להיפרד מעל הרחן. הרוזן דה מונטה קריסטו החליף ברכה נימוסית עם מר דה בוביל.

פניו של הבנקאי לבשו מיד חיוך של טוב־לב.

— שלום — אמר — בעל החוב היקר שלי. אני מוכן להתערב, שבעל חוב הגיע.

— יפה ניחשת, אדוני הבארון — אמר דה בוביל — בתי המחסה הופיעו אליך בדמותי; האלמנות והיתומים באו אליך באמצעותי לבקש נדבה של חמישה מיליונים. והנה באתי וקבלה בידי.

— אדון דה בוביל היקר — אמר דאנגלאר — האלמנות והיתומים שלך יואילו בטובם לחכות עשרים וארבע שעות, הואיל והרוזן דה מונטה קריסטו, אשר ראית אותו בצאתו מכאן לקח את חמשת המיליונים שלהם.

— איך זה?

— לרוזן היה אצלי אשראי בלתי־מוגבל, שנפתח על ידי חברת „תומסון את פראנץ׳״ מרומא. הוא בקשני חמישה מיליונים בבת אחת; נתתי לו שטר משוך על הבנק, שם הופקד כספי. תבין, שאני חושש, כי אם אוציא מידי הנגיד עשרה מיליונים במשך יום אחד, יראה הדבר מוזר בעיניו. כעבור יומיים — הוסיף דאנגלאר בחיוך — לא יראה הדבר מוזר.

— מה אתה אומר! — קרא מר דה בוביל בנעימה שהביעה חוסר־אמונה; — חמישה מיליונים לאדון שיצא מכאן וברכני כאילו הכרתיו?

— יתכן, שהוא מכיר אותך, בלי שאתה תכיר אותו. הרוזן דה מונטה קריסטו מכיר את הכל.

— חמישה מיליונים!

— הנה הקבלה שלו. עשה כפי שעשה תומאס הקדוש: ראה במו עיניך וגע במו ידיך!

מר דה בוביל לקח את הנייר, שהוגש לו על ידי דאנגלאר, וקרא:

„קבלתי מהאדון הבארון דאנגלאר את הסכום, של חמישה מיליונים ומאה אלף פראנקים, שיפרעו על ידי חברת תומסון את פראנץ׳ ברומא״.

— בהן־צדק, הדבר נכון — אמר הלה.

— המכיר אתה את בית „תומסון את פראנץ'"?

— כן — אמר מר דה בוביל — עשיתי פעם עסק בסכום של מאתים אלף פראנקים אתו; אבל מאז לא שמעתי עליו.

— זהו אחד מטובי הבתים באירופה — אמר דאנגלאר וזרק כלאחר יד על השולחן את הקבלה, שלקח זה עתה מידו של מר דה בוביל.

— ובכן עשיר מופלג הוא הרוזן דה מונטה קריסטו? — פניו של מר דה בוביל אמרו התפעלות רבה. — אבל נחזור־נא למיליונים שלנו.

— ברצון — אמר דאנגלאר בנעימה טבעית — אתה זקוק לכסף זה?

— ודאי; בדיקת הקופה נעשית מחר.

— מחר! למה לא אמרת מיד. באיזו שעה נערכת הבדיקה?

— בשעה שתים.

— שלח בצהרים — אמר דאנגלאר בחיוך.

הם לחצו את ידיהם, אולם אך יצא בוביל החוצה, קרא דאנגלאר:

— טיפש! — הוא לחץ את קבלתו של מונטה קריסטו, שהיתה בארנקו והוסיף: — בוא בצהרים, כבר אהיה רחוק!

אחר הסתגר בחדרו, הריק את כל המגירות של קופתו, אסף כחמישים אלף פראנקים בשטרות הבנק, שרף ניירות שונים והתחיל כותב מכתב. לבסוף חתם והוסיף עליו: „לגברת הבארונית דאנגלאר".

— הערב אניח אותו בעצמי על שולחנה. — אחר הוציא ממגרתו דרכון ואמר — טוב, תקפו יפה לחדשיים.

63.

בית הקברות פר־לאשז

הקהל שליווה את וואלנטין דה ווילפורט למנוחתה האחרונה, שם את פניו לבית־הקברות פר־לאשז. הקהל עבר דרך כל פאריז, נכנס לפובור די טאמפל, ואחר — לשדרות החיצוניות עד בית־הקברות. מאחורי עשרות מרכבות הלכו ברגל למעלה מחמש מאות איש.

ביציאה מפאריז נראתה מרכבה, בה היו רתומים ארבעה סוסים אשר נעצרו פתאום. הרוזן דה מונטה קריסטו ירד ממנה והתערב בתוך ההמון. שאטו־רנו הבחין בו והצטרף אליו. גם בושאן ירד מן המרכבה. הרוזן הסתכל בתשומת לב בעד כל הרווחים, אשר היו בתוך ההמון; חיפש את מישהו. לבסוף לא יכול עוד להתאפק.

— היכן מורל? — שאל. — היודע מישהו מכם, רבותי, היכן הוא?

— גם אנו כבר שאלנו את עצמנו שאלה זו בחדר המתים — אמר שאטו־רנו — כי איש מאתנו לא ראה אותו.

הרוזן המשיך להתבונן סביבו. לבסוף הגיע הקהל לבית־הקברות.

עינו הבוחנת של מונטה קריסטו בדקה את חורשת האורנים, וחיש מהר חלפה חרדתו. צל חלף על פני הבוקיצות השחורות, ומונטה קריסטו הכיר את האיש שביקש.

הצל, אשר הבחין בו מונטה קריסטו, עבר במהירות על פני הנטיעות, שעטרו את קבר הלויז ואבלארד, וניצב יחד עם השמשים לפני הסוסים, אשר הובילו את הגופה, וכך הגיע למקום, שנועד לקבר. מונטה קריסטו לא גרע את עינו מצל זה. פעמים יצא הרוזן מתוך השורות, כדי להיווכח אם ידיו של איש זה אינן מהפשות נשק חבוי מתחת למעילו.

כאשר נעצרה התהלוכה, אפשר היה להכיר באיש זה את מורל. הוא היה לבוש מעיל שחור מכופתר עד לצווארו, פניו היו חיוורים כפני מת, לחייו — שקועות, וכובעו — מקומט. הוא נשען בגבו על אחד העצים, שנשתל על תלולית, וכך לא איבד שום פרט מטכס האבל, שעמד להיערך.

אחרי הטכס הזה הציע מונטה קריסטו לקאפיטאן, שגילה יאוש עמוק מאוד, כי ילווהו לביתו. אך הקאפיטאן סרב. ברוב דאגתו הלך הרוזן לרחוב מסליי ונתקבל על ידי אחותו של מאכסימיליאן.

— סליחה, גברתי — אמר — אבל מן הראוי, שאעלה תיכף ומיד למאכסימיליאן; אני צריך לומר לו משהו חשוב מאוד.

— לך, איפוא — אמרה בחיוכה המקסים.

מונטה קריסטו מיהר לחדרו של מאכסימיליאן. כשהגיע לפרוזדור, היטה אוזן, אך לא שמע כל רחש. כברוב הבתים הישנים, שבהם מתגורר רק דייר אחד, הפרידה בין הפרוזדור ובין החדר דלת מזוגגת בלבד. מאכסימיליאן הסתגר מבפנים, אולם אי אפשר היה לראות דבר, כי מסך משי אדום כיסה את הזכוכית. הרוזן חרד לשלומו של מאכסימיליאן. אבל כיון שהיה מקבל החלטות במהירות הבזק, הלם במרפקו על הדלת המזוגגת, אשר התנפצה לרסיסים; אחר הרים את המסך וראה את מורל, אשר קפץ ממקומו לפני השולחן, שלידו ישב, כשהוא אוחז עט בידו.

— אין דבר — אמר הרוזן — אלף סליחות, ידידי היקר! רגלי מעדה ותוך כדי כך נתקלתי במרפקי בדלתך; וכיון שנשברה, אנצל את ההז־דמנות כדי להיכנס אליך; אל תפריע את עצמך, אל תפריע את עצמך!

הוא העביר את ידו דרך הזכוכית השבורה ופתח את הדלת. מורל קם ממקומו, כשמורת רוחו ניכרה בו. הוא בא לקראת מונטה קריסטו לא כדי לקבל את פניו, אלא כאילו כדי לחסום את הדרך בפניו.

— בהן־צדק, זוהי אשמת משרתיך — אמר מונטה קריסטו בשפשפו את מרפקו — הרצפות בביתך ממורקות כמראות.

— הפצעת את עצמך, הרוזן ? — שאל מורל בקרירות.

— איני יודע. אבל מה עשית ? הכתבת ? אצבעותיך מוכתמות בדיו.

— נכון — השיב מורל — כתבתי. דבר זה קורה אצלי לפעמים, למרות היותי איש צבא.

מונטה קריסטו צעד כמה צעדים. בקושי התאפק מאכסימיליאן מלעצרו.

— אקדחיך מונחים על שולחן העבודה ! — אמר הרוזן.

— אני יוצא למסע — השיב מאכסימיליאן.

— ידידי ! — אמר מונטה קריסטו בקול, שהיה ספוג רוך. — ידידי, מאכסימיליאן יקירי, שום החלטות קיצוניות, אני מבקש ממך !

— במה, במטותא ממך, נסיעה היא החלטה קיצונית ?

— מאכסימיליאן — אמר מונטה קריסטו — יסיר כל אחד מאתנו את המסכה, שהוא לובש. אתה מבין יפה, לא כן ? כי אם עשיתי את אשר עשיתי, אם פרצתי את השמשות וחיללתי את סוד חדרו של ידיד, הרי זה מפני שכרסמה בי דאגה ממשית, מורל. אתה רוצה לשלוח יד בנפשך !

— מנין לך מחשבות אלו, אדוני הרוזן ? — שאל מורל והתחלחל.

— אני אומר לך, שאתה רוצה לשלוח יד בנפשך ! — המשיך הרוזן באותה נעימה, — והנה הוכחה.

הוא לקח את המכתב מהשולחן. מורל התנפל עליו, כדי להוציאו מידיו. אך מונטה קריסטו חזה מראש תנועה זו ומנע אותה, כי תפס באגרופו של מאכסימיליאן והחזיק בו בחוזקה.

— רואה אתה, שאתה רוצה לאבד את עצמך לדעת ! זה כתוב !

— ובכן ! — קרא מורל בקול נסער — ואם כך יהיה ואחליט להפנות את לוע אקדחי אלי, מי ימנע ממני זאת ? מי יעז להפריעני בכך ? כל תקוותי נחרבו, לבי נשבר, חיי דעכו, אין אלא אבל ויאוש סביבי ; קולות בני-האדם קורעים את לבי ! תהיה זו הוכחה לרחמנות, אם תרשו לי למות, כי אם לא תניחו לי למות, אצא מדעתי ! ראה, אדוני, כלום ימנעו ממני שלא להיות האומלל בבני אדם ? הגד, אדוני, כלום יעמוד בך העוז לכך ?

— כן, מורל — אמר מונטה קריסטו בקול שקט, שהיווה ניגוד מוחלט להתרגשותו של הצעיר ; — כן, אעז !

— אתה ! — קרא מורל, ובקולו נשמעו זעם וטרוניה גם יחד. — אתה משכת את לבי בתקוה חסרת-שחר, הרדמת אותי על ידי הבטחות-שווא, כאשר יכולתי על ידי פעולת בזק והחלטה קיצונית להצילה ! אתה העמדת פנים כאילו היתה בך תבונה עליונה וגם עצמה חמרית, אך לא היה ביכולתך אפילו לתת סם-נגדי לנערה שהרעילוה !

ומורל, שחיוך מטורף הופיע על שפתיו, התנפל על האקדחים. מונטה קריסטו היה חיוור כמת, אך עיניו הטילו ברקים. הוא הושיט את ידו אל הנשק ואמר לאיש, שיצא מדעתו : — אני חוזר, כי לא תשלח יד בנפשך !

— האתה תפריעני בכך! — השיב מורל ועשה מאמץ נוסף, שנשבר כראשון אל זרוע הפלדה של הרוזן.

— אני אפריע בכך!

— אבל מי אתה, סוף־סוף, שאתה נוטל לעצמך זכות רודן על יצורים חושבים ובני חורין? — קרא מאכסימיליאן.

— מי אני? — חזר מונטה קריסטו. — הקשב! הנני האדם היחידי בעולם, שיש לו הזכות לומר: מורל, איני רוצה, כי בנו של אביך ימות.

— מדוע אתה מדבר על אבי? — מלמל — למה לערבב זכרונו של אבי בדבר המתרחש אתי היום?

— כי אני הנני האיש, אשר הציל את חיי אביך ביום בו רצה לאבד את עצמו, כפי שאתה עושה היום. אני שלחתי את הארנק לאחותך הצעירה ואת האניה „פרעה" למורל הזקן. אני הנני אדמונד דאנטס, אשר שעשע אותך, כשהיית ילד, על ברכיו.

מורל עשה עוד צעד אחורה, ברכיו פקו ונשימתו קצרה; לבסוף עזבוהו כוחותיו, צעקה פרצה מפיו, והוא נפל לרגליו של מונטה קריסטו. חיש מהר חלה תמורה בנפש עדינה זו. הוא התרומם, יצא במרוצה מן החדר, דילג על פני המדרגות וקרא בכל כוחותיו: — יוליה! עמנואל!

לשמע צעקותיו של מאכסימיליאן הגיעו במרוצה ובבהלה יוליה, עמנואל, פנלון וכמה משרתים. מורל אחז בידיהם ואמר בקול חנוק מדמעות:

— כרעו על ברכיכם, כרעו! זהו מיטיבו, זהו מצילו של אבינו! זהו!...

הוא רצה לומר: זהו אדמונד דאנטס, אך הרוזן עצרו בתפסו בזרועו.

יוליה תפסה את ידו של הרוזן, עמנואל חיבקו.

מורל נפל שנית על ברכיו ונגע במצחו ברצפה. איש הברזל הרגיש אז כיצד נמס לבו בקרבו. הוא הרכין את ראשו ופרץ בבכי.

כעבור רגע שם לב, כי מאכסימיליאן עודנו כורע ברך, אך ראשו נשען על אחת הכורסות.

— השגיחו עליו — אמר בלחש מונטה קריסטו לעמנואל.

— מדוע? — שאל הצעיר בתמהון.

— לא אוכל להגיד לך זאת, אך השגיחו עליו.

עמנואל התבונן סביבו בחדר והבחין באקדחים של מורל. מבטו ננעץ בכלי־הזיין, והוא הצביע בידו עליו.

מונטה קריסטו השפיל את ראשו.

הוא ניגש למורל ונטל את ידו. אחרי ההתרגשות הרבה, שזעזעה את לבו של הצעיר, השתררה עליו תדהמה עמוקה.

יוליה עלתה שוב לחדר, היא החזיקה בידה את תיק המשי, אשר נתן לה פעם האלמוני משדרות מיילהאן, ושתי דמעות שמחה נוצצות התגלגלו על לחייה כשני אגלי טל בוקר.

— הנה המזכרת — אמרה — אל תחשוב, שנעשתה לי פחות יקרה אחרי שמצילנו נתגלה לפנינו.

— ילדתי — השיב מונטה קריסטו ופניו הסמיקו — הרשי לי לקבל תיק זה חזרה. מאז אתם מכירים את קלסתר פני, איני רוצה, כי תזכרו אותי אלא על ידי רגש החיבה אלי.

— או! — אמרה יוליה ולחצה את התיק ללבה — לא, לא, אני מתחננת לפניך, שהרי אתה עלול לעזוב אותנו באחד הימים; לא כן?

— נכון ניחשת, גברתי — השיב מונטה קריסטו בחיוך. — תוך שמונה ימים אעזוב את הארץ הזאת, שבה חיים באושר כה הרבה אנשים הראויים לנקמה, בעוד שאבי מת מרעב ומיסורים.

היה זה יום ה־5 בספטמבר. הרוזן דה מונטה קריסטו השביע את מאכסימיליאן, שיחכה חודש שלם לפני שיבצע את תכניתו הקודרת, והזמין אותו לבוא לגור בצל קורתו בשדרות אלישע.

באותו יום קיבלה הבארונית דאנגלאר מכתב מבעלה, בו הודיע לה, כי מצב עסקיו מכריחו לעזבה. הוא יצא בליל פגישתו עם הרוזן מונטה קריסטו.

.64

בבית־הסוהר

בנדטו, המכונה אנדריאה קאוואלקאנטי היה כלוא זה כמה ימים בבית־הסוהר. לפתע הוזמן לחדר הפגישות. מאחורי הסורג הבחין בעיניו הסקרניות בדמותו הקודרת והנבונה של מר ברטוצ׳ו, שהסתכל בתמהון מהול כאב בסורג, בדלתות הנעולות ובצל, שהתנועע מעבר לסורג.

— א! — אמר אנדריאה ברוב התרגשותו.

— שלום, בנדטו — אמר ברטוצ׳ו בקולו המצלצל.

— אתה! אתה! — אמר הצעיר בהעיפו מבטים נבהלים סביבו.

— אתה אינך מכיר אותי — אמר ברטוצ׳ו — ילד אומלל!

— שקט, שקט — אמר אנדריאה, שידע, כי אזנים לכותל. — אלי, אלי, אל תדבר בקול רם!

— היית רוצה לדבר אתי, הלא כן — אמר ברטוצ׳ו — בארבע עינים?

— או! כן — אמר אנדריאה.

— טוב, איפוא!

ברטוצ׳ו חפש משהו בכיסו ורמז לשומר, שנראה מאחורי האשנב.

— קרא — אמר לו.

— מהו הדבר הזה?

— זוהי הוראה להובילך לאחד החדרים, להשאירך שם ולהרשות לי לבוא אתך בדברים.

— או! — אמר אנדריאה וקפץ משמחה.

השומר שוחח רגע קט עם אחד הממונים עליו, אחר פתח את שתי הדלתות המסורגות והוביל את אנדריאה, אשר לא ידע את נפשו משמחה, לאחד החדרים של הקומה הראשונה, אשר חלונותיו פנו לחצר. החדר היה מסויד. שררה בו אוירה עליזה, שהשרתה רוח שמחה על האסיר. תנור, מיטה, כיסא ושולחן היוו את הריהוט המפואר. ברטוצ'ו ישב על הכיסא. אנדריאה הטיל את עצמו אל המיטה. השומר עזבם לנפשם.

— הבה — אמר הסוכן — מה רצונך לומר לי?

— ואתה? — אמר אנדריאה.

— אבל דבר הראשון...

— או! לא! אתה זה שצריך לספר לי הרבה, כיון שאתה באת אלי.

— ובכן! לו יהי כן. אתה המשכת במעשי הבליעל שלך; גנבת, רצחת.

— טוב! אם לשם כך העברת אותי לחדר מיוחד, לא כדאי היה, שתטריח את עצמך. אני יודע את כל הדברים האלה. לעומת זה יש דברים רבים, שאינני יודע אותם. נדבר על אלה, בבקשה. מי שלח אותך?

— או! או! כמה אתה נחפז, מר בנדטו.

— הלא כן? ולעיקר. עלינו לחסוך במלים מיותרות. מי שלח אותך?

— שום איש.

— מנין אתה יודע, שאני נמצא בכלא?

— זה זמן רב הכרתיך בשדרות אלישע.

— שדרות אלישע.. א! א! כן, נדבר קצת על אבי, הרוצה אתה?

— מי אני, איפוא?

— אתה, אדוני הישר, הנך האב, שאימץ אותי לבן... אבל לא אתה, משער אני, הענקת לי מאה אלף פראנקים, אשר בזבזתי תוך ארבעה או חמישה חדשים. לא אתה מצאת לי אב איטלקי מהאצולה; לא אתה הכנסת אותי לחברה הגבוהה ולא הזמנתני לארוחת ערב מסויימת באוטיי, שבה נדמה לי, כי אני ממשיך לסעוד עם טובי החברה בפאריז, עם תובע מלכותי, שלצערי, לא טפחתי ההכרה אתו, אשר היתה יכולה להיות לי לתועלת כה רבה ברגע זה. לא אתה הנך זה, שהכניס ערבות בסך מיליון אחד או שנים כאשר קרה לי האסון ונתגלה סודי... ובכן, דבר, קורסיקאני נכבד, דבר...

— מה רצונך, שאומר לך?

— אעזור לך. דיברת על שדרות אלישע, אבי מכלכלני הנכבד.

— ובכן?

— ובכן! בשדרות אלישע מתגורר אדון עשיר מופלג.

— זה, שאצלו גנבת ורצחת, לא כן?

— הצריך אני ליפול לזרועותיו, לחבקו ולקרוא: „אבא! אבא!"

אכן, בנדטו, שלא יכול להסביר לעצמו אחרת את יחסו הנוח של הרוזן מונטה קריסטו כלפיו, שיער, כי הוא אביו.

— אל נתלוצץ — השיב בכובד ראש ברטוצ'ו.

— הבל הבלים! — אמר אנדריאה.

— האיש, הנושא שם זה, נעלה מכדי שיהיה אביו של מנוול כמוך.

— או! מליצות...

— ותוצאות רבות־ערך, אם לא תיזהר!

— אני רוצה לדעת מיהו אבי!... — אמר העיקש. — אלך לאבדון, אם יהיה צורך בכך, אך אדע את הדבר. מה איכפת לי אם תהיה שערוריה? רק לתועלת... מוניטין... כפי שאומר העתונאי בושאן. ובכן, מיהו אבי?

— באתי לגלות לך זאת.

— א! — קרא בנדטו, ועיניו נוצצו משמחה.

ברגע זה נפתחה הדלת, והסוהר מאחורי האשנב פנה לברטוצ'ו:

— סליחה, אדוני; השופט החוקר מחכה לאסיר.

— זה סיום חקירתי — אמר אנדריאה לסוכן הנכבד. — איזה טרדן!

— אשוב מחר — אמר ברטוצ'ו.

— טוב! — אמר אנדריאה. — רבותי השוטרים, אני לרשותכם... א, אדוני, השאר נא עשרה שקלים במזכירות, כדי שיתנו לי כאן את הדרוש לי.

— זה יעשה — השיב ברטוצ'ו — להתראות מחר!

65.

ח ש ו פ ט

אבא בוסוני נשאר עם נוארטייה בחדר המתים, והזקן עם הכומר הפכו לשומריה של גופת הנערה. יתכן, שהטפותיו הנוצריות של הכומר ודבריו הרכים עודדו את הישיש. כי מאז ניתן לו להיוועד עם הכומר, גילה נוארטייה, במקום היאוש, אשר ניכר בו, השלמה עם הגורל ושקט, שהפתיע את כל אלה שזכרו את אהבתו העמוקה לוואלנטין.

מר דה ווילפורט לא ראה את הזקן מאותו בוקר, בו אירע מקרה המוות. כל השירות בבית חודש; לרשותו של ווילפורט נשכר חדרן אחר, נשכר גם משרת אחד לנוארטייה; שתי נשים נכנסו לשירותה של הגברת דה ווילפורט; כולם, עד השומר והרכב, היו פנים חדשות. בית־המשפט היה

צריך לפתוח בישיבותיו בעוד שלושה ימים, ווילפורט שהסתגר בחדרו, ערך בקדחתנות את כתב־האשמה נגד רוצחו של קאדרוס. ענין זה, ככל העינינים האחרים, שבהם היה מעורב הרוזן דה מונטה קריסטו, הקים רעש עצום בחברה הפאריזאית. ההוכחות לא היו משכנעות, משום שהסתמכו על כמה מלים, שנרשמו על ידי פושע גוסס, חבר לשעבר לכלא של האיש, שהואשם על ידיו ויכול להאשים את חברו מתוך שנאה או נקמה. ואולם השופט־החוקר יצר לו דעה משלו; התובע המלכותי השתכנע סוף־סוף, כי בנדטו הוא האשם. המשפט לבש, איפוא, עור וגידים הודות לעבודתו החרוצה של ווילפורט, שרצה לפתוח בו את המושב הבא של בית־הדין.

פעם אחת ויחידה ראה ווילפורט את אביו. היה זה כאשר השופט החוקר, שהיה עייף, ירד לגן ביתו. ברגע זה הבהין ליד אחד החלונות הפתוחים במר נוארטייה, שהוסע בכורסתו עד החלון, כדי ליהנות מקרניה החמות האחרונות של השמש.

מבטו של הישיש היה נעוץ בנקודה, שווילפורט לא יכול לראותה. הוא הביע שנאה עזה כל כך, עד כי התובע, שידע להבחין בכל הבעות הפנים האלו, סטה מן הנתיב, כדי לראות מיהו האיש, שעליו נח מבט זה. הוא ראה את הגברת דה ווילפורט שישבה מתחת לתרזות והחזיקה ספר בידה. מדי פעם היתה מפסיקה את קריאתה, כדי לשלוח חיוך אל בנה או לזרוק אליו חזרה את הכדור, שהיה מתגלגל מן הטרקלין אל הגן. ווילפורט החוויר, מפני שהבין את רצון הזקן. נוארטייה המשיך להסתכל באותו כיוון, אך פתאום עבר מבטו מן האשה אל בעלה, ועיניו היוקדות נחו על ווילפורט עצמו.

כאילו נמשך על ידי כוח טמיר, התקרב ווילפורט אל הבית, וככל שהתקרב, הושפל מבטו של נוארטייה. במבט זה אפשר היה לקרוא טרוניה נוקבת ואיום מבהיל. אחר התרוממו שמורות עיניו של נוארטייה כלפי מעלה, כאילו רצה להזכיר לבנו שבועה שנשכחה.

— טוב! אדוני — השיב ווילפורט מן החצר — טוב! היאזר בסבלנות רק עוד יום אחד; את הדבר אשר אמרתי אקיים!

נדמה היה, שנוארטייה נרגע על ידי דבריו אלו, ועיניו פנו בשוויון נפש לצד אחר. ווילפורט פתח במהירות את מעילו, אשר חנק אותו, החליק בידו על מצחו וחזר לחדרו.

הלילה היה קר ושקט; הכל שכבו לישון. רק ווילפורט, כמנהגו, לא ישן, אלא עבד עד שעה חמש בבוקר ועבר על החקירות, אשר נערכו יום קודם לכן על ידי השופטים־החוקרים, בדק את עדויותיהם של העדים וליטש את כתב־האשמה שלו, אחד מהמוצלחים ביותר, שערך אי־פעם.

למחרת היום היה צריך להתקיים המושב הראשון של בית־הדין. התובע התעורר אחר שינה חטופה ופתח את החלון. האויר הלח של השחר הציף את ראשו של ווילפורט וריענן את זכרונו.

מבטו חיפש למרות רצונו את חלונו של נוארטייה, אותו חלון, בו ראה את הישיש ערב לפני־כן.

הוילון היה מורד. אף על פי כן עמדה דמותו של אביו לפניו בצורה כה ברורה, עד כי פנה לחלון, כאילו היה פתוח, וראה דרכו את הזקן המאיים.

— כן — מלמל — כן, היה שקט!

ראשו שמט על חזהו, אחר השתרע בלי לפשוט את בגדיו על הספה, כדי לתת מנוחה לאבריו, שנעשו נוקשים מרוב עייפות וקור בגלל העבודה שהתישה את לשד עצמותיו.

לאט־לאט התעוררו הכל. חדרנו החדש נכנס לחדרו של ווילפורט והביא לו את העתונים וספל שוקולד.

— מה הבאת לי? — שאל ווילפורט.

— ספל שוקולד.

— לא ביקשתי כלל וכלל. מי גילה לי דאגה כה רבה?

— הגברת; היא אמרה לי, שכבודו ירבה היום לדבר בענין של רצח ועליו לאזור כוח.

החדרן העמיד את ספל השוקולד על השולחן, ויצא.

ווילפורט התבונן רגע קט במבט קודר בספל, אחר נטלו בתנועה עצבנית ובלע את המשקה בלגימה אחת. הוא קיווה, שהמשקה נושא מוות וקרא למוות שיגאלהו מהחובה, אשר הטילה עליו, דבר קשה ממוות. אחר קם והחל משוטט על פני חדרו בחיוך מבהיל. לא היה בשוקולד כדי להזיק, ומר ווילפורט לא הרגיש מאומה. כאשר הגיעה שעת ארוחת הבוקר, לא הופיע דה ווילפורט ליד השולחן. החדרן חזר לחדרו.

— הגברת ביקשה להודיע לאדוני שהשעון צלצל אחת־עשרה והישיבה נקבעה לצהרים. הגברת אמרה, שהיא רוצה להיות נוכחת בישיבה זו.

— א! — אמר ווילפורט בנעימה מהלכת אימים — היא רוצה בכך!

המשרת נסוג צעד אחד אחורה ואמר:

— אם אדוני רוצה לצאת לבדו, אמסור על כך לגברת.

ווילפורט נשאר רגע דומם. — הגד לגברת — השיב לבסוף — שאני רוצה לדבר אתה, ואני מבקש אותה, שתחכה לי בחדרה.

החדרן נעלם, אך מיד חזר, גילח את ווילפורט ועזר לו להתלבש שחורים. כאשר סיים את מלאכתו, אמר: — הגברת אמרה, שהיא מחכה.

— אני הולך לשם.

ווילפורט שם את פניו לחדרה של אשתו, כשהוא מחזיק את תיקיו מתחת לזרועו ואת כובעו בידו. ליד הדלת נעצר לרגע וניגב במטפחתו את הזיעה, שנגרה ממצחו. אחר דחף את הדלת.

הגברת דה ווילפורט ישבה על הספה ודפדפה בקוצר־רוח בעתונים

ובחוברות, שאדוארד הצעיר היה קורע לגזרים לפני שאמו הספיקה לקרוא בהם. היא היתה לבושה ומוכנה ליציאה.

— א! הנה באת, אדוני — אמרה בקולה הטבעי והשקט; — רבונו של עולם! כמה חיוורים פניך, אדוני! עבדת במשך כל הלילה? למה לא באת לאכול את ארוחת הבוקר אתנו? האלווה אותך או אלך עם אדוארד?

הגברת דה ווילפורט הרבתה בשאלות, כדי לקבל תשובה, אך נוכח כל השאלות הללו נשאר דה ווילפורט קר ודומם כפסל.

— אדוארד — אמר ווילפורט ונעץ בילד מבט מצווה. — לך, יקירי, לשחק בטרקלין, כי אני צריך לדבר עם אמך.

אדוארד יצא. מר דה ווילפורט ניגש לדלת ונעל אותה אחריו.

— או, אלי! — אמרה האשה הצעירה בהתבוננה בבעלה. החיוך, שעלת על שפתיה, נעלם תחת מבטו של ווילפורט. — מה קרה?

— גברתי, היכן את מניחה את הרעל, שבו את משתמשת כרגיל? — השופט ניגש ישר לענין, בעמדו בין אשתו לבין הדלת.

קול ניחר, רצוץ, שהיה ספק צעקה, ספק אנחה, פרץ מגרונה של הגברת דה ווילפורט, אשר החווירה כמת.

— אדוני — אמרה — אני... איני מבינה.

היא קמה לרגע, אך מיד אחר כך צנחה על הכרים שעל הספה.

— שאלתי אותך — המשיך ווילפורט בקול שקט — באיזה מקום שמת את הרעל, שבעזרתו רצחת את חותני דה סאן־מראן, את חותנתי, את בארוא ואת בתי וואלנטין.

— א! אדוני! — קראה הגברת דה ווילפורט ושילבה את כפות ידיה — מה אתה אומר?

— את אינך רשאית להציג לי שאלות, כי אם לענות לי.

— האם לבעלי או לשופטי? — מלמלה הגברת דה ווילפורט.

— לשופט, גברתי! לשופט!

היה זה מחזה איום. היא החווירה מפחד ורעדה.

— א! אדוני! — מלמלה — א! אדוני!... — ונשתתקה.

— לא ענית לי, גברתי! — קרא החוקר הנורא.

אחר הוסיף בחיוך, שהיה עוד יותר איום מזעמו:

— נכון הוא הדבר, שאינך מכחישה!

היא עשתה תנועה.

— ולא תוכלי להכחיש — הוסיף ווילפורט, בהושיטו את ידו אליה כאילו כדי לתפוס בה בשם הצדק. — ביצעת את כל הפשעים האלה בזריזות מחוצפת, אך זריזות זאת לא הצליחה להטעות אלא את האנשים, שסטוורו בגלל חיבתם אליך. מאז מותה של הגברת סאן־מראן, ידעתי, שקיים מרעיל בביתי. מר ד'אווריני העמידני על כך אחרי מותו של בארוא. יסלח

לי אלוהים! הפניתי את חשדי כלפי מישהו אחר, כלפי מלאך, אך אחרי מות וואלנטין לא היה עוד ספק בעיני, ולא רק בעיני, אלא גם בעיני אחרים. פשעך, הידוע עכשיו לשני אנשים בלבד, יוודע עכשיו לכל; וכפי שאמרתי לך זה עתה, גברתי, לא בעלך אומר לך זאת, כי אם שופט!

האשה הצעירה הסתירה את פניה בידיה.

— או, אדוני! — מלמלה — אני מתחננת לפניך, אל תתן אמון בדברים הנראים לכאורה!

— התהיי מוגת־לב? — קרא ווילפורט בבוז. — אכן, תמיד שמתי לב, כי המרעילים הם מוגי־לב. כלום תגלי מידת פחדנות, אף־על־פי שהיה לך אומץ־הלב האיום לראות במות שני זקנים ונערה צעירה, שנרצחו על ידיך?

— אדוני! אדוני!

— כלום תהיי פחדנית — המשיך ווילפורט בלהט — את, אשר מנית את הדקות של ארבע גסיסות, את, שערכת את תכניות־התופת שלך ומזגת את שיקוייך השפלים בזריזות ובדיוק כה נפלאים? חישבת יפה הכל, אך שכחת לחשב דבר אחד ויחידי; לאן עלול להובילך גילויים של פשעיך!

הגברת דה ווילפורט פכרה את ידיה ונפלה על ברכית.

— יודעני... יודעני — אמר — את מודה; אבל הווידוי, הנעשה בפני שופטים, הווידוי הנעשה ברגע האחרון וכשאי אפשר עוד להכחיש, ווידוי זה אינו מפחית במאומה את העונש, הנקבע לאשם!

— עונש; — קראה הגברת דה ווילפורט — עונש; אדוני? כבר פעמיים ביטאת מלה זו?

— ודאי! — החשבת להימלט ממנו, משום שחטאת ארבע פעמים? או אולי האמנת, כי העונש יפסח עליך, משום שאת אשתו של התובע עונש זה? לא, גברתי, לא! תהיה אשר תהיה המרעילה, הגרדום מחכה לה!

— מה רצונך לומר? — מלמלה האשה האומללה.

— רצוני לומר, שאשתו של התובע הראשי בבירה לא תכתים בקלונה שם, אשר היה נישא ללא דופי, ולא תמיט חרפה בבת אחת על בעלה וילדה.

— לא! לא!

— ובכן, גברתי! יהיה זה מעשה טוב מצדך, ואני מודה לך עליו.

— אתה מודה לי! על מה?

— על הדבר, שאמרת זה עתה.

— מה אמרתי? ראשי סחרחר; איני מבינה עוד דבר, אלי! אלי!

היא קמה כששערותיה פרועות ושפתיה מעלות קצף.

— עני, גברתי, לשאלה, שהצגתי לך כאשר נכנסתי הנה: היכן הרעל, שאת משתמשת בו כרגיל, גברתי?

הגברת דה ווילפורט הרימה את זרועותיה כלפי מעלה ולחצה בעצבנות את ידיה.

— לא, לא — צעקה בכל כוחותיה — לא, אינך רוצה כלל וכלל בזאת!

— הדבר, שאינני רוצה בו, גברתי, הוא כי תמותי על הגרדום, השומעת את? — קרא ווילפורט.

— או! אדוני, רחמים!

— הדבר שאני רוצה בו, הוא, שיעשה צדק. אני חי כדי להעניש, גברתי — הוסיף במבט יוקד.

— או! מחל לי, אדוני, השאר אותי בחיים! אני אשתך!

— את מרעילה!

— למען השם! למען ילדנו! א! למען ילדנו, השאר אותי בחיים!

— לא, לא, לא! אני אומר לך, אם אשאיר אותך בחיים, עלולה את לרצחו באחד הימים, כשם שרצחת את האחרים.

— אני ארצח את בני? — קראה האם — אני?

צחוק איום, צחוק שטני, צחוק של טירוף סיים את המשפט. הגברת דה ווילפורט נפלה לרגלי בעלה. ווילפורט קרב אליה.

— חשבי על זה, גברתי — אמר — אם אחרי בואי אווכח, שלא נעשה הצדק, אסגיר אותך בעצמי ואעצור אותך במו ידי.

היא הקשיבה כשהיא גונחת ונושמת בכבדות; רק עיניה עוד חיו ויקדו.

— שמעת את דברי? — שאל ווילפורט — אני הולך לתבוע פסק־דין מוות נגד רוצח... אם אמצא אותך בחיים, תישני הלילה בבית־הסוהר.

מגרונה של הגברת ווילפורט פרצה אנחה, עצביה נתרופפו כליל, היא נפלה על הספה.

— להתראות, גברתי, להתראות!

„להתראות" זה הונחת כמהלומת סכין על הגברת דה ווילפורט. היא התעלפה. התובע המלכותי יצא, ובצאתו נעל מן החוץ את הדלת.

66.

מושב בית הדין

ענינו של בנדטו עורר רעש גדול בהיכל־הצדק ובהברה. קאוואלקאנטי המזויף, שנמנה על האורחים הקבועים של קפה פאריז, שדרות גאנד ויער בולון, רכש בימי שהותו בפאריז ותוך שנים־שלושה חדשים של גדולתו, מכרים רבים. העתונים סיפרו על התחנות השונות של הנאשם בחיי הפאר שלו ובחיי הסוהר. מכאן נולדה סקרנות רבה, במיוחד אצל אלה, שהכירו הכרה אישית את הנסיך קאוואלקאנטי; משום כך היו אלה מוכנים לסכן הכל ובלבד לראות על ספסל הנאשמים את בנדטו, רוצח חברו לשלשלת.

בעיני רבים היה בנדטו, אם לא קרבן, הרי לכל הפחות טעות משפטית; בזמנו ראו את קאוואלקאנטי האב בפאריז ועתה ציפו לראותו מופיע שוב כדי לדרוש את בנו המפורסם. עדיין נזכרו אנשים רבים באדיבותו, ביפיו ובבזבזנותו של הנאשם, עד כי סירבו להאמין באמתות האשמה.

הכל באו, איפוא, למושב בית־הדין. משעה שבע בבוקר עמד תור ארוך ליד השער, ושעה לפני התחלת המושב כבר היה האולם מלא.

השופטים פתחו את הישיבה בתוך שקט גמור; המושבעים תפסו את מקומותיהם; מר דה ווילפורט, נושא ההתעניינות, ואפילו ההערצה הכללית, התישב בכורסתו והעיף מבט שקט סביבו.

הכל התבוננו בהתפעלות בדמות רצינית זו, אשר נדמה, כי אין לסבל אבהי כל שליטה עליה, והסתכלו באימה באיש, שרגשות אנוש זרים לו.

— שוטרים! — אמר הנשיא — הביאו את הנאשם.

לשמע מלים אלו גברה התענינותו של הקהל, וכל המבטים ננעצו בפתח, שבעדו היה צריך להיכנס בנדטו. כעבור זמן קצר הופיע הנאשם. פניו לא הביעו כל התרגשות. ידיו לא רעדו, ומבטו היה שלוו ואף עליז. אך נכנס לאולם, ומבטו של הצעיר החל עובר על פני שורות השופטים והמושבעים, אך נתעכב יותר על הנשיא, וביחוד על התובע המלכותי.

ליד אנדריאה תפס מקומו סניגורו, שנתמנה מטעם בית־הדין (מאחר שאנדריאה לא רצה לעסוק בפרטים אלה, שלא ייחס להם כל חשיבות). היה זה גבר צעיר בעל שערות בהירות, ופנים, שהיו נרגשים מאלו של הנאשם.

הנשיא ביקש לקרוא את כתב־האשמה, שנערך על־ידי ווילפורט.

— לבסוף נסתיימה הקריאה. — נאשם — אמר הנשיא — שם משפחתך ושמך? —. אנדריאה קם ממקומו.

— סלח לי, אדוני הנשיא — אמר בקול צלול — אני רואה, שאדוני עומד להציג שאלות בסדר, שאינו נוח לי. אני טוען, שעלי להיות יוצא מן הכלל ביחס לנאשמים רגילים. יואיל, כבודו להרשות לי להשיב בסדר שונה.

הנשיא הסתכל בתמהון במושבעים, ואלה הסתכלו בתובע המלכותי, התמהון אחז בכל הנאספים. אך אנדריאה לא גילה כל התרגשות.

— גילך? — שאל הנשיא — התשיב לשאלה זו?

— לשאלה זו, כלכל האחרות, אענה, אדוני הנשיא, אך לפי הסדר.

— גילך? — חזר השופט.

— אני בן עשרים ואחת, או יותר נכון: הן תמלאנה לי בעוד כמה ימים, כיון שנולדתי בלילה מה־27 ל־28 בספטמבר 1817.

מר דה ווילפורט, שעמד לרשום משהו, הרים את ראשו לשמע התאריך.

— היכן נולדת? — המשיך הנשיא.

— באוטיי, ליד פאריז — השיב בנדטו.

מר דה ווילפורט הרים בפעם השניה את ראשו, הסתכל בבנדטו כאילו ראה את ראשה של מפלצת והחוויר.

— במה עוסק אתה? — שאל הנשיא.

— קודם לכן הייתי זייפן — אמר אנדריאה בשקט גמור — אחר הייתי לגנב, ובאחרונה — לרוצח.

סערת זעם ותדהמה פרצה מכל קצות האולם. השופטים הסתכלו זה בזה בתמהון, והמושבעים גילו רגשות שאט־נפש לעזות־הפנים של הרוצח. מר דה ווילפורט השעין את ידו על מצחו. פתאום קם ממקומו והסתכל סביבו כאיש, שיצא מדעתו. נשימתו קצרה.

— המחפש אתה משהו, אדוני התובע המלכותי? — שאל בנדטו בחיוך המנומס ביותר.

מר דה ווילפורט לא השיב דבר וחזר לשבת.

— ועתה התסכים, הנאשם, להגיד את שמך? — שאל הנשיא. — יתכן שהחיבה היתרה והגסה, שבה מנית את פשעיך השונים שכונו על־ידיך בשם „מקצועות", והכבוד, שאתה מייחס להם, שימשו סיבה, שבגללה אחרת לגלות את שמך; ודאי רצית להקדים לשמך את התארים.

— אכן, לשם כך בקשתיך להפוך את סדר השאלות — השיב בנדטו.

— ובכן! — אמר הנשיא — מה שמך?

— לא אוכל לומר לך את שמי, כי איני יודע אותו, אך אני יודע את שמו של אבי, וזאת אוכל לומר לכם.

סחרחורת ספוגת כאב סינוורה את ווילפורט; על לחייו נוצצו אגלי זיעה ונטפו על הניירות, שבהם דפדף בידו הרועדת.

— הגד, איפוא, את שמו של אביך — המשיך הנשיא.

הכל עצרו את נשימתם.

— אבי הוא תובע מלכותי — השיב הנאשם בשקט.

— תובע מלכותי! — קרא הנשיא בתדהמה, בלי להבחין בהתרגשות, שניכרה בפניו של ווילפורט; — תובע מלכותי!

— כן, וכיון שאתם רוצים לדעת את שמו, אגיד לכם: שמו דה ווילפורט!

צעקות אדירות פרצו מפי כל. אפילו בית־הדין לא חשב להפריע את הקהל בהתפרצותו. קריאות, עלבונות כלפי בנדטו, ששמר על שלוותו, תנועות השוטרים נמשכו חמש דקות, עד שהשופט הצליח בעזרת השמשים להשיב את הסדר על כנו. בתוך כל הרעש נשמע קולו של הנשיא, אשר קרא:

— אתה מתלוצץ על חשבון בית־הדין, הנאשם?

כעשרה אנשים הצטופפו סביב התובע המלכותי, אשר צנח בכסאו והשיאו לו עצות, דברי עידוד, מלות תנחומים. שוב השתרר שקט באולם.

במשך כל זמן ההמולה היו פניו המחייכים של אנדריאה מופנים כלפי

הקהל; אחר נשען ביד אחת על מעקה האלון של ספסלו, ואמר באדיבות וחן:

— רבותי, עדי בשמים, כי אינני מבקש לפגוע בכבוד בית־הדין ולהקים בנוכחות קהל מכובד זה שערוריה חסרת־שחר. נשאלתי מה גילי, אמרתי; שאלו אותי היכן נולדתי, עניתי; שאלו אותי מה שמי, לא יכולתי לומר, מאחר שהורי עזבוני. אבל אני יכול, בלי לומר את שמי, מאחר שאין לי שם, לומר את שם אבי; ובכן, אני חוזר: שמו של אבי הוא מר דה ווילפורט, ואני מוכן להוכיח זאת.

בקולו של הצעיר נשמעה נעימה של בטחון ומרץ, אשר השתיקו את המהומה. מבטי הנאספים עברו ברגע זה אל התובע המלכותי, אשר ישב בכורסתו כאדם, שהלם בו רעם.

— רבותי — המשיך אנדריאה — אני חייב לכם הוכחה והסבר לדברי.

— אבל — קרא הנשיא בכעס — בשעת החקירה אמרת, ששמך בנדטו ואתה יתום, ושמולדתך היא קורסיקה.

— אמרתי בחקירה את הדברים, שהיה לי נוח לאמרם, כי לא רציתי, שיחלישו או יעכבו את ההד העצום, שרציתי לעורר בדברי. עתה אני חוזר באזניכם, כי נולדתי באוטיי, בבית הנושא את המספר 28, ברחוב דה לה פונטן, בלילה שבין ה־27 ל־28 בספטמבר 1817, וכי אני בנו של התובע המלכותי דה ווילפורט. ועכשיו, הרוצים אתם בפרטים? אתנם לכם.

— אבל מנין לך כל הפרטים האלה? — שאל הנשיא.

— אגיד לכבודו, אדוני הנשיא. לגן, שבו קבר אותי אבי, נכנס בגניבה אותו לילה אדם, אשר נטר לו איבה ואשר ארב לו זמן רב, כדי לנקום בו כמנהג קורסיקה. האיש הזה הסתתר בין השיחים; הוא ראה כיצד אבי קובר משהו בתוך האדמה והוא הנחית עליו מהלומות סכין בזמן הפעולה הזאת; אחר, בחשבו, כי אוצר הוסתר על־ידיו באדמה, פתח את הקבר ומצאני חי. איש זה הביא אותי לבית־מחסה לילדים, בו נרשמתי תחת המספר 57. שלושה חדשים אחר כך באה אחותו מרוליאנו לפאריז, כדי לקחת אותי, דרשה אותי כבנה ולקחה אותי אתה. הנה כיצד גדלתי בקורסיקה על אף העובדה, שנולדתי באוטיי.

לרגע קט השתררה דומיה עמוקה.

— המשך — אמר הנשיא.

— ודאי — המשיך בנדטו — יכולתי להיות מאושר אצל אנשים ישרים אלה, אשר העריצוני, אך טבעי הפושע גבר על כל המעשים הטובים, אשר אמי שאמצתני ניסתה להחדיר ללבי. גדלתי בתוך עבירות והגעתי לפשעים.

— הוכחות! הוכחות! — אמר הנשיא; — נאשם, עליך לדעת, כי אריג זה של אימים מחייב הוכחות בולטות.

— הוכחות? — אמר בנדטו בצחוק — הוכחות, הרוצה בהן כבודו?

— ובכן יסתכל נא במר דה ווילפורט, היוסיף לבקש ממני הוכחות?

הכל פנו לעברו של התובע המלכותי, אשר החל צועד קדימה כשרגליו כושלות ושערו פרוע, ואלף עינים מסתכלות בו. בכל הקהל עבר לחש של תדהמה.

— מבקשים ממני הוכחות, אבא — אמר בנדטו — הרוצה אתה כי אתנן?

— לא, לא — מלמל דה ווילפורט בקול חנוק; — לא, אין צורך בזה!

— מדוע אין צורך? — קרא הנשיא; — מה רצונך לומר בכך?

— רצוני לומר — קרא התובע — כי לשוא אלחם בקשר הממית, המהדק אותי, רבותי; אני נמצא, הנני מודה בכך, בידיו של אל נקמות. אין צורך בהוכחות! אינכם זקוקים להן. כל מה שאמר איש צעיר זה נכון הוא!

שתיקה קודרת וכבדה כדממה, המבשרת שואות הטבע, השתלטת על כל הנוכחים, ושערותיהם סמרו.

— ובכן! מר דה ווילפורט — קרא הנשיא — האם לא נפלת קרבן להזיה? מה! חושיך פועלים בסדר? הייתי מאמין, כי האשמה כה מוזרה, פתאומית ואיומה הוציאתך מדעתך? התאושש־נא.

התובע המלכותי הניע בראשו. שיניו נקשו כשיניו של אדם אכול קדחת, אך פניו היו חיוורים כפני מת.

— חושי פועלים בסדר, אדוני — אמר — רק הגוף סובל, ודבר זה נראה לעין. אני מודה בכל האשמות, שהשמיע פה נגדי איש זה, ומעתה הנני לרשותו של התובע המלכותי, אשר יבוא במקומי.

דה ווילפורט אמר מלים אלו בקול עמום וכמעט חנוק, אחר פנה בצעדים כושלים לדלת, אשר נפתחה לפניו על ידי אחד השמשים. בתוך הקהל השתררו דממה ומבוכה בעקב הגילוי והווידוי, שהיו סיום כה איום למאורעות אשר הסעירו זה חמשה עשר יום את החברה הפאריזאית.

— אני נועל את הישיבה, רבותי — אמר הנשיא — ודוחה את הדיונים לישיבה הבאה. יש צורך לחקור את הענין מחדש ולמסור אותו לחוקר אחר.

אנדריאה, שהוסיף לשמור על שלוותו, עזב את האולם כשהוא מלווה על ידי השוטרים, שגילו כלפיו שלא מדעתם יחס אהדה.

67.

כפרה

הקהל אשר הצטופף בבית המשפט, פינה מקום־מעבר למר דה ווילפורט. ווילפורט עבר על פני שדרת הצופים, המשמר ופקידי ההיכל.

הוא זרק מעל שכמו את גלימת השופט, משום שהכבידה עליו כמשא כבד. בצעדים כושלים הגיע למרכבתו, העיר את הרכב, בפתחו בעצמו את הדלת וצנח על הכרים. המרכבה זזה.

— א׳! — קרא, כאילו ברזל מלובן חדר ללבו. אכן, זה שעה לא עמד לפני עיניו ״זלא אסונו, והנה פתאום הופיע לפניו אסון שני לא פחות איום. הוא נהג כלפ׳ אשתו כנהוג שופט חסר רחמים; הוא דן אותה למיתה. יתכן, שהיא מתכוננת ברגע זה למות! כבר חלפה שעה אחת מאז חרץ את גזר-דינה. היא ודאי מעבירה ברגע זה במוחה את כל פשעיה, מבקשת רחמים מאלהים וכותבת מכתב, כדי לבקש את סליחתו של בעלה הצדיק — סליחה, שהיא קונה במותה. מגרונו של ווילפורט פרצה נאקה נוספת של כאב וזעם.

— א! — קרא — אשה זו נעשתה פושעת רק משום שנגעה בי. אני מלא חטאים כרימון, והיא נדבקה בפשע כשם שאדם נדבק בדבר!... ואני מעניש אותה... אני העזתי לומר לה: תתחרטי על פשעיך ומותי... אני! או! לא! לא! היא תחיה... היא תלך אחרי... אנו נמלט מכאן, נעזוב את צרפת, נלך מכאן... אני דיברתי על גרדום!... רבונו של עולם! איך העזתי לבטא מלה זו! הרי גם לי מחכה הגרדום! נברח... כן, אני אתודה לפניה; כן, כל יום אומר לה בהכנעה, כי גם אני בצעתי פשע... היא צריכה לחיות, צריך, שקלונה יחוויר לעומת קלוני אני!

ווילפורט הוריד את הזגוגית במרכבתו.

— מהר, מהר! — קרא בקול, אשר הקפיץ את הרכב ממקומו. הסוסים, שהפחד נשאם, דהרו עד הבית.

— כן, כן — חזר לעצמו ווילפורט ככל שהוסיף להתקרב לביתו — כן, אשה זו חייבת לחיות, היא חייבת להתחרט ולחנך את בני, ילדי המסכן, היחידי, אשר נשאר בחיים מתוך כל המשפחה! היא אהבה אותו, למענו עשתה את הכל. לעולם אין להתיאש מלבה של אם, האוהבת את בנה; היא תחזור בתשובה; איש לא ידע, שהיא היתה האשמה; הפשעים האלה, שבוצעו אצלי ומעוררים את חרדתו של הצבור, ישכחו במרוצת הזמן. היא תחיה, היא עוד תהיה מאושרת, מאחר שכל אהבתה נתונה לבנה, ובנה לא יעזבנה לעולם. אעשה מעשה טוב, ודבר זה יקל על לבי.

התובע המלכותי נשם לרווחה. המרכבה נעצרה בחצר הבית. ווילפורט קפץ מעל המדרגות על הרציף; הוא הבחין בתמהונם של המשרתים על שחזר כה מהר. איש לא פנה אליו: הכל נעצרו לפניו, כפי שנהגו תמיד, כדי לפנות לו דרך, ותו לא.

— הנה — אמר בעלותו במדרגות, אשר הובילו לחדרה של אשתו ולחדרה הריק של וואלנטין; — הנה, דבר לא נשתנה כאן.

קודם כל סגר את דלת הפרוזדור.

— אסור שמישהו יפריע אותנו — אמר. — אני רוצה לדבר אתה

באופן חפשי, להאשים את עצמי בפניה, לגלות לה הכל...

הוא קרב לדלת, שם את ידו על כפתור הבדולח, הדלת נפתחת.

— לא סגורה! או! טוב, טוב מאוד — לחש.

הוא נכנס לטרקלין הקטן, שבו היו מציעים בלילה מיטה לאדוארד, כי על אף היותו במוסד, היה חוזר כל ערב הביתה, משום שאמו לא רצתה להיפרד מעליו. הוא הקיף במבט אחד את כל הטרקלין.

— היא נמצאת ודאי בחדר־השינה שלה — הוא אץ לדלת, היא היתה סגורה על בריח. ווילפורט נעצר בחלחלה.

— הלואיז! — קרא.

נדמה היה לו, כי מזיזים רהיט.

— הלואיז! — קרא.

— מי שם? — שאל קולה של האשה.

נדמה היה לו, כי קולה חלש מכפי הרגיל.

— פתחי! פתחי! — קרא ווילפורט.

אבל למרות פקודה זו, למרות נעימת החרדה, אשר נשמעה בה, לא נפתחה הדלת. ווילפורט פרץ את הדלת בבעיטה אחת. בכניסה לחדר עמדה הגברת ווילפורט. פניה היו חיוורים, קוי פניה — מכווצים, ומתוך עיניה נשקפה אימה.

— הלואיז! הלואיז! — אמר — מה לך? דברי!

האשה הצעירה הושיטה כלפיו יד נטולת חיים ונוקשה.

— הדבר נעשה, אדוני — אמרה באנקה; מה עוד רוצה אתה ממני?

היא נפלה על המרבד. ווילפורט מיהר אליה, תפס את ידה. היד החזיקה צנצנת בדולח עם פקק זהב. הגברת דה ווילפורט לא היתה עוד בחיים. ווילפורט, אחוז אימים, נסוג עד סף החדר והסתכל בגופה המתה.

— בני! — קרא פתאום — היכן בני? אדוארד! אדוארד!

והוא פרץ מן החדר בקראו:

— אדוארד! אדוארד!

הוא ביטא שם זה בחרדה כה רבה, עד כי כל המשרתים חשו אליו.

— בני! היכן בני! — שאל ווילפורט — הוציאוהו מהבית, שלא יראה...

— מר אדוארד אינו למטה, אדוני — השיב החדרן.

— הוא משחק ודאי בגן; ראו! ראו!

— לא, אדוני. הגברת קראה לבנה רק לפני חצי שעה לערך; מר אדוארד נכנס לחדר הגברת ולא ירד מאז.

זיעה קרה הציפה את מצחו של ווילפורט, ורגליו מעדו על מרצפות האבן. — אצל הגברת! — מלמל — אצל הגברת!

הוא חזר לאט כלעומת שבא, בנגבו את מצחו ביד אחת, ובהישענו בידו

השניה על הקיר. אם יחזור לחדר, יצטרך לראות שוב את גופת האשה האומללה. ווילפורט חש כי לשונו נדבקה לחיכו.

— אדוארד, אדוארד — מלמל.

גופתה של הגברת דה ווילפורט היתה מוטלת מול הדלת של חדר השינה. נדמה היה, שגופה זו שומרת על הסף בעינים פקוחות, כשעל שפתיה נסוך ביטוי לעג איום ומסתורי. מאחורי הגופה איפשר הוילון המורם לראות חלק של חדר השינה, פסנתר וקצה ספה מרופדת כחולה. ווילפורט צעד עוד שלושה־ארבעה צעדים, ועל הספה ראה את ילדו.

— הילד ודאי ישן! — חשב. גל של שמחה פרץ מתוך לבו של האומלל.

הוא נטל את הילד בזרועותיו, לחץ אותו, נענע אותו, קרא בשמו; הילד לא השיב דבר! הוא הצמיד את שפתיו הצמאות אל לחייו, הן היו נטולות חיים וקרות; הוא ליטף את אבריו הנוקשים; הוא השעין את ידו על לבו, הלב לא פעם. הילד היה מת.

נייר מקופל נפל מתוך חזהו של אדוארד. ווילפורט צנח על ברכיו והילד שמט מזרועותיו ליד אמו. ווילפורט הרים את הנייר, הכיר את כתב־ידה של אשתו והתחיל קורא בלהיטות:

„אתה יודע, שהייתי אם טובה, מאחר שלמען בני הייתי לפושעת! אם טובה אינה יוצאת לדרך בלי בנה!"

ווילפורט לא יכול להאמין למראה עיניו. הוא הסתכל בגופתו של אדוארד פעם נוספת בתשומת לב. אחר פרצה צעקה קורעת לב מגרונו.

— רבונו של עולם! — מלמל — רבונו של עולם!

ווילפורט השפיל את ראשו תחת כובד סבלו, קם מעל ברכיו, נענע את שערו, שהיה רטוב מזיעה וסמר מרוב אימה. הוא הלך לבקש את אביו הזקן, למען יהיה לו באזני מי לתנות את אסונו ולבכות בפניו. הוא ירד במדרגות ונכנס לחדר נוארטייה. נדמה היה כי נוארטייה מטה אוזן במידה ששיתוקו איפשר לו זאת, ואילו הכומר בוסוני היה שלוו וקר כמנהגו. כשראה ווילפורט את הכומר, הרים את ידו אל מצחו. מול עיניו חלף העבר. הוא נזכר בבקור, שערך אצל הכומר אחרי הסעודה באוטיי, ובבקור, אשר ערך אצלו הכומר ביום מותה של וואלנטין.

— אתה כאן, אדוני! — אמר — נראה לי כאילו הופעת תמיד רק כדי ללוות את המוות?

בוסוני הזדקף. בראותו את השינוי, שחל בפניו של השופט, ואת הניצוצות, שניצתו בעיניו, הבין וניחש את המחזה, שהתרחש בישיבת בית־הדין; הוא לא ידע את השאר.

— באתי הנה, כדי להתפלל למען נשמתה של בתך! — השיב בוסוני.

— והיום למה באת?

— באתי לומר לך, כי פרעת לי את חובך, וכי החל מרגע זה אתפלל לאלהים, שיאמר די.

— רבונו של עולם! — אמר ווילפורט ונסוג אחורה, כשפניו אומרים חרדה. — הקול הזה אינו קולו של אבא בוסוני!

— לא.

הכומר הוריד את קרחתו המלאכותית, הניע בראשו, ושערו השחור והארוך שמט על כתפיו ועטר את פניו הגבריים.

— אלו פניו של מר מונטה קריסטו! — קרא ווילפורט בעינים בוהות.

— זה עוד לא הכול, אדוני התובע המלכותי, הוסף והרחק לחפש!

— קול זה! היכן שמעתיו בפעם הראשונה?

— שמעת אותו בפעם הראשונה במארסייל לפני עשרים ושלוש שנה, ביום נישואיך עם העלמה דה סאן־מראן. חפש בתיקיך!

— אינך בוסוני? אינך מונטה קריסטו? רבונו של עולם, הנך אותו אויב נסתר, אכזרי, אויב לחיים ולמות! עשיתי משהו נגדך במארסייל, אוי ואבוי לי!

— כן, הצדק אתך, הדבר נכון — אמר הרוזן ושילב את ידיו על חזהו הרחב — חפש, חפש!

— מה, איפוא, עשיתי לך? — קרא ווילפורט, ובינתו כמעט נסתתרה ממנו, ובמוחו השתרר ערפל — מה, איפוא, עשיתי לך? אמור! דבר!

— דנת אותי למוות איטי ומתועב, רצחת את אבי.

— מי אתה? מי, איפוא, אתה? רבונו של עולם!

— אני רוחו של איש אומלל, אשר קברת אותו בצינוק של מצודת איף. לרוח זו, שיצאה סוף־סוף מקברה, שם אלהים על פניה את המסכה של הרוזן דה מונטה קריסטו ופיזר עליו יהלומים וזהב, למען לא תכירהו היום.

— אה! אני מכיר אותך! — אמר התובע המלכותי — הנך...

— אני אדמונד דאנטס!

— אתה אדמונד דאנטס! — קרא התובע המלכותי ותפס בידו של הרוזן — בוא, איפוא!

והוא משך אותו למדרגות. מונטה קריסטו הלך אחריו כשכולו אחוז תמהון, בלי שידע לאן מובילו התובע המלכותי, אך בהרגישו באסון חדש.

— ראה! אדמונד דאנטס — אמר בהראותו לרוזן את גופותיהם של אשתו ושל בנו — ראה! הבט, הדי בנקמה זו?...

פניו של מונטה קריסטו החווירו למראה תמונה איומה זאת. הוא הבין, כי חרג מגדר הזכויות של נקמה.

הוא התנפל בהרגשת חרדה על גופתו של הילד, פקח את עיניו, מישש את דופקו ומיהר אתו לחדרה של וואלנטין, אחר נסתגר שם.

— ילדי! — קרא ווילפורט — הוא לוקח את הגופה של ילדי המת! או! ארור תהיה!

הוא רצה לדלוק אחרי מונטה קריסטו, אולם, כמו בחלום הרגיש, כי רגליו נתקעו למקומן, אצבעותיו, שאחזו בעור חזהו, ננעצו בו, עד אשר האדימו הצפרניים; ורידי רקותיו התנפחו כאילו עמדו לפרוץ מתוך ראשו ולהציף את מוחו במבול של אש. מצב זה נמשך כמה דקות, עד אשר הושלם הזעזוע האיום של בינתו. אחר פרצה מפיו צעקה איומה מלווה צחוק פרוע והוא התחיל רץ במהירות מעל המדרגות.

כעבור רבע שעה שוב נפתחה הדלת בחדרה של וואלנטין, והרוזן דה מונטה קריסטו יצא החוצה. פניו היו חיוורים, מבטו קודר, חזהו מורד, ופניו, שתמיד היתה נסוכה עליהם ארשת של שלווה, היו מזועזעים על ידי הכאב. הוא החזיק בזרועותיו את הילד, אשר שום עזרה לא הצליחה להחזיר לו את חייו. הוא כרע על ברכיו והניח אותו בזהירות ליד אמו, כשראשו נשען אל חזה. אחר קם ויצא, ובפגשו באחד המשרתים במדרגות, שאל:

— היכן מר דה ווילפורט?

המשרת לא ענה לו דבר, אך הראה בידו לעבר הגן. מונטה קריסטו ירד מן הרציף, התקדם עד המקום וראה את ווילפורט כשהוא מוקף על ידי משרתיו, מחזיק בידו מעדר וחופר באדמה במרץ.

— זה עדיין לא כאן — אמר — זה עדיין לא כאן.

והוא החל חופר במקום אחר. מונטה קריסטו ניגש אליו, ואמר לו בלחש:

— אדוני, שיכלת את בנך; אבל...

ווילפורט הפסיק את דבריו; הוא לא שמע כלל את אשר אמר.

— או! אמצא אותו — אמר — לשוא תאמר לי, שהוא איננו כאן, אמצא אותו, אם גם אצטרך לחפשו עד יום הדין.

מונטה קריסטו נסוג אחורה בפחד. — או! — אמר — הוא יצא מדעתו! וכאילו פחד, שמא יפלו עליו הקירות של הבית הארור, יצא בריצה לרחוב, בפקפקו זו הפעם הראשונה, אם היה רשאי לעשות את אשר עשה.

— או! די, די לי — אמר — נציל את האחרון.

כשחזר מונטה קריסטו לביתו, פגש במורל, ששוטט בדירה בשדרות אלישע.

— התכונן, מאכסימיליאן — אמר לו בחיוך — אנו עוזבים מחר את פאריז.

— כלום לא נשאר לך עוד דבר לעשות? — שאל מורל.

— לא — השיב מונטה קריסטו — ומי יודע, אם לא עשיתי יותר מדי.

.68

חנסיעה

לפני שעלה הרוזן מונטה קריסטו במרכבת הדואר בדרך למארסייל, שאל בערבית את עלי:

— ההיית אצל הזקן?

עלי השיב בחיוב.

— הפתחת לפני עיניו את המכתב כפי שצויתי לך?

— כן — ענה העבד בחרדת כבוד.

— ומה אמר לך?

עלי ניצב תחת האור, כדי שאדוניו יוכל לראותו, ובחקותו את פניו של הישיש, עצם את עיניו כפי שנהג לעשות נוארטייה כאשר רצה לומר: „כן".

— טוב, הוא מסכים — אמר מונטה קריסטו — נצא לדרך!

עוד מעט הופיעה לפני עיניהם מארסייל, לבנה, חמה, שופעת חיים. בלבות שניהם נתעוררו זכרונות למראה המגדל העגול, מצודת סאן־ניקולה, בית העיריה, הנמל בעל רציפי־הלבנים שבהם שיחקו שניהם בימי ילדותם. כאילו מתוך הסכמה משותפת נעצרו שניהם בקאנבייר.

ספינה עמדה להפליג לאלג'יר. קרובים וידידים שבאו להיפרד מהנוסעים, צעקו ובכו. כל התנועה הזאת לא הסיחה את דעתו של מאכסימיליאן מרעיון, שהתחיל מנקר במוחו ברגע, בו דרכה רגלו בנמל.

— ראה — אמר כאחזו בזרועו של מונטה קריסטו — הנה המקום, בו נעצר אבי כאשר נכנסה „פרעה" לנמל; כאן נפל לתוך זרועותי האיש הישר, אשר ניצל על ידיך ממוות וקלון; אני מרגיש עדיין את דמעותיו על פני; הוא לא היה היחידי שבכה; אנשים רבים פרצו בבכי כאשר ראונו.

חיוך עלה על פניו של מונטה קריסטו.

— הייתי שם — אמר בהראותו למורל על אחת מפינות הרחוב.

אך אמר מלים אלו, נשמעה מהכיוון, שעליו הצביע הרוזן, אנקה קורעת לב, ומיד נראתה אשה, אשר אותתה לאחד הנוסעים של הספינה, שעמדה להפליג. פניה של האשה היו רעולים. מונטה קריסטו עקב אחריה במבטו, ובעיניו ניכרה התרגשות רבה, שמורל היה יכול בקלות להבחין בה לולא הסתכל בספינה.

— או! אלי! — קרא מורל — לא טעיתי! גבר צעיר זה במדים, המנופף בכובעו, הוא אלברט דה מורסרף!

— כן — אמר מונטה קריסטו — הכרתי אותו.

עיניו של הרוזן נישאו אל האשה רעולת הפנים, אשר נעלמה בקצה הרחוב. רק אז פנה אחורה ואמר:

— ידידי היקר, האין לך מה לעשות בעיר זו?

— אני צריך לעלות אל קברו של אבי — השיב מורל בקול עמום.

— טוב, לך וחכה לי שם; אבוא אליך שם.

— אתה עוזב אותי?

— כן... גם אני צריך למלא חובה קדושה.

מונטה קריסטו נשאר באותו מקום עד שנעלם חברו. אז פנה לכוון שדרות מיילהאן, כדי למצוא את הבית הקטן, שבו התגורר לפנים אביו של דאנטס. הרוזן העמיד את הבית כולו לרשותה של מרסדס. לבית הזה נכנסה האשה בעלת הצעיף הארוך, אשר מונטה קריסטו ראה אותה בהתרחקה מהספינה המפליגה. היא סגרה את הדלת ברגע, בו הופיע מונטה קריסטו בקצה הרחוב. בעיניו היו המדרגות כמכרים וותיקים, הוא היטיב לדעת ממישהו אחר כיצד לפתוח את השער הישן. לפיכך נכנס כידיד, כבעל בית, בלי לדפוק ובלי להודיע על בואו.

בקצה השדרה הרצופה לבנים השתרעה גינה, שטופת חום, שמש ואור, אותה גינה, שבה מצאה מרסדס את הסכום, אשר הרוזן הסתירו שם לפני עשרים וארבע שנים. כאשר קרב מונטה קריסטו לסף, הגיעה לאזניו אנחה מרה. הוא הפנה את מבטו ומתחת לשיח של יסמין ראה את מרסדס, כשהיא יושבת ובוכה. היא הרימה את צעיפה וישבה בודדה, כשפניה מוסתרים בידיה וקראה דרור לאנחותיה ולבכיה, שכבשה אותם זמן כה רב בנוכחות בנה.

מונטה קריסטו צעד כמה צעדים קדימה. החול חרק תחת רגליו. מרסדס הרימה את ראשה ומפיה פרצה קריאת פחד כאשר ראתה גבר ניצב לפניה.

— גברתי — אמר הרוזן — אין עוד בכוחי להביא לך אושר, אך אני מביא לך נחמה. התואילי לקבלה כאילו באה מידיד?

— אכן, אני אומללה מאוד — השיבה מרסדס — בודדה בעולם... לא היה לי איש מלבד בני, והוא עזבני.

— מעשהו היה נכון, גברתי — השיב הרוזן — הוא בעל לב אציל. הוא הבין, כי כל אדם חייב לשלם מס למולדת. יש הנותנים את כשרונם, האחרים — את חריצותם, אלה — את שקידתם והאחרים — את דמם. אילו נשאר אתך, היה מבזבז לידך את חייו, ואף לא היה יכול להתרגל לסבלך. עתה יגדל וכוחו יגבר בהלחמו במכשולים שיהפכו בידו לדבר מביא מזל. הניחי לו להקים את עתידכם, גברתי. אני מעז להבטיח לך, שהוא נמצא בידים נאמנות.

— או! — אמרה האשה האומללה בנודה בעצב בראשה. — ממזל זה, שעליו דברת ושאני מתפללת בכל לבי לאלהים, כי יעניקו לו, אני

עצמי לא איהנה. דברים כה רבים נשברו בתוכי וסביבי, עד כי אני מרגישה, כי אני עומדת על עברי פי הקבר. טוב עשית, אדוני הרוזן, שהבאת אותי למקום, בו הייתי כל כך מאושרת. במקום, בו היה האדם מאושר, צריך הוא למות.

— לצערי — אמר מונטה קריסטו — כל דבריך, גברתי, מציתים אש ומרירות בלבי, ביחוד מאחר שאת רשאית לשנוא אותי; אני האדם, אשר גרם לכל אסונותיך.

— לשנוא אותך, להאשימך, אותך, אדמונד... לשנוא, להאשים את האיש, אשר הציל את חייו של בני! הרי כוונתך היתה להרוג את בנו של מורסרף, שעליו היתה כל גאוותו! או! הסתכל בי ותראה אם יש בלבי טינה כלשהי כלפיך.

הרוזן נשא את מבטו למרסדס, אשר התרוממה קמעה ממקומה והושיטה אליו את שתי ידיה.

— או! הסתכל בי — המשיכה בתוגה עמוקה — חלף הזמן כאשר חייכתי לאדמונד דאנטס, שהיה מחכה לי למעלה, בחלון עלית־הגג, שבה התגורר אביו הזקן... מאז זולפו הרבה ימים ספוגי כאב. להאשים אותך, אדמונד, לשנוא אותך, ידידי? לא, את עצמי אני מאשימה ושונאת! או! כמה אני אומללה! — קראה בשלבה את ידיה ונשאה את עיניה כלפי מעלה. — אבל גם באתי על עונשי.

מונטה קריסטו צעד לקראתה והושיט לה את ידו.

— לא — אמרה וסילקה לאט את ידה — לא, ידידי, אל תגע בי. חסת עלי, אף־על־פי שמכל אלה, שהנחת עליהם את מהלומותיך, אני הייתי האשמה ביותר. כל האחרים פעלו מתוך שנאה, תאווה, אהבה־עצמית, ואילו אני פעלתי מתוך פחדנות. הם חמדו, ואילו אני פחדתי. לא, אל תלחץ את ידי, אדמונד. יש בדעתך לומר מלת־חבה, אני חשה זאת, אל תבטא אותה, שמור עליה למען אחרת, כי אני איני ראויה לה. ראה... (היא גילתה פתאום את פניה), ראה כיצד זרקה שיבה בשערותי; עיני הזילו דמעות כה רבות, עד כי נוצרו סביבן ורידים כחולים; על מצחי הופיעו קמטים. לעומת זאת אתה, אדמונד, הנך תמיד צעיר, תמיד יפה, תמיד גאה, משום שאתה שמרת תמיד על אמונתך ועל כוחך ומשום שהשלכת יהבך על אלהים, ואלהים תמך בך. ואילו אני הייתי מוגת־לב, כפרתי בו, ועל־כן עזבני.

מרסדס פרצה בבכי. לבה של האשה נגזר לגזרים בהשפעת הזכרונות. מונטה קריסטו נטל את ידה ונשק לה בחרדת כבוד; אבל היא הרגישה, שאין בנשיקה זו להט, כאילו נשק הרוזן את ידו של פסל־שיש של קדושה.

— לא, מרסדס — אמר מונטה קריסטו — לא; עליך לשנות את דעתך על עצמך. לא; את אשה אצילה וקדושה, ואני נשארתי אין־אונים נוכח כאבך. אך מאחורי ניצב אלהים, בלתי־נראה, אך זועם, ואני, שהייתי רק

שליחו, לא רציתי לוותר על הרעם אשר הטלתי. אני אומר בגאוה, מרסדס, שאלהים היה זקוק לי, ועל כן נשארתי בחיים. בחני את העבר, בחני את ההווה, נסי לנחש את העתיד, ותווכחי לדעת, אם אינני מכשיר בידי אלהים. האסונות האיומים ביותר, הסבל הנורא ביותר, היו החלק הראשון של חיי, אחר, פתאום, אחר הכלא, הבדידות והתלאות, בא האוויר הצח, החופש והון כה מופלג, כה עצום, עד כי הייתי מוכרח להגיע לכלל דעה, שאלהים שלח אותי למטרות נעלות. מאז ראיתי בהוני כהונה־דתית; מאז לא היתה בי מחשבה על אותם חיים, שאת, אשה מסכנה, נהנית לפעמים מהם. לא ידעתי אף שעה אחת של שקט. כאותם קברניטים הרפתקנים, היוצאים למסע רב־סכנות, הכינותי את מצרכי המזון, הטענתי נשק, צברתי אמצעי התקפה והגנה, אימנתי את גופי לתרגילים הקשים ביותר, ואת רוחי — לזעזועים המרים ביותר. למדתי את ידי לקרב, את עיני — לראות סבל, את פי — לחייך למראה המחזות האיומים ביותר. הייתי טוב־לב, תמים וותרן, הפכתי לנוקם ונוטר צבוע וזועם. ואז עליתי על הדרך אשר נפתחה לפני, יצאתי למרחב והגעתי למטרה. רע היה גורל אלה, שפגשתי בדרכי!

— די! — אמרה מרסדס — די, אדמונד! האמינה כי היחידה, אשה הכירה אותך, גם היחידה המסוגלת להבינך. וזו אשר הבינה אותך, אילו גם פגשת בה בדרכך ושברת אותה כשבור זכוכית, היתה מוסיפה להעריצך, אֶדמונד! כשם שקיימת תהום ביני לבין העבר, כן קיימת תהום בינך לבני־אדם אחרים, ועינויי האיום ביותר הוא לעשות השאווה זו, כי אין דבר בעולם, אשר ישווה לך וידמה לך. עתה, הגד לי שלום, אדמונד, וניפרד־נא.

— לפני שאעזבך, אמרי־נא לי מה רצונך, מרסדס? — שאל מונטה קריסטו.

— איני רוצה אלא דבר אחד, אדמונד: כי בני יהיה מאושר.

— התפללי לאלהים, שהוא לבדו אדון הגורל של בני־אדם, שישמור על חייו, את השאר לוקח אני על עצמי.

— תודה, אדמונד.

— אבל את, מרסדס?

— אני איני זקוקה לדבר, אני חיה בין שני קברות: האחד הוא קברו של אדמונד דאנטס, שמת לפני זמן כה רב; אהבתיו! מלה זו אינה מתאימה עוד לשפתי הקמולות, אבל לבי עדיין זוכר, ובשום מחיר בעולם לא הייתי רוצה לאבד זכרונות אלה. הקבר השני הוא של אדם, שאדמונד דאנטס הרגו.

— בנך יהיה מאושר, גברתי — חזר הרוזן.

— במקרה זה אהיה מאושרת במדה שאני מסוגלת להיות כזו.

— אבל... סוף־סוף... מה תעשי?

חיוך נוגה עלה על שפתיה של מרסדס.

— אם אומר לך, כי אחיה בארץ זו כפי שהיתה חיה מרסדס מלפנים,

כלומר: אעבוד, לא תאמין לדברי; איני יודעת אלא להתפלל, אבל אין לי צורך לעבוד; האוצר הצנוע, אשר הוסתר על ידיך, נמצא על ידי במקום שהצבעת עליו. בני־אדם ירצו לדעת מי אני, ישאלו מה מעשי, אך לא ידעו איך אני חיה! אך מה איכפת לי! זהו ענין בין אלהים, בינך וביני.

— כלום לא תרצי לומר לי „להתראות"? — שאל מונטה קריסטו בהושיטו לה את ידו.

— להיפך, אני אומרת לך „להתראות" — השיבה מרסדס בשאתה את עיניה כלפי מעלה — אני רוצה להוכיח לך כי עודני מקווה.

ולאחר שנגעה ידה הרועדת בידו של הרוזן, התרחקה מרסדס ונעלמה מעיני הרוזן.

מונטה קריסטו יצא מן הבית וחזר בדרך לנמל. אך מרסדס לא ראתה אותו בהתרחקו, אם כי עמדה ליד חלון החדר הקטן של אבי דאנטס. עיניה בקשו מרחוק את הספינה, שהובילה את בנה לים הפתוח. קולה לחש:

— אדמונד, אדמונד, אדמונד!

הרוזן יצא בלב דואב מהבית, בו השאיר את מרסדס, בלי לראותה עוד לעולם. הוא הרגיש צורך לראות עוד פעם את המקומות, בהם סבל כל כך הרבה. הוא הפליג בספינה קטנה למצודת איף, בה ביקר בתאו לפנים ובתאו של אבא פאריה. כמה זכרונות עלו במוחו בשעת בקור זה! אחר, לפני עזבו את מארסייל, נפגש הרוזן דה מונטה קריסטו עם מורל.

— ב־5 באוקטובר, מורל, מחכה אני לך באי מונטה קריסטו. ב־4 תחכה לך ספינת־טיול בנמל באסטיה; שמה של ספינה זו „איירוס"; תפנה לקברניטה, אשר יובילך אלי. הדבר נקבע, מאכסימיליאן?

— נקבע, הרוזן, ואעשה כמדובר; אבל זכור־נא, כי ה־5 באוקטובר...

— תינוק אתה, מי אינו יודע מה פירושה של הבטחת גבר... אמרתי לך עשרים פעם, כי ביום זה, אם תרצה עוד למות, אעזור לך בכך, להתראות, מורל!

— אתה עוזב אותי?

— כן, יש לי מה לסדר באיטליה.

— מתי אתה יוצא?

— תיכף ומיד; האניה מחכה לי. בעוד שעה אהיה רחוק ממך. התלווני עד הנמל, מורל?

— כולי לרשותך, הרוזן.

— חבקני.

מורל ליווה את הרוזן עד הנמל; העשן כבר עלה מן הארובה השחורה. הספינה הפליגה, וכעבור שעה הצטייר העשן באופק המזרחי של הים התיכון.

69.

פפינו

בהגיעו למטורטה, הנקודה, שממנה אפשר לראות את רומא, לא הרגיש אדם במרכבת הדואר בדרך מפירנצה לרומא וחלף על פני העיירה אקוואפנ־דנטה.

הוא היה לבוש מעיל, שסימני הנסיעה ניכרו עליו, ובכל זאת עדיין הבריק עליו הסרט של לגיון־הכבוד. לפי מבטאו של אדם זה אפשר היה להכיר, שהוא צרפתי.

בהגיעו למטורטה ,הנקודה ,שממנה אפשר לראות את רומא, לא הרגיש הנוסע אותו רגש סקרנות נלהבת, הדוחף כל נוסע להתרומם ממושבו, כדי לנסות לראות את הכנסיה המפורסמת של פייר הקדוש. הוא הוציא ארנק מכיסו, ומתוכו הוציא נייר מקופל, פתח אותו וקיפל אותו שוב בחרדת כבוד, והסתפק באמרו לעצמו: — טוב, הוא נמצא בידי.

המרכבה חלפה על פני שער פופולו, השמאילה ונעצרה לפני מלון ספרד. הנוסע ירד, הזמין ארוחת צהרים ושאל לכתובת של חברת „תומסון את פרנץ'", אשר נמסרה לו מיד, כיון שהיתה זו אחת החברות הידועות ביותר ברומא. היא שכנה ברחוב הבנקים, ליד כנסית פייר הקדוש.

הצרפתי נחפז לערוך את בקורו בחברת „תומסון את פרנץ'". הוא נכנס והשאיר בחדר ההמתנה את מורה הדרך שלו. אחריו נכנס האיש, שעקב אחריו.

— חברת „תומסון את פרנץ'" — שאל הצרפתי.

השומר של המשרד הראשון קם ממקומו.

— על מי עלי להודיע? — שאל החדרן בהתכוננו להורות את הדרך לזר.

— על האדון הבארון דאנגלאר — השיב הנוסע.

— נא לבוא אחרי — אמר החדרן.

נפתחה דלת; החדרן והבארון נעלמו בפתח. האיש, אשר נכנס אחרי דאנגלאר, התישב על אחד הספסלים. הפקיד המשיך לכתוב במשך חמש דקות לערך. במשך הזמן הזה שמר האיש היושב על השתיקה ולא נע ממקומו. אחר חדל עטו של הפקיד לחרוק על גבי הנייר. הוא נשא את ראשו, הסתכל בתשומת־לב סביבו, ולאחר שהיה בטוח, כי אין איש מלבדם, אמר:

— א! א! אתה הנך זה, פפינו?

— כן! — השיב הלה קצרות.

— האם הרחת משהו טוב אצל איש שמן זה?

— לעזאזל, הוא בא לקבל כסף; אך שנשאר לדעת, מהו הסכום.

— עוד מעט אומר לך, ידידי.

מקץ עשר דקות חזר הפקיד כשפניו קורנות.

— ובכן? — שאל פפינו אצל ידידו.

— שים־לב, שים־לב! — אמר הפקיד. — זהו סכום עגול.

— מחמישה עד ששה מיליונים, לא כן?

— כן; אתה יודע את הסכום?

— לפי קבלה של הוד מעלתו הרוזן דה מונטה קריסטו.

— אתה מכיר את הרוזן?

— ובסכום הזה זיכו אותו ברומא, וונציה ווינה.

— הוא הדבר! — קרא הפקיד — מנין לך ידיעה כה מדויקת?

— אמרתי לך, שקבלנו הודעה מראש.

— מדוע, איפוא, פונה אתה אלי?

— כדי להיות בטוח, שזהו האיש המעניין אותנו.

— הוא האיש... חמישה מיליונים. סכום נאה, מה, פפינו?

— שש! הנה האיש שלנו.

דאנגלאר הופיע כשפניו קורנות בלווית הבנקאי, שליווה אותו עד הדלת. אחרי דאנגלאר ירד פפינו. כפי שנקבע חיכתה המרכבה, שהיתה צריכה להחזיר את דאנגלאר, לפני בית „תומפסון את פרנץ״. מורה־הדרך סגר את הדלת ועלה למושב שליד הרכב. פפינו עלה למושב האחורי.

— הירצה הוד מעלתו לראות את סאן פייר?

— לא באתי לרומא, כדי לבקר בה — אמר דאנגלאר בקול רם; אחר הוסיף בלחש בחיוך מלא תאוה: — באתי לקבל כסף.

הוא נגע בארנקו, שאליו הכניס לפני כן מכתב.

— הוד מעלתו רוצה, איפוא, לנסוע?...

— לבית המלון.

כעבור עשר דקות נמצא הבארון בחדרו, ופפינו תפס מקום על הספסל לפני המלון.

דאנגלאר היה עייף, ועיניו נעצמו מאליהן. הוא שכב לישון, הניח את ארנקו מתחת לכר ונרדם. למחרת הבוקר הקיץ בשעה מאוחרת, אם כי שכב לישון מוקדם; זה חמישה־ששה לילות נדדה שנתו מעיניו. הוא אכל ארוחת בוקר, וכיון שלא היה מעונין, כפי שאמר, לראות את יופיה של רומא, ביקש שיכינו את סוסי הדואר לצהרים.

— לאיזה כיוון? — שאל הרכב באיטלקית כאשר עלה דאנגלאר למרכבה.

— כביש אנקונה — השיב הבארון.

בעל המלון תרגם את השאלה ואת התשובה, והמרכבה יצאה בדהירה. דאנגלאר רצה להגיע לוונציה ולקבל שם חלק מהונו, אחר — ללכת

מונציה לוינה, בה יקבל את השאר. היה בדעתו להשתקע בעיר זו, מאחר שאמרו לו, שזוהי עיר שעשועים.

אך עבר שלושה מילין מחוץ לתחומי רומא, רד הלילה. דאנגלאר לא התכוון לצאת לדרך בשעה כה מאוחרת. אחרת היה נשאר. הוא שאל את הרכב, כמה זמן דרוש, כדי להגיע לעיר הקרובה.

— אינני מבין — ענה הרכב באיטלקית.

המרכבה המשיכה בדרכה.

רוחו של דאנגלאר היתה עדיין טובה עליו מיום אתמול. הוא היה שרוע בתוך מרכבה אנגלית רכה, מצוידת בקפיצים כפולים; הוא הרגיש, כי הוא מוסע על ידי שני סוסים טובים; התחנות היו במרחקים של שבעה מילין.

דאנגלאר המשיך בשנתו. כשנעצרה המרכבה היה דאנגלאר סבור, שסוף־סוף הגיע למטרה המבוקשת. הוא פקח את עיניו, הסתכל בעד החלון, בקוותו להימצא בתוך אחת הערים או בתוך אחד הכפרים, אבל לא ראה דבר מלבד בקתה בודדה וארבעה גברים, אשר הלכו הלוך וחזור כצללים.

דאנגלאר חיכה שהרכב יתבע ממנו את המגיע, אך הסוסים הותרו ואחרים נרתמו במקומם, בלי שיבוא איש לבקש כסף מאת הנוסע. דאנגלאר השתומם ופתח את הדלת, אך יד חזקה דחפה אותו מיד חזרה, והמרכבה זזה. הבארון נדהם.

— א! — אמר לרכב — א! מיו קארו!

היתה זו איטלקית, אשר דאנגלאר זכר מהרומנסים, שבתו היתה שרה עם הנסיך קאוואלקאנטי. אך מיו קארו לא השיב דבר.

— ה, ידידי! לאן אנו נוסעים? — אמר בהוציאו את ראשו בעד הפתח.

— תכניס את הראש! — קרא הרכב באיטלקית בקול חמור ומצווה, שלווה בתנועה מאיימת.

דאנגלאר הבין את משמעות המלים הללו. הוא ציית, לא בלי חרדה. וכיון שהחרדה הלכה וגברה, החלו להתרוצץ במוחו מחשבות שונות ונוגות. דאנגלאר ראה אדם לבוש גלימה, שדהר מימינה של המרכבה.

— הנה שוטר — אמר — כלום הודיעו עלי השלטונות הצרפתיים לשלטונות הוואתיקן בדרך הטלגרף?

הוא החליט לשים קץ לחרדה זו.

— לאן אתם מובילים אותי? — שאל.

— תכניס את הראש! — חזר אותו קול באותה נעימה של איום.

דאנגלאר פנה לדלת מצד שמאל. אדם רכוב על סוס דהר ליד הדלת השמאלית.

— אין כל ספק — אמר דאנגלאר בלבו, כשזיעה ניגרת ממצחו — כי נתפסתי.

הוא שקע בתוך המרכבה. כעבור זמן קצר עלה הירח.

— אוי ואבוי לי! — מלמל — החליטו להסגירני!

המרכבה המשיכה לדהור במהירות איומה. לבסוף הבחין בגוש קודר, שנדמה היה לו, כי עוד מעט תתנפץ עליו המרכבה. אבל המרכבה פנתה והחלה נוסעת לאורך הגוש הקודר. אלה היו הסוללות המקיפות את רומא.

— או! או! — מלמל דאנגלאר — אין אנו חוזרים העירה! ובכן, לא נציגי החוק עצרוני. רבונו של עולם! מה קרה, איפוא...?

דאנגלאר נזכר בסיפורים על שודדים רומיים, שלא נתנו בהם אימון בפאריז ואשר אלבר־ט דה מורסרף סיפר אותם לגברת דאנגלאר ולאייז׳ני.

פתאום עלתה המרכבה על משהו יותר קשה מדרך־חולות. דאנגלאר העז להעיף מבט מצדי הדרך; הוא הבחין בפסילים בעלי צורה מוזרה. שמאלה מהמרכבה, בתוך בקעה, נראה שקע עגול. היה זה הקרקס קאראקאליה.

לפי פקודתו של האיש, שרכב מצד ימין, נעצרה המרכבה. באותו זמן נפתחה הדלת הימנית.

— רד! — ציווה קול.

דאנגלאר ירד מיד. לבו כמעט מת בו מרוב פחד, והוא התחיל מתבונן סביבו. הוא היה מוקף על ידי ארבעה אנשים, מלבד הרכב.

— בוא הנה — אמר אחד מארבעת הגברים ברדתו אל שביל צדדי.

דאנגלאר הלך אחרי מורה־הדרך ללא וויכוח, ואחריו צעדו שלושת הגברים האחרים. דאנגלאר לא החליף מלה עם מורה־הדרך. הוא נמצא בין תלולית לשיח; שלושה גברים דוממים יצרו משולש, והוא היווה את מרכזו.

הוא רצה לדבר, אך לשונו לא צייתה לו.

— קדימה — אמר הקול בנעימה מצוות.

האיש, אשר צעד מאחוריו, דחף אותו בכוח כזה, עד כי נתקל במורה־הדרך שלו. היה זה פפינו. הוא נעצר לפני סלע מגודל שיחים עבותים. הסלע נפתח לפני האיש הצעיר, והוא נעלם בתוכו. האיש, שהלך אחרי דאנגלאר, ציווה עליו לעשות כמוהו. לא היה עוד כל ספק, שפושט הרגל הצרפתי נפל בידי שודדים רומיים.

דאנגלאר נהג כאיש הנמצא בין הפטיש והסדן ונעשה אמיץ בעקבות הפחד. הוא הלך אחרי פפינו. עתה, כשהרגיש פפינו, שהוא נמצא בביתו, ולא היה צריך עוד להסתתר, הצית לפיד. שנים אחרים ניצבו מאחורי דאנגלאר והחלו דוחפים אותו כשהיה נעצר, עד שהגיעו לפרשת דרכים בעלת מראה קודר.

— מי בא? — שאל העומד על המשמר.

— ידיד, ידיד! — אמר פפינו. — היכן הקאפיטאן?

— שם — אמר השומר, בהראותו מעבר לשכמו על אולם גדול, שנחצב בתוך הסלע ושאורו נראה בפרוזדור בעד הפתחים הגדולים, שהיו בנויים בצורת קשת.

פפינו אחז בדאנגלאר בצווארון מעילו והובילו לקראת אחד הפתחים, שדרכו נכנסו לאולם, אשר בו התגורר הקאפיטאן.

— הזהו האיש ? — שאל הלה.

— כן, קאפיטאן.

— טוב מאוד, תראו לי אותו !

לשמע פקודה זו קרב פפינו את הלפיד אל פניו של דאנגלאר, עד כי הלה נסוג אחורה במהירות, בפחדו, שמא ישרפו את ריסי־עיניו. על פניו המזועזעים ניכר הפחד.

— האיש עייף — אמר הקאפיטאן — הובילוהו למיטתו.

— או ! — מלמל דאנגלאר — מיטה זו היא, כנראה, גלוסקמה, שנחצבה בתוך הקיר ; והשינה תהיה ודאי המוות.

אנקה פרצה מפיו של הבנקאי, אשר הלך אחרי מורה־הדרך. הוא לא ניסה להתחנן ואף לא לבכות. לא היה לו עוד כוח, לא רצון, וחושיו קהו. בלכתו, נתקל במדרגה, ובהבינו, שהוא עומד לפני מדרגות, התכופף, למען לא יפצע את פניו. הוא הגיע לתא, שנחצב בתוך הסלע. מיטה, שנקלעה מעשבים יבשים וכוסתה עורות עזים, עמדה בתוך אחת הפינות של התא.

— כאן — אמר מורה־הדרך.

הוא דחף את דאנגלאר לתוך התא וסגר מאחריו את הדלת. דאנגלאר היה אסירו של השודד המפורסם לואיג׳י וואמפה, שציית להוראותיו של הרוזן דה מונטה קריסטו.

.70

כרטיסו של לואיג׳י וואמפה

דאנגלאר התעורר. תנועתו הראשונה היתה לנשום אוויר, כדי להיווכח, שלא נפצע.

— לא — אמר — הם לא רצחו אותי ואף לא פצעוני, אבל יתכן, ששדדו אותי !

הוא הכניס במהירות את ידיו לתוך כיסיו. איש לא נגע בהם. מאת הלואידורים, אשר השאיר לעצמו, כדי לערוך את מסעו מרומא לוונציה, היו בכיס מכנסיו, ואילו הארנק, שבו נמצא מכתב־האשראי על סך של חמישה מיליונים וחמשים אלף פראנקים, היה בתוך כיס מעילו.

— שודדים מוזרים ! — אמר לעצמו. — גם שעוני נמצא אצלי ! נראה נא מה השעה !

שעונו של דאנגלאר, מלאכת מחשבת של ברגה, צלצל את חשעת חמש ושלושים בבוקר. דאנגלאר חיכה עד הצהרים. במשך כל הזמן עמד אדם על המשמר לפני פתחו. בשעה שמונה בבוקר הוחלף המשמר.

בלבו של דאנגלאר התעורר אז רצון לראות מיהו השומר עליו. הוא ראה קרני אור עששית המסתננות בעד שחיפי עץ הדלת. הוא התקרב לאחד הסדקים ברגע, בו שתה השודד כמה לגימות של יין שרף. בצהרים הוחלף האיש, ששתה יין־שרף, על ידי שודד אחר, שזלל סעודה, שהיתה מורכבת מלחם שחור, מגבינה ומבצל.

— יקחני השד — אמר דאנגלאר בהעיפו בעד סדקי הדלת מבט על סעודת השודד — יקחני השד, אם אני מבין כיצד אפשר לאכול זבל כזה.

דאנגלאר הרגיש פתאום רעב. האיש נראה בעיניו פחות מכוער, הלחם — פחות שחור, והגבינה — פחות גסה. לבסוף התחילו הבצלים מזכירים לו מיצים של רוברט ונזידים, שטבחו היה מכין בצורה נפלאה, כאשר דאנגלאר היה אומר לו: „מר דניזו, הכן לי להיום ערב־רב טעים!"

הוא קם ממקומו ודפק על הדלת. השודד הרים את ראשו. דאנגלאר נוכח לדעת, שדפיקותיו נשמעו, והוא חידש אותן במשנה־תוקף.

— מה רצונך? — אמר השודד.

— הגד! הגד! ידידי — אמר דאנגלאר ותופף באצבעותיו על דלתו — נדמה לי, שכבר הגיע הזמן לחשוב, שגם אני אקבל אוכל!

אבל הענק לא הבין, כנראה, את דבריו או לא קיבל הוראות ביחס למזונותיו של דאנגלאר, כי חזר לסעודתו.

חלפו ארבע שעות. הענק הוחלף בשודד אחר. דאנגלאר, אשר קיבתו הציקה לו, קם בלאט, קרב שוב את אזנו לסדקי הפתח והבחין בדמותו של מורה־הדרך שלו. אכן, היה זה פפינו, שהתכונן לעמוד על המשמר, ועתה התישב מול הדלת, בהעמידו בין רגליו סיר עשוי חימר, שהכיל קדלי חזיר ואפונה, חמים וריחניים. ליד האפונה הניח פפינו סל ענבים והעמיד בקבוק יין אורבייטו.

הרוק נצטבר בפיו של דאנגלאר, כאשר ראה הכנות אלו.

— א! א! — אמר האסיר — נראה, אם זה יהיה יותר נוח מקודמו.

הוא דפק בשקט על דלתו.

— הנה אני בא — אמר השודד.

דאנגלאר הכיר את האיש, שקרא אליו בכעס: „הכנס את הראש", אך לא היה זה הזמן לטענות. הוא לבש ארשת נעימה מאוד, ובחיוך מלא חן אמר:

— סליחה אדוני, כלום לא יתנו גם לי לאכול?

— איך זה! — קרא פפינו — האם גם הוד מעלתו רעב?

— מזה עשרים וארבע שעות לא בא אוכל לפי — לחש דאנגלאר.

— והוד מעלתו רוצה לאכול?

— מיד, אם אפשר.

— אין לך דבר קל מזה — אמר פפינו — כאן אפשר להשיג כל מה שאדם רוצה, אם הוא משלם, כמובן, כפי שנהוג אצל כל הנוצרים הטובים.

— מובן מאליו! — קרא דאנגלאר — אם כי למעשה חייבים האנשים לדאוג לכל הפחות למזונותיהם של האסירים.

— א! הוד מעלתו — השיב פפינו — זה לא נהוג כאן.

— זהו מנהג רע מאוד — ענה דאנגלאר, שחשב, כי ירכך את לבו של שומרו בנימוסו — ובכל זאת הנני מסכים לכך. יגישו־נא לי לאכול.

— תיכף ומיד, הוד מעלתו; מה רצונך?

ופפינו שם את קערתו על הקרקע, והריח עלה לנחיריו של דאנגלאר.

— בבקשה להזמין — אמר.

— היש לכם כאן מטבח? — שאל הבנקאי.

— מטבח מצוין!

— ובכן, תרנגולת, דג, בשר־ציד!

— כרצונך, הוד מעלתו; אמרנו תרנגולת, לא כן?

פפינו קם וקרא בכל כוחו:

— תרנגולת בשביל הוד מעלתו!

קולו של פפינו עדיין הדהד, כאשר הופיע גבר צעיר, שהביא את התרנגולת על מגש כסף.

— אפשר לחשוב, שכאן נמצא „קפה פאריז" — לחש דאנגלאר.

— הנה, הוד מעלתו — אמר פפינו — ובאמרו זאת, לקח את התרנגולת מידיו של השודד הצעיר והניח אותה על שולחן מתולע, שהיווה יחד עם השרפרף והמיטה המכוסה עורות עזים, את כל הריהוט של התא.

דאנגלאר ביקש סכין ומזלג.

— הנה, הוד מעלתו — אמר פפינו, והגיש לו סכין קטן בעל חוד קהה ומזלג עשוי ברוש.

דאנגלאר נטל בידו האחת את הסכין, ואת המזלג — בידו השניה, והתחיל חותך את התרנגולת.

— סליחה, הוד מעלתו — אמר פפינו בהניחו את ידו על זרועו של הבנקאי; — כאן משלמים לפני האוכל; אדם עלול להיות בלתי מרוצה בצאתו...

— א! א! — אמר דאנגלאר — זה לא כמו בפאריז, אבל נעשה את הכל בלב רחב. הנה, שמעתי תמיד על המחירים הזולים באיטליה; מחירה של תרנגולת הוא ודאי שנים עשר סו ברומא.

— הנה — אמר וזרק לואידור אחד לפפינו.

פפינו הרים את הלואידור. דאנגלאר קרב את הסכין לעוף.

— רגע אחד, הוד מעלתו — אמר פפינו וקם ממקומו — רגע אחד, הוד מעלתו חייב לי עוד דבר־מה.

— אמרתי, שיפשטו מעלי את עורי — לחש דאנגלאר.

הוא גמר אומר להתנגד לסחיטה זו.

— כמה מגיע לכם בעד התרנגולת השחופה הזאת?

— הוד מעלתו נתן לואידור אחד. עתה חייב לי עוד הוד מעלתו ארבעת אלפים תשע מאות תשעים ותשעה לואידורים.

דאנגלאר פקח את עיניו לרווחה למשמע הלצה זו.

— א! זה מצחיק מאוד — לחש ורצה להתחיל באכילת העוף. אך פפינו עצר את ידו הימנית בידו השמאלית והושיט את ידו השניה.

— חכה — אמר.

— מה! לא חמדת לצון? — שאל דאנגלאר.

— אנו איננו מתלוצצים לעולם, הוד מעלתו — השיב פפינו, ופניו היו רציניים מאוד.

— מאה אלף פראנקים בעד התרנגולת הזאת!

— הוד מעלתו, לא תאמין מה קשה לגדל עופות בתוך המערות הארורות הללו.

— הבה! הבה! — אמר דאנגלאר — אני מוצא, שזה מצחיק מאוד, משעשע מאוד, באמת; אבל כיון שאני רעב, הנח לי לאכול. קח, הנה עוד לואידור בשבילך, ידידי.

— ובכן לא יגיע ממך אלא ארבעת אלפים תשע מאות תשעים ושמונה לואידורים — אמר פפינו בקור־רוח — רק סבלנות ונגיע לסכום הזה.

— או! מה שנוגע לזה — אמר דאנגלאר בהתקוממו נגד רצונו של השודד להתבדח — מה שנוגע לזה, לעולם לא. לך לעזאזל, אינך יודע עם מי יש לך עסק!

פפינו נתן אות והנער הצעיר הושיט את שתי ידיו ולקח חזרה את התרנגולת. דאנגלאר צנח על מיטתו, המכוסה עור עזים. פפינו סגר את הדלת וחזר לאכול את האפונה וקדלי החזיר. דאנגלאר לא יכול לראות במה עוסק פפינו, אך נקישות שיניו של השודד לא השאירו ספק ביחס למעשהו.

— טפש! — אמר דאנגלאר.

פפינו אף לא הפנה את ראשו והמשיך באכילתו האיטית. דאנגלאר התאפק עוד חצי שעה, אבל מחצית השעה הזאת נראתה בעיניו כיובל שנים. הוא קם ממקומו ושוב התקרב לפתח.

— אדוני, אל תניח לי עוד לחכות והגד לי מיד מה אתם רוצים ממני?

— אבל, הוד מעלתו, הגד אתה מה אתה רוצה מאתנו... תן את פקודותיך ואנו נמלאן.

— קודם כל תפתח לי.

פפינו פתח.

— אני רוצה לאכול! — אמר דאנגלאר.

— מה רוצה הוד מעלתו לאכול?

— פרוסת לחם יבש, מאחר שמחירן של תרנגולות איום במערות הארורות הללו.

— לחם! לו יהי כך, — אמר פפינו. — הוי! לחם! — קרא.

הנער הביא פרוסת לחם.

— הנה! — אמר פפינו.

— כמה? — שאל דאנגלאר.

— ארבעת אלפים תשע מאות תשעים ושמונה לואידורים. שני לואי־דורים שלמת מראש.

— הרי לא בקשתם אלא מאה אלף פראנקים תמורת תרנגולת!

— אין אנו מגישים מנות, כי אם ארוחות במחיר קבוע. אין זה חשוב לנו, אם אוכלים מעט או הרבה, אם מבקשים עשר מנות או רק אחת, המחיר אינו משתנה.

— שוב אותה הלצה! ידידי, אני אומר לך, כי זה חסר שחר וטפשי! הגד לי מיד, כי אתם רוצים, שאמות ברעב.

— חס וחלילה, הוד מעלתו, אתה הנך זה, הרוצה לאבד את עצמו לדעת. שלם ותאכל!

— במה לשלם, טיפש? — אמר דאנגלאר ברוב יאושו. — הסבור אתה, שיש לי מאה אלף פראנקים בכיסי?

— יש לך בכיסך חמישה מיליונים וחמישים אלף פראנקים, הוד מעלתו — אמר פפינו; — זה מהווה חמישים תרנגולות במאה אלף פראנקים וחצי תרנגולת בחמישים אלף.

דאנגלאר התחלחל. היתה זו, אמנם, הלצה, אך הבין אותה יפה.

— ואם אתן לכם את מאת אלף הפראנקים האלה, היסולק בזה לכל הפחות החשבון; והאוכל לאכול לשבעה?

— ודאי — אמר פפינו.

— אבל איך אתן אותם? — אמר דאנגלאר ונשם לרווחה.

— אין לך דבר קל מזה. יש לך אשראי פתוח אצל „תומסון את פראנץ'" ברחוב הבנקים ברומא. תן לי שטר על סך ארבעת אלפים תשע מאות תשעים ושמונה לואידורים לפרעון בחברה זו, והבנקאי שלנו יקבל אותם.

דאנגלאר רצה להוכיח מידה מסוימת של רצון טוב. הוא לקח את העט והנייר שהגיש לו פפינו, כתב את השטר וחתם עליו.

— קח — אמר — את השטר למוכ"ז.

— ועתה, הנה התרנגולת שלך.

דאנגלאר החל חותך את העוף ונאנח קשות.

.71

תכליתה

למחרת שוב הציק הרעב לדאנגלאר. האויר של המערה גירה את התיאבון. האסיר היה סבור, כי אותו יום לא תהיינה לו כל הוצאות: כאיש חסכונות הסתיר את מחצית התרנגולת ופרוסת הלחם בפינת תאו, אבל לא היה מסוגל לאכול, כי חש צמא; הוא לא נתן דעתו על כך. הוא לחם בצמא, עד אשר הרגיש, כי לשונו היבשה נדבקת לחיכו. כאשר לא יכול עוד לעמוד בפני האש, שאכלה אותו, קרא לשומר. הלה פתח את הדלת. היו אלו פנים חדשות. הוא העדיף לבוא בדברים עם מכיר וותיק וקרא לפפינו.

— הנני, הוד מעלתו — אמר השודד בהופיעו חיש מהר. דאנלגאר ראה בכך סימן טוב. — מה רצונך?

— לשתות — אמר האסיר.

— הוד מעלתו, ידוע לך, כי מחירי היין גבוהים מאוד בסביבות רומא.

— ובכן, תן לי מים — אמר דאנגלאר.

— או! הוד מעלתו, המים יקרים מן היין; שוררת כאן בצורת איומה!

— ובכן — אמר דאנגלאר — אנו מתחילים, כנראה, מחדש!

האומלל חייך כדי שיראה כמתלוצץ, אך חש, שזיעה קרה ניגרת מרקותיו.

— הבה, ידידי — אמר דאנגלאר למראה שוויון־נפשו של פפינו — אני מבקש ממך כוס יין, כלום תסרב לי?

— כבר אמרתי לך, הוד מעלתו — השיב פפינו בכובד ראש — שאין אנו מוכרים בקמעונות.

— ובכן! תן לי בקבוק.

— מאיזה?

— מהזול.

— כולם באותו מחיר.

— ומהו המחיר?

— עשרים וחמישה אלף פראנקים הבקבוק.

— הגד — קרא דאנגלאר במרירות — הגד שאתם רוצים לפשוט את עורי, ותעשו זאת יותר מהר מאשר לטרוף אותי נתח אחרי נתח.

— יתכן — אמר פפינו — כי זוהי תכניתו של בעל־הבית.

— מיהו בעל־הבית?

— זה, שאליו הובילוך שלשום.

— והיכן הוא?

— כאן.

— הרשאי אני לראותו ?

כעבור רגע קט הופיע לואיג'י וואמפה לפני דאנגלאר.

— קראת לי ? — שאל את האסיר.

— האתה, אדוני, הנך ראשם של האנשים, אשר הביאוני הנה ! מה אתם תובעים ממני ככופר־נפש ?

— פשוט מאוד, את חמשת המיליונים הנמצאים בידיך.

דאנגלאר הרגיש, כי עווית מכווצת את לבו.

— אין דבר מלבד זה בעולם, אדוני, וזוהי שאריתו של רכוש גדול. אם אתם לוקחים זאת ממני, קחו גם את חיי.

— נאסר עלינו לשפוך את דמך, הוד מעלתו.

— ועל ידי מי נאסר עליכם דבר זה ?

— על ידי זה שאנו מצייתים לו.

— אתם נמצאים, איפוא, תחת מרותו של מישהו.

— כן, של מנהיג.

— ומנהיג זה מציית למישהו ?

— כן, לאלהים.

דאנגלאר שקע לרגע קט בהרהוריו.

— ומנהיג זה הוא אשר ציוה לכם לנהוג בי כך ?

— כן.

— מהי כוונתו ?

— לא ידוע לי דבר.

— אבל ארנקי יתרוקן.

— יתכן.

— ראה — אמר דאנגלאר — אתם רוצים מיליון ?

— לא !

— שני מיליונים ?

— לא !

— שלושה מיליונים ?... ארבעה ?... ראה, ארבעה ? אני נותן לכם אותם בתנאי שתניחו לי ללכת.

— למה תציע לנו ארבעה מיליונים בעד דבר השווה חמישה ? — אמר וואמפה — זוהי ריבית קצוצה, אדוני הבנקאי !

— קחו את הכל ! קחו את הכל, אני אומר לכם ! — קרא דאנגלאר — והרגוני נפש !

— חכה, חכה, הירגע, הוד מעלתו, אתה עלול להמריץ את דמך, ודבר זה יעורר בך את התיאבון לאכול בעד מיליון אחד ליום ; היה, איפוא, יותר חסכוני !

— אבל כאשר לא יהיה לי עוד כסף, כדי לשלם לכם !

— תהיה רעב.

— אבל הרי אמרת, כי אין ברצונכם לרצחני? ואתם רוצים להניח לי לגווע מרעב?

— זה לא היינו הך.

— ובכן, מנוולים! — קרא דאנגלאר — אפר את מזימותיכם השפלות. אם נגזר עלי למות, אעשה זאת, אך אשים קץ לחיי מיד. ענו אותי, הרגוני, אך לא תקבלו את התימתי!

— כרצונך, הוד מעלתו — אמר וואמפה.

הוא יצא מן התא. דאנגלאר צנח תוך שאגות על עורות העזים שלו. מי היו האנשים האלה? מי היה אותו מנהיג בלתי־נראה? מה היו תכניותיהם ביחס אליו?

דאנגלאר חשב על בריחה. אבל הקירות היו הסלעים עצמם; ביציאה היחידה, שהובילה אל מחוץ לתא, ישב אדם וקרא, ומאחורי אדם זה נראו חולפים צללים מזוינים ברובים.

החלטתו לא לחתום ארכה יומיים. אחריהם ביקש מזון והציע מיליון. הוגשה לו ארוחת ערב מפוארת, והמיליון שלו נלקח. מאז הפכו חייו של האסיר האומלל לגיהינום. סבלו היה כה רב, עד כי לא רצה לסבול עוד, והוא מילא את כל הדרישות; מקץ שנים עשר יום, סעד כפי שנהג בימיו הטובים, ואחר זה עשה את חשבונו ונוכח לדעת, שכבר נתן כל כך הרבה שטרות למוכ"ז, עד כי לא נשארו לו אלא חמישים אלף פראנקים.

ברגע זה נתחוללה בלבו תגובה מוזרה. הוא אשר וויתר על חמישה מיליונים פראנקים, ניסה להציל את חמישים אלף הפראנקים, אשר נשארו לו. הוא העדיף לוותר על ההכרחי ביותר מאשר לתת את חמישים אלף הפראנקים. מזמן לזמן נוצצה בלבו קרן תקוה, שגבלה כמעט עם טירוף. הוא אשר שכח את אלהים מזה זמן רב, אמר בלבו, כי קורה ואלהים עושה נסים; המערכה יכולה להתמוטט ואולי יגלו חיילי הוואתיקן מחבוא ארור זה ויבואו לעזרתו. במקרה זה ישארו בידיו חמישים אלף פראנקים, שהם סכום מספיק, כדי למנוע מאדם למות מרעב. הוא התפלל לאלהים, כי ישאיר בידיו את חמישים אלף הפראנקים האלה, ושמו של אלהים נישא בלי הרף על שפתיו. מזמן לזמן היתה תוקפת אותו קדחת, ונדמה היה לו, שהוא רואה בעד החלונות זקן, הנמצא בחדר דל וגוסס על ערש דווי. גם זקן זה היה גווע מרעב.

ביום הרביעי לא היה עוד אדם; היה זה פגר חי. הוא ליקט מהאדמה את שיירי ארוחותיו הקודמות עד הפירורים האחרונים, והתחיל אוכל את המחצלת, שבה היתה מכוסה האדמה. הוא התחנן לפני פפינו, כשם שמתחננים לפני מלאך טוב, שיתן לו אוכל כלשהו. הוא הציע לו אלף פראנקים בעד כזית לחם. פפינו לא ענה. ביום החמישי נגרר עד הכניסה לתא.

— כלום אין בך לב נוצרי? — שאל בכרעו על ברכיו; — אתם רוצים לרצוח אדם, שהוא אחיכם לפני אלהים?

— הוא נפל כשפניו כבושים בקרקע.

אחר קם וקרא ביאוש:

— המנהיג! המנהיג!

— הנני! — אמר וואמפה, בהופיעו תיכף ומיד. — מה רצונך עוד?

— קחו את כספי האחרון — מלמל דאנגלאר בהושיטו את ארנקו — והרשו לי לחיות כאן, במערה. איני רוצה בחירות, איני מבקש אלא את חיי.

— סבלך, איפוא, רב? — שאל וואמפה.

— או! כן, אני סובל נוראות!

— אבל יש אנשים, אשר סבלו עוד יותר ממך.

— איני מאמין.

— כן! אלה שמתו ברעב.

דאנגלאר נזכר בישיש, שראה בשעות הזיותיו, בעד החלונות של חדרו הדל, כשהוא נאנק על משכבו. הוא נגע בראשו בקרקע ומפיו פרצה אנקה.

— כן, נכון הדבר, יש אנשים, אשר סבלו יותר ממני, אבל אלה היו לכל הפחות מעונים.

— אתה מכה לכל הפחות „על חטא"? — שאל קול קודר וחגיגי שלשמעו סמרו שערות ראשו של דאנגלאר.

במבטו התשוש ניסה להבחין בעומדים סביבו, והוא ראה מאחורי השודד איש עטוף גלימה נסתר בצל של אחד מעמודי האבן.

— על מה צריך אני להכות „על חטא"? — מלמל דאנגלאר.

— על הרע שעשית — אמר אותו הקול.

— או! כן, אני מכה „על חטא"! אני מכה „על־חטא"! — קרא דאנגלאר והלם באגרופו על חזהו.

— ובכן אני מוחל לך — אמר האיש, בזרקו מעל שכמו את המעיל ועשה צעד אחד, כדי שהאור יפול עליו.

— הרוזן דה מונטה קריסטו! — אמר דאנגלאר, ופניו שהיו חיוורים מרעב וסבל, החווירו עוד יותר.

— אתה טועה; אינני הרוזן דה מונטה קריסטו.

— מי אתה, איפוא?

— אני הנני האיש, אשר מכרת אותו, הסגרת אותו וחללת את כבודו. אני האיש, שעליו דרכתם אתה ורעיך, כדי לטפס ולהגיע לרכוש. הנני האיש, שלאביו הנחתם למות ברעב, לפיכך גם אני דנתי אותך למות ברעב. אך אני מוחל לך, כי אני עצמי זקוק למחילה; אני אדמונד דאנטס!

רק צעקה אחת פרצה מפיו של דאנגלאר, והוא נפל ארצה.

— קום — אמר הרוזן — הצלת את חייך; גורל כזה לא מצא את שני

מרעיך האחרים; אחד יצא מדעתו, ואילו השני מת! שמור על חמישים אלף הפראנקים, שנותרו לך, אני נותן לך אותם במתנה; את חמשת המיליונים, אשר גנבת מבתי־המחסה, כבר החזירה להם יד אלמונית את הכסף. ועתה, אכול ושתה; הערב אתה אורחי. וואמפה, כאשר יאכל האיש הזה לשובע, תשחררהו.

דאנגלאר נשאר שרוע על הקרקע עד אשר הלך לו הרוזן. כאשר הרים את ראשו, לא ראה אלא צל, אשר נעלם במסדרון ואשר השודדים הרכינו את ראשם לפניו. כמצוות הרוזן, דאג וואמפה לדאנגלאר. הוא ציווה להביא את המשובח שביינות ואת הטובים שבפירות איטליה. אחר ציווה לו לעלות למרכבתו ועזב אותו באמצע הדרך, כשגבו מופנה אל אחד העצים. הוא נשאר עד עלות השחר, בלי לדעת באיזה מקום הוא נמצא. עם אור היום נוכח לדעת, שהוא עומד בקרבת פלג מים: הוא היה צמא, ונגרר עד הנחל. כשהתכופף כדי לשתות, הבחין, כי שערו הלבין.

.72

החמישה באוקטובר

הרוזן דה מונטה קריסטו השיג ממאכסימיליאן מורל דחיה לתכנית ההתאבדות עד החמישה באוקטובר. באותו יום, כפי שהוסכם עם הרוזן, ירד הקאפיטאן באי מונטה קריסטו והובל אל ידידו באחת המערות, שהותקנה על ידיו בצורה נפלאה והפכה לארמון, מרופד מרבדים ומצוייד ברהיטים מפוארים וביצירות אמנות נהדרות. מורל היה על סף היאוש ולא מצא נוחם, על כן לא וויתר על תכניתו העגומה.

— הרעיון, שמחר לא אסבול עוד, הוא כסם מרפא ללבי האומלל — אמר לרוזן.

— האינך מטצער על דבר? — שאל מונטה קריסטו.

— לא — השיב מורל.

— ואף לא עלי? — שאל הרוזן בהתרגשות עמוקה.

מורל נעצר. עיניו הזכות נתערפלו פתאום, אחר נוצץ בהן ברק דמעות.

— או! אני מתחנן לפניך — קרא מורל בקול רפה — אל תמשיך את עינויי.

נדמה היה לרוזן, שמורל עומד להתעלף. שוב נתעורר בלבו של הרוזן הספק, שכרסם בו.

— אני עסוק — הרהר — בהחזרת האושר לאדם זה; דומה אני לאדם המטיל את הטוב על כף המאזנים כדי להכריע את הרע. ואולי אני טועה

עכשיו, ואיש זה אינו אומלל כל כך, כדי להיות ראוי לאושר! מה יהיה אתי, מאחר שאני איני מסוגל לשכוח את הרע אלא כשאני מתאר לעצמי שוב את הטוב.

— הקשב! מורל — אמר — כאבך עצום, אני רואה זאת; אף על פי כן מאמין אתה באלהים ואינך רוצה לאבד את הצלת נשמתך.

חיוך נוגה עלה על שפתיו של מורל.

— רוזני — אמר — יודע אתה, שאין אני משורר ולא בן־משורר, אך אני נשבע לך, שנשמתי אינה שייכת עוד לי.

— הקשב מורל — אמר מונטה קריסטו, — אין לי שוב קרוב בעולם, והדבר ידוע לך. התרגלתי לחשוב אותך לבן, ובכן! כדי להציל את בני, אהיה מוכן להקריב את חיי, ועל אחת כמה וכמה את הוני.

— מה רצונך לומר?

— רצוני לומר, מורל, שאתה רוצה לעזוב את החיים, משום שאינך מכיר את כל ההנאות, אשר החיים מאפשרים לבעל הון רב. מורל, יש ברשותי קרוב למאה מיליון, אני נותן לך אותם; בהון כזה יכול אתה להשיג כל מה שתרצה. ההולך אתה בגדולות? כל הדרכים פתוחות לפניך. זעזע ספי עולם, שנה את פניו, אך חיה!

— רוזני, נתת לי את דברתך — ענה בקרירות מורל; — ועתה — הוסיף בהוציאו את שעונו — השעה עכשיו אחת־עשרה ושלושים.

— מורל! אתה חושב על זה, בנוכחותי, בביתי?

— ובכן, הנח לי ללכת — אמר מאכסימיליאן בנעימה קודרת — או שאחשוב, כי אין אתה אוהב אותי למעני, כי אם למענך. — והוא קם ממקומו.

— לו יהי כך — אמר מונטה קריסטו ופניו אורו לשמע הדברים האלה — אתה הרוצה בכך, מורל, ואתה עומד על דעתך; כן! אתה אומלל מאוד, ורק נס מסוגל לרפא אותך; שב, מורל, וחכה!

מורל שמע בקולו. מונטה קריסטו קם ממקומו, ניגש לאחד הארונות, שהיה נעול יפה, והוציא מתוכו תיבת כסף קטנה, מלאכת מחשבת נאה.

הוא העמיד את התיבה על השולחן, אחר פתח אותה והוציא מתוכה קופסת זהב זעירה, אשר מכסה נפתח בעזרת קפיץ סודי. קופסה זו הכילה חומר שמנוני, מוצק למחצה, שאת צבעו אי אפשר היה לקבוע בגלל ברק הזהב המלוטש, אבני האודם והספירים, שהיו משובצים בתוך הקופסה. הרוזן שאב כמות זעירה מחומר זה בעזרת כפית עשויה כסף מוזהב והגיש אותה למורל בנעצו בו מבט נוקב. רק עתה אפשר היה לראות, שהחומר ירקרק.

— הנה הדבר אשר בקשתני — אמר. — הנה הדבר, אשר הבטחתי לך.

— בעודני בחיים — אמר הצעיר — בקחתו את הכפית מידיו של מונטת קריסטו — אני מודה לך מעומק לבי.

הרוזן לקח כפית שנית ושאב שוב בקופסת הזהב.

— מה אתה עומד לעשות? — שאל מורל, בתפסו את ידו.

— בהן צדק, מורל — אמר לו בחיוך — אלהים יסלח לי, אך גם אני עיפתי מחיי כמוך, וכיון שניתנת לי הזדמנות...

— עצור! — קרא הצעיר — או! אתה, שהתקוה פועמת בלבך, אל תעשה את הדבר, שאני עומד לעשותו; מצדך אתה יהיה זה פשע. שלום ידידי האציל ונדיב הלב, אמסור לוואלנטין על כל מה שעשית למעני.

באיטיות, אך ללא כל היסוס, בלע מורל את החומר המסתורי, שניתן על ידי מונטה קריסטו. ואז נשתתקו שניהם. עלי הביא טבק ונרגילות, הגיש קפה ונעלם. לאט־לאט החווירו המנורות בידיהם של פסילי השיש, אשר החזיקו אותן, וריח המקטורות נדמה פחות חריף באפו של מורל. מונטה קריסטו, שישב מולו בצל, הסתכל בו, ומורל לא ראה את העינים הנוצצות של הרוזן. כאב עמוק כבש את הצעיר; הוא חש כי הנרגילה נופלת מידיו; החפצים איבדו את צורתם ואת צבעם; עיניו המעורפלות ראו כאילו נפתחו דלתות בתוך הקיר.

— ידידי — אמר — אני מרגיש, שאני הולך למות; תודה!

הוא עשה מאמץ, כדי להושיט לו בפעם האחרונה את ידו, אך ידו שמטה לצדו. ברגע זה נדמה היה לו, כי מונטה קריסטו מחייך, אך לא בחיוכו המוזר והמבהיל, אשר בעדו ראה פעמים רבות את מסתורי הנשמה העמוקה הזאת, אלא בחיוך מלא הבנה, כחייך אב אל ילדו הקטן, המדבר דברי הבל.

בעת ובעונה אחת גדלה והלכה בעיניו דמותו של הרוזן. קומתו גבהה במעט כפלים והיא נתבלטה על גבי הריפוד האדום, שערו השחור שמט אחורה, והוא נראה ניצב גאה כאחד המלאכים, המטילים אימתם על הרשעים ביום הדין. מורל צנח אחורה בכורסתו. טמטום רך כקטיפה כבש את כל עורקיו. רעיונות חדשים החלו מצטופפים במוחו. מורל לא חש מאומה מלבד חלום. נדמה היה לו, שהוא נכנס במפרשים מתוחים לתוך אותה הזית, שקודמת לעולם הבלתי ידוע, המכונה מוות.

הוא ניסה שוב להושיט את ידו לרוזן, אך הפעם לא נעה ידו; הוא רצה לומר לו מלת פרידה אחרונה, אך לשונו דבקה לחיכו. עיניו נעצמו מאליהן; אך בעד שמורות עיניו הופיעה תמונה שהכירה למרות האפלה, שאפפה אותו.

היה זה הרוזן, אשר פתח דלת. מיד הציף אור אולם מפואר שחדר אל החדר, שבו נכנע מורל לגסיסתו המתוקה. ברגע זה ראה, כי על סף האולם, בין שני החדרים, ניצבת אשה בעלת יופי נדיר. פניה היו חיוורים והיא חייכה, נדמה היה, כי היא מלאך הרחמים, שגרש את מלאך הנקמה.

— כלום נפתחו לפני השמים? — הרהר הגוסס — מלאך זה דומה לזו שאיבדתי.

מונטה קריסטו הראה באצבעו לאשה הצעירה את הספה, שעליה שכב מורל. היא התקרבה אליו כשידיה שלובות ועל שפתיה נסוך חיוך;

— וואלנטין! וואלנטין! — קרא מורל מעומק נשמתו.

אך פיו לא הוציא הגה. וכאילו התחברו כל כוחותיו בהתרגשות פנימית זו, נאנח עמוקות ועצם את עיניו. וואלנטין זינקה אליו. שפתיו של מורל נעו שנית.

— הוא קורא לך — אמר הרוזן — הוא קורא לך מעומק תרדמתו. המוות רצה להפריד ביניכם, אך נמצאתי כאן בדרך נס ונצחתי את המוות! וואלנטין, מעתה לא תיפרדו עוד עלי אדמות, כי למצוא אותך, הטיל את עצמו לקבר. בלעדי הייתם שניכם מתים; אני מחזיר אתכם זו לזו; יזכור לי אלהים את שתי הנפשות, אשר הצלתי!

וואלנטין תפסה את ידו של מונטה קריסטו, ותוך התפרצות של שמחת בלי גבול, נשאה אותה אל שפתיה.

— או! הודי לי — אמר הרוזן — או! אמרי לי שוב ואל תלאי לומר לי, כי אני החזרתי לך את האושר! אינך יודעת כמה אני זקוק לבטחון זה...

הרוזן מונטה קריסטו נעלם. כמעט שעה חלפה, ובמשך כל הזמן נשארה וואלנטין ליד מורל, בלי לגרוע עין ממנו. לבסוף חשה את דפיקות לבו, נשימה קלה נכרה על שפתיו, ורעד קל, אות לחיים, עבר על פני כל גופו של הצעיר. לבסוף נפקחו עיניו, אך הן היו נעוצות בנקודה אחת וכאילו נטולות חיים; אחר חזר אליו חוש הראיה, חזרו התחושות, ואתן יחד הרגשת הכאב.

— או! — קרא בנעימת יאוש — אני מוסיף לראות! הרוזן רימני! הוא הושיט את ידו לשולחן ותפס סכין.

— ידידי — אמרה וואלנטין בחיוכה — התעורר־נא והסתכל לעברי.

מגרונו של מורל פרצה צעקה, נדמה היה לו, שהוא קודח ורואה חזיון־שוא, לבסוף נפל על ברכיו כאילו הוכה בסנוורים...

— — — — — —

למחרת היום, עם עלות השחר, טיילו מורל וואלנטין, כשזרועותיהם שלובות, על שפת־הים. וואלנטין סיפרה למורל כיצד הופיע מונטה קריסטו בחדרה, גילה לה את הכל, העמיד אותה על פרטי הפשע, ולבסוף הציל אותה ממוות, כי הניח לסובבים אותה להאמין, שהיא מתה. דלת המערה היתה פתוחה והיא יצאה למרחב.

על רקע התכלת של השמים נוצצו הכוכבים האחרונים. מורל הבחין בתוך הצל, שהטילו הצוקים באדם, אשר חיכה לאות מצדו, כדי להתקרב אליהם; הוא הראה את האיש הזה לוואלנטין.

— א! זהו ז׳אקופו — אמרה — הקאפיטאן של אנית־הטיול.

— הרוצה אתה לומר לנו משהו? — שאל מורל.

— עלי למסור לכם מכתב זה בשם הרוזן.

מורל פתח את המכתב וקרא:

„מארסימיליאן יקירי,

ספינה עונגת כאן ומחכה לך. ז׳אקופו יוביל אותך לליבורנו. שם מחכה מר נוארטייה לנכדתו, כי ברצונו לתת לה את ברכתו לפני שאתה מארס אותה לאשה. כל מה שתמצא במערה זאת, ידידי, ביתי בשדרות אלישע וארמוני הקטן בטרפורט הם מתנת הכלולות של אדמונד דאנטס לבן אדוניו, מורל. העלמה דה ווילפורט תואיל לקבל את המחצית, כי אני מבקש ממנה, שתמסור לעניים בפאריז את כל הרכוש שיפול בחלקה מאביה, אשר יצא מדעתו, ומאחיה, שמת בחודש ספטמבר יחד עם אמה־חורגתה.

הגד למלאך, שיפרוש את כנפיו על חייך, מורל, שיתפלל מזמן לזמן למען אדם אשר דמה לשטן, כי רצה להידמות לאלהים, ואשר הודה, כי רק בידי אלהים נמצאים הכוח והחכמה. יתכן, כי תפלות אלו תקלנה במקצת על מוסר הכליות, המכרסם את לבו של איש זה.

אין בעולם הזה לא אושר ולא אסונות ; קיימת רק השוואה בין מצב אחד למשנהו, ותו לא. רק האיש, אשר היה בבירא עמיקתא של האסון, מסוגל להגיע לאגרא רמא של האושר. צריך, שאדם ירצה למות, מאכסימיליאן, כדי שידע מה טוב לחיות.

חיו, איפוא, והיו מאושרים ילדי־לבי היקרים, ואל תשכחו, שעד היום, בו יואיל אלהים לגלות את העתיד לאדם, תצטמצם כל החכמה האנושית בשתי מלים אלו :

„לחכות ולקוות !"

ידידכם

אדמונד דאנטס

הרוזן דה מונטה קריסטו"

מורל הסתכל סביבו.

— אכן, הרוזן מפריז בנדיבות לבו — אמר. — וואלנטין תסתפק בהוני הצנוע. היכן הרוזן, ידידי ? הובילני אליו.

ז׳אקופו הושיט את ידו אל קצה האופק.

— מה ! מה רצונך לומר ? — שאלה וואלנטין.

— הביטו — אמר ז׳אקופו.

עיניהם של שני הצעירים ננעצו בקו, שהראה להם הימאי, ובקצה האופק, בין השמים לבין הים היתכון, הבחינו במפרש לבן, שגדלו לא עלה על כנפו של שחף.

— הפליג ! — קרא מורל — הפליג ! שלום, ידידי, אבי ! מי יודע אם נראהו שוב אי־פעם !

— ידידי — אמרה וואלנטין — כלום לא אמר לנו הרוזן זה עתה, שהחכמה האנושית נכללת כולה בשתי המלים : „לחכות ולקוות !"

— סוף —